ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK'TE /t-/ SESİ İLE BAŞLAYAN SÖZCÜKLERİN YENİ UYGUR TÜRKÇESİNE YANSIMALARI

146325

I. CİLT

Mehmet KÖYYAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

1.cilt
146325

Adana-2004

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK'TE /t-/ SESİ İLE BAŞLAYAN SÖZCÜKLERİN YENİ UYGUR TÜRKÇESİNE YANSIMALARI

I. CİLT

Mehmet KÖYYAR

DANIŞMAN : Doç. Dr. A. Deniz ABİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana-2004

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili Ana Bilim Dalında YÜKSEK LISANS TEZI olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. A. Deniz ABİK
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Mehmet ÖZMEN

Üye: Yard. Doç. Dr. Faruk YILDIRIM

ONAY:
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

13./10./2004

Prof. Dr. Nihat KÜÇÜKSAVAŞ
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

DİVANÜ LÜGATİ'T-TÜRK'TE /t-/ SESİ İLE BAŞLAYAN SÖZCÜKLERİN YENİ UYGUR TÜRKÇESİNE YANSIMALARI

Mehmet KÖYYAR

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Danışman : Doç. Dr. A. Deniz ABİK
Ekim 2004, IX + 1004 Sayfa

Çalışmamızın temel amacı, Divânü Lûgati't-Türk'te /t-/ sesi ile başlayan sözcükleri Yeni Uygur Türkçesinin söz varlığında arayarak tespitini yapmaktır. Bu amaçla 11. yüzyılda yazılan Divânü Lûgati't-Türk'ün söz varlığının /t-/ sesi ile başlayan sözcükleri belirlenen kaynaklarda taranarak Yeni Uygur Türkçesine yansımaları bulunmaya çalışılmıştır.

Orta Asya edebi lehçesinin kökeni Uygurcadır. Hakaniye Türkçesi Doğu Türkistan'ın belli başlı kentlerinde kullanılmıştı. Yine aynı dönemin eseri olan Divânü Lûgati't-Türk ile günümüz Yeni Uygur Türkçesi kaynağı bakımından örtüşmektedir. Bu çalışmamızda Karahanlı döneminin bir eseri olan Divânü Lûgati't-Türk'ün söz varlığının Yeni Uygur Türkçesindeki görünümü aynı dilin sözlükleri aracılığıyla tespit edilmiştir.

Türkçenin lehçe tasnifinde kullanılan seslerden biri /t-/ sesidir. /t-/ sesindeki değişmeler lehçeler arası farklılıkların oluşum tablosunu karşımıza çıkarır. Çalışmamıza konu olan /t-/ sesini seçmemizdeki nedenlerden biri de budur. Bu sebeple geçiş dönemi eseri olan Divânü Lûgati't-Türk'ün, günümüz Doğu Türkçesini temsil eden Yeni Uygur Türkçesinin söz varlığı ile karşılaştırılmasının lehçe tasnifi ve sözlükçülük çalışmalarını olumlu yönde etkileyeceğini düşünmekteyiz.

Çalışmamızın giriş bölümünde Uygur Türkleri, Yeni Uygur Türkçesi ve Yeni Uygur Türkçesinin ses bilgisi hakkında tanıtıcı bilgi verdik. İnceleme bölümünde ise, taranan kaynaklarda karşılığı bulunan Yeni Uygur Türkçesinin söz varlığını ses, anlam, yapı özelliklerine göre sınıflandırdık. Listesi çıkarılan sözcükler geçirdikleri anlam ve ses değişikliklerine göre başlıklandırılmış, her konu başlığının altına açıklaması yazılmıştır.

İsim ve fiil türlerine göre incelenen sözcükler aldıkları türetme eklerinin çeşitlerine göre sınıflandırılmış, her ekle ilgili örnek sözcükler eklerin karşılarına yazılmıştır. İsim türündeki sözcükler niteliklerine göre değerlendirilmiş somut ve soyut sözcüklerin listesi çıkarılmıştır.

Ayrıca Yeni Uygur Türkçesinin söz varlığında yer almayan sözcükler, sınıflaması yapılan sözcüklerin sonunda ayrı bir değerlendirmeye tabi tutulmuşlardır.

Yeni Uygur Türkçesinin taranan kaynaklarında belirlenen ortak sözcükleri Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi ve Türkmence sözlüklerden taranan ortak sözcüklerle karşılaştırılarak Doğu ve Batı Türkçesinin temel söz varlığına ulaşılmıştır.

Son olarak, çalışmamızın değerlendirme ve sonuç bölümünde incelemelerimiz sonucunda tespit edilen verilerin sayısal ifadelerle kısa bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Sözcük : Divânü Lûgati't-Türk, /t-/ Sesi, Yeni Uygur Türkçesi

ABSTRACT

REFLECTIONS OF THE WORDS BEGINING /t-/ SOUND IN DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK IN WHICH THE WORDS SHOWEN IN NEW UYGUR TURKISH

Mehmet KÖYYAR

Master's Thesis, Department Of Turkish Language And Literature
Adviser : Assoc. Prof. Dr. A. Deniz ABİK
October 2004, IX + 1004 Pagees

The aim off our study is to looking for and confidirm the positions of the words begining /t-/ sond reflected from Divânü Lûgati't-Türk in the New Uygur Turkish .For this aim it's desired to find out the reflections of the words sounded /t-/ with in the 11.th century writen Divânü Lûgati't-Türk and showen in the language New Uygur.

Uygurca The Language of Uygur is main root of the Middle East Languages. The Language of Hakkanie was used in some knowen towns in Türkistan. The same period's language Divânü Lûgati't-Türk and nowadays language New Uygur Turkish covers one anoter by the way of origin . In this avaluatiion,the words concept and reflect from The Divânü Lûgati't-Türk, which is a work of Karahanlı period effects in the language of New Uygur, have been dedected words of Divânü Lûgati't-Türk.

One of the sound used dialect comparision in turkish is /t-/. Changes of /t-/ sound creates dialect differences and that's why we study on and choose the sound /t-/ in this language. So we think that is neccessary to search both of these two same period's language, studying on their word sources.

In the entering partof the studying I have given a knowledge of introduction about Uygur Turks, The New language of Uygur and sound knowledge of it. In the examine part I categorized The New Uygur Turkish's sound knowledge, meaning and structure. The categorized words are named according to their evaulation on sound and structure,and given the introduction of every name below it.

While it is being conclusion on structure the words were named as under the title ; simple, compound, derived and hendiadyoin words. The examined words under the name of noun and verb derived accordence of their prefix and suffix are classified and introduced given example opposite each of them . The words of noun are categorized under the name abbstract nouns and concreate nouns.

The words apart from the main New Uygur Language are listed at the end of this special studying.

We arrived the main word sources of West and East Turkish by comperating in Turkey Turkish, Azerbaijanian and Turkoman, their word resources, common words used in every language.

As a result, In the evalution and conclution part of our study, were avaluated brifly with the numerical data, some deviations from the languagewere tried to be found out and dedected .

Key words: Divanü Lügati't-Türk, /t-/ Sound, The New Uygur Language

ÖN SÖZ

Çalışmamızda Divânü Lûgati't-Türk'te /t-/ sesi ile başlayan sözcükler Yeni Uygur Türkçesinin belirlenen kaynaklarındaki sözcükleriyle karşılaştırılmıştır. Bu art zamanlı çalışma, Türkçenin dil özelliklerini –taranan kaynaklara göre- karşılaştırmak ve dilin gelişimini belgelemek açısından önemli bir çalışma olacaktır. Böyle bir çalışmanın oldukça kapsamlı ve uzun süreli olacağı kesindir. Bu nedenle Türkçenin lehçe tasnifinde seslik bir ölçüt olarak kullanılan /t-/ sesiyle başlayan sözcükleri karşılaştırdık. Çalışmamıza temel eser olarak Divânü Lûgati't-Türk'ü almamızın nedeni 11. yüzyıl Türkçesinin söz varlığını en geniş bir şekilde yansıtmasıdır.

Çalışmamızda Divânü Lûgati't-Türk ile Yeni Uygur Türkçesi arasında tespit ettiğimiz ortak sözcükler ses, anlam, yapı, somut ve soyut ilişkilerine göre değerlendirilip listelenmiştir.

Çalışmamız sadece ortak sözcüklerle kalmamış taranan sözcükler izlenen tüm yönleriyle değerlendirilmiştir. Ortak sözcükler arasında yer alamayan sözcükler için ayrıca bir değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmam sırasında yardımlarını gördüğüm bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım hocam Doç. Dr. A. Deniz ABİK'e teşekkür ederim. Bu eserin meydana gelmesinde desteklerini esirgemeyen tüm yakınlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışma Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Birimince BAPKOM FEF2003YL33 nolu projeyle desteklenmiştir. Desteğinden dolayı Çukurova Üniversitesi Araştırma fonu'na teşekkürlerimi sunarım.

Ekim-2004

Mehmet KÖYYAR

İÇİNDEKİLER
I. CİLT

Türkçe Özet..... I
İngilizce Özet..... III
Ön Söz..... V
İçindekiler..... VI
Kısaltmalar..... IX
0. GİRİŞ..... 1
1. TARANAN KAYNAKLAR..... 3
1.1. Divânü Lûgati't-Türk..... 3
1.1.1. Divânü Lûgati't-Türk'ün Türkiye Türkçesi Çevirisi..... 4
1.1.2 Divânü Lûgati't-Türk'ün İngilizce Çevirisi..... 6
1.1.3. Divânü Lûgati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesi Çevirisi..... 8
1.2. Sözlükler..... 11
1.2.1. Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü..... 11
1.2.2. Uygur Tilining İzahlik Lugiti..... 12
1.2.3. An Eastern Türki-English Dialect Dictionary..... 14
2. ÇALIŞMA AŞAMALARI..... 15
2.1. Amaç..... 15
2.2. Yöntem..... 15
3. UYGURLAR VE YENİ UYGUR TÜRKÇESİ..... 21
3.1. Yeni Uygur Türkçesinin Başlıca Seslik Özellikleri..... 25
3.2. Yeni Uygur Türkçesinin Yapım Ekleri..... 35
4. DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK'TE /t-/ SESİ İLE BAŞLAYAN VE YENİ UYGUR TÜRKÇESİNDE BULUNANLARIN DÖKÜMÜ..... 40
5. DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK İLE YENİ UYGUR TÜRKÇESİ ARASINDA KÖK ORTAKLIĞI BULUNAN SÖZCÜKLER..... 225

6. ORTAK SÖZCÜKLERİN SES BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....298
6.1. Ses Olayı Görülmeyen Sözcükler.....298
6.2. Ses Olayı Görülen Sözcükler.....432
6.2.1. Ünlü Değişmeleri.....433
6.2.2. Ünsüz Değişmeleri.....437
6.2.3. Ünlü Düşmesi.....440
6.2.4. Ünlü Türemesi..... 440
6.2.5. Ünsüz Türemesi..... 440
6.2.6. Ünsüz İkizleşmesi..... 440
6.2.7. Göçüşme..... 440

II. CİLT

7. ORTAK SÖZCÜKLERİN ANLAM BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ....500
7.1. Anlam Değişmesi Yaşamayan Sözcükler 502
7.2. Anlam Daralması Yaşayan Sözcükler.....579
7.3. Anlam Genişlemesi Yaşayan Sözcükler.....590
7.4. Mecaz Anlam Kazanan Sözcükler.....599
7.5. Başka Anlama Kayan Sözcükler.....602
8. ORTAK SÖZCÜKLERİN YAPI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....612
8.1. Basit Sözcükler.....615
8.1.1. Basit İsimler.....615
8.1.2. Basit Fiiller 653
8.2. Türemiş Sözcükler.....667
8.2.1. Türemiş İsimler.....667
8.2.1.1. İ.İ.Y.E. Alarak Kurulan Sözcükler.....669
8.2.1.2. F.İ.Y.E. Alarak Kurulan Sözcükler.....670
8.2.2. Türemiş Fiiller.....720
8.2.2.1. İ.F.Y.E. Alarak Kurulan Sözcükler.....722
8.2.2.2. F.F.Y.E. Alarak Kurulan Sözcükler.....724
8.2.3. Birleşik Sözcükler.....813
8.2.4. İkilemeler.....815

9. ORTAK SÖZCÜKLERİN NİTELİKLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ..818
9.1. Somut Sözcükler....818
9.2. Soyut Sözcükler....879
10. ÖZEL ADLAR....904
10.1. YUT'un Sözlüklerinde Bulunan Madde Başı Özel Adlar....904
10.2. YUT'un Sözlüklerinde Bulunmayan Madde Başı Özel Adlar....911
11. ORTAK SÖZCÜKLERİN TÜRKİYE TÜRKÇESİ, AZERBAYCAN TÜRKÇESİ VE TÜRKMENCEDEKİ DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ....915
12. DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK'TE OLUP YENİ UYGUR TÜRKÇESİNDE KARŞILIĞI BULUNMAYAN SÖZCÜKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ....935
12.1. TTD'de Bire Bir Karşılığı Bulunan Sözcükler....936
12.2. TTD'de Bire Bir Karşılığı Bulunmayan Sözcükler....943
13. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ....979
14. DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK'TE /t-/ SESİ İLE BAŞLAYAN VE YENİ UYGUR TÜRKÇESİNDE BULUNANLARIN DİZİNİ....985
KAYNAKÇA....997
ÖZ GEÇMİŞ....1004

Kısaltmalar

BA	Besim Atalay, Divânü Lûgati't-Türk TDK Yayınları (1999)
BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
BT	Batı Türkçesi
DK	Compendium of the Turkic Dialects, R .Dankoff , J. Kelly (1985)
DLT	Divânü Lûgati't-Türk, Mahmud el-Kaşgari (11. yüzyıl)
DS	Derleme Sözlüğü, TDK Yayınları (1993)
EAT	Eski Anadolu Türkçesi
EN	Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü, Emir Necip Necipoviç, (Çev. İklil Kurban), TDK Yayınları (1995)
ET	Eski Türkçe
F.F.Y.E.	Fiilden Fiil Yapım Eki
F.İ.Y.E.	Fiilden İsim Yapım Eki
GJ	An Eastern Türki-English Dialect Dictionary, Gunnar Jarring, Lunds Universitets Arskrif (1964)
İ.F.Y.E.	İsimden Fiil Yapım Eki
İ.İ.Y.E.	İsimden İsim Yapım Ekleri
KhT	Karahanlı Türkçesi
KTLS	Karşılaştırmalı Türk Lehçeler Sözlüğü, Kültür Bakanlığı Yayınları (1991)
TDAY	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TT	Türkiye Türkçesi
TTD	Türki Tillar Divanı
UT	Uygur Türkçesi
UTİL	Uygur Türkçesi İzahlik Lugiti, Milletler Neşriyati (1991)
YUT	Yeni Uygur Türkçesi
bk.	Bakınız

0. GİRİŞ

Dil, tek yönlü düşünülemeyecek kadar çok yönlü, sistemler bütünüdür.[1] Aklın aynası olarak kabul edilen bu olgunun kültürün de yansıtıcısı olduğunu biliyoruz. Bu açıdan dilin kültürel değişimlerden etkilenmemesi mümkün değildir.[2] Türkler, geçmişten bugüne farklı kültürlerle yan yana gelmiş, başka kültürleri etkilemiş ve onlardan etkilenmiştir.

Türkler, İslamiyetle tanıştıkları dönemde de bir başka kültür dairesine girmişlerdir. 11. yüzyılda İslam kültürü ile etkileşime giren Türklerin farklı bir kültür dairesi içine girdiği dönemde, Kaşgarlı Mahmut Divânü Lûgati't-Türk adlı eserini yazmıştır. Bu eser Türk dilinin şu an için elimizde bulunan ilk sözlüğüdür. İlk ansiklopedisidir. Türk dilinin ilk dilbilgisi kitabı kimliğini kazanmış eseridir.

Kaşgarlı Mahmut, Divânü Lûgati't-Türk ile 11. yüzyıl Türkçesinin genel söz varlığının portresini çizer. Kaşgarlı, hemen hemen bütün Türk topluluklarının yaşamlarını, konumlarını, dillerini gezip gördüğü kadarıyla dile getirir. Şimdilik, alanında ilk ve tek kitap olması sebebiyle değerini her an zirvede tutmaktadır. Bu önemde bir eserin çalışmamıza baş eser olması yaptığımız art zamanlı çalışma için çok değerlidir. Divânü Lûgati't-Türk, aynı zamanda filoloji dışında verdiği örnekler ile de Türk halk edebiyatının ve folklorunun vazgeçilmez kaynağıdır.

Çalışmamızın genel amacı; Divânü Lûgati't-Türk'te /t-/ sesi ile başlayan sözcüklerin Yeni Uygur Türkçesinde yaşayanlarını saptamaktır. Zamana ve dilin iç yapısına bağlı kalarak sözcükler birtakım ses olaylarına ve anlam değişmelerine maruz kalabilmektedirler. Sözcüklerin yaşadığı anlam ve ses olaylarına aynı anda bakabilmek için sözcükler anlam ve ses özellikleri esas alınarak sınıflandırılmıştır. Bu arada yapısal ilişkiler göz ardı edilmemiştir.

Sözcükler, karşıladıkları kavramların niteliğine göre somut veya soyut olma özelliği taşırlar. Bu nedenle çalışmamız sırasında ortak sözcükler somutluk ve soyutluk özelliklerine göre de değerlendirilmiştir. Bu çalışmada yalnızca Yeni Uygur Türkçesinin

---

[1] Aksan, Doğan (1998), *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, TDK Yayınevi 439, s:11, Ankara.
[2] Akarsu, Bedia (1998), *Dil-Kültür Bağlantısı*, 3. baskı, İnkılap Yayınevi, İstanbul.

yazı dili esas alınmış, bu sebeple sözcüklerin günlük konuşma dilinde yaşayan şekilleri değerlendirmeye alınmamıştır.

Türkçede bazı sesler lehçeler arası farklılıkların oluşum tablosunu karşımıza çıkarır. Seslik ölçütler içinde özellikle /t-/ sesi sözcük başı için ayırt edici özelliğe sahiptir. Bu sebeple çalışmamızda /t-/ sesi esas alınmıştır.

Türkçede yeni bir sözcük türetmenin en önemli aracı yapım ekleridir. Sözcük türetiminde kullanılan ekler de sözcükler gibi zaman içinde değişikliğe uğrarlar. Türkçenin 11. yüzyıldan itibaren yaşayan kök ve gövdelerini görebilmek için sözcükleri yapısal ilişkilerine göre değerlendirdik.

Tezimiz, karşılaştırma çalışması olduğundan taranan kaynaklarda karşılıkları bulunan ortak sözcüklerin değerlendirilmesine dayanmaktadır. Ancak tarama sırasında hemen her sözcüğün karşılığı taranan sözlüklerde tespit edilememiştir. DLT'nin ve YUT'un ortak sözcükleri içine dahil edilemeyen bu sözcükler için ayrı bir değerlendirme metni hazırlanarak, madde başı sözcükleri alfabetik sıraya uygun şekilde listelenmiştir.

Kimi madde başı sözcüklerin bire bir karşılıkları bulunamamıştır. Böyle durumlarda sözcükler aynı kökten türeyenler başlığı altında değerlendirilmiştir.

Çalışmamız sırasında birden fazla kaynak eser karşılaştırması yapılmıştır. Her kaynak eserde farklı alfabe sistemi kullanıldığı görülmüştür. Aynı ses için kullanılan bu şekil yazım farklılıklarına hiçbir şekilde müdahale edilmeyerek, özgün şekilleri korunmuştur.

Çalışmamız sırasında madde başı sözcüklerin Arapça imlâlı şekillerinin tasvir edilebilmesi için bir harf çevrimi alfabesi hazırlanmıştır. Harf çevrimini tercih edişimizin diğer bir nedeni de çevirilerdeki farklı okumalar dolayısıyla, DLT'deki yazımın yol gösterici olacağı, farklı okumaları birleştireceği düşüncesidir.

Harf çevrimli madde başı her sözcüğün karşısına sözcüğün özgün metindeki sayfa numaraları yazılmıştır. Ayrıca taraması yapılan kaynaklarda, karşılığı bulunan sözcükler için sözcüğün geçtiği cilt ve sayfa numaraları bulunmaktadır. Karşılığı bulunamayan sözcükler için yalnızca "bulunamadı" yazılmıştır.

1. TARANAN KAYNAKLAR

1.1. Divânü Lûgati't-Türk

Türk dillerinin sözlüğü anlamına gelen Divânü Lûgati't-Türk, Kaşgarlı Mahmut'un 1072 yılında Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkçenin gücünü göstermek amacıyla yazdığı değerli bir yapıttır.

Karahanlı döneminin Türkçesi ile yazılan Divânü Lûgati't-Türk, bir sözlük olmasının yanında içindeki pek çok şiir, atasözü, destan, hikmet gibi edebiyat ürünlerini, Türk kültürü ve geleneğine ait pek çok folklorik unsuru da içinde barındırmaktadır.[3]

Orta Türkçe dönemi eserleri içinde, sözlükçülük yönünden ilk akla gelen eser kuşkusuz Kaşgarlı Mahmut'un yazdığı sözlüktür. İlk Türk sözlükçüsü sayılan Kaşgarlı Mahmut'un bu eseri yalnızca Türk lehçelerinin sözlüğü olmakla kalmaz, aynı zamanda Türk Halk edebiyatına yardımcı kaynaktır.

Eser, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmıştır. Divan'ın özgün nüshası yoktur ; ama yazıldıktan 200 yıl kadar sonra aslından kopye edilmiştir. Bir tek el yazması vardır. Bu nüshayı Ali Emiri satın almış, daha sonra da Kilisli Muallim Rıfat, Arap harfleriyle üç cilt hâlinde yayımlamıştır.

Divan'daki madde başı sözcükler öncelikle Arap gramerinin sözcük kalıplarına göre sınıflandırılmış, daha sonra her gramer kalıbı kendi içinde Arap alfabesinin harf sırasına dizilmiştir.[4]

Kilisli Rıfat'tan sonra Brockelmann da 1928'de Divanü Lügati't-Türk'teki Türkçe sözcükleri cetvelleyerek bir cilt hâlinde bastırmıştır. Brockelmann, Divan'ı alfabe sırasına koymuş ve kimi sözcüklerin nasıl yazılacağını saptamıştır.[5]

Brockelmann'ın bu eserinde dikkati çeken bir özellik vardır. Eserde mastar halindeki eylemlerin dizilişi alfabetik bir düzen oluşturmamaktadır. Örneğin: "tavmak" eylemi bu şekilde yazılmış, daha sonra da "tavar", "tavaray" sözcükleri getirilmiştir. Bu

---

[3] Kaşgarlı Mahmut (1998) *Divanü Lügat-it Türk Tercümesi* (Çev : Besim Atalay), C: I, TDK Yayınları: 521, 4. baskı, s.V, Ankara.

[4] a.g.e. s. XIX

[5] Brockelmann, Carl (1928), Mitteltürkicher Wortschatz, Budapeşte/Leipzig.

yüzden mastar halindeki eylemleri yerinde aramamak gerekir Fakat Brockelmann'ın bu eseri dizin ile ilgili ilk adımın atılmış olması bakımından önemli bir yere sahiptir.[6]

Divânü Lûgati't-Türk'ün Türkiye Türkçesine ilk çevirisini Besim Atalay yapmıştır. Besim Atalay'ın çevirisinden sonra Divân'ın çeşitli dillere çevrildiğini görürüz. Bugün Divânü Lûgati't-Türk'ün Türkiye Türkçesi çevirisi dışında elimizde İngilizce, Yeni Uygur Türkçesi, Kazakça ve Özbekçe çevirileri bulunmaktadır.

[6] Özer, Filiz (1998), "Orta Türkçe Döneminin Eserleri ve Sözlükleri", *Kebikeç dergisi*, S: 6.

1.1.1. Divânü Lûgati't-Türk'ün Türkiye Türkçesi Çevirisi

Divânü Lûgati't-Türk'ün Türkiye Türkçesine çevirisini Besim Atalay yapmıştır. Atalay'ın eseri tercüme ve dizin olmak üzere toplam 4 ciltten oluşmaktadır. Dizin cildi, çevirideki sözcükleri alfabe sırasıyla görmek açısından bir kolaylık sağlamıştır. Bu ciltte sözcüklerin anlamları kısaca verilmiştir. Ayrıca önceki çevirilerdeki bazı yanlışlar burada düzeltilmiştir.

Besim Atalay, dizin cildine, ciltlerdeki yazım yanlışlarını ve bunların doğrularını gösteren bir düzeltme çizelgesi konulmuştur.[7] Türkiye Türkçesinin alfabetik sırasına göre dizilen sözcükler imlada Arap alfbesi ile örtüşmediğinden madde başı sözcüklerin yazımı, özgün metindeki sözcükleri tam olarak temsil edememektedir. Atalay bu eksikliği giderebilmek amacıyla madde başı her sözcüğün yanına aynı sözcüğü Arap alfabesiyle özgün biçimiyle de yazmıştır. Bu konudaki güçlüğü gören Dehri Dilçin Divan'daki sözcüklerin Arap harfleriyle yazılmış ve Arap alfabesine göre sıralanmış bir başka dizinini hazırlamıştır.[8] Dehri Dilçin çalışmasında madde başı sözcüklerin çeviride hangi cildin hangi sayfasında ve hangi satırında bulunduğu da gösterilmiştir.

DLT'nin Türkiye Türkçesine çevirisi için daha önce de çalışılmış fakat bir sonuca varılamamıştır.[9] Besim Atalay bu çalışmaların notlarından da yararlanarak eseri üç kitap ve bir dizin olmak üzere dört ciltte yayımlama hizmetini başarmış ender Türkologlarımızdandır. Kendisi, çevirinin birinci cildinde ; üzerine aldığı sorumluluğu hangi zorlu yollardan geçerek sona erdirdiğini, bunun için nelerin lazım geldiğini sadece Arapça ve Türkçeyi bilmenin eseri tercüme etmeye neden yetmeyeceğini uzun uzun anlatır.[10]

Kitabın önsözünden hemen sonra notlar kısmının alt başlıklara ayrılarak ayrı ayrı değerlendirildiğini görüyoruz.[11] Bu başlıklar içinde kitabın neden ve ne zaman yazıldığı, yazarının kimliği, eserin eldeki nüshaları ve eldeki nüshalar üzerine çalışanlar, kitabın

---

[7] Kaşgarlı Mahmut (1999) *Divanü Lügat-it Türk Dizini "Endeks"*(Çev : Besim Atalay), C: IV, TDK Yayınları: 524, 4. baskı, s.xiii, Ankara.
[8] Dilçin, Dehri (1957), Arap alfabesine göre Divânü Lûgati't-Türk Tercümesi Dizini, TDK, Ankara.
[9] Kaşgarlı Mahmut (1998) *Divanü Lügat-it Türk Tercümesi* (Çev : Besim Atalay), C: I, TDK Yayınları: 521, 4. baskı, s.xxvi, Ankara.
[10] a.g.e. s.xxvi
[11] a.g.e. s.vii

nerede ve nasıl bulunduğu, divandan faydalanarak eser yazanlar, üzerinde çalışanlar, BA'nın kendi çalışma sistemi, Türkçecilik hareketi ve sonsöz bölümleri görülür. Bunlardan hemen sonra eserin çevirisine geçilmiştir.

Besim Atalay, çeviri sırasında uzun zaman alacağını bilmesine rağmen sağlam bir çeviriye ulaşmak için hiçbir gayretten kaçınmadığını, kendisi söylemekte ve bu gayretleri bir bir açıklamaktadır.[12]

Besim Atalay, daha sonraki incelemelerde kullanılabilmesi amacıyla, madde başı sözcükleri özgün eserdeki Arapça imlalarıyla yazmıştır. Madde başı sözcüklerin kolay anlaşılması amacıyla örnek ve açıklama için verilen beyit, atasözü, gibi parçaları önce Arap harfleriyle sonra da yeni harflerle okunuşunu tırnak içinde yazmıştır(Atalay,1998-I, XXXI).

Çeviri sırasında Latin alfabesinin yeterli olmadığını gören Atalay, bu sorunun üstesinden gelmek için yeni ses denkliklerine ihtiyaç duyduğunu ve bunların nelere karşılık geldiğini eserinde anlatır (Atalay, 1998-I, XXXIII).

Atalay, yazıcı hatalarından kaynaklanarak yanlış kaydedilen kimi sözcükler hakkında ya da bir düşünceyi bildirmek amacıyla sayfa altlarında yıldız işareti koyarak açıklamalarda bulunmuştur. Bu açıklamalar içinde düzeltme yaptığı sözcük veya sözcük anlamları da bulunmaktadır (Atalay, 1998-I, XXXIII).

1972 yılında TDK Divânü Lûgati't-Türk'ün kısa bir dizinini hazırlanmıştır. Atalay'ın yayınladığı Divan'ın Dizin cildinde bazı değişiklikler yapılarak yeniden bastırılan bu sözlükte ayrıca, bazı sözcüklerin hangi Türk lehçelerinden alındığı ve bu lehçelerdeki anlamlarını gösteren bir liste bulunmaktadır.[13]

Divanü Lügati't-Türk'ün ilk tıpkıbasımı 1941'de çıkmıştır. Türk Dil Kurumu'nda yayınlanan bu tıpkıbasım teknik imkânların gelişmesi ile özgün metne daha yakın baskının yapılmasına imkan vermiştir. Bu amaçla 1990 yılında Kültür Bakanlığında eserin ikinci bir tıpkıbasımı yayımlanmıştır. Ayrıca Atalay çevirisi de tıpkıbasım yöntemiyle iki kez daha basılmıştır.

---

[12] a.g.e. s.XXVI

[13] Kaşgarlı Mahmut (1999), *Divânü Lûgati't-Türk Dizini* (Çeviren : Besim Atalay), TDK Yayınları, Ankara.

1.1.2 Divânü Lûgati't-Türk'ün İngilizce Çevirisi

Divânü Lûgati't-Türk ile ilgili diğer bir çalışmayı da R. Dankoff ve J. Kelly yapmış, eseri İngilizceye çevirmişlerdir. Bu çeviride eski okuyuş yanlışları düzeltilerek iyi bir çeviri örneği sunulmuştur. [14] 1982, 84 ve 85 yıllarında üç cilt olarak hazırlanan bu eserin sonuncu cildi dizinden oluşmaktadır.

Özgün adı Compendium Of Turkic Dialects olan bu eser, Divanü Lügat'it'ün İngilizce çevirisidir. Bu çevirinin üç cildi de Sources Of Oriental Languages and Literatures 7 (Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları 7) yayınları arasında yayımlanmıştır.

Bizim kaynak kitap olarak kullandığımız eser, tercümenin dizin cildidir. Bu kitapta madde başı sözcükler için fazla ayrıntıya inilmemiştir. Madde başı her sözcüğün karşısına sözcüklerin İngilizce anlamları ve Latin alfabesiyle Arapça karşılıkları yazılmıştır.

Dizin cildi ayrıntılı işlenmiş on bölümden oluşur. Her bölüm kendi içinde alt başlıklara ayrılarak işlenmiştir. Dizinin en geniş bölümü madde başı sözcüklerin anlam karşılıklarının yazıldığı kısımdır (D-K, 1985-III, 1).

Kitapta madde başı sözcükler kök ve onun türevleri şeklinde sınıflandırılmıştır. Aynı kökten sözcükler alt alta gruplanarak karşılıkları verilmiştir.[15]

Madde başı her sözcüğün özgün nüshadaki sayfa numaraları sözcüğün yanına yazılmıştır. Tercümedeki bu ayrıntı, gerektiğinde özgün nüshaya gitmeyi kolaylaştırmıştır. Madde başı açıklamalardan sonra köşeli parantez içinde aynı sözcüklerin Arapçaları da yazılmıştır. Böylece, sözcükleri Arapça karşılıklarıyla birlikte görme fırsatı kazandırmıştır. Kimi Türkçe sözcükler başka sözcüklerle söz grupları oluşturmuştur. Bu tip sözcükler birlik kurduğu sözcükle aynı satırda ayrı bir açıklamayla yazılmışlardır (D-K, 1985-III, 177).

Okuma sırasında tereddüte düşülen sözcükler için, sözcüğün başına * (yıldız) işareti konmuştur. Fonetik farklar dolayısıyla kimi ikili, üçlü şekillerde görülebilen sözcükler aynı

---

[14] Dankoff, Robert ve J. Kelly (1982-84-85) Mahmud el-kaşgari *Compendium of Turkic Dialects (Diwan Luyat at-Turk)*, Part I-II-III, Harvard Üniversitesi Basımevi.

[15] Dankoff, Robert ve J. Kelly (1982-84-85) Mahmud el-kaşgari *Compendium of Turkic Dialects (Diwan Luyat at-Turk)*, Part I-II-III, Harvard Üniversitesi Basımevi.

satır içinde birlikte açıklanmıştır. Aynı anlamı veren sözcükler için kelimeler arasında birbirlerine göndermeler yapılmıştır (D-K, 1985-III, 176).

D-K çevirisinde de TTD adlı eserde olduğu gibi çeviride güçlükler yaşandığı anlaşılmaktadır. D-K, özgün eserin Arap alfabesiyle yazılmasından kaynaklanan çeviri zorluğunu uluslararası fonetik alfabeden yararlanarak gidermiştir.

Arap alfabesinde kalın ve ince ünlü sesler için ayrı harfler kullanılmamaktadır. Ayrıca DLT'de ünlü sesler için bazen hareke bazen de harf kullnılmaktadır. D-K özgün metindeki sözcükleri ifade edebilmek için harf çevriminden yararlanmıştır. Çalışmamız sırasında biz de aynı tekniği kullandık. Özgün bir harf çevrimi alfabesi oluşturduk.

1.1.3. Divânü Lûgati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesi Çevirisi

1981 yılında Urumçi'de Şincang Halk Neşriyatı Dil Komitesi'nde görevli pek çok bilim adamının katkılarıyla Divânü Lûgati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine tercümesi yapılmıştır.[16]

Türkî Tillar Divanı (TTD) hakkında tanıtıcı bilgileri kitabın önsözündeki açıklamalardan öğrenmekteyiz. Kitabın önsözünün birinci maddesinde yazdığı üzere TTD , Atalay'ın 1941 yılında Ankara'da yayımladığı Divânü Lûgati't-Türk tercümesinin faksimilesinden yararlanılarak Yeni Uygur Türkçesine çevrilmiştir (TTD, 1981-I, 51).

Türkî Tillar Divanı her ne kadar Besim Ataly çevirisinin bir tercümesi ise de Besim Atalay'ın kitabın ön sözünden hemen sonra kitap hakkında verdiği bilgiler aynen çevrilmemiştir.

Türkî Tillar Divanı'nın kimi yerlerinde Atalay çevirisinde bulunmayan bölümlere rastlarız. Bulardan biri kitabın ilk sayfalarında bizi karşılayan " Ataklik Uygur Alimi Mahmut Kaşkari ve Onun Ölmez Eseri Türki Tillar Divanı" adlı bölümdür. Divan'ın keşfedilmesinden sonra Divan üzerine yapılan çalışmaların, Divan hakkında geniş bilginin bulunduğu bu bölümde, eserin yazıldığı coğrafya da tanıtılmaktadır (TTD, 1981-I, 1).

---

[16] Şincaŋ Uygur Aptonom Rayonluk Milletler Til-Yizik Hizmiti Komititi Luget Bölümi (1981), *Türki Tillar Divani*, Şincan Halk Neşriyati C: I, Urumçi.

Diğeri, " Divanü Lügati't Türk'ning Uygurçe Tercimisi Togrisida İzahat"'tır. Burada Tercüme çalışmalarındaki uygulamalar ve açıklamalarla birlikte kitap hakkında geniş bilgiye ulaşırız (TTD, 1981-I, 51).

Yine üçüncü bir bölüm olarak Divan'ın Arap alfabesiyle yazılı özgün nüshasından fotokopi örneklerini buluruz (TTD, 1981-I, 63). Bu üç bölümün dışındakiler Atalay çevirisindeki gibidir.

Yeni Uygur Türkçesi Arap kökenli harf sistemine bağlı bir alfabe olduğundan madde başı sözcüklerin tek şekilde okunabilmelerini sağlamak amacıyla uluslararası fonetik alfabeden yararlanılmıştır (TTD, 1981-I, 53).

Kitabın Yeni Uygur Türkçesine tercümeler bölümünde kitabın oluşumu sırasında yapılan çalışmalar ve kitap hakkında açıklamalar maddeler halinde yazılmıştır (TTD, 1981-I, 51). Buna göre :

Divandaki sözlerin ve örneklerin imlaları aynen korunmuştur (TTD, 1981-I, 53).

Arapça imlâsında ikili şekilde görülen farklı sözler ve örnekler aynen yazılmış gerekli görüldüğü yerlerde açıklama yapılmıştır (TTD, 1981-I, 53).

Arapça imlâsı açık olmayan veya hatalı görülen sözlerin ve örneklerin asli imlası korunmuş olmakla beraber divanın başka dillere tercümesinde uygun görülen doğru okunuşları transkripsiyonda düzeltilip o sözcükle ilgili dipnotta açıklama yapılmıştır (TTD, 1981-I, 53).

Divanın yazma nüshasında bazı sözlerin kırmızı bazı sözlerin siyah yazıldığını görürüz. Atalay, kırmızı mürekkeple yazılan yerleri güvenilemez kabul edip bir kısmını düzeltmiştir. TTD'de Atalay'ın bir kısım fikirlerinin makul görüldüğünü, bir kısmının da yazma nüshadaki şekliyle kabul edildiğine şahit oluruz. Her iki halde de dipnotta açıklama verilmiştir (TTD, 1981-I, 51).

Yazma nüshadaki Arapça sözlerin aslından kopya edilirken oluşan yazım hataları bu eserde düzeltilmiş, dipnotta bu sözlerle ilgili açıklama verilmiştir (TTD, 1981-I, 52).

Divanın Arapça nüshası ve bazı tercüme nüshalarında görülen kimi satır içindeki örnekler madde başı kabul edilmiştir. TTD tercümesinde, bu tip sözler eserin aslını bozacağından örnekler içine yazılmıştır. (TTD, 1981-I, 52).

Divanda bazı çok anlamlı fillerin birbirinden farklı anlamları aynı madde başı içinde açıklanmıştır. TTD tercümesinde bu fiillerin her biri ayrı bir madde başı kabul

edilmiş, satır başında yazılmıştır. Yalnız bu fiillerin gelecek zaman şekli ile mastar şekilleri sonda birlikte verilmiştir (TTD, 1981-I, 52).

Sözcüklerin sıraya diziliş şekilleri yazma nüshadaki gibdir (TTD, 1981-I, 52).

Divandaki her bir Türkçe söz ve örnek için Yeni Uygur Türkçesinin yazım kurallarındaki transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır (TTD, 1981-I, 53).

Divanda Arap alfabesinin sınırlılığı dolayısıyla kullanılan "p-b" sesleri için "ﭖ" harfi ; "g-k" sesleri için "ﮒ" harfi ; "ç-j" sesleri için "ﭺ" harfi yazılmıştır. Divandaki alfabeden dolayı "o" ile "u" yu ve "ö" ile "ü" yü birbirinden ayırmak zor olmuştur. Divandaki bu güçlüğü yenmek amacıyla Türkçe kökenli sözcüklerin ses denklikleri ve Hakaniye diyalektinin bugünkü varisi yaşayan Uygur halkının canlı konuşma dili yol gösterici kabul edilmiştir (TTD, 1981-I, 54).

Atasözü, deyim, şiir ve beyitlerin tercümesi sırasında ; madde başı sözcükler önce divandaki şekliyle sonra transkripsiyonlu çevirisi ve daha sonra Yeni Uygur Türkçesinin açıklamasıyla yazılmışlardır (TTD, 1981-I, 56).

Divandaki dizilişe ait Arapçaya has gramatik terimler aslındaki gibi alınmış ve dipnotta açıklaması verilmiştir (TTD, 1981-I, 56).

1.2. Sözlükler

1.2.1. Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü

Emir Necipoviç Necip'in 1968 yılında hazırlayarak, Moskova'da yayımladığı Uygursko Russkiy Slovar'ın Türkiye Türkçesine çevirisi olan bu sözlük yaklaşık 33000 sözcüğü ihtiva etmektedir. Baskıya Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü adı ile çıkan bu eser Türkiye'de yayımlanan açıklamalı ilk Yeni Uygur Türkçesi sözlüğüdür.[17]

Yeni Uygur Türkçesinin Sözlüğü adlı eser 1995 yılında TDK yayınları arasında basılmıştır. Rusçadan Türkçeye çevirisini Yrd. Doç. Dr. İklil Kurban yapmıştır.

Uygur Türkçesi denildiğinde akla ilk gelenin Eski Uygur Türkçesi olduğunu bilmekteyiz. Günümüzde konuşulan Uygur Türkçesini tarihi Uygur Türkçesinden ayırmak için bu eserde Yeni Uygur Türkçesi adı kullanılmıştır. Sözlüğün önsözünde Yeni Uygur Türkçesi ve sözlük hakkında kısa bir açıklama verilmiştir.[18]

Yeni Uygur Türkçesinin sözlüğü *Uygurçe-Rusçe Luget* Arap alfabesi sırasına göre hazırlanmıştır. Bu eserin Türkçeye çevirisinde madde başları Türk alfabe sistemine göre düzenlenmiştir. Bununla beraber madde başlarının altlarındaki örneklerin eski sırasına dokunulmamıştır. Kimi sesler için, aynı sesin kalın ve ince sıradan şekilleri farklı harf denklikleriyle gösterilmiştir.[19]

Madde başı sözcüklerin hangi dile ait oldukları kısaltmalarla gösterilmiştir. Kelimeyi oluşturan parçalar için de aynı kısaltmalardan yararlanılmıştır. Benzer anlamlı kelimeler için "bk." ifadesi kullanılmıştır. Ettirgenlik eki alan mastarların veya "-ş" eki ile isimleşen fiilimsilerin mastarları parantez içinde gösterilmiştir (Necip, 1995, sözlük düzeni).

Madde başı kabul edilen eşsesli ; fakat anlamları farklı olan kelimeler Romen rakamları ile gösterilmiştir. Madde başı kelimelerin Türkçe açıklamasındaki kelimeler aynı anlamda ise ; a), b) gibi harflerle ; anlamları farklı ise ; 1., 2. gibi rakamlarla gösterilmiştir.

---

[17] Nacip, E. Necipoviç (1995) Uygursko Russkiy Slovar (Çev: İklil Kurban),TDK Yayınları : 615, Ankara.
[18] a.g.e. önsöz
[19] a.g.e. sözlük düzeni

Açıklamalar farklı cümlelerle yapılmışsa, cümleler arasına noktalı virgül " ; " konmuştur. Yazı dilinde kullanılmayan veya aydınlatılmaya muhtaç olan sözcüklerin, cümlelerin yanına parantez içinde, (Ağız), (Gramer), (Botanik), (Deyim) gibi ifadeler yazılmıştır (Necip, 1995, sözlük düzeni).

Kitabın önsözünde açıklandığı üzere çağdaş Yeni Uygur Türkçesindeki "ı" sesi "i" sesine daha yakın telaffuz edildiği için bu eserde yalnızca "i" sesi kullanılmıştır. Yeni Uygur Türkçesinde "f" sesi yoktur. Yabancı kelimelerdeki "f" sesi bu kitapta "p" sesi ile karşılanmıştır. Yeni Uygur Türkçesinin dil özelliklerinin görülebilmesi ve daha iyi anlaşılabilmesi için kitabın sözlük düzeni kısmının sonunda ; Rusça, İngilizce ve Türkçe başvuru kaynakları sıralanmıştır (Necip, 1995, sözlük düzeni).

1.2.2. Uygur Tilining İzahlik Lugiti

Yeni Uygur Türkçesi hakkında yapılan araştırmalarda başvurulan bir diğer sözlük de Uygur Tilining İzahlik Lugiti adlı kaynak eserdir. Bu büyük eser Şincan Uygur Özerk Bölgesi Dil-Yazı Hizmet Komitesi'nin Sözlük bölümünce hazırlanmıştır. Eserin ortaya çıkabilmesi için önceden bazı hazırlıklar öngörülmüştür. Bu sebeple 1985 yılında Uygurcanın düzenli bir yazıma kavuşması için gerekli olan yazım kuralları ile Yeni Uygur Türkçesinin yazım sözlüğünü aynı komite hazırlamıştır.[20]

Eser 6 ciltten ve toplam 5419 sayfadan meydana gelmiştir. Her cildi neredeyse 1000 sayfadan oluşan oldukça hacimli bir sözlük olduğu söylenebilir. Birinci cildi "ا - ب" , ikinci cildi " ت - خ ", üçüncü cildi "د - ف", dördüncü cildi "ق - ل", beşinci cildi "نو - م", altıncı cildi "ۇ - ى" harfleri arasındaki sözcükleri kapsamaktadır.

Uygur Tilining İzahlik Lugiti'nin birinci cildinin önsözünde verilen açıklamalardan sözlük hakkında açıklayıcı bilgiler edinmekteyiz. Buna göre sözlükte yer alan sözcük, sözcük grupları, deyim ve birleşik sözcükler için 1985 yılında yayımlanan yazım sözlüğü ve yazım kuralları kitapları örnek alınmıştır. Sözü edilen Dil-Yazı Komitesi sözlük çalışmalarına 1978 yılında hazırlıklara başlamış 1980 yılında sözlük bölümünü kurduktan

---

[20] Şincaŋ Uygur Aptonom Rayonluk Milletler Til-Yizik Hizmiti Komititi Luget Bölümi (1990), *Uygur Tilinin İzahlik Lugiti*, Milletler Neşriyati C: I, Urumçi.

sonra Uygur Tilining İzahlik Lugiti (UTİL) adlı sözlüğü hazırlama çalışmalarına girişmiştir.[21]

1950 yılından önce basılan kitaplar geleneksel Uygur yazımını kullandığı için konuşma dilinden oldukça uzak kaldığı bilinmektedir. Bu sebeple 1950'den sonra yapılan alfabe düzeltmeleri ve değişikliklerle yazı dili konuşma diline yaklaştırılmaya çalışılmıştır. Önsözde belirtildiğine göre UTİL hazırlanırken 1950'den sonra basılan kitaplar temel alınmıştır. 400'den fazla basılı kitap taranarak 500 bin cümle kartlara geçirilmiş ve bunlardan 60 bine yakın sözcük , deyim ve birleşik sözcükten oluşan madde başları seçilmiştir. Dil ve yazım birliği sağlamak amacıyla 1980-82 yılları arasında Doğu ve Güney bölgelerinde sözcük derleme çalışmaları yapılmış, bununla beraber birçok bilimsel toplantılardan sonra sözlüğün hazırlanması için somut prensipler geliştirilmiştir. Hazırlanan ilk 500 sözcüklük bölüm Uygur dili çalışmalarında emeği geçen uzmanların görüşlerine sunulmuştur.[22]

Önsözde, eseri hazırlayan komite, eserin mükemmel olmadığını ve bazı eksikliklerinin bulunduğunu söylemektedir. Kurtuluş ÖZTOPÇU sözlük hakkındaki düşüncelerini "Sözlüğü inceleyenler bu açıklamanın övünmekten geri durmak için yapılmadığını anlayacaklardır" ifadesiyle özetlemiştir.[23] Sözlüğün en zayıf yanlarından biri de anlam karşılıklarının her zaman yeterli olmamasıdır. Okuyucu için seçilen örneklerde verilen sözcük anlamları sözcüğün daha iyi anlaşılmasını engellemektedir.

1.2.3. An Eastern Türki-English Dialect Dictionary

Uluslararası siyasi ilişkiler alanında yapıcı bir diplomat olarak ün yapmış olan Gunnar Jarring, Türklük bilimi alanında da değerli çalışmalarıyla tanınmıştır.

Türklük bilimi alanında Georg Raquette'in açmış olduğu çığırda çalışan Jarring, daha çok Doğu Türkistan diyalektleri üzerinde durmuştur. An Eastern Türki-English Dialect Dictionary adlı eserinde Doğu Türkçesi üzerine yaptığı çalışmalardaki toplamış

---

[21] Şincaŋ Uygur Aptonom Rayonluk Milletler Til-Yizik Hizmiti Komititi Luget Bölümi (1993), "Uygur Tilining İzahliq Lugiti" (Tanıtım: Kurtuluş Öztopçu), *Türk Dilleri Araştırmaları*, C: 3, s.303, *Simurg*, Ankara.

[22] a.g.e. s:305

[23] a.g.e. s:306

olduğu bilgileri değerlendirdiği gibi, bu konuda çıkmış olan bütün eski yayınları da kullanmıştır.[24]

Jarring bu sözlükte halk ağzından derlediği sözlü kültüre ait sözcüklerin yanında edebi yazı dilinde de kullanılan sözcüklere yer vermiştir. Sözcüklerin yazıya geçirilmesi sırasında uluslararası alfabeden yararlanmıştır.[25]

Kitabının önsözünde, bu çalışması için epey emek verdiğini, her ses için ses karşılıklarını bulmakta zorlandığını sonunda kendisine göre bir sistem geliştirdiğini, kullandığı alfabenin bu sisteme uyumlu olduğunu, dikkatli incelenirse bu sistemin anlaşılacağını söyler (Jarring, 1964, 3).

Uygurcanın sözlü geleneğine ait sözcükleri de bulmamıza yardımcı olan sözlük, hacimli bir eser olmadığından aradığımız her sözcüğe cevap verememektedir. Madde başı her sözcüğün yanında açıklamalardan hemen önce sözcüğün gramatik özelliği, eğer yabancı ise hangi dilden alındığı, hangi diyalekte, yere ait olduğu gibi özellikler verilmiştir. Birkaç şekilli kullanılan kimi sözcükler aynı madde içine "~" işareti ile yazılmışlardır. Yabancı dilden alınan sözcükler özgün biçimleriyle gösterilmişlerdir. Birden fazla anlamı olan sözcüklerin anlam karşılıkları sırasıyla verilmiştir.

---

[24] Ercn, Hasan (1998) *Türklük Bilimi Sözlüğü I. Yabancı Türkologlar*, TDK Yayınları :705, Ankara.
[25] Jarring, G. (1964) *An Eastern Turki-English Dialect Dictionary*, Lund.

2. ÇALIŞMA AŞAMALARI

2.1. Amaç

Çalışmamızın genel amacı Divânü Lûgati't-Türk'te /t-/ sesi ile başlayan sözcüklerin Yeni Uygur Türkçesinde yansımalarını saptamaktır. Bu çalışmamızla DLT.nin dayandığı lehçenin söz varlığının Doğu Türkçesi ve Çağdaş lehçelere ne kadar kaynaklık ettiği konusunda az da olsa bir fikir sahibi olmayı umuyoruz.

Yakınlarda Divânü Lûgati't-Türk'teki /t-/ sesinin Derleme Sözlüğü içindeki karşılıkları üzerine Yüksek Lisans Tezi hazırlandığını biliyoruz.[26] Bu çalışma ile Divânü Lûgati't-Türk'teki /t-/li seslerin Batı Türkçesindeki görünümü betimlenmişti. Aynı sesi biz, bir de Yeni Uygur Türkçesi üzerinde araştırarak /t-/li seslerin Doğu Türkçesi üzerindeki görünümünü ortaya çıkarmaya çalışacağız. Böylece DLT.deki sözcük başı /t-/ sesi Doğu ve Batı Türkçesi olmak üzere Türkçenin her iki koluna ne kadar kaynaklık ettiği açıklığa kavuşmuş olacak, bu yanıyla sonraki çalışmalara fikir verebilecektir.

2.2. Yöntem

I-Ön araştırma: Çalışmamıza esas oluşturacak konu belirlendikten sonra konuyla ilgili kaynaklar araştırılmaya ve elde edilmeye çalışılmıştır. Ulaşabildiğimiz en yakın kaynaktan başlayarak elde edilen bilgiler fişleme yoluyla bir araya getirilmiştir. Toplanan fişler daha sonra ; ses değişiklikleri, anlamsal ve yapısal değişiklikler göz önünde bulundurularak Türkiye Türkçesinin harf sırasına göre sınıflandırılmıştır.

II-Tarama: Bu işlem sırasında Divânü Lûgati't-Türk'ün çevirilerinden yararlanılmıştır. Denkoff-Kellyy ve Atalay çevirisi ile Divânü Lûgati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan "Türki Tiller Divanı"nın madde başı sözcükleri kullanılmıştır. Divânü Lûgati't-Türk'te /t-/ sesi ile başlayan sözcükler Yeni Uygur Türkçesinin belirlenen aşağıdaki sözlüklerinde taranmıştır :

---

[26] Evrim,TOPAK (2002), Divânü Lûgati't-Türk'te /t-/ sesi ile başlayan kelimelerin Derleme Sözlüğüne Yansımaları, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

G. Jarring (1964~1974), An Eastern Türki-English Dialect Dictionary, Lund.

Emir Necipoviç Necip (1995), *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü* (Çeviren : Yrd. Doç. Dr. İklil Kurban), TDK Yayınları :615, Ankara.

Şincang Uygur Aptonom Rayonluk Milletler Til-Yeziq Hizmiti Komiteti (1990), *"Uygur Tilining İzahliq Lugiti"*, C: 1-6, Pekin.

Yukarıdaki kaynaklar tek tek taranarak fişleme çalışmalarına başlanıp ortak sözcükler belirlendikten sonra elde edilen sözcükler ses, anlam, yapı ve nitelik yönleriyle sınıflandırılmıştır. Her konu başlığı kendi içinde alt başlıklara ayrılmış madde başı sözcükler alfabetik sıraya uygun olarak listelenmiştir.

Tez alanımız Yeni Uygur Türkçesi yazı dili olduğu için burada ağızlarda kullanılan sözcükler üzerinde durulmamıştır.

Bu çalışmamızda Yeni Uygur Türkçesindeki sözcük başı /t-/sesi ile başlayan sözcüklerin, sözcük içi ve sonundaki ünlü ve ünsüzlerle ilgili tüm ses değişikliklerini de gösterdik. Böylece DLT.de sözcük başı /t-/ sesi ile başlayan bir sözcüğün YUT'taki ses denklikleriyle birlikte bugün hangi sözcüğe karşılık geldiğini görebileceğiz.

III. Sınıflandırma: DLT.de /t-/ ile başlayan sözcükler belirlenen kaynaklardan taranarak Yeni Uygur Türkçesindeki ortak söz varlığı bulunmuştur. Tespit edilen ortak sözcüklerin sınıflaması yapılmış alfabetik sıraya konmuştur.

1- Tarama işleminden sonra saptanan ortak sözcükler alfabetik sıraya dizilmiştir.

2- Sözcüklerin dökümü yapılmadan önce madde başı her sözcüğün DLT'deki ve YUT'taki en yakın karşılıkları alfabetik sıraya göre madde başı sözcüklerin karşılarına yazılmış, ondan sonra sözcüklerin listesi çıkarılmıştır.

3- Taraması yapılan kaynaklarda madde başı sözcükler farklı şekillerde görülebildiğinden, ayrıca alfabetik sıraya sokulmasında güçlük yaşanacağından özel bir harf çevrimi alfabesi oluşturduk. Her harf çevriminin karşısına da sözcüğün özgün sayfa numarasını yazdık. Böylece istendiğinde o sözcüğün aslını görmek mümkün olacaktır. Madde başı sözcüklerin sayfa numaraları özgün metindeki eski Arap imlâsına göre hazırlanmıştır.

4- Her konu başlığından sonra madde başı sözcüklerin dökümünü yapmadan önce o bölümle ilgili taranan sözcüklerin karşılıklarını DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verdik. Çalışmamız sırasında Divân'ın üç farklı tercümesinden (Türkiye Türkçesi, Yeni Uygur Türkçesi, İngilizce) yararlandık. Her tercüme eser özel bir alfabe sistemi ile yazıldığından aralarında içerik ve biçim yönünden ilişki bulunan sözcükleri karşılaştırırken güçlük çekmemek için madde başı sözcüklerin yazımında özellikle ünsüzler için transkripsiyon işaretlerinden yararlandık.

5- Belirlenen ortak sözcükler anlam açısından sınıflandırılması şöyle yapılmıştır: Anlam değişmesi yaşayıp yaşamadıkları belirlenerek anlam daralması yaşayanlar, anlam genişlemesi yaşayanlar, başka anlama kayanlar, mecaz anlam kazananlar ve anlam değişmesi yaşamayanlar olmak üzere sözcükler beş başlığa ayrılmıştır. Her başlığın altına ilgili sözcüklerin değerlendirilmesi yazılmıştır.

6- Ortak sözcükler ses değişimi yaşayıp yaşamadıklarına göre aynı grupta yer aldığı sözcüklerle sınıflandırılmışlardır. Ses değişmesine uğrayan sözcükler, ünlü değişmeleri ve ünsüz değişmeleri olmak üzere iki grupta incelenmiş, her grubun içindeki ses değişmeleri örnek sözcüklerle birlikte madde başlarıyla gösterilmiştir.

7- Ortak sözcükler kök ilişkisi bakımından ilişkisi olduğu sözcüklerle aynı grupta sınıflandırıldıktan sonra bu sözcükler, isim, fiil türlerine göre sınıflandırılmışlardır.

8- Ortak sözcükler yapıları açısından aynı grupta yer aldığı sözcüklerle sınıflandırılmışlardır. Basit, türemiş, birleşik ve ikilemelerden oluşan sözcükler kendi adlarıyla kurulan başlıklar altına sıralanmış ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

9- Türemiş sözcükler aldıkları türetme eklerine göre sınıflandırılmış, değerlendirilmesi yapılan sözcüklerin dökümü her madde başının altına ayrıca yazılmışlardır.

10- Ayrıca türetme ekleriyle ilgili olarak, DLT'de kullanılan türetme ekleri kullanıldığı gruba göre başlıklandırılmış, eklerin karşılarına örnekleri yazılmıştır.

11-Niteliklerine göre somut–soyut adlar grup oluşturduğu sözcüklerle sınıflandırılmıştır.

12- Karşılaştırması yapılan kaynaklarda karşılığı bulunamayan sözcükler sınıflaması yapılan sözcüklerin en sonuna listesi çıkarılmıştır.

IV. Harf Çevrimi : Özgün metin Arap alfabesi ile yazıldığından araştırmacılarca zaman zaman farklı okumalara neden olmuştur. Bu nedenle biz madde başı sözcükler için harf çevrimi kullanarak sözcüklerin yazımının aslına daha yakın ifade edilebileceğini düşünmekteyiz. Bu amaçla madde başı sözcüklerin harf çevrimli şekillerine de yer verdik.

Ünlü ve ünsüzlerle ilgili kullandığımız harf çevrimi işaretleri şöyledir :

Ünlüler İçin ;

Arap Alfabesi	Çevri Yazı	Harf Çevrimi
ـَ	a, e	a
ـُ	o, ö, u, ü	u
ـِ	ı, i	ı
آ, ةَ	a, e	A
ئو	o, ö, u, ü	U
ي	ı, i	I

Ünsüzler için ;

Arap Alfabesi	Çevri Yazı	Harf Çevrimi
ب	b	b
پ	p	p
ت	t	t
ج	c	c
چ	ç	ç
ح	h	H

خ	h	H
د	d	d
ذ	z	ḏ
ر	r	r
ز	z	z
ژ	j	j
س	s	s
ش	ṣ	ṣ
ص	s	S
ض	d	D
ط	t	T
ظ	z	Z
ع	‘	‘
غ	g	G
ف	f	f
ڤ	v	w
ق	k	K
ک	k	k
ل	l	l
م	m	m
ن	n	n
و	v	v
ۀ	h	h
ی	y	y

V. Değerlendirme: Tüm bu işlemlerden sonra ortaya çıkan özellikler belirlenerek Divânü Lûgati't-Türk'te /t-/ sesiyle başlayan sözcüklerden Yeni Uygur Türkçesine ulaşan sözcüklerin özelliklerinin tespiti yapılmıştır. Sınıflama işleminden sonra taranan metinlerde öne çıkan özellikler değerlendirilerek Yeni Uygur Türkçesinde karşılık bulan-bulamayan sözcüklerin DLT'ye nasıl bir uyum gösterdikleri tespit edilmiştir. Ortaya çıkan sonuca göre Yeni Uygur Türkçesinde yaşayan ya da yaşamayan sözcükler üzerine genel bir değerlendirme yapılmıştır.

3. UYGURLAR VE YENİ UYGUR TÜRKÇESİ

Uzun tarihi boyunca Doğu Türkistan, İç ve Orta Asya'da kurulmuş olan Türk devletlerinin ve hanlıklarının merkezi olmuştur. M.Ö. 8-3. asırlarda İskitlere ; M.Ö. 300-M.S. 93 yıllarında Hunlara ; 522-744 yılları arasında Göktürk İmparatorluğu'na ; 744-840 yılları arasında Uygur devletine ; 751-870 yılları arasında Karluk ve Karahanlılar İmparatorluğu'na oradan da 1509-1676 yıllarında Saidiye Hanlığı'na merkez Doğu Türkistan, bu uzun tarihi boyunca önemini korumuş, dikkatleri üzerine çekmiştir.[27]

Bugünkü Yeni Uygurların yaşadığı Doğu Türkistan toprakları, Çin Halk Cumhuriyetinin içinde, ülkenin kuzeybatı bölgesinde yer almaktadır. Çinliler bu bölgeye 1955'te Şincang Uygur Özerk Bölgesi adını vermişlerdir. 1.828.418 km^2 yüzölçümü ile Asya'nın merkezinde yer almaktadır. 1884'te "yeni toprak" anlamına gelen Şin Jiang ismiyle değiştirilmiştir. 1995 yılında Şin Jiang Uygur Otonom Bölgesi adıyla bugünkü idari statüsünü kazanmıştır.[28]

Uygur Türkleri, biri 8. yüzyıl ortalarında Moğolistan'da (745-840) diğeri 9. yüzyıl ortalarında şimdiki ülkelerinde (850-1250) olmak üzere iki devlet kurmuş eski bir Türk halkının torunlarıdır. Uygurlar, dağınık olmakla birlikte bugün büyük çoğunluğu Çin Halk Cumhuriyeti'nin Uygur Özerk Bölgesi'nde yaşar. Çin'de yaşayan Uygurların toplam sayısı yaklaşık olarak 6 milyondur. Çin dışında Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan Cumhuriyetleri'nde de Uygur toplulukları vardır. Eski SSCB'de yaşayan Uygurların toplamı 1989 sayımına göre 262.199 olarak verilmiştir (Tekin-Ölmez, 1999, 136).

DLT'nin dili olan Karahanlı Türkçesine ; Hakaniye Türkçesi ya da Müşterek Orta Asya Türkçesi de denmektedir. 11.-13. yüzyıllar arasında kullanılan Karahanlı Türkçesi Köktürk ve Uygur Türkçesinin doğal bir devamıdır.[29] Bu yönden, ET ile arasında çok büyük ses ve şekil değişiklikleri görülmez.

Türkologlar, Yeni Uygur Türkçesinin Türk lehçeleri arasındaki yerini değerlendirirken değişik görüşler ileri sürmüşlerdir : Ramstedt, Türk dil ve dialektleri

---

[27] (http://www.elele.gen.tr/dis-iliskiler/tur-dunyasi/sincan.html)
[28] (http://www.bilginet.com/bilginet.shtml)
[29] İltebir, Abdulhekim Baki (1995), "Kaşgarlı Mahmut, Divan-ü Lûgat-it Türk ve Doğu Türkistan" *Dil Dergisi*, S.33, ss.30-44.

tasnifinde dördüncü grup olan Doğu grubu içerisinde ; Samoyloviç de,tasnifinde dördüncü grup olan taglık grubu içinde göstermiştir. Benzing, Türk dilleri tasnifinin dördüncü sırasında yer alan Doğu Türkçesi (Uygur) Grubunda, Doerfer de Halaççayı da dahil ettiği Türk dilleri tasnifinin dördüncüsü olan Güney-Doğu veya Uygur Grubunda ,Talat Tekin ise ; Türk dil ve dialektlerinin tasnifinde dokuzuncu grup olan taglık grubunda göstermiştir.[30]

Uygurlar çok zengin bir kültüre sahip, eski Türk boylarından biridir. Uygurların Türk dilinin Hakaniye lehçesi içinde şekillenmiş ve gelişmiş bir edebi dili mevcuttur. Bu dil kendi lehçe hususiyetleri içinde geniş bir tarihi geçmişe sahip olarak çeşitli değişikliklere uğramış olup, zamanımızda da yazılıp konuşulan modern bir Türk lehçesi durumundadır (Kaşgarlı,1992,12).

Geniş bir coğrafyaya yayılan Türklerin dil bakımından sınıflandırılması çeşitli dilci, filolog, hatta filozoflarca 16. yüzyılda başlatılmıştır.[31] Bu çalışmaları yazılış amacı nedeniyle tam bir tasnif sayılmasa da döneminin farklı Türk şivelerini anlatan Divânü Lügât'it-Türk'e (11.yüzyıla) kadar götürebiliriz.

Lehçe tasnifi çalışmaları bazen birbirini tenkit eder bazen birbirini tamamlar vaziyette, bilhassa Türk olmayan Türkologlarca 19. yüzyılın başlarından 20. yüzyılın ortalarına kadar seri şekilde sürdürülmüştür. Eski temposunda olmasa da bu çalışmalar halen sürdürülmektedir. Bütün bu çalışmalara rağmen, bugün, herkesin üzerinde birleşebileceği muhtevalı bir tasnifin eksikliği hissedilmektedir. En son ve en muhtevalı çalışmalardan biri olan Baskakov'un tasnifi bile "... sakat tarafları olmakla beraber ..." kaydıyla kaynak gösterilmektedir.[32]

Şimdiye kadar lehçe tasnifi yapanlar tasniflerinde Yeni Uygur Türkçesi ile Özbek Türkçesini bir grupta zikretmişlerdir.[33] 20. yüzyıla kadar Çağatay Türkçesine bağlı kalan Uygur Türkleri 1930'lu yıllardan başlayarak Urumçi ağzını esas alan "Merkezi ağız grubu"nu edebi dillerine temel teşkil etmişlerdir.[34] Bu grup Urumçi Merkez olmak üzere Kaşgar, Konaşehir, Yenişehir, Yarkent, Kargılık, Mekit, Yenhisar, Artuş, Aksu, Kuçar,

---

[30] Tekin Talat (Ocak1989) "Türk dil ve dialektlerinin yeni bir tasnifi", *ERDEM AKM Dergisi*, C:5, S:13, 141-168

[31] A. Dilaçar, Türk Dillerine Genel Bir Bakış, Ankara 1964, s.41.

[32] A. Dilaçar age. s.51.

[33] R. Öztürk, Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil, Ankara 1997, 1.

[34] Tohti Abihan, Hazirki Zaman Uyğur Tili Asasliri, Kaşgar 1985, s.3 ; Gulam Gapuri, Uygur Şiviliri Sözlügi, Pekin 1986, s.1.

Korlabey, Turfan, Piçan, Kumul ve Gulca gibi Uygur Türklerinin %80'ini barındıran yirmiden fazla vilayet ve nahiyenin ağızlarından müteşekkildir.[35]

Yeni Yeni Uygur Türkçesi, Özbekçe gibi eski Çağatay yazı dilinin bir devamıdır. Türkoloji literatüründe "Doğu Türkçesi" olarak da anılan Yeni Yeni Uygur Türkçesinin pek çok diyalekti vardır. Bunlar başlıca iki grupta toplanabilir : Güney diyalektleri, Kuzey diyalektleri. Güney grubu şu diyalektlerden oluşur :

1. Kaşgar-Yarkent diyalekti, 2. Hotan-Keriya diyalekti, 3. Aksu ya da MaralbaşıKaraşar diyalekti. Kuzey diyalektleri Çin Türkistanı'nın kuzey-doğu ve doğu bölgeleri ile Batı Türkistan'da konuşulur. Bu diyalektler şunlardır : 4. Kuça-Turfan-Hami diyalektleri (Çin'de), 5. Tarançi diyalekti (Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan'da) Bunlardan başka asıl Uygur bölgesi dışında kalan şu diyalektler de vardır : 6. Lobnor diyalekti (Lobnor vahasında, Çarhalık ve Miran'da), 7. Hoton (Busurman "Müslüman") diyalekti (Batı Moğolistan'da Ubsu-Nur ve Çirgis-Nur gölleri arasında) konuşulmaktadır (Tekin-Ölmez, 1999, 136).

Yeni Uygur yazı dili Güney diyalektleri üzerine kurulmuştur. Yeni Yeni Uygur Türkçesi Çin'de 1960'a kadar Arap alfabesiyle, bu tarihten sonra on yıl kadar süren Kültür Devrimi yıllarında da Latin asıllı yeni alfabe ile yazılmıştır. Kültür devriminden sonra ise, 1983'ten beri Arap alfabesiyle yazmışlardır. Eski SSCB'de konuşulan Yeni Yeni Uygur Türkçesi ise, 1930'a kadar Arap alfabesiyle, 1930-1947 yılları arasında da Latin alfabesiyle yazılmıştır. 1947'den bu yana ise Yeni Yeni Uygur Türkçesi eski SSCB topraklarında Kiril alfabesiyle yazılmaktadır (Tekin-Ölmez, 1999, 138).

Bugünkü Uygur Türkçesinde harf düzeni Arap alfabesine dayanmaktadır. Sözü edilen harfler Arap alfabesinin birebir eşdeğeri değildir. Bazı ekleme ve çıkarmalarla Arap alfabesine dayanan özel bir Uygur alfabesi oluşturulmuştur (Ercilasun,1996, 18-19).

---

[35] R. Öztürk age. s.2.

Uygur Türkçesi (Çin)		Çeviri yazısı		Uygur Türkçesi (BDT)		Çeviri yazısı	
ا ئا		A	a	А	а	A	a
ە ئە		E	e	Б	б	B	b
ب		B	b	В	в	V	v
پ		P	p	Г	г	G	g
ت		T	t	Д	д	D	d
ج		C	c	Е	е	É	é
چ		Ç	ç	Ж	ж	J	j
خ		Ḫ	ḫ	З	з	Z	z
د		D	d	И	и	İ	i
ر		R	r	Й	й	Y	y
ز		Z	z	К	к	K	k
ژ		J	j	Л	л	L	l
س		S	s	М	м	M	m
ش		Ş	ş	Н	н	N	n
غ		Ġ	ġ	О	о	O	o
ف		F	f	П	п	P	p
ق		Ķ	ķ	Р	р	R	r
ك		K	k	С	с	S	s
گ		G	g	Т	т	T	t
ڭ			ñ	У	у	U	u
ل		L	l	Ф	ф	F	f
م		M	m	Х	х	Ḫ	ḫ
ن		N	n	Ц	ц	Ts	ts
ھ		H	h	Ч	ч	Ç	ç
و ئو		O	o	Ш	ш	Ş	ş
ۇ ئۇ		U	u	Щ	ш	Şç	şç
ۆ ئۆ		Ö	ö	Ю	ю	Yu	yu
ۈ ئۈ		Ü	ü	Я	я	Ya	ya
ۋ		V	v	Қ	қ	Ķ	ķ
ې ئې		É	é		Ң		ñ
ى ئى		İ	i	F	ғ	Ġ	ġ
ي		Y	y	Ү	ү	Ü	ü
				Ө	ө	Ö	ö
				Ҷ	ҷ	C	c
				Ә	ә	E	e
				h	h	H	h

3.1. Yeni Uygur Türkçesinin Başlıca Seslik Özellikleri

Bugünkü Doğu Türkistan Yeni Uygur Türkçesinde 32 ses vardır. Bunlardan başka bir "e" sesi vardır ki alfabe içinde iki farklı "e" sesi ile gösterilir. Yazıda "e", "é" ayrımı olduğundan dokuz ünlü ses meydana gelmiştir. (Kaşgarlı,1992,12; Kurban ,1997, 245 ; Öztürk , 1997, 5-6 ; KTLS, 1991, 245 ; Erdağı, 1998,26) Çalışmamızda "é" şeklinde gösterdiğimiz ses, Türkçedeki "e"den daha açık ve geniş söylenir. KTLS'de bu ses "é" ile gösterilirken Öztürk'te "é" şeklinde yazılmıştır.Kurban hiçbir harf ayrımı yapmaksızın T.T. alfabesini kullanmıştır. Biz ise kaynaklarda gösterilen kapalı "é" için "é" işaretini ; klasik "e" sesi için de "e" harfini kullanacağız.

Yeni Uygur Türkçesinin tarihi seyri dikkate alınırsa bu kapalı "é"nin ; "a" ve "e"nin zayıflamasından ortaya çıktığı anlaşılır. Bu kapalı "é" sesi aynı zamanda tek heceli kelimelerde az olmakla birlikte daha çok, çok heceli kelimelerde kullanılır. Son hecede kullanılmaz (Kaşgarlı, 1992, 12).

Yeni Uygur Türkçesini diğer Türk şivelerinden ayıran en önemli özelliklerden biri "a" ve "e"lerin yerini kapalı "é"ye bırakmasıdır: yeziş-yéziş, tam-témi, at-éti, kel-kéli (Kurban, 1989, 245 ; Kaşgarlı, 1992, 12).

ET.nin "e" ve "é" ünlüleri YUT'ta genellikle birbirine karışmıştır. Birçok örnekte "e>é" ve "é>e" değişimi ; çok az örnekte de "e>i" ve "e" üzerinden "é>i" değişimi görülmektedir.Dudak ünsüzleri ve yuvarlak ünlüler komşuluğunda ise "e", "é>ö" değişimi gözlenmiştir: ET.et->YUT.ét- "TT.yapmak,etmek", ET.ber->YUT.bér "TT.vermek", ET.kérgék>YUT.kerék "TT.gerek", ET.bérü>YUT.beri "TT.beri beri,buraya", ET.eşik> YUT.işik "TT.eşik", ET.tég->YUT.tég- "TT.eriş-,yetiş-", ET.éşgék>YUT.işék "TT.eşek", ET.eb>YUT.öy "TT.ev", ET.témür>YUT.tömür "TT.demir"... (Erdağı,1998,27).

Bugünkü Uygur alfabesinde "ı" sesini gösteren özel bir harf yoktur. Bütün "ı" 'ların "i" olduğu kabul edilir. Ancak yumuşak damak ünsüzü "k" ve "ğ" sesleri yanında "i" 'den çok "ı" telaffuzu hakimdir. Yazıda "i"li şekli kullanılır (KTLS,1991,1109).

YUT'ta Türkiye Türkçesinden farklı olarak "h̡" (hırıltılı h) ünsüzü ile çift dudak ünsüzü "w" kullanılmaktadır. Kalın "ķ" ve "k" ayrımı vardır. Ayrıca, ET.nin "ŋ" (damaksıl n) ünsüzü de korunmuştur (KTLS, 1991, 1109 ; Kurban, 1989, 246).

Doğu Türkistan Uygur Türklerinin Arap alfabesine dayalı 32 harften oluşan özel bir alfabe sistemi geliştirdiğini yukarıda değinmiştik. Buna göre Yeni Yeni Uygur Türkçesinin yazı dilinde kullanılan harfler şunlardır :

1. ET.nin "a" ünlüsü YUT'ta genellikle korunur : ET.at>YUT.at "TT.at, hayvan adı" ... (Erdağı, 1998, 27).

2. Eski Türkçenin "a" ünlüsü,Yeni Uygur Türkçesinde genellikle korunurken "i" (ET."ı") komşuluğunda "e" ve "é" ünlülerine, yuvarlak ünlüler ve dudak ünsüzleri komşuluğunda ise "o" ünlüsüne değişmektedir: ET.at>YUT.at "TT.ad, isim", ET.aç->YUT.aç- "TT.aç-", ET.aş>YUT.aş "TT.aş,yiyecek", ET.yangı>YUT.yeni "TT.yeni", ET.yarım>YUT.yerim "TT.yarım", ET.arık>YUT.Erig "TT.arı, temiz,saf", ET.açuk >YUT.oçuk "TT.açık"... (Erdağı, 1998, 27).

3. Gerileyici ünlü benzeşmesi : Söz başı ve söz içindeki "a" ünlüsü, sözcük "i" ünlülü bir ek aldığında gerileyici benzeşme sonucu "e" ünlüsüne değişir: ET.at->YUT.etiş- "TT.at-", ET.al->YUT.elip "TT.al-", ET.baş+i> YUT.béşi "TT. Onun başı" , ET.kaş+i>YUT.kéş+i "onun kaşı" ... (Erdağı, 1998, 27 ; Tekin-Ölmez , 1999, 139).

4. YUT'ta "a" ve "é"den sonra "u" ve "ü" gelirse, açık olan ilk hecedeki "a", "o"ya ; "é", "ö"ye döner : ET.katun>YUT.hotun "TT.hatun", ET.takıgu>YUT.tohu "TT.tavuk", Ar.namus>YUT.nomus "TT.namus" . YUT.'da gerileyici dudak benzeşmesi olduğu için benzer yuvarlaklaşma hadisesi şu Türkçe sözcüklerde de görülür : ET.açuk>YUT.oçuk "TT.açık", YUT.töşük "TT.deşik" (KTLS, 199, 1110 ; DilDer, 1998, 982 ; Gabain, 2000, 258, 278, 296).

5. Orta hece ünlü daralması : Çok heceli kelimelerin son hecesinde bulunan "a" ve "é", kelime ek aldığı zaman, açık hecelerde "i"ye döner.Yalnız yazı dilinde "ı" olmadığı için "ı" yerine "i" harfi kullanılır : YUT.ata~atilar "TT.atalar", ET.bala+lar>YUT.balilar "TT. çocuklar", ET. bala+niŋ>YUT.baliniŋ "TT. çocuğun" , YUT.bala~balimiz "TT.balamız", YUT.başka~başkisi "TT.başkası", YUT.çeçék~çeçigim "TT.çiçeğim", YUT.konaklar~konakliri "TT.misafirleri", YUT.turmak~turmidi "TT.durmadı", YUT. bolma~bolmisa "TT.olmasa"... (Kaşgarlı, 1992, 12 ; Tekin-Ölmez , 1999, 139).

6. Arapça ve Farsçadan giren ve geldiği dilde uzun olan "â"lar kelime ek aldığı zaman değişikliğe uğramazlar : YUT.hayat-hayatim "TT.hayat-hayatım", YUT.insan–insaniy "TT.insan-insani"; YUT.ana-anisi "TT.ana-anası"; YUT.bala-balisi "TT.çocuk-çocuğu" (KTLS, 1991, 1109 ; Kurban , 1989, 245 ; Kaşgarlı, 1992, 13).

7. Açık ilk hecedeki kapalı e "é" ünlüsünün korunması : ET. édi>YUT. ége "TT. sahip" , ET. kéçe>YUT.kéçe "TT. akşam", ET. kédin>YUT. kéyin "TT. sonra" vb. (Tekin-Ölmez , 1999, 139)

8. Kapalı ilk hecedeki "é" ünlüsünün "e"ye değişmesi : ET. bér->YUT. ber- "TT. vermek", ET. béş>beş "TT. beş" ... (Tekin-Ölmez , 1999, 139)

9. Açık ilk hecedeki "e" ünlüsünün "e"ye değişmesi : ET. etek>YUT.étek "TT. etek", ET. esen>YUT.esen "TT.esen" ... (Tekin-Ölmez , 1999, 139)

10. YUT'un konuşma dilinde bulunmakla beraber yazı dilinde özel bir "ı" harfi bulunmadığından ET.nin "ı" ünlüsü YUT'ta genellikle "i" ünlüsüyle yazılmaktadır. Ancak söz sonu ve söz içinde ilk hecedeki geniş ünlünün etkisiyle (ya da geniş ünlü komşuluğunda) "a", "é" ya da "u" ünlülerine değişir : ET.ıt>YUT.it "TT.it, köpek", ET tarıg>YUT.terik "TT.darı", ET.sogık>YUT.sogak "TT.soğuk", ET.tokı->YUT.toku- "TT.doku-, ET.yıl>YUT.yil "TT.yıl", ET.ırak>YUT.yirak "TT.ırak", ET.aldı>YUT.aldi "TT.aldı", ET.adır->YUT.ayir- "TT.ayır-", ET.sogık>YUT.sogak "TT.soğuk", ET.yagı>YUT.yega "TT. düşman", ET.altı >YUT.alté "TT.altı"... (Erdağı, 1998, 27).

11. ET.nin "i" ünlüsü,YUT'ta genellikle korunmakla birlikte söz sonunda , ilk hecedeki geniş ünlünün etkisiyle genişleyerek "é" ünlüsüne değişmektedir: ET.iç- >YUT.iç- "TT.iç-", ET.bir>YUT.bir "TT.bir", ET. böri >YUT.böré "TT.kurt"...

12. Kalın "k" ve "g" komşuluğu dışında ET.nin "ı" ünlüsünün YUT'ta "i" değişmesi : Yazıda "i"li şekli kullanılır : YUT.kıl "TT.kıl", YUT.kız "TT.kız", YUT.kır "TT.kır", ET. yıl>YUT. jil "TT.yıl", ET.yğla->YUT. jğla- "TT. ağlamak" ... (KTLS, 1991, 1109 ; Kurban, 1989, 245 ; Erdağı, 1998, 27 ; Tekin-Ölmez , 1999, 139).

13. YUT'ta İkinci hecede bulunan "i" sesi, ilk hecedeki "a"ları kapalı "é"ye çevirir:ET.adıg>YUT.eyik"TT.ayı",ET.balık>YUT.belik"TT.balık", ET.yarım>YUT.yerim "TT.yarım" . Tek heceli olup "a" ve "é" sesi bulunduran kelimeler de "i"li ekleri alınca bu kurala uyar ve bu sesler kapalı "é"ye döner : ET.at-atıg>YUT.at-eti "TT.at-atı", ET.baş-başığ>YUT.baş-beşi "TT.baş-başı", ET.al-alıg>YUT.al-eliş "TT.al-alış", ET.kit->YUT.két-ketiş "TT.git-gidiş" (KTLS, 1991, 1110 ; Kurban, 1989, 245 ; Gabain, 2000, 281, 309).

14. YUT'un bir başka önemli özelliği ise yazı dilinde "ı"nın, yerini "i"ye bırakması sonucu, "i"li örneklerde kalınlık-incelik ünlü uyumunun bozulmasıdır: YUT.iş-ka "TT.işe,çalışmaya", YUT.es-il-ar "TT.asılır", YUT.kel-tür- "TT.getirmek", YUT.kel-i-watkan "TT.gelen", YUT.kül-i-watkan "TT.gülen", YUT.yaz-ğuçi "TT.yazıcı, yazan"... (Erdağı, 1998, 31).

15. ET.nin "u" ünlüsü YUT'ta genellikle korunmuştur. Ancak çok az örnekte son sesteki "u" ünlüsünün ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle genişleyerek "a" ünlüsüne değiştiği görülmektedir: ET.uç->YUT.uç- "TT.uç-", ET.uzak>YUT.uzaḳ "TT.uzak", ET.bunça>YUT.munçé "TT.bunca", ET.botu>YUT.bota "TT.deve yavrusu", ET.yogun >YUT.yogan "TT.yoğun"... (Erdağı, 1998, 28).

16. YUT'ta ET.nin "ü" ünlüsü genelde korunmakla birlikte, söz sonunda kimi örneklerde ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle genişleyerek "é" ünlüsüne değişebilmektedir: ET.üç>YUT.üç "TT.üç", ET.küç>YUT.küç "TT.güç", ET.tilkü>YUT.tülké "TT.tilki", ET.töpü>YUT.töpé "TT.tepe"... (Erdağı, 1998, 28)

17. ET.nin "o" ünlüsü YUT'ta korunmaktadır: ET.ogul>YUT.ogul "TT.oğul, çocuk", ET.on>YUT.on "TT.on", ET.kon->YUT.kon- "TT.kon-,gecele-"... (Erdağı, 1998, 27).

18. ET.nin "ö" ünlüsü YUT'ta genellikle korunmakla birlikte çok az örnekte "ü" ünlüsüne değişmiştir: ET.öl->YUT.öl- "TT.öl-", ET.böl->YUT.böl- "TT.böl-", ET.ögret->YUT.üget "TT.öğret-", ET.töşék>YUT.tüşék "TT.döşek"... (Erdağı, 1998, 28).

19. U.T'de genellikle uzun vokal yoktur. Yabancı dillerden giren uzun vokaller kısalmıştır.Kısa kalın vokaller ise incelmiştir. Bu hususiyet Azeri .Türkçesinde de böyledir (Kaşgarlı, 1992, 12).

20. Alıntı kelimelerdeki bazı kısa "a"lar Az.T.sinde olduğu gibi "e"ye dönmüştür : Ar.hançer>YUT.hencer "TT.hançer" ; Ar.ḳalem>YUT.kelem "TT.kalem" ; Ar.şafaḳ>YUT.şepek "TT.şafak", Ar.mahkeme>YUT.mehkeme "TT.mahkeme", Ar.asker>YUT.esker "TT."asker", Ar.vade>YUT.vede "TT.vade" (Kurban, 1989, 246 ; Kaşgarlı, 1992, 13 ; DilDer, 1998, 564).

21. ET.nin "b" ünsüzü söz başında çoğunlukla korunurken bir önceki sözcüğün sonundaki ötümsüz ünsüzün etkisiyle "p"ye, geniz ünsüzlerinin etkisiyle de "m"ye değişmiştir, buna gerileyici benzeşme de denir. Söz içi ve söz sonunda ise çoğunlukla "w"ye değişirken bazı örneklerde "w" üzerinden "y" olduğu ya da düştüğü görülmektedir: ET.bar->YUT.bar- "TT.var-", ET.büt->YUT.püt- "TT.bit-", ET.bın>YUT.min "TT.bin", ET.tabar>YUT.tawar "TT.davar", ET.yalbar->YUT.yalwur- "TT.yalvar-", ET.sebin->YUT.söyün- "TT.sevin-", ET.sub>YUT.su "TT.su"...(Erdağı,1998,28). ET.ben>YUT.mén "TT.ben", Ar.bayram>YUT.méyrém "TT.bayram" (KTLS, 1991, 1110 ; Kurban, 1989, 247). ET.baga>YUT.paka "TT.kurbağa", ET.budak>YUT.putaḳ "TT.budak", ET.bıçak>YUT.piçaḳ "TT.bıçak", ET.bükmek>YUT.pükmék "TT.bükmek" (KTLS, 1991, 1110 ; Kurban, 1989, 247).

22. ET.nin "ç" ünsüzü, YUT'ta her durumda korunmaktadır. Ancak ET. "çız-" sözcüğündeki söz başı "ç" ünsüzünün, büyük bir olasılıkla son sesteki "z" ünsüzünün gerileyici etkisiyle "s"ye değişerek "siz-" olduğu ; yine ET.nin éçkü "keçi" sözcüğündeki "ç" ünsüzünü koruyan "éçkü~éçki~öçké" biçimlerinin yanısıra öşké biçiminde "ş"ye değiştiği biçimi de görülmektedir: ET.çağ>YUT.çağ "TT.çağ", ET.çéçék>YUT.çeçék "TT.çiçek", ET.üç>YUT.üç "TT.üç", ET.kılıç>YUT.kiliç "TT.kılıç"... (Erdağı, 1998, 29).

23. ET.nin "-d-,-d" ünsüzü YUT'ta "y" ünsüzüne değişir: ET.adır->YUT.ayri- "TT.ayır-", ET.kedin>YUT.keyin "TT.sonra", ET.küdegü>YUT.küyö "TT.güveyi", ET.bod>YUT.boy "TT.boy", ET.ked->YUT.kiy "TT.giy-", ET.adak>YUT.ayaḳ "TT.ayak ;son"... (Erdağı, 1998, 29).

24 ET "-d-" yerine "-y-" bulunduran ET.kudug>YUT.kuyu "TT.kuyu" sözcüğü Moğolcadan alınmıştır. (Erdağı, 1998, 29)

25. YUT'ta "f" sesi ağızlarda yoktur.Yazı dilinde, yabancı dilden giren kelimelerde kullanılır. Arap ve Fars dillerinden giren kelimelerdeki "f"ler Yeni Uygur Türkçesinde konuşma ve yazı dilinde "p" olur: Ar.iffet>YUT.ippet "TT.iffet", Ar.faaliyet>YUT.paaliyét "TT.faaliyet", Ar.farḳ>YUT.parḳ "TT.fark", Ar.faḳat>YUT.péḳét "TT.fakat" . Rusçadan, terim adlarından ve özel adlar yoluyla geçen kelimelerde "f" vardır : Rus.film>YUT.film "TT.film", Rus.fabrik>YUT.fabrika "TT.fabrika", Rus.foto>YUT.foto "TT.fotografçı" (KTLS, 1991, 1110 ; Kurban, 1989, 246 ; Kaşgarlı, 1992, 14 ; DilDer, 1998, 637).

26. ET.nin "g/ġ" ünsüzünün YUT'ta söz içinde korunmakla birlikte, çok az örnekte düştüğü görülmektedir: ET.émgék>YUT.émgék "TT.sıkıntı", ET.yügür-> YUT. yügür- "TT.koşmak", ET.yegirmi>YUT.yigirmé "TT.yirmi", ET.yalga->YUT.yala- "TT."yala-"... (Erdağı, 1998, 30).

27 ET.nin "g/ġ" ünsüzü söz sonunda, tek heceli sözcüklerde genellikle korunurken çok heceli sözcüklerde "ḳ/k" ünsüzüne değişmektedir: ET.bag>YUT.bag "TT.bağ", ET.tirig>YUT.tirik "TT.diri", ET.agrıg>YUT.agrik "TT.ağrı,hastalık", ET.azıg>YUT.ezik "TT.azı", ET.yadag>YUT.yayak "TT.yaya", ET. tġlıġ>YUT. taġli ḳ "TT. dağlı", ET. arıġ>érik "TT.temiz" ... (Erdağı, 1998, 30 ; Tekin-Ölmez , 1999, 139).

28. Ek başındaki "g/ġ" ünsüzleri ise korunmakta ancak ötümsüz ünsüzlerden sonra "ḳ/k" ünsüzüne değişmektedir: YUT.selin-gan "TT.salınan,salınmış", YUT.ket-ken "TT.giden, gitmiş", YUT.uç-kuçi "TT.uçan"... (Erdağı, 1998, 30)..

29. Hırıltılı "h̲" sesi epey yaygındır.Alıntı kelimelerde örneklerini görürüz: Ar. h̲alk>YUT.h̲elk "TT.halk", Ar.şah̲s>YUT.şeh̲s "TT.şahıs", Fr.h̲am >YUT. h̲am "TT.ham" (Kurban, 1989, 246).

30. YUT'ta Ana Türkçeden gelen "h-" ünsüzü de birkaç örnekte korunmaktadır: ET."ar-">YUT.har-, ET.öl>YUT.höl "TT.nem, ıslaklık"... (Erdağı, 1998, 31 ; DilDer, 1998, 561).

31. ET.nin "k/ķ" ünsüzü, YUT'ta her durumda kendini korur (KTLS, 1991, 1109 ; Kurban, 1989, 247) : ET.kél->YUT.kél- "TT.gel-", ET.kişi>YUT.kişi "TT.kişi", ET.kol>YUT.kol "TT.kol~el", ET.sékiz>YUT.sékkiz "TT.sekiz", ET.arka>YUT.arka "TT.arka", ET.tokuz>YUT.tokkuz "TT.dokuz", ET.bak->YUT.bak-"TT.bak-", ET.kel->YUT.kélmék "TT.gelmek", ET.kör->YUT.körmék "TT.görmek", ET.köz>YUT.köz "TT.göz", ET. kergek>YUT.kerék "TT.gerek"... (KTLS, 1991, 1109 ; Kurban, 1989, 247 ; Erdağı, 1998, 30).

32. ET.nin "l" ünsüzü, YUT'ta genellikle korunmaktadır. YUT'ta "l" sesi istikrarsız seslerdendir, kendini korurken kimi örneklerde de düşmüştür. Konuşma dilinde sık sık düşer ve kendilerinden önceki ünlüyü uzatırlar: : ET.anla->YUT.anla-"TT.anla-", ET.yıllık>YUT.yillik "TT.yıllık", ET.bulıt>YUT.bulut "TT.bulut", ET.yol>ET.yol "TT.yol"... (Erdağı, 1998, 30). ; ET.kelgen>YUT.kégén "TT.gelen", ET.bolgan>YUT.bôgan "TT.bolan", ET.algan>YUT.agan "TT.alan" (KTLS, 1991, 1110 ; Kurban, 1989, 249; Gabain, 2000,278,301).

33. ET.nin "-m-,-m" ünsüzü YUT'ta korunmaktadır: ET.amtı>YUT.émdi "TT.şimdi", ET.emlé>YUT.émlé- "TT.tedavi et-", ET.sémiz>YUT.semiz "TT.semiz", ET.yımşak>YUT.yumşak "TT.yumuşak"... (Erdağı, 1998, 30).

34. ET.nin "n" ünsüzü YUT'ta korunmuştur: ET.né>YUT.né "TT.ne", ET.anın>YUT.unin "TT.onun", ET.antag>YUT.andak "TT.öyle", ET.tuman>YUT.tuman "TT.duman,sis"... (Erdağı, 1998, 30).

35. ET.nin "ŋ" (geniz n'si) ünsüzü YUT'ta genellikle korunurken çok az örnekte "n" ünsüzüne dönüşür: ET.karangu>YUT.karangu "TT.karanlık", ET.siŋir>YUT.siŋir "TT.sinir", ET.otuŋ>YUT.otun "TT.odun", ET.tırnak>YUT.tirnak "TT.tırnak"... (Erdağı, 1998, 31).

36. Ana Türkçe ve Eski Türkçenin "ny" ünsüzü YUT'ta "y" olur: AT *kanyak>YUT.kaymak "TT.kaymak", ET.kony>YUT.koy "TT.koyun", AT.*tunyag>YUT.tuyak "TT.toynak"... (Erdağı, 1998, 31).

37. ET.nin "p" ünsüzü YUT'ta her durumda kendini korur. Ancak ET.tüp "TT.dip" sözcüğünün YUT'ta hem "p"li hem de "w"li biçimiyle karşılaşıyoruz: ET.köpük>YUT.köpük "TT.köpük", ET.töpü>YUT.töpé "TT.tepe", ET.sap> YUT.sap "TT.sap", ET.tüp>YUT.tüp~tüw "TT.temel,birincil", ET.köp>YUT.köp "TT.çok".. (Erdağı, 1998, 29).

38. ET.nin, "r" sesi YUT'ta istikrarsız seslerdendir, genellikle kendini korurken bazı örneklerde de düşmüştür. Konuşma dilinde sık sık düşer ve kendilerinden önceki ünlüyü uzatırlar: ET.ara>YUT.ara "TT.ara", ET.kork->YUT.kork- "TTkork-", ET.yara-YUT.yara- "TT.yara-", ET.érméz>YUT.émés "TT.değil", ET.kus->YUT.kus-"TT.kus-"... (Erdağı,1998,31) ; ET.bar->YUT.bâmak "TT.varmak", ET.tor>YUT.tô "TT.ağ", ET.kör->YUT.kémék "TT.görmek", ET.kar>YUT.kâ "TT.kar", ET.yer>YUT.yé "TT.yer", ET.bargan>YUT.bagan "TT.varmış", ET.terlimek>YUT.telimek "TT.terlemek" (KTLS, 1991, 1110 ; Kurban, 1989, 249 ; Gabain, 2000, 278, 301).

39. ET.nin "s" ünsüzü,YUT'ta genellikle kendini korur. Ancak söz başı "s-" ünsüzü, söz sonundaki ve kelime içinde "-ç-,-ç" ünsüzünün etkisiyle gerileyici benzeşme sonucu "ç"ye değişir: ET.sat->YUT.sat- "TT.sat-", ET.isig>YUT.issik "TT.sıcak", ET.as->YUT.as- "TT.as-", ET.kus->YUT.kus- "TT.kus-", ET.sat->YUT.sat- "TT.sat-", ET.isig>YUT.issik "TT.sıcak" ; ET.saç>YUT.çaç "TT."saç", ET.saç->YUT.çaç- "TT.saç-" (KTLS, 1991, 1110 ; Erdağı, 1998, 31).

40. ET. "ş" ünsüzü, YUT'ta her durumda korunmaktadır: ET.eşik> YUT.işik "TT.eşik", ET.tişi>YUT.çişi "TT.dişi", ET.téş->YUT.téş- "TT.deş-"...(Erdağı, 1998, 31).

41. ET'de söz başındaki "t-", ön ünlülü sözcükler, kendinden sonra gelen "ş" ünsüzünün etkisiyle YUT'ta genellikle "ç" ünsüzüne değişmektedir. Ayrıca, geniz ünsüzlerinden sonra da genellikle ötümlüleşmektedir: ET.tag>YUT.tag "TT.dağ", ET.tam>YUT.tam "TT.duvar", ET.altun>YUT.altun "TT.altın", ET.tut->YUT.tut-"TT.tut-", ET.tiş>YUT.çiş "TT.diş", ET.tişi>YUT.çişi "TT.dişi", ET.tüş>YUT.çüş "TT.düş,öğle", ET.tüşmek>YUT.çüşmék "TT.düşmek", ET.tüşénmék>YUT.çüşénmék "TT.düşünmek,anlamak", ET.töşék>YUT.tüşék ~çüşék "TT.döşek,minder", ET.amtı>YUT.émdi "TT.şimdi", ET.antag>YUT.andak "TT.öyle"... (KTLS, 1991, 1110 ; Erdağı, 1998, 29).

ET.nin "t-, -t-, -t" ünsüzü, YUT'ta genellikle korunmaktadır bu kullanım ET.'den beri devam etmiştir. YUT'ta /t-/ sesi stikrarsız seslerdendir, kendini korurken kimi örneklerde de düşmüştür. Konuşma dilinde sık sık düşer ve kendilerinden önceki ünlüyü uzatırlar : ET.nin /t-/ sesi TT'te bazı örneklerde kendini korumakla beraber bazı örneklerde de "t>d" değişimi karışıktır (Timurtaş,1994,57): ET.tag>YUT.tag "TT.dağ", ET.til>YUT.til "TT.dil", ET.tokuz>YUT.tokkuz "TT.dokuz", ET.tur->YUT.turmak "TT.durmak" . "demek" fiili istisnadır(KTLS,1991,1109 ; Kurban,1989,247 ; Erdağı,

1998,28,32); Far.dost>YUT.dos "TT.dost", Ar.kest>YUT.kes "TT.kast", (KTLS, 1991, 1110 ; Kurban, 1989, 249 ; Gabain, 2000, 278, 301).

Söz başındaki "t-" ünsüzü yukarıda görüldüğü gibi korunurken ET'nin "te-" sözcüğünü, "t->d-" değişimiyle "dé-" biçiminde görüyoruz(KTLS, 1991, 1110 ; Erdağı, 1998, 29).

42. ET.deki kelime başı "y" sesleri kendini korumaktadır. Genellikle, kelime başında ve "i, u, ü" önünde "y">"j" değişmesi epey yaygındır : ET.yaşa->YUT.yaşa- "TT.yaşa-, ET.yawaş>YUT.juwaş "TT. uslu", ET.yġla ->YUT.jiġla- "TT. ağlamak", ET.yem>YUT.yém "TT.yem", ET.yok>YUT.yok "TT.yok"; YUT.jilka "TT.yılkı", YUT. jilan "TT.yılan", YUT.jigirme "TT.yirmi" (Kurban, 1989, 246 ; Erdağı, 1998, 31 ; Tekin-Ölmez , 1999, 139).

ET.nin "y" ünsüzü, YUT'ta genellikle korunmaktadır: ET.ya>YUT.ya "TT.yay", ET.yarım>YUT.yerim "TT.yarım", ET.yürek>YUT.yürék "TT.yürek", ET.koyın >YUT.koyun "TT.koyun"... (Erdağı, 1998, 31)

43. ET.nin kelime içi ve kelime sonu "-z-,-z" ünsüzü YUT'ta her durumda korunmaktadır: ET.azıg>YUT.ezik "TT.azı", ET.üzül->YUT.üzül- "TT.kesil-", ET.biz>YUT.biz "TT.biz", ET.kunduz>YUT.kunduz "TT.kunduz"... (Erdağı, 1998, 31).

44. Ayrıca, "z" sesi yansıma ve yansımalardan türemiş sözcüklerde, bilhassa YUT'a giren yabancı kelimeleri yazmada kullanılmaktadır: "paz-puz, gaz-guz, zornal, burzuaziye, parız, kambodza" (Kaşgarlı, 1992, 14).

45. İç seste ünsüz ikizleşmesi, YUT'ta sıklıkla görülen ses olaylarından biridir: ET.açıg>YUT.aççik "TT.açık", ET.éki>YUT.ikki "TT.iki", ET.katıg>YUT.kattik "TT.katı", ET.otuz>YUT.ottuz "TT.otuz" ET.yeti>YUT.yette "TT.yedi", ET.sekiz>YUT.sekkiz "TT.sekiz", ET.tokuz>YUT.tukkuz "TT.dokuz" (Kurban, 1989, 248 ; Erdağı, 1998, 31,32).

46. YUT'ta görülen başka bir ses olayı da göçüşmedir: ET.yagmur> YUT.yamgur "TT.yağmur", ET.unıt->YUT.untu- "TT.unut-", ET.adır->YUT.ayri- "TT.ayır-" ... (Erdağı, 1998, 31).

47. Ses grubu korunması : İlk hecedeki "aġ" ses grubunun korunmas ı: YUT. aġri- "TT. ağrı-" ; YUT. baġ "TT. bağ" ; YUT. taġ "TT. tağ" ; YUT. yaġ "TT. yağ-" (Tekin-Ölmez , 1999, 138)

48. Zamir n'sinin düşmesi : YUT. ast-i-da "TT. altında, YUT. orn-iġa "TT. yerine" YUT. öy-i-ge "TT. evine" ... (Tekin-Ölmez , 1999, 139)

3.2. Yeni Uygur Türkçesinin Yapım Ekleri

Yukarıda YUT'un seslik özelliklerini sıralamıştık. Şimdi de yapısal ilişkiler hakkında bigi verilecektir.. Aşağıda Yeni Uygur Türkçesinde işlek olarak kullanılmakla beraber kimi yapım eklerini Türkiye Türkçesinde de de görebildiğimiz türetme ekleri sıralanmıştır (KTLS, 1991, 1111).

I. İsimden İsim Yapan Ekleri

+çan : işçan "işsever, Hamarat" , oyçan "düşünceli" , ağrıkçan "hasta" , namusçan "namusuna düşkün" (KTLS, 1991, 1111).

+çi : yolçi "yolcu" , oyunçi "oyuncu" , solçi "solcu" (KTLS, 1991, 1110).

+çilik : tömürçilik "demircilik" , koyçilik "koyunculuk" (KTLS, 1991 , 1110).

+simal : börisimal "kurda benzeyen" , adamsimal "insana benzeyen" (KTLS , 1991 , 1111).

+siz : bilimsiz "bilgisiz" , susiz "susuz" , könülsiz "gönülsüz" , öysiz "evsiz" (Kurban , 1989 , 250 ; KTLS, 1991, 1110).

+rak : yahşirak "biraz iyi" , munlugirak "biraz hüzünlü" , tesirek "biraz zor" (Kurban, 1989, 250)

+daş : zamandaş "çağdaş" , yoldaş "yoldaş" , yurtdaş "yurttaş" (Kurban, 1989, 251)

+lık : kanlık "kanlı", munluk "üzüntülü" , Kaşgarlık "Kaşgarlı" , Aksuluk "Aksulu" (KTLS, 1991, 1110).

Yeni Uygur Türkçesinde +çık/+çik ; +çuk/+çük küçültme ekinden başka aşağıdaki ekler de küçültme için kullanılır (KTLS, 1991, 1111).

+gina/+gına : +kına/+kina: çiraylıkkına "güzel yavru" , tatlıkkına "tatlıca, az tatlı", akkına "beyazımsı" , azğına "azıcık" , çapsanğına "çabucak. Azlık ve küçüklük bildiren bu ekin görevini "bir" kelimesi de görebilir: bir çiraylık "güzel yavru" , bir tatlık "tatlıca" (KTLS, 1991, 1111).

+çak/+çék : kızçak "küçük kız" , tayçak "küçük tay" , kelinçék , kölçék "küçük göl" (KTLS, 1991, 1111).

+ça : kitapçé "küçük kitap" , bölümçé (KTLS, 1991, 1111).

Yeni Uygur Türkçesinde sayılara eklenen bazı ekler de vardır:

+ilén/+lén : ikkilén "ikimiz birlikte" , üçilén "üçümüz birlikte" , törtilén "dördümüz" , başilén "beşimiz" (KTLS, 1991, 1111).

+lap/+lép : başlép "beşer beşer" , onlép "onar onar" (KTLS, 1991, 1111).

+tın/+din : béştin "beşer" , ondin "onar" , yüzdin "yüzer" (KTLS, 1991, 1111).

+çé : béşçé "beş kadar" , altiçé "altı kadar, altı civarında" (Tahmin ifadesi taşır) (KTLS, 1991, 1111).

+nçi : birinçi "birinci" , üçünçi "üçüncü"

Türkiye Türkçesinde örnekleri azalmış ve kalıplaşmış olan bazı Farsça ekler, Yeni Uygur Türkçesinde yaygın olarak kullanılır (KTLS, 1991, 1111):

+kar : pahtikar "pamukçu" , sanétkar "sanatçı" , binakar "kurucu" (KTLS, 1991, 1111).

+kéş : mehnétkéş "işçi" , hézilkéş "şakacı" (KTLS, 1991, 1111).

+dar : térépdar, minnétdar (KTLS, 1991, 1111).

+hor : çayhor "çay içen", parihor "para yiyen, rüşvetçi", kanhor "sömürücü" , adémhor "yamyam" (KTLS, 1991, 1111).

+vaz : kımarvaz, kılıçvaz, keklikvaz (KTLS, 1991, 1111).

+mén : danişmén "bilgili" , dértmén "dertli" (KTLS, 1991, 1111).

+şunas : tilşunas "dilci" , tarihşunas "tarihçi" (KTLS, 1991, 1111).

+pés : aşp"z "aşçı" , mantipéz "mantıcı" (KTLS, 1991, 1111).

+vén : bağvén "bahçıvan" , hünérvén "hüner sahibi" (KTLS, 1991, 1111).

+pérés : ménséppérés "mevki düşkünü" , hotunpérés "zampara" (KTLS, 1991, 1111).

II. İsimden Fiil Yapan Ekler

+éy-;+y- ; +ay-/+ey- : köpéymék "çoğalmak" , azaymak "azalmak" , küçéymék "güçlenmek" , karaymak "kararmak" (Öztürk, 1997, 25 ; KTLS, 1991, 1112)

+ar- : kıskarmak "kısalmak" , (Öztürk, 1997 , 23 ; KTLS, 1991, 1112)

+çe- : kemçemek "ölçmek, prova etmek" (Öztürk, 1997, 31)

+de- : beldemek "kertik açmak, bellemek" (Öztürk, 1997, 32)

+la-/+le- : başla- "başla-" , taşla- "at-" , atla- "sıçra-" , keçile- "gecele-" (Kurban, 1989, 251;Öztürk, 1997, 53)

+a-/+e- : yaşa- "yaşa-" , oyna- "oyna-" , ata- "hasretmek" , tile- "dile-" (Kurban, 1989, 251, Öztürk, 1997, 16)

+sira-/+sire- : kansira- "kan kaybet-" , uykusira- "uyku bas-" , külümsire- "gülümse-" (Kurban, 1989, 251; Öztürk, 1997, 65)

III. Fiilden İsim Yapan Ekler

-ğuçı/-güçi ; -kuçi/-küçi : yazğuçi "yazar", okutkuçi "öğretmen", okuğuçi "öğrenci", koğdiğuçi "koruyucu" (KTLS, 1991, 1112)

-ğak/-gék ; -kak/-kék: ilgék "ilgi" , patkak "batak" (KTLS, 1991, 1112)

-kuç/-küç ; -ğuç/-güç: açkuç "anahtar" , körsétküç "işaret" , baskuç (KTLS, 1991, 1112)

-k: boya-k "boya" , sora-k "sorgu" , sizik "çizgi" , tüzük "düzgün, doğru" (Kurban, 1989, 252)

-gu: yekilgu "yakıt" , tuygu "duygu" , terilgu "tarla" (Kurban, 1989, 252)

-gur/-gür ; kur/kür: bolmigur "yaramaz" , uçkur "hızlı" , sezgür "uyanık" , ötkür "keskin" (Kurban, 1989 , 252)

-mak/-mek : açmak "açmak" , başlimak "başlamak" , kelmek "gelmek" (Kurban, 1989, 252)

-gak/-gek;-kak/-kek : sukuşkak "geçimsiz", terikkek "çabuk kızan" (Kurban, 1989, 252-253)

-çak/-çek : tartinçak "çekingen" (Kurban, 1989, 252-253)

-çan: işçan "çalışkan" (Kurban, 1989, 252-253)

IV. Fiilden Fiil Yapan Ekler

-ğuz-/-güz-;-kuz-/-küz- : alğuzmak "aldırmak" , içküzmék "içirmek" , ötküzmék "geçirmek" , kiygüzmék "giydirmek" , yazguz "yazdırmak" , yegüz "yedirmek" (Kurban, 1989, 253 ; Öztürk, 1997 Ankara ; KTLS, 1991, 1112)

-ü- : ütümek "ütmek ; tüylerini yakmak" (Öztürk, 1997, 73)

-k- : pişik- "şişmek , kabarmak ; suda kabarmak" (Öztürk, 1997, 74)

-dar-/-dar- ; -tar-/-tar-: toltar "aktarmak, çevirmek", toştar "doldurmak , taşırmak" (Öztürk, 1997, 88)

-ma-/-me- : alma , berme "verme" , serima "sonra" , külme "gülme" (Kurban, 1989 , 252 ;Öztürk, 1997, 80)

-l-, -n- : eçin "acın-", ögen "öğren-" , körül "görül" , kiyil "giyil" (Kurban, 1989, 252 ;Öztürk, 1997, 83)

-tur-/-tür- ; -dur-/-dür-: yazdur-yazguz "yazdır-" , yedür-, yegüz "yedir" , sözlet "söylet" (Kurban, 1989, 253 ;Öztürk, 1997, 91)

-t- : sözlet "söylet-" (Öztürk, 1997, 94)

-ur-/-ür- : öçür "söndür- , sil-" , çüşür "düşür-" (Öztürk, 1997, 95)

-tur-: açtur- "açtır-" , aldur- "aldur-"(KTLS, 1991, 1110).

4. DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK'TE /t-/ SESİ İLE BAŞLAYAN VE YENİ UYGUR TÜRKÇESİNDE BULUNANLARIN DÖKÜMÜ

DLT ve YUT'un sözlükleri arasında yaptığımız karşılaştırmalar sonucunda 702 ortak sözcük bulunmuştur. Ortak sözcüklerin DLT'de /t-/ sesiyle başlayan tüm sözcükler içindeki payı % 80'dir.

Ortak sözcüklerin öncelikle taranan sözlüklerdeki karşılıkları DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş, daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

taba/taba ; taban/tapan ; tabanlığ/tapanlik ; tadğun/tazğun ; tağ/tağ ; tağar/tağar ; tağık-/tağık- ; tağla-/dağla- ; tağlat-/tağlat- ; tak-/takmak ; takı/téki ; taktur-/takmak ; tal/tal ; talak/talak ; talğuç/talğuç ; talğuk/talğuk ; talkan/talkan ; talkIl-/talkél- ; talkilan-/talkilan- ; talku/talku; taltur-/taltur- ; talu/talu ; tam/tam ; tam/tam ; tam-/tammak ; taman/taman ; tamçur-/tamçur- ; tamğa/tamğa ; tamğak/tamğak ; tamğalık/tamğalık ; tamındı/témindi ; tamırlığ/tomurluk ; tamış-/tamış- ; tamıt-/tamét- ; tamtur-/tamtur- ; tamu/tamu ; tamur-/tamur- ; tamurğan/tamurğan ; tamuz-/tamuz- ; tan-/tan- ; tan/taŋ ; tana/dane ; tanış-/tanış- ; tantur-/tanmak ; tanu-/taŋcaŋ ; tanuk/tonukluk ; tanukluk/tanukluk ; tanuş-/tonuşmak ;

tanut-/tanut- ; taŋ/taŋ ; taŋ-/taŋ- ; taŋut-/taŋut- ; tap/tap ; tap-/tap- ; tapala-/tapala- ; tapçur-/tapçur-; tapi/tavi ; tapın->tépin- ; taplaġ/taplaġ ; taplat-/taplat- ; tapru-/tebré ; tapuġ/tapuġ ; tapuġluġ/tapuġluġ ; tapul-/tapul- ; tapuz-/tapuz-; tapuzġu/tapuzġu ; tapuzġuḳ/tépişmaḳ ; tapzuġ/tépişmaḳ ; tar/tar ; tar-/tarmaḳ ; taral-/taral- ; tareġ/téréġ ; tarġaḳ/tarġaḳ ; tarġıl/tarġil ; tarı-/térimaḳ ; tarıġcı/térikçilik ; tarıġlaġ/tériḳliḳ ; tarıġlıḳ/tariġliḳ ; tarıḳ-/tarıḳ- ; tarıl-/téril- ; tarım/tarim ; tarımsın-/tarımsın- ; tarıtġan/tarıtġan ; tarka~talka/tarka~talka ; tarmaḳ/tarmaḳ ; tarmaḳlan-/tarmaḳlanmaḳ ; tarmat-/tarmat- ; tarmut/tarmut ; tarmutlan-/tarmutlan- ; tarqa~talqa/tarqa~talqa ; tart-/tart- ; tartıġ/tartıġ ; tartın/tartın ; tarus/torus ; tarut-/tarut- ; tarḫan/tarḫan ; tas/tas ; tasġa-/tasġa- ; tasġat-/tasġat- ; taş/taş ; taş-/taş- ; taşıḳ-/taşıḳ- ; taşırḳan/taşırḳan ; taşıt-/taşıt- ; taşıtġan/taşıtġan ; taşlat-/taşlimaḳ ; taştın/taştın ; taşu-/taşumaḳ ; taşuġ/toşuḳ ; taşur-/taşur- ; taşurġan/taşurġan ; tat/tat ; tatar/tatar ; tatgan-/tatgan- ; tatırġa/tatırġa ; tatı-/taté- ; tatıġ/tatiḳ ; tatıġlan-/tatıġlan- ; tatıġlıġ/tatıġlıġ ; tatıl-/tatil- ; tatır/tatir ; tatırlıġ/tatırlıġ ; tatıt-/tatıt- ; tatur-/tatur- ; taturġan/taturġan ; tavarlıġ/tavarlıġ ; tavarluḳ/tavarluḳ ; tavıl/davul ; tavılġuç/tavılġuç ; tavraḳ/tavraḳ ; tavran-/tevrenmek ; tavar/tavar ; tawgaç/tabġaç ; tavġaçlan-/tawġaçlan- ; tawışġan/tawşḳan ; tay/tay ; tay-/taymaḳ ; taya-/taya- ; tayġan/tayġan ; tayış-/tayış- ; tayıt-/taymaḳ ; taz/taz ; tazar-/tazar- ; te-/de- ; tef/dap ; tefçit-/tépçit- ; tég-/teg- ; tegin/tékin ; tegin/tikin ; tegiŋ/tiyin ; tegirmek/tégirmek ; tegiş/tégiş ; tegiş-/tégiş- ; tegül/tügül ; tegür-/tégür- ; tegürgen/tégürgén ; tejik/tacik ; tek/tak ; teke/téke ; tekiş/tégiş ; tekşüt/tekşi ; tel-/tel- ; telge-/télgé- ; telgen-/talḳan- ; telin-/tişil- ; teliş-/téliş- ; telmir-/telmürmek ; teltür-/téltür- ; telve/télbé ; telü/télü ; temregü/témér'etku ; temür/tömür ; temürken/témür ; temürlük/tömürlük ; tenri-/téneş ; teŋ/taŋ ; teŋiz/déŋiz ; teŋri/téŋri ; tep-/təp- ; tepil-/tépilmek ; tepin->tépinmek ; tepre-/tébré- ; tepret-/tevrimek ; tepük/tepküç ; tepük/tepmek ; tepzet~tepset-/tépzét~tépsét- ; ter/tér ; ter-/termek ; tereklik/tireklik ; teri/tére ; teril-/téril- ; terilgen/térilmek ; terilgen/térilgén ; teriş-/tériş- ; terit-/térit- ; terkin/térkin ; terlen-/terlimek ; terlet-/terletmek ; terliḳ/térlik ; ternek/termek ; terŋaḳ/térnaḳ ; ters/térs ; tersin-/térsin- ; teşil-/téşilmek ; teşük/téşük ; teve/tivé ; tevsi/tava ; tevşin-/tévşin- ; tevçi-/tevçi- ; tez-/tezmek ; tezek/tézek ; tezekle-/tezeklimek ; tezgek/tézgék ; tezgi/tézgi ; tezgin-/tézgin- ; tezik/tézik ; tezin-/tézin- ; teziş/téziş ; tıġra-/tiġra- ; tıġrat-/tiġrat- ; tigret-/tigrét-; tik-/tik- ;

tıḳ-/tïḳ- ; tiken/tikén ; tiki/téki ; tikikliğ/tikmek ; tikim/tïḳmaḳ ; tıḳış-/tïḳïş- ; tikiş-/tikiş- ; tïḳït-/tïḳmaḳ ; tiklin-/tiklimek ; tıḳmaḳ/tïḳmaḳ ; tikme/tikmek ; tiktür-/tiktür- ; tiküç/tikiç ; til/til ; til-/tilmaḳ ; tildür-/tildür- ; tile-/tilé- ; tilek/tilek ; tileş-/tilimlimaḳ ; tilet-/tilimek ; tilge/tilġimaḳ ; tiliḳ-/tilimek ; tilim/tilim ; tiliş-/tilmaḳ ; tilkü/tülke ; tiltür-/tilmaḳ ; tim/tim ; timli-/tumukaş ; tin/tin ; tin-/tin- ; tinçi-/tinçi- ; tındur-/tindurmaḳ ; tınglat-/tiŋlimaḳ ; tiŋ/tiŋ ; tiŋle-/tiŋle- ; tire-/tirek ; tiregü/tiregü ; tirék/tirek ; tiréş-/tirişmaḳ ; tirig/tirik ; tiril-/tiril- ; tirilgen/tirilmek ; tiriŋ/tiriŋ ; tirkeş/tirkeşmek ; tirt/tirt ; tiş/çiş ; tişek/çiş ; tişel-/çiş ; tişet-/çişlimek ; tişi/çişi ; tişlat-/çişletmek ; tişle-/çişletmek ; tişlen-/çişimek ; tit-/tit- ; titil-/titmaḳ ; titiş-/titmaḳ ; titiz/téti- ; titizlik/titimaḳ ; tiy-/tiymaḳ ; tiz/tiz ; tiz-/tiz- ; tizik/tizik ; tizil-/tizilmaḳ ; tizim/tizim ; tiziş-/tizmaḳ ; tizlet-/tizlimaḳ ; tizlin-/tizmaḳ ; tizme/tizma ; tiz-/tiz- ; tiziğ/tiziğ; tiziğliğ/tiziğliğ; tizil-/tizil- ; tizin-/tizin-; tiziš/tiziš; tiziš-/tiziš-; tizlin-/tizlin-; to/toḳaç ; toz-/toz- ; tozyur-/toydurmaḳ ; toġ/toġ ; toġ-/toġ- ; toga/toḳa ; toġra-/toġra ; toġraḳ/toġraḳ ; togran-/toġrimaḳ ; toġrat-/toġrimaḳ ; togru-/toġru- ; toġur-/tuġmaḳ ; toḳı-/tukumaḳ ; toḳış/toḳunuş ; toḳıt-/toḳumaḳ ; toḳlı/toḳla ; toḳluḳ/tuḳal ; toḳu/toḳu ; toḳuç /toḳuç ; toḳuş-/toḳmaḳ ; toḳuşġan/toḳuş ; tolġa-/tolġa- ; tolġaġ/talkandimaḳ ; tolġaġ/tolġaḳ ; tolġan-/tolġanmaḳ ; tolı/tolu ; toltur-/tolmaḳ ; tolu/tolu ; tolun/tolun ; tomrum/tom ; tomur-/tomur- ; ton/ton ; tonat-/tonluḳ ; toŋ/toŋ ; toŋ-/toŋmaḳ ; toŋra/toŋra ; toŋuz/toŋġuz ; top/top ; top/top ; top/topiḳ ; top/topuḳ ; topıḳ/topuḳ ; topra-/topraḳ ; topraḳ/tupraḳ ; toprat-/töb ; topulġan/topulġan ; topurgan/topa ; topuz/topur ; tor/tor ; torıġa/torġay ; torḳu/turḳi ; toruġ/toruġ ; tosun/tosun ; totuḳ-/tutuḳ ; toz/toz ; tozıtġan/tozumaḳ ; tożurġan/toydurmaḳ ; tozut-/tozutmaḳ ; tök-/tök- ; töklün-/tökülmek ; töktür-/tökmek ; töküklüg/tökülmek ; töküş-/töküş- ; töl/töl ; tön-/tön- ; töpü/töpe ; tör/tör ; tört/tört ; törü/töre ; törü-/törelmeḳ ; töş/töş ; töşe-/töşe- ; töşeklik/töşek ; töşel-/töşek ; töşén-/töşek ; töşet-/töşek ; töşlet-/töş ; tu-/tu- ; topunluġ/ topunluġ; tuç/tuç ; tuġ/tuġ ; tuġaḳlıḳ/tuġaḳlıḳ ; tuġraġ~tuġzaġ/tuġ ; tuġsuġ/tuġma ; tul/tul ; tulḳuḳ/tulum ; tulḳuḳlan-/tulum ; tuluŋ/tolun ; tum/tumukaş ; tuma/tum ; tumaġu/tumaḳ ; tuman/tuman ; tumlıġ/tum ; tumlıt-/tumukimaḳ ; tumluġlan-/tumukimaḳ ; tumşuḳ/tumşuḳ ; tun/tun ; tur-/tur- ; tura/tura ; tura/turé ; turḳ/turḳ ; turkın-/turġun ; turḳuġ/turḳ ; turḳun/turġun ; turma/turup ; turna/turna ; turuġ/tura ; turuġlaġ/turugluk ; turuḳ/turuġluḳ ; turuḳ-/turuġluḳ ; turuḳlan-

/turuġluķ ; turuķluķ/turuġluķ ; turul-/turmaķ ; turumtay/turumtay ; turuş-/turuş- ; turuşġan/turmaķ ; tuş-/tuş- ; tuşaġ/çüşek ; tuşaġu/çüşek ; tuşan-/çüşmek ; tuşlan-/çüşlimek ; tuşur-/çüşürmek ; tut-/tut- ; tutaşı/tutaş ; tutġak/tutķaķ ; tutġun/tutķun ; tuttur-/tuttur- ; tutuġ/tutmaķ ; tutuġluġ/tutuķ ; tutuķ/tutuķ ; tutul-/tutul- ; tutuş-/tutaş- ; tutuş/tutuş ; tutuz-/tutķuzmaķ ; tuşlat-/çuşluk ; tuy-/tuymaķ ; tuyaġ/tuyaķ ; tuz/tuz ; tuzġu/tuzġu ; tuzġulan-/tuz taam ; tuzlan-/tuzlimaķ ; tuzlat-/tuzlimaķ ; tuzluķ/tuzluķ ; tü/tük ; tübüt/töbüt ; tüdeş/türdaşlik ; tög-/tög- ; tüg-/tüg- ; tüge/tügé ; tüge-/tügé- ; tügék/tügmek ; tügel/tügel ; tüglün-/tüglenmek ; tüglüş-/tügmek ; tügme/tügme ; tügül-/tügül- ; tügülgén/tügülmek ; tügün/tökün ; tügün-/tügmek ; tügüş-/tügmek ; tüket-/tügetmek ; tüksin/tügüm ; tüküz/tüküz ; tülek/tülek ; tület-/tülletmek ; tümen/tümen ; tümse/tompak ; tün/tün ; tünek/tünek ; tünér-/tün ; tünerik/tün ; tünét-/tünetmek ; tüŋit-/tüŋit- ; tüŋlük/tüŋlük ; tüp/tüp ; tüpi/tupan ; tüplen-/tüp ; tüplet-/tüplük ; tüpün/topan ; tüpür-/tupan ; tür-/tür- ; türçi-/türçi ; türgek/türge ; türi/türi ; Türk/Türk ; türkéklen-/türge ; Türkmen/Türkmen ; türkün/törkün ; türkünlen-/törkünlen- ; türlüg/türlük ; türlün-/türmek ; türmek/türmék ; türmeklen-/türmeklimek ; türt-/türtmek ; türül-/türül- ; türüş-/türmek ; türüt-/törelmek ; tüş/çüş ; tüşlen-/çüşlimek ; tüşlük/çüşlük ; tüşük/çüşkün ; tüşür-/çüşürmek ; tütet-/tütek ; tütsük/tütek ; tütün/tütün ; tutur-/tutuşmaķ ; tutuş-/tutmaķ ; tüz/tüz ; tüz-/tüzmek ; tüzer-/tüzlenmek ; tüzger-/tüzger- ; tüzlün-/tüzlenmek ; tüzül-/tüzmek ; tüzün/tüz ; tüzüş-/tüzüş-

1 DLT	tab-	265
D-K	täp-	"kick" (185)
BA	tep-	*ol kulın tepdi* o kölesini ayağıyla tepti (II,3)
TTD	təp-	tepmek (II,2)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp~tep-	to kick (303)

2 DLT	tabA	540
D-K	tapa	"toward" (177)
BA	taba	rağmen anlamında bir kelimedir ; Arapçada *ila* anlamında bir edat (III,216)
TTD	tapa	tapa , degge ; taman ,terep , yönilişni bildüridi ġan yardemçi söz (III,298)
EN		bulunamadı
UTİL	taba	birer iş yaki birer mesile to ġrisida bir kimgeḳilinġan tene , doḳ ; aġriniş (II,3)
GJ		bulunamadı

3 DLT	tabAlA-	586
D-K	tapala-<tapa	"reproach , take pleasure in another's misfortune" (177)
BA	tabala-	*ol anı tabaladı* o , onu kınadı , ayıpladı (III,322)
TTD	tapala-	tavalamaḳ~tapa ḳilmaḳ , tapa-tene ḳilmaḳ (III,439)
EN	tapa	serzeniş , başa kakma , tekdir (389)
UTİL	tav II	ḳiziḳliḳ , ḫararet (II,91)
GJ	tapala-	to nag , to coution (294)

4 DLT	taban	201
D-K	taban	"hoof (camel)" (173)
BA	taban	taban ; deve tabanı (I,400)
TTD	tapan	tugi tapini (I,520)
EN	tapan	I-taban (ayak tabanı) (389)
UTİL	tapan	heel , name of a plant (294)
GJ	tapan	1-put astiniŋ arḳa ḳismi 2-ayaġ kiyimniŋ şu cayġa toġra kélidiġan ḳismi (II,4)

5 DLT	tabanlA-	201
D-K	tabanla-<taban	"hoof (camel)" (173)
BA	tabanla-	*tevey tabanladı* deveye ayağıyla vurdu (III,342)
TTD	tapanla-	tapanlimaḳ , tapan bilen tepmek (III,467)
EN	tapan	1-taban (ayak tabanı) (389)
UTİL	tapan	1-put astiniŋ arḳa ḳismi (II,4)
GJ	tapan	heel (294)

6 DLT	tabcur-	354
D-K	tapšur-<tapčur-<tapiš-<tap-	"give over , entrust" (177)
BA	tapçur-	*men ogulni anasınga tapçurdum* ben çocuğu anasına tapşırdım , çocuğu ayırdım (II,175)
TTD	tapqur-	tapçurmaḳ~tapşurmaḳ (II,248)
EN	tapşurmaḳ	teslim etmek , vermek , emanet etmek , sunmak , havale etmek (389)
UTİL	tapşurmaḳ 1-	birer nersini şeḫsiyiniŋ yaki kolléktipniŋ ḳoliġa , iḫtiyariġa ötküzüp bermek (II,7)
GJ	tap-~tæp-	to find , to discover , to detect , to get , to provide , to invent , to gain , to gather , to understand (294)

7 DLT	tabI	540
D-K	tapi<tap	"satisfaction" (177)
BA	tapı	orta , ne uzun ne kısa ; bir şeye razı olmak (III,216)
TTD	tapï	ottura ; bir nersege razi boluş (III,298)
EN	tav (tavi) I	1-kişi organizminiŋ normal haliti , saḳliḳ (II,91)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

8 DLT	tabık	265
D-K	täpig<täp-	"kick" (185)
BA	tepik	tepme (I,386)
TTD	təpük	tipik (I,501)
EN	tepkü	itiş , çarpma , sarsıntı (402)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

9 DLT	tabıl-	265
D-K	täpil-<täp-	"kick" (185)
BA	tepil-	*tepildi yer* yer tepildi (II,119)
TTD	təpil-	tipilmek (II,165)
EN	tépilmek	tepilmek (409)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

10 DLT	tabın-	265
D-K	täpin-<täp-	"kick" (185)
BA	tepin-	*er atın tepindi* adam atını tepti (II,140)
TTD	təpin-	divitmek (II,197)
EN	tépinmek	yere ayaklarını vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp~tep- ; tæbin-	to kick (303)

11 DLT	tabın-	264
D-K	tapin-<tap-	"serve ; worship (God)" (177)
BA	tepin-	*kul Tengrige tapdı* Kul Allah'a taptı (II,140)
TTD	tapïn-	divitmek ; tivinmek , buysunmaḳ , hizmet ḳilmaḳ (II,197)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbin-	to worship , to adore (298)

12 DLT	tabış-	265
D-K	täpiš-<täp-	"kick" (185)
BA	tepiş-	*ol mening birle tepişdi* o , benimle tepişti (II,87)
TTD	təpix-	tipişmek , püt tipişmek (II,116)
EN	tépişmek	tepişmek (409)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp~tep-	to kick (303)

13 DLT	tablaş-	160
D-K	taplaš-<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	tepleş-	*olar bu ışıg kamug tapleşdiler* onlar bu işte hepsi razı oldular (II,206)
TTD	taplax-	razı boluşmaḳ , halaşmaḳ (II,295)
EN	tapilaş I	tenbih etmek , uyarmak , ikazda bulunmak (389)
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ	tap~tæp-	to find , to discover , to detect , to get , to provide , to invent , to gain , to gather , to understand (294)

14 DLT	tablat-	160
D-K	taplat-<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	taplat-	*men anı işka taplattım* ben onu işe razı ettim (II,341)
TTD	taplat-	önatmaḳ , razi ḳılmaḳ (II,500)
EN	tapmaḳ	Bulmak uniŋ köŋlini taptim onun gönlünü ald ım (389)
UTİL	tapilimaḳ	birer iş yaki birer mesiliniŋ hel ḳilinişi , béçirilişi , saḳlinişi ḳatarliḳlarni bir kimge tapşurmaḳ çékilimek (II,9)
GJ		bulunamadı

15 DLT	tabrA-	566
D-K	täprä-	"move" (186)
BA	tepre-	*tepredi neng* nesne tepredi , kımıldadı , hareket etti (III,277)
TTD	təbrə-	tevrimek , midirlimek (III,378)
EN	tépirlimaḳ>tipirlimaḳ	çırpınmak , çabalamak (414)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ~tebrɛ- ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

16 DLT	tabran-	566
D-K	täprän-<täprä-	"move" (186)
BA	tepren-	*teprendi neng* nesne teprendi (II,240)
TTD	təbrən-	tevrenmek (II,348)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tevrenmek<tevrimek	1-bir yerde o yaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ	tep-	to kick (303)

17 DLT	tabraş-	566
D-K	täpräš-<täprä-	"move" (186)
BA	tepreş-	*kişi kamug tepreşdi* bütün halk tepreşti , kaynaştı (II,204)
TTD	təbrəx-	tevreşmek (II,292)
EN	tépilmek	tepilmek (409)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ~tebrɛ- ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

18 DLT	tabraş-	566
D-K	tapriš-<tapri-	"leap" (178)
BA	tapraş-	*tewey kamug tapraşdı* develer bütün sıçraştı (II,217)
TTD	taprax-	loḳuldaşmaḳ , sekreşmek (II,313)
EN	tépinmek	yere ayaklarını vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepmek	birer nersini heriketlendürüş üçün , püt bilen desimek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

19 DLT	tabrat-	566
D-K	täprät-<täprä-	"move" (186)
BA	tepret-	*er teweseysin tepretti* adam devesini sıçrattı ; ol tepretti nengni o , bir şeyi tepretti , kımıldattı (II,329)
TTD	təprət-	loḳuldatmaḳ , sekretmek (II,483) ; tewretmek , itilmek (II,482)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tevrimek	2-silkinmek , titrimek (II,209)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

20 DLT	tabrI-	566
D-K	tapri-	"leap (camel)" (178)
BA	tapr ı-	*tewi taprıdı* deve sıçradı , hopladı (III,277)
TTD	taprï-	lokuldimaḳ , sekrimek (III,378)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ-~tebrɛ- ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

21 DLT	tabsat-~tabzat	183
D-K	täpsät-~täpzät-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepset-; tepzet	*ol meni tepsetti* o , beni haset ettirdi (II,336)
TTD	təpsət-; təpzət-	heset ḳildurmaḳ (II,491)
EN	teprikçilik	ayrılıkçılık (409)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

22 DLT	tabuk	194
D-K	täpük<täp-	"football" (185)
BA	tepük	kurşun eritilerek iğ ağırşağı şeklinde dökülür , üzerine keçi kılı veya başka bir şey sarılır , çocuklar bunu teperek oynarlar (I,386)
TTD	təpük	tepküç , döglek , ḳoġuşunniŋ töşügige öçke çöpürini ötküzüp balilar tépip oynaydi ġan oyunçaḳ (I,501)
EN	tepküç	tepme oyununda kullanılan tüy (402)
UTİL	tepküç	bir ẖil oyunçaḳ (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

23 DLT	tabul-	265
D-K	tapil-<tap-	"find" (177)
BA	tapul-	*tabuldı neŋ* nesne bulundu. (II-119)
TTD	tapul-	tipilmek (II-166)
EN	tépilmaḳ	bulunmak (409)
UTİL	tapşurmaḳ	1-birer nersini şeẖsiyniŋ yaki kolléktipniŋ ḳoliga , iẖtiyariġa ötküzüp bermek (II,7)
GJ	tapïl-~tæpïl ~tapæl-	to be found (294)

24 DLT	tabuz-	311
D-K	tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tabuz-	*ol manga söz tabuzdı* o , ban bilmece söyledi (II,86)
TTD	tapuz-	tapguzmaḳ (II,114)
EN	tépişmaḳ	1-bulmaca , bilmece (409)
UTİL	tépişmaḳ I	1- ẖelḳ éġiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşünilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma<tæpïšmaq	riddle (294)

25 DLT	tabuzGU	311-2
D-K	tapuzɣu<tapuz-	"ask a riddle (178)
BA	tabuzyu	*tapuzgu neng* bilmece (I,489)
TTD	tapuzoɣu	"tapuzġu neŋ" tépişmaḳ (I,636)
EN	tapkuzuş	bulmaya zorlama (389)
UTİL	tépişmaḳ I	1-ẖelḳ éġiz edebiyatini ŋ bir türi 2-çüşinilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

26 DLT	tabuzGuK	311-2
D-K	tapuzγuq<tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tabuzguk	bilmece (I,502)
TTD	tapuzoɣuḳ	tipişmaḳ (I,653)
EN	tépişmaḳ	I-bulmaca , bilmece (409)
UTİL	tipişmaḳ I	1- ḫelḳ éǧiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşünilişi ḳiyin bolǧan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpiš̃maq	riddle (294)

27 DLT	tabzA-	183
D-K	täpsä-~täpzä-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepze- ; tepse-	*ol anı tepzedi* o , ona haset etti , çekemedi (III,283)
TTD	təpzə- ; təpsə-	körelmimek , heset kilmek (III,385-8)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmaḳ (402)
UTİL	tepse tevrimes	her ḳandaḳ zörür işlarǧimu aldirimaydiǧan , biǧam , biperva (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

28 DLT	tabzaş-	183
D-K	täpzäš-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepzeş-	*olar kamug bu ışka tebzeşdiler* onların hepsi bu işe hasetleştiler (I,206)
TTD	təpzəx-	heset ḳilişmek (II,294)
EN	tépinmeḳ	ayaklarını yere vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepkilik	tepkisi bar , tepke arnitil ǧan (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

29 DLT	tadGUn	220
D-K	tadγun	"river" (174)
BA	tadgun	Fırat ve ona benzer akan dere (I,438)
TTD	tadoɣun	tazǧun , Fırat ve şuniŋga oḫşaş bir derya vadisi (ikini) (I,570)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tazγun	1-a small river running through (298)

30 DLT	tAdun	201
D-K	taḍun	"calf" (174)
BA	tadun	Bir yaşındaki buzağı (III,171)
TTD	tadun	tayınça , bir yaşlik muzay (III,235)
EN	tayinça	dana (395)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

31 DLT	taf	167
D-K	täw	"deceit , trickery" (187)
BA	tef	dek , al , hile (I,332)
TTD	təf	hile (I,433)
EN	dap II	övünme , atıp tutma (93)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

32 DLT	tafcıt-	565
D-K	täwčit-<täwči-	"sew loosely" (188)
BA	tefçit-	*ol tonın tefçitti* o, elbisesini sıkıca geçmeli bir halde diktirdi (II,329)
TTD	təfqit-	tepçütmek , tepçütüp tiktürmek (II,482)
EN	tepçimek	teyellemek (401)
UTİL	tepçitmek<tepçimek II	tikiçlerni ziç ve bir-birige ulap tikmek (II,111)
GJ		bulunamadı

33 DLT	tAG	511
D-K	taγ	"mountain" (174)
BA	tağ	dağ (III,153)
TTD	taoɣ	taġ (III,209)
EN	tag	I-dağ (385)
UTİL	taġ	1-yer üstiniŋ tekşilikke , döŋlükke nisbeten téhimu kötürülgen égiz kismi (II,54)
GJ	taγ~ta.γ	mountain (290)

34 DLT	taGAr	207
D-K	tayar	"sack" (174)
BA	tagar	çuval , dağarcık , içerisine buğday ve başka şeyler konan nesne , harar (I,411)
TTD	taoɣar	tağar , içige buğday ve başka nersiler ḳaçilinidiġan (I,535)
EN	tagar	çuval (385)
UTİL	tağar	aşlıḳ ve baška nersilerni ḳaçilaş üçün işlitilidi ġan pḫta , yük , çike yipliridin yaki sun'i tallardin to ġan ḫyum ; çoŋ ḳap (II,57)
GJ	tayar~tay'ar~taya~ tay'a~taya.~taya:	sack , also a measure for grain (291)

35 DLT	taGıK-	511
D-K	tayiq-<tay	"mountain" (174)
BA	tagık-	eçkü tagıktı keçi dağa çıktı , yozlaştı (II,117)
TTD	taoɣik-	tağlaşmaḳ (II,162)
EN	tag	I-dağ (384)
UTİL	tağ	1-yerüstiniŋ tekşilikke , döŋlükke nisbeten téḫimu kötürülgen égiz ḳismi (II,54)
GJ	tay~ta.y	mountain (290)

36 DLT	taGlA-	511
D-K	day (<tayla-)	"brand" (97)
BA	tağla-	*ol atın tağladı* o, atını dağladı (III,294)
TTD	taoɣla-	dağlimaḳ , tamġilimaḳ , tamġa basmaḳ (III,402)
EN	dağlimaḳ	kızdırmak , yakmak , dağlamak (92)
UTİL	dağlamaḳ>dağlimaḳ I	ḳiziḳ nersilerni tegküzüp , bésip köydürmek (II,20)
GJ	dayla~da:yla-	to stain , to put a sign on , to brand , to tattoo (79)

37 DLT	taGlat-	511
D-K	day (<tayla-)	"brand" (97)
BA	taglat-	*ol atın tağlattı* o, atını dağlattı (II,344)
TTD	taoɣlat-	dağlatmaḳ , dağmalatmaḳ , tamġilatmaḳ (II,503)
EN	daglimaḳ	kızdırmak , yakmak , dağlamak (92)
UTİL	dağlimaḳ I	ḳiziḳ nersilerni tegküzüp , bésip köydürmek (II,20)
GJ	dayla~da:yla-	to stain , to put a sign on , to brand , to tattoo (79)

38 DLT	tAh tAh	493
D-K	tah	"call for a falcon" (174)
BA	tah tah	salındıktan sonra doğanı veya şahini çağırmak için bir nida (III,117)
TTD	tah tah	tah-tah , laçin öçürül ġandin kiyin çakiriş öçün iytilidiġan söz (III,162)
EN	tax	*u toxuni tax devetti* o , tavuğa kış kış dedi (384)
UTİL	taḫ	toḫuni ḳoġlaş , heydeşni bildüridiġan buyruḳ imasi (II,14)
GJ	taχ	1- shoo-away word for cocks and hens (291)

39 DLT	tajık	194
D-K	tažik	"Persian" (183)
BA	tejik	Tacik , Farslı (I,387)
TTD	təʒiḳ	tacik (I,503)
EN	Tacik	Tacik (384)
UTİL	tacik	muşu nam bilen atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,14)
GJ	ta:dʒik	Tadjik (290)

40 DLT	tajıklA-	194
D-K	tažiklä-<tažik	"Persian" (183)
BA	tejikle-	ol anı tejikledi o , onu Farslı saydı , Farsa nisbet etti (III,340)
TTD	təʒiklə-	tecik (Pars) hisaplimaḳ (III,465)
EN	Tacik	Tacik (384)
UTİL	tacik	muşu nam bilen atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,149
GJ	ta:dʒik	tadjik (290)

41 DLT	tak ; tAk	168
D-K	täk ; täg	"aimless" (184) ; 513 "like" (183)
BA	tek	tek , sadece , bir şey dilemiyerek (I,334) ; Benzetme kelimesi "ol andag tek" ona benzer (III,155)
TTD	tak	mundaḳla ,ançikim , téç , şük (I , 435) ; tek~dek oḫşitiş yardemçisi (III,212)
EN	tak	tek , yalnız ,çift olmayan (385)
UTİL		bulunamadı
GJ	dɛk	like , resembling (83)

42 DLT	tak-	274
D-K	täg-	"reach" (183)
BA	teg-	*ol ewge tegdi* o, eve vardı (II,19)
TTD	təg-	tegmek , yetmek (II,25)
EN	tegmek	değmek , dokunmak *yerge tégey-tégey dep kaldi* yere değmeye az kaldı (397)
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaq , tapşurulmaq (II,165)
GJ	teg~tek~tɛk-	to touch , to hit , to strike down upon (305)

43 DLT	taK-	272
D-K	taq-	"tie" (178)
BA	tak-	er burunduk butluka takdı adam burunduruğu burun yumuşağına takdı (II,16)
TTD	taq-	taqmaq~taqimaq , ötküzmek (II,21)
EN	taqmaq	takmak (386)
UTİL	taqimaq	1-etmek , békitmek (II,66)
GJ		bulunamadı

44 DLT	takA	546
D-K	täkä	"male antelope ; billy goat" (184)"
BA	teke	boynuzundan yay yapılan erkek geyik (III,228)teke (III,228)
TTD	təkə	erkek kiyik , onıŋ muŋuzidin yay yasilidü ; tike (III,316)
EN	téke	teke tag tékisi dağ tekesi ; teke *tag tékisi* dağ tekesi (408)
UTİL	téke	öçke , yava öçke , ceren qatarliqlarniŋ erkikiniŋ piçilmigini (II,431)
GJ	tekɛ	buck (306)

45 DLT	taKaGu ; taKAGU yilİ	174 ; 224
D-K	taqayu	"calendar" ; "fowl" , "cock" , "hen" (178)
BA	takagu; takagu yılı	tavuk ve horoza verilen ortak ad ; *takagu yili* Türklerin on ikili yıllarından biri (I,447) ; tavuk yılı (I,346)
TTD	taqaoɣu; taqaoɣu yili	toɣu , toɣu cinsiniŋ omumi nami (I,582) ; toɣu yili (I,583)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toɣu	1- öy quşliridin biri 2- toɣuniŋ göşi (II,230)
GJ	toɣï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

46 DLT	taKI	545
D-K	taqi	"aleo ; another" ; "with" (178)
BA	takı	dahi , daha (III,226)
TTD	taḳï	téhi , yene (III,313)
EN	taḳi	1-halen , şimdi , şimdilik 2- dıkça , -ıncaya kadar (385)
UTİL	taḳ I	2-cüpsi şériki bolmiġan , cüpsiz , yalġuz (II,59)
GJ	tæqi	knitted (299)

47 DLT	takıl-	333
D-K	tägil-<täg-	"be blinded" (183)
BA	tegil-	*anıŋ közi tegildi* onun gözü şaşılaştı (II,130)
TTD	təgil-	tutulmaḳ , közi tutuldi , körmes bolip ḳaldi (II,182)
EN	takalmaḳ	çatıştırmak , karşı karşıya getirmek , yakınlaştırmak (385)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

48 DLT	taKıl-	272
D-K	taqil-<taq-	"tie" (178)
BA	takıl-	*et şışka takıldı* et şişe takıldı , dizildi (II,129)
TTD	taḳïl-	taḳalmaḳ , ötküzülmek (II,180)
EN	taḳmaḳ	takmak (386)
UTİL	taḳimaḳ	4- tirkimek , tirimek (II,66)
GJ	tæqï	knitted (299)

49 DLT	takın-	339
D-K	tägin-<täg-	"come , arrive" (183)
BA	tegin-	*ol tegindi* Çiğilcede o , hakana gelmek için emir aldı , hazır oldu (II,143)
TTD	təgin-	hazır bolmaḳ , görüşüş pursatiġa ige bolmaḳ (II,201)
EN		bulunamadı
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	teg-~tek~tɛk-	to touch , to hit , to strike , down upon , to reach (305)

50	takınk	606
DLT		
D-K	täginŋ	"sable" (184)
BA	teginğ	tegin , samur (III,370)
TTD	təginŋ	tiyin (III,506)
EN	tiyin	I-sincap (415)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

51	taKır taKır	182
DLT		
D-K	taqir	t. t. onomat. horse's hooves (178)
BA	takır takır	ses bildiren bir kelime (I,361)
TTD	takır takır	At ayağ takir-takir étti (I,468)
EN	tak-tuk	takır , takır takır (taklidi ses) (386)
UTİL	takır-tukur	"takır" kılğan ve şu hildiki avazlar (II,65)
GJ		bulunamadı

52	takırmak	253
DLT		
D-K	tägirmäk~ügürmäk<*tägir-	"camel-litter" (184)
BA	tegirmek	deve üzerine iki taraflı atılarak içerisine binilen sepetle sepete benzer nesne (I,506)
TTD	təgirmək	kaçuva tögige artilidi ğan kaçuva (I,659)
EN		bulunamadı
UTİL	tégirmek	tögige toḳulğan , üsti tüz , çomğa gümbez şeklide orunlaşturul ğan perdilik kaçuva (II,434)
GJ		bulunamadı

53	takış	185
DLT		
D-K	tägiš<täg-	"goal , limit" (183)
BA	tekiş	her şeyin sonu , bitimi ; erkek adlarındandır (I,368)
TTD	təgix	her nersiniŋ aḫiri tögişi ; tekiş , erler ismi (I,477)
EN	tégiş	Değme , ait , dokunma (407)
UTİL	tegmek	1-bir-birige yaki birer nersige bivasite halda yanmuyan , udulmuudul kélip taḳalmaḳ , taḳaşmaḳ (II,166)
GJ	tegiš	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

54 DLT	takış	227
D-K	tägšüt<tägiš-<täg-	"exchange" (183)
BA	tekiş	Bu birine senin lokma vermen , onun da sana vermesi gibidir (I,368)
TTD	təgix	aş étiş , bir-birige loḳma yidürüş (I,477)
EN	tégişmek II	değiştirmek (408)
UTİL	tegişmek	almaşturmaḳ , yeŋgüşlimek (II,435)
GJ	teg~tek~tɛk-	to touch , to hit , to strike down upon (305)

55 DLT	takış-	321
D-K	tägiš- <täg-	"go for judment (to emir)" (183)
BA	tegiş-	*olar ikki begge tegişdi* onlar beyin huzurunda muhakeme oldular ; mening *eligim taruska tegişdi* elim çatıya değdi ; *ol manga türmek tegişdi* o , benimle dürüm dürüştü (II,105)
TTD	təgix- ; tügix-	tigişmek , öçraşmaḳ ; tegmek (II,143) ; tügüşmek , turuşmaḳ (II,145)
EN	tégiş-	değme , ait , dokunma (407)
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	teg~tek~tɛk-	to touch , to hit , to strike down upon (305)

56 DLT	takk	604
D-K	täŋig ? <täŋ-	"air" (185)
BA	teŋĝek	hava (III,366)
TTD	təŋək	hava (III,500)
EN	teŋziçilik	açık hava satıcılığı (401)
UTİL	taŋ I	1-kün çiḳişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1-dawn ,day-break (294)

57 DLT	takşut	227
D-K	tägšüt<tägiš-<täg-	"exchange" (183)
BA	tekşüt	değişit , karşılık , bedel ; kalp akça vererek iyisini alma gibi (I,451)
TTD	təgxüt	teşküt , bir nersiniŋ orniĝa birilgen bedel (I,589)
EN	tégişmek	II-değiştirmek (408)
UTİL	tekşi	3-oḫşaş , teŋmüteŋ (II,161)
GJ	tegiš-	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

58 DLT	taKtur-	272
D-K	taqtur-<taq-	"tie" (178)
BA	taktur-	*et şışka tqkturdı* eti şişe dizdirdi (II,174)
TTD	taḳtur-	taḳturmaḳ , ötküzgüzmek (II,245)
EN	taḳmaḳ	takmak (386)
UTİL	taḳimaḳ	1-etmek , békitmek (II,66)
GJ	toq-	to weave (312)

59 DLT	taKuK	224
D-K	taquq<taqayu	"fowl" ; "cock" ; "hen" (178)
BA	takuk	tavuk (II,286)
TTD	taḳuḳ	toḫu (II,417)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫunıŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

60 DLT	taKuKluG	224
D-K	taquqluγ>taquq> taqayu	"fowl , cock , hen" (178)
BA	takuklug	*takuklug er* tavuğu olan adam (I,498)
TTD	taḳuḳluoŋ	"taḳuḳluġ er" tohuluk adem , tohusi bar adem (I,648)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫunıŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

61 DLT	takul	198
D-K	tägül	"not so" (183)
BA	tegül	değil (I,393)
TTD	təgül	tögül (I,510)
EN	tekik	yasak , men (398)
UTİL		bulunamadı
GJ	tügül	is not , not-existing (320)

62 DLT	takur-	311
D-K	tägür-<täg-	"convey" (183)
BA	tegür-	*ol manga begdin söz tegürdi* o , bana beyden söz getirdi (II,84)
TTD	təgür-	tegdürmek~tekküzmek , yetküzmek (II,111)
EN	tegmek	değmek , dokunmak xet öz vaxtida tegdi mektup zamanında ulaştı (397)
UTİL	tegmek	4-bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	tegúz~tegüz~tekiz-	to cause to touch , to touch (305)

63 DLT	takurkAn	311
D-K	tägürgän<tägür-<täg-	"convey" (183)
BA	tegürgen	daima değiren , eriştiren (I,522)
TTD	təgürgən	tekküzidiġan , yetküzidiġan (I,678)
EN	tegdürmek	değdirmek , dokundurmak , hedefe vurmak (397)
UTİL	tegmek	1- bir-birige yaki birer nersige bivasite halda yanmuyan , udulmuudul kélip taḳalmaḳ , taḳaşmaḳ 2- bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II , 165)
GJ	tegdür~tegdü-	to hit (305)

64 DLT	tAl	513
D-K	tal	"tender branch" (174)
BA	tal	dal , yaş dal (III,156)
TTD	tal	tal (III,214)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (II,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

65 DLT	tal-	275
D-K	täl-	"bore through" ; "join to suckle (kid to ewe)" (184)
BA	tel-	*er tam teldi* adam duvar deldi ; *ol oglakıg saglıkka teldi* o oğlağı sağılana kattı (II,22)
TTD	təl-	teşmek ; ḳoşmaḳ , ḳatmaḳ (II,29)
EN	talan	yağma , çapul , talan (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidiġan (II,78)
GJ	tala-	to rop , to pillage , to plunder (292)

66 DLT	talAK	207
D-K	talaq	"spleen" (175)
BA	talak	dalak (I,411)
TTD	talaḳ	tal , ademniŋtili (I,536)
EN	tal	dalak (386)
UTİL	tal	adem ve yuḳiri dericilik hayvanlarniŋ içki azaliriniŋ biri (II,73)
GJ	tal	1-probably , spleen (292)

67 DLT	talbın-	275
D-K	talpin-<*talpi-<tal-	"flutter" (174)
BA	talpın-	*kuş talbındı* kuş talbındı , çırpındı (II,239)
TTD	talpïn-	telpunmaḳ , intilmek (II,347)
EN	telpünmek	1-ellerini sallamak 2-çırpınmak (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpuγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

68 TR9T	talbır-	275-6
D-K	talpir-<tal-	"strike" (174)
BA	talpır-	*kuş talpırdı* kuş kanadıyla dalbındı (II,173)
TTD	talpïr-	telpunmaḳ , intilmek , kanat ḳaḳmaḳ (II,244)
EN	telpünmek	1-ellerini sallamak 2-çırpınmak (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpuγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

69 DLT	talbış-	275
D-K	talpiš-<*talpi-<tal-	"flutter" (174)
BA	talpış-	*kuşlar kamug talpışdı* kuşlar bütün talpıştı (II,205)
TTD	talpïx-	telpunuşmaḳ , intilişmek , lepildeşmek , yelpunuşmaḳ (II,293)
EN	telpünüş	1-ellerini sallama 2-çırpınma (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpuγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

70 DLT	talGAG	410
D-K	talγaγ<tal-	"a blizzard that strikes a man and almost kills him (174)"
BA	talgağ	insanı öldürecek derecede şiddetli olan tipi (II,288)
TTD	taloɣaoɣ	şivirğan , kar-boran , ademni kömüvetküdek hetta öltürgüdek dericide şiddetlik bolğan kar-boran (II,420)
EN	talkandimak	1-dövmek , ezmek , ufalamak 2-kırmak , parçalamak , bozmak , darmadağın etmek (387)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

71 DLT	talGUc	228
D-K	talγuč<talq-<tal-	"a wooden load-fastener" (174)
BA	talğuç	Hayvan sırtına yükletilen yükü sıkıştırmak için kullanılan ağaç (I,453)
TTD	taloɣuq	olğam , olğumaç , olakka artilğan yükni çiŋitiş üçün , yük bilen arğamça arisiğa kisturulidiğan kaltek (I,591)
EN	tal	I-söğüt ağacı (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmak taşlaydiğan dereh yaki çatkal (II,72)
GJ	tal	3-piece (292)

72 DLT	talGUK	236
D-K	talγuq<talq-<tal-	"a peg to fasten blade of pickaxe to handle" (174)
BA	talguk	baltanıŋ sapını sıkıştırmak için çakılan çivi (I,469)
TTD	taloɣuk	baltiniŋ sépini çiŋitidiğan şina yaki mh (I,613)
EN	tal	1-söğüt ağacı.üzüm téli: üzüm dalı (386)
UTİL	tal	1-tal térekler ailisidiki yopurmak taşlaydiğan dereh yaki çatkalm 2-tek (II,72)
GJ	tal	3-piece (292)

73 DLT	talGur-	275-6
D-K	talγir-<tal-	"strike" (174)
BA	talgur-	*könglüm talgurdı* gönlüm bulandı , karıştı (II,178) ; *art başı talgurdı* dağ başında tipi koptu (II,179)
TTD	taloɣur-; taloɣir-	ileşmek , aynimaḳ , oġimaḳ ; şivirġan çiḳmaḳ , şivirġan kötirilmek (II,254)
EN	talimaḳ ; talan	yağmalamak , soymak ; yağma , çapul , talan (386)
UTİL	talimaḳ	bolimaḳ ; tartivalmaḳ , talan-taraç ḳilmaḳ (II,81)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

74 DLT	talın-	275
D-K	tälin-<täl-	"bore through" (184)
BA	telin-	*tam telindi* duvar delindi (II,147)
TTD	təlin-	tişilmek , içilmek (II,209)
EN	talan	yağma , çapul , talan (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidiġan (II,78)
GJ	tala-	to rop , to pillage , to plunder (292)

75 DLT	talış-	275
D-K	täliš-<täl-	"bore through" (184)
BA	teliş-	*olar ikki tam telişdi* onlar, ikisi duvar delmekte yarıştılar (II,108)
TTD	təlix-	tişişmek (II,147)
EN	taliguçi	yağmacı , soyguncu (386)
UTİL	tilmaḳ	3-yérip iz yaki melum boşluḳ hasıl ḳilmaḳ (II,492)
GJ	tal	3-piece (292)

76 DLT	talKa ; tarKA	215
D-K	tarka~talka	"sour grapes" (179)
BA	talka	koruk (I,427)
TTD	talḳa ; tarḳa	terke özüm , gorap , gora üzüm (I,556)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḵ yaki çatḳal (I,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

77 DLT	talkA-	571
D-K	tälgä	"annoy , anger" (184)
BA	telge-	*ol arasın bulgadı* o , babasını sıktı , canını sıktı (III,291)
TTD	təlgə-	tergimek , hapa kilmek (III,396)
EN	talqanmaq	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talqan qilmaq	2-parçe-parçe qilmaq ; uvimaq (II,79)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

78 DLT	talKan	221
D-K	talqan	"barley gruel" (175)
BA	talkan	kavut , kavrulmuş , döğülmüş arpa (I,440)
TTD	talqan	talqan (I,573)
EN	talqan	kavrulmuş un 2-darmadağın olma (386)
UTİL	talqan	1-qazanda qorulğan on 2-uvalğan , un halitige keltürülgen (II,78)
GJ	tala-	to rob , to pillage , to plunder , to snatch (292)

79 DLT	talkan	571
D-K	tälgän-<tälgä-	"annoy , anger" (184)
BA	telgen-	*ol angar bulgandı* , telgendi , o , ona kızdı , içlendi , tellendi (II,242)
TTD	təlgən-	aççiqlanmaq , tirikmek (II,351)
EN	talqanmaq	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talqan qilmaq	2-parçe-parçe qilmaq ; uvimaq (II,79)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

80 DLT	talKıl-	381
D-K	talqil-<talq-<tal-	*"fasten , twist , collide" , "harm" (175)
BA	talkıl-	*talkıldı neng* nesne itildi , kakıldı , defedildi (II,230)
TTD	talqïl-	keynige sürülmek , dacimaq , dogurimaq (II,333)
EN	talqan	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talqan	uvalğan , un halitige keltürülgen (II,79)
GJ	tala	*1-t.~tala.~tal'a~tala* field , fields , out of doors , outside (292)

81 DLT	talKılan-	215
D-K	tarqa~talqa	"sour grapes" (179)
BA	talkalan-	*üzüm talkalandı* üzüm talkalandı , üzüm koruklandı , salkım koruk oldu (III,201)
TTD	talkïlan-	şıngileşmek , örilişmek , övçilimek (III,279)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (II,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

82 DLT	talKU	215
D-K	talqu<talq-<tal-	"twisted" (174)
BA	talku	eğrilmiş , bükülmüş nesne (I,427)
TTD	talḳu	tolġanġan , işilgen nerse (I,557)
EN	tolğanmaḳ	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġimaḳ	2-eşmek , tutup bir terepke aylandurmaḳ , torlimaḳ 3-o yan bu yanġa éġip aylandurup heriketlendürmek (II,277)
GJ	tolya-	to twist (311)

83 DLT	talmır-	356
D-K	tälmir-<tälim	"turn right and left" (184)
BA	telmir-	*er telmirdi* adam çok bakındı (II,179)
TTD	təlmir-	telmürmek , tikilip karimaḳ (II,255)
EN	telmürmek	intizar olmak (399)
UTİL	telmürmek	köz üzmey , ḳarimaḳ , umid kütmek (II,138)
GJ	tɛlmúr-	to look watchingly (in expectation) (302)

84 DLT	taltur-	354
D-K	taltur-<tal-	"beat someone until he almost faints" (174)
BA	taltur-	*anı urup talturdı* onu bayıltasıya kadar dögdi (II,174)
TTD	taltur-	taldurma , tilikturmaḳ (II,246)
EN	talmaḳ	yorulmak (387)
UTİL	talḳan dimaḳ	1-dövmek , ezmek , ufalamaḳ 2-kırmaḳ , parçalamaḳ , bozmaḳ , darmadağın etmek (387)
GJ	tal	3-piece (used as an auxiliary word especially for long objects , denoting a counted number out of a mass) (292)

85 DLT	taltur-	275
D-K	tältür-~täldür-<täl-	"bore through" (184)
BA	teltür-	*ol tam teltürdi* o , duvar deldirdi (II,174)
TTD	təltür-	teştürmek (II,246)
EN	talanmaḳ	yağmalanmak (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidiġan (II,78)
GJ		bulunamadı

86 DLT	talU	548
D-K	talu	"choice" (175)
BA	talu	*talu neng* seçme nesne (III,232)
TTD	talu	tallanġan (III,320)
EN	tallanmaḳ	seçilmek , ayıklanmak (387)
UTİL	tallimaḳ	türi , ḫilliri ve alahidilikliri boyiçe retke tur ġuzup çḳmaḳ ; ilġimaḳ , ḫillimaḳ , ayrimaḳ (II,80)
GJ	tal	3-piece (292)

87 DLT	talU	214
D-K	tälü~telwä	"crazy" ; 548 "stupid" (184)
BA	telü	ahmak (III,232)
TTD	təlü	telve (III,232)
EN	telve	I-akılsız , deli (399)
UTİL	telve	2- asanla aççiḳlinip ḫuylinip ḳilidiġan , saraŋ , kac (II,183)
GJ	telbɛ	fod , foolish (302)

88 DLT	talUlA-	548
D-K	talula-<talu	"choice" (175)
BA	talula-	*ol taluladı nengi* o, o şeyi seçti (III,326)
TTD	talula-	tallımaḳ , ḫillimaḳ (III,445)
EN	tallanmaḳ	seçilmek , ayıklanmak (387)
UTİL	tallimaḳ	türi , ḫilliri ve alaḫidiliḳliri boyiçe retke tur ġuzup çḳmaḳ ; ilġimaḳ , ḫillimaḳ , ayrimaḳ (II,80)
GJ	tal	3- piece (292)

89 DLT	talwA	214
D-K	telwä	"crazy" (184)
BA	telwe	deli (I,426)
TTD	təlvə	telve , saraŋ (I,556)
EN	telve	akılsız , deli (399)
UTİL	telve	2-asanla aççiḳlinip ḫuylinip ḳalidiġan , saraŋ , kac (II,183)
GJ	tɛlbɛ	fool , foolish (302)

90 DLT	tam	170
D-K	tam	"bolt (door)" (175)
BA	tem	tırkaz (I,337)
TTD	tam	dem , tirek (I,439)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tam	wall , hedge , cardinal point (292)

91 DLT	tAm	513
D-K	tam	"wall" (175)
BA	tam	duvar (III,157)
TTD	tam	tam (214)
EN	tam	I-dam , duvar (387)
UTİL	tam	öy ve binaniŋ üsti teripini kötürüp , etrapni urap turidi ġan ve kések , ḫiş yaġaç ḳatarliḳlardin tik kötürülüp ḳurulġan ḳurulma (II,81)
GJ	tam	wall (292)

92 DLT	tam-	277
D-K	tam-	"drip" (175)
BA	tam-	*suw tamdı* su damladı. Başkası da böyledir (II,26)
TTD	tam-	tammaḳ (II,35)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip tékip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

93 DLT	taman	202
D-K	tämän	N. "large needle" (184)
BA	temen	temen yingne timne , çuvaldız
TTD	təmən	tömüne
EN	tümene	kalın iğne (430)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

94 DLT	taman	202
D-K	taman	"a river flowing through Kaš γar" (244)
BA	taman	Kaşgar'ın ortasından akan bir dere (I,402)
TTD	tümən	tümen , Kaşgar'niŋ otturisidin ikip otidi ġan deryanıŋ namı (I,522)
EN	taman	yan taraf , yön (387)
UTİL	taman	terep (II,86)
GJ		bulunamadı

95 DLT	tamcur-	354
D-K	tamčur-<tam-	"trickle" (175)
BA	tamčur-	yağmur sepeledi (II,175)
TTD	tamqur-	tamçilimaķ (II,248)
EN	tamçilimaķ	damlamak (388)
UTİL	tamçilimaķ	tamçe-tamçe bolup çüşmek , sirġimaķ (II,87)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

96 DLT	tamGA	213
D-K	tamγa ; tamγa<tam-	"seal" (176) ; 213-4 "tributary ; estuary" (175)
BA	tamga	damga , hakanın ve başkalarının damgası ; denize , göle veya dereye dökülen suyun bir kolu ; gemilerin demir attıkları iskele veya liman (I,424)
TTD	tamoɣa	tamġa , hakan ve başķilarniŋ tamġisi ; tarmaķ , diŋiz , köl ve deryalarġa ķuyulidiġan süniŋ bir tarmiġi , koltuk (I,553)
EN	tamġa	damga (388)
UTİL	tamġa	3-eser , nişan , iz (II,87)
GJ	tamγa	owner's mark (293)

97 DLT	tamGAK	236
D-K	tamγaq<tam-	"throat , larynx" (175)
BA	tamgak	damak (I,469)
TTD	tamoɣaḳ	tamak (I,613)
EN	tamaḳ	1-yemek 2-damak 3-tırmak
UTİL	tamaḳ I	1-éġiz boşluḳiniŋ üstünki çiştin tartıp boġuzgiçe bolġanḳismi ḳattiḳ taŋlay 2-ḳiziliŋgeç bilen kékirdek arkiliḳidiki cay boġuz (II,83)
GJ	tamγaq	plate (293)

98 DLT	tamGaKlA-	236
D-K	tamγakla-<tamγaq<tam-	"throat , larynx" (175)
BA	tamgakla-	*ol anı tamgakladı* o onun boğazına vurdu (III,351)
TTD	tanoɣaḳla-	tamiġiġa urdi , kilige urdi (III,479)
EN	tamaḳ	II-damak (387)
UTİL	tamaḳ I	2-ḳizilivŋgeç bilen kékirdek ariliḳidiki cay , boġaz (II,83)
GJ	tamγaq	palate (293)

99 DLT	tamGAlA-	213
D-K	tamγala<tamγa	"seal" (176)
BA	tamgala-	*ol bitik tamgaladı* o, kitaba , mektuba hakanın damgasını vurdu (III,353)
TTD	tamoɣala-	tamġilimaḳ (III,482)
EN	tamgilanmaḳ	damgalanmak (388)
UTİL	tamġalamaḳ>tamġilimaḳ	tamġa basmaḳ , tamġa urmaḳ , tamġa ḳoymaḳ (II,88)
GJ	tamγula-	to stamp (293)

100 DLT	tamGalıK	263
D-K	tamγaliq<tamγa	"private table" ; "small ewer" (176)
BA	tamgalık	bir kişilik sofra ; hakandan başka kimsenin üzerinde yemek yememesi için damga vurulmaya hazırlanmış sofra ; küçük ibrik (I,527)
TTD	tamoɣalïk	bir kişilik dastihan ; kiçik ivrik (I,682)
EN	tamġa ; tammaḳ	damga ; damlamak (388)
UTİL	tamaḳ II ; tamġa ; tammaḳ	ġiza , taam , yémeklik (II,83) ; 1-nerse ve her ḫil mehsulat ḳatarliḳlarniŋ kimge ve ḳaysi orunġa tégişlik ikenlikini körsetiş , türde ayriş üçün , het yaki bekge oyul ġaŋḳoral (II,87) ; tim-tim kélip téḳin çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamaq ; tamdur-	food ; owner's mark ; to cause to drip (293)

101 DLT	tamGur-	277
D-K	tamγir-<tam-	"drip" (175)
BA	tamgur-	*suw tamgurdı* su damlyayazdı (II,179)
TTD	tamoɣir-	tamġili ḳopmaḳ , tamçiliġili turmaḳ (II,254)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip téḳip cüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït-~tæmït-~tɛmit-	to drip , to drop (293)

102 DLT	tamındı	227
D-K	tamındı <tamin-<tam-	"drip" (175)
BA	tamındı	*tamındı suw su* damlası (I,450) ; ol özinge yag tamındı o , kendisi için yalnız başına sütten yağ çıkardı (II,149)
TTD	tamïndï	tamïndï suv tamġan su (I,587) ; timtivaldi (II,210)
EN	témin ; témiş	damla ; damlama (408)
UTİL	tamçilimaḳ	tamçe-tamçe bolup çüşmek , sirġimaḳ (II,87)
GJ	tam-	to drip (292)

103 DLT	tamırlıG	248
D-K	tamurluγ<tamar	"vein" (176)
BA	tamırlıg	*tamırlıg et* damarlı , sinirli et (I,495)
TTD	tamirliŋ	"tamirliġ et" tomurluķ siŋirliķ guş , bulçuŋ guş (I,644)
EN	tomur	1- kök 2- damar (419)
UTİL	tomurluķ	tomuru bar , tomurdin terkib tapķan (II,286)
GJ	tomor	pulse ; "aq tomor" nerve (311)

104 DLT	tamış-	277
D-K	tamıš-<tam-	"drip" (175)
BA	tamış-	*suw tamışdı* su damladı (II,110)
TTD	tamïx-	timişmek , tamçimek~tamçilimek (II,152)
EN	tammaķ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	1-suyuķluķniŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik-içik parçilar , suniŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

105 DLT	tamıt-	277
D-K	tamit-<tam-	"drip" (175)
BA	tamıt-	*ol suwnı tamıttı* o , suyu damlattı (II,311)
TTD	tamït-	timitmaķ (II,455)
EN	tammaķ	damlamak (388)
UTİL	tamdurmaķ<tammaķ	tim-tim ķilip téķip çüşmek , témimaķ (II,88)
GJ	tamït~tæmït~tɛmit-	to drip , to drop (293)

106 DLT	tamrakU	246
D-K	tämrägü	"tetter (skin disease)" (185)
BA	temregü	temregi (I,491)
TTD	tamrągü	temretke (I,639)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛmɛr'etkú	"eczeme" (302)

107 DLT	tamtur-	355
D-K	tamtur-<*tam-	"burn" (176)
BA	tamtur-	*ol ot tamturdı* o, ateş yaktırdı (II,176)
TTD	tamtur-	tamdurmaḳ , yaḳturmaḳ , tutaşturmaḳ (II,249)
EN	tamuḳ	tamu , cehennem (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tumuγ	hell (315)

108 DLT	tamtur-	277
D-K	tamtur-<tam-	"drip" (175)
BA	tamtur-	*anıng agzınga suw tamturdı* onun ağzına su damlattırdı (II,175)
TTD	tamtur-	tamdurmaḳ (II,248)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamdurmaḳ<tammaḳ	tim-tim ḳilip tėḳip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

109 DLT	tamU	548
D-K	tamu	"hell" (176)
BA	tamu	cehennem (III,234)
TTD	tamu	tomuġ , dozaḫ (III,322)
EN	tamuḳ	tamu , cehennem (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tumuγ	hell (315)

110 DLT	tamulA-	587
D-K	tamula-<tam-	"dam up (water)" (175)
BA	tamula-	*ol suwug tamuladı* o, suyun büvetini , germeçini sıkıladı , sıkıştırdı (III,327)
TTD	tamula-	tamu yasimaḳ (III,445)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	suyuḳniŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik kiçik parçilar , suniŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

111 DLT	tamur	182
D-K	tamur~tamar<tam-	"vein" (176)
BA	tamur	Damar (I,362)
TTD	təmur	tomur (I,469)
EN	tomur	kök , damar (419)
UTİL	tomur	1-ḳan suyuḳluvı adem bedinide ayliniş davamida õtidi ġan neyçisiman toḳulma , organ. 2-yürek herikitiniŋ neticiside ḳanniŋ tépişi tomurniŋ soḳuşi (II,285)
GJ	tomor	pulse , nerve , artery (311)

112 DLT	tamur	182
D-K	tämür	"iron" (185)
BA	temür	demir (I,361)
TTD	təmür	tomur (I,468)
EN	tömür	demir (424)
UTİL	tömür	1- kül reŋ yaki aḳuç kömüş reŋ , sozülüşçan , sumuruşçan métal élémént , ḫimiyivi belgisi Fe (II,367)
GJ	tõmür ~ tõmúj~ tõmú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

113 DLT	tamur-	277
D-K	tamur-<tam-	"drip" (175)
BA	tamur-	*er burnı tamurdı* adamın burnu kanadı , damladı (II,85)
TTD	tamur-	ḳanimaḳ (II,112)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	1-suyuḳluḳniŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik-kiçik parçilar , suni ŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

114 DLT	tamurGAn	277
D-K	tam-<tamuryan	"drip" (175)
BA	tamurgan	daima (burnu) damlayan (I,518)
TTD	tamuroɣan	tamidiġan (I,672)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip tékip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït~tæmït~tɛmit-	to drip , to drop (293)

115 DLT	tamurkAn	260
D-K	tämürgän<tämür	"arrowhead" (185)
BA	temürken	ok temreni (I,522)
TTD	təmürkən	ok başiği (I,678)
EN	tämür	demir (424)
UTİL	tömür	1- kül reŋ yaki aḳuç kömüş reŋ , sozülüşçan , sumuruşçan métal élément , ḫimiyivi belgisi Fe (II , 367)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

116 DLT	tamurluk	182
D-K	tämürlüg,lük<tämür	"iron" (185)
BA	temürlük	demir eritilen ve süzülen yer (I,506)
TTD	təmürlük	tömür iritilidiġan yer (I,658)
EN	tömürlük	demirden (424)
UTİL	tömürlük	1-terkibide tömür bar (II,370)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

117 DLT	tamuz-	277
D-K	tamuz-<tam-	"drip" (175)
BA	tamuz-	*ol suw tamuzdı* o , su damlattı (II,86)
TTD	tamuz-	tamguzmaḳ~tamdurmaḳ , timitmek (II,114)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	suyuḳniŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik kiçik parçilar , suni ŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

118 DLT	tAn	513
D-K	tan	"cold wind" (176)
BA	tan	sabah akşam esen serin esinti (III,157)
TTD	tan	selkin , etigen , aḫşamda çiḳidiġan selkin (III,214)
EN	taŋ	II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ I	1-kün çiḳişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

119 DLT	tAn-	526
D-K	tan-	"disclaim" (176)
BA	tan-	*ol alımnı tandı* o alacağını ve buna benzer şeylerini inkar etti (III,184)
TTD	tan-	tanmaḳ (III,255)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenliḳlirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

120 DLT	tanA	549
D-K	tana	"grain of coriander" (176)
BA	tene	Farsça *dane* kelimesinden alınmıştır zannederim. Türkler buna *tene* demişlerdir. (III,44) ; susam , mışmış gibi şeyler (III,236)
TTD	tənə ; tana	*tənə* sözi Parsça *dane* sözidin ilkin ġan (III,58) ; tanakçe~danekçe (III,324)
EN	dane ; dan	tane , tohum (93)
UTİL	dane-dane	1- birdane-birdanidin türidi ġan , daniliri ayrilip türidiġan (II,31)
GJ	da:nɛ~danɛ	corn , grain , piece , lump (80)

121 DLT	tangsuK	600
D-K	taŋsuq<taŋ	"marvel" (176)
BA	tanğsuk	*tangsuk neng* şaşılacak şey , acayip nesne (III,382)
TTD	taŋsuḳ	taŋsuḳ (III,522)
EN	taŋ	I-hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋsuḳ	temi ġelite , özgiçe (II,71)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

122 DLT	tanış-	526
D-K	taniš-<tan-	"disclaim" (176)
BA	tanış-	*olar meni tanışdı* onlar birbirinin borcunu inkar ettiler (II,112)
TTD	tanïx-	tinişmek (II,155)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenliḳlirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

123 DLT	tank	600
D-K	taŋ	"marvel" (176)
BA	tang	*tang neŋğ* acayip şey şaşılacak nesne (III,355)
TTD	taŋ	taŋsuḳ , taŋ ḳalarliḳ , acayip (III,485)
EN	taŋ	I-hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ III <taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

124 DLT	tank	599
D-K	täŋ ; taŋ	"equal , like" (185) ; 600 "dawn" (177) ; 600 "sieve" ; "an ancient ruin or mound" (176)
BA	tang ; teng ; tanğ	denk , akran , öğür ; fırsat , sıra , imkan ; tan , sabah vakti ; elek (III,355) ; eski zaman dan kalmış olan yapı (III,356)
TTD	təŋ ; taŋ	baraver , imkan , purset , cay ; taŋ , seher vaḳti ; eglek (III,485) ; harabe (III,487)
EN	teŋ ; taŋ	eşit , aynı , denk (400) ; II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ ; taŋ I	3-bir-birge mas , muvapıḳ ; baraver (II,166) ; çiḳişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng ; taŋ	equal , half , middle (303) ; 1-dawn , day-break (294)

125 DLT	tank-	614
D-K	taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	taŋ-	*ol anıŋ başın tanğdı* o , onun başını bir sargı ile sardı (III,390)
TTD	taŋ-	taŋmaḳ (III,533)
EN	taŋmaḳ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaḳ	tarḳitiş , icra ḳilişni vaḳitliḳ toḫtitip ḳoymaḳ ; vaḳitliḳ küçidin ḳaldurmaḳ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

126 DLT	tankar-	599-600
D-K	täŋgär-<täŋ	"equal , like" (185)
BA	teŋğer-	*ol bir nengi birge tengerdi* o, iki şey arasını veya bir şeyi bir şeye denkleştirdi (III,398)
TTD	təŋər-	təŋleştürmek (III,543)
EN	teŋ	eşit , aynı , denk (400)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiķ ; baraver (II,166)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

127 DLT	tankaş-	599-600
D-K	täŋäš-<täŋ	"equal , like" (185)
BA	tengeş-	*tengeşdi neŋğ* nesne denkleşti , bir şey bir şeye denk oldu (III,393)
TTD	təŋəx-	təŋleşmek (III,536)
EN	teŋeş	karşılaştırma , mukayese , benzeti , nazaran (401)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiķ ; baraver (II,166)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

128 DLT	tankıl-	614
D-K	taŋıl-<taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	taŋğıl-	*taŋğıldı baş* baş sarıldı (III,395)
TTD	taŋïl-	tiŋilmek (III,539)
EN	taŋmaķ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaķ	tarķitiş , icra ķilişni vaķitlik toḫtitip ķoymaķ ; vaķitlik küçidin ķaldurmaķ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

129 DLT	tankın-	614
D-K	taŋın-<taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	taŋğın-	*er başın tangındı* adam başını sargı ile sardı (III,395)
TTD	taŋïn-	tiŋiwalmaķ (III,539)
EN	taŋmaķ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaķ	tarķitiş , icra ķilişni vaķitlik toḫtitip ķoymaķ ; vaķitlik küçidin ķaldurmaķ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

130 DLT	tankıt-	614
D-K	tänjit-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	teŋğit-	*er okın teŋğitti* adam okunu göğe doğru yükseltti (III,396)
TTD	tənjit-	asmanğa karitip atti (III,540)
EN	teŋziçilik	açık hava satıcılığı (401)
UTİL	taŋ I	1-kün çikişiniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

131 DLT	tankız	603
D-K	täŋiz	"sea" (185)
BA	tengiz	deniz (III,363)
TTD	təŋiz	diŋiz (III,497)
EN	déŋiz	deniz (101)
UTİL	déŋiz	1-okyanniŋ ḳoruḳluḳḳa tutaşḳan yaki ḳuruḳluḳḳa içkirilep kirgen bir böliki (III,152)
GJ	tɛŋgiz	sea , lake (303)

132 DLT	tankız-	615
D-K	taŋiz-<taŋ-	"swell up" (177)
BA	taŋğız-	*er öpkesinde tangızdı* adam öfkesinden şişti (III,393)
TTD	taŋïz-	isilmek , köpmek (III,536)
EN	teŋlik	II-sıkışık , nefes darlığı ; acı , üzüntü , keder (401)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

133 DLT	tankla-	600
D-K	taŋla-<taŋ	"marvel" (176)
BA	taŋğla-	*er işig taŋğladı* adam işi danladı , taaccüp etti (III,403)
TTD	taŋla-	taŋ kaldi , heyran kaldi (III,550)
EN	taŋ I	hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ III <taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indifiifference to or not being avare of ; don't know (294)

134 DLT	tankla-	599-600
D-K	tänlä-<tänŋ	" equal , like" (185)
BA	tenğle-	*bir neng birge tengledi* bir şeyi bir şeye denk etti (III,403)
TTD	tənlə-	tənlimek , tənŋ kilmek (III,550)
EN	teŋleş I	I- eşit yapma , denkleştirme (401)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiķ ; baraver (II,166)
GJ	tɛŋleštúr-	to fit in , to fit together (303)

135 DLT	tanklan-	618
D-K	tänlän-<tänlä-<tänŋ	"take measures" (185)
BA	tenglen-	*er işin tenğlendi* adam işini düşündü , işinde çare düşündü (III,400)
TTD	tənlən-	tənlenmek , oylanmaķ (III,546)
EN	danişmenlik	akıllılık , bilgelik (93)
UTİL	tiŋlimaķ	ķulaķ salmaķ , tiŋşimaķ , aŋlimaķ (II,476)
GJ	tɛŋlɛ-	2-*tɛŋlɛ~taŋlɛ*- to present , to offer , to pass (303)

136 DLT	tanklaş-	600
D-K	taŋlaš-<taŋla-<taŋ	"marvel" (176)
BA	tanglaş-	*kişiler bu ışıg tanglaşdı* halk bu işe şaştı , taaccüp etti (III,398)
TTD	taŋlax-	taŋ ķélişmek , heyran ķélişmek (III,543)
EN	ténimek	şaşırmak , sapmak , sersem hale gelmek (409)
UTİL	taŋ III <taŋ ķalmaķ	birer nersige ķattiķ heyran bolmaķ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

137 DLT	tanklaş-	599-600
D-K	tänläš-<tänlä-<tänŋ	"equal , like" (185)
BA	tenğleş-	*bir neng birge tengleşdi* bir şey bir şeyle denkleşti , denk oldu (III,398)
TTD	tənləx-	tənleşmek (III,543)
EN	teŋleş-	I- eşit yapma , denkleştirme (401)
UTİL	teŋleşmek	1- teŋ , baraver halġa kelmek , teŋorunda turmaķ ; baraverleşmek (II,176)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

138 DLT	tanklat-	600
D-K	taŋlat-<taŋla-<taŋ	"seive" ; "marvel" ; "an ancient ruin or mound" (177)
BA	tanğlat-	*ol meni tanglattı* o beni danlattı (o , beni şaşılacak şeye düşürdü , şaşırttı) (II,359)
TTD	taŋlat-	taŋ ḳaldurmaḳ , haŋ-taŋ ḳaldurdı (II,525)
EN	taŋ	hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

139 DLT	tankrI	608-9
D-K	täŋri	"God" (185)
BA	tengri	Ulu Tanrı (III,376)
TTD	təŋri	təŋri , aziz ve ulug təŋri (III,514)
EN	teŋri	tanrı (401)
UTİL	teŋri	ḫüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

140 DLT	tankrıkAn	613
D-K	täŋrikän<täŋri	"wise , pious man" (185)
BA	tengrigen	Tanrıya tapınan bilgin (III,389)
TTD	təŋrikən	Təŋrige ibadet kilidi ġan alim (III,530)
EN	teŋri	Taŋrı (401)
UTİL	teŋri	ḫüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

141 DLT	tanktur-	614
D-K	täŋtür-<täŋ-	"soar (bird,arrow)" (185)
BA	teŋğtür-	*ol kuş teŋğtürdi* o , kuşu elinden saldırdı (III,397)
TTD	təŋtür-	üçürmek (III,541)
EN	teŋlimek	II- sallamak (401)
UTİL	teŋri	God (303)
GJ	teŋlimek	2- sunmaḳ , uzatmaḳ (II,177)

142 DLT	tankuc	610
D-K	täŋgüč<täŋ-	"raised (cooking-pot supports, etc.) (185)
BA	tengüç	sacayağı gibi yarım arşın yüksekliğinde olan her şey (III,381)
TTD	təngüq	tömür oçak ve şunıŋga oŋşaş yirim ġez igizliktiki heŗkandaķ nerse (III,520)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal , half , middle (303)

143 DLT	tankuK	604
D-K	taŋuq<taŋ-	"gift for king with food and brocade" ; "a brocade given to one who makes a goal in polo" ; " a piece of silk attached to lances and standards (177)
BA	tanġık ; tanğuk	çevgen oyununda -gerilen ipten- topu geçirebilen adama verilen ipek kumaş parçası (III,365)
TTD	taŋuķ	çögen oyunida töpni tartil ġan yiptin öküzüwetken ademge birilidiġan yipek parçisi ; hanlar seperge çiķķanda yaki bir yerge manġanda birilidiġan soġa , yolluk (III,499)
EN	tana	I-ip (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tana	cord (293)

144 DLT	tankur-	614
D-K	täŋür-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	tenğür-	*er ok tengürdi* adam göğe doğru yükselen bir ok attı (III,392)
TTD	təŋür-	*er ok təŋürdi* adem oķni asmanġa ķaritip atti (III,535)
EN	taŋ	II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ I	1-kün çiķişiniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

145 DLT	tankut	602
D-K	tanɣut	" a tribe of the Turks dwelling near Şin. (242)
BA	teŋgüt	Çin yakınında oturan Türklerden bir bölük (III,362)
TTD	tanɣut	tanɣut , Türklerdin bir kabile bolup , olar Çin ġa yikin caylaşġn (III,495)
EN	taŋġut	Tibetli , Tibet milleti (389)
UTİL	taŋġutlar	ķedimki çiyaŋlarniŋ bir tarmiķi , yeni haziŕki zaŋzularniŋ ata-boviliri bolup (II,71)
GJ	tangyut	Tangut (293)

146 DLT	tanrI-	567
D-K	tänri-?	"feel dizzy from loss of sleep" (185)
BA	tenri-	*anıŋg başı tenridi* onun başı döndü (III,282)
TTD	tənri-	kaymaķ (III,384)
EN	téneş	şaşma ,sapma ,sersem hale gelme (408)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

147 DLT	tantur-	526
D-K	tantur-<tan-	"disclaim" (176)
BA	tantur-	*ol manga alımın tanturdı* o , bana borcunu inkar ettirdi (II,176)
TTD	tantur-	tandurmaķ , inkar ķildurmaķ (II,176)
EN	tanmaķ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaķ	1-ķilmişini günah ve sevenliķlirini öz üstige almay turuvalmaķ , inkar ķilmaķ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

148 DLT	tanU-	564
D-K	tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanu-	*ol manga söz tanudı* o , bana bir söz söyledi (III,273)
TTD	tanu-	tonumaķ , çikilimek (III,372)
EN	taŋcaŋ	subay (389)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

149 DLT	tanuK	191
D-K	tanuq<tanu-	"witness" (176)
BA	tanuk	şahit , tanık (I,380)
TTD	tanuḳ	tonuḳ , güva (I,494)
EN	tonuḳluḳ	tanıklık (419)
UTİL	tonumaḳ	1-özige tonuşluḳ kişi yaki nersini körünüşidin yaki melum belgisidin bilivalmaḳ 2-bilmek , oḳmaḳ (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

150 DLT	tanuKluK	251
D-K	tanuqluq<tanuq<tanu-	"witness" (176)
BA	tanukluk	şahitlik , tanıklık (I,503)
TTD	tanuḳluḳ	tonuḳluḳ , göwaliḳ (I,655)
EN	tonuḳluḳ	tanıklık (419)
UTİL	tonuġusiz	tonuġili bolmaydiġan , tonuvéliş mümkin bolmaydiġan (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

151 DLT	tanul-	564
D-K	tanul-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanul-	*angar söz tanuldı* ona söz söylendi , söz geçildi (II,130)
TTD	tanul-	tonulmaḳ , tonup birilmek (II,182)
EN	tonuşturmaḳ	sunmak , takdim etmek , tanıtmak (419)
UTİL	tonulmaḳ	3-öz üstige almaḳ , iḳrar ḳilmaḳ (II,292)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

152 DLT	tanuş-	564
D-K	tanuš-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanuş-	*olar ikki söz tanuştı* onlar birbirine söz danıştılar (II,112)
TTD	tanux-	söz tonuşmaḳ , çikileşmek (II,154)
EN	tonuş	tanış , tanıdık , itiraf , bilgi , fikir , bilinç (419)
UTİL	tonuşmaḳ	3-bilmek , çüşenmek , heverdar bolmaḳ (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

153 DLT	tanut-	564
D-K	tanut-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanut-	*ol manga söz tanuttı* o, , bana başkasına sözü eriştirmemi , tavsiye etmemi emretti (II,312)
TTD	tanut-	tonutmaḳ , çékiletmek (II,457)
EN	tonuş	tanış , tanıdık , tanıma , itiraf , bilgi , fikir , bilinç (419)
UTİL	taŋmaḳ	2-zorlimaḳ , mecburlimaḳ (II,72)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

154 DLT	tAp ; tap	207
D-K	tap	"scar" ; 160 "enough" (177)
BA	tap	yaralama veya döğme izeri (III,145) ; elverir , yetişir (I,318)
TTD	tap	téridiki yara yaki tayaḳ izi (III,198) ; yéterlik , köpaye (I,417)
EN	tap	iz, sapan izi (389)
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ	tap	furrow (294)

155 DLT	tap-	264-5
D-K	tap-	"serve : worship (God)" ; 265 "find" (177)
BA	tap-	*kul Tengrige tapdı* kul Allah'a taptı ; "ol nenği tapdı" O yiten şeyi buldu (II,3)
TTD	tap-	tévindi, ḫizmet ildi; tapti "ol ne ŋni tapdï" O nersini tapti. (II,1)
EN	tapmaḳ	bulmak (389)
UTİL	tapmaḳ	1-arzu kılğan , izdigen nersini kolga keltürmek 2-öginiş , tekşürüş neticisi arkilik keşip ḳılmaḳ , yaratmaḳ (II , 8)
GJ	tæbïn-~tap-	to worship,to adore (298) ; to find , to discover , to detect , to get , to gain , to gather (294)

156 DLT	tapanlıG	201
D-K	tabanliɣ<taban	"hoof (camel) (173)
BA	tabanlıg	tabanlı (I,499)
TTD	tapanlioɣ	"tabanlıġ tevi" tapanlïḳ tüge , paypaḳlïḳ tüge (I,649)
EN	tapan	1-taban (ayak tabanı) 2-ispit 3-ökçe (389)
UTİL	tapanliḳ	tapını bar , tapan ornıtıl ġan (II,6)
GJ	tapan	heel ; "töge tabanı" name of plant (294)

157 DLT	tapış	184
D-K	tapiš<tap	"mutual trust" (177)
BA	tapış	iki adam işlerini birbirine tapşırma , vekilleşme (I,367)
TTD	tapïx	tapilaş. İkki ademniŋ bir-birige iş tapşuruş , havale ḳilişi (I,475)
EN	tapilaş I	tenbih etme , uyarma , ikazda bulunma (389)
UTİL	tapilimaḳ	birer iş yaki birer mesiliniŋ hel ḳiliniş bïciriliş saḳlinişi ḳatarliḳlarni bir kimge tapşurmaḳ ; çïkilimek (II,9)
GJ		bulunamadı

158 DLT	taplAG	160
D-K	taplaq<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	taplağ	bir şeye razı olmak (I,177)
TTD	taplaoɣ	razïlïḳ (I,602)
EN		bulunamadı
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ		bulunamadı

159 DLT	tapuG	264-5
D-K	tapuɣ<tap-	"serve , worship (God)" (177)
BA	tapuğ	hizmet ;tapma; tapı (I,372) ; tapma , *Tengri tapugı* Tanrıya tapma (I,373)
TTD	tapuoɣ	ḫizmet , ḫizmet ḳilmaḳ (I,483) ; téviniş , taet-ibadet (I,483)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbïn-	to worship , to adore (298)

160 DLT	tapuGluG	264-5
D-K	tapuɣluɣ<tapuɣ<tap-	"serve ; worship (God) (177)
BA	tapuglug	*tapuglug er* eskiden beri hizmeti olan adam (I,495)
TTD	tapuoɣluoɣ	"tapuğluğ er" ḫizmetlik adem , ḫizmiti bar adem (I,645)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbin-	to worship , to adore (298)

161 DLT	tabul-	265
D-K	tapil-<tap-	"find" (177)
BA	tapul-	*tabuldı neŋ* nesne bulundu. (II-119)
TTD	tapul-	tipilmek (II-166)
EN	tépilmaḳ	bulunmak (409)
UTİL	tapşurmaḳ	1-birer nersini şeḫsiyniŋ yaki kolléktipniŋ ḳoliga , iḫtiyariġa ötküzüp bermek (II,7)
GJ	tapïl-~tæpïl ~tapæl-	to be found (294)

162 DLT	tapzuG	311-2
D-K	tapzuγ<tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tapzuğ	bilmece (I,462)
TTD	tapzuoɪ	tépişmaḳ (I,603)
EN	tépişmaḳ	1-bulmaca , bilmece 2-buluşmak (409)
UTİL	tépişmaḳ I	1-ḫelḳ égiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşinilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

163 DLT	tar	509
D-K	tär	"sweat; wages" (186)
BA	ter	ter (I,322) ; ücretle çalışana verilen para (III,148)
TTD	tər	ter , tirikiş (422) ; iş haḳḳi üçün birilġen puḫ (III,203)
EN	ter	ter (402)
UTİL	ter I	1-adem ve başḳa canliḳlarniŋ térisi astidiki meḫsus bezler teripidin acritilġan suyuḳluḳ 2-ecir , emgek (II,125)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

164 DLT	tAr	508
D-K	tar	"narrow" ; "raft" (178); 509 "dregs of butter" (178)
BA	tar	dar (III,97) ; kelek-ırmaklardaq , sal ; yağ tortusu (III,148)
TTD	tar	tar , tar bolġan herḳandaḳ nerse (III,202) ; sal , bir neççe tulum ġa yel birilip aġzi baġlinidu (III,202) ; sériḳ yaġniŋ duġi , yeni yaġ éritilip élinġandin kéyin ḳazanniŋ tégide çokup ḳalġan duġ (III,203)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow (295)

165 DLT	tAr-	524
D-K	tar-	"disperse (troops)" (178)
BA	tar-	*beg süsin tardı* bey askerini yaydı , dağıttı
TTD	tar-	taratmaḳ~tarḳatmaḳ (III,250)
EN	tarmaḳ	dal , şube , kol , budak (391)
UTİL	tarmaḳ	2-asasiy teşkilat yaki birleşmilerniŋ bölekliri (II,33)
GJ	taraqa:j~taraq'aj	dispersed , scattered (295)

166 DLT	tarA-	559
D-K	tara-<tar-	"comb" ; 524"disperse" (178)
BA	tara-	*kız saçın taradı* kız saçını taradı (III,260)
TTD	tara-	tarimaḳ , taratmaḳ (III,356)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarimaḳ I	targaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarliḳniŋ çigidikini yeşmek ; talmutal , danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tara-	to comb (295)

167 DLT	taral-	331
D-K	taral-<tara-	"comb" (179)
BA	taral-	*saç taraldı* saç tarandı (II,126)
TTD	taral-	taralmaḳ (II,176)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	taralmaḳ<tarimaḳ I	targaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç ,saḳal ve şu ḳatarliḳniŋ çigikini yeşmek ; talmutal , danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tara-	to comb (295)

168 DLT	taran-	559
D-K	taran-<tara-	"comb" (179)
BA	taran-	*ol saçın tarandı* o saçını taradı (II,145)
TTD	taran-	taranmaḳ , tarimaḳ (II,205)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	taranmaḳ<tarimaḳ I	targak yaki şu hildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarliḳniŋ çigikini yeşmek ; talmutal danimudane ḳilmaḳ tekşilimek (II,37)
GJ	taraŋ	combed (295)

169 DLT	taraslA-	524
D-K	tarasla-<tar-	"disperse (troops)" (178)
BA	tarasla-	*alp çerig tarasladı* yiğit , askeri dağıttı (III,332)
TTD	tarasla-	tiri-piren kilivetmek , tüzitivetmek , batur eskerlerni tiri-piren kilivetmek (III,453)
EN	taralmaḳ	1-dağılmak (390)
UTİL	taraslamaḳ>taraslimaḳ	taras ḳilip avaz çıḳarmaḳ (II,19)
GJ		bulunamadı

170 DLT	tarcI	509
D-K	tärči<tär	"sweat" ; "wages" (186)
BA	terçi	ter (III,148) ; ücretle çalışan ırgat (I,417)
TTD	tər ; tərqi	ter (III,203) ; künlükçi , medikar (I,544)
EN	ter	ter (402)
UTİL	ter I	1-adem ve başḳa canlıḳlarnıŋ térisi astidiki meḫsus bezler teripidin acritilġan suyuḳluḳ (II,125)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

171 DLT	targak	235
D-K	taryaq<tara-	"comb" (179)
BA	targak	tarak (I,467)
TTD	taroɣaḳ	taġaḳ (I,611)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarḳaḳ	1-ayrım-ayrım çéçilġan , bir-biridin yiraḳ ; biri uyerde biri bu yerde 2-ömleşmigen , çéçilaŋġu , uyuşmiġan (II 30)
GJ	taryaq	1-comb 2-shoulder-blade (295)

172 DLT	tarGıl	242
D-K	taryil<tar-	"with white and black stripes ; speckled (animal) (178)
BA	targıl	attan başka her hayvan için alacalı (I,482)
TTD	taroɣïl	tarġil (I,628)
EN	tarġil	çizgili , kaplansı. Targil at: çizgili renkli at (390)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

173 DLT	tarHAn	219
D-K	tarxan	"emir" (180)
BA	tarxan	İslamlıktan önce verilmiş olan bir addır. *bey* denmektir (I,436)
TTD	tarhan	tarḫan (I,568)
EN		bulunamadı
UTİL	tarḫan	ottura esirlerde alvan-yasaḳ sélik ve her ḫil mecburiyetlerdin azad ḳilinġan imtiyazlik ḳebile , kişi yaki mensepdar (II,28)
GJ		bulunamadı

174 DLT	tarI	542
D-K	täri	"skin" (186)
BA	teri	deri (III,221)
TTD	təri	tire (III,305)
EN	tére	II-deri (409)
UTİL	tére	1-müskülni orap turġuçi ten
GJ	terɛ~tɛrɛ~tejɛ	skin , hide (306)

175 DLT	tarI-	559
D-K	tari-	"till" (179)
BA	tarı-	*ol tarıg tarıdı* o, ekin ekti (III,262)
TTD	tarï-	tirimek (179)
EN	térilmek	I-ekilmek II-toplanmak (409)
UTİL	térimaḳ	1-ziraetlerniŋ uruḳini yerge çéçip , kömmek (II,427)
GJ	teri-~teji-	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306)

176 DLT	tarıG	187
D-K	tariγ<tari-	"cereal crops" ; "wheat" (179)
BA	tarığ	Ekin. Bu , genel bir addır. (I,373) ; bütün Türklerce *buğday* ; Oğuzlarca *darı* . Bu kullanış yanlıştır ; onlar buğdaya *aşlık* derler. (I,373)
TTD	tarïoɣ	aşlik , bu danlik ziraetlerniŋ umumi isimi (I , 483) ; bu köpçilik Türk ḫalḳliri tilida "buġday" digen bolidi ; yalġuz Oġuzlar bu sözni *térik* digen menide ḳollinidü. (I,483)
EN	térik	darı (térikçilik: ekincilik) ; darı (409)
UTİL	tarımaḳ I	tarġaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlıḳnıŋ çigikini yeşmek ; talmutal , danmudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tïrïγ~tïrïq~ tærïγ~tæjiγ	millet (307)

177 DLT	tarıGcI	187
D-K	tariγči<tariγ<tari-	"cereal crops" , "wheat" (179)
BA	tarığcı	çiftçi , ekinci (III,242)
TTD	tarïoɣqï	dihan (III,333)
EN	trikçilik	ekincilik . çiftçilik (409)
UTİL	térikçilik	1-ziraet tériş , perviş kiliş , yiğiş işliri ; dehkançilik (II,425)
GJ	teri-~teji-	to cultivate , to graw , to plant , to sow (306)

178 DLT	tarıGlAG	248
D-K	tariγlaγ<tariγ<tari-	"sown field" (179)
BA	tarıglag	tohum ekilecek yer ; tarla , ekerge (I,496)
TTD	tarioɣlaoɣ	térilğuluk , étiz , étizlik (I,646)
EN	térikçilik	ekincilik , çiftçilik (409)
UTİL	tirikliq II	térilğan , térip östürülgen (II,425)
GJ	terimaq	cultivation (307)

179 DLT	tarıGlıG	251
D-K	tariγliγ<tariγ<tari-	"granary" (179)
BA	tarıglıg	*tarıglıg yer* ekin bulunan yer , anbar (I,496)
TTD	tarïoɣlïoɣ	"tarığlığ yer" tériklik yer , ékinzarlik , aşlik ambirimu şundak diyilidü (I,646)
EN	térikçilik	ekincilik , çiftçilik (409)
UTİL	tériklik I	térik térilğan cay , térik köp ösken , térik baskan yer étiz (II,425)
GJ	terimaq	cultivation (307)

180 DLT	tarıGlıK	251
D-K	tariγliq<tariγ<tari-	"granary" (179)
BA	tarıglık	anbar (I,496)
TTD	tarïoɣlik	aşlik ambiri (I,654)
EN	térilmek	1- ekilmek 2- toplanmak (409)
UTİL	termek	birdin-birdin tütüp yiğmak , danilap yiğip toplimak (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

181 DLT	tarıK-	508
D-K	tariq-<tar	"narrow" (178)
BA	tarık-	*yer tarıktı* yer daraldı (II,115)
TTD	tarïḳ-	taraymaḳ , tarlaşmaḳ (II,158)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tarlïq~ta:lïq	strait , anguish (295)

182 DLT	tarıl-	524
D-K	tarıl-<tar-	"disperse (troops) (178)
BA	tarıl-	*tarıg tarıldı* ekin ekildi ; *tarıldı neŋ* nesne ayrıldı (II, 126)
TTD	tarïl-	tirilmek , çiçilmek ; tarïldï neŋ nerse çiçildi (II,176)
EN	térilmek ; tariliş	1- ekilmek II-toplanmak (409) ; I-dağılma II-taralma (391)
UTİL	térimaḳ ; tarimaḳ I	1-ziraetleriniŋ uruḳini yerge çéçip , kömmek (II,427) ; tarġaḳ yaki şu ẖildiki nerse bilen çaç saḳal ve şu ḳatarliḳniŋ çigikini yeşmek ; talmutal danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	teri-~teji- ; taraqa:j ~taraq'aj	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306) ; dispersed , scattered (295)

183 DLT	tarıl-	524
D-K	teril-<ter-	"gather" (186)
BA	téril-	*budhun térildi* halk toplandı (II,127)
TTD	təril-	tirilmek , yıġılmaḳ (II,177)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	térilme	bir-birlep t'rilip cem bol ġan , yiġilġan (II,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

184 DLT	tarılkAn ; tırılkAn	524
D-K	terilgän<teril-<ter-	"gather" (186)
BA	térilgen	bu neng ol bir birge terilgen bu , her zaman birbiri üzerine derilen , toplanan nesnedir (I,523) ; her zaman derilen , toplanan (I,521)
TTD	tərilgən	bu bir-birige tirkilidiġan nerse (I,679) ; toplinidiġan (I,676)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	térilme	bir-birlep térilip cem bolġan , yiġilġan (II,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

185 DLT	tarım	199
D-K	tarim	"a place on the frontier of Uighur near Kuča" ; "river channels that flow into swamps or deserts" (242) ; 199 "title for princesses" (187)
BA	tarım	Tekinlere ve Afrasiyab soyundan olan hatunlara ve bunların büyük , küçük çocuklarına karşı söylenen bir kelimedir ; göllere , kumluklara dökülen çay kolları ; Uygur sınırında Köçe adında bir yerin yanında bir yer adı (I,396)
TTD	tarïm	Téginlerge , Afrasiyap evladin bol ġanẖénimlarġa şuniŋdek ölarniŋ uluġ oşşaķ baliliriġa ẖas bir söz ; köl ve ķumluķlarġa ķoyulidiġan derya tarmaķliri (tarmaķ derya) ; tarim , Uyġurlar çégrisidiki kuça digen yrniŋ yénidiki bir çay (I,514)
EN	tarmaķ I	dal , şube , budak , kol (391)
UTİL	tarimaķ	1-toptin ayrilmaķ ; çéçilmaķ , tarķimaķ (II,37)
GJ	tar'am~tæra'am~tɛra:m	a stream branching off into many , nom. geogr. Toguz Taram (295)

186 DLT	tarımlA-	199
D-K	tarimla-<tarim<tar-	"river channels that flow into swampes or deserts" (178)
BA	tarımla-	*ol öküzni tarımladı* o , ırmağı , bir adadan öbür adaya atlamak suretiyle geçti (III,341)
TTD	tarïmla-	o , deryaniŋ bolunup aķķan yiridin ötti (III,467)
EN		bulunamadı
UTİL	tarmaķ	1-asasiy yol , su éķinliri ve şu ķatarliķlariniŋ acrilip çiķķan ķismi ; böliki , şaẖçe (II,33)
GJ		bulunamadı

187 DLT	tarımsın-	559
D-K	tarimsin-<tari-	"till" (179)
BA	tarımsın-	*ol tarıg tarımsındı* o , gerçekten ekin ekmediği halde eker göründü (II,259)
TTD	tarïmsïn-	tiriydigandek körünmek (II,376)
EN	térim	ekim (409)
UTİL	térimaḳ	1-ziraetlemiŋ uruḳini yerge çéçüp , kömmek (II,427)
GJ	terimaq	cultivation (307)

188 DLT	tarın-	559
D-K	tarin-<tari-	"till" (179)
BA	tarın-	*er tarıg tarındı* adam ekin eker göründü (II,145)
TTD	tarïn-	tirivalmaḳ , tiriydigandek körünmek (II,205)
EN	tériliş	I-ekilme (409)
UTİL	térilmaḳ	1-ziraetlemiŋ uruḳini yerge çéçip , kömmek (II,427)
GJ	terimaq	cultivation (307)

189 DLT	tarınkuklan-	411
D-K	täriŋüklän-<tärŋük	"water oozing from the ground" (187)
BA	teriŋgüklen-	*suw teriŋgüklendi* su derinledi , aktı , çoğaldı (III,411)
TTD	təriŋüklən-	tirenlidi , olġaydi (III, 562)
EN	termek	II-tolanmak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tütüp yiġmaḳ , danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

190 DLT	tarıt-	509
D-K	tärit-<tär	"sweat ; wages" (186)
BA	terit-	*er teritti* adam terledi (II,303)
TTD	tərit-	terlimek (II,443)
EN	ter	ter (402)
UTİL	terlimek	1-bedendin ter çiḳmaḳ , ter basmaḳ (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

191 DLT	tarıtGAn	559
D-K	tarityan<tarit-<tari-	"till" (179)
BA	tarıtgan	*bu er ol telim tarıg tarıtgan* bu adam tohumu çok ektiren kimsedir (I,514)
TTD	tarïtoɣan	tiritidiġan (I,667)
EN	térim	ekim (409)
UTİL	tirimaḳ	1-ziraetleriŋ oruḳini yerge çéçilip , kömmek (I,427)
GJ	teri-~teji-	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306)

192 DLT	tarkın	222
D-K	tergin<ter-	"stagnant" ; "gathered" (186)
BA	terkin	toplu olan , toplanmış olan her şey ; *terkin sü* toplanmış birikmiş asker ; terkin suw birikmiş su (I,443)
TTD	tərkin	terkin sü toplanġan koşun ; *turgun su* toḫtam su (I,576)
EN	termek	toplamak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiġmaḳ danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

193 DLT	tarlA-	572
D-K	tärlä-<tär	"currycomb , clean off sweat and dung (horse)" (186)
BA	terle-	*at terledi* at terledi (III,293)
TTD	tərlə-	terlimek , tazilimek (III,400)
EN	ter	ter (402)
UTİL	terlemek>terlimek	1-bedendin ter çiḳmaḳ (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

194 DLT	tarlan-	572
D-K	tärlän-<tärlä-<tar	"currycomb , clean off sweat and dung (horse)" (186)
BA	terlen-	*at terlendi* at terledi (II,242)
TTD	tərlən-	terlenmek (II,352)
EN	terlimek	terlemek (403)
UTİL	terlenmek<terlimek	bedendin ter çiḳmaḳ , ter basmaḳ (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

195 DLT	tarlat-	509
D-K	tärlät-<tärlä-<tär	"sweat; wages" (186)
BA	terlet-	*ol atın terletti* o, atını terletti (II,342)
TTD	tərlət-	terletmek , taratmaḳ , tatilatmaḳ (II,500)
EN	terletmek	terletmek (403)
UTİL	terletmek<terlimek	1-bedendin ter çiḳmaḳ , ter basmaḳ (II,136)
GJ	tɛrlɛt-	to perspire (304)

196 DLT	tarlık	240
D-K	tärlik<tär	"saddle felt" (186)
BA	terlik	teri çekmek için eğerin veya planının altına konulan keçe (I,476)
TTD	tərliḳ	terlik , terni sumuruvéliş öçün toḳumniŋ astiġa sélinidiġan kiġiz (I,622)
EN	terlik	terli , terlemiş (403)
UTİL	terlik	at-uluġlarġa toḳulidiġan égerge ter ötküzmeslik , un ı asrapḳéliş üçün onıŋ astı ġa sélinidiġan içmek , yopuḳçe (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

197 DLT	tarmAK	235
D-K	tarmaḳ<tarma-	"claw" (179)
BA	tarmak	yırtıcı hayvanların pençesi (I,467)
TTD	tarmaḳ	tarmaḳ. Yirtḳuç hayvan ve ḳuşlarnıŋ çaŋgili (I,611)
EN	tarmaḳ	1-dal , şube , budak , kol 2-tırmak : tırnak (391)
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su ékinliri ve şu ḳatarlḳlarniŋ acrılıp çıḳḳan ḳismi ; böligi , şaḫçe 2-asasiy teşkilat yaki birleşmileriŋ bölekliri 3-pen-téhniga , maarip ve şu ḳatarliḳlariŋ birer sahesi (II,33)
GJ		bulunamadı

198 DLT	tarmaKlan-	524
D-K	tarmaqlan-<tar-	"disperse" (179)
BA	tarmaḳlan-	*boy tarmaklandı* boy ve oymak , kuşların kıynakları gibi kol kol her yandan akın etti (II,274)
TTD	tarmaḳlan-	tarmaḳlanmaḳ , yiyilmek , şaḫ ayridi , tırmaḳlanmaḳ~tırnaḳlanmaḳ (II,399)
EN	tarmaḳlanmaḳ	dallanmak (391)
UTİL	tarmaḳlanmaḳ	tarmaḳ , böleklerge bölünmek ; ayrilmaḳ (II,33)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

199 DLT	tarmat-	437
D-K	tarmat-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tarmat-	*ol anıng yüzin tarmattı* o , onun yüzünü tırmalattı (II,349)
TTD	tarmat-	tamilatmaḳ , tatilatmaḳ (II,510)
EN	tarmaḳ	II-tırmak (tırmık) (391)
UTİL	tarmaḳlik	tarmiḳi bar , tarmaḳlanġan , bir yaki bir ḳança tarmaḳḳa bölüngen (II,33)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

200 DLT	tarmut	227
D-K	tarmut<tarim<tar-	"ravines , streams (in mountains)" (179)
BA	tarmut	dağların tepeleri , dereleri (I,451)
TTD	tarmut	cira (I,589)
EN	tarmaḳ	dal , şube , budak , kol (391)
UTİL	taram	1-su tarilip aḳḳan cay , ékin (II,21)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

201 DLT	tarmutlan-	227
D-K	tarmutlan-<tarmut<tar-	"ravines , streams (in mountains)" (179)
BA	tarmutlan-	*suw tarmutlandı* su kollara ayrıldı (II,270)
TTD	tarmutlan-	tarmaḳlanmaḳ (II,393)
EN	tarmaḳ	I-dal, şube , budak , kol (391)
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su éḳinliri ve şu ḳatarliḳlariniŋ acrilip çiḳḳan ḳismi ; böliki , şaḥçe (II,33)
GJ	tar'am~tær'am~tɛra:m	a stream branching off into many (295)

202 DLT	tars	175
D-K	tärs	"difficult" (187)
BA	ters	güç olan her nesne (I,607)
TTD	tərs	tes , ḳiyin , herḳandaḳ tes iş (I,453)
EN	tes	zor , zahmetli (404)
UTİL	tes	işliniş , orundilişi cehettin oŋay emes , ḳiyin , müşkül , çapaliḳ (II,138-139)
GJ	tɛrs	difficult , with difficulty , hardly (304)

203 DLT	tarsın-	386
D-K	tärsin-<tärs	"be angry ; break open after healing (wound or sore)" (187)
BA	tersin-	beg angar tersindi bey onu tersledi ona kızdı (II,240)
TTD	tərsin-	terür (tiris) , orulmaḳ , aççıḳlanmaḳ (II,349)
EN	tersalik	dikbaşlılık , terslik (403)
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛrs	difficult , with difficulty , difficulty , hardly (304)

204 DLT	tart-	628-9
D-K	tart-	"weigh ; stretch" (180)
BA	tart-	*ol yarmak tarttı* o , para tarttı (III,426)
TTD	tart-	tartmaḳ , ölçimek , sözmek , salmaḳ , yeşmek (III,579)
EN	tartmaḳ	çekmek (392)
UTİL	tartmaḳ	birer işḳa arilaşturmaḳ , ḳatnaşturmaḳ (II,24)
GJ	tart~ta.rt~ta:t~ta.t-	to draw , to pull , to subtract (296)

205 DLT	tartıG	232
D-K	tartıγ<tart-	"summons" (of king)" ; "girth (saddle)" (180)
BA	tartığ	bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması ; yük ipi , denk sargısı (I,462)
TTD	tartïoŋ	ḫaḳan çakiriġi ; tartıḳ , yükniŋ tartiġi (I,603)
EN	tartilmaḳ	1-gergin hale getirilmek , çekilmek 2-sürüklenmek 3-tartılmak , ölçüp biçilmek 4-cezalandırılmak , işe celbedilmek 5-öğütülmek , ufalanmak , 6-azalmak , kısalmak , çekilmek , gerilmek 7-sunmak , vermek ; 3-tartılmak , ölçüp biçilmek , kilosuna bakmak (391)
UTİL	tartımlıḳ ; tartmaḳ	kişniŋ dikḳatini özige celip ḳilidiġan ; yékimlik (II,27) ; 12-éġirliḳni ölçimek , çiŋlimaḳ (II,25)
GJ	tart~ta.rt~ta:t~ta.t-	to draw , to pull , to subtract , to suck , to bend (296)

206 DLT	tartıl-	628-9
D-K	tartil-<tart-	"stretch" (180)
BA	tartıl-	*yarmak tartıldı* para tartıldı ip ve ipe benzer şeyler gerildiği zaman da böyle denir (II,229)
TTD	tartïl-	tartılmaḳ , ölçenmak , kirilmek (II,332)
EN	tartilmaḳ	1-gergin hale getirilmek , çekilmek 2-sürüklenmek (391)
UTİL	tartilmaḳ<tartmaḳ	birer nersini ḳol bilen tutup , özi terepke sörimek yaki söreşke heriketlenmek (II,24)
GJ	tartïl-~ta.tïl-~ta:tïl-	to be pulled up , to be led away (296)

207 DLT	tartIn	219
D-K	tartin<tart-	"band , retinue ; provisions" ; 286 "be solicitous" (180)
BA	tartın	yiyecek , başḳa bir yerden getirilen zahire (I,435) ; *er oglınga tartındı* adam oğlunu özledi ona acındı. Göçebeler şehirden buğday götürseler yine böyle denir (II,240)
TTD	tartïn	sunulġan aş , başḳa öydin kirgen tamaḳ (I,567) ; tartışmaḳ , ḳisinmaḳ , tartmaḳ , toşimaḳ , tügünmek (II,348)
EN	tartuk	I-armaġan , hediye II-ödül , mükafat (392)
UTİL	tartuḳ	bir kimge inam , teḳdim ḳilinġan nerse ; hediye , sovġa (II,25)
GJ		bulunamadı

208 DLT	tartış-	369
D-K	tartiš-<tart-	"bow" (180)
BA	tartış-	*ol manga uruk tartışdı* o, bana ip germekte yardım etti (II,205)
TTD	tartïx-	tartışmaḳ , sözüşmek (II,293)
EN	tartuklimaḳ	ödüllendirmek (392)
UTİL	tartişmaḳ<tartmaḳ	8-birer işḳa arilaşturmaḳ , ḳatnaşturmaḳ (II,24)
GJ	tartïš-~ta.tïš-	to pull (296)

209 DLT	tarU-	508
D-K	taru-<tar	"narrow" (178)
BA	taru-	*ew tarudı* ev daraldı (III,261)
TTD	taru-	taraymaḳ , sıḳılmaḳ (III,357)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

210 DLT	tarun-	508
D-K	tarun-<tar	"narrow" (178)
BA	tarun-	*er işta buştı* tarundı adam işten osandı (II,145)
TTD	tarun-	sikilmak , tarlik his kilmak , içi puşmak (II,205)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar	1-teŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tarlïq~ta:lïq	strait , anguish (295)

211 DLT	tarus	184
D-K	tarus	"roof" (179)
BA	tarus	Evin çatısı (I,366)
TTD	tarus	torus (I,474)
EN	torus	tavan (421)
UTİL	torus	öy içiniŋ üsti kismi , şip (II,237)
GJ	torus ~ tous	ceiling (312)

212 DLT	taruslA-	184
D-K	tarusla-<tarus	"roof" (179)
BA	tarusla-	*ol ewin tarusladı* o , evine çatı yaptı (III,332)
TTD	tarusla-	torusnı yapmak (III,453)
EN	torus	tavan (421)
UTİL	torus	öy içiniŋ üsti kismi , şip (II,237)
GJ	torus~tous	ceiling (312)

213 DLT	tarut-	508
D-K	tarut-<taru-<tar	"narrow" (178)
BA	tarut-	*ol angar ewin taruttı* o, ona ewini darlaştırdı (II,302)
TTD	tarut-	taraytmak (II,442)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

214 DLT	tas	165
D-K	tas	"bad" (180)
BA	tas	her nesneniŋ kötüsü , bayaġısı (I,329)
TTD	tas	yaman , pes nerse (I,430)
EN	tas	zor , zahmetli (404)
UTİL	tas I	işliniş , orundiliş cehettin oŋay emes , ḳiyin , müşkül çapalıḳ (II,139)
GJ		bulunamadı

215 DLT	tasGA-	570
D-K	tasɣa-	"slap" (180)
BA	tasga-	*ol anı tasgadı* , o , onu tokatladı (III,287)
TTD	tasoɣa-	tars ḳilip urdi , testeklimek (III,392)
EN	toskaḳ	set , engel , mania (421)
UTİL	tas II	bir nersiniŋ yene bir nersige uruluş yaki bir nersiniŋ üzülüşidin peyda bolġan avaz (II,39)
GJ	tos~to.s-	to stop , to hinder , to keep back , to keep away (312)

216 DLT	tasGat-	570
D-K	tasɣat-<tasɣa-	"slap" (180)
BA	tasgat-	*ol kulın tasgattı* o, kulunu tokatlattı (II,338)
TTD	tasoɣat-	testekletmek (II,494)
EN	toskaḳ	set , engel , mania (421)
UTİL	tas II	bir nersiniŋ yene bir nersige uruluş yaki bir nersiniŋ üzülüşidin peyda bolġan avaz (II,39)
GJ	tos~to.s-	to stop , to hinder , to keep back , to keep away (312)

217 DLT	tAş	511
D-K	taš	"stone"; "outer (garment)" ; "open country , foreign land" (180)
BA	taş	taş , kaya ; *taş yer* dış , taşra , gurbet ; geniş sıcaklık , yazı , yabancı yer ; *taş ton* dış elbise (III,152)
TTD	tax	taş ; sirt (III,207)
EN	taş	I-taş II-dış (393)
UTİL	taşI ; taş II	ayrim-ayrim halda yaki bir pütün uyul halette uçraydi ġan , su kar ḳilmaydiġan ḳattiḳ taġ cinslariniŋ omumiy nami (II,41) ; 1- içige içkirige nisbeten sirt ; tala (II,43)
GJ	taš~ta:š	stone ; out , outside (296)

218 DLT	taş-	270
D-K	taš-	"overflow" (180)
BA	taş-	*aşıç taşdı* tencere kaynadı , taştı (II,12)
TTD	tax-	taşmaḳ (II,15)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaktin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

219 DLT	taşGur-	270
D-K	taşγur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşgur-	*aşıç taşgurdı* tencere taşayazdı , tencereden su taşayazdı (II,178)
TTD	taxoqur-	taşḳilimaḳ , taşḳili ḳopmaḳ (II,253)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (3939
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ , basmaḳ (II,53)
GJ	tašqar-	to cause to overflow (296)

220 DLT	taşıK-	326-7
D-K	tašiq-<taš	"go out" (180)
BA	taşık-	*er ewdin taşıktı* adam evden çıktı (II,116)
TTD	taxiḳ-	çiḳmaḳ , taşḳiri çiḳmaḳ (II,160)
EN	taşḳarḳi	dış , harici (393)
UTİL	taşlimaḳ	4-özini atmaḳ (II,52)
GJ	tašqarï~tašqærï~tašqæï	out , outside (296)

221 DLT	taşıl-	332
D-K	täšil-<*täš-	"split (187)
BA	teşil-	*kap teşildi* kap yarıldı , deşildi (II,127)
TTD	təxil-	tişilmek (II,178)
EN	téşilmek	delinmek (410)
UTİL	teşmek	birer nerse oyup , çoḳup yaki başḳa bir ḫil yol bilen töşük açmaḳ , töşük hasıl ḳilmaḳ (II,150)
GJ	teš~tęš~tɛš~tiš-	to pierce , to perforate , to penetrate , to make a hole in (307)

222 DLT	taşırKAn	260
D-K	taširqan<taşurġan <tašur-<taš-	"boggle-eyed" (180)
BA	taşırkan	*taşırkan közlüg* patlak gözlü , lokma gözlü (I,521)
TTD	taxirḳan	taşırḳan közlüg badraŋ közlük (I,675)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ ,éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

223 DLT	taşıt-	270
D-K	tašit-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşıt-	*tarıg taşıttı* buğday taşıttı (II,307)
TTD	taxït-	toşutmaḳ (II,449)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	taşlimaḳ	5-birer cayda ḳaldurmaḳ (II,52)
GJ	tašqar-	to cause to overflow (296)

224 DLT	taşıtGAn	270
D-K	tašitγan<tašit-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşıtgan	taşıran (I,514)
TTD	taxïtoŋan	taştüridiġan (I,668)
EN	taşmaḳ	taşmak ,dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

225 DLT	taşıtGAn	561
D-K	tašitγan<tašut-<tašit-<tašu-	"convey , transport" (180)
BA	taşıtġan	taşıtan (I,514)
TTD	taxïtoŋan	toşutidiġan (I,668)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	toşumaḳ	1-bir orundin yene bir orun ġa yötkimek 2-oparmaḳ , yetküzmek (II,248)
GJ	taš-	to overflow (296)

226 DLT	taşlA-	511
D-K	tašla-<taš	"outer (garment) ; open country , foreign land" (180)
BA	taşla-	*ol ıtıg taşladı* o , köpeği taşladı (III,294)
TTD	taxla-	taş bilen ordı ; taşlimaḳ (III,401)
EN	taşlimaḳ ; taşki	I-atmak , fırlatmak , bırakmak ; dış , harici(393)
UTİL	taşlimaḳ I ; taşmaḳ	nersilerni yerge , peske ḳaritip çüşürmek , atmaḳ (II,52) ; ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	tašla- ; taš	to throw , to cast off ; out , outside (296)

227 DLT	taşlat-	511
D-K	tašlat-<tašla-<taš	"outer ; open country , foreign land" (180)
BA	taşlat-	*ol anı taşlattı* o onu taşlattı (II,343)
TTD	taxlat-	taş bilen ördürdi ; taşlatmaḳ , taşlitip ḳoymaḳ (II,502)
EN	taş	I-taş II-dış taraf (393)
UTİL	taşlimaḳ I	nersilerni yerge , peske ḳaritip çüşürmek , atmaḳ (II,52)
GJ	tašla-	to throw , to cast off (296)

228 DLT	taştIn	219
D-K	taštin<taš	"outside" (180)
BA	taştın	*er taştın bardı* adam dışarı gitti (I,435)
TTD	taxtin	*er taştin bardi* adem sirtġa ketti (I,567)
EN	taşki	dış , harici (393)
UTİL	taški	1-birer nersiniŋ sirtḳi terpidiki , sirtḳi terpide körüngen ; içkiniŋ eksi 2-içki işlarġa nisbeten sirtḳi , ḫariciy (II,47)
GJ	taš	out , outside (296)

229 DLT	taşU-	561
D-K	tašu-	"coney , transport" (180)
BA	taşu-	*ol efge yarmak taşudı* o eve para taşıdı (III,266)
TTD	taxu-	toşumaḳ (III,363)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	taşlimaḳ	5- birer cayda ḳaldurmaḳ yaki bir kimniŋ iḫtiyariġa ötküzüp bermek (II,52)
GJ	taš	out , outside (296)

230 DLT	taşUG	207
D-K	tašuγ<tašu-	"convey , transport" (180)
BA	taşuġ	taşınabilen mal , eşya ; menkul mal (I,411)
TTD	taxuoɣ	tuşaḳ , tuşuşḳa bolidiġan mal ve şuniŋga oḫşaş nersiler (I,536)
EN	toşuguçi	taşıyan , nakil eden ; bir yerden bir yere götüren (422)
UTİL	toşuḳ II	toşup yötkep kélin ġan nerse (II,248)
GJ	taš	out , outside (296)

231 DLT	taşuk	194-5
D-K	täšük<täš-	"ruptured in the scrotum" (187)
BA	teşük	deşik , yarık (I,387)
TTD	təxük	töşük , yériḳ , sériḳ at yériği , çiḳuḳ (I,503)
EN	teşmek	delmek (405)
UTİL	teşmek	birer nersini oyup , çoḳup yaki başḳa bir ḫil yol bilen tröşük açmaḳ , töşük hasil ḳilmaḳ (II,150)
GJ	teš~tęš~tɛš~tiš-	to pierce , to perforate , to penetrate , to make hole in (307)

232 DLT	taşuklA-	194-5
D-K	täšüklä-<täšük<*täš-	"ruptured inthe scrotum" ; "glutton" (187)
BA	teşükle-	*ol anı teşükledi* o, onu obur saydı , açgözlü saydı (III,340)
TTD	təxüklə-	açköz hisaplidi (III,465)
EN		bulunamadı
UTİL	töşüklük II	tamaḳ étiş işliridin ḫeverdarliḳ , mahirliḳ (II,361)
GJ		bulunamadı

233 DLT	taşur-	270
D-K	tašur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşur-	*ot aşiç taşurdı* ateş , tencereyi taşırdı (II,78)
TTD	taxur-	taşurmaḳ (II,103)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ , basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

234 DLT	taşurGAn	270
D-K	tašuryan <tašur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşurgan	daima (tencereyi) taşıran (I,518)
TTD	taxuroɣan	taşturidiğan (I,672)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

235 DLT	tat	407
D-K	tat	"rust (on sword , etc.)" (181)
BA	tat	kılıç ve kılıç gibi şeylerin üzerine çöken pas (II,281)
TTD	tat	dat~tat , kılıç ve şunın ġa ḏşaş nerselerniŋ yüzide peyda bol ġan dat (II,410)
EN	dat	2-pas (94)
UTİL	dat	tömür , mis ḳatarlıḳ métallarniŋ yüzide nem havaniŋ oksidilişidin şekillengen bir ḳevet madda (III,3)
GJ	tat	2-rust (297)

236 DLT	tatAr	207
D-K	tatar	"a tribe of the Turks" (242)
BA	tatar	Türklerden bir bölük (I,411)
TTD	tatar	Tatar , Türk halḳliridin biri (I,535)
EN	tatar	Tatar , Kuzey Türkleri , Kazan Türkleri (394)
UTİL	tatar	muşu nam bilén atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,9)
GJ		bulunamadı

237 DLT	tatGan	557-8
D-K	tatγan-<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatgan-	*er aşıg tatgandı* adam aşı tatlı buldu (adam yemekten tat aldı) (II,241)
TTD	tatoɣan-	tatliḳ hisaplimaḳ , lezzetlenmek (II,350)
EN	tatlik	tatlı (394)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezzeti yaḫşi ; temliḳ , mezziliḳ (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

238 DLT	tatI-	557-8
D-K	tati-	"be tasty" (181)
BA	tatı-	*aş agızda tatıdı* yemek ağıza tat verdi (III,257)
TTD	tatï-	titimek (III,352)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti , yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tatï-~tætï-	to taste (297)

239 DLT	tAtıG	557-8
D-K	tatıγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatığ	tat , dat , lezzet (I,408)
TTD	tatïoɣ	tatiḳ~tétïḳ , tatlïḳ (I,530)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti , yaḫşi , temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

240 DLT	tatıGlan-	557-8
D-K	tatiγlan-<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıglan-	*üzüm tatıglandı* üzüm tatlandı (II,265)
TTD	tatïoɣlan-	tem kirmek , tatliḳ bolmaḳ (II,385)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi temliḳ , mezziliḳ (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

241 DLT	tatıGlıG	557-8
D-K	tatiγliγ<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıglıg	*tatıglıg neng* tatlı nesne (I,495)
TTD	tatïoɣlïoɣ	"tatıġlıġ neŋ" tatliḳ nerse (I,645)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatlıḳ	1- temi , lezziti yaḫşi temlik , mezzilik 2- lezzet , huzur béġişlaydiġan , şérin (II,10)
GJ	tatlïq~tatlïγ	palatable , delicious , sweet (of taste) (297)

242 DLT	tatıGsA-	557-8
D-K	tatıγsa-<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıgsa-	*er tatıgsadı* adamın canı tatlı istedi (III,333)
TTD	tatïoŋsa-	tatlıḳsirimaḳ , tatliḳ (nerse) yigüsi kelmek (III,454)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezziti yaḫşi , temilk , mezzilik (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

243 DLT	tatıl-	557-8
D-K	tatil-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıl-	*aş tatıldı* aş tatıldı (II,120)
TTD	tətïl-	tétiklendi, zirek boldi (II,167)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi , temlik , mezzilik (II,110)
GJ	tatï-~ tætï-	to taste (297)

244 DLT	tatır	182
D-K	tatir	"steppe" (181)
BA	tatır	*tatır yer* suyu , ağacı olmayan kıraç yer (I,361)
TTD	tatïr	tétir , tékir "titir yer" , susiz ve dereḫsiz yer (I,468)
EN	tatirik	sarı , solgun , benzi uçmuş (394)
UTİL	tatıraŋ	kétip ketken , ḳurġaḳ ; hiç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

245 DLT	tatırGA	245
D-K	tatirqa	"a white tanned skin" (181)
BA	tatırga	*tirşe* denilen serpilenmiş beyaz deri (I,489)
TTD	tatïrġa	aşlanġan aḳ tére (I,637)
EN	tatirik	sarı , solgun , benzi uçmuş (394)
UTİL	tatiraŋ	ḳétip ketken , ḳurġaḳ héç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

246 DLT	tatırlıG	247
D-K	tatirliγ<tatir	"steppe" (181)
BA	tatırlıg	tatırlıg yer toprağı düz olmakla beraber sert olan yer (I,494)
TTD	tatïrlïoŋ	"tatirliğ yer" tétir yer , tüz ve ḳattiḳ yer (I,643)
EN	takir	düz , dümdüz , çıplak (385)
UTİL	tatiraŋ	kétip ketken , ḳurġaḳ ; hiç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

247 DLT	tatıt-	557-8
D-K	tatit-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıt-	*tuz aşıg tatıttı* tuz aşı tadıttı (Herhangi bir şey başka bir şeyin tadına tesir edersre yine böyle denir) (II,299)
TTD	tatït-	tititmek , temlik ḳilmaḳ , tem kirgüzmek (II,436)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

248 DLT	tatru	212
D-K	tetrü~*tetür-	"inverted" (187)
BA	tetrü	her şeyin tersine dönmüşü (I,420)
TTD	tətrü	tetür , her nersiniŋ tetüri (I,458)
EN	tetür	ters , arka , yanlış , zıd , aykırı (405)
UTİL	tetür	1- Birer nersiniŋ aldı teripige nisbeten ḳarımuḳarşı bolġan ; keyni , arḳa 2- Öŋ ḳilinnidiġan iş-heriketniŋ eksi (II-115)
GJ	tɛrtúr~tɛtúr~ tetú~tetú	inverted , inside out , the wrong way , wrong (304)

249 DLT	tatrul-	381
D-K	tətrül-<*tetür-<tet-	"turn , turn around ; turn bad" (187)
BA	tetrül-	*yel tetrüldi* yel , rüzgar çevrildi (Güney yeli kuzeye ; Kuzey yeli güneye çevrildi) (II,229)
TTD	tətrül-	tetür örülmek , tetür bolmaḳ (II,332)
EN	tetür	ters , arka , yanlış , zıd , aykırı (405)
UTİL	tetür	1-birer nersiniŋ aldi teripige nisbeten ḳarimuḳarşi bolġan ; keyni , arḳa (II,115)
GJ	tɛrtúr~tɛtúr~ tetú~tetú	inverted , inside out , the wrong way , wrong (304)

250 DLT	tatruş-	557-8
D-K	tatruš-<tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatruş-	*olar bir ikindige et tatruşdı* onlar birbirine et tattırdılar (II,217)
TTD	tatrux-	tititturuşmaḳ~tititguzuşmaḳ (II,313)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

251 DLT	tatur-	557-8
D-K	tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatur-	*men angar aş taturdum* ben ona aş tattırdım (II,73)
TTD	tatur-	tititmek (II,95)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

252 DLT	tAtur-	557-8
D-K	tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatur-	*ol manga aş taturdı* o bana yemek tattırdı (III,186)
TTD	tatur-	tititmek (III,256)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1- taste (297)

253 DLT	taturGAn	557-8
D-K	taturγan<tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	taturgan	daima (yemek) tattıran (I,515)
TTD	taturoɣan	titititdiġan (I,669)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezziti yaḫşi , temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

254 DLT	tawar	207
D-K	tawar	"merchandise , property" (181)
BA	tawar	canlı , cansız mal , davar (I,362) ; mal , eşya (I,411)
TTD	tawar	tawar , canlık ve cansız mallar (I,469) ; tawar , mal (I,535)
EN	tavar<tava	ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tavar	1-almaşturuş üçün işlepçikirilgan emgek mehsulati. 2-fabrikada tokulgan , tégi bilen gullirinin rengi ohşaş bolgan yipek gezlime , reht (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~ tava:r~tava~ tava.~tav'a	silk-stuff , cloth , goods (297)

255 DLT	tawarlıG	248
D-K	tawarliγ<tawar	"merchandise , property" (181)
BA	tawarlığ	*tavarlıg er* mallı adam (I,495)
TTD	tavarlïğ	"tavarlıg er" tavarlik adem , méli bar adem (I,644)
EN	tavar<tava	2- ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tavar	1-almaşturuş üçün işlepçikirilgan , tégi bilen güllirinin rengi ohşaş bolgan yipek gezlime ;reht (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~ tava:r~tava~ tava.~tav'a	silk-stuff , cloth , goods (297)

256 DLT	tawarluK	251
D-K	tawarluq<tawar	"pantry" (182)
BA	tawarluk	mal konan yer , hazine (I,503)
TTD	tavarluk	mal koyulidigan cay , hezine (I,654)
EN	tavar<tava	II. ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tawar	1- almaşturuş üçün işlepçikirilgan emgek mehsulatı. 2- fabrikida tokulgan , tégi bilen güllirinin rengi ohşaş bolgan yipek gezlime , reht (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~tava:r~ tava~tava.~tav'a	silk-stuff , cloth (297)

257 DLT	taway	544
D-K	tewe~dävä	"camel" (188)
BA	tewey	deve (III,225)
TTD	təvə	tüge (III,311)
EN	tüge	deve (423)
UTİL	töge	süt emgüçi hayvan (II,363)
GJ	tivɛ~túgɛ~tügɛ ~tögɛ~tövɛ	camel (309)

258 DLT	tawcI-	565
D-K	täwči-	"sew loosely" (188)
BA	tewçi-	*ol tonug tewçidi* o elbiseyi oyulkadı. Bu bir şeyi seyrekçe dikmek demektir. (III,276)
TTD	təvqi-	tepçümek , tepçüp tikmek (III,376)
EN	tepçiş	teyelleme (401)
UTİL	tepçimek II	tikiçlerni ziç ve bir-birige ulap tikmek (II,111)
GJ	tɛpčúr-	to melt (303)

259 DLT	tawGAc ; tat tawGAc	228
D-K	tawγač ; tat tawγač<tat	"Maşin" (242) ; 228 "a manufactured item that is ancient and imposing" ; "a tree" ; 406 (most of Türk) P. "Uighur infidels" (181)
BA	tawgaç ; tat tawgaç	Maçin'in adıdır ; Türklerden bir bölüktür (I,453) ; *tawgaç edhi* büyük ve eski yapıların hepsine birden bu ad verilir ; *tawgaç yudası* denir ki , susam çiçeğinin yaprağına benzer yaprakları bulunan bir ağaçtır , ilaç için kullanılır ; Bu sözdeki tat kelimesinden Farslılar , tawgaç kelimesinden de Türkler murat edilir (I,454)
TTD	tavoɣaq ; tat tavoɣaq	tawġäç , Maçin ilinin nami ; tawġaç , Türklernin bir bölügi ; her bir büyük ve ḳedimiyi nerse *tawġaç ezi* dep atilidu (I,592) ; tawġaç yudası yopurmaḳliri Sevsen gölinin yopurmaḳliriġa oḫşaydiġan ve dora bolidiġan bir ḫil dereḫ; bu cup söz , bu orunda tat sözi Pars digen menide tawgaç sözi Türk digen menide kelgen (I,593)
EN	tamġaç han ; tavak	tabgaç Han (388) ; II- yaprak (394)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esirniŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

260 DLT	tawGAclA-	228
D-K	tawγačla-<tawγač	"Maşin" (242)
BA	tawgaçla-	*ol anı tawgaçladı* o , onu Maçinli saydı (III,350)
TTD	tavoɣaqla-	tawġaç hisaplimaḳ , Maçinli hisaplimaḳ , Maçinli dimek (III,477)
EN		bulunamadı
UTİL	tabġaç	miladi 13. esirniŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

261 DLT	tawGAclan-	228
D-K	tawγačlan-<tawγačla-<tawγač	"Maşin" (242)
BA	tawgaçlan-	*er tawgaçlandı* adam Maçin halkı kılığına girdi (II,271)
TTD	tavoɣaqlan-	tavġaçlaşmaḳ , tavġaç ḳiyapitige kirmek (II,394)
EN	tamġaç han	tabgaç Han (388)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esirniŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

262 DLT	tawılGUc	245
D-K	tawılyuč~tawilqu	"jujube" (181)
BA	tawılguç	tabarhun , innap dedikleri meyve ; kızıl ağaç ; bokam ağacı ; tarhun denen sebze ; kızıl söğüt (I,488)
TTD	tavïloɣuq	tévilġa (I,636)
EN		bulunamadı
UTİL	tivilġa	azgan ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan çatḳal , yopurmiki tohum yaki éllips şeklide bolidu ; ġuliaç ḳizil , mürekkep künlüksiman gül rétide bolup , yazınıŋ béşida içilidu ; adette menzire ösümlüki ḳilinidu (II,441)
GJ		bulunamadı

263 DLT	tawın-	341
D-K	täwin-<täw-	"wring (hands)" (187)
BA	tewin-	*er eligin uwundu* , tewindi adam , işten tasalandı , utandığı ve sıkıldığı için elini oğuşturdu (II,147)
TTD	təvin-	övilimek (II,208)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tevrenme	tevrinip turidiġan , tevriniştin ibaret bolġan (II,208)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

264 DLT	tawışGAn	256
D-K	tawıšγan<täwiš< *täw-/taw-	"rabbit" ; 174 "calendar" (182)
BA	tawışgan	tavşan (I,513) ; tavşan yılı (I,346)
TTD	tavïxoɣan	toşḳan (I,666) ; toşḳan yili (I,450)
EN	tavuş	ses (394)
UTİL	tavuş	1- méhanikiliḳ tevrinişler neticiside hasil bolidi ġan dolḳunniŋ aŋlaş sezgüsige tesir ḳilişi arḳisida peyda bolidiġan her ẖil avaz , sada 2- teleppuzda , sözniŋ en kiçik élémenti (II,95)
GJ	tawšqan~tâšqan~ tošqan~tašqan	hare (297)

265 DLT	tawrAK	236
D-K	tawraq<tawra-	"hasten" (182)
BA	tawrak	çabuk , acele ; kıvrak , çalışkan , çabukluk (I,468)
TTD	tavraḳ	téz , çapsan , çaḳḳan (I,612)
EN	tevretmek	sallanmak , titremek (406)
UTİL	tevretmek<tevrimek	bir yerde oyaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ		bulunamadı

266 DLT	tawrAn-	386
D-K	tawran-<*tawra-	"hasten" (182)
BA	tawran-	*er tawrandı* adam davrandı adam yürüyüşte iver gibi göründü (II,240)
TTD	tavran-	taldiravatġandek körünmek (349)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tav (tavi) I	2- ḳuvvet , güç , madar (II,91)
GJ	tɛbrɛt~~tɛvrɛt~~tebrɛt~~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

267 DLT	tawsI	213
D-K	täwsi	"tray" (188)
BA	tewsi	tepsi , sofra (I,423)
TTD	təvsi	dastiẖan , şire (I,551)
EN	tava	tava (394)
UTİL	tava	nan ve şu ẖildiki yémekliklerni pişürüş üçün işlitildi ġan métaldin yasalġan ve tégi tüz , yéni girveklik nerse (II,91)
GJ	tava	1-pan , frying-pan (297)

268 DLT	tawşın-	386
D-K	täwšin-<tawiš<*täw-/taw-	"be very active" (188)
BA	tewşin-	*er ışta telim tewşindi* adam işte çok çalıştı , çırpındı (II,241)
TTD	təvxin-	tepçimek , küçenmek , hepileşmek , pitirlimek (II,349)
EN	tevriniş	titreme , sallanma , sarsılma (406)
UTİL	tevrenme	tevrinip turidi ġan , tevriniştin ibaret bolġan (II,208)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

269 DLT	awur- tawur-	310
D-K	täwür-<täw-	"turn upside down and inside out (merchandise)" (187)
BA	ewür- tewür-	*ol tawarığ ewürdi tewürdi* o , malı evirdi çevirdi , altını üstüne getirdi , tasarruf etti (II,81)
TTD	təvür-	ol tavaïoɣ əvürdi təvürdi malnı urup çevirdi , astın-üstin ķilmaķ (II,108)
EN	tevrimek	sarsılmak , sallanmak , ırgalanmak , çalkalanmak (406)
UTİL	tevrimek	1-bir yerde o yaķ-bu yaķķa çayķalmaķ (II,209)
GJ		bulunamadı

270 DLT	tawuş~tavuş	185
D-K	taviš~tawiš< *täw-/taw-	"sound and movement" (187)
BA	tawuş ; tavuş	his , duygu ve kımıldanma (I,367) ; duygu , kımıldanma (III,165)
TTD	tawux	his-duyġu , tiviş , şepe (I,476)
EN	tavuş	ses (394)
UTİL	tavuş	2-teleppuzda , sözniŋ eŋ kiçik éléménti (II,95)
GJ	tavala~tawala~tavla-	to shout , to clamour , to scream (297)

271 DLT	tawuşlA-	185
D-K	tawišla-<tawiš<*täw-/taw-	"sound and movement" (187)
BA	tawuşla-	*tawuşladı neng* nesne kımıldadı (III,335)
TTD	tavuxla-	tiviş bermek , şepe bermek (III,457)
EN	tawuşlamaķ>tawuşlimaķ	gürültü yapmak , uğuldamak (394)
UTİL	tavuş	2-teleppuzda , sözniŋ eŋ kiçik éléménti (II,95)
GJ	tavala~tawala~tavla-	to shout , to clamour , to scream (297)

272 DLT	tAy	514
D-K	tay	"colt" (182)
BA	tay	tay (III,158)
TTD	tay	tay (III,216)
EN	tay	I-tay (394)
UTİL	tay I	1-atnıŋ ikki yaşḳa tolmiġan balisi (II,97)
GJ		bulunamadı

273 DLT	tay-	552
D-K	tay-	"slip" (182)
BA	tay-	*er taydı* adam kaydı (III,243)
TTD	tay-	taymaḳ , tiyilmaḳ (III,335)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-siliḳ téyilġaḳ yerde siyrilip téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

274 DLT	tayA-	565
D-K	taya-	"prop up" (182)
BA	taya-	*ol anı tayadı* o , ona dayak koydu , dayak dikti (III,274)
TTD	taya-	tayimaḳ , tayanmaḳ (182)
EN	tayanmaḳ	dayanmak , yaslanmak (3959
UTİL	tayaḳ	1-dereḫ şéḫidin késilgen kaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

275 DLT	tayaK	518
D-K	tayaq<taya-	"staff" (183)
BA	tayak	dayak , dayangaç (III,166)
TTD	tayaḳ	tayaḳ , hasa (III,227)
EN	tayak	dayak (394)
UTİL	tayaḳ	1-dereḫ şéḫidin késilgen ḳaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

276 DLT	tayaKlan-	531
D-K	tayaqlan-<tayaq<taya-	"staff" (183)
BA	tayaklan-	*er tayaklandı* , adam dayak , baston sahibi oldu (III,197)
TTD	tayaklan-	tayaḳlıḳ bolmaḳ , hasiliḳ bolmaḳ (III,274)
EN	tayak	dayak *koltuk tayak* koltuk değneği (394)
UTİL	tayaḳ	1-dereḫ şéḫidin késilgen ḳaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

277 DLT	tayan-	565
D-K	tayan-<taya-	"prop up" (182)
BA	tayan-	*ol manga tayandı* o bana dayandı (III,190)
TTD	tayan-	tayanmaḳ (III,264)
EN	tayanmaḳ	dayanmak , yaslanmak (395)
UTİL	tayanmaḳ	2-birer meḳset ve nişanni işḳa aşuruşta birer nersini menbe , tayanç , asas kilmaḳ , uniŋġa yölenmek (II,99)
GJ		bulunamadı

278 DLT	tayAnkU	610
D-K	tayaŋu<tayan-<taya-	"chamberlain" (182)
BA	tayanğu	mabeyinci , perdeci başı (III,380)
TTD	tayaŋu	tayanġu (III,380)
EN	tayanmaḳ	dayanmak , yaslanmak (395)
UTİL	tayanç	1-yardemde , yar-yölekte bolidiġan küç (II,98)
GJ		bulunamadı

279 DLT	tayGAn	521
D-K	tayγan	"hound (dog)" (183)
BA	taygan	tazı , av köpeği (III,174)
TTD	tayoɣan	tayġan (III,240)
EN	tayġan	av köpeği (395)
UTİL	tayġan	1-itnin bir ḫili béli inçike , paçiḳi uzun ve yügürük kélidü (II,99)
GJ		bulunamadı

280 DLT	tayıG	552
D-K	tayıγ<tay-	"slip" (182)
BA	tayığ	kaygın (III,165)
TTD	tayïoɣ	tiyik , taygaḳ (III,226)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-silik , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

281 DLT	tayış-	552
D-K	tayiš-<tay-	"slip" (182)
BA	tayış-	*ol anıng birle tayışdı* o onunla kaymakta yarış etti (III,188)
TTD	tayïx-	tiyilişmek (III,260)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-silik , téyilġaḳ yerde siyrilip téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

282 DLT	tayıt-	552
D-K	tayit-<tay-	"slip" (182)
BA	tayıt-	*ol anı suwka tayıttı* o , onu suda kaydırdı (II,326)
TTD	tayït-	taydurmaḳ , tiyildürmek (II,476)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	silik , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek , téyilmaḳ (II,100)
GJ	taj-	to slide , to slip (291)

283 DLT	taytur-	552
D-K	taytur-<tay-	"slip" (182)
BA	taytur-	*ol anı suwḳa tayturdı* o onu suda kaydırdı , zıyındırdı (III,192)
TTD	taytur-	taydurma (III,266)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	silik , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

284 DLT	tayuK	517
D-K	tayuq<tay	"colt" (182)
BA	tayuk	*tayuk er* ince kibar genç adam (III,166)
TTD	tayuḳ	tuyġun , tuygun , zirek yigit (III,227)
EN	tuygak	uyanık , hassas (429)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

285 DLT	tayuKlan-	612-3
D-K	taylaŋ<tay	"graceful , refined (youth)" (182)
BA	tayuklan-	*yigit tayuklandı* genç , dayılandı , kibarlandı , kibar kılığına girdi (III,197)
TTD	tayuḳlan-	zirekleşmek (III,274)
EN	tuygak	uyanık , hassas (429)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

286 DLT	tAz	509
D-K	taz	"bald or scabby headed ; speckled (horse) ; hornless(sheep) ; saline (land)" (183)
BA	taz	kel , daz ; boynuzsuz ; bitkisiz , çorak ; *taz yer* bitkisi az olan çorak yer , kel toprak ; *taz at* alacalı at (III,148)
TTD	taz	taz (III,203)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir 2-muŋguz çiḳmiġan , muŋguzsi (II,37)
GJ		bulunamadı

287 DLT	taz-	268
D-K	tez-	"flee" (188)
BA	tez-	*keyik tezdi* geyik kaçtı (II,8)
TTD	təz-	tezmek (II,10)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canliḳlar eslidiki orni maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

288 DLT	tazak	194
D-K	täzäk	"dung (horse)" (188)
BA	tezek	tezek , at gübresi (I,386)
TTD	təzək	tizek (I,502)
EN	tézek	tezek (410)
UTİL	tézek	hayvanlarnıŋ gendisi (II,428)
GJ	tizɛk~tɛzɛk	dung of horse , ass and cow (309)

289 DLT	tazaklA-	194
D-K	täzäklä-<täzäk	"dung (horse)" (188)
BA	tezekle-	*at tezekledi* at pisledi (III,340)
TTD	təzəklə-	tizeklimek (III,465)
EN	tezeklimek	dışkısını salmak , terslemek (410)
UTİL	tézeklimek	tézek çıḳarmaḳ , çiçmaḳ (II,428)
GJ	tizɛk~tɛzɛk	dung of horse , ass and cow (309)

290 DLT	tazar-	509
D-K	tazar-<taz	"bald or scabby headed" (183)
BA	tazar-	*tazardı neng* nesne kelleşti (II,77)
TTD	tazar-	tazlaşmaḳ , kumaḳlaşmaḳ (II,101)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çıḳmiğan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

291 DLT	tazGar-	509
D-K	tazγir-<taz	"bald or scabby-headed" (183)
BA	tazgar-	*er başın tazgardı* adamın başı kelleşti (II,178)
TTD	tazoɣïr-	tazlaşmaḳ (II,252)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	béşi temretke bilen carahetlinip çaç çıḳmiğan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

292 DLT	tazık	268
D-K	täzig<täz-	"flee" (188)
BA	tezik	Halk arasında ürküntü , panik (I,387)
TTD	təzik	tézip ketmek ḫalḳ arisida yüz bergen téziş vehime (I,502)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

293 DLT	tazın-	268
D-K	täzin-<täz-	"flee" (188)
BA	tezin-	*ol tezindi* o kaçar göründü (II,146)
TTD	təzin-	tizip kitidi ġandek kõründi (II,207)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni , makanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

294 DLT	tazış-	268
D-K	täziš-<täz-	"flee" (188)
BA	teziş	*olar ikki tezişdi* onlar birbirinden ürküştü ve kaçıştı (II,99)
TTD	təzix-	tizişmek (II,133)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

295 DLT	tazıt-	268
D-K	täzit-<täz-	"flee" (188)
BA	tezit-	*ıt keyikni tezitti* köpek yaban hayvanını kaçırttı (II,305)
TTD	təzit-	tezdürmek , ḳaçurmaḳ (II,446)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni , maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek ; taşlivetmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

296 DLT	tazkAk	268
D-K	täzgäk<täz-	"flee" (188)
BA	tezgek	*tezgek er* işten ve işe benzer şeylerden kaçan çekingen adam (II,289)
TTD	təzgək	tezgek , ḳaçḳaḳ (II,422)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

297 DLT	tazkI	268
D-K	täzgi<täz-	"flee" (188)
BA	tezgi	düşman gelmesi yüzünden halk arasında olan ürküntü , panik (I,429)
TTD	təzgi	tezgi boldi helk arisida tiziş yüz berdi (I,559)
EN	tez	çabuk , hızlı (410)
UTİL	tiz	1-aridin köp vaḳit ötmey , ḳisḳa vaḳit içide (II,427)
GJ	taz	one afflicted with Favus , scald-head , pilgarlic (298)

298 DLT	tazkın-	387
D-K	täzgin-	"turn ; travel about" (188)
BA	tezgin-	*çıgrı tezgindi* çıkrık döndü (II,241)
TTD	təzgin-	aylanmaḳ , çogilimaḳ , pikirimek , tawap ḳilmaḳ (II,350)
EN	tézlenmek	hizalanmak (410)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

299 DLT	tazlA-	509
D-K	tazla-<taz	"bald or scabby-headed" (183)
BA	tazla-	*ol anı tazladı* o, ona kel dedi (III,293)
TTD	tazla-	taz hisaplimaḳ (III,400)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

300 DLT	tI-	554
D-K	te-	"say"(183)
BA	té-	*ol manga andag tedi* o, bana öyle söyledi (III,247)
TTD	tę-	dimek (III,340)
EN	démek	demek , söylemek (100)
UTİL	démek I	1-aġzaki yaki yazma revişte birer pikir bildürmek , éytmaḳ , sözlimek (II,158)
GJ	de-~de.~ de:-~di:-~dɛ	to say , to tell , to call , to speak (85)

301 DLT	tıḍ-	633
D-K	tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdh-	*ol anı aşka tıdhtı* o, onu yemekten alıkoydu. (III,439)
TTD	tïż-	tiymek , çeklimek (III,596)
EN	tiymaḳ	II-yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

302 DLT	tIḍIG	633
D-K	tiḍiγ<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhığ	bir şeyden alıkoyma , engel olma (I,373)
TTD	tïzïoɳ	tiyiḳ , bir iştin tiyiş , tosaş , men'i ḳiliş (I,483)
EN	tiyiş<tiymaḳ	yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1- ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ 2- azap salmaḳ , aġrıtmaḳ (II,448)
GJ		bulunamadı

303 DLT	tıḍıGlıG	633
D-K	tiḍiγliγ<tiḍiγ<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhıglıg	*tıdhıglıg neng* kendisine varılması yasak olan nesme (I,496)
TTD	tïžïoɣlïoɣ	"tiziğliğ neŋ" tiyiḳliḳ nerse , yéniġa bériş çeklengen nerse (I,646)
EN	tiymaḳ II	yatıştırmak , yasak etmek , men etmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ 2-azap salmaḳ , aġrıtmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

304 DLT	tıḍıl-	331
D-K	tiḍil-<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhıl-	*er ıştan tıdhıldı* adam işten kaçındı , çekindi (II,126)
TTD	tïžïl-	tiyilmek , çeklenmek (II,176)
EN	tiymaḳ	II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

305 DLT	tIḍIn	633
D-K	tiḍin<tiḍ-	"detain" (188)
BA	tıdhın	vakit bildiren bir kelime (613)
TTD	tïzïn	vakitni , bildüridi ġan söz (III,235)
EN	tézdin	yakında , hemen , birazdan , az sonra (410)
UTİL	tézdin	ḳisḳa vaḳit içide , derhal (II,429)
GJ		bulunamadı

306 DLT	tıḍın-	633
D-K	tiḍin-<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhın-	*tıdhındı neng* esirgenen yasak edilen nesne (I,449) ; er ıştın tıdhındı adam işten kaçındı (II,145)
TTD	tïzïn-	tizindi neŋ tiyilġan nerse , menéi ḳilinġan nerse (I,586) ; tiyinmek , çeklenmek (II,204)
EN	tiymaḳ	1-tirnak II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

307 DLT	tIdış	633
D-K	tiḍiš<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdış	engellik , engel oluş (I,407)
TTD	tïdïx	tiyiş , toşkunluk , toşkún boluş (I,530)
EN	tiyiş<tiymaḳ II	yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

308 DLT	tIḍış-	633
D-K	tiḍiš-<tiḍ-	"detain , hold back" (189)
BA	tıdhış-	*olar bir birig tıdhışdı* onlar birbirini alıkoymakta birbirine engel olmakta yarıştılar (II,93)
TTD	tïžïx-	tiyişmek , çekleşmek (II,124)
EN	tiyiş<tiymaḳ II	II-yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

309 DLT	tıḍlın-	633
D-K	tiḍlin-<tidil-<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhlın-	*er ıştın tıdhlındı* adam işten kaçındı , tıydı (II,242)
TTD	tïzlïn-	tiyilmek , tiyikmek (II,352)
EN	tiymaḳ	1-tirnak II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titildimaḳ	melum bir iştin ensirep ḫatircemsizlenmek , taḳetsizlenmek ; teḳezza bolmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

310 DLT	tıGrA-	556
D-K	tiγra-	"be hardy" (189)
BA	tıgra-	*er tıgradı* adam digrek oldu , katı oldu , sert oldu (III,277)
TTD	tïoɣra-	diġrimaḳ , ḳayserleşmek (189)
EN	tiklenmek	diklenmek (411)
UTİL	tik<tik turmaḳ	1-gevdisini tüz ḳilip ikki ayiġiġa tayinip turmaḳ , öre turmaḳ (II,469)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

311 DLT	tıGraş-	556
D-K	tiγraš-<tiγra-	"be hardy" ; "harden" (189)
BA	tıgraş-	*oglan tıgraşdı* çocuklar gürbüzleşti , bahadırlaştı (II,212)
TTD	tïoγrax-	diğraşmaḳ , keyserleşmek , balilar di ġraşti (II,304)
EN	tik	dik (411)
UTİL	tiklimek	2-yiḳilġan , bozulġan , ḫarap bolġan nersilerni esli ḫalitige keltürmek ; turġuzmaḳ (II,473)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

312 DLT	tıGrat-	556
D-K	tiγrat-<tiγra-	"be hardy" (189)
BA	tıgrat-	*oglın ışka tıgrattı* çocuğunu işe sıkıştırdı (II,330)
TTD	tïoγrat-	diğratmaḳ , ḳayserleştürmek , çénḳitürmek (II,484)
EN	tikma-tikmek	kalabalık , sıkışıklık (412)
UTİL	tiḳilma	1-melum nerse içige tiḳilip étilip ḳalġan şey'i (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

313 DLT	tık-	274
D-K	tik-	"sew" (189)
BA	tik-	*er ton tikdi* adam , elbise dikti (II,20)
TTD	tik-	tikmek , çaḳmaḳ (189)
EN	tikmek	dikmek (411)
UTİL	tikmek	3- yip-yiŋne ve maşina ḳatarliḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him cipsilaşturmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant , to sew up , to encamp (307)

314 DLT	tıK-	272
D-K	tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tık-	*ol kapka un tıkdı* o kaba on tıktı (II,16)
TTD	tïk-	tikmek (II,21)
EN	tıkmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tıḳmaḳ	bir nersini yene bir nersiniŋ içige arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaşturmaḳ (II,467)
GJ	tiq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

315 DLT	tıkan	202
D-K	tikän<tik-	"thorn" (189)
BA	tiken	diken (I,400)
TTD	tikən	tiken (I,521)
EN	tiken	diken (411)
UTİL	tiken	2-tikenlik ösümlüklerniŋ özi (II,470)
GJ	tiken	thistle , thorn (308)

316 DLT	tıkI	547
D-K	tiki(tegi?)	"rustling of spirits of dead at night" (189)
BA	tiki	geceleri işitilen ses (III,230)
TTD	tęgi	kiçilerde aŋlinidiġan gök , gök avaz (III,317)
EN	tikirlimaķ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ķattiķ bir nersini yene bir ķattiķ nerse üstige tegküzüş , çikiş , taşlaştin çiķķan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

317 DLT	tıkıklık	274
D-K	tikiglig<tikig<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikiğliğ	*tikiklig ton* dikilmiş elbise (I,509)
TTD	tikiklig	tikiklik (I,662)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ķatarliķlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaşturmaķ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

318 DLT	tıkıl-	274
D-K	tikil-<tik-	"sew ; sting ; plant ; set upright (189)
BA	tikil-	yıgaç tikildi ağaç dikildi (II,130)
TTD	tikil-	tikilmek. *yigaç tikildi* dereḫ tikildi (II,182)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikilmek<tikmek	1-sançip , tiķip orunlaşturmaķ , ķadimaķ , ornatmaķ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

319 DLT	tıKıl-	274
D-K	tiqil-<tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tıkıl-	*kendükke un tıkıldı* küpe un tıkıldı (II,129)
TTD	tïkïl-	tikilmek , çindalmaḳ (II,181)
EN	tiḳilmaḳ	sokulmak , sıkışmak (411)
UTİL	tiḳilmaḳ	2-tar , kiçik , çoŋḳur cayġa kirip , ḳisilip ḳalmaḳ , kepleşmek (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

320 DLT	tıKIlA- ; tıkIlA-	547
D-K	tikilä-<tiki (tegi ?)	"rustling of spirits of dead at night" (189)
BA	tıkıla- ; tikile-	*tıkıladı neŋg* nesne tık diye ses verdi ; tikiledi neŋg o , şey hışırtı çıkardı (III,326)
TTD	tïkïla- ; tikilə-	takillimaḳ~takildimaḳ ; tikildimek , tik-tik ḳilmaḳ (III,444)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ḳattiḳ bir nersini yene bir ḳattiḳ nerse üstige tegküzüş , çikiş , taşlaştin çikḳan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

321 DLT	tıkım	200
D-K	tikim<tik-	"portion" (189)
BA	tikim	*bir tikim türmek* bir parça dürüm (I,396)
TTD	tęgim	tėgim , parçe (I,515)
EN	tiḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tiḳmaḳ	2-bir nersiniŋ aġziġa , töşükige yene bir nersini keplep ḳoymaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert ; to fix (307)

322 DLT	tıkIn	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniyya (184)
BA	tigin	aslında köle anlamına gelen ; sonraları hakan oğullarına verilen ungun (I,413)
TTD	tęgin	bu söziniŋ asli menisi kul dimektir (I,539)
EN		bulunamadı
UTİL	tikin	şahzade , şah oğlı (II,433)
GJ		bulunamadı

323 DLT	tıKın-	272
D-K	tiqin-<tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tıkın-	*er yüğ togarka tıkındı* adam , dağarcığa , çuvala yünü teperek tıktı (II,147)
TTD	tïḳïn-	tıḳıvalmaḳ , çıṇdap tıḳıvalmaḳ (II,208)
EN	tiḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tiḳinmaḳ<tiḳmaḳ	1-bir nersini yene bir nersiniṇ içige , arsiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaşturmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

324 DLT	tıkır tıkır	182
D-K	tikir<tiki (tegi ?)	t. t. Onomat. (189)
BA	tikir tikir	*tikir tikir etti* atın ayağı tikir tikir ses çıkardı (I,361)
TTD	tikir tikir	At ayağı tikir tikir ses ḳildi (I,468)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tikir tikir	"tikir" söziniṇ tekrarlinişi (II,475)
GJ		bulunamadı

325 DLT	tıkış-	321-2
D-K	tikiš-<tik-	"feed" (189)
BA	tikiş-	*ol manga ton tikişti* o , bana elbise dikmekte yardım etti (II,106)
TTD	tikix-	tikişmek (II,144)
EN	tikiş	sokma , gizleme (411)
UTİL	tikmek	3-yip-yiṇne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaşturmaḳ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

326 DLT	tıKış-	321-2
D-K	tikiš-<tik-	"fed" (189)
BA	tıḳış-	*kişi ewde tıḳıştı* halk eve tıkıldı , sıkıştı (II,104)
TTD	tïḳïx-	tikilişmek (II,141)
EN	tiḳiş	sokma , gizleme (411)
UTİL	tiḳmaḳ	1- bir nersini yene bir nersiniṇ içige , arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaşturmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , yo put on , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

327	tıkıt	208-9
DLT		
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniγγa (184)
BA	tégit ; tégin	*tégin* kelimesinin çoğul şekli (I,355) ; aslında köle anlamında iken sonra hakan oğullarına verilen ungun (IV,619)
TTD	taoıit	"tagin" sözinin köplük şekli (I , 461)
EN		bulunamadı
UTİL	tékin I	Şahzade , şah oğlı (II , 433)
GJ		bulunamadı

328	tıKıt-	272
DLT		
D-K	tiqit-<tiq-	"pres , force something into a container" (191)
BA	tıkıt-	*ol angar aş tıkıttı* o, ona zorla aş tıktırdı (II,308)
TTD	tïkït-	tıkturmaḳ (II,451)
EN	tiḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tıḳmaḳ	bir nersini yene bir nersinin içige arisiğa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaştırmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

329	tıklın-	274	
DLT			
D-K	tiklin-<tikil-<tik-		"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tiklin-	*yıgaç tiklindi* ağaç dikildi (II,244)	
TTD	tiklin-	tiklenmek (II,355)	
EN	tikmek	dikmek (411)	
UTİL	tiklimek	1-tövendin yuḳiriğa ḳaritip tüz , tik halette orunlaştırmaḳ ; tik ḳilmaḳ (II,473)	
GJ	tik	upright , vertical (307)	

330	tıklış-	274	
DLT			
D-K	tikliš-<tikil-<tik-		"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikliş-	*yıgaç tiklişdi* ağaç dikildi (II,207)	
TTD	tiklix-	tiklenmek tik bolmaḳ (II,297)	
EN	tikmek	I-dikmek (411)	
UTİL	tikmek	1-tövendin yuḳiriğa ḳaritip tüz , tik halette orunlaştırmaḳ ; tik ḳilmaḳ (II,473)	
GJ	tikiš-	to sew together (308)	

331 DLT	tıkmA	274
D-K	tikmä<tik-	"sew , sting ; plant ; set upright" (189)
BA	tikme	*tikme neng* dikilmiş nesne (I,433)
TTD	tikmə	tikme neng tikme nerse (I,564)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikilmek<tikmek	1-sançip , tikip orunlaşturmak , kadimak , ornatmak (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant , to sew up , to encamp (307)

332 DLT	tıkrA-	182
D-K	tiki>tikir>tikrä-	*t.t.* : onomat.: horses hooves (189)
BA	tikre-	*at adhakı tikredi* atın ayağı ses verdi (III,280)
TTD	tigrə-	dupurlimak , osmek , çoŋ bolmak (III,381)
EN	tikirlimak	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve kattik bir nersini yene bir kattik nerse tegküzüş , çikiş , taşlaştin çikkan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

333 DLT	tıkraş-	566-7
D-K	tikräš-<tikrä-<tiki	"horse's hoof" (189)
BA	tikreş-	*atlar adhakı* tikreşti atların ayağı ses verdi (II,209)
TTD	tigrəx-	döpürlimek , ösmek , çoŋ bolmak (II,299)
EN	tikirlimak	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tikir	kattik nersilerni kiriş tatilaştin anlanğan avaz (II,474)
GJ		bulunamadı

334 DLT	tıkrat-	566-7
D-K	tikrät-<tikrä-<tiki	"horse's hoof" (189)
BA	tikret-	*ol atın tigretti* o , atını yürürken ses çıkartarak , hışıldatarak , yürüttü (II,330)
TTD	tigrət-	katratmak , tiz yürgüzmek (II,484)
EN	tikirlimak	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik-tik II	tik sözinin tekrarlanişi (II,472)
GJ		bulunamadı

335 DLT	tıktur-	274
D-K	tiktür-<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tiktür-	*ol ton tiktürdi* o , elbise diktirdi (II,174)
TTD	tiktür-	tiktürmek (II,246)
EN	tiktürmek	1-diktirmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tiktúr-	to cause to fasten , to sew , to (cause to) pitch (308)

336 DLT	tıKtur-	274
D-K	tiqtür-<tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tıktur-	*unug kapka tıkturdı* unu kaba tıktırdı , bastırdı (II,174)
TTD	tïḳtur-	tıḳturmaḳ , çindap kuydurmaḳ (II,245)
EN	tıḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tıḳturmaḳ<tıḳmaḳ	1-bir nersini yene bir nersiniŋ içige arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaştırmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

337 DLT	tıkU	546
D-K	tik->tikü	"slice(meat)" (189)
BA	tikü	parça (III,229)
TTD	tẹkü	tigim , parça (III,316)
EN	tikküçi	terzi (411)
UTİL	tikmek	3- yip-yiŋne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him cipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

338 DLT	tıkuc	180
D-K	tiküč<tik-	"pastry prick" (189)
BA	tiküç	Ekmekçilerin ekmek üzerine nakış yapmak için kullandıkları nesne , kuş yeleği (I,358)
TTD	tüküq	çekküç (I,464)
EN	tikküçi	terzi (411)
UTİL	tikiç	reḫt , tére ḳatarlıḳlardin tikilgen buyumlarni ŋ tikip ulanġan cayı (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

339 DLT	tıkUlA-	587
D-K	tikülä-<tikü<tik-	"bribe" (189)
BA	tiküle-	*ol manga et tiküledi* o,bana et lokması verdi (III,326)
TTD	tẹkülə-	tütmek , aşatmaḳ , para bermek (III,444)
EN	tikilimaḳ	sokulmak , sıkışmak (411)
UTİL	tiḳma	içige birer nersini niḳtap , liḳ tiḳilġan (II,466)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff (307)

340 DLT	tıl	169
D-K	til	"tongue" ; "spy / enemy captive" (189)
BA	tıl	söz (I,335) ; lügat (Oğuz tili) ; durumunu öğrenmek için düşmandan yakalanan tutsak ; çaşıt , casus (I,336)
TTD	tïl	til. til tekküzdi. (I,437) ; til , söz , luġat (Oğuz tili) ; til , düşmendin élinġan esir (I,438)
EN	til	dil (412) ; Dil , Uygur tili (412)
UTİL	til	1-tétiş , çaynaş , teleppuz ḳılışḳa yardem béridiġan aza. 2-Hayvanlarnıŋ göş ornida yéyilidiġan aşundaḳ azası 3-insannıŋ iġiz aṛḳiliḳ ipadilingen gep-sözi 4-insanlarnıŋ en mühim alaḳe ḳorali ve bir-birini çüşiniş ḳorali. Til tavuşı , luġet terkibi ve grammatikidin terkib tapḳan bir sistima 5- nütüknıŋ özige ẖas vasitilerbilen ipadilingen türi , üslübi. 9-melum kişilerniŋ özige ẖas pikir ḳiliş , sözleş aditi (II,476-477)
GJ	til	tongue , language (308)

341 DLT	tll	169
D-K	til	"dialect or language ; speech or words" ; 501 "tongue" (189)
BA	tıl	Lügat , *Uygur tili* Uygur dili (III,133) ; söz , *ol begge tıl tegürdi* o , beye dil uzattı (III,134)
TTD	tïl	til , söz , Uygur tili (III,183) ; til , haḳaret (III,184)
EN	til	Dil (413) ; *til tekküzmek* hakaret etmek (412)
UTİL	til	4-til tavuşi , luġet terkibi ve grammatikidin terkib tapḳan bir sistéma ; 7- başḳilarni haḳaretlep ḳilġan söz , ahanet (II,476)
GJ	til	tongue , language (308)

342 DLT	tıl-	276
D-K	til-	"cut lengthwise" (190)
BA	til-	*er yarındak tildi* adam ; sırım kayış dildi (II,23)
TTD	til-	tilmek (II,30)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilmaḳ	1-késip tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tïl-	to split (307)

343 DLT	tılA-	563
D-K	tilä-	"seek ; will or desire (God)" (190)
BA	tile-	*ol anı tiledi* o , onu diledi , istedi (III,271)
TTD	tilə-	tilimek (III,369)
EN	tilivalmaḳ	istemek , dileyerek almak (412)
UTİL	tilimek	1-melum bir işniŋ boluşini umid ḳilmaḳ , arzu ḳilmaḳ ; arzu ümidini ipadilimek (II,492)
GJ	tilɛ~tillɛ~tila-	1-to beg , to ask for , to pray , to request (308)

344 DLT	tılAk	563
D-K	tilek<tile-	"seek ; will or desire" (190)
BA	tilek	dilek (I,412)
TTD	tïlək	tilek (I,537)
EN	tilek	dilek (412)
UTİL	tilek	1-birer nerse , işni emelge aşuruş üçün ḳilinġan arzu , intiliş , istek (II,486)
GJ	tilɛk	request , wish , prayer (308)

345 DLT	tılaş-	563
D-K	tiläš-<tilä-	"seek ; will or desire" (190)
BA	tileş-	*ol mening birle neng tileşdi* o , benimle nesne dilmekte yarıştı (o , benimle kaybolan şeyi bılmakta yarıştı) (II,108)
TTD	tiləx-	tileşmek , izdeşmek (II,148)
EN	tilgaş-	seçme , ayıklama , aramak , karıştırmak , evirip çevirmek (412)
UTİL	tilimlimaḳ	tilim-tilim ḳilip kesmek , piçmaḳ (II,493)
GJ	tïl-	to split (307)

346 DLT	tılat-	563
D-K	tilät-<tilä-	"seek ; will or desire (God)" (190)
BA	tilet-	*ol anı tiletti* o, onu istetti , diletti (II,310)
TTD	tilət-	tiletmek , izdetmek (II,454)
EN	tilek	dilek (412)
UTİL	tiletmek<tilimek	1-mélum bir işniŋ boluşini ümid ḳilmaḳ , arzu ḳilmaḳ ; arzu ve ümidini ipadilimek (II,492)
GJ	tilɛ~tillɛ~tila-	1-to beg , to ask for , to pray , to request , to beseech (308)

347 DLT	tıldur-	354
D-K	tildür-<til-	"stab" (190)
BA	tildür-	*anı biçek bile tildürdi* onu bıçakla dildirdi (II,176)
TTD	tildür-	tildürmek (II,249)
EN	tilimlimek	dilim dilim halinde kesmek (412)
UTİL	tildürmaḳ<tilmaḳ	1-késip tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

348 DLT	tılıK-	169
D-K	tiliq-<til-	"speech or words" (190)
BA	tılık-	*kişi mening birle tılıkdı* adam benimle konuştu (benden haber sordu) (II,116)
TTD	tilïḳ-	paranlaşmaḳ , oçur almaḳ , tilġa ḳalmaḳ (II,161)
EN	tilim	dilimlemek (412)
UTİL	tilimek	4-tilemçilik ḳilmaḳ (II,493)
GJ	til	tongue , language (358)

349 DLT	tılım	200
D-K	tilim<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tilim	dilim (I,397)
TTD	tïlïm	tilim (I,516)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilim	1-nersilerni uzun tiliştin yériştin hasil bol ġanbölek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

350 DLT	tılın-	276
D-K	tilin-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tilin-	*teri tilindi* deri dilindi (II,149)
TTD	tilin-	tilinmek (II,210)
EN	tilinmaḳ	dilimlenmek , kesilmek , biçilmek (412)
UTİL	tilinmaḳ<tilmaḳ	1-késip , tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

351 DLT	tılış-	276
D-K	tiliş-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tiliş-	*ol manga yarındak tilişdi* o bana kayış dilmekte yardım etti (II,108)
TTD	tilix-	tilişmek (II,147)
EN	tilmaḳ	dilimlemek (412)
UTİL	tilimlimaḳ	tilim-tilim ḳilip kesmek , piçmaḳ (II,493)
GJ	tïl-	to split (307)

352 DLT	tılkA	216
D-K	tilgä<til-	"slice , strip" (190)
BA	tilge	dilim , uzunlamasına kesilen her şey (I,429)
TTD	tilgə	*bir tilge et* bir tilim guş (I,559)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilġamaḳ>tilġimaḳ	2-tilip pare-pare ḳilmaḳ titivetmek (II,490)
GJ	til-	to split (307)

353 DLT	tılkU	216
D-K	tilkü	"fox" (190)
BA	tilkü	tilki , kinaye olarak kız çocuklarına söylenir (I,559)
TTD	tilkü	tülke (I,559)
EN	tülke	tilki (430)
UTİL	tülke	1-emgüçi hayvan 2-hiyliger , mekkar ; aldamçi kişi (407)
GJ	túlki~túlɛ	fox (318)

354 DLT	tılkUlan-	216
D-K	tilkülän-<tilkü	"fox" (190)
BA	tilkülen-	*er tilkülendi* adam tilkilik etti , yaltaklandı (III,202)
TTD	tilkülən-	tülkilenmek , tülkilik kilmek (III,280)
EN	tülke	tilki (430)
UTİL	tülkilik	hiyligerlik , mekkarlik (II,407)
GJ	túlki~túlkɛ	fox (318)

355 DLT	tıltur-	276
D-K	tiltür-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tiltür-	*er yarındak tiltürdi* adam kayış dildirdi (II,175)
TTD	tiltür-	tildürmek (II,247)
EN	tilmaḳ	dilimlemek (412)
UTİL	tilmaḳ	1-késip , tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

356 DLT	tĭm	503
D-K	tim	"full wineskin ; wine-merchant" (190)
BA	tim	şarap dolo tulum ; şarap satan (III,136)
TTD	tim	torsuḳ , içimlik toldurulidi ġan tulum (III,187)
EN	témim	damla (408)
UTİL	témim	bir kétim tamġan yaki tamidiġan suyuḳluḳ , tamçe (440)
GJ	tamit~~tæmït~~tɛmit-	to drop , to drip (293)

357 DLT	tın ; tĭn	170
D-K	tin	"spirit , breath" ; 503 "rein" (190) ; "resting , unoccupied by work" (190)
BA	tin ; tın	ruh , nefes , soluk (I,339) ; "tın kişi" dinmiş adam , bir işle uğraşmıyan haylaz , harınlaşan , tembelleşen ; yular , dizgin (III,138)
TTD	tin ; tïn-	tin tiniḳ , nepes , ruh , can (I,441) ; tin~ti ŋ , aram , alġan , bikar (III,188)
EN	tin ; tın; tinikmaḳ	yügen , "tin tizgin" yügen-tizgin (I,441) ; tizgin (III,189) ; nefes ; dinlenmek , sakinleşmek (413)
UTİL	tin ; tiniḳmaḳ	nepes , tiniḳ , dem (II,494)
GJ	tïn~~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

358 DLT	tın-	278
D-K	tin-	"stop (rain)" (190)
BA	tın-	*yagmur tındı* yağmur dindi (II,28)
TTD	tïn-	tinmek , toḫtimaḳ (II,36)
EN	tindurmaḳ	I-teskin etmek , yatıştırmak , dindirmek , sakinleştirmek (413)
UTİL	tindurma	tindürülġan , tinġan (II,499)
GJ	tïn-~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

359 DLT	tıncI-	565
D-K	tinči-	"smell bad (meat)" (191)
BA	tınçı-	*et tıncıdı* et koktu (III,276)
TTD	tïnqï-	tincimek , tiksip ḳalmaḳ (III,376)
EN	tincik	Boğucu , bunaltıcı hal , pek sıcaklık (413)
UTİL		bulunamadı
GJ	tïndʒ-	to go rotten (307)

360 DLT	tındur-	278
D-K	tindur-<tin-	"stop" ; "sign" ; "rest" ; "be quiet" (190)
BA	tındur-	*ol meni tındurdı* o , beni rahat ettirdi , o beni dinlendirdi (II,176)
TTD	tïndur-	tındurmaḳ (II,250)
EN	tindurmaḳ	I-teskin etmek , yatıştırmak , dinlendirmek , sakinleştirmek (413)
UTİL	tïn	nepes , tiniḳ , dem (II,495)
GJ	tïn-~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

361 DLT	tınıl-	278
D-K	tinil-<tin-	"stop" ; "sign" ; "rest" ; "be quiet" (190)
BA	tınıl-	*emgektin tınıldı* sıkıntıdan dinlenildi (II,130)
TTD	tïnïl-	tinivilmek , aram ilinmek (II,182)
EN	tinikmaḳ	dinlenmek , sakinleşmek (413)
UTİL	tindurma	tindürülġan , tinġan (II,499)
GJ	twndwr-	to give peace , to find peace (315)

362 DLT	tınk	600
D-K	tiŋ~*tik	"upright" (189)
BA	tiŋğ	*er ting turdı* adam dik durdu (III,356)
TTD	tiŋ	tik , adem tik turdi (III,487)
EN	tiŋ	I-sağlam , dinç (413)
UTİL	tik I	1-yukiriğa karap tüptüz orunlaşmak , tiklengen , tikin (II,468)
GJ	diŋ	vertical , raised (87)

363 DLT	tınk-	614
D-K	täŋ-	"soar (bird)" (185)
BA	teŋğ-	*kuş teŋğdi* kuş havalandı (III,390)
TTD	təŋ-	pervaz kildi (III,532)
EN	taŋ	II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋI	1-kün çikişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	tɛŋri	God (303)

364 DLT	tınkIlA-	182
D-K	tiki<tikir<tikrä-	*t.t.* : onomat.: horses hooves (189)
BA	tiŋğıla-	*neng tıngıladı* hayvan gibi ağır bir şey yere düşerk ses verdi. (III,404)
TTD	tïŋïla-	tiriŋlimek (III,552)
EN	tikirlatmak	çatırdatmak , şakırdatmak (411)
UTİL	tikir	kattik nersilerni kiriş tatilaştin aŋlaŋğan avaz (II,474)
GJ		bulunamadı

365 DLT	tınklA-	60-1
D-K	tiŋla-	"listen (191)
BA	tıŋğla-	*er söz tıŋğladı* adam söz dinledi (III-403)
TTD	tïŋla-	tiŋlimek~tiŋşimek , aŋlimek (III,551)
EN	tiŋlimak	dinlemek (413)
UTİL	tiŋlimak	kulak sallamak , tiŋşimak , aŋlimak (II,476)
GJ	tïŋla-	to listen (307)

366 DLT	tınklaş-	617
D-K	tiŋlaš-<tiŋla-	"listen" (191)
BA	tınglaş-	*ol maning birle söz tınglaşdı* o , benimle söz dinlemekte yarış etti (III,398)
TTD	tïŋlax-	tïŋlaşmaḳ , tïŋşaşmaḳ , aŋlaşmaḳ (III,543)
EN	tiŋlaş	dinleme (413)
UTİL	tiŋlaşmaḳ<tiŋlimaḳ	ḳulaḳ salmaḳ , tiŋşimaḳ , aŋlimaḳ (II,476)
GJ	tïŋla-	to listen (307)

367 DLT	tınklat-	442
D-K	tiŋlat-<tiŋla-	"listen" (191)
BA	tınglat-	*ol manga söz tınglattı* o , bana söz dinletti (II,359)
TTD	tïŋlat-	tıŋlatmaḳ~tıŋşatmaḳ (II,526)
EN	tiŋlatmaḳ	dinletmek (413)
UTİL	tiŋlimaḳ	ḳulaḳ salmaḳ , tiŋşimaḳ , aŋlimaḳ (II,476)
GJ	tïŋla-	to listen (307)

368 DLT	tlr-	524
D-K	ter-	"gather" (186)
BA	tér-	*ol tawar térdi* o, mal topladı (III,181)
TTD	ṭer-	termek , yiġmaḳ (III,251)
EN	térilmek	toğplanmak (409)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiġmaḳ , danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

369 DLT	tırA-	559
D-K	tirä-	"prop up" (191)
BA	tire-	*ol kapug tiredi* o kapıya direk dikti (III,262)
TTD	tirə-	tirimek , trek koymaḳ (III,358)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-birer nersini yölep , kötürüp , tutup turuş üçün ḳoyulidiġan melum uzunluḳtiki yaġaç , tömür ḳatarlıḳ nersiler (II,449)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

370 DLT	tırAk	559
D-K	*tiräk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tirek	direk (I,412)
TTD	tęrək	tirek (I,537)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

371 DLT	tıraklık	559
D-K	tiräklik<*tiräk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tireklik	direklik ağaç yetişen yer , kavaklık ; direklik (I,509)
TTD	tərəklik	tireklik , tirek ösken yer (I,661)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tireklik	térek bilen ḳaplanġan térek östürülgen 2-térek köp östürülgen cay (422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

372 DLT	tırAkU	225
D-K	tirägü	"support" (191)
BA	tiregü	direk , kendisine bir şey dayanılan ve kendisiyle bir şey durdurulan her nesne , direcen ve buna benzer şeyler (I,447)
TTD	tirəgü	tirek~tirgek (I,583)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

373 DLT	tıran-	340
D-K	tirän-<tirä-	"do not let yourself go ..." (191)
BA	tiren-	*er ıştın tirendi* adam işten çekindi (II,145)
TTD	tirən-	tirenmek , tirecimek , ozini tartmaḳ , dacimaḳ (II,206)
EN	tirenmek	dayanmak , yaslanmak (414)
UTİL	tirenmek<tirimek	1-nersini birer ḫalette yölep , kötürüp , tutup turuş üçün başḳa bir nersini tirep ḳoymaḳ (II,458)
GJ		bulunamadı

374 DLT	tıraş-	316
D-K	tiräš-<tirä-	"quarrel" (191)
BA	tireş-	*yılkı tuyağın tireşdi* hayvan sıkıntıdan yürümez oldu , çekindi (II,96) ; ol menin birle tireşdi o , benimle çekişti tırkazı vurmakta yardımlaşmak için de böyle söylenir (II,95)
TTD	tirəx-	tirecimek ; tireşmek , tirkeşmek (II,127)
EN	tirenmek ; tirişmaḳ	dayanmak , yaslanmak ; I-çabalamak , çırpınmak , gayret etmek (414)
UTİL	tirişmaḳ	birer işniŋ muveppeḳiyiti üçün , barliḳ küçini çiḳirip işlimek estayidil işlimek (II,455)
GJ		bulunamadı

375 DLT	tırık	194
D-K	tirig<*tir-	"live" (191)
BA	tiriğ	diri , her hayvanın dirisi (I,386)
TTD	tirig	tirik , her ḳandaḳ hayvanniŋ tirigi (I,502)
EN	tirik	diri canlı (414)
UTİL	tirik	1-ölmiġen , yaşap turuvatḳan canliḳ (II,456)
GJ	tirik~tiik	allve (308)

376 DLT	tırıl-	331
D-K	tiril-<*tir-	"live" (191)
BA	tiril-	*ölüg tirildi* ölü dirildi (II,127)
TTD	tiril-	tirilmek (II,177)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirik	1-ölmigen , yaşap turuvatḳan , canliḳ (II,456)
GJ	tiril-~teril-	1-to return to life (308)

377 DLT	tırılkAn	261
D-K	tirilgän<tiril-<tir-	"live" (191)
BA	tirilgen	*bu er ol edhü sawın tirilgen* bu , her zaman iyi ün ile yaşayan kimsedir (I,523)
TTD	tirilgən	yaḫşiligi bilen mahtilidi ġan adem (I,679)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirilmek	1-ḳaytidin can kirmek 2-huşiġa kelmek , heriket ḳilişḳa başlimaḳ (II,458)
GJ	tiril-~teril-	1-to return to life 2-*tiril-~til-* to be dry , to dry (cow) (308)

378 DLT	tırın-	524
D-K	terin-<ter-	"gather" (186)
BA	térin-	*ol özinge yemiş terindi* o , kendisi için yemiş derdi (II,146)
TTD	tərin-	tirivalmaḳ , yiġivalmaḳ (II,206)
EN	térilmek	I-ekilmek II-toplanmak (409)
UTİL	térim II	mehsülatlarni bir-birlep térip , yiġiş işi (III,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

379 DLT	tırınk	606
D-K	tiriŋ	"ring (ears) (191)
BA	tiring	*kulakım tiring etti* kulağım tın etti (III,370)
TTD	tiriŋ	tiriŋ~diriŋ (III,505)
EN	tirsilmek	çatırtı , patırtı olmak (415)
UTİL	tiriŋ	népiz métal boyum yaki sim tarlarni yeŋgil çekiştin çiḳḳan avaz (II,457)
GJ		bulunamadı

380 DLT	tırış-	524
D-K	teriš-<ter-	"gather" (186)
BA	tériş-	*ol manga yemiş terişdi* o , bana meyve dermekte yardım etti (II,95)
TTD	tərix-	tirişmek , tirişip bermek (II,127)
EN	tériş-<termek	II-toplamak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiġmaḳ , danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

381 DLT	tırkAş	524
D-K	tergäš<ter-	"gather" (186)
BA	tirkeş	sıkıntı , kalabalık yüzünden yürümekte güçlük , toplanmak (I,460)
TTD	tirkəx	ḳista-ḳistaŋçiliḳ , ḳisitaŋçiliḳtin maŋalmay ḳéliş (I,600)
EN	tirkeş	takma , bağlama , ekleme (414)
UTİL	tirkeşmek	1-*tirkimek* péliniŋ ömlük dericisi 2-ḳarşılıḳ körsetmek , ḳarşilaşmaḳ , élişmaḳ 3-pütün küci ve tirişçanliḳini iḳa salmaḳ , tirişmaḳ 4-aççıḳlişip ḳalmaḳ , zıtlaşmaḳ , ḳarşılışıp ḳalmaḳ 5-keynige dacimaḳ , maŋmay turuvalmaḳ (II,451)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

382 DLT	tırkaş-	524
D-K	tergäš-<ter-	"gather" (186)
BA	térgeş-	*tewey térgeşdi* develer katarlaştı (II,206)
TTD	tirkəx-	tirkeşmek , tirkilişmek , tizilişmek , ḳatarlaşmaḳ (II,295)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	tirkeşmek<tirkimek	1-tirimek (II,451)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

383 DLT	tırkur-	356
D-K	tirgür-<*tir-	"live" (191)
BA	tirgür-	*Tengri ölüg tirgürdi* Tanrı ölü diriltti (II,179)
TTD	tirgür-	tirgüzmek , tirildürmek (II,255)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirik	1-ölmigen , yaşap turuvatḳan , canlik (II,458)
GJ	tiril-~teril-	1-to return to life 2-tiril~til- to be dry , to dry (cow) (308)

384 DLT	tırmal-	370
D-K	tarmal-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tırmal-	*anıng yüzi tırmaldı* onun yüzü tırmalandı (II,230)
TTD	tïrmal-	tırmalmaḳ~tırnalmaḳ , tatilanmaḳ (II,334)
EN	tırmaḳlimaḳ	tırnaklamak (414)
UTİL	tirmilimaḳ	tırnaḳni paturup tatilimaḳ (II,452)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

385 DLT	tırmaş-	370
D-K	tarmaš-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tırmaş-	*olar ikki tırmaşdı* onlar ikisi birlikte kaşındılar (II,297)
TTD	tïrmax-	tırmaşmaḳ , tatılaşmaḳ (II,297)
EN	tırmaḳ	tırnak (414)
UTİL	tırmaşmaḳ	mehkem yépişip , yamişip heriket ḳilmaḳ ; tirişmaḳ (II,451)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

386 DLT	tırnAk	240
D-K	ternek<ter-	"gather" (186)
BA	térnek	dernek , işlerini konuşmak için ulusun yoplandığı yer (I,479)
TTD	tərnək	dernek (I,622)
EN		bulunamadı
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yığmaḳ , danılap yigip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

387 DLT	tırnkaK	611
D-K	tirŋaq	"nail or claw" (191)
BA	tırnğak	tırnak (III,382)
TTD	tïrŋaḳ	tirnaḳ (III,522)
EN	tirnaḳ~tirmaḳ	tırnak (414)
UTİL	tirnaḳ	1-barmaḳuçiniŋ arḳa teripidiki göşke y"pişḳan muŋuzsiman ḳismi (II,452)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

388 DLT	tırt	172
D-K	tirt	t.t. Onomat. "tearing of clothes" (191)
BA	tırt	tekrarlanarak *cart* diye ses verme (I,341)
TTD	tïrt	tirt , "tonin tirt tirt yirtti" oni ŋ tonini tirt-tirt ḳilip yirtti (I,445)
EN		bulunamadı
UTİL	tirt	harvikeşler ḳamça silkigende éytidi ġan , at yaki éşekni heydeş , tézlitiş imasini bildüridi ġan söz (II,450)
GJ		bulunamadı

389 DLT	tIş	497
D-K	tiš	"tooth" ; "ploughshare" (191) ; 497 "with blaze spread over his eyes (horse) (192)
BA	tış	diş , insanın insandan başkasının dişleri (III,173); sapan demiri ; alın akıntısı gözü önüne varıp kulaklarına çıkmayan ve burnuna inmeyen ikisi ortası kalan at (III,125)
TTD	tïx	tiş~çiş , adem ve başķalarniŋ çişi; bogusiniŋ , sapanniŋ çişi ; *tiş at* kaşka at (III,173)
EN	çiş	diş ; sapannin çişi (83)
UTİL	çiş	1- adem ve yuķiri dericilik hayvanlarniŋ ozuķluķ çaynaş ve nersilerni çişleş üçün ẖizmet ķilidiġan orgini ; 3-sapanniŋ béşiġa kiydürüp , yer aġduridiġan polat yaki çöyün sayman (II,758)
GJ	tiš	1- tooth , plugh-share (308)

390 DLT	tışA-	497
D-K	tišä-<tiš	"tooth ; plughshare" (191)
BA	tişe-	*tegirmen tişedi* değirmen dişedi (değirmen taşını dişedi , dişlerini keskinleştirdi) (III,266)
TTD	tixə-	çekmek , bilimek , ittitmek (III,364)
EN	çiş	diş (83)
UTİL	çiş	2-nersilerniŋ çiş şeklidiki ķismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

391 DLT	tışak	195
D-K	tišäk<tišä-<tiš	"sheep in third year" (191)
BA	tişek	şişek , iki yaşını bitirerek üçüne basmış koyun (I,387)
TTD	tixək	ikki çişliķ ķoy (I,503)
EN	çiş	Diş (83)
UTİL	çiş	1- adem ve yuķiri dericilik hayvanlarniŋ ozuķluķ çaynaş ve nersilerni çişleş üçün ẖizmet ķilidiġan orgini (II,758)
GJ	tiš	1- tooth , plugh-share (308)

392 DLT	tışal-	497
D-K	tišäl-<tišä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişel-	*orgak tişeldi* orak bilendi , dişendi (II,128)
TTD	tixəl-	bilenmek , bisi ittiklitilmek , çiş çikirilmek , çikilmek (II,179)
EN	tiş>çiş>çişaŋ	iri dişli , dişli , dişli tırnaklı ; öndeki dişlerin çıkıntılı olması (83)
UTİL	çiş	2- nersilerniŋ çiş şeklidiki kismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

393 DLT	tışat-	497
D-K	tišät-<tišä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişet-	*ol orgak tişetti* o , orak dişetti (II,307)
TTD	tixət-	bilimek , ittitmek , çiş çikarmak (II,449)
EN	çişlemek>çişlimek	dişlemek (83)
UTİL	çiş	2-nersilerniŋ çiş şeklidiki kismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

394 DLT	tIşI	544
D-K	tiši	"female (animal)" (192)
BA	tışı	Her hayvanın dişisi (III,224)
TTD	tixi	tişi~çişi , herkandak nerseniŋ çişisi (III,310)
EN	çişi	dişi (83)
UTİL	çişi	1-erkekniŋ eksi (II,763)
GJ	tiši~tiš	female (308)

395 DLT	tışlA-	497
D-K	tišlä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişle-	*ol anı tişledi* o, onu dişledi , dişle ısırdı (III,294)
TTD	tixlə-	çişlimek (III,402)
EN	çişletmek	dişletmek (83)
UTİL	çiş	2-nersilerniŋ çiş şeklidiki kismi (II,758)
GJ	tišlɛ-	to bite (308)

396 DLT	tışlan-	332
D-K	tišlän-<tišlä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişlen-	*oglan tişlendi* oğlan diş çıkardı (II,244)
TTD	tixlən-	çişlenmek , çişi çıkmaḳ , çişliḳ bolmaḳ , bilenmek (II,354)
EN	çiş	diş (83)
UTİL	çişimek	1-çiş çıkmaḳ , yéşiġa toşmaḳ (II,763)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

397 DLT	tışlat-	497
D-K	tišlat-<tišlä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tışlat-	*ol anı tışlattı* o , onu dişletti (II,343)
TTD	tïxlat-	tişletmek~çişletmek (II,502)
EN	çişletmek	dişletmek (83)
UTİL	çişlimek	3-çişliriniŋ arisiġa élip ḳismaḳ , çişi bilen tutmaḳ (II,762)
GJ	tišlɛ-	to bite (308)

398 DLT	tıt-	412
D-K	tit-	"tear" (192)
BA	tıt-	*ol et tıttı* o, et ditti (o , iyice pişmiş eti ditti) ; ol anı tıttı o , onu işten geri koydu , men etti (II,292)
TTD	tït-/tit-	titmek , tikilip ḳarimaḳ , homiyip ḳarimaḳ ; tiymek , çeklimek (II,426)
EN	titilmaḳ	ditilmak
UTİL	titmaḳ ; titildimaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir bübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ , melum bir iştin ensirep ḫatircemsizlenmek , taḳetsizlenmek ; teḳezza bolmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

399 DLT	tıtıl-	492
D-K	titil-<tit-	"tear" (192)
BA	tıtıl-	*et pışıp tıtıldı* et pişip dididi. (Elbise yırtılıp parçalanırsa yine böyle denir.) (II,120)
TTD	tït-	titmek (II,167)
EN	titivetmek	altüst etmek dağıtmak , karmakarışık etmek , ditivetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1- ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni birmübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

400 DLT	tıtın-	412
D-K	tetin-<tet-	"oppose" (187)
BA	titin-	*ol angar titindi* o, ona dayandı , direndi (II,144)
TTD	titin-	tikilmek , tik ḳarimaḳ (II,204)
EN	tikilmek	dikilmek (411)
UTİL	titin-	çéçilip , çéçilip ketken , titil ġan nerse (II,448)
GJ	tɛtil-	to recorver (304)

401 DLT	tıtış-	412
D-K	titiš-<tit-	"tear" (192)
BA	titiş-	*ol manga yüng titişdi* o, bana yün ditmekte tardım etti (II,89)
TTD	tïtïx-	titişmek (II,118)
EN	titiliş	ditilme , ditiliş (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

402 DLT	tıtız	183
D-K	titiz	"bitter" (192)
BA	titiz	*titiz neng* tadı helile gibi kekremsi olan her şey (I,365)
TTD	titiz	"titiz neŋ" ḳirtaḳ nerse , hélili dek ḳirtaḳ nerse (I,472)
EN		bulunamadı
UTİL	tétimaḳ	1-biraz yep , içip temini ŋ ḳandaḳlıḳini körüp baḳmaḳ 2-melum tem bilinmek hés ḳilinmaḳ 3- temlik mezzilik hés ḳilinmaḳ , yarımaḳ (II,416-417)
GJ	tatï-~tætï-	to taste (297)

403 DLT	tıtızlık	183
D-K	titizlik<titiz	"bitter" (192)
BA	titizlik	kekrelik (helilenin tadı gibi) (I,506)
TTD	titizlik	ḳirtaḳlıḳ , ḳaŋsıḳlıḳ hélilini ŋ temidek tem (I,659)
EN	tétimaḳ	tatmak (410)
UTİL	titimaḳ	1-biraz yep-içip temini ŋ ḳandaḳlıḳini körüp baḳmaḳ 2-melum tem bilinmek , hés ḳilinmaḳ (II,416)
GJ	tatï-~tætï-	to taste (297)

404 DLT	tıtraş-	375
D-K	titräš-<*titrä-	"shiver ; move from place" (192)
BA	titreş-	*kişi tumlıgdın titreşdi* halk soğuktan titreşti (II,218)
TTD	titrəx-	titreşmek (II,313)
EN	titreşmek	titreşmek , beraber titremek (415)
UTİL	titreşmek<titrimek	1-soġuḳ , ḳorḳuş , maġdursizliḳ yaki késellik ḳatarliḳlarnıŋ sevebidin beden iḫtiyarsiz halda la ġildimaḳ , dirildimek (II,447)
GJ	titrɛ-	to tremble , to shiver (309)

405 DLT	tĭtur-	526
D-K	tetür-<te-	"say" (183)
BA	tétür-	*ol andag tétürdi* o , öyle söyletti ; o , öyle dedirtti (III,186)
TTD	tętür-	didürmek~digüzmek (III,258)
EN	démek	demek , söylemek (100)
UTİL	démek I	1-aġzaki yaki yazma revişte birer pikir bildürmek , éytmaḳ , sözlimek (II,158)
GJ	de-~de.~ de:-~di:-~dɛ	to say , to tell , to call , to speak (85)

406 DLT	tıy-	633
D-K	tid-	"detain , hold back" (188)
BA	tıy-	*ol anı tıydı* o , onu menetti (III,244)
TTD	tïy-	tiymaḳ , tosmaḳ (III,335)
EN	tiymaḳ	II-yasak etmek , menetmek , yatıştırmak (415)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

407 DLT	tĭz	496
D-K	tez	"high place" (188)
BA	tiz	Kaşkar'a yakın bir yaylaya yüksekliği dolayısıyla *tarıg art tiz* derler.; yüksek yer (III,123)
TTD	tęz ; təz	téyiz yer , égizlik ; tiz y ər (III,170)
EN		bulunamadı
UTİL	tézlimek	2- melum bir iş ceryaniniŋ emelge éşişi ġa azḳalmaḳ ; yükselmek , ilgirilmek (II,430)
GJ		bulunamadı

408 DLT	tlz	496
D-K	tiz	"knee" (192)
BA	tiz	diz (III,123)
TTD	tiz	tiz (III,170)
EN	tiz	diz (415)
UTİL	tiz	1-putniŋ pükülidiġan , yota bilen şiraķ totaşķan cayniŋ aldinķi ķismi (III,458)
GJ	tiz	1- knee (309)

409 DLT	tız-	268
D-K	tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tiz-	*ol yinçü tizdi* o inci dizdi (II,9)
TTD	tiz-	tizmek (II,10)
EN	tizmaķ	sıralamak (416)
UTİL	tizmaķ II	1-yip ,sim ķatarlik nersilerge ötküzüp tiziķ halitige keltürmek (II,462)
GJ	tiz~tez~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

410 DLT	tızık	194
D-K	tizig<tiz-	"row" (192)
BA	tiziğ	saf , sıra , dizi (I,387)
TTD	tiziķ	tiziķ , ķatar (I,502)
EN	tiziķ	I-dizili , bağ (415)
UTİL	tiziķ	1-biriniŋ keynidin biri orunlaşturul ġan , tizilġan (II,463)
GJ	tiz~tez~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

411 DLT	tızıl-	268
D-K	tizil-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizil-	*yinçü tizildi* inci dizildi (II,127)
TTD	tizil-	tizilmek (II,177)
EN	tizilmaķ	sıralanmak (415)
UTİL	tizmaķ II	1-yip ,sim ķatarlik nersilerge ötküzüp tiziķ halitige keltürmek (II,462)
GJ	tiz~tez~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

412 DLT	tızım	268
D-K	tizim<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizim	dizi , sıra (I,396)
TTD	tizim	tizim , tiziḳ (I,515)
EN	tizim	liste (415)
UTİL	tizim	adem ve şey'ilerniŋ ismi , miḳdari ve olarniŋ munasivetlik terepliri ḳurmuḳur , retlik , tizilġan yazma melumat , cedvel (II,463)
GJ	tiz~~tez~~tɛz	to arrange , to arrange in raws (309)

413 DLT	tızın-	268
D-K	tizin-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizin-	*uragut yinçüsin tizindi* kadın incisini dizdi (II,146)
TTD	tizin-	tizmek , tizivalmaḳ (II,207)
EN	tizmaḳ	sıralamak (416)
UTİL	tizmaḳ II	1-yip , sim ḳatarliḳ nersilerge ötküzüp tiziḳ ḫalige keltürmek (II,462)
GJ	tiz~~tez~~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

414 DLT	tızış-	268
D-K	tiziš-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tiziş-	*ol mening birle yinçü tizişdi* o, benimle inci dizmekte yarıştı. Şiir yapmak ve başka şey dizmek de böyledir (II,100)
TTD	tizix-	tizişmek (II,134)
EN	tiziş	sıralama (415)
UTİL	tizmaḳ	1-yipḳa ötküzüp tizilġan nerse (II,462)
GJ	tiz~~tez~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

415 DLT	tızlA-	573
D-K	tizlä-<tiz	"kneel" (192)
BA	tizle-	*bogra erig tizledi* bogra , adamı altına aldı , diziyle ezdi , dizledi (III,293)
TTD	tizlə-	tizlimek , dislimek (III,401)
EN	tiz	diz (415)
UTİL	tizlemek>tizlimek	tizi bilen niḳtimaḳ , tizi bilen basmaḳ (II,462)
GJ	tiz	1-knee (309)

416 DLT	tızlat-	573
D-K	tizlät-<tizlä-<tiz	"kneel" (192)
BA	tizlet-	*ol tizletti nengni* o , nesneyi dizletti (II,342)
TTD	tizlət-	tizletmek (II,501)
EN	tizlenme	diz çökmek (415)
UTİL	tizlatmaḳ<tizlimaḳ	tizi bilen niḳtimaḳ , tizi bilen basmaḳ (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

417 DLT	tızlın-	268
D-K	tizlin-<tizil-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizlin-	*yinçü tizlindi* inci dizildi (II,243)
TTD	tizlin-	tizilmek (II,354)
EN	tizmaḳ	sıralamak (416)
UTİL	tizmaḳ I	yipküzüp tizilġan nerse (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , arrange in rows (309)

418 DLT	tızmA	218
D-K	tizmä<tiz	"waistband ; mouth (of a bag)" (192)
BA	tizme	şalvarın uçkurluğu , torbanın bağı ve buna benzer nesnedir (I,433)
TTD	tizmə	iştanbaġ , torva ve şuniŋa oḫşaş nersilerniŋ aġzini yiġip bağlaş üçün yiptin toḳulġan boguç (I,563)
EN	tizma	sıra , dizi (416)
UTİL	tizma	yanmuyan tizilġan (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

419 DLT	tu	535
D-K	to	"a food" (192)
BA	to	bulamaç gibi pişirilen bir undur. Bir kaba konarak ekşitilir , sonra içilir. (III,207)
TTD	to	bulamaḳḳa oḫşaş pişürülidiġan birḫil un tamaḳ (III,2879
EN	toḳaç	firancala , çörek (417)
UTİL	toḳaç	boldurulġan ḫimirdin girde çoŋlu ḳida ḳilip , çekküç çékip pişürülġan bir ḫil nan (II,256)
GJ	toqač	a kind ofbread prepared with fat in the dough (312)

420 DLT	tU	535
D-K	tü	"hair (of body) ; color ; marking (horse)" (203)
BA	tü	tüy ; at donu *atıng ne tülüg* atın ne dondadır , atın ne renktedir ; renk (III,207)
TTD	tü	Tük , bedendiki tük ; atnıŋ reŋgi , tüsi ; reŋ , tüs (III,287)
EN	tük ; tüs	tüy (430) ; renk ,sima , görünüm , görüntü (432)
UTİL	tük ; tüs	1-bedende ösken çaç yaki muy , yöŋ (II,396) ; reŋ boyaķlarniŋ bir-biridin perķlinidiġan ayrim türi ; reŋ (II,395)
GJ	túk	hair of animals , down (318)

421 DLT	tU-	544
D-K	tu-	"shut ; plug up , cover" (198)
BA	tu-	*ol agzın tudı* o , ağzını kapattı (III,247)
TTD	tu-	etti , yaptı (III,340)
EN	tutmaķ	tutmak (428)
UTİL	turmaķ	1-ķoli bilen siķimdimaķ , siķimdap turmaķ (II,306)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

422 DLT	tUb	494
D-K	tüp	"foundation (wall); "root (tree)" (205)
BA	tüp	temel , *tam tüpi* duvar temeli , insanın aslına da *tüp* denir ; Herhangi bir şeyin aslı , kökü *yıgaç tüpi* ağaç kökü (III,119)
TTD	tüp	tüv , tekt *tam tüpi* tam tüvi ; tüp , kötek , herķandaķ nersiniŋ tüvi dereẖniŋ tüvi (III,164)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp I	2- esliy , eslidiki (II,377)
GJ	túp	root , piece (318)

423 DLT	tubI	540
D-K	tüpi	"strong wind" (205)
BA	tüpi	tipi (III,216)
TTD	tüpi	boran (III,299)
EN	tupan	tufan (426)
UTİL	tupan	diniy rivayetlerde éytilidi ġan Nuh peyġember zamanisigiki ademleriniŋ günahliri üçün , pütün dünyani basķan su taşķini (II,220)
GJ		bulunamadı

424 DLT	tubıK	494
D-K	top<topiq	"meat-bone" ; "ball" (195)
BA	topık	*topık süŋğük* topuk kemiğinden yapılan yemek , paça ; çevgende vurulan top , topaç (I,380)
TTD	topïķ ; top	topiķ səŋük koynun topuķ söŋigidin kilinidi ġan ġiza ;topuķ , çevgen bilen örüp oynaydi ġan topık top (I,492)
EN	topuķ	ayak bileği ; top (420)
UTİL	topuķ	2-özara tekdim ķilip oynaş üçün , alahide teyyarlan ġan topık süŋiki (II,224)
GJ	top	1-ball (311)

425 DLT	tubkar-	494
D-K	tüpgär-<tüp	"root" ; "foundation" ; "origin" (205)
BA	tüpker-	*ol ışıg tüpkerdi* o , işin aslını , dibini araştırdı ve izine düştü (II,179)
TTD	tüpgər-	tigi-tektini sürüştürmek (II,255)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp I	1-asasiy , négizlik (II,377)
GJ	túp	root , piece (used as an auxiliary word in counting trees and plants) (318)

426 DLT	tublA-	494
D-K	tüplä-<tüp	"root ; foundation , origin" (205)
BA	tüple-	ol ışıg tüpledi o , işi dipledi , o , işi kökünden aradı (III,293)
TTD	tüplə-	tüwini sürüştürmek , tektini izlimek (III,400)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp II	1-ösümlük yaki derẹ̈lerniŋ her danisi (II,377)
GJ	túp	root (318)

427 DLT	tublan-	494
D-K	tüplän-<tüplä-<tüp	"root (tree)" ; "foundation (wall)" ; "origin (man)" (205)
BA	tüplen-	*yıgaç tüplendi* ağaç köklendi (II,242)
TTD	tüplən-	tüplenmek , tüvalimaķ (II,351)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp	ösümlük yaki derẹ̈lerniŋ her danisi (II,377)
GJ	túp	root , piece (318)

428 DLT	tublaş-	494
D-K	tüpläš-<tüplä-<tüp	"root ; foundation , origin" (205)
BA	tüpleş-	*olar bu ışıg tüpleşdiler* onlar bu işin dibini , aslını aradılar (II,206)
TTD	tüpləx-	tüvini tekşürüşmek , tigi-tekitini sürüştürüşmek (II,295)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp II	1-osümlük yaki dereḫlerniŋ her danisi (II,377)
GJ	túp	root , piece (used as an auxiliary word in counting trees and plants) (318)

429 DLT	tublat-	494
D-K	tüplät-<tüplä-<tüp	"root ; foundation ; origin" (205)
BA	tüplet-	*ol bu ışıg telim tüpletti* o, bu işi çok arattı (II,342)
TTD	tüplət-	tekşürtmek , tigi-tektini sürüştürmek (II,500)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüplük	asasiy , mahiyetlik (II,379)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lover part , root (317)

430 DLT	tubrA-	566
D-K	topra-	"become dry (plant)" (195)
BA	topra-	*ot topradı* ot kurudu (III,277)
TTD	topra-	*topiga aylandı* kurup öwülüp ketti (III,378)
EN	topa	Toprak , toz (420)
UTİL	topraḳ	1-kolaş , heydeş , çépiş neticiside , çéçil ġan halette kelgen yer ḳatlimi , topa (II,299)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

431 DLT	tubraş-	566
D-K	topraš-<topra-	"become dry (plant)" (195)
BA	topraş-	*yer kurup topraşdı* yer kuruyarak tozlaştı toz olayazdı (II,206)
TTD	toprax-	topa kötirilmek , topa kötirildili turmaḳ (II,294)
EN	toprak	topa<toprak , toz (420)
UTİL	topa	çéçilidiġan yumşaḳ topraḳ (II,219)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

432 DLT	tubrat-	566
D-K	toprat-<topra-	"become dry (plant)" (195)
BA	töpret-	*koy otug töpretti* koyun , otu kurutasıya yedi (II,330)
TTD	toprat-	topa çikirivetmek , töpisni tözütti (II,483)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüpçek	konak katarlik golluk ziraetler urup élin gandin kéyin kalgan yiltiz kismi , kötek (II,378)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lover part , root (317)

433 DLT	tubU	540
D-K	töpü	"top of head" ; "summit (mountain)" (197)
BA	tüpü	insanın başının tepesi ; tepe (III,216)
TTD	təpü	töpe , ademniŋ töpesi , çökkisi (III,298)
EN	töpiçi ; töpe	usta , şapkacı ; 1-tepe 2-doruk , zirve (424)
UTİL	töpilik	2-döppiniŋ üsti kismi (II,353)
GJ	töpɛ	1-top , upper side , higher (314)

434 DLT	tubUlA-	540
D-K	töpülä-<töpü	"summit" ; "top of head" "hill" (197)
BA	tüpüle-	*ol yagnı tüpüledi* o , düşmanı tepeledi , düşmanın tapasine vurdu (III,322)
TTD	təpülə-	bişiga ormak (III,439)
EN	töpiside	tepesinde (424)
UTİL	töpe I	2- birer nersiniŋ yukiri kismi , üsti (II,352)
GJ	töpɛ	1-top , upper side , higher (314)

435 DLT	tubulGAn	259
D-K	topulγan<topul-	"mountain swallow"; "it bores through mountain peaks" (195)
BA	tupulgan	kök tupulgan bir kuş adı ; *bu er ol çerig tupulgan* bu savaş sıralarını yarıp yırtan kişidir (I,519)
TTD	topuloɣan	kök topuloɣan bir kuşniŋ eyti ; busidigan , yirip otidigan (I,674)
EN	topılan	I-ayaklanma , isyan 2-karışıklık (420)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

436 DLT	tubun	201
D-K	topun<top	"knob of a corn-stalk" (195)
BA	tübün	yemekte bulunan çörçöp parçaları ; buğday kesmiği (I,400)
TTD	tüpün	aşnıŋ tüvi , ḳazan tüvi (I,520)
EN	topan	başak kalıntısı (420)
UTİL	tüplimek	1-buġday , şal ḳatarlıḳ ziraetler yiltiziniŋ tereḳḳiy ḳilişiġa egişip asasiy ġoliniŋ yénidin ḳoşumçe ġol şaḥlarni , çiḳarmaḳ (II,379)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lower part , root (317)

437 DLT	tubur-	540
D-K	tüpir-<tüpi	"strong wind" (205)
BA	tüpür-	*tüpi tüpürdi* rüzgar esti , toprağı savurdu (II,71)
TTD	tüpür-	şamal çiḳmaḳ (II,93)
EN	tupan	tufan (426)
UTİL	tupan	diniy rivayetlerde éytilidi ġan Nuh peyġember zamanisigiki ademleriniŋ günahliri üçün , pütün dünyani basḳan su taşḳini (II,220)
GJ		bulunamadı

438 DLT	tuburGAn	257
D-K	topurGan	"which raises dust (ground)" (195)
BA	topurgan	ayak basıldığında tozıyan yumuşak toprak (I,516)
TTD	topuroɣan	topurġan yer topilaŋ yer (I,670)
EN	topa-tozan basmaḳ	tozlanmak (420)
UTİL	topa	dust , earth , sand , soil , loess (311)
GJ	topilik	1-topisi ḳélin köp , topa basḳan , topa tuzup turidi ġan (II,225)

439 DLT	tubutlA-	179
D-K	tübütle-<tübüt	"a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübütle-	ol anı tübütledi o , onu Tibetli saydı (III,330)
TTD	tübütlə-	Tübüt hisaplimaḳ (III,450)
EN		bulunamadı
UTİL	tibet	şizaŋ aptonom rayoniniŋ yene bir ḫil atilişi (II,442)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

440	tubutlan-	179
DLT		
D-K	tübütlän-<tübütlä-<tübüt	"" a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübütlen-	*er tübütlendi* adam Tibetli kılığına girdi (II,265)
TTD	tübütlən-	tübüt boluvalmaḳ (II,385)
EN		bulunamadı
UTİL	tibet	şizaŋ aptonom rayoniniŋ yene bir ḫil atilişi (II,442)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

441	tUc	494
DLT		
D-K	tuč	"yellow copper" (199)
BA	tuç	tunç (III,120)
TTD	tuq	tuç (III,166)
EN	tuç	pirinç (425)
UTİL	tuç	mis bilen ḳeleyniŋ arilaşmisi. sarġuç yaki kökük sarġuç bolidu , sürkileşke , çirişke çidamliḳ , ḳattiḳ ḳelidu (II,314)
GJ	tuč~túč	brass (315)

442	tUḍ-	633
DLT		
D-K	toḍ-	"be satiated" (193)
BA	todh-	*meniŋ karın todhtı* benim karnım doydu (III,439)
TTD	toż-	toymaḳ (III,596)
EN	toymaḳ	doymak (422)
UTİL	toymaḳ	1- yep-içip , ġizalinip ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

443	tUdaş	205
DLT		
D-K	tüdäš<tü	"of all kinds" (203)
BA	tüdeş	birbirine benzeyen , aynı cinsten olan nesneler (I,406)
TTD	tüdəx	türdaş nerse (I,529)
EN		bulunamadı
UTİL	türdaşliḳ	türi , ḫili cehettiki oḫşaşliḳ , bir ḫilliḳ (II,383)
GJ		bulunamadı

444 DLT	tuḏGUr-	355
D-K	toḏyur-<toy-<*to-	"give one's fill" ; "disgust" (193)
BA	todhgur-	*ol meni todhgurdı* o, beni doyurdı (II,176); ol meni bu iştin todhgurdı o , beni bu işten bıktırdı (II,177)
TTD	tożoɣur-	toydurmaḳ~toyġuzmaḳ (II,250) ; ziriktürmek (II,251)
EN	toymaḳ	doymak *toyup ketmek* 1-fazlaca doymak ; 2-usanmak bıkmak (422)
UTİL	toydurmaḳ<toymaḳ	1-yep-içip, ġizalinip ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ 3- zérikmek , bizar bolmaḳ , bezmek (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

445 DLT	tudun-	633
D-K	todun-<toḏ-	"be satiated" (193)
BA	todun-	*er todundı* adam , doyar göründü (II,144)
TTD	todun-	toyunmaḳ (II,204)
EN	toyunmaḳ	doyunmak (<doymak) (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

446 DLT	tuḏur-	355
D-K	toḏyur-<toy-<toḏ-<to-	"give one's fill , disgust" (193)
BA	todhur-	*men anı todhurdum* ben onu doyurdum (II,76)
TTD	tożur-	todurmaḳ~toyguzmaḳ (II,100)
EN	toydurmaḳ	doyurmak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

447 DLT	tuḏurGAn	355
D-K	toḏuryan<toḏyur-<toy-<toḏ-<to-	"give one's fill , disgust" (193)
BA	todhurgan	doyuran (aç kimseyi) (I,517)
TTD	tożuroɣan	toyduridiġan (I,671)
EN	toydurmaḳ	doyurmak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

448 DLT	tUG	498
D-K	toγ	"dust raised by horses' hooves" (193)
BA	toğ	at ayaklarının kazdığı çukurlardan çıkan toz (III,127)
TTD	tooɩ	tozan , atlarnıŋ toyaḳlıridıŋ çiḳḳan çaŋ tozan (175)
EN		bulunamadı
UTİL	toġ	ḳonaḳ ḳatarlıḳ ösümlük yopurmaḳlıriġa ve başḳa nersiler üstige ḳonġan topa-çaŋ , tozan (II,248)
GJ	toγ	dirt , which as the result of a dust-storm , gathers on the leaves of trees and bushes (309)

449 DLT	tUG	498
D-K	tuγ	"dam ; cover , stopper" (198) ; 498 "drum ; standard" (199)
BA	tuğ	su bendi , büvet , germeç *suwka tuğ ur* suya germeç ger , büvet yap ; Herhangi bir nesnenin tıkacı , kapağı ; Hakan yanında çalınan kös ve davul , nöbet davulu ; sancak , bayrak (III,127)
TTD	tuoɩ	tuġ , tuġan , *suvḳa tuġ ur* suġa tuġ bağla; herḳandaḳ bir nerseniŋ ḳapḳiği (III,176) ; dombaḳ , ḫanniŋ huzurida çélinidiġan dombaḳ ; tuġ , bayraḳ (175)
EN	tugan ; tokunak ; tug	bend (425) ; engel , pürüz (418) ; tuğ , bayrak (425)
UTİL	tuġan ; tuγ	suni tosuş , boġuş üçün topa , taş yaki sémanittin teyyarlanġan ḳurulma (II,336) ; 2- flag (315)
GJ	tuγ ; tuġ I	1- a dam in a river or channel (315) ; 1- bayraḳ , elem (II,335)

450 DLT	tuG- ; tUG-	271
D-K	toγ-<tuγ-	"rise (sun)" ; "be born" (199) ; "rise up (dust)" (193)
BA	toğ-	*kün togdı* güneş doğdu oğul togdı çocuk doğdu (II,14) ; tog togdı toz göğe ağdı (III,183)
TTD	tooɩ-	toġmaḳ , toġulmaḳ (II,18) ; tuġmaḳ , çiḳmaḳ , kötirilmek , örlimek (III,253)
EN	tugmaḳ	doğmak (425)
UTİL	tuġmaḳ	4-körünmek , çiḳmaḳ (II,338)
GJ	tuγ-~tuq-	to bear , to bring forth children , to calve (315)

451 DLT	tuGA	544
D-K	tuγa<tu-	"illness , difficulty breathing" (198)
BA	toga	Hastalık iç ağrısı (III,224)
TTD	tooɣa	kisel , kisellik , bedenniŋ biaramliġi (III,310)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	toqa	lame (312)

452 DLT	tuGAKlıK	251
D-K	tuγaqliq<*tuγaq <tuγ<tu-	"strainer" (198)
BA	tugaklık	süzgeç yapılacak ağaç (I,503)
TTD	tuoɣaḳlīḳ	tiḳinliḳ , iwriḳniŋ aġzini bėkitidiġan tikin yasaş üçün tayyarlanġan yaġaç (I,655)
EN	tagaḳ	1-tarak 2-sırt yüzgeci 3-kürek kemiği (384)
UTİL	toġraḳ	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ 2-ġülça şehirige ḳaraşlik bir yézininŋ nami (II,252)
GJ	toγraq	poplar , balsam-poplar (309)

453 DLT	tuGlA-	498
D-K	tuγla-<tuγ<tu	"dam ; cover , stopper" (198)
BA	tuğla-	*ol yarag tugladı* o , suyun , çayın gediğini , yarığını kapattı (III,294)
TTD	tuoɣla-	tuġ tutmaḳ , etmek , tösmek (III,402)
EN	tug	tuğ , bayara (425)
UTİL	tuġan	suni tosuş , boġuş üçün topa , taş yaki sémanittin teyyarlanġan ḳurulma (II,336)
GJ	tuγ	1- a dam in a river or channel (315)

454 DLT	tuGra-	566
D-K	toγra-	"carve , cut up" (193)
BA	togra-	*et tograd*ı et doğradı (III,277)
TTD	tooɣra-	toġrimaḳ (III,379)
EN	toġram	Parça , lokma , dilim (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parça-parça ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

455 DLT	tuGraK	235
D-K	toɣraq	"willow" (194)
BA	tograk	kavak ağacı (I,468)
TTD	tooɣraḳ	toġraḳ (I,611)
EN	tograk	1-kavak ağacı 2-kütük parçası (416)
UTİL	toġraḳ	1-tal térekler ailisidiki , yopurmaḳ taşlaydiġan dereḳ (II,251-252)
GJ	toɣraq	poplar , balsam-poplar , poplar wood(309)

456 DLT	tuGral-	381
D-K	toɣral-<toɣra-	"be tattered , split" (193)
BA	togral-	*et tograldı* et doğrandı (II,230)
TTD	tooɣral-	toġralmaḳ , örülüp ketmek (II,333)
EN	togrimaḳ	kesmek (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toɣra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

457 DLT	tuGran-	566
D-K	toɣran-<toɣra-	"carve , cut up" (193)
BA	togran-	*ol özinge et tograndı* o , kendisi için et doğrar göründü (II,240)
TTD	tooɣran-	toġravatġandek körünmek (II,348)
EN	toġrimaḳ	kesmek (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toɣra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

458 DLT	tuGraş-	566
D-K	toɣraš-<toɣra-	"carve , cut up" (193)
BA	tograş-	*ol manga et tograşdı* o , bana et doğramakta yardım etti (II,211) ; ton kirdin tograşdı elbise kirden parçalandı (II,212)
TTD	tooɣrax-	toġraşmaḳ ; titilmaḳ , ḳirḳilip kitmaḳ (II,304)
EN	tograş	kesme , kesiş (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parça-parça ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toɣra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

459 DLT	tuGrat-	566
D-K	toɣrat-<toɣra-	"carve , cut up (193)"
BA	tograt-	*ol angar et tograttı* o, ona et doğrattı (II,330)
TTD	tooɣrat-	toğratmaḳ (II,483)
EN	togrimaḳ	kesmek (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toɣra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

460 DLT	tuGru-	525
D-K	togru<toɣur-<toɣ-	"rise up (dust)" (193)
BA	togru-	*ol manga togrudı* o, yolu bırakarak benden tarafa doğruluverdi (II,80)
TTD	tooɣru-	ol maŋa tıoɣrudi o , manga ödüllep keldi (II,106)
EN	toġrisiġa	düzüne , dümdüz *toġrisiġa jürüvériŋ* düzüne yürüyüverin (416)
UTİL	toġrilimaḳ	tüz , tekşi haletke keltürmek ; udullimaḳ , ruslimaḳ , tüzlimek (II,254)
GJ		bulunamadı

461 DLT	tuGruş-	524
D-K	toɣruš-<toɣur-<toɣ-	"rise up (dust)" (193)
BA	togruş-	*ol mening bile yolka togruşdı* o benimle yola duruştu (o benimle yürümede , gitmede , durmada yarıştı) (II,212)
TTD	tooɣrux-	atlanmaḳ , tutuş kılmaḳ (II,304)
EN	togri	doğru , dürüst *togri berin* dümdüz gidin (416)
UTİL	toġra	3-melum yönilişke ḳarimuḳarşi , udulmuudul orunlaşḳan , aldini tosup turidiġan (II,249)
GJ	toɣrï-	straight (309)

462 DLT	tuGsuG	233
D-K	tuɣsuɣ<tuɣ-	"east" (199)
BA	togsug	*kün togsug* doğu , şark (I,463)
TTD	tooɣsuoɣ	"kün tuġsuġ" künçiḳiş , şerḳ (I,604)
EN	tugma	doğma (425)
UTİL	tuġma	1-kişi tuġulġandila özide mevcut bolġan , tebiiy 2-kiçik çéġidila şu nersini bilip bol ġan toġulġand ın başlap şu işka adetlengen 3-yalıŋaç , kiyim-kéçeksiz (II,338)
GJ	tuɣuš	delivery , birth (315)

463 DLT	tuGtur-	271
D-K	tuγtur-<tuγ-	"rise (sun)" ; be born" (199)
BA	togtur-	*Tengri ogul togturdı* Tanrı çocuk doğurttu (II,173)
TTD	tuoqtur-	tuġdurmaḳ (II,244)
EN	tugmaḳ	doğmak (425)
UTİL	tuġdurmaḳ	2-meydanġa keltürmek , peyda ḳilmaḳ (II,336)
GJ	tuγul-~toγul-	to be born (315)

464 DLT	tuGur-	309
D-K	toγur-<toγ-	"leave the road and come precipitately ; go blindly toward a thing" (193)
BA	togur-	*uragut ogul togurdı* kadın çocuk doğurdu (II,80)
TTD	tooqur-	toġmaḳ (II,105)
EN	tugmaḳ	doğmak (425)
UTİL	tuġmaḳ	1-baliya ḳudigi balini vaḳti saitide dünyaġa köz açturmaḳ (II,338)
GJ	tuγul-~toγul-	to be born (315)

465 DLT	tuk-	273
D-K	tök-	"pour" (197)
BA	tök-	*oglan suw tökdi* oğlan su döktü (II,19)
TTD	tək-	tökmek (II,25)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , ékitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

466 DLT	tuk-	274
D-K	tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüg-	*er tügün tügdi* adam düğüm düğdü (II,20)
TTD	tüg-	tügmek (II,26)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak (430)
UTİL	tügmek	5-yiġmaḳ , puruşturmek (II,401)
GJ	túg-	to tie to (318)

467 DLT	tUk-	525
D-K	tög-	"crush" (197)
BA	tög-	*er tuz tögdi* adam tuz döğdü , inceltti (III,184)
TTD	tüg-	sokmaḳ (III,255)
EN	tögmen	değirmen (423)
UTİL	tögmek	1-urap , çigip tögünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

468 DLT	tukA	546
D-K	tügä	"calf in second year" (204)
BA	tüge	düge , iki yaşına varmış olan buzağı ; tişi tüge dişi dige (III,229)
TTD	tügə	ikki çişlik muzay (III,316)
EN	töge	deve (423)
UTİL	töge	süt emgüçi hayvan (II,363)
GJ	tivɛ~túge~ tügɛ~ tögɛ~tövɛ	camel (309)

469 DLT	tukA-	563
D-K	tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tüke-	*ış tükedi* iş tükedi , bitti (III,270)
TTD	tügə-	tügimek , yetmek (III,368)
EN	tügümek	tükenmek (430)
UTİL	tügellimek	aḫirġa yetküzmek , toluḳlimaḳ , pütküzmek , tamamlimaḳ (II,400)
GJ	tügɛ-~túgö-~tügü-	to come to an end , to finish , to be finished (319)

470 DLT	tukak	409
D-K	tügäk<tüg-	"wooden ring tied to end of rope to fasten load" (203)
BA	tükek	halḳa , yük yükletirken yükü sıkıştırmak için kullanılan ve ipe takılmış bulunan ağaç halḳa (II,287)
TTD	tügək	toḳunaḳ , aġamçinin uçiġa baġlinip , artiḳni (yükni) çiḳtidiġan baġaç halḳa (II,418)
EN	tügnek	tomurcuk (botanik) (430)
UTİL	tügmek	1-urap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	toχmaq	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

471 DLT	tukAl	563
D-K	tükäl<tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tükel	tamam ,tüm (I,412)
TTD	tügel	tügel , toluq bütün bolğan nersimu (I,537)
EN	tügel	dolu , tam , hep (429)
UTİL	tügel	1-toluq , yéterlik 2-pütünley , tamamen , hemen (II,399)
GJ	tükel-	to run out (320)

472 DLT	tukat-	563
D-K	tükät-<tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tüket-	*ol işın tüketti* o , işini tüketti , bitirdi (II,309)
TTD	tügət-	tügetmek (II,453)
EN	tügetmek	bitirmek (430)
UTİL	tügetmek<tügimek	1-aḫiriğa yetmek , tamam bolmaq (II,406)
GJ	tögɛ-	to come an end , to , finish (313)

473 DLT	tuKI-	562
D-K	toqi-	"knock (door)" (195)
BA	tokı-	*ol kapug tokıdı* o, kapıyı çaldı , kapıya vurdu (III,268)
TTD	tokï-	örmek , qakmaq , soqmaq , toqimaq , tegmek (III,366)
EN	tukumaq	I-örmek II-eyerlemek (417)
UTİL	toqmaq	1-nersilerni urup parçilaş , qeqiş üçün işlitidiğan bir uçi tompay yağaç (II,259)
GJ	toχmaqlaš-	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

474 DLT	tuKImaK	522
D-K	toqimaq<toqi-	"fuller's mallet" (195)
BA	tokımak	tokmak , çamaşır tokmağı (III,177)
TTD	toqimaq	toqmaq , kirçinin toqmiği (III,244)
EN	tak-tuk	takır , takır takır (386)
UTİL	toqiçaq I	toqaç şeklide yésisi ve yumilaq bolğan (II,265)
GJ	toχmaq	club , mallet , untraslated (310)

475 DLT	tuKın-	562
D-K	toqin-<toqi-	"knock" ; "strike" (195)
BA	tokın-	*er tamka tokındı* adam duvara çarptı (II,147)
TTD	toḳïn-	toḳunmaḳ , soḳulmaḳ , örülmek (II,208)
EN	toḳunmaḳ	dokunmak , takılma , itiş , itme (418)
UTİL	taḳmaḳ	1-nersilerni urup parçilaş ḳéḳiş üçün işlitidi ġan bir uçi tompay yaġaç (II,259)
GJ	toχta-~toχtæ-	to stay , to stop , to remain , to abide , to wait (310)

476 DLT	tuKış	185
D-K	toqiš<toqi-	"war" (195) ; 320 toqiš (195)
BA	tokış	cenk , savaş (I,367) ; kişi adı (I,368)
TTD	toḳïx	toḳunuş , örüş , çeŋ (I,476) ; 320 toqiš , adem ismi (I,477)
EN		bulunamadı
UTİL	toḳunuş	1-ikki terep bir-biri bilen doḳuruşuş , duç kélip bir-birige uruluş (II,264)
GJ	toχmaqlaš-	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

477 DLT	tuKıt-	562
D-K	toqit-<toqi-	"weave (cloth)" ; "strike" (195)
BA	tokıt-	*ol böz tokıttı* o, bez dokuttu ; ol anıng boynın tokıttı o , onun boynunu vurdurdu (II,308)
TTD	tokït-	tokutmaḳ , sokturmaḳ , ördürmek , ḳaḳturmaḳ ; urdurmaḳ (II,451)
EN	toḳumaḳ; tokal	I-örme ; boynuzsuz (417)
UTİL	toḳumaḳ ; toḳmaḳlimaḳ	2-tal-tal çiviḳ yaki ḳomuş ḳatarliḳlarni örüp yaki bir-birige çétip her ẖil şekildiki büyüm halitige keltürmek (II,262) ; toḳmaḳ bilen urmaḳ (II,260)
GJ	toχmaq	club , mallet , untranslated (310)

478 DLT	tuklaş-	273
D-K	tökläš-<tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	tökleş-	*tökleşdi neng* nesneler döküldü , aktı (II,207)
TTD	təkləş-	tökülüşmek (II,296)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , éḳitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

479 DLT	tuKII	217
D-K	toqli	"six-month-old sheep" (195)
BA	toklı	toklu , altı aylık kuzu (I,431)
TTD	toḳlï	toḳla , alte aylïḳ ḳuza (I,561)
EN	toxla	toklu (416)
UTİL	toḳla	çişimeldin ötüp ikki yaşḳa toluş arilïḳidiki barḳa (II,259)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaša (312)

480 DLT	tuKluK	167
D-K	toqluq<toq	"satiated" ; "bald (man) ; homless (animal)" (193)
BA	tokluk	tokluk ; insanın başı saçsız , hayvanın başı boynuzsuz olması (I,469)
TTD	toḳluḳ	toḳluḳ , bayaşatlïḳ ; ademnin aypaŋligi , hayvanniŋ muŋguzsizligi (I,613)
EN	tokçilik ; tokal	tokluk ; boynuzsuz (417)
UTİL	toḳ ; tuḳal I	1-aş-tamaḳḳa toyġan , aç emes 2-yéterlik , toluḳ 3-paravan , bayaşat 4-ḫatircem , ġemsiz , pütün 5-méġizi , dan éliş yéterlik , toluk , ala emes 6-ḳénïḳ , koyuḳ (II,255) ; muŋuzsiz (II,256)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

481 DLT	tuklun-	273
D-K	töklün-<tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	töklün-	*suw töklündi* su döküldü (II,244)
TTD	tøklün-	tökülmek (II,355)
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , éḳitmaḳ (II,362)
GJ	tök~tög-	to shed , to pour out (314)

482 DLT	tuklun-	274
D-K	tüglün-<tügül-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüglün-	*suw tüglündi* su boğazda düğüldü , durdu (II,244)
TTD	tüglün-	tügülmek , türülmek (II,355)
EN	tüglenmek	bükülmek , kıvrılmak (430)
UTİL	tügmek	5-yiġmaḳ , puruşturmek (II,401)
GJ	tüg-	to fold (319)

483 DLT	tukluş-	274
D-K	tüglüš-<tügül-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüglüş-	yıplar tüglüşdi ipler düğüldü (II,207)
TTD	tüglüx-	tügülüşmek , akmaḳ (II,296)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tögül-	2-*tögül-~túgú-* to roll up , to coil (313)

484 DLT	tukmA	218
D-K	tügmä	"button" (204)
BA	tügme	düğme (I,433)
TTD	tügmə	tügme (I,563)
EN	tügme	düğme (430)
UTİL	tügme	1-kiyimniŋ yaḳi , peş ve yançuḳlirini étiş üçün ḳadilidiġan köpinçe yumilaḳ kélidiġan nerse topçe (II,400)
GJ		bulunamadı

485 DLT	tukmalan-	218
D-K	tügmälän-<tügmä<tüg-	"button" (204)
BA	tügmelen-	*er tügmelendi* adam düğmelendi (adam gömleğinin iliklerini ilikledi) (III,203)
TTD	tügmələn-	tügmilimek (III,281)
EN	tügmilimek	düğmelemek , iliklemek (430)
UTİL	tügmilemek	tügme ḳadimaḳ , tügmini etmek (II,402)
GJ	túg-	to tie to (318)

486 DLT	tuksIn	219
D-K	tügsin<tüg-	"title of a subject in third rank from the king" ; type of square knot (204)
BA	tüksin ; tügsin	halktan olup handan üç kat aşağı bulunan kişi (I,437); dört köşeli düğümlenen bir çeşit düğüm (I,436)
TTD	tüksin ; tügsin	addi ḫalḳtin bolup ḫandin öç derice tüven menseptiki kişi (I,569) ; töt bürçeklik ḳilip tögülidiġan birḫil tügüç (I,568)
EN	tügüç	düğüm (430)
UTİL	tügüm	1-nersileriniŋ bir kétim tügüşke bolidiġan yaki bir kétim tükülken ḳismi (II,404)
GJ	túge ; túg-	under ; to tie to (318)

487 DLT	tuKsun	220
D-K	toquz<toqson<toquz on	"ninety" (196)
BA	toksun	sayıda doksan (I,437)
TTD	toḳsun	toksen (I,569)
EN	toxsan	doksan (416)
UTİL	toḳsan	onniŋ toḳḳuz kétim ḳoşuluşidin hasıl bolġan san (II,257)
GJ	toqsan~toqsæn~to χsan	ninety (312)

488 DLT	tuktur-	273
D-K	töktür-<tök-	"pour" (197)
BA	töktür-	*ol suw töktürdi* o , su döktürdü (II,174)
TTD	tøktür-	töktürmek (II,246)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	töktürmek<tökmek	5-aḳturmaḳ , ékitmaḳ (II,362)
GJ	tök~tög-	to shed ,to pour , to throw out (314)

489 DLT	tuKU	545
D-K	toqu	"belt buckle" (195)
BA	toku	toka , kemer tokası (III,226)
TTD	toḳu	toku , kemerniŋ tokusu (III,313)
EN	tokumaḳ	1-örmek , II-eyerlemek (418)
UTİL	tıḳa I	kemer , töşbaġ ve ayaġ kiyim tasmiliriniŋ bir üçini ötküzüp , zörür tépilġan yerde toḫtitidiġan , tilliḳ , yumilaḳ yaki töt bürcek halḳa ; cirim (II,256)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaš'a (312)

490 DLT	tuKuc	180
D-K	toquč<toq<*to-	"flat bread" (193)
BA	tokuç	çörek (I,358)
TTD	toḳuq	toḳaç , bu söz *toḳ ér* toḳ adem digen ibaridiki *toḳ* sözidin yasalġan (I,464)
EN	tokaç	Francala , çörek (417)
UTİL	tokaç	1- boldurulġan hémirdin girde çoŋlukida ḳilip , çekküç çékip , pişürülġan bir ẖil nan (II,256)
GJ	toqač	a kind of bread prepared with fat in the dough (312)

491 DLT	tukukluk	273
D-K	töküglüg<töküg<tök-	"pour" (197)
BA	töküğlüğ	*töküglüg tarıg* dökülmüş buğday (I,509)
TTD	təküklüg	töküklüg tarıg töküklük buğday (I,6629
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökmek	5-akturmak , ekitmak (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

492 DLT	tukul-	273
D-K	tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	tökül-	*suw töküldi* su döküldü (II,129)
TTD	təkül-	tökülmek (II,181)
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökülmek	2- tüzüp çüşmek , çüşüp ketmek (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shead ; to pour out , to throw out (314)

493 DLT	tukul-	274
D-K	tügül-<tüg-	" tie or knot" (203)
BA	tügül-	*tügün tügüldi* düğüm düğüldü (II,130)
TTD	tügül-	tügülmek , tikilmek (II,182)
EN	tügülmek	düğülmek , büzülmek , yuvarlaklanmak (430)
UTİL	tügülmek<tügmek	1-urap ,çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tögül-	1-to run out 2-*tögül-~tügül-* to roll up , to coil (313)

494 DLT	tuKul-	562
D-K	toqil-<toqi-	"knock" ; "strike" (195)
BA	tokul-	*er tokuldı* adam döğüldü (II,129)
TTD	toqul-	urulmak , toqulmak , soqulmak (II,180)
EN	tüymek	dövmek , ezmek (432)
UTİL	toqmaqlimaq	toqmaq bilen urmaq (II,260)
GJ	toχmaq	club ,mallet , untranslated (310)

495 DLT	tuKUlA-	545
D-K	toqula-<toqu	"belt buckle" (195)
BA	tokula-	*er kadhış tokuladı* adam kayışa toka yaptı (III,325)
TTD	toḳula-	toḳu biḳitmek (III,443)
EN	tokunmaḳ	dokunmak , takılamak , itmek (418)
UTİL	toḳumaḳ II	1-at-ulaġḳa éger-toḳum artip cabdurmaḳ (II,263)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaš'a (312)

496 DLT	tukulkAn	261
D-K	tügülgän<tügül-<tüg-	"who wrinkles his brow" "tie or knot" (203)
BA	tügülgen	*bu er ol tutçı kaşı közi tügülgen* bu , her zaman kaşı gözü döğülen , can sıkıntısından kaşı gözü çatılı kişidir ; bu yip ol tügülgen bu her zaman döğülen iptir (I,524)
TTD	tügülgən	bu hemişe kapiġi türülüple yüridiġan adem ; bu tögülüvalidiġan yip (I,679)
EN	tügülmek	düğülmek , büzülmek , yuvarlaklanmak (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek ; 3-çetlirini ḳatlap , purup ḳiymini içige almaḳ (401)
GJ	tök-~tög- ; tögül-	to shed , to pour out , to throw out (314) ; 1-to run out 2-*tögúl-~túgúl* to roll up , to coil (313)

497 DLT	tukun	525
D-K	tögün<tög-	"crush" (197)
BA	tügün	düğün (I,400)
TTD	tügün	düğün (I,521)
EN	tökün	toy-tökün ; düğün ve bayram (423)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

498 DLT	tukun-	202
D-K	tügün<tüg-	"knot" (204)
BA	tügün-	*ol tügün tügündi* o kendi başına düğüm düğdü (II,143)
TTD	tügün-	tügünmek , tügüvalmaḳ , tügünni (urmaḳ) (II,201)
EN	tügün	düğüm (430)
UTİL	tügmek	1-urap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	túg-	to tie to (318)

499 DLT	tukuş-	273
D-K	töküş-<tök-	"pour" (197)
BA	tögüş- ; töküş-	*ol mening birle tuz tögüşdi* o, benimle tuz döğmekte yarış etti ; ol manga tarıg töküşdi o , bana harmanda ekin döğmekte yardım etti saçarak suyu dökmek için de böyle denir (II,106)
TTD	tɵgüx-	yançışmaḳ (II,144) ; soḳuşmaḳ , soḳuşup bermek (II,145)
EN	töküş-	dökme (423)
UTİL	tökmek	1-suyuḳ yaki çéçilidi ġan nersilerni başḳa nersige çüşürmek , aġdurmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

500 DLT	tukuş-	274
D-K	tügüš-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tügüş-	*ol mening birle tügün tügüşdi* o , benimle düğüm düğmekte yarıştı (II,106)
TTD	tügüx-	tügüşmek (II,144)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak , (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	túg-	to tie to (318)

501 DLT	tuKuş-	185
D-K	toqiš-<toqi-	"war" (195)
BA	tokuş-	*begler tokuştı* beyler harp ettiler , çarpıştılar (II,103)
TTD	toḳuş-	örüşmek , toḳunuşmaḳ (II,139)
EN	toḳuş	I-örme (418)
UTİL	toḳmaḳ	1-nersilerni urup parçilaş II-tayaḳ (II,260)
GJ	toɣmaqlaš-	to strike one another with a club , to strike with a club (310)

502 DLT	tuKuşGAn	562
D-K	toquš ɣan<toqš-<toqi-	"knock (door) ; strike (slave)" (195)
BA	tokuşgan	*ol er yawlak tokuşgan* o , adam yavuz çarpışan , kavgacı , cenk ateşini kızıştıran kimsedir (I,519)
TTD	toḳuxoɣan	yavlaḳ toḳuxoɣan o , yaman soḳuşḳaḳ , cidelçi adem (I,673)
EN	toḳuş	I-örme (418)
UTİL	toḳaç	2-kiçik toḳaç şeklide yaki töt bürçek şeklide ḳilinġan (II,256)
GJ	toqmaq	1-mallet (312)

503 DLT	tukuz	183
D-K	tögüz ?	"with blaze on forehead (horse) (197)
BA	tüküz	*tüküz at* alnında bir parça beyaz bulunan at (I,365)
TTD	tüküz	*tüküz at* pişaniside teŋgidek éki bar at , ḳaşḳa at (I,473)
EN		bulunamadı
UTİL	tüküz	1-bedende öskençaç yaki muy , yu ŋ 2bezi nersileriniŋ üstini ḳaplivalġan uşşaḳ-uşşaḳ ḳıl ve tuzġaksiman ḳevet (II,396)
GJ		bulunamadı

504 DLT	tUl	501
D-K	töl	"porturition" (197)
BA	töl	yavrulama zamanı , yavru döl (III,1339
TTD	təl	töl iliş vaḳti (III,183)
EN	töl	Döl . Hayvanların yeni doğurdukları yavruları (423)
UTİL	töl	toġulup ḳatarġa ḳoşulġan ḳoza , oġlaḳ (II,365)
GJ		bulunamadı

505 DLT	tUl	501
D-K	tul	"widow" (199)
BA	tul	dul (III,133)
TTD	tul	tul , tul ḫotun (III,183)
EN	tul	dul (426)
UTİL	tul	éri ölüp kétip yaki uniŋ bilen acrişip kétip yal ġuzḳalġan , öz aldiġa ayrim turmuş keçürġen (II,3429
GJ	tul	widow (315)

506 DLT	tulA-	501
D-K	tölä-<töl	"parturition" (197)
BA	töle-	*koy töledi* koyun dölledi , kuzuladı (III,271)
TTD	tələ-	töllimek (III,369)
EN	töl	Döl. Hayvanların yeni doğurdukları yavruları (423)
UTİL	töllimek	toġmaḳ , ḳozilimaḳ (II,366)
GJ		bulunamadı

507 DLT	tulA-	563
D-K	tülä-<tü	"lose winter coat(horse)" (203)
BA	tüle-	*at tüledi* at tüyünü döktü. At kışlık tüyünü attı, yeni tüy çıkardı , demektir.
TTD	tülə-	tülimek , tük taşlimaḳ (III,369)
EN	tülimek	tüy atmaḳ , tüy dökmek (430)
UTİL	tülek	ḳuşlarnıŋ tük , pey taşlaş ve almaşturuşi (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (318)

508 DLT	tulak	563
D-K	tüläk<tülä-<tü	"lose winter coat" (203)
BA	tülek	dört ayaklı hayvanların tüylerini attıkları sıra (I,387) ; *tülek yılkı* tüleyen , kış tüyünü döken hayvan (I,412)
TTD	tülək	hayvanlar töleydi ġan vaḳit (I,503) ; tülek , tülidi ġan mal (I,537)
EN	tülemek>tülimek	tüy atmaḳ , tüy dökmek (430)
UTİL	tülimek	etyaz yaki közde tük yaki peylirini taşlap , yéŋi tük ve pey çiḳarmaḳ (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (small birds only) (318)

509 DLT	tulat-	501
D-K	tölet-<tölä-<töl	"parturition" (197)
BA	tület-	*ol koy tületti* o , koyunu kuzulattı , doğurttu (II,310)
TTD	tülət-	tületmek (II,454)
EN	tülletmek	dölletmek (430)
UTİL	tölletmek<töllimek	toġmaḳ ; ḳozilimaḳ (II,366)
GJ		bulunamadı

510 DLT	tulGA-	571
D-K	tolγa-	"put on earrings ; make hanks (of wool)" (194)
BA	tolga-	*kız yinçü tolgadı* kız incili küpe takındı (III,289)
TTD	toloɣa-	tolġimaḳ , taḳimaḳ , orimaḳ (III,394)
EN	tolğanmaḳ	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġima	tolġap yasalġan , tolġanġan (II,276)
GJ	tolγa-	to twist (311)

511 DLT	tulGAG	410
D-K	tolγaγ<tolγa-	"hardship" ; "earring" (194)
BA	tolgağ	sıkıntı ; kadın küpesi (II,288)
TTD	toloɣaoɣ	tolġaḳ , capa ; söke , halḳa , ḳulaḳḳa taḳilidiġan söke (II,420)
EN	tolğaḳ ; tolgaş	doğum sancısı ; çevirme , döndürme (418)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

512 DLT	tulGan-	387
D-K	tolγan-<tolγa-	"writhe (from pain)" (194)
BA	tolgan-	*er ulındı tolgandı* adam kıvrıldı , dolandı (II,241)
TTD	toloɣan-	tolġanmaḳ , tolġaḳ , tutmaḳ , tolġiwalmaḳ (II,350)
EN	tolġanmaḳ	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġanmaḳ<tolġimaḳ	1-bir teripini , bir béşidin tutup aylandurmaḳ , burimaḳ (II,277)
GJ	tolγan-	to turn and twist (311)

513 DLT	tulGaş-	571
D-K	tolγaš-<tolγa-	"put on earrings ; make hanks (of wool)" (194)
BA	tolgaş-	*ol mening birle yüng tolgaşdı* o , benimle yün dolamakta , bükmekte yarış etti. Herhengi bir şeyi bükmek de böyledir (II,220)
TTD	toloɣax-	tolġaşmaḳ , tolaşmaḳ (II,318)
EN	tolgaş	çevirme , döndürme (418)
UTİL	tolġaşmaḳ<tolġimaḳ	1- bir teripi , bir béşidin tutup aylandurmaḳ , burimaḳ (II,277)
GJ	tolγa-	to twist (311)

514 DLT	tulGuG	410
D-K	tolquq<tol-<to-	"inflated (wineskin)" (193)
BA	tulkuk	tuluk , ürülmüş , şişirilmiş (II,289)
TTD	tulḳuḳ	püdelgen tulum (II,421)
EN	tulum	I-tulum (426)
UTİL	tulum	1-ḳursaḳni yarmay soyġan ḳala , ḳoy , öçke ḳatarliḳlarniŋ térisi (II,343)
GJ		bulunamadı

515 DLT	tulI	548
D-K	toli	"hail" (194)
BA	tolı	Gökten yağan dolu , tolu (III,233)
TTD	tolï~ tola~töle	moldur , asmandin , ya ġidiġan tola (III,320)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tolu~tolɛ	hail (311)

516 DLT	tulKuKlan-	410
D-K	tolquqlan<tolquq <tol-<to-	"inflated (wineskin)" (193)
BA	tulkuklan-	*tulkuklandı neng* nesne tulum gibi şişti (II,351)
TTD	tulķuķlan-	tulum bolmaķ , ķopmmaķ , isilmek (II,513)
EN	tulum	1-tulum (426)
UTİL	tulum	1-ķursaķni yarmay soyġan ķala , ķoy , öçke ķatarliķlarniŋ térisi (II,343)
GJ		bulunamadı

517 DLT	tultur-	354
D-K	toltur-<tol-	"be full" (193)
BA	toltur-	*ol ayak tolturdı* o , kap doldurdu (II,175)
TTD	toltur-	tolturmaķ~toldurmaķ (II,247)
EN	tolmaķ	dolmak (418)
UTİL	tolmaķ	köl , taķaça ķatarliķlarniŋ içige boş yéri ķalmay ķaçilanmaķ , toşķuzulmaķ (II,277)
GJ	tol-	to fill , to be full ,to get full , to be filled (310)

518 DLT	tulU	548
D-K	tolu<tol-	"be full" (193)
BA	tolu	*tolu idhiş* dolu kap (III,232)
TTD	tolu	toluķ , tolġan , liķ (193)
EN	toluķ	dolu , tam , tüm (418)
UTİL	toluķ	1-tolġan , baş orun ķalmiġan (II,278)
GJ	tol-	to fill , to be full (310)

519 DLT	tulun	202
D-K	tolun<tol-	"full moon" (193)
BA	tolun	ayın on dördü , dolun (I,402)
TTD	tolun	tolun , on dört künlük ay (I,522)
EN	tolun	dolun , dolu *tolun ay* dolun ay (418)
UTİL	tolun ay	tolup , yumılaḳlışıp , ruşen görüngen ay (II,282)
GJ	tolun~tulun	full , full moon (311)

520 DLT	tulunk	202
D-K	tulun	" temple (of head) ; temple-gear of bridle" (199)
BA	tulunğ	Gemde olan bir halkadır. Kulağın altında bulunur. Baştan ve dulundan gelen kayışları birleştirir. Buna *yügün tılnğı* denir. (III,371)
TTD	tuluŋ	tüŋge , halḳa , yügende bolidi ġan bir haḳa (III, 506)
EN		bulunamadı
UTİL	tolun	tolġan , toluḳ şekil alġan (II,282)
GJ	tolun~tulun	full ; full moon (311)

521 DLT	tum	170
D-K	tum	"cold" (199)
BA	tum	soğuk (I,338)
TTD	tum	soġaḳ , tum-soġaḳ (I,440)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL		bulunamadı
GJ	toŋ-	frozen , hard-frozen , unripe (311)

522 DLT	tumA	548
D-K	toma	"what rises to top of vat (beer)" (194)
BA	tuma	*tuma buxsun* küpte bulunan darı şarabının , fışkıran kısmı (III,234)
TTD	tuma	*tuma buḫsun* térik şarabiniŋ köpniŋ üstige bujuldap çiḳḳan ḳismi (III,322)
EN	tum	pek , aşırı , tamamen (426)
UTİL		bulunamadı
GJ	tama:~tɛma:~tamæ	greed , covetousness (292)

523 DLT	tumAGU	225
D-K	tumayu	"a cold" (199)
BA	tumagu	nezle , ingi , dumağı (I,447)
TTD	tumaoqu	tumu , zükam (I,583)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tumaḳlik	1-tumiḳi bar , tumaḳ kiygen 2-tumaḳ tikişke bolidi ġan , tumaḳḳa bap (II,345)
GJ	tumaq	fur cap , cap , leather-cap (315)

524 DLT	tuman	202
D-K	tümen	"much or many" ; "million" (204)
BA	tümen ; tümen miñ	çok ; bin kere bin , bir milyon (I,402)
TTD	tümən ; tümen	tümen , köp , türgün (I,522) ; tümen , yeni bir milyon (I,523)
EN	tümen-türlük ; tümen	çoḳ çeşitli ; tümen (430)
UTİL	tümen	1-on min 2-nahayiti köp , nur ġun (II,407)
GJ	túmen	1-ten thousend (318)

525 DLT	tumAn	209
D-K	tuman	"mist" (200)
BA	tuman	duman , sis (I,414)
TTD	tuman	tuman (I,540)
EN	tuman	sis , duman (426)
UTİL	tuman	1-témpératur tövenligende atmusféraniŋ töven ḳatlimida hasıl bol ġan su yaki muz zerriçiliri (II,345)
GJ	tuman	mist , cloud (315)

526 DLT	tumlI-	170
D-K	tımli-<tum	"cold" (199)
BA	tumlı-	*suw tumlıdı* su soğudu (III,294)
TTD	tumlï-	tuŋlimaḳ , muzlimaḳ (III,402)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tum	nahayati bek dé ġen menide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildüridü (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

527 DLT	tumlıG	233
D-K	tumliγ<tum	" cold" (199)
BA	tumlıg	tumlu , soğuk , soğuk olan şey (I,463)
TTD	tumlïoɣ	soġaḳ (I,604)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

528 DLT	tumlıt-	170
D-K	tumlit-<tumli<tum	"cold" (199)
BA	tumlut-	*ol anıng könglin tumlutdı* o , onun gönlünü soğuttu ; *ol suw tumlıttı* o , su soğuttu (II,344)
TTD	tumlut- ; tumlït-	sovutmaḳ , muzlatmaḳ (II,503-504)
EN	tumukimaḳ	soğuk almak , grip olmak (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

529 DLT	tumluGlan-	170
D-K	tumliγlan-<tumliγ<tum	"cold" (199)
BA	tumluglan-	*ol bu ogurnı tumluglandı* o , bu zamanı soğuk buldu (II,273)
TTD	tumluoɣlan-	bu vaḳitni soġuḳ körmek (II,397)
EN	tumukimaḳ	soğuk almak , grip olmak (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

530 DLT	tumrum	243
D-K	tomrum<tomur-	"cut rounded (wood)" ; "bleed(nose)" (194)
BA	tomrum	*tomrum yıgaç* pabuççuların üzerinde sahtıyan ve göl gibi şeylerikestikleri ağaç kütük , ağaç tomruğu (I,485)
TTD	tomrum	*tomrum yigaç* mozdizlarnıŋ iş gündisi ve şuniŋga oḫşaş toġrisiġa késilgen yaġaç günda (I,631)
EN	tom	kalın , tırkaz (419)
UTİL	tom I	1-toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ(yaġaç ,arġamça , yip ḳatarlik boylam nersiler heḳḳide) 2-kélin 3- çoŋ katta (II,283)
GJ		bulunamadı

531 DLT	tumruş-	311
D-K	tomruš-<tomur-	"cut rounded (wood)" (194)
BA	tomruş-	*ol mening birle yıgaç tomruşdı* o , benimle ağacı tomruk yapmakta yarıştı (II,213)
TTD	tomrux-	beldeşmek , yumulak to ġraşmaḳ (II,305)
EN	töm	yuvarlak *töm yagaç* yuvarlak ağaç (424)
UTİL	tom I	1-toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ (yaġamça , yip ḳatarlik boylam nersiler heḳḳide) (II,283)
GJ		bulunamadı

532 DLT	tumsA	213
D-K	tumsa ?	"platform" (200)
BA	tümse	minber (I,422)
TTD	tümsə	münber (I,551)
EN	tompak	çıkıntı , tümsek , dışbükey (419)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

533 DLT	tumşuK	236
D-K	tumšuq	"beak" (200)
BA	tomşuk	kuş gagası (I,469)
TTD	tumxuḳ	tumşuḳ , ḳuş tumşuġi (I,613)
EN	tumşuḳ	burun , çıkıntı , gaga (426)
UTİL	tumşuḳ	1-ḳuşlarnıŋ éġizġa tutaş astın-üstün bir cüp caġ ornidiki sozunçaḳ , muŋguzsıman aza. 2-hayvanlarnıŋ béşiniŋ burun etrapı ḳismi (II,346)
GJ	tumšuq	nose , snout , beak , muzzle , nozzle (315)

534 DLT	tumur-	311
D-K	tomur-	"cut rounded (wood)" (194)
BA	tomur-	*er yıgaç tomurdı* adam ağacı tomruk yaptı (II,85)
TTD	tomur-	beldimek , düglek togrimaḳ (II,112)
EN	tom	kalın , tırkaz (419)
UTİL	tom I	toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ (yaġaç , arġamça , yip ḳatarliḳ boylam nersiler heḳḳide) (II,283)
GJ		bulunamadı

535 DLT	tun	170
D-K	tün	"night" (204)
BA	tün	gece (I,339)
TTD	tün	tün , kéçe (I,441)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tun	1-aḫşamdin taŋ atḳuçe bolġan vaḳit , kiçe 2-zülmet , cahalet , ḳaraŋġu (II,408)
GJ	tún	night (418)

536 DLT	tUn	503
D-K	ton	"garment" (194)
BA	ton	elbise (III,137)
TTD	ton	ton , kiyim (III,188)
EN	tonluḳ	giyimli , giyimi kuşamı yerinde (419)
UTİL	tonII	aldi oçuḳ , tüz yaḳiliḳ , uzun sirtḳi ḳiyim (II,287)
GJ	ton	outer garment , overcoat , coat , clothes , dress (311)

537 DLT	tUn	503
D-K	tun	"tranquility" ; "first born ; first husban" (200)
BA	tun	dinlenme, tunma ; kadının ilk çocuğu ; kadının ilk kocası (III,137)
TTD	tun	tiniş , téçliniş ; tun , tuncı , ḫotunnıŋ tun balisi (III,188)
EN	tindurmaḳ ; tun	I-taeskin etmek , yatıştırmak , dinlendirmek , sakinleştirmek ; ilk , ilk doğan evlat (413)
UTİL	tindurma ; tunci	1-tindürülġan , tinġan (II,499) ; deslepki , balduṛḳi , avvalḳi , birinçi , birinçi ḳetimḳi (II,349)
GJ	twndwr- ; tundʒï	to give peace , to find peace ; first born (315)

538 DLT	tUn-	526
D-K	tön-	"return" (197)
BA	tön-	*ol ewinge töndi* o evine döndü (III,184)
TTD	tən-	ḳaytmaḳ (III,2569
EN	töŋkermek	devirmek , yıkmak (424)
UTİL	töŋgilek	1-yumilaḳ , ḫalḳa şekilde (II,365)
GJ		bulunamadı

539 DLT	tunA-	170
D-K	tünä-<tün	"night" (204)
BA	tüne-	*ol mende tünedi* o , benim yanımda geceledi (III,273)
TTD	tünə-	tünimek (III,372)
EN	tün	Gece (4309
UTİL	tünimek	1-birer cayda kéçini ötküzmek , ḳonup ḳalmaḳ (II,410)
GJ	tún	night (318)

540 DLT	tUnak	205
D-K	tünäk<tünä-<tün	"prison" (204)
BA	tünek	hapishane , zindan (I,408)
TTD	tünək	ḳamaḳḫane , zindan (I,531)
EN	tünek	geceye mahsus ; gecenin geçirileceği yer (430)
UTİL	tünek	4-ḳamaḳḫane , zindan (II,409)
GJ		bulunamadı

541 DLT	tunar-	311
D-K	tünär-<tünä-<tün	"become dark" (204)
BA	tüner-	*tünerdi yer* yer karanlık oldu , karardı (II,86)
TTD	tünər-	keç kirmek , ḳaraŋu çüşmek (II,113)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tün	2-zulmet , cahalet ; ḳaraŋgu (II,408)
GJ	tún	night (318)

542 DLT	tunArık	245
D-K	tünärig<tünär-<tünä-	"grave" (204)
BA	tünerik	*tünerik yer* karanlık yer. Mezara da "tünerik" denir (I,488)
TTD	tünərik	*tünerik yer* ḳaraŋġu yer , gornimu deydü (I ,635)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tün	1-aḫşamdin taŋ atḳuçe bolġan vaḳit , kéçe 2-zulmet , cahalet ; ḳaraŋġu (II,408)
GJ	tún	night (318)

543 DLT	tunat-	503
D-K	tonat-<ton	"garment" (194)
BA	tonat-	*ol meni tonattı* o , beni giydirdi , donattı (II,312)
TTD	tonat-	ton kiydürmek , ton hediye ḳilmaḳ (II,458)
EN	tonluḳ	giyimli , giyimi kuşamı yerinde (419)
UTİL	tonluḳ	1- ton kiygen , üstide toni bar (II,288)
GJ	ton	outer garment , overcoat , coat , clothes , dress (311)

544 DLT	tunat-	170
D-K	tünät-<tünä-<tün	"night" (204)
BA	tünet-	*ol konukug tünetti* o, konuğu evde geceletti (II,312)
TTD	tünət-	tünetmek , ḳondurmaḳ (II,457)
EN	tünetmek	geceletmek (431)
UTİL	tünetmek<tünimek	1-birer cayda kéçini ötküzmek , ḳonup ḳalmaḳ (II,410)
GJ	tún	night (318)

545 DLT	tuncuK-	380
D-K	tunčuq-<tun-<tu-	"be clogged up and unable to breathe ; hibernate" (198)
BA	tunçuk-	*er tunçuktı* adam duncuktu (Adamın kaygıdan soluğu çıkmaz oldu , soluyamaz oldu.) (II,227)
TTD	tunquḳ-	tuncuḳmaḳ (II,329)
EN	tunçukturmaḳ	nefesini kesmek , bunaltmak , boğmak (426)
UTİL	tuncuḳmaḳ	1-havaniŋ yétişmesliki yaki tosulup ḳelişidin nepes alalmay ḳiynalmaḳ , boğulmaḳ (II,349)
GJ	tïndʒ-(tïndʒï-?)	*t. ïp qal-* to go rotten (307)

546 DLT	tunk	600
D-K	toŋ ; taŋ t.~daŋ~doŋ ; toŋ	"frozen" ; "onomat. : something heavy falling" ; "not hollow" (194)
BA	tong	don , soğuktan donmuş olan ete *teng et* denir. (III,356) ; tong tung etti katı bir şey sert bir şey üzerine düşerek ses verdi (III,486)
TTD	toŋ	toŋ , herḳandaḳ toŋlap kalgan nerse ; pütey *toŋ neŋ* pütey nerse , yeni içi kavak bolmigan nerse (III,487) ; toŋ (imlik) , toŋ-tuŋ kildi (III,486)
EN	toŋ ; tuŋ daŋrimaḳ	1- don , buz (419) ; çıngırdamak (93) ; fıçı (426)
UTİL	toŋ I-II	1-soğuḳtin muzlap ḳatḳan muzġa aylanġan (II,269) ; ḳattiḳ ve kavak nersilerni uruştin çiḳḳan avaz (II,271)
GJ	toŋ ; tuŋ	frozen , hard-frozen (311) ; a wooden barrel for water (316)

547 DLT	tunk-	614
D-K	toŋ-	"freeze (water)" (194)
BA	toŋ-	*suw tongdı* su dondu (III,390)
TTD	toŋ-	toŋmaḳ~toŋlimaḳ (III,533)
EN	toŋmaḳ	üşümek (420)
UTİL	toŋmaḳ <toŋlimaḳ	2-muzlimaḳ , toŋmaḳ (II,272)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

548 DLT	tunkala-	620
D-K	toŋala-<toŋa	"do the deed of warriors" (194)
BA	tonğala-	*er tonğaladı* adam yiğitlerin ve kuvvetlilerin yaptığı işleri yaptı (III,405)
TTD	toŋala-	baturluk kilmek (III,553)
EN	toŋluk	kabalık (420)
UTİL	toŋ	4- ḳopal , ḳattiḳ , kişiniŋ köŋlige tégidiġan (II,270)
GJ		bulunamadı

549 DLT	tunkar-	617
D-K	töŋdär-<*töŋ , *töŋ- ?	"turn over" (197)
BA	töŋğder-	*ol ayak töŋğderdi* o , kabı dönderdi ; altını üstüne getirdi.(III,397)
TTD	təŋdər-	təŋtermek ~ öŋtermek (III,542)
EN	töŋtermek	devirmek , yıkmak (424)
UTİL	töŋgileklimek	halka şekilde yögimek , töŋgilek kilmak (II,365)
GJ		bulunamadı

550 DLT	tunkıt-	614
D-K	täŋit-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	tüŋğit-	*er okın tüŋğitti* adam okunu göğe doğru yükseltti (II,326)
TTD	tüŋit-	adem , oknı asmannin kerige atti (II,477)
EN	tüŋlük ;	*çatı penceresi* keçe çadırının tepesini kapatan keçe (431)
UTİL	tüŋlük	kün nuri çüşüş ve hava almaşturuş üçün , oyniŋ torusidin éçilğan töşük (II,406)
GJ	taŋ	1-dawn , day-break (294)

551 DLT	tunkluk	611
D-K	tüŋlük	"smokehole or window" (205)
BA	tüŋğlük	baca , pencere (III,383)
TTD	tüŋlük	tüŋlük (III,523)
EN	tüŋlük	çatı penceresi , keçe çadırının tepesini kapatan keçe (431)
UTİL	tüŋlük	kün nuri çüşüş ve hava almaşturuş üçün , öyniŋ törüsidin éçilğan töşük (II-406)
GJ	toŋluk~toŋnuk	a höle in the roof for the admission of light , skylight (311)

552 DLT	tunkrA	609
D-K	toŋra	"body filth" (194)
BA	tunğra	bedendeki kir (III,378)
TTD	toŋra	toŋra , bedediki kir (III,5159
EN		bulunamadı
UTİL	toŋra I	kir kasmak (II,271)
GJ		bulunamadı

553	tunkul-	616
DLT		
D-K	tüŋül-<*tüŋ-	"despair" (205)
BA	tonğul-	*er ıştın tonğuldı* adam işten ümidini kesti (III,395)
TTD	tüŋül-	tüŋülmek , ümidini üzmek (III,539)
EN		bulunamadı
UTİL	toŋlimaḳ	4- ḳizğinliḳi sovumaḳ , méhir-mühebbiti kaytmaḳ (II,273)
GJ		bulunamadı

554	tunkuş-	615-6
DLT		
D-K	tüŋüš-<*tüŋ-	"fix gtaze and ready to attack (boar)" (205)
BA	tonguş-	*tonğuz tonguşdı* domuz gözlerini dikerek adamın üzerine saldırdı (III, 394)
TTD	toŋux-	toŋuz göliyip ademge hücüm kilmakçi boldi (III,537)
EN	toŋġuz	domuz (419)
UTİL	toŋġuz	1-süt emgüçi hayvan (II,271)
GJ	toŋguz~toŋγuz	swine , pig , hog , boar (311)

555	tunkuş-	615
DLT		
D-K	töŋüš-<*töŋ , *töŋ- ?	"bow down (head) (197)
BA	tüngüş-	*er tüngüşdi* adam başını eğdi (III,393)
TTD	tüŋüx-	bişini saŋgilatti (III,537)
EN	töŋülmek	endişesiz bir suskunluk (424)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

556	tunkut-	609
DLT		
D-K	töŋüt-<*töŋ , *töŋ- ?	*t.tüş-* "fall on face" (197)
BA	tüngüt-	*er başın tüngütti* adam başını eğdi (III,396)
TTD	tüŋit-	egmek , iniştürmek (II,477)
EN	töŋülmek	endişesiz bir suskunluk (424)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

557 DLT	tuntur-	554
D-K	tuntur-<tun-<tu-	"shut ; plug up , cover" (198)
BA	tuntur	*ot anıng közin tunturdı* ilaç onun gözünü kapattı. Herhangi bir nesne bir şeyi örterse yine böyle denir (II,176)
TTD	tuntur-	tutuldurmaḳ (II,250)
EN	tondurmaḳ	dondurmak , üşütmek (419)
UTİL	tün	2-zulmet , cahalet ; ḳaraŋġu (II,408)
GJ	tundur-	to give peace , to find peace (315)

558 DLT	tuŋuz~tuŋukuz	174
D-K	toŋuz	"calendar" ; 603 "pig" (195)
BA	tonguz	domuz (III,363) ; domuz yılı (I,346) ; Türklerin on ikili yıllarından biri (III,363)
TTD	toŋuz	toŋġuz , on ikki müçel y ılınıŋ on biri (III,497) ; toŋ ġuz yïl(I,451)
EN	toŋġuz	domuz (419) ; domuz yılı (419)
UTİL	toŋġuz	on ikki müçelniŋ on ikkinçisi (II,271)
GJ	toŋgúz~ toŋyuz	swine , pig , hog , boar (311)

559 DLT	tup	160
D-K	töp	"boiled wheat" (197)
BA	top	buğday su ile kaynatılır ... eridikten sonr yenir. (I,318)
TTD	top	bir ḫil yimeklik (I,417)
EN	topan	başak kalıntısı (420)
UTİL	topan I	buğday , şal ,térik ḳatarlik ziraetlerniŋ ḫamanda déni ayrivélinġandin kéyin ḳélip ḳalġan ġol , yopurmaḳlariniŋ topidek bolup ketken uvaḳliri (II,220)
GJ	top	1- ball 2- piece (311)

560 DLT	tUp	191
D-K	top<topiq	"meat-bone" (195)
BA	top	topuk , topık kelimesinin kısaltılmışıdır (III,119)
TTD	top	top , poŋzek , bu *topiḳ* sözüniŋ ḳısḳartilmisi (III,164)
EN	topuḳ	topuk , ayak bileği (420)
UTİL	tupuḳ	1- hayvannıŋ tizidiki uç burçek şekillik sögek 2- özara teḳdim ḳélip oynaş üçün alahide tayyarlandigan topuḳ süŋiki 3- süŋek , limfa toḳulmisi (II,224)
GJ	tapan	heel (294)

561 DLT	tuprAK	235
D-K	topraq<topra-	"earth or soil" (195)
BA	toprak	toprak (I,467)
TTD	toprąk	toprak , topa (I,611)
EN	toprak<topa	toprak , toz (420)
UTİL	toprąk	1-külaş , hedeş , çéçiş neticiside , çéçil ġan halette kelgen yer ḳatlimi , topa 2-yer şarınıŋ östidiki ösümlük öseleydi ġan ḳatlimi 4-yurt zémin (II,299-300)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

562 DLT	tupunluG	201
D-K	topunluγ<topun<top	"knob of a corn-stalk" (195)
BA	tubunlug	*topunlug tarıg* kesmikli buğday (I,499)
TTD	topunluoŋ	*topunluġ tariġ* topanlik buġday topini bar buġday (I,649)
EN	topan	Başak kalıntısı (420)
UTİL	topan I	buğday , şal ,tériḳ ḳatarliḳ ziraetlerniŋ ḫamanda déni ayrivélinġandin kéyin ḳélip ḳalġan ġol , yopurmaḳliriniŋ topidek bolup ketken uvaḳliri (II,220)
GJ	top	1-ball 2-piece (311)

563 DLT	tuput	179
D-K	tübüt	"a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübüt	Türk illerinde bulunan kalabalıklı bir kavimdir. Onların bulunduğu yerde misk geyiği bulunur(I,355)
TTD	tübüt	tübüt , Türk élliride yaşaydiġan birḳovm (I,460)
EN		bulunamadı
UTİL	töbüt	memlikitimizniŋ bugünki çiŋçey şizan égizlikide yaşaydi ġan ḳedimḳi millet (II,352)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

564 DLT	tupuz	183
D-K	topuz ?	"which the rider cannot settle comfortably (saddle , load)" (195)
BA	topuz	*topuz yük* üzerinde durulamıyan , üstüne binilemeyen hayvan yükü (I,365)
TTD	topuz	*topuz yük* üstige mingbili bolmaydi ġan dericide kéleŋsiz artilġan yük. (I,472)
EN	top III	top *bir top adem* bir grup adam (420)
UTİL	topur	sep , ret , ḳatar (II,224)
GJ	tõpɛ	1- top , upper side , higher (314)

565 DLT	tUr	495
D-K	tor	"snare , net" (196)
BA	tor	tuzak , ağ (III,121)
TTD	tor	tor , tuzaḳ (III,168)
EN	tor	ağ (420)
UTİL	tor I	5- tuzaḳ , ḳapḳan ; ḳamal (II,232)
GJ	tor~to.	net , spider's web (312)

566 DLT	tUr	495
D-K	tör~töre	"foremost part of house" (197)
BA	tör	evin veya odanın en iyi , en önemli yeri , sediri (645)
TTD	tər	tor , öyniŋ töri (III,168)
EN	tör	evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	tör	1- begahḳa nisbeten yuḳiridiki cay , hürmetlik orun (II,357)
GJ		bulunamadı

567 DLT	tur- ; tUr-	266
D-K	tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	tur-	*er yokarı turdı* adam ayağa kalktı (II,6) ; adam yukarı durdu , dikildi (III,180) ; at turdı at zayıfladı , durdu (III,181)
TTD	tur-	turmaḳ , kopmaḳ , örlimek (II,6) ; turmaḳ , ḳopmaḳ (III,250) ; oruklimaḳ , at oruḳlimaḳ (III,251)
EN	turmaḳ	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	3-yatḳan , olturġan cayidin ḳozġilip tik bolmaḳ , ḳopmaḳ (II,324)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , to keep fresh , to begin (316)

568 DLT	tur-	267
D-K	tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türdi	*ol bitik türdi* o kitap dürdü (II,7)
TTD	tür-	türmek , türteklimek (II,7)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türmek I	oralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (a spindle) (318)

569 DLT	tura	495
D-K	törä~tör<tör	"foremost part of house" (197)
BA	töre	evin önemli yeri ve sediri (III,221)
TTD	tөre	tör,öyniŋ töri (III,305)
EN	tör	evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	turalğu	1-öy , makan ķilip orunlişişķa layiķ (II,320)
GJ	turæ~törə	official (316)

570 DLT	turA	542
D-K	tura	"shield" (201)
BA	tura	*tura kalkan* düşmandan gizlenmek için kullanılan her şey (III,221)
TTD	tura	tura (III,305)
EN	torimaķ	siper almak , engel olmak (421)
UTİL	tura II	1-melum ėgizliktiki , etrapi ķorşilip müdapie ķilinġan cay (II,317)
GJ		bulunamadı

571 DLT	turcI-	565
D-K	törči-	"begin" (198)
BA	türçi-	*er iş türçidi* adam işe başladı (III,275)
TTD	türqi-	türüş kilmaķ , başlimaķ (III,376)
EN	törimek	vuku olmak , çıkmak , meydana gelmek , yaratılmak , türemek (424)
UTİL	töriçilik	ḫizmettiki ve öz vezipisini ada ķiliştiki ķuruķ resmiyetçilik , biyrukratlik (II,359)
GJ	törɛl-	to be born (314)

572 DLT	turGur-	524
D-K	turγur-<tur-	"be emaciated (horse)" ; 266-7 "stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turgur-	*ol atıg turgurdı* o , atı durdurdu , zayıflattı , durgunlaştırdı ; ol mani urundun turgurdı o , beni yerimden kaldırdı (II,177)
TTD	turoɣur-	oruklatmaķ , taldurmaķ , hardurmaķ , halidin ketküzmek ; turġuzmaķ , ķopkuzmaķ , ķoparmaķ (II,252)
EN	turgunluķ ; turmaķ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali ; kalkmak(427)
UTİL	turġunluķ	özgermeslik , muķimlik , heriketsizlik (II,323)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay *toruγ at* bay (312)

573 DLT	turI	542
D-K	turi	"bitter ; ill-natured" ; "sour,frowning (face)" (201)
BA	türi	*türi neng* tadı mazı tadı gibi kekre olan her şey. Huyu sert olan adama da *türi kişi* denir (III,220)
TTD	türi	temi mozinıŋ temige oḫşaş kirik bolġan heḳandaḳ nerse (III,304)
EN	türi	II.çile , tura , kangal (431)
UTİL	türlük-türlük	her ḫil,her yayza , ḫilmuḫil (II,385)
GJ	türlük	tifferent (319)

574 DLT	turıG at ; turuG	187
D-K	turuγ	"horse bay (horse color)" (196)
BA	torığ at ; toruğ	doru renkli at ; at (I,374)
TTD	toruoŋ	toruḳ , toruḳ at (I,484)
EN	toruk	doru , koyu renkli doru (421)
UTİL	toruk	1-ḳizil , ḳizġuç (atnıŋ reŋgi heḳḳide) 2-reŋgi ḳaramtul ḳizil , ḳizġuç kelgen at (II,237)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay ; toruγ at bay (312)

575 DLT	turIGA	521
D-K	toriγa	"lark (bird)" (196)
BA	turıga	turga kuşu , bir çeşit serçe (III,174)
TTD	toriöŋa	torġa (III,239)
EN	torgay	toygar , çayır kuşu (420)
UTİL	torġay	ḳanatliri sus ḳoŋur , ḳara reŋlik sizikçiliri bar , tumşuḳi kiçik ve uçluḳ , ḳaniti çoŋ (II,235)
GJ		bulunamadı

576 DLT	turk	176
D-K	Türk	"Türk" ; "young man at prime of youth" ; "noon" (205)
BA	Türk	Tanrı yarlığayası Nuh'un oğlunun adıdır. (I,350) ; Türk. Bu kelime hem müfret hem cemi olarak kullanılır. (I,352) ; "vakit" anlamına gelen bir kelime (I,353)
TTD	Türk	Türk , Taŋrı yarlıḳiguçi Nuh'un oġliniŋ ismi (I,455) ; vaḳit menisini bildüridiġan söz bolup "taza yitilġen vaḳti" digen menide. (I,458)
EN	Türk	Türk (431)
UTİL	Türk	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,383)
GJ	túrk	Turk , illiterate person (318)

577 DLT	turK	176
D-K	turq	"length" (201)
BA	turk	bir cismin uzunluğu , boyu(I,349)
TTD	turķ	turķ , teķ-turķ , herķandaķ nersiniŋ uzunluğu , boyu (I,453)
EN	turk	suret , şekil, hal ,durum (427)
UTİL	turķ	taşķı ķıyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

578 DLT	turkAk	410
D-K	türgäk<tür-	"bundle" (205)
BA	türgek	boḫça (II,289)
TTD	türgək	türgek , boḫça , boġcima (II,421)
EN	türge	harmanda ve kar küremede kullanılan büyük kürek (431)
UTİL	türüm	1-türülüp , yiġilip ķatlaş bolup ketmek (II,388)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (a spindle) (318)

579 DLT	turkaklan-	410
D-K	türgäklän-<türgäk<tür-	"bundle" (205)
BA	türkeklen-	*ton türkeklendi* elbise dürüldü (II,351)
TTD	türgəklən-	türgeklenmek , türteklenmek (II,514)
EN	türküm	grup , top , kitle , sürü (431)
UTİL	türge	1-toķulġan mata , etles arlıķlar yõgişlip , türülüp , turidiġan toġra ķirlik yaġaç (II,384)
GJ	turγuz-	to cause to stand , to cause to stand upright , to raise , to arise (316)

580 DLT	turKın-	326
D-K	turqin-<turuq-<tur-	"swell in vein (blood) ; gather (pus in wound)" (200)
BA	turkın-	*ol mendin turkındı* o , benden utandı (II,241)
TTD	turkïn-	tartınmaķ , oyalmaķ , hiyikmek (II,350)
EN	turgunluķ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	3-heriket ķilmaydiġan toḫtap ķalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

581 DLT	turklA-	178
D-K	türklä-<Türk	"young man at prime of youth" ; "Turk" (205)
BA	türkle-	*ol meni türkledi* o , beni Türklerden saydı (III,446)
TTD	türklə-	Türk hisaplidi (III,604)
EN	Türk	Türk (431)
UTİL	Türk	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,383)
GJ	túrk	Turk , illiterate person (318)

582 DLT	turKlA-	176
D-K	turqla-<turq	"lenght" (201)
BA	turkla-	*ol yer turkladı* o , yeri enine boyuna ölçtü (III,445)
TTD	turķla-	o yerniŋ boyını ve énini ölçidi (III,604)
EN	turk	sima , suret , şekil , hal , durum (427)
UTİL	turķ	1- taşķi kiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

583 DLT	turkmAn	622-5
D-K	Türkmän	"they are the Oyuz" (243)
BA	Türkmen	bunlar Oğuzlardır (III,412)
TTD	Türkmən	Türkmen , bular oġuzlardur. (III,564)
EN	Türkmen	Türkmen (431)
UTİL	Türkmen	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (III,383)
GJ	Túrk	Turk , illiterate person (318)

584 DLT	turKU	215
D-K	torqu	"silk" (196)
BA	turku	ipek kumaş (I,427)
TTD	torķu	torķa , tawar-torķa (I,556)
EN		bulunamadı
UTİL	turķi	1-taşķi ķiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ	turgɛ	cloth-beam (316)

585 DLT	turKuG	232
D-K	turqiγ<turuq-<tur-	"shame" (200)
BA	turkuğ	haya , utanma (I,462)
TTD	turķuoŋ	tartiniş , iza tartiniş (I,603)
EN	turķ	sima , suret , şekil , hal , durum (427)
UTİL	turķ (turķi)	1-taşķi ķiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

586 DLT	turkun	222
D-K	törkün	"gathering-place of clan ; parents house" (198)
BA	türkün	oymakların , hısımların toplandığı yer ; ana baba evi (I,441)
TTD	tərkün	törkün , örük-oymak azaliriniŋ yaki örük-toķķanlariniŋ toplinidiġan yiri (I,575)
EN	turgunluķ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ķalġan , orunlaşķan , makanlaşķan 2-özgermes , muķim , turaķliķ 3-heriket ķilmaydiġan toḫtap ķalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

587 DLT	turKun	221
D-K	turqun<turuq-<tur-	"still (water)" (200)
BA	turkun	durgun (I,440)
TTD	turķun	turgun (I,573)
EN	turġun	yerli ; eskiden oturan *turgun su* akmayan su (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ķalġan , orunlaşķan , makanlaşķan 2-özgermes , muķim , turaķliķ 3-heriket ķilmaydiġan toḫtap ķalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

588 DLT	turkunlan-	222
D-K	törkünlän-<törkün	"gathering-place of clan ; parents hause"
BA	türkünlen-	*ol bu ewni türkünlendi* o , bu evi kendi evi saydı ve oturdu (II,278)
TTD	tərkünlən-	törkünlenmek , törkün ḳilivalmaḳ (II,406)
EN	turgunluḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳlıḳ 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

589 DLT	turluk	240
D-K	türlüg	"sorts , types" (205)
BA	türlüg	türlü , bir şeyin çeşitleri (I,476)
TTD	türlüg	türlük (I,622)
EN	türlük	türlü (431)
UTİL	türlük	1- melum tur , tarmaḳ ḫilġa ige bolġan 2- bir-birige oḫşimaydiġan her ḫil ḫilmuḫil (II , 385)
GJ	túrlúk	different (319)

590 DLT	turlun-	267
D-K	türlün-<türül-<tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türlün-	*türlündi neng* nesne dürüldü , büküldü (II,243)
TTD	türlün-	türülmek , püklenmek , yügelmek (II,352)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (4319
UTİL	türmek I	uralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (spindle) (318)

591 DLT	turmA	217
D-K	turma	"radish" (201)
BA	turma	turp (I,431)
TTD	turma	turma , turup (I,562)
EN	turup	turp (428)
UTİL	turup	2-şu ḫil ösümlüknıŋ oḳ yiltizi (II,328)
GJ	turup~tu:p	turnip (316)

592 DLT	turmAk	240
D-K	türmäk<tür-	"rolled bread" (205)
BA	türmek	kadınbudu denilen yemek (I,477)
TTD	türmək	türmel (I,622)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak , buram buram çıkarmak (431)
UTİL	türmek	1- oralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túrtɛklɛ-	to roll (319)

593 DLT	turmaklan-	240
D-K	türmäklän-<türmäk<tür-	"rolled bread" (205)
BA	türmeklen-	*ötmek türmeklendi* ekmekten dürüm yapıldı (II,276)
TTD	türməklən-	türmel ķilinmaķ (II,404)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türmeklenmek<türmeklimek	türmek haletķe keltürmek orimaķ , türmek ķilip tügmek (II,386)
GJ	túrúm~túјúm	*tiš t.* an iron part fixed to the gunde (of the mill) (319)

594 DLT	turnA	550
D-K	turna	"crane" (201)
BA	turna	durna , turna (III,239)
TTD	turna	turna (III,329)
EN	turna	turna (428)
UTİL	turna	bir ḫil ķuş (II,328)
GJ	turna~tonæ	crane (316)

595 DLT	turt	172
D-K	tört	"four" (198)
BA	tört	sayıda dört (I,341)
TTD	tört	töt (I,445)
EN	tört	Dört (424)
UTİL	töt	üçtin kéyin , beştin burun kelgen san yaki miķdar (II,353)
GJ	tört~tö:t~tö. t~töt~tö:~tö.	four (314)

596 DLT	turt-	628
D-K	türt-	"rub (oil on leather)" (205)
BA	türt-	*könge yağ türtti* göne yağ sürttü , sıvadı , çaldı (III,425)
TTD	türt-	sürtmek , sürkimek (III,579)
EN	türtünmek	vurmak , çarpmak , çarpışmak (432)
UTİL	türtmek	1- ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	tút-	to move away (319)

597 DLT	turtıkul	625
D-K	törtgil<tört	"square" (198)
BA	törtgül	*törtgül ew* dört köşeli ev (III,417)
TTD	tərtgül	tot çasa , tot burçek (III,569)
EN	tört	dört (424)
UTİL	türtek	2- sanaḳ sanlar bilen kélip , törteklengen nersileriŋ miḳdarini bildüridü (II,381)
GJ	tört~tö:t~tö.t ~töt~tö:~tö.	four (314)

598 DLT	turtul-	628
D-K	türtül-<türt-	"rub (oil on leather)" (205)
BA	türtül-	*terige yag türtüldi* deriye yağ sürüldü (II,229)
TTD	türtül-	sürkelmek , sürülmek , suvalmaḳ (II,332)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türtülmek<türtmek	1-ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

599 DLT	turtun-	628
D-K	türtün-<türt-	"rub (oil on leather)" (205)
BA	türtün-	*ol özinge yağ türtündi* o , kendi kendine yağ süründü (II,240)
TTD	türtün-	sürkimek , sürkivalmaḳ , sürkevatkandek köründi (II,348)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türtmek	1-ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,383)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

600 DLT	turtuş-	628
D-K	türtüš-<türt-	"rob (oil on leather)" (205)
BA	türtüş-	*ol mening birle koguşka yağ türtüşdi* o , benimle deriye yağ sürmekte yarış etti (II,205)
TTD	türtüş-	surkeşmek , suruşmaḳ , suvaşmaḳ (II,294)
EN	türtüşmek	dürtüşmek ; birbirini dürtmek (432)
UTİL	türtüşmek<türtmek	1-ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

601 DLT	turU	542
D-K	törü	"custom" (197)
BA	törü	görenek , âdet (III,221)
TTD	tərü	tərü , resm-yosun , kaide (III,305)
EN	tör	evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	töre	3-buyurukrat (II,357)
GJ		bulunamadı

602 DLT	turU-	559
D-K	törü-	"be created" (198)
BA	törü-	*yalnğuk törüdi* insan yaratıldı (III,262)
TTD	tərü-	törelmek , yaratılmaḳ (III,358)
EN	törelmek	vuku bulmak , çıkmak , meydana gelmek , yaratılmak , türemek (424)
UTİL	törelmeḳ	2-toğulmaḳ , dünyaġa köz açmaḳ (II,359)
GJ	törel-	to be born (314)

603 DLT	turuG	187
D-K	turiγ<tur-	"mountain stronghold" (200)
BA	turuğ	dağlarda sığınılacak yer (I,373)
TTD	turuo̧	turaḳ , tura , taġ tura (I,483)
EN		bulunamadı
UTİL	tura II	1-melum ėgizliktiki etrapı ḳorşilip müdapie ḳilinġan ve turuş , hayat keçürüş üçün teyyarlan ġancay 2-ėgiz boy , ḳamet (II,317)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stand , to stay , to abide (316)

604 DLT	turuGlAG	266-7
D-K	turuqlaq<turiγ<tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turuglag	*turuglag yer* durulacak yer (I,496)
TTD	turuoɣlaoɣ	*turuġlaġ yer* turalġu yer , turidiġan yer (I,646)
EN	turuġluḳ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turaḳlıḳ	1-özgermeydiğan , muḳim 2-melum turaḳlarġa ige bolġan , turaḳlarġa bölüngen (II,319)
GJ	tur-~tu.~tu-	to stay , to stand (316)

605 DLT	turuGsA-	266-7
D-K	turuγsa-<turiγ<tur-	"stand up" (200)
BA	turugsa-	ol munda turugsadı o , burada durmak istedi (III,333)
TTD	turuoɣsa-	turġusi kelmek (III,445)
EN	turuġluḳ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turmaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

606 DLT	turuK	524
D-K	turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (201)
BA	turuk	her şeyin arığı , zayıf (I,380)
TTD	turuḳ	oruḳ , her nersiniŋ oruğı (I,492)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳlik (II,323)
GJ		bulunamadı

607 DLT	turuK-	326
D-K	turuq-<tur-	"swell in vein (blood) ; gather (pus in wound)" (200)
BA	turuk-	*kan duruktu* toplandı (II,115)
TTD	turuḳ-	turup ḳalmaḳ , yiġilmaḳ , oyimaḳ (II,158)
EN	turuġluḳ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turmaḳ	6- caylaşturmaḳ , orunlaşmaḳ (II,324)
GJ	tur-~ tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

608 DLT	turuKlA-	524
D-K	turuqla-<turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (200)
BA	turukla-	ol atıg durgunlaştırdı , arıksaydı (III,337)
TTD	turuḳla-	oruḳlatmaḳ (III,460)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳliḳ (II,323)
GJ		bulunamadı

609 DLT	turuKlan-		524
D-K	turuqlan-<turuqla-<turuq<tur-		"be emeciated (horse)" (200)
BA	turuklan-	*ol bu atıg turuklandı* o , bu atı durgun , argın saydı (II,265)	
TTD	turuḳlan-	turuḳ körmek , oroḳ hisaplimaḳ (II,386)	
EN	turuġluḳ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)	
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳliḳ 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)	
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)	

610 DLT	turuKluK	251
D-K	turuqluq<turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (200)
BA	turukluk	durgunluk , cılızlık (I,503)
TTD	turuḳluḳ	oruḳluḳ , acizliḳ (I,654)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳliḳ (II,323)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay *toruγ at* bay (312)

611 DLT	turul-	331
D-K	turul-<tur-	"be disgusted" (200)
BA	turul-	*er ıştın turuldı* adam işten usandı (II,126)
TTD	turul-	zirikmek , didikmek (II,176)
EN	turaklik	sabit , devamlı , istikrarlı , değişmez (426)
UTİL	turmaḳ	2-hekettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , to keep fresh , to begin (316)

612 DLT	turul-	267
D-K	türül-<tür-	"roll up (book) (205)
BA	türül-	*bitik türüldi* kitap dürüldü (II,127)
TTD	türül-	türülmek , türteklenmek (II,177)
EN	türülmek	sarılmak , yumaklanmak , sıvanmak , kıvrılmak , buram buram çıkmak (432)
UTİL	türülmek	2- yiğilip , üsti-üstige dövilenmek (II,387)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (spindle) (318)

613 DLT	turumlA-	200
D-K	turumla-<turum<tur-	"a man's height" (200)
BA	turumla-	*ol suwug turumladı* o , suyu boyu ile ölçtü (III,341)
TTD	turumla-	boylimaḳ (III,466)
EN	turmaḳ	kalkmak (427)
UTİL	tör	2-kiriş éġiziġa nisbeten eŋ içidiki cay (II,357)
GJ	túrúm~tújúm	tiš t. an iron part fixed to the gunde (of the mill) (319)

614 DLT	turumtAy	552
D-K	turumtay	"a bird of prey , a hunting bird" (201)
BA	turumtay	yırtıcı kuşlardan birinin adı (III,243)
TTD	turumtay	turumtay (III,334)
EN	turumtay	bozdoğan (428)
UTİL	turumtay	şuŋḳar ailisige kiridiġan yirtḳuç ḳuş (II,330)
GJ		bulunamadı

615 DLT	turun-	340
D-K	turun-<tur-	"stand against ; confront , oppose" ; "pause" ; 524 "be emaciated (horse)" (200)
BA	turun-	*ol manga utru turundı* o, bana dayattı (II,145) ; er ışta turundı adam işte durakladı ; at turundı at arıklaştı (II,146)
TTD	turun-	o bana ottura turdi (II,205); turuvalmaḳ , toḫtivalmaḳ ; oruklimaḳ , cudimaḳ (II,206)
EN	turguzmaḳ ; turgunluḳ	kaldırmak , ayakta durdurmak ; durgunluk , sükunet hali (427)
UTİL	turmaḳ ; turgunluḳ ; torimaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324) ; sükunet hali (427) ; 3-ḳorşimaḳ , ariġa almaḳ (II,238)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , (316)

616 DLT	turun-	267
D-K	türün-<tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türün-	*er öz bitikin türündi* o kendi kitabını dürdü , kendi başına dürdü (II,145)
TTD	türün-	türüvalmaḳ , türteklimek , türmek (II,205)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türmek I	uralġan , tügülgen , türülgen (I,386)
GJ	túrúm~túǰúm	*tiş t.* an iron part fixed to the gunde (of the mill) (319)

617 DLT	turur	296
D-K	turur<tur-	"as verbal auxiliary" (200)
BA	turur	dır ; mazisi ve mastarı olmayan bir fiil (I,6) ; dır , mazisi ve mastarı olmayan bir müstakbel fiildir
TTD	turur	bu gelgüsi zaman péili bolup , onıŋ ötġen zaman ve mester şekli adette işlitilmeydi ve dur ; tur digen manini bildüridü (I,7) ; tur~dur (III,251)
EN	turmaK	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	ayiġiġa tayinip tik ḫalette bolmaḳ (II,324)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

618 DLT	turuş-	266-7
D-K	turuš-<tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turuş-	*kiçig ulug birle turışdı* küçük büyüğe karşı durdu , mukavemet etti (II,95)
TTD	turux-	ten turuşmaḳ , ḳarşı turmaḳ (II,126)
EN	turuş	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	20- ayaḳta tursun , tügül dégen inkar meniside yüklime rolida kélidü (II,325)
GJ	turuš-	to stand together (316)

619 DLT	turuş-	267
D-K	türüš-<tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türüş-	*ol manga bitik türüşdi* o , bana kitap dürmekte yardım etti (II,95)
TTD	türüx-	türüşmek , türtekleşmek (II,127)
EN	türüş	sarma , yumaklama , sıvama , kıvırma (432)
UTİL	türmek I	oralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (spindle) (318)

620 DLT	turuşGAn	266-7
D-K	turušγan<turuš-<tur-	"stand up , rise (mist)" (200)
BA	turuşgan	daima (herkese) karşı koyan (I,518)
TTD	turuxoɣan	teŋ turuşidiġan , zitlişidiġan (I,673)
EN	turmaḳ	kalkmak *turup almak* ısrar etmek (427)
UTİL	turmaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	turuš-	to stand together (316)

621 DLT	turut-	417
D-K	törüt-<törü-	"fit make right" (198)
BA	türüt-	*Tengri yalnġuk türütti* Tanrı ademi yarattı (II,303)
TTD	tərüt-	türetmek , türeldürmek (II,442)
EN	törelmek	vuku olmak , çıkmak , meydana gelmek , yaratılmak , türemek (424)
UTİL	törelmek	3-peyda bolmaḳ , hasıl bolmaḳ (II,359)
GJ	törɛl-	to be born (314)

622 DLT	tus tus	165
D-K	tos	t.t. : onomat.: beating something soft. Tos tos (196)
BA	tus tus	keçe ve elbise gibi her yumuşak şeye vurmaktan çıkan ses (I,329) ; "anı tus tus urdı" onun elbisesi üzerine çabuk çabuk vurdu. (III,124)
TTD	tus tus	tas-tus , Kiğiz ve tonġa dşaş yumşaķ nersilerni orġanda çiķidiġan avaz(I,430) ; onıŋ tonıġa tas-tus urdı (III,172)
EN	tars tus	tak tak (taklidi ses) (428)
UTİL	tus tus	"tus" sözinin tekrarlinişi (II,241)
GJ		bulunamadı

623 DLT	tusan	202
D-K	tosun	"unbroken colt" (196)
BA	?	henüz binilmemiş tay (I,402)
TTD	tosun	tosun , minilmigen tay (I,523)
EN	tosun	ürkek , korkak *tosun at* ürkek at (421)
UTİL	tosun	köndürülmigen , şaş (II,245)
GJ	tosandʒï	wooden hedge , covering (312)

624 DLT	tUş	497
D-K	töš	sternum or breast-bone" (198)
BA	töş	döş , göğsün başı (III,125)
TTD	tөx	toş , kökrekniŋ otturisi (III,173)
EN	töş	döş (424)
UTİL	töş	gevdiniŋ boyun bilen ķorsaķ otturisidiki aldi kismi , kökrek (II,360)
GJ	töš	1-sternum (314)

625 DLT	tUş	497
D-K	tuş	"belt buckle" ; "like or equal ; facing" ; 220 "confront" (201)
BA	tuş	kemer kayışları ucuna takılan altın veya gümüş toka ; denk , öğür , benzer ; karşı , bir şeyin karşısı , amaç (III,125)
TTD	tux	altun yaki kümüştin yasalġan kemer tasmisiniŋ öçiġa takilidiġan toķa (III,173) ; teŋ , teŋtüş ; tuş , ödül , bir nersiniŋ tuşi (III,172)
EN	duş ; çüş	kabarık , tümsek (105) ; III- tüşmu-tüştin taraf taraftan (432)
UTİL	töşbaġ	éġer , toķum , mölni toķiġanda , harvini ķatķanda , hayvanlarniŋ töşidin tartip çiŋitidi ġan tasma yaki arġamaça (II,360)
GJ		bulunamadı

626 DLT	tUş ; tuş	497
D-K	tüš ; tüš-	"siesta time" (205) ; 473 (no tr.) "alight" ; "who has attained pubsory" ; "dream" (206)
BA	tüş	*tüş ödi* konulacak zaman , kuşluk vakti ; düş görmek ; ihtilam olmak , düşü azmak ; Düş , rüya , *tüş yordi* rüya tabir etti (I,125) ; eğlek , durak , yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman (I,330)
TTD	tüx	tüş~çüş , "tüş ödi" çüş vaḳti ; tüş~çüş , éhtilam ; tüş~çüş , *tüş yordi* çüş oridi (III,173) ; tüş~çüş , seperde dem alidi ġan orun yaki vaḳit (431)
EN	çüş	öğle , öğlene kadar zaman ; düş , rüya (89) ; inmek , düşmek (89)
UTİL	çuş I	uyḳu ceryanida hasil bol ġan (II , 720)
GJ	tüš- ~ túš- ; tüš	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perch , to put up ; 1- t.~čüš: dream (320)

627 DLT	tuş-	220 ; 270
D-K	tuš- ; tüš-	"confront" (201) ; "get off (horse)" (206)
BA	tuş- ; tüş-	*ol manga tuşdı* o , bana duş oldu , bana rastladı , beni gördü (II,12) ; er attın tüşdi adam attan indi. Yerinden düşen herhangi bir şey için dahi böyle denir (II,13)
TTD	tux- ; tüş-	düç kelmek , ödül kelmek , öçreşmek (II,15) ; tüşmek ~ çüşmek (II,16)
EN	çüşmek	inmek , düşmek *yenişinizda biznikige çüşün* dönüşünüzde bize gelin (89)
UTİL	çüşmek	1-yuḳiridin , égiz yerdin yaki nersé üstidin peske ḳarap heriket ḳilmaḳ (II,722) ; 10-seperde közligen cay ġa bérip tḫtimaḳ , ḳonmaḳ (II,723)
GJ	tüš~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

628 DLT	tuşA-	561
D-K	töšä-	"spread out (matterss or bedding)" (198)
BA	töşe-	*töşek töşedi* döşek döşedi (III,266)
TTD	təxə-	töşimek , salmaḳ (III,364)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun- körpe (II,360)
GJ	tüš~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

629 DLT	tuşA-	497
D-K	tüšä-<tüš	"dream" (206)
BA	tüşe-	*ol tüş tüşedi* o , düş gördü (III,266)
TTD	tüxə-	tüşi-~çüşi- , çüş körmek (III,363)
EN	çüş	I-düş , rüya(89)
UTİL	çüş I	uyķu , ceryanida hasil bolġan (II,720)
GJ	tüš	1-t.~čüš , dream (320)

630 DLT	tuşAG	207
D-K	tušaγ<*tuša-<tuš	"shackle , hobble (201)"
BA	tuşağ	köstek , at ayağına vurulan bukağı (I,411)
TTD	tuxaoɣ	tuşak~çuşek at çüşigi (I,536)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , eşek , ķatarliķ ülağlarniŋ ayiġini çétip ķoyuş üçün yasalġan sayman çéder (II,720)
GJ	tüş~túş-	to alight , to descend , to dismount , to go down (320)

631 DLT	tuşAGU	224
D-K	tušaγu<tuša-<tuš	"shackle , hobble" (201)
BA	tuşagu	köstek (I,446)
TTD	tuşaoɣu	at tuşagu boldı atnı çüşeş vaķti bolmaķ (I,582)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , éşek , ķatarliķ olağlarniŋ ayiġini çetip ķoyuş üçün yasalġan sayman , çéder (II,720)
GJ	tüš~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

632 DLT	tuşak	561
D-K	töşek<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşek	döşek (I,387)
TTD	təxək	töşek , orun , körpe (I,503)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-túš-	to alight , to descend (320)

633 DLT	tuşaklık	561
D-K	tösèklig,lik< töşek<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşeklik	döşeklik , döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan (I,509)
TTD	təxəklik	töşeklik (I,662)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall (320)

634 DLT	tuşal-	561
D-K	töšel-<töšä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşel-	*töşek töşeldi* döşek döşendi (II,128)
TTD	təxel-	silinmek (II,179)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

635 DLT	tuşan-	497
D-K	tuşan-<tuş	"belt buckle" (201)
BA	tuşan-	*er adhakı tuşandı* adamın ayağı dolaştı , kösteklendi (II,146)
TTD	tuxan-	çüşele-~çüşalmaķ , kalvulaşmaķ (II,207)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , éşek , ķatarlıķ olaġlarnıŋ ayiġini çetip ķoyuş üçün yasalġan sayman , çéder (II,720)
GJ	tüş-~túş-	to alight , to descend , to dismount , to go down (320)

636 DLT	tuşan-	561
D-K	töşän-<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşen-	*ol özinge töşek töşendi* o kendisine döşek döşedi (II,147)
TTD	təxən-	tüşek~çüşek silivalmaķ (II,207)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun– körpe (II,360)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

637 DLT	tuşat-	561
D-K	töšet-<töšä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşet-	*ol töşek töşetti* o , döşek döşetti (II,307)
TTD	töşət-	töşek saldurmaḳ , körpe saldurmaḳ (II,449)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend (320)

638 DLT	tuşGur-	356
D-K	tošγur-<to-	"fill" (193)
BA	toşgur-	*ol ewin tawar birle toşgurdı* o , evini malla doldurdu (II,178)
TTD	toxoɣur-	toşgurmaḳ~toşguzmaḳ (II,253)
EN	toşkuzmaḳ	doldurmak (421)
UTİL	toşmaḳ	1-liḳ ḳilip ḳaçilanmaḳ , tolmaḳ (II,246)
GJ	tošqar- ; tošquż-	to fill (313)

639 DLT	tuşGur-	220
D-K	tušγur-<tuš-	"confront" (201)
BA	tuşgur-	men ogulnı atasınga tuşgurdum ben oğlunu babasına kavuşturdum (II,178)
TTD	tuxoɣur-	kovuşturmaḳ , oçraşturmaḳ (II,253)
EN	toşimaḳ	yetmek , berdaşliḳ , bermek , çidimaḳ (II,248)
UTİL	çüşürmek<çüşmek	19-kelmek , yetmek , uḳturulmaḳ (II,724)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

640 DLT	tuşlA-	573
D-K	tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşla-	*men anı tuşladım* ben onu sıraya aldım , hizasında durdum , karşısında durdum (III,294)
TTD	tuxla-	tuşlimaḳ , ödüllimek , ödülleşmek (III,402)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşmek	33- toḫtimaḳ , toġra kelmek (II,722)
GJ		bulunamadı

641 DLT	tuşlan-	166
D-K	tüšlän-<tüš-	"place or time of encampmend" (205)
BA	tüşlen-	*elkin tüşlendi* konuk indi (konuk yatıp sonra gitmek üzere indi) (II,242)
TTD	tüxlən-	aram almaḳ , ḳonmaḳ (II,352)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşlimek	şu cayda çüşkiçe turmaḳ , şu cayda çüşni ḳilmaḳ , şu cayda çüşni ötküzmek (II,722)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend (320)

642 DLT	tuşlan-	220
D-K	tušlan-<tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşlan-	*bir neng birge tuşlandı* bir nesne bir nesneye yöneldi , duş oldu , karşılaştı (II,244)
TTD	tuxlan-	tuş kelmek , ödül kelmek (II,354)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşlimek	şu cayda çüşkiçe turmaḳ (II,722)
GJ	tüš~túš-	*tüşüp ber-* to deliver (320)

643 DLT	tuşlat-	497
D-K	töšlet-<töšlä-<töš	"sternum or breast-bone" (198)
BA	töşlet-	*ol anı töşletti* o , onun döşüne , göğsüne vurdurttu (II,342)
TTD	təxlət-	töşige ördürdi (II,501)
EN	töş	döş (424)
UTİL	töş	1-gevdiniŋ boyun bilen ḳorsaḳ otturisidiki aldi ḳismi (II,360)
GJ	töš	1-flesh on the sternum (314)

644 DLT	tuşlat-	573
D-K	tušlat-<tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşlat-	*ol yerig angar tuşlattı* o , onu uzaktan bir yeri karşısına gelecek surette durdurdu (II,342)
TTD	tuxlat-	ödülletmek , ödül ḳildurmaḳ (II,501)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşmek	mas , del , toġra , muvapiḳ , bap kelmek (II,724)
GJ		bulunamadı

645 DLT	tuşluk	240
D-K	tüšlük<tüš	"siesta time" (204)
BA	tüşlük	*tüşlük ödhi* dinlenmek için yolcuların gece yarısından sonraki konak vakitleri (I,477)
TTD	tüxlük	*tüşlük özi* çüşkün vakti (I,622)
EN	çüşlük	öğlen , öğle zamanına ait . Çüşlük dem aliş: öğlen dinlenme zamanı (89)
UTİL	çüşlük	çüşte ait , çüşge teelluk (II,722)
GJ	tüš	1-t.~čüš: dream 2-noon , midday ; tüš vætidæ: noon ot noon (320)

646 DLT	tuşU tuşU	544
D-K	tušu<tur šu	t.t. "said to make a donkey stop" (201)
BA	tuşu tuşu	Eşek durdurulmak istendiği zaman kullanılır. (III,224)
TTD	tüxü	*tüşü tüşü* çüşü çüşü işekni töhtitiş öçün iytilidi ġan söz (III,310)
EN	çüşimek	Kösteklemek *atnı çüşimek* atı kösteklemek (89)
UTİL	töşbaġ	éger , toķum , mölini toķiġanda , harvini ķatķanda , hayvanlarniŋ töşidin tartip çiŋitidi ġan tasma yaki arġamçe (II,360)
GJ		bulunamadı

647 DLT	tuşuk	195
D-K	tüšük<tüš-	"sluggard" (206)
BA	tüşük	işten güçten kalan , haylaz , düşkün (I,387)
TTD	tüxük	çüşkün , horun lamzelle (I,503)
EN	çüşkün	kederli , mahzun , hüzünlü , üzüntülü , düşünceli (89)
UTİL	çüşkün	ruhiy keypiyati töven , ümidsiz , meyus , ġemkin (II,722)
GJ		bulunamadı

648 DLT	tuşur-	220
D-K	tušur-<tuš-	"confront" (201)
BA	tuşur-	*ol meni sanga tuşurdu* o, beni sana kavuşturdu (II,78)
TTD	tuxur-	uçraşturmaķ , kovuşturmaķ (II,103)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşürmek<çüşmek	19-kelmek , yetmek , uķturulmaķ (II,724)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

649 DLT	tuşur-	270
D-K	tüšür-<tüš-	"get off" (206)
BA	tüşür-	*ol elig yarmak tüşürdi* o , elinden para düşürdü (II,78)
TTD	tüxür-	tüşürmek~çüşürmek , çüşürüp ḳaymaḳ (II,103)
EN	çüşürmek	indirmek , düşürmek (90)
UTİL	çüşmek	1-yuḳiridin , égiz yerdin yaki nersé üstidin peske ḳarap heriket ḳilmaḳ (II,722)
GJ	tüšür-~tüšúr-~tüšüj-	to cause to fall , to cause to descend (320)

650 DLT	tut-	411
D-K	tut- ; tut-(tït- ?)	"catch , capture" (201) ; 411 "throb with pain" (192)
BA	tut-	*ıt keyik tuttı* köpek geyik tuttu (II,292) ; baş tuttı yara zonkladı (II,291)
TTD	tut-	tutmaḳ (II,426) ; totmaḳ , aġrıḳ tutmaḳ (II,425)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutmaḳ	16-öz pailiyitide melum tertip-ḳaide bilen iş élip barmaḳ , becirilmek (II,307)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

651 DLT	tutAşI~tutşı	213
D-K	tutaši~tutši~tutči <tutuš-<tut-	"adjoining" (202)
BA	tutaşı ~ tutşı	yakın komşu , her zaman (I,423)
TTD	tutxï	tutaş , yandaş , ḫoşna (I,552)
EN	tutaş ; tutaşmaḳ	yekpare , bütün , hep , kesintisiz ; bitişik olmak (428)
UTİL	tutaş	2-yanmuyan caylaşḳan , yandaş (II,300)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join , to take together (317)

652 DLT	tutat-	415
D-K	tütät-<tütä-<tüt-	"smoke , smoulder" (206)
BA	tütet-	*ot tütün tütetti* ateş ,duman tütüttü , tütün tütüttü (II,299)
TTD	tütət-	tütetmek (II,436)
EN	tütün	duman , aile , ocak (432)
UTİL	tütek	1-ot yalḳunliridin kötürül ġen is , tütün (II,379)
GJ	tútún	smoke (319)

653 DLT	tutGaK	235
D-K	tutγaq<tut-	"raiding party" (202)
BA	tutgak	geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük (I,467)
TTD	tutoɣak	til tutḳuçi (I,611)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutḳaḳ	pat-pat tutidiġan tutuş adetke aylanġan (II,303)
GJ	tutyun	prisoner (317)

654 DLT	tutGUn	220
D-K	tutγun<tut-	"captive" (202)
BA	tutgun	tutgun , yakalanan esir , tutsak (I,438)
TTD	tutoɣun	tutkun , esir (I,570)
EN	tutkun	tutsak , esir (428)
UTİL	tutḳun	1-tutulġan , ḳamalġan , öz erkidin , iḫtiyarlikidin mehrum ḳilinġan (II,305)
GJ	tut-	to seize , to grasp , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

655 DLT	tutsuk	239
D-K	tütsüg<tut-	"quarrelsome" (202)
BA	tütsük	kinci (I,476)
TTD	tütsük	*tütsük kişi* adavet tutdıġan kişi (I,624)
EN	tütküşlimek	birbirine saldırmak , kışkırtmak , tahrik etmek (432)
UTİL	tütek	3- zulmet , ġezep , vehimini bildiridiġan alamet ; körünüş (II,379)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join (317)

656 DLT	tutsuK-	411-2
D-K	tutsuq-<tut-	"catch , capture" (201)
BA	tutsuk-	*er yagıka tutsukdı* adam düşmana tutuldu , yakalandı (II,227)
TTD	tutsuḳ-	tutulmaḳ , tutḳun bolmaḳ (II,329)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutmaḳ	3-ġlap , ovlap , izlap ḳolġa çüşürmek (II,306)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

657 DLT	tuttur-	411-2
D-K	tuttur-<tut-	"catch , capture" , "give surety" (201)
BA	tuttur-	*beg ogrını tutturdı* bey hırsızı tutturdu (II,174)
TTD	tuttur-	tutturmaḳ~tutguzmaḳ (II,246)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutmaḳ	3-ḳoġlap , ovlap , izlap ḳolġa çüşürmek , ḳismaḳ , ḳiltaḳ , ḳapḳan ḳatarlıḳlarġa çüşürmek (II,306)
GJ	tuttur-~tuttuj-	to cause to take , to hand over (317)

658 DLT	tutuG	187
D-K	tutuγ<tut-	" demonic possession" (202)
BA	tutuğ	rehin , dutu ; efsun , büyü tutması (I,373)
TTD	tutuoı	tutuḳ , gore , rene; tutḳaḳlıḳ (I,483)
EN	tutmaḳ	tutmak , alıkoymak ; tutmak , ahı tutmak (428)
UTİL	tutuḳ I	2-éniḳ emes , mücmel 3-ḫuşallıḳ alametliri bilinmeydi ġan ; ġemkin (II,311)
GJ		bulunamadı

659 DLT	tutuGluG	187
D-K	tutuγluγ<tutuγ<tut-	"demonic possession" (202)
BA	tutuglug	*tutuglug yer* tekin olmayan yer , cin çarpan yer (I,496)
TTD	tutuoıluoı	*tutuġluġ yer* cinliḳ yer , cin bar yer , ötken kişilerge cin çaplişidiġan yer (I,645)
EN	tutuḳ	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	2-éniḳ emes , mücmel 3-ḫuşallıḳ alametliri bilinmeydi ġan ; ġemkin (II,311)
GJ		bulunamadı

660 DLT	tutuK	191
D-K	tutuq<tut-	"gelding , eunuch" (202)
BA	tutuk	enenmiş , iğdiş edilmiş ; erkek adlarındandır (I,380)
TTD	tutuḳ	piçivétilgen , aḫta ; tutuḳ , erler ismi (I,492)
EN	tutuḳ	bulıutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	éniḳ körünüp turmaydi ġan , uçuḳ emes (II,311)
GJ	tutuγ<tut-	t. ber- to permit to be caught (317)

661 DLT	tutuK-	407
D-K	tatiq-<tat-	"rust" (181)
BA	tutuk-	paslanmak , kılıç tutuktı kılıç paslandı (II,116)
TTD	totuḳ-	tatlaşmaḳ~datlaşmaḳ *ḳiliç datlaşti* ḳiliçni dat basti (II,161)
EN	tutuḳ	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	1- éniḳ körünüp turmaydi ġan , uçuḳ emes (II , 311)
GJ	tat	2-rust (297)

662 DLT	tutuKlA-	191
D-K	tutuqla-<tutuq	"gelding , eunuch" (202)
BA	tutukla-	*ol oglun tutukladı* o , oğlunu enedi veya enenmiş olmaya nisbet etti (III,337)
TTD	tutukla-	tutḳuzmaḳ , piçmek , aḫta ḳilmaḳ , aḫta dep hésaplimaḳ (III,460)
EN	tutuḳ	bulıutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	éniḳ körünüp turmaydi ġan , uçuḳ emes (II,311)
GJ	tutuγ<tut-	t. ber- to permit to be caught (317)

663 DLT	tutul-	411-2
D-K	tutul-<tut-	"catch , capture" , "give surety" (201)
BA	tutul-	*keyik tutuldı* yaban hayvanı tutuldu. (II,120)
TTD	tutul-	tutulmak (II,167)
EN	tutulmaḳ	tutulmak (429)
UTİL	tutmaḳ	3-ḳoġlap , ovlap , izlap ḳolġa çüşürmek ; ḳismaḳ , ḳiltaḳ , ḳapḳan ḳatarliḳlarġa çüşürmek (II,306)
GJ	tutul-	to be seized (II,317)

664 DLT	tutun	201-2
D-K	tütün<tüt-	"smoke" (206)
BA	tütün	duman (I,400)
TTD	tütün	tütün , is (I,520)
EN	tütün	duman , aile , ocak (I,432)
UTİL	tütün	1-maddilar köygende havaġa acrilip çiḳidiġan uşşaḳ zerriçilerdin ibaret bolġan ġazsiman cisimlar yiġindisi , is (II,380)
GJ	tútún	smoke (319)

665 DLT	tutun-	339
D-K	tutun-<tut-	"be eclipsted (sun ; moon)" (202)
BA	tutun-	*kün tutundı* güneş tutuldu (II,143)
TTD	tutun-	tutulmaḳ , tutuvalmaḳ , tutaşmaḳ (II,202)
EN	tutulmaḳ	tutulmak kün tutuldi güneş tutuldu (429)
UTİL	tutulmaḳ	4-başḳa nersiler yaki uniŋ sayisi bilen ḳaraŋġulişip ḳalmaḳ (II,312)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp (316)

666 DLT	tutuncu	339
D-K	tutunču<tutun-<tut-	"be eclipsed (sun:moon)" (202)
BA	tutunçu	*tutunçu ogul* evlatlığa alınmış çocuk (III,375)
TTD	tutunqu	asranda , asranda oġul (III,512)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutunmaḳ	2- kirişmek , birer işni ḳilişḳa başlimaḳ (II,312)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp (316)

667 DLT	tutur-	411-2
D-K	tüttür<tut-	"catch , capture" (201)
BA	tütür-	*ol angar it tütürdi* o , ona köpeğini saldırttı , kışkırttı (II,73)
TTD	tütür-	küşkürt- (II,96)
EN	titivetmek	altüst etmek , dağıtmak , karmakarışık etmek , ditivetmek (415)
UTİL	tutuşmaḳ	2-bir-biri bilen élişmaḳ ; uruşmaḳ (II,310)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch (316)

668 DLT	tutuş	184
D-K	tutuš~tutuš-<tut-	"quarrel" (202)
BA	tutuş	erkek adlarındandır ; çıkışma , çekişme (I,367)
TTD	tutux	tutuş , erler isimi ; kayiş , ḳattiḳ gep ḳiliş (I,476)
EN	tutuş	tutut , tutma (429)
UTİL	tutuş	"tutmaḳ" péliniŋ yene bir ḫil isimdişi (II,310)
GJ	tutuš-	to hold each other (317)

669 DLT	tutuş-	313
D-K	tutuš-<tut-	"quarrel" (201)
BA	tutuş-	*olar ikki tutuşdılar* onlar ikisi tutuştular. Yapışırsa da böyle söylenir (II,88)
TTD	tutux-	tutuşmaḳ (II,117)
EN	tutaşmaḳ	bitişik olmak (428)
UTİL	tutmaḳ	1- koli bilen sıḳımdımaḳ , sıḳımdap turmaḳ (II,306)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join , to take together (317)

670 DLT	tutuş-	313
D-K	tütüš-<tut-	"quarrel" (202)
BA	tütüş-	*ol manga keyik tütüşdi* o, bana avı yakalamakta yardım etti. Yarışmakta yardım etti. Yarışmak da böyledir (II,88)
TTD	tütüx-	tütüşmek (II,117)
EN	tutuş	tutuş , tutma (429)
UTİL	tutuşmaḳ<tutmaḳ	ḳoli bilen sıḳımdımaḳ , sıḳımdap turmaḳ ; ikki ḳoli arisida toḫtatmaḳ (II,306) ; 2-birbiri bilen élişmaḳ , uruşmaḳ (II,310)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold (316)

671 DLT	tutuz-	312
D-K	tutuz-<tut-	"give suggestion or instruction" (202)
BA	tutuz-	*men engar söz tutuzdum* ben ona tutulması riayet edilmesi lazım gelen bir söz söyledim (II,86)
TTD	tutuz-	tapilimek , çorimek (II,114)
EN	tutulmaḳ	tutulmak (429)
UTİL	tutḳuzmaḳ	2-başḳuruşḳa , ḫever élişḳa , terbiyileşke bermek , tapturmaḳ (II,304)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

672 DLT	tuvıl	517
D-K	tavil	"drum" (181)
BA	tovıl	davul ; avda doğan kuşu için çalınan davul (III,165)
TTD	towïl	tébilcaŋ , kiçik dumbaḳ (III,226)
EN	tovlimaḳ	bağırmak , seslenmek (422)
UTİL	davul	ovġa çiḳḳanda , ovlarni ürkütüp bir yerge yi ġiş üçün çélinidiġan meḫsus naġra (II,37)
GJ	tovala-~towla-	to shout , to scald , to cry , to bellow (camel) (313)

673 DLT	tuy-	633
D-K	toy-<tod-<*to-	"be satiated" (193)
BA	toy-	*karın toydı* rarın doydu (III,244)
TTD	toy-	toymaḳ (III,336)
EN	toymaḳ	doymak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ		bulunamadı

674 DLT	tuy-	552
D-K	tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuy-	*er işin tuydı* adam işini duydu (III,244)
TTD	tuy-	tuymaḳ (III,335)
EN		bulunamadı
UTİL	tuymaḳ	héś ḳilmaḳ , sezmek , bayḳimaḳ (II,351)
GJ		bulunamadı

675 DLT	tuyaG	517
D-K	tuyaɣ	"hoof (horse)" (203)
BA	tuyağ	at tırnağı , hayvan tırnağı , tuynak (III,165)
TTD	tuyaoŋ	tuyaḳ , hayvanniŋ tuyiġi (III,227)
EN	tuyak	1-toynak , hayvanın tırnağı (429)
UTİL	tuyaḳ	1-bezi süt emgüçi hayvanlarniŋ ayaġliriniŋ uçidiki muŋguzsiman ḳattiḳ ḳismi (II,350)
GJ		bulunamadı

676 DLT	tuyaGlIG	523
D-K	tuyaγliγ<tuyaγ	"hoof (horse)" (203)
BA	tuyağlığ	*tuyaglıg yılkı* tırnaklı hayvan (III,178)
TTD	tuyaoŋlïoŋ	tuyaglıg (III,245)
EN	tuyaḳ	1-toynak ; hayvanın tırnağı (429)
UTİL	tuyaḳlıḳ	tuyaġi bar , tuyaḳḳa ige (II,350)
GJ		bulunamadı

677 DLT	tuyın	519
D-K	tuyin<tu-	"stingy" (198)
BA	tuyın	pinti ; sıkıntılı (III,169)
TTD	tuyïn	bihil , pihsik (III,231)
EN	toyduruvetmek	bıktırmak , usandırmak (422)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

678 DLT	tuysuK-	552
D-K	tuysuq-<tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuysuk-	*er tuysukdı* adam , duysuktı , duyar gibi oldu (III,195)
TTD	tuysuḳ-	tuyuḳsimaḳ , tuyup ḳalmaḳ (III,271)
EN	tuymaḳ	duymak (429)
UTİL	tuymaḳ	hés ḳilmaḳ , sezmek , bayḳimaḳ (II,351)
GJ		bulunamadı

679 DLT	tuytur-	552
D-K	tuytur-<tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuytur-	*ol manga söz tuyturdı* o, bana söz duyurdu , tarif etti (III,192)
TTD	tuytur-	tuydurmaḳ~bildürmek (203)
EN	tuydurmaḳ	duyurmak , işittirmek , hissettirmek (429)
UTİL	tuydurmaḳ<tuymaḳ	hés ḳilmaḳ , sezmek , bayḳimaḳ (II,351)
GJ		bulunamadı

680 DLT	tuyuK	518
D-K	tuyuq<tu-	"overcast (day) ; locked (door)" (198)
BA	tuyuk	tuyuk , tutuk , *tuyuk kişi* canı sıkılmış kişi (III,166) ; tuyuk kapug kapalı kapı ; *tuyuk kün* sisli , puslu gün (III,167)
TTD	tuyuḳ	tutuḳ adem , ġamḳin adem ; *tuyuk kün* tumanlik ve bulutluk kün (III,228)
EN	tuyuk	çıkmaz (429)
UTİL	tuyuḳ I	aḫiri yoḳ , aḫirini tapḳili bolmaydiġan (II,351)
GJ		bulunamadı

681 DLT	tuz ; tUz	163
D-K	tüz ; töz ; tüzün<tüz	"level" ; 209 "forebearing" (206) ; 496 el t. "state and subjects" (198)
BA	tüz	düz , düz olan her şey (I,325) ; *tüz yer* düz yer ; halk , reaya ; asıl , kök , soy sop (III,123)
TTD	tüz ; töz	tüz "tüz yar" tüz yer (I,426 ; III,123) ; yurt (III,169) ; töp , asıl (III,170)
EN	tüz ; tüzleŋ	tüz , düz ; II-*tüzge çikmak* dışarıya çıkmak ; vadi , dere , ova (432)
UTİL	tuz	1-egri emes , rus 2-égiz-pesa emes , tekşi 3-Keŋ ketken tekşi yer 4-oçük-yorüḳ başḳılarġa yamanlıḳ ḳılmaydiġan , haramzadilikni bilmeydiġan aḳ ḳöŋül (II,388)
GJ	túz	1) t.~tuz , even , plain , a plain , plane (319)

682 DLT	tUz	496
D-K	tuz	"salt , charm" (203)
BA	tuz	tuz (III,123)
TTD	tuz	tuz (III,170)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuz I	1-aş tuziniŋ omumiy atilişi (II,330)
GJ	túz	2- salt (319)

683 DLT	tUz	496
D-K	toz	"dust" (196)
BA	toz	yaylara sarılan sırım ; toz (III,123)
TTD	toz	yaylarġa orap ḳoyulġan ḳéyiş toz ,tozan (III,169)
EN	toz	II- toz , duman (422)
UTİL	tozan	1-asmanġa kötürülġen yumşaḳ topa , caŋ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust ;

684 DLT	tuz-	268
D-K	tüz-	"level" , "organize the province" (206)
BA	tüz-	*beg elin tüzdi* bey ilini , vilayetini düzeltti (II,9)
TTD	tüz-	tüzimek , tüzlimek (II,10)
EN	tüzmek	derlemek , yapmak , tasis etmek , kurmak (433)
UTİL	tüzme	süzüş arḳilik şekillengen , tüzülġen (II,392)
GJ	tύzɛt-	to straighteen , to correct , to improve (319)

685 DLT	tuzA-	496
D-K	tuza-<tuz	"salt" (203)
BA	tuza-	*ol et tuzadı* o , et tuzladı (III,263)
TTD	tuza-	tuzlımaḳ (III,360)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuz I	aş tuziniŋ omumiy atilişi (II,330)
GJ	tuz	1-salt (317)

686 DLT	tuzaK	191
D-K	tuzaq	"snare , trap" (203)
BA	tuzaḳ	tuzak , av için kullanılan tuzak (I,380)
TTD	tuzak	tuzaḳ (I,493)
EN	tuzaḳ	tuzak , pusu (429)
UTİL	tuzaḳ	1-hayvan ve ḳuşlarni tutuş üçün tömür ve ya ġaçtin yasalġan bir ḫil ḳismaḳḳa oḫşaş ḳurulma , ḳapḳan (II,332)
GJ	tozaq~tuzaq	loop of horse hair for catching birds , snare , spring , trap , to be caught in the snare (313)

687 DLT	tuzar-	163
D-K	tüzär-<tüz	"level" (206)
BA	tüzer-	*yer tüzerdi* yer düzeldi (II,77)
TTD	tüzər-	tüzlenmek (II,101)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüz	1- egri emes , rus (II,388)
GJ	túzlɛ-	to level (319)

688 DLT	tUzar-	496
D-K	tozar-<toz	"dust" (196)
BA	tozar-	*toz tozardı* toz tozardı , yükseldi (III,186)
TTD	tozar-	tozmaḳ~tozimaḳ (III,258)
EN	toz	II-toz , duman (422)
UTİL	tozan	1-asmanġa kötürülġen yumşaḳ topa çaŋ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

689 DLT	tuzGır	496
D-K	tozγir-<toz	"dust" (196)
BA	tozgır-	*yer tozgırdı* yer tozardı , yerden toz kalkacak gibi oldu (II,178)
TTD	tozoŋïr-	tozanlaşḳili turmaḳ , çaŋ-nuzan kötirilişke başlimaḳ (II,252)
EN	toz	1I-toz-duman (422)
UTİL	tozumaḳ	1-tozandek her yanġa çéçilmaḳ , uçmaḳ , tökülüp çüşmek (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

690 DLT	tuzGU	213
D-K	tuzγu	"a gift of food" (203)
BA	tuzgu	yoldan geçen hısımlara veya tanıdıklara arma ġan olarak çıkarılan yemek (I,424)
TTD	tuzoŋu	yolġa çiḳḳan toḳḳan yaki tonuşlarġa yolluḳ öçün birilidiġan yimeklik (I,553)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ḳatarliḳ kündilik turmuşta istémal ḳilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

691 DLT	tuzGulan-	533
D-K	tuzyulan-<tuzyu	"a gift of food" (203)
BA	tuzgulan-	*ol manga tuzgulandı* o , ban yemek hediye etti (III,201)
TTD	tuzoɣulan-	*o , maŋa tuz berdi* yeni tamaḳ tekdim ildi (III,278)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ḳatarlıḳ kündilik turmuşta istémal ḳilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

692 DLT	tuzıtGAn	496
D-K	tozityan<tozit-<toz	"dust" (196)
BA	tozıtgan	çok tozutan (I,514)
TTD	tozïtoɣan	tozutidiġan (I,667)
EN	tozutmaḳ	II-tozutmak , toz çıkarmak (423)
UTİL	tozumaḳ	1-tozandek her yanġa çéçilmaḳ uçmaḳ , tökülüp çüşmek 2-uçup çaŋ-tozanġa aylanmaḳ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

693 DLT	tuzkar-	356
D-K	tüzgär-	"guide"→tüzgür- "give a gift" (206)
BA	tüzger-	*men anı tüzgerdim* ben ona armağan verdim (II,179)
TTD	tüzgər-	tüzimek , tüz yolġa salmaḳ (II,255)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ḳatarlıḳ kündilik turmuşta istémal ḳilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

694 DLT	tuzlA-	496
D-K	tuzla-<tuz	"salt" (203)
BA	tuzla-	*ol et tuzladı* o, et tuzladı (III,293)
TTD	tuzla-	tuzlimaḳ (III,401)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuzlamaḳ>tuzlimaḳ	tuz sepmek yaki tuzluḳ suġa çilimaḳ (II,334)
GJ	tuz	1-salt (317)

695 DLT	tuzlan-	496
D-K	tuzlan-<tuzla-<tuz	"salt" (203)
BA	tuzlan-	*et tuzlandı* et tuzlandı (II,243)
TTD	tuzlan-	tuzlanmak (II,354)
EN	tuzlimaḳ	tuzlamak (429)
UTİL	tuzlanmaḳ<tuzlimaḳ	tuz sepmek ,yaki tuzluḳ suġa çilimaḳ (II,334)
GJ	tuz	1-salt (317)

696 DLT	tuzlat-	496
D-K	tuzlat-<tuzla-<tuz	"salt" (203)
BA	tuzlat-	*ol et tuzlattı* o , et tuzlattı (II,342)
TTD	tuzlat-	tuzlatmaḳ (II,501)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuzlatmaḳ<tuzlimaḳ	tuz sepmek yaki tuzluḳ suġa çilimaḳ (II,334)
GJ	tuz	1-salt (317)

697 DLT	tuzluK	235
D-K	tuzluq<tuz	"salt" (203)
BA	tuzluk	tuzluk (I,467)
TTD	tuzluḳ	tuzluḳ , tuz ḳaçisi (I,611)
EN	tuzluk	tuzlu (429)
UTİL	tuzluḳ	éritilġen tuzı saḳlaydiġan çoŋ , ḳaça , idiş (II,334)
GJ	tuzluq	salt , salty (317)

698 DLT	tuzlun-	268
D-K	tüzlün-~tüzül-<tüz-	"level" (206)
BA	tüzlün-	*tüzlündi yer* yer düzeldi (II,243)
TTD	tüzlün-	tüzlenmek , tüzelmek (II,353)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüzlimek	ėgiz-pes eġri-bügrisini yoḳitip tüz , rus haletke keltürmek , tüz ḳilmaḳ (II,391)
GJ	túzlɛ-	to level , to make straight (319)

699 DLT	tuzul-	268
D-K	tüzül-<tüz-	"level" (206)
BA	tüzül-	*yer tüzüldi* yer düzlendi (II,127)
TTD	tüzül-	tüzelmek , tekşilenmek , önşalmaḳ (II,177)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüzmek	1-vücudḳa çiḳarmaḳ ,yaratmaḳ , berpa ḳilmaḳ ; turġuzmaḳ , belgilimek (II,392)
GJ	túz	1- *t.~tuz* even , plain , plane , straight , right (319)

700 DLT	tuzUn	209
D-K	tüzün<tüz	"forebearing" (206)
BA	tüzün	yumuşak huylu adam , halim (I,414)
TTD	tüzün	tüzütlük , mülayim , yuvaş adem (I,540)
EN		bulunamadı
UTİL	tüz	4-oçuḳ-yoruḳ ; başḳilarġa yamanliḳ ḳilmaydiġan , haramzadilikni bilmeydiġan , aḳ köŋül (II,388)
GJ		bulunamadı

701 DLT	tuzuş-	163
D-K	tüzäš-<tüz	"level" (206)
BA	tüzüş-	*ol manga yer tüzüşdi* o , bana yer düzlemekte yardım etti (II,100)
TTD	tüzəx-	tüzleşmek (II,134)
EN	tüzüş-	derleme , yapma , tesis etmek , kurma (433)
UTİL	tüzlimek	ėgiz-pes eġri-bügrisini yoḳitip tüz , rus haletke keltürmek , tüz ḳilmaḳ (II,391)
GJ	túz-	to arrange (319)

702 DLT	tuzut-	496
D-K	tozit-<toz	"dust" (196)
BA	tozut-	*ol toprak tozıttı* o , toprağı tozuttu (II,305)
TTD	tozut-	tozutmaḳ (II,446)
EN	tozutmak	II-tozutmak , toz çıkarmak (423)
UTİL	tozutmaḳ<tozumaḳ	1-tozandek her yanġa çéçilmaḳ , uçmaḳ , tökülüp çüşmek (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

5. DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK İLE YENİ UYGUR TÜRKÇESİ ARASINDA KÖK ORTAKLIĞI BULUNAN SÖZCÜKLER

DLT ve YUT'un sözlükleri arasında yaptığımız karşılaştırma sonucunda kök ortaklığı bulunan sözcükler DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ortak sözcüklerin %39'udur. Anlam ilişkisi bulunan sözcüklerin oranı %41, taranan sözlüklerde karşılıkları bulunamayan madde başı sözcüklerin oranı da %20'dir.

DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yazılan kök ortaklığı bulunan sözcüklerin birbirine benzer şekiller göstermesi okuyucuyu şaşırtmamalı çünkü YUT'un karşılığı olarak verilen sözcükler DLT'nin Uygurca çevirisi olan TTD'deki madde başlarıdır. Bu şekilde bir karşılaştırma yapmamızdaki neden, YUT'un sözlüklerinde bulunan farklı kök ve gövdelerden oluşmuş karşılıkların hangisinin YUT'un karşılığı olarak yazılması gerektiği sorunudur.Ortak sözcüklerin öncelikle taranan sözlüklerdeki karşılıkları DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş, daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

tabı/tapı ; tadun/tadun ; taġıḳ-/taġıḳ- ; taḳıl-/taḳıl- ; taḳuḳluġ/ taḳuḳluġ ; talaḳ/talaḳ ; talġaġ/talġaġ ; talġuç/talġuç ; talġuḳ/talġuḳ ; talġur-/talġur- ; talḳa,tarḳa/talḳa,tarḳa ; talḳıl-/talḳıl- ; talḳılan-/talḳılan- ; talḳu-/talḳu- ; talpır-/talpır- ; talpış-/talpış- ; taltur-/taltur- ;talu-/talu- ; talula-/talula- ; tamġaḳla-/tamġaḳla- ; tamġalıḳ/tamġalıḳ ; tamġur-/tamġır- ; tamındı/tamındı ; tamula-/tamula- ; tamur-/tamur- ; tamurġan/tamurġan ; tamuz-/tamuz- ; tangla-/taŋla- ; tanglaş-/taŋlaş- ; tanglat-/taŋlat- ; tankın-/taŋın- ; tankız-/taŋız- ;

taŋuḳ/taŋuḳ ; tapış/tapış ; taplaġ/taplaġ ; taplaş-/taplaş- ; taplat-/taplat- ; tapraş-/tapraş- ; tapuġ/tapuġ ; tapuġluġ/tapuġluġ ; tapuz-/tapuz- ; tapuzġu/tapuzġu ; tapuzġuḳ/tapuzġuḳ ; tapze-/tepze- ; tapzuġ/tapzuġ ; tarıġcı/tarıġçı ; tarıġlaġ/tarıġlaġ ; tarıġlıḳ/tarıġlıḳ ; tarıḳ-/tarıḳ- ; tarımla-/tarımla- ; tarımsın-/tarımsın- ; tarın-/tarın- ; tarıtġan/tarıtġan ; tarmat-/tarmat- ; tarmut-/tarmut- ; tarmutlan-/tarmutlan- ; tartın/tartın ; taru-/taru- ; tarun-/tarun- ; tarusla-/tarusla- ; tarut-/tarut- ; tasġa-/tasġa- ; tasġat-/tasġat- ; taşġur-/taşġur- ; taşıḳ-/taşıḳ- ; taşırḳan/taşırḳan ; taşıtġan/taşıtġan ; taştın/taştın ; taşurġan/taşurġan ; tatġan-/tatġan- ; tatıġlıġ/tatıġlıġ ; tatıġsa-/tatıġsa- ; tatıl-/tetıl- ; tatırġa/tatırġa ; tatırlıġ/tatırlıġ ; tatruş-/tatruş- ; tatur-/tatur- ; taturġan/taturġan ; tavġaç/tavġaç ; tavġaçla-/tavġaçla- ; tavġaçlan-/tavġaçlan- ; tavarlıġ/tavarlıġ ; tavarluḳ/tavarluḳ ; tavraḳ/tavraḳ ; tavran-/tavran- ; tayış-/tayış- ; tayıt-/tayıt- ; tayuḳ/tayuḳ ; tayuḳlan-/tayuḳlan- ; tazar-/tazar- ; tazġar-/tazġar- ; tazla-/tazla- ; tegil-/tegil- ; tegin-/tegin- ; tegür-/tegür- ; tegürgen/tegürgen ; tejikle-/tejikle- ; tel-/tel- ; telge-/telge- ;telin-/telin- ; teliş-/teliş- ; teltur-/teltur- ; temürgen/temürgen ; tengit-/teŋit- ; tengriken/tenkriken ; tenker-/teŋer- ; tenkeş-/teŋeş- ; tenktür-/teŋtür ; tenküç/tengüç ; tenkür-/teŋür- ; tenri/tenri ; tepset-/tepset- ; tepük/tepük ; tepzeş-/tepzeş- ; terçi/terçi ; terit-/terit- ; terilgen/terilgen ; terinküklen-/teriŋüklen ; terkin/terkin ; tersin-/tersin- ; teşükle-/teşükle- ; tevin-/tevin- ; tevsi/tevsi ; tevşin-/tevşin- ; tevür-/tevür- ; tezgi/tezgi ; tezgin-/tezgin- ; tezik/tezik ; tezin-/tezin- ; tezit-/tezit- ; tıḳıla-/tıḳıla- ; tıḳıt-/tıḳıt- ; tılıḳ-/tılıḳ- ; tınıl-/tınıl- ; tıtıl-/tıt- ; tızıġlıġ/tızıġlıġ ; tızın/tızın ; tızlın-/tızlın- ; tegit/taġit ; tiki/tigi ; tikliş-/tikliş- ; tikme/tikme ; tikre-/tikre- ; tikreş-/tikreş- ; tikret-/tikret- ; tikü/tikü ; tim/tim ; tinkile-/tiŋile- ; tiregü/tiregü ; tirgür-/tirgür- ; tirilgen/tirilgen ; tirin-/terin- ; tişe-/tişe- ; tişek/tişek ; tişel-/tişel- ; tişet-/tişet- ; titiz/titiz ; titizlik/titizlik ; tiz/tez ; tizlin-/tizlin- ; to/to ; toġran-/toġran- ; toġru-/toġru- ; toġruş-/toġruş- ; toġsuġ/toġsuġ ; toḳımaḳ/toḳımaḳ ; toḳış/toḳış ; toḳlı/toḳlı ; toḳula-/toḳula- ; toḳuşġan/toḳuşġan ; tolu/tolu ; tum/tum ; tomrum/tomrum ; tomruş-/tomruş- ; tomur-/tomur- ; tonat-/tonat- ; tonguş-/toŋuş- ; tonkala-/toŋala- ; topraş-/topraş- ; toprat-/toprat- ; topulġan/topulġan ; topunluġ/topunluġ ; topurġan/topurġan ; topuz/topuz ; tovıl/towïl ; tozar-/tozar- ; tozġır-/tozġır- ; toẓurġan/toẓurġan ; tökleş-/tökleş- ; töklün-/töklün- ; töküklüg/töküklüg ; töle-/töle- ; tönger-/teŋdər- ; töpülä-/töpülä- ; törtgül/törtgül ; törüt-/törüt- ; töşel-/töşel- ; töşen-/töşen- ; töşet-/töşet- ; töşlet-/töşlet- ; tuġaḳlıḳ/tuġaḳlıḳ ; tuġla-/tuġla- ; tulġuġ/tulḳuḳ ; tulḳuḳlan-/tulḳuḳlan- ; tuma/tuma ; tumaġu/tumaġu ; tumlı-/tumlı- ; tumlıġ/tumlıġ ; tumlıt-/tumlıt- ; tumluġlan-/tumluġlan- ; turġur-/turġur- ; turḳla-/turḳla- ; turḳuġ/turḳuġ ;

turuġlaġ/turuġluġ ; turuġsa-/turuġsa- ; turuḳ/turuḳ ; turuḳla-/turuḳla- ; turuḳlan-/turuḳlan- ; turul-/turul- ; turumla-/turumla- ; turun-/turun- ; turur/turur ; turuşġan/turuşġan ; tuşaġu/tuşaġu ; tuşan-/tuşan- ; tuşġur-/tuşġur- ; tuşlan-/tuşlan- ; tuşlat-/tuşlat- ; tutaşı/tutaşı ; tutsuḳ-/tutsuḳ- ; tutuġluġ/tutuġluġ ; tutuḳla-/tutuḳla- ; tutun-/tutun- ; tutunçu/tutunçu ; tutuz-/tutuz- ; tuyın/tuyın ; tuysuḳ-/tuysuḳ- ; tuza-/tuza- ; tuzġu/tuzġu ; tuzġulan-/tuzġulan- ; tübütle-/tübütle- ; tübütlen-/tübütlen- ; tüdeş/tüdeş ; tüglün-/tüglün- ; tüglüş-/tüglüş- ; tükek/tükek ; tümse/tümse ; tüner-/tüner- ; tünerik/tünerik ; tüngit-/tüŋit- ; tüngüt-/tüŋüt- ; tüpger-/tüpger- ; tüpi/tüpi ; tüple-/tüple- ; tüpleş-/tüpleş- ; tüplet-/tüplet- ; tüpün/tüpün ; tüpür-/tüpür- ; türçi-/türçi- ; türkle-/türkle- ; türlün-/türlün- ; türtün-/türtün- ; türtüş-/türtüş- ; türün-/türün- ; tüşlen-/tüşlen- ; tütsük/tütsük ; tütür-/tütür- ; tüzer-/tüzer- ; tüzger-/tüzger- ; tüzlün-/tüzlün- ; tüzül-/tüzül- ; tüzün/tüzün ; tüzüş-/tüzüş-

1 DLT	tabI	540
D-K	tapi<tap	"satisfaction" (177)
BA	tapı	orta, ne uzun ne kısa ; bir şeye razı olmak (III,216)
TTD	tapï	ottura ; bir nersege razi boluş (III,298)
EN	tav (tavi) I	1-kişi organizminiŋ normal haliti, saḳlik (II,91)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

2 DLT	tablaş-	160
D-K	taplaš-<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	tepleş-	*olar bu ışıg kamug tapleşdiler* onlar bu işte hepsi razı oldular (II,206)
TTD	taplax-	razı boluşmaḳ, halaşmaḳ (II,295)
EN	tapilaş I	tenbih etmek, uyarmak, ikazda bulunmak (389)
UTİL	tap IV	çidam, taket, berdaş (II,3)
GJ	tap~tæp-	to find, to discover, to detect, to get, to provide, to invent, to gain, to gather, to understand (294)

3 DLT	tablat-	160
D-K	taplat-<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	taplat-	*men anı işka taplattım* ben onu işe razı ettim (II,341)
TTD	taplat-	önatmaḳ , razi ḳılmaḳ (II,500)
EN	tapmaḳ	Bulmak uniŋ köŋlini taptim onun gönlünü ald ım (389)
UTİL	tapilimaḳ	birer iş yaki birer mesiliniŋ hel ḳilinişi , béçirilişi , saḳlinişi ḳatarlıḳlarni bir kimge tapşurmaḳ çékilimek (II,9)
GJ		bulunamadı

4 DLT	tabraş-	566
D-K	tapriš-<tapri-	"leap" (178)
BA	tapraş-	*tewey kamug tapraşdı* develer bütün sıçraştı (II,217)
TTD	taprax-	loḳuldaşmaḳ , sekreşmek (II,313)
EN	tépinmek	yere ayaklarını vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepmek	birer nersini heriketlendürüş üçün , püt bilen desimek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

5 DLT	tabsat-~tabzat	183
D-K	täpsät-~täpzät-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepset-; tepzet	*ol meni tepsetti* o , beni haset ettirdi (II,336)
TTD	təpsət-; təpzət-	heset ḳildurmaḳ (II,491)
EN	teprikçilik	ayrılıkçılık (409)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

6 DLT	tabuk	194
D-K	täpük<täp-	"football" (185)
BA	tepük	kurşun eritilerek iğ ağırşağı şeklinde dökülür , üzerine keçi kılı veya başka bir şey sarılır , çocuklar bunu teperek oynarlar (I,386)
TTD	təpük	tepküç , döglek , ḳoġuşunniŋ töşügige öçke çöpürini ötküzüp balilar tépip oynaydi ġan oyunçaḳ (I,501)
EN	tepküç	tepme oyununda kullanılan tüy (402)
UTİL	tepküç	bir ḫil oyunçaḳ (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

7 DLT	tabuz-	311
D-K	tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tabuz-	*ol manga söz tabuzdı* o , ban bilmece söyledi (II,86)
TTD	tapuz-	tapguzmaḳ (II,114)
EN	tépişmaḳ	1-bulmaca , bilmece (409)
UTİL	tépişmaḳ I	1- ḫelḳ éġiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşünilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma<tæpïšmaq	riddle (294)

8 DLT	tabuzGU	311-2
D-K	tapuzγu<tapuz-	"ask a riddle (178)
BA	tabuzγu	*tapuzgu neng* bilmece (I,489)
TTD	tapuzoɣu	"tapuzġu neŋ" tépişmaḳ (I,636)
EN	tapkuzuş	bulmaya zorlama (389)
UTİL	tépişmaḳ I	1-ḫelḳ éġiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşinilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

9 DLT	tabuzGuK	311-2
D-K	tapuzγuq<tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tabuzguk	bilmece (I,502)
TTD	tapuzoɣuḳ	tipişmaḳ (I,653)
EN	tépişmaḳ	I-bulmaca , bilmece (409)
UTİL	tipişmaḳ I	1- ḫelḳ éġiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşünilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

10 DLT	tabzA-	183
D-K	täpsä-~täpzä-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepze- ; tepse-	*ol anı tepzedi* o , ona haset etti , çekemedi (III,283)
TTD	təpzə- ; təpsə-	körelmimek , heset kilmek (III,385-8)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmaḳ (402)
UTİL	tepse tevrimes	her ḳandaḳ zörür işlarġimu aldirimaydiġan , biġam , biperva (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

11 DLT	tabzaş-	183
D-K	täpzäš-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepzeş-	*olar kamug bu ışka tebzeşdiler* onların hepsi bu işe hasetleştiler (I,206)
TTD	təpzəx-	heset kilişmek (II,294)
EN	tépinmeḳ	ayaklarını yere vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepkilik	tepkisi bar , tepke arnitil ġan (II,113)
GJ	tɛp~tep-	to kick (303)

12 DLT	tAdun	201
D-K	tadun	"calf" (174)
BA	tadun	Bir yaşındaki buzağı (III,171)
TTD	tadun	tayınça , bir yaşlik muzay (III,235)
EN	tayinça	dana (395)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

13 DLT	taGıK-	511
D-K	taγiq-<taγ	"mountain" (174)
BA	tagık-	eçkü tagıktı keçi dağa çıktı , yozlaştı (II,117)
TTD	taoŋik-	tağlaşmak (II,162)
EN	tag	I-dağ (384)
UTİL	tağ	1-yerüstiniŋ tekşilikke , dönlükke nisbeten téḫimu kötürülgen égiz kismi (II,54)
GJ	taγ~ta.γ	mountain (290)

14 DLT	tajıklA-	194
D-K	tažiklä-<tažik	"Persian" (183)
BA	tejikle-	ol anı tejikledi o , onu Farslı saydı , Farsa nisbet etti (III,340)
TTD	təʒiklə-	tecik (Pars) hisaplimak (III,465)
EN	Tacik	Tacik (384)
UTİL	tacik	muşu nam bilen atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,149
GJ	ta:dʒik	tadjik (290)

15 DLT	takıl-	333
D-K	tägil-<täg-	"be blinded" (183)
BA	tegil-	*anıŋ közi tegildi* onun gözü şaşılaştı (II,130)
TTD	təgil-	tutulmaḳ , közi tutuldi , körmes bolip ḳaldi (II,182)
EN	takalmaḳ	çatıştırmak , karşı karşıya getirmek , yakınlaştırmak (385)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

16 DLT	taKıl-	272
D-K	taqil-<taq-	"tie" (178)
BA	takıl-	*et şışka takıldı* et şişe takıldı , dizildi (II,129)
TTD	taḳïl-	taḳalmaḳ , ötküzülmek (II,180)
EN	taḳmaḳ	takmak (386)
UTİL	taḳimaḳ	4- tirkimek , tirimek (II,66)
GJ	tæqï	knitted (299)

17 DLT	takın-	339
D-K	tägin-<täg-	"come , arrive" (183)
BA	tegin-	*ol tegindi* Çiğilcede o , hakana gelmek için emir aldı , hazır oldu (II,143)
TTD	təgin-	hazır bolmaḳ , görüşüş pursatiġa ige bolmaḳ (II,201)
EN		bulunamadı
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	teg-~tek~tɛk-	to touch , to hit , to strike , down upon , to reach (305)

18 DLT	taKuKluG	224
D-K	taquqluγ>taquq> taqaγu	"fowl , cock , hen" (178)
BA	takuklug	*takuklug er* tavuğu olan adam (I,498)
TTD	taḳuḳluo̧	"taḳuḳluġ er" tohuluk adem , tohusi bar adem (I,648)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫunıŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

19 DLT	takur-	311
D-K	tägür-<täg-	"convey" (183)
BA	tegür-	*ol manga begdin söz tegürdi* o , bana beyden söz getirdi (II,84)
TTD	təgür-	tegdürmek~tekküzmek , yetküzmek (II,111)
EN	tegmek	değmek , dokunmak xet öz vaxtida tegdi mektup zamanında ulaştı (397)
UTİL	tegmek	4-bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	tegúz-~tegüz-~tekiz-	to cause to touch , to touch (305)

20 DLT	takurkAn	311
D-K	tägürgän<tägür-<täg-	"convey" (183)
BA	tegürgen	daima değiren , eriştiren (I,522)
TTD	təgürgən	tekküzidiġan , yetküzidiġan (I,678)
EN	tegdürmek	değdirmek , dokundurmak , hedefe vurmak (397)
UTİL	tegmek	1- bir-birige yaki birer nersige bivasite halda yanmuyan , udulmuudul kélip taḳalmaḳ , taḳaşmaḳ 2- bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II , 165)
GJ	tegdür-~tegdü-	to hit (305)

21 DLT	tal-	275
D-K	täl-	"bore through" ; "join to suckle (kid to ewe)" (184)
BA	tel-	*er tam teldi* adam duvar deldi ; *ol oglakıg saglıkka teldi* o oğlağı sağılana kattı (II,22)
TTD	təl-	teşmek ; ḳoşmaḳ , ḳatmaḳ (II,29)
EN	talan	yağma , çapul , talan (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidiġan (II,78)
GJ	tala-	to rop , to pillage , to plunder (292)

22 DLT	talAK	207
D-K	talaq	"spleen" (175)
BA	talak	dalak (I,411)
TTD	talaḳ	tal , ademniŋtili (I,536)
EN	tal	dalak (386)
UTİL	tal	adem ve yuḳiri dericilik hayvanlarniŋ içki azaliriniŋ biri (II,73)
GJ	tal	1-probably , spleen (292)

23 TR9T	talbır-	275-6
D-K	talpir-<tal-	"strike" (174)
BA	talpır-	*kuş talpırdı* kuş kanadıyla dalbındı (II,173)
TTD	talpïr-	telpunmaḳ , intilmek , kanat ḳaḳmaḳ (II,244)
EN	telpünmek	1-ellerini sallamak 2-çırpınmak (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpuγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

24 DLT	talbış-	275
D-K	talpiš-<*talpi-<tal-	"flutter" (174)
BA	talpış-	*kuşlar kamug talpışdı* kuşlar bütün talpıştı (II,205)
TTD	talpïx-	telpunuşmaḳ , intilişmek , lepildeşmek , yelpunuşmaḳ (II,293)
EN	telpünüş	1-ellerini sallama 2-çırpınma (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpuγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

25 DLT	talGAG	410
D-K	talγaγ<tal-	"a blizzard that strikes a man and almost kills him (174)"
BA	talgağ	insanı öldürecek derecede şiddetli olan tipi (II,288)
TTD	taloɩaoɩ	şivirġan , kar-boran , ademni kömüvetküdek hetta öltürgüdek dericide şiddetliḳ bolġan kar-boran (II,420)
EN	talḳandimaḳ	1-dövmek , ezmek , ufalamak 2-kırmak , parçalamak , bozmak , darmadağın etmek (387)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

26 DLT	talGUc	228
D-K	talγuč<talq-<tal-	"a wooden load-fastener" (174)
BA	talğuç	Hayvan sırtına yükletilen yükü sıkıştırmak için kullanılan ağaç (I,453)
TTD	taloquq	olġam , olġumaç , olaḳḳa artilġan yükni çiŋitiş üçün , yük bilen arġamça arisiġa ḳisturulidiġan kaltek (I,591)
EN	tal	I-söğüt ağacı (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (II,72)
GJ	tal	3-piece (292)

27 DLT	talGUK	236
D-K	talγuq<talq-<tal-	"a peg to fasten blade of pickaxe to handle" (174)
BA	talguk	baltanıŋ sapını sıkıştırmak için çakılan çivi (I,469)
TTD	taloquk	baltiniŋ sépini çiŋitidiġan şina yaki mḫ (I,613)
EN	tal	1-söğüt ağacı.üzüm téli: üzüm dalı (386)
UTİL	tal	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳalm 2-tek (II,72)
GJ	tal	3-piece (292)

28 DLT	talGur-	275-6
D-K	talγir-<tal-	"strike" (174)
BA	talgur-	*könglüm talgurdı* gönlüm bulandı , karıştı (II,178) ; *art başı talgurdı* dağ başında tipi koptu (II,179)
TTD	taloqur-; taloqir-	ileşmek , aynimaḳ , oġimaḳ ; şivirġan çiḳmaḳ , şivirġan kötirilmek (II,254)
EN	talimaḳ ; talan	yağmalamak , soymak ; yağma , çapul , talan (386)
UTİL	talimaḳ	bolimaḳ ; tartivalmaḳ , talan-taraç ḳilmaḳ (II,81)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

29 DLT	talın-	275
D-K	tälin-<täl-	"bore through" (184)
BA	telin-	*tam telindi* duvar delindi (II,147)
TTD	təlin-	tişilmek , içilmek (II,209)
EN	talan	yağma , çapul , talan (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidiġan (II,78)
GJ	tala-	to rop , to pillage , to plunder (292)

30 DLT	talış-	275
D-K	täliš-<täl-	"bore through" (184)
BA	teliş-	*olar ikki tam telişdi* onlar, ikisi duvar delmekte yarıştılar (II,108)
TTD	təlix-	tişişmek (II,147)
EN	taliguçi	yağmacı , soyguncu (386)
UTİL	tilmaḳ	3-yérip iz yaki melum boşluḳ hasıl ḳilmaḳ (II,492)
GJ	tal	3-piece (292)

31 DLT	talKa ; tarKA	215
D-K	tarka~talka	"sour grapes" (179)
BA	talka	koruk (I,427)
TTD	talḳa ; tarḳa	terke özüm , gorap , gora üzüm (I,556)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (I,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

32 DLT	talkA-	571
D-K	tälgä	"annoy , anger" (184)
BA	telge-	*ol arasın bulgadı* o , babasını sıktı , canını sıktı (III,291)
TTD	təlgə-	tergimek , hapa kilmek (III,396)
EN	talḳanmaḳ	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan ḳilmaḳ	2-parçe-parçe ḳilmaḳ ; uvimaḳ (II,79)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

33 DLT	talKıl-	381
D-K	talqil-<talq-<tal-	*"fasten , twist , collide" , "harm" (175)
BA	talkıl-	*talkıldı neng* nesne itildi , kakıldı , defedildi (II,230)
TTD	talḳïl-	keynige sürülmek , dacimaḳ , dogurimaḳ (II,333)
EN	talḳan	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan	uvalġan , un halitige keltürülgen (II,79)
GJ	tala	*1-t.~tala.~tal'a~tala* field , fields , out of doors , outside (292)

34 DLT	talKılan-	215
D-K	tarqa~talqa	"sour grapes" (179)
BA	talkalan-	*üzüm talkalandı* üzüm talkalandı , üzüm koruklandı , salkım koruk oldu (III,201)
TTD	talkïlan-	şıŋgileşmek , örilişmek , övçilimek (III,279)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (II,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

35 DLT	talKU	215
D-K	talqu<talq-<tal-	"twisted" (174)
BA	talku	eğrilmiş , bükülmüş nesne (I,427)
TTD	talḳu	tolġanġan , işilgen nerse (I,557)
EN	tolğanmaḳ	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġimaḳ	2-eşmek , tutup bir terepke aylandurmaḳ , torlimaḳ 3-o yan bu yanġa éġip aylandurup heriketlendürmek (II,277)
GJ	tolya-	to twist (311)

36 DLT	taltur-	354
D-K	taltur-<tal-	"beat someone until he almost faints" (174)
BA	taltur-	*anı urup talturdı* onu bayıltasıya kadar dögdi (II,174)
TTD	taltur-	taldurma , tilikturmaḳ (II,246)
EN	talmaḳ	yorulmak (387)
UTİL	talḳan dimaḳ	1-dövmek , ezmek , ufalamaḳ 2-kırmaḳ , parçalamaḳ , bozmaḳ , darmadağın etmek (387)
GJ	tal	3-piece (used as an auxiliary word especially for long objects , denoting a counted number out of a mass) (292)

37 DLT	taltur-	275
D-K	tältür-~täldür-<täl-	"bore through" (184)
BA	teltür-	*ol tam teltürdi* o , duvar deldirdi (II,174)
TTD	təltür-	teştürmek (II,246)
EN	talanmaḳ	yağmalanmak (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidiġan (II,78)
GJ		bulunamadı

38 DLT	talU	548
D-K	talu	"choice" (175)
BA	talu	*talu neng* seçme nesne (III,232)
TTD	talu	tallanġan (III,320)
EN	tallanmaḳ	seçilmek , ayıklanmak (387)
UTİL	tallimaḳ	türi , ḫilliri ve alahidilikliri boyiçe retke tur ġuzup çiḳmaḳ ; ilġimaḳ , ḫillimaḳ , ayrimaḳ (II,80)
GJ	tal	3-piece (292)

39 DLT	talUlA-	548
D-K	talula-<talu	"choice" (175)
BA	talula-	*ol taluladı nengi* o, o şeyi seçti (III,326)
TTD	talula-	tallımaḳ , ḫillimaḳ (III,445)
EN	tallanmaḳ	seçilmek , ayıklanmak (387)
UTİL	tallimaḳ	türi , ḫilliri ve alaḫidiliḳliri boyiçe retke tur ġuzup çiḳmaḳ ; ilġimaḳ , ḫillimaḳ , ayrimaḳ (II,80)
GJ	tal	3- piece (292)

40 DLT	tamGaKlA-	236
D-K	tamγakla-<tamγaq<tam-	"throat , larynx" (175)
BA	tamgakla-	*ol anı tamgakladı* o onun boğazına vurdu (III,351)
TTD	tanoɣaḳla-	tamiġiġa urdi , kilige urdi (III,479)
EN	tamaḳ	II-damak (387)
UTİL	tamaḳ I	2-ḳizilivŋgeç bilen kékirdek arilikidiki cay , boġaz (II,83)
GJ	tamγaq	palate (293)

41 DLT	tamGalıK	263
D-K	tamγaliq<tamγa	"private table" ; "small ewer" (176)
BA	tamgalık	bir kişilik sofra ; hakandan başka kimsenin üzerinde yemek yememesi için damga vurulmaya hazırlanmış sofra ; küçük ibrik (I,527)
TTD	tamoɣalïk	bir kişilik dastihan ; kiçik ivrik (I,682)
EN	tamġa ; tammaḳ	damga ; damlamak (388)
UTİL	tamaḳ II ; tamġa ; tammaḳ	ġiza , taam , yémeklik (II,83) ; 1-nerse ve her ḫil mehsulat ḳatarliḳlarniŋ kimge ve ḳaysi oruŋġa tégişlik ikenlikini körsetiş , türde ayriş üçün , het yaki bekge oyul ġaŋḳoral (II,87) ; tim-tim kélip téḳin çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamaq ; tamdur-	food ; owner's mark ; to cause to drip (293)

42 DLT	tamGur-	277
D-K	tamγir-<tam-	"drip" (175)
BA	tamgur-	*suw tamgurdı* su damlyayazdı (II,179)
TTD	tamoɣir-	tamġili ḳopmaḳ , tamçiliġili turmaḳ (II,254)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip téḳip cüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït-~tæmït-~tɛmit-	to drip , to drop (293)

43 DLT	tamındı	227
D-K	tamındı <tamin-<tam-	"drip" (175)
BA	tamındı	*tamındı suw su* damlası (I,450) ; ol özinge yag tamındı o , kendisi için yalnız başına sütten yağ çıkardı (II,149)
TTD	tamïndï	tamïndï suv tamġan su (I,587) ; timtivaldi (II,210)
EN	témin ; témiş	damla ; damlama (408)
UTİL	tamçilimaḳ	tamçe-tamçe bolup çüşmek , sirġimaḳ (II,87)
GJ	tam-	to drip (292)

44 DLT	tamulA-	587
D-K	tamula-<tam-	"dam up (water)" (175)
BA	tamula-	*ol suwug tamuladı* o, suyun büvetini , germeçini sıkıladı , sıkıştırdı (III,327)
TTD	tamula-	tamu yasimaḳ (III,445)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	suyuḳniŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik kiçik parçilar , suni ŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

45 DLT	tamur-	277
D-K	tamur-<tam-	"drip" (175)
BA	tamur-	*er burnı tamurdı* adamın burnu kanadı , damladı (II,85)
TTD	tamur-	ḳanimaḳ (II,112)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	1-suyuḳluḳniŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik-kiçik parçilar , suni ŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

46 DLT	tamurGAn	277
D-K	tam-<tamuryan	"drip" (175)
BA	tamurgan	daima (burnu) damlayan (I,518)
TTD	tamuroɣan	tamidiğan (I,672)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip tékip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït-~tæmït-~tɛmit-	to drip , to drop (293)

47 DLT	tamurkAn	260
D-K	tämürgän<tämür	"arrowhead" (185)
BA	temürken	ok temreni (I,522)
TTD	təmürkən	ok başiği (I,678)
EN	tämür	demir (424)
UTİL	tömür	1- kül reŋ yaki aḳuç kömüş reŋ , sozülüşçan , sumuruşçan métal élément , ḫimiyivi belgisi Fe (II , 367)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

48 DLT	tamuz-	277
D-K	tamuz-<tam-	"drip" (175)
BA	tamuz-	*ol suw tamuzdı* o , su damlattı (II,86)
TTD	tamuz-	tamguzmaḳ~tamdurmaḳ , timitmek (II,114)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	suyuḳniŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçiḳ kiçik parçilar , suniŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

49 DLT	tankar-	599-600
D-K	täŋgär-<täŋ	"equal , like" (185)
BA	teŋğer-	*ol bir nengi birge tengerdi* o, iki şey arasını veya bir şeyi bir şeye denkleştirdi (III,398)
TTD	təŋər-	təŋleştürmek (III,543)
EN	teŋ	eşit , aynı , denk (400)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiḳ ; baraver (II,166)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

50 DLT	tankaş-	599-600
D-K	täŋäš-<täŋ	"equal , like" (185)
BA	tengeş-	*tengeşdi neng* nesne denkleşti , bir şey bir şeye denk oldu (III,393)
TTD	təŋəx-	təŋleşmek (III,536)
EN	teŋeş	karşılaştırma , mukayese , benzeti , nazaran (401)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiḳ ; baraver (II,166)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

51 DLT	tankın-	614
D-K	taŋin-<taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	tangın-	*er başın tangındı* adam başını sargı ile sardı (III,395)
TTD	taŋïn-	tiŋiwalmaḳ (III,539)
EN	taŋmaḳ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaḳ	tarḳitiş , icra ḳilişni vaḳitliḳ toḫtitip ḳoymaḳ ; vaḳitliḳ küçidin ḳaldurmaḳ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

52 DLT	tankıt-	614
D-K	täŋit-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	tengit-	*er okın tengitti* adam okunu göğe doğru yükseltti (III,396)
TTD	təŋit-	asmanġa karitip atti (III,540)
EN	teŋziçilik	açık hava satıcılığı (401)
UTİL	taŋ I	1-kün çiḳişiniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

53 DLT	tankız-	615
D-K	taŋiz-<taŋ-	"swell up" (177)
BA	tangız-	*er öpkesinde tangızdı* adam öfkesinden şişti (III,393)
TTD	taŋïz-	isilmek , köpmek (III,536)
EN	teŋlik	II-sıkışık , nefes darlığı ; acı , üzüntü , keder (401)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

54 DLT	tankla-	600
D-K	taŋla-<taŋ	"marvel" (176)
BA	tanğla-	*er işig tanğladı* adam işi danladı , taaccüp etti (III,403)
TTD	taŋla-	taŋ kaldi , heyran kaldi (III,550)
EN	taŋ I	hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ III <taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

55 DLT	tanklaş-	600
D-K	taŋlaš-<taŋla-<taŋ	"marvel" (176)
BA	tanglaş-	*kişiler bu ışıg tanglaşdı* halk bu işe şaştı , taaccüp etti (III,398)
TTD	taŋlax-	taŋ ḳélişmek , heyran ḳélişmek (III,543)
EN	ténimek	şaşırmak , sapmak , sersem hale gelmek (409)
UTİL	taŋ III <taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

56 DLT	tanklat-	600
D-K	taŋlat-<taŋla-<taŋ	"seive" ; "marvel" ; "an ancient ruin or mound" (177)
BA	tanğlat-	*ol meni tanglattı* o beni danlattı (o , beni şaşılacak şeye düşürdü , şaşırttı) (II,359)
TTD	taŋlat-	taŋ ḳaldurmaḳ , haŋ-taŋ ḳaldurdı (II,525)
EN	taŋ	hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

57 DLT	tankrıkAn	613
D-K	täŋrikän<täŋri	"wise , pious man" (185)
BA	tengrigen	Tanrıya tapınan bilgin (III,389)
TTD	təŋrikən	Təŋrige ibadet kilidi ġan alim (III,530)
EN	teŋri	Taŋrı (401)
UTİL	teŋri	ḫüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

58 DLT	tanktur-	614
D-K	täŋtür-<täŋ-	"soar (bird,arrow)" (185)
BA	teŋğtür-	*ol kuş teŋğtürdi* o , kuşu elinden saldırdı (III,397)
TTD	təŋtür-	üçürmek (III,541)
EN	teŋlimek	II- sallamak (401)
UTİL	teŋri	God (303)
GJ	teŋlimek	2- sunmaḳ , uzatmaḳ (II,177)

59 DLT	tankuc	610
D-K	täŋgüč<täŋ-	"raised (cooking-pot supports, etc.) (185)
BA	tengüç	sacayağı gibi yarım arşın yüksekliğinde olan her şey (III,381)
TTD	təngüq	tömür oçak ve şunıŋga oḫşaş yirim ġez igizliktiki heṛḳandaḳ nerse (III,520)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal , half , middle (303)

60 DLT	tankuK	604
D-K	taŋuq<taŋ-	"gift for king with food and brocade" ; "a brocade given to one who makes a goal in polo" ; " a piece of silk attached to lances and standards (177)
BA	taŋġık ; taŋğuk	çevgen oyununda -gerilen ipten- topu geçirebilen adama verilen ipek kumaş parçası (III,365)
TTD	taŋuk	çögen oyunida töpni tartil ġan yiptin ötküzüwetken ademge birilidiġan yipek parçisi ; hanlar seperge çiḳḳanda yaki bir yerge maŋġanda birilidiġan soġa , yolluk (III,499)
EN	tana	I-ip (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tana	cord (293)

61 DLT	tankur-	614
D-K	täŋür-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	teŋğür-	*er ok tengürdi* adam göğe doğru yükselen bir ok attı (III,392)
TTD	təŋür-	*er ok təŋürdi* adem oḳni asmanġa ḳaritip atti (III,535)
EN	taŋ	II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ I	1-kün çiḳişiniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

62 DLT	tanrI-	567
D-K	tänri-?	"feel dizzy from loss of sleep" (185)
BA	tenri-	*anıng başı tenridi* onun başı döndü (III,282)
TTD	tənri-	kaymaḳ (III,384)
EN	téneş	şaşma ,sapma ,sersem hale gelme (408)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

63 DLT	tapış	184
D-K	tapiš<tap	"mutual trust" (177)
BA	tapış	iki adam işlerini birbirine tapşırma , vekilleşme (I,367)
TTD	tapïx	tapilaş. İkki ademniŋ bir-birige iş tapşuruş , havale ḳilişi (I,475)
EN	tapilaş I	tenbih etme , uyarma , ikazda bulunma (389)
UTİL	tapilimaḳ	birer iş yaki birer mesiliniŋ hel ḳiliniş bïciriliş saḳlinişi ḳatarlıḳlarni bir kimge tapşurmaḳ ; çïkilimek (II,9)
GJ		bulunamadı

64 DLT	taplAG	160
D-K	taplaq<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	taplağ	bir şeye razı olmak (I,177)
TTD	taplaoɣ	razïlïḳ (I,602)
EN		bulunamadı
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ		bulunamadı

65 DLT	tapuG	264-5
D-K	tapuγ<tap-	"serve , worship (God)" (177)
BA	tapuğ	hizmet ;tapma; tapı (I,372) ; tapma , *Tengri tapugı* Tanrıya tapma (I,373)
TTD	tapuoɣ	ḫizmet , ḫizmet ḳilmaḳ (I,483) ; téviniş , taet-ibadet (I,483)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbïn-	to worship , to adore (298)

66 DLT	tapuGluG	264-5
D-K	tapuγluγ<tapuγ<tap-	"serve ; worship (God) (177)
BA	tapuglug	*tapuglug er* eskiden beri hizmeti olan adam (I,495)
TTD	tapuoɣluoɣ	"tapuġluġ er" ḫizmetlik adem , ḫizmiti bar adem (I,645)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbin-	to worship , to adore (298)

67 DLT	tapzuG	311-2
D-K	tapzuγ<tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tapzuğ	bilmece (I,462)
TTD	tapzuoɣ	tépişmaḳ (I,603)
EN	tépişmaḳ	1-bulmaca , bilmece 2-buluşmak (409)
UTİL	tépişmaḳ I	1-ḫelḳ égiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşinilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

68 DLT	tarcI	509
D-K	tärči<tär	"sweat" ; "wages" (186)
BA	terçi	ter (III,148) ; ücretle çalışan ırgat (I,417)
TTD	tər ; tərqi	ter (III,203) ; künlükçi , medikar (I,544)
EN	ter	ter (402)
UTİL	ter I	1-adem ve başḳa canliḳlariniŋ térisi astidiki meḫsus bezler teripidin acritilġan suyuḳluḳ (II,125)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

69 DLT	tarıGcI	187
D-K	tariγči<tariγ<tari-	"cereal crops" , "wheat" (179)
BA	tarığcı	çiftçi , ekinci (III,242)
TTD	tarïoɣqï	diḫan (III,333)
EN	trikçilik	ekincilik . çiftçilik (409)
UTİL	térikçiliḳ	1-ziraet tériş , perviş ḳiliş , yiġiş işliri ; déḫḳançilik (II,425)
GJ	teri-~teji-	to cultivate , to graw , to plant , to sow (306)

70 DLT	tarıGlAG	248
D-K	tariγlaγ<tariγ<tari-	"sown field" (179)
BA	tarıglag	tohum ekilecek yer ; tarla , ekerge (I,496)
TTD	tarioɣlaoɣ	térilġuluḳ , étiz , étizliḳ (I,646)
EN	térikçilik	ekincilik , çiftçilik (409)
UTİL	tiriḳliḳ II	térilġan , térip östürülgen (II,425)
GJ	terimaq	cultivation (307)

71 DLT	tarıGlıK	251
D-K	tariγliq<tariγ<tari-	"granary" (179)
BA	tarıglık	anbar (I,496)
TTD	tarïoɣlïḳ	aşlik ambiri (I,654)
EN	térilmek	1- ekilmek 2- toplanmak (409)
UTİL	termek	birdin-birdin tütüp yiġmaḳ , danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

72 DLT	tarıK-	508
D-K	tariq-<tar	"narrow" (178)
BA	tarık-	*yer tarıktı* yer daraldı (II,115)
TTD	tarïḳ-	taraymaḳ , tarlaşmaḳ (II,158)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tarlïq~ta:lïq	strait , anguish (295)

73 DLT	tarılkAn ; tırılkAn	524
D-K	terilgän<teril-<ter-	"gather" (186)
BA	térilgen	bu neng ol bir birge terilgen bu , her zaman birbiri üzerine derilen , toplanan nesnedir (I,523) ; her zaman derilen , toplanan (I,521)
TTD	tərilgən	bu bir-birige tirkilidiġan nerse (I,679) ; toplinidiġan (I,676)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	térilme	bir-birlep térilip cem bolġan , yiġilġan (II,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

74 DLT	tarımlA-	199
D-K	tarimla-<tarim<tar-	"river channels that flow into swampes or deserts" (178)
BA	tarımla-	*ol öküzni tarımladı* o , ırmağı , bir adadan öbür adaya atlamak suretiyle geçti (III,341)
TTD	tarïmla-	o , deryanıŋ bolunup aḳḳan yiridin ötti (III,467)
EN		bulunamadı
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su éḳinliri ve şu ḳatarlıḳlarınıŋ acrilip çıḳḳan ḳismi ; böliki , şaḫçe (II,33)
GJ		bulunamadı

75 DLT	tarımsın-	559
D-K	tarimsin-<tari-	"till" (179)
BA	tarımsın-	*ol tarıg tarımsındı* o , gerçekten ekin ekmediği halde eker göründü (II,259)
TTD	tarïmsïn-	tiriydiġandek körünmek (II,376)
EN	térim	ekim (409)
UTİL	térimaḳ	1-ziraetlerniŋ uruḳini yerge çéçüp , kömmek (II,427)
GJ	terimaq	cultivation (307)

76 DLT	tarın-	559
D-K	tarin-<tari-	"till" (179)
BA	tarın-	*er tarıg tarındı* adam ekin eker göründü (II,145)
TTD	tarïn-	tirivalmaḳ , tiriydiġandek körünmek (II,205)
EN	tériliş	I-ekilme (409)
UTİL	térilmaḳ	1-ziraetlerniŋ uruḳini yerge çéçip , kömmek (II,427)
GJ	terimaq	cultivation (307)

77 DLT	tarınkuklan-	411
D-K	täriŋüklän-<tärŋük	"water oozing from the ground" (187)
BA	teriŋğüklen-	*suw teriŋğüklendi* su derinledi , aktı , çoğaldı (III,411)
TTD	təriŋüklən-	tirenlidi , olġaydi (III, 562)
EN	termek	II-tolanmak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tütüp yiġmaḳ , danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

78 DLT	tarıt-	509
D-K	tärit-<tär	"sweat ; wages" (186)
BA	terit-	*er teritti* adam terledi (II,303)
TTD	tərit-	terlimek (II,443)
EN	ter	ter (402)
UTİL	terlimek	1-bedendin ter çıkmaḳ , ter basmaḳ (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

79 DLT	tarıtGAn	559
D-K	tarityan<tarit-<tari-	"till" (179)
BA	tarıtgan	*bu er ol telim tarıg tarıtgan* bu adam tohumu çok ektiren kimsedir (I,514)
TTD	tarïtoɣan	tiritidiġan (I,667)
EN	térim	ekim (409)
UTİL	tirimaḳ	1-ziraetlerniŋ oruḳini yerge çeçilip , kömmek (I,427)
GJ	teri-~teji-	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306)

80 DLT	tarkın	222
D-K	tergin<ter-	"stagnant" ; "gathered" (186)
BA	terkin	toplu olan , toplanmış olan her şey ; *terkin sü* toplanmış birikmiş asker ; terkin suw birikmiş su (I,443)
TTD	tərkin	terkin sü toplanġan koşun ; *turgun su* toḫtam su (I,576)
EN	termek	toplamak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiġmaḳ danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

81 DLT	tarmat-	437
D-K	tarmat-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tarmat-	*ol anıng yüzin tarmattı* o , onun yüzünü tırmalattı (II,349)
TTD	tarmat-	tamilatmaḳ , tatilatmaḳ (II,510)
EN	tarmaḳ	II-tırmak (tırmık) (391)
UTİL	tarmaḳlıḳ	tarmiḳi bar , tarmaḳlanġan , bir yaki bir ḳança tarmaḳḳa bölüngen (II,33)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

82 DLT	tarmut	227
D-K	tarmut<tarim<tar-	"ravines , streams (in mountains)" (179)
BA	tarmut	dağların tepeleri , dereleri (I,451)
TTD	tarmut	cira (I,589)
EN	tarmaḳ	dal , şube , budak , kol (391)
UTİL	taram	1-su tarilip aḳḳan cay , ékin (II,21)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

83 DLT	tarmutlan-	227
D-K	tarmutlan-<tarmut<tar-	"ravines , streams (in mountains)" (179)
BA	tarmutlan-	*suw tarmutlandı* su kollara ayrıldı (II,270)
TTD	tarmutlan-	tarmaḳlanmaḳ (II,393)
EN	tarmaḳ	I-dal, şube , budak , kol (391)
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su éḳinliri ve şu ḳatarliḳlariniŋ acrilip çiḳḳan ḳismi ; böliki , şaḥçe (II,33)
GJ	tar'am~tær'am~tɛra:m	a stream branching off into many (295)

84 DLT	tarsın-	386
D-K	tärsin-<tärs	"be angry ; break open after healing (wound or sore)" (187)
BA	tersin-	beg angar tersindi bey onu tersledi ona kızdı (II,240)
TTD	tərsin-	terür (tiris) , orulmaḳ , aççiḳlanmaḳ (II,349)
EN	tersalik	dikbaşlılık , terslik (403)
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛrs	difficult , with difficulty , difficulty , hardly (304)

85 DLT	tartIn	219
D-K	tartin<tart-	"band , retinue ; provisions" ; 286 "be solicitous" (180)
BA	tartın	yiyecek , başḳa bir yerden getirilen zahire (I,435) ; *er oglınga tartındı* adam oğlunu özledi ona acındı. Göçebeler şehirden buğday götürseler yine böyle denir (II,240)
TTD	tartïn	sunulġan aş , başḳa öydin kirgen tamaḳ (I,567) ; tartışmaḳ , ḳisinmaḳ , tartmaḳ , toşimaḳ , tügünmek (II,348)
EN	tartuk	I-armaġan , hediye II-ödül , mükafat (392)
UTİL	tartuḳ	bir kimge inam , teḳdim ḳilinġan nerse ; hediye , sovġa (II,25)
GJ		bulunamadı

86 DLT	tarU-	508
D-K	taru-<tar	"narrow" (178)
BA	taru-	*ew tarudı* ev daraldı (III,261)
TTD	taru-	taraymaḳ , sıḳılmaḳ (III,357)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

87 DLT	tarun-	508
D-K	tarun-<tar	"narrow" (178)
BA	tarun-	*er ışta buştı* tarundı adam işten osandı (II,145)
TTD	tarun-	siḳilmaḳ , tarliḳ his ḳilmaḳ , içi puşmaḳ (II,205)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar	1-teŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tarlïq~ta:lïq	strait , anguish (295)

88 DLT	taruslA-	184
D-K	tarusla-<tarus	"roof" (179)
BA	tarusla-	*ol ewin tarusladı* o , evine çatı yaptı (III,332)
TTD	tarusla-	torusnı yapmaḳ (III,453)
EN	torus	tavan (421)
UTİL	torus	öy içiniŋ üsti ḳismi , şip (II,237)
GJ	torus~tous	ceiling (312)

89 DLT	tarut-	508
D-K	tarut-<taru-<tar	"narrow" (178)
BA	tarut-	*ol angar ewin taruttı* o, ona ewini darlaştırdı (II,302)
TTD	tarut-	taraytmaḳ (II,442)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

90 DLT	tasGA-	570
D-K	tasɣa-	"slap" (180)
BA	tasga-	*ol anı tasgadı* , o , onu tokatladı (III,287)
TTD	tasoɣa-	tars ḳilip urdi , testeklimek (III,392)
EN	tosḳaḳ	set , engel , mania (421)
UTİL	tas II	bir nersiniŋ yene bir nersige uruluş yaki bir nersiniŋ üzülüşidin peyda bolġan avaz (II,39)
GJ	tos~to.s-	to stop , to hinder , to keep back , to keep away (312)

91 DLT	tasGat-	570
D-K	tasɣat-<tasɣa-	"slap" (180)
BA	tasgat-	*ol kulın tasgattı* o, kulunu tokatlattı (II,338)
TTD	tasoɣat-	testekletmek (II,494)
EN	tosḳaḳ	set , engel , mania (421)
UTİL	tas II	bir nersiniŋ yene bir nersige uruluş yaki bir nersiniŋ üzülüşidin peyda bolġan avaz (II,39)
GJ	tos~to.s-	to stop , to hinder , to keep back , to keep away (312)

92 DLT	taşGur-	270
D-K	taşɣur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşgur-	*aşıç taşgurdı* tencere taşayazdı , tencereden su taşayazdı (II,178)
TTD	taxoɣur-	taşḳilimaḳ , taşḳili ḳopmaḳ (II,253)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (3939
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ , basmaḳ (II,53)
GJ	tašqar-	to cause to overflow (296)

93 DLT	taşıK-	326-7
D-K	tašiq-<taš	"go out" (180)
BA	taşık-	*er ewdin taşıktı* adam evden çıktı (II,116)
TTD	taxïḳ-	çiḳmaḳ , taşḳiri çiḳmaḳ (II,160)
EN	taşḳarḳi	dış , harici (393)
UTİL	taşlimaḳ	4-özini atmaḳ (II,52)
GJ	tašqarï~tašqærï~tašqæï	out , outside (296)

94 DLT	taşırKAn	260
D-K	taširqan<taşurġan <tašur-<taš-	"boggle-eyed" (180)
BA	taşırkan	*taşırkan közlüg* patlak gözlü , lokma gözlü (I,521)
TTD	taxirḳan	taşırḳan közlüg badraŋ közlük (I,675)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ ,éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

95 DLT	taşıtGAn	270
D-K	tašityan<tašit-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşıtgan	taşıran (I,514)
TTD	taxïtoɣan	taştüridiġan (I,668)
EN	taşmaḳ	taşmak ,dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

96 DLT	taşıtGAn	561
D-K	tašityan<tašut-<tašit-<tašu-	"convey , transport" (180)
BA	taşıtgan	taşıtan (I,514)
TTD	taxïtoɣan	toşutidiġan (I,668)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	toşumaḳ	1-bir orundin yene bir orun ġa yötkimek 2-oparmaḳ , yetküzmek (II,248)
GJ	taš-	to overflow (296)

97 DLT	taştIn	219
D-K	taštin<taš	"outside" (180)
BA	taştın	*er taştın bardı* adam dışarı gitti (I,435)
TTD	taxtin	*er taştin bardi* adem sirtġa ketti (I,567)
EN	taşki	dış , harici (393)
UTİL	taški	1-birer nersiniŋ sirtḳi terpidiki , sirtḳi terpide körüngen ; içkini ŋ eksi 2-içki işlarġa nisbeten sirtḳi , ẖariciy (II,47)
GJ	taš	out , outside (296)

98 DLT	taşuklA-	194-5
D-K	täšüklä-<täšük<*täš-	"ruptured inthe scrotum" ; "glutton" (187)
BA	teşükle-	*ol anı teşükledi* o, onu obur saydı , açgözlü saydı (III,340)
TTD	təxüklə-	açköz hisaplidi (III,465)
EN		bulunamadı
UTİL	töşüklük II	tamaḳ étiş işliridin ḫeverdarliḳ , mahirliḳ (II,361)
GJ		bulunamadı

99 DLT	taşurGAn	270
D-K	tašurγan <tašur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşurgan	daima (tencereyi) taşıran (I,518)
TTD	taxuroɣan	taşturidiġan (I,672)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

100 DLT	tatGan	557-8
D-K	tatγan-<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatgan-	*er aşıg tatgandı* adam aşı tatlı buldu (adam yemekten tat aldı) (II,241)
TTD	tatoɣan-	tatliḳ hisaplimaḳ , lezzetlenmek (II,350)
EN	tatlik	tatlı (394)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezzeti yaḫşi ; temliḳ , mezziliḳ (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

101 DLT	tatıGlıG	557-8
D-K	tatiγliγ<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıglıg	*tatıglıg neng* tatlı nesne (I,495)
TTD	tatïoɣlïoɣ	"tatıġlıġ neŋ" tatliḳ nerse (I,645)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatlıḳ	1- temi , lezziti yaḫşi temlik , mezzilik 2- lezzet , huzur béġişlaydiġan , şérin (II,10)
GJ	tatlïq~tatlïγ	palatable , delicious , sweet (of taste) (297)

102 DLT	tatıGsA-	557-8
D-K	tatiγsa-<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıgsa-	*er tatıgsadı* adamın canı tatlı istedi (III,333)
TTD	tatïoɣsa-	tatlıḳsirimaḳ , tatliḳ (nerse) yigüsi kelmek (III,454)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezziti yaḫşi , temilk , mezzilik (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

103 DLT	tatıl-	557-8
D-K	tatil-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıl-	*aş tatıldı* aş tatıldı (II,120)
TTD	tətïl-	tétiklendi, zirek boldi (II,167)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi , temlik , mezzilik (II,110)
GJ	tatï-~ tætï-	to taste (297)

104 DLT	tatırGA	245
D-K	tatirqa	"a white tanned skin" (181)
BA	tatırga	*tirşe* denilen serpilenmiş beyaz deri (I,489)
TTD	tatïroɣa	aşlanġan aḳ tére (I,637)
EN	tatirik	sarı , solgun , benzi uçmuş (394)
UTİL	tatiraŋ	ḳétip ketken , ḳurġaḳ héç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

105 DLT	tatırlıG	247
D-K	tatirliγ<tatir	"steppe" (181)
BA	tatırlıg	tatırlıg yer toprağı düz olmakla beraber sert olan yer (I,494)
TTD	tatïrlïoɣ	"tatirliġ yer" tétir yer , tüz ve ḳattiḳ yer (I,643)
EN	takir	düz , dümdüz , çıplak (385)
UTİL	tatiraŋ	kétip ketken , ḳurġaḳ ; hiç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

106 DLT	tatruş-	557-8
D-K	tatruš-<tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatruş-	*olar bir ikindige et tatruşdı* onlar birbirine et tattırdılar (II,217)
TTD	tatrux-	tititturuşmaḳ~tititguzuşmaḳ (II,313)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

107 DLT	tatur-	557-8
D-K	tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatur-	*men angar aş taturdum* ben ona aş tattırdım (II,73)
TTD	tatur-	tititmek (II,95)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

108 DLT	tAtur-	557-8
D-K	tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatur-	*ol manga aş taturdı* o bana yemek tattırdı (III,186)
TTD	tatur-	tititmek (III,256)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1- taste (297)

109 DLT	taturGAn	557-8
D-K	taturγan<tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	taturgan	daima (yemek) tattıran (I,515)
TTD	taturoɣan	titititdiġan (I,669)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezziti yaḫşi , temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

110 DLT	tawarlıG	248
D-K	tawarliγ<tawar	"merchandise , property" (181)
BA	tawarlığ	*tavarlıg er* mallı adam (I,495)
TTD	tavarlïoŋ	"tavarlıġ er" tavarlik adem , méli bar adem (I,644)
EN	tavar<tava	2- ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tavar	1-almaşturuş üçün işlepçikirilgan , tégi bilen güllirinin reŋgi oḫşaş bolgan yipek gezlime ;reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~ tava:r~tava~ tava.~tav'a	silk-stuff , cloth , goods (297)

111 DLT	tawarluK	251
D-K	tawarluq<tawar	"pantry" (182)
BA	tawarluk	mal konan yer , hazine (I,503)
TTD	tavarluk	mal koyulidigan cay , hezine (I,654)
EN	tavar<tava	II. ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tawar	1- almaşturuş üçün işlepçikirilgan emgek mehsülatı. 2- fabrikida tokulgan , tégi bilen güllirinin reŋgi oḫşaş bolgan yipek gezlime , reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~tava:r~ tava~tava.~tav'a	silk-stuff , cloth (297)

112 DLT	tawGAc ; tat tawGAc	228
D-K	tawγač ; tat tawγač<tat	"Maşin" (242) ; 228 "a manufactured item that is ancient and imposing" ; "a tree" ; 406 (most of Türk) P. "Uighur infidels" (181)
BA	tawgaç ; tat tawgaç	Maçin'in adıdır ; Türklerden bir bölüktür (I,453) ; *tawgaç edhi* büyük ve eski yapıların hepsine birden bu ad verilir ; *tawgaç yudası* denir ki , susam çiçeğinin yaprağına benzer yaprakları bulunan bir ağaçtır , ilaç için kullanılır ; Bu sözdeki tat kelimesinden Farslılar , tawgaç kelimesinden de Türkler murat edilir (I,454)
TTD	tavoŋaq ; tat tavoŋaq	tawġäç , Maçin ilinin nami ; tawġaç , Türklernin bir bölügi ; her bir büyük ve ḳedimiyi nerse *tawġaç ezi* dep atilidu (I,592) ; tawġaç yudası yopurmaḳliri Sevsen gölini ŋ yopurmaḳliriġa oḫşaydigan ve dora bolidigan bir ḫil dereḫ; bu cup söz , bu orunda tat sözi Pars digen menide tawgaç sözi Türk digen menide kelgen (I,593)
EN	tamġaç han ; tavak	tabgaç Han (388) ; II- yaprak (394)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esirnin başlirida ottura asiyalikiar çonguluḳlarni tabġaç dep atigan (II,2)
GJ		bulunamadı

113 DLT	tawGAclA-	228
D-K	tawγačla-<tawγač	"Maşin" (242)
BA	tawgaçla-	*ol anı tawgaçladı* o , onu Maçinli saydı (III,350)
TTD	tavoɩaqla-	tawġaç hisaplimaķ , Maçinli hisaplimaķ , Maçinli dimek (III,477)
EN		bulunamadı
UTİL	tabġaç	miladi 13. esirniŋ başlirida ottura asiyaliķlar çoŋguluķlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

114 DLT	tawGAclan-	228
D-K	tawγačlan-<tawγača-<tawγač	"Maşin" (242)
BA	tawgaçlan-	*er tawgaçlandı* adam Maçin halkı kılığına girdi (II,271)
TTD	tavoɩaqlan-	tavġaçlaşmaķ , tavġaç ķiyapitige kirmek (II,394)
EN	tamġaç han	tabgaç Han (388)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esirniŋ başlirida ottura asiyaliķlar çoŋguluķlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

115 DLT	tawılGUc	245
D-K	tawılyuč~tawilqu	"jujube" (181)
BA	tawılguç	tabarhun , innap dedikleri meyve ; kızıl ağaç ; bokam ağacı ; tarhun denen sebze ; kızıl söğüt (I,488)
TTD	tavïloɩuq	tévilġa (I,636)
EN		bulunamadı
UTİL	tivilġa	azgan ailisidiki yopurmaķ taşlaydiġan çatķal , yopurmiki tohum yaki éllips şeklide bolidu ; ġuli açķizil , mürekkep künlüksiman gül rétide bolup , yazınŋ béşida içilidu ; adette menzire ösümlüki ķilinidu (II,441)
GJ		bulunamadı

116 DLT	tawın-	341
D-K	täwin-<täw-	"wring (hands)" (187)
BA	tewin-	*er eligin uwundu* , tewindi adam , işten tasalandı , utandığı ve sıkıldığı için elini oğuşturdu (II,147)
TTD	təvin-	övilimek (II,208)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tevrenme	tevrinip turidi ġan , tevriniştin ibaret bolġan (II,208)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

117 DLT	tawrAK	236
D-K	tawraq<tawra-	"hasten" (182)
BA	tawrak	çabuk , acele ; kıvrak , çalışkan , çabukluk (I,468)
TTD	tavraḳ	téz , çapsan , çaḳḳan (I,612)
EN	tevretmek	sallanmak , titremek (406)
UTİL	tevretmek<tevrimek	bir yerde oyaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ		bulunamadı

118 DLT	tawrAn-	386
D-K	tawran-<*tawra-	"hasten" (182)
BA	tawran-	*er tawrandı* adam davrandı adam yürüyüşte iver gibi göründü (II,240)
TTD	tavran-	taldiravat ġandek körünmek (349)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tav (tavi) I	2- ḳuvvet , güç , madar (II,91)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

119 DLT	tawsI	213
D-K	täwsi	"tray" (188)
BA	tewsi	tepsi , sofra (I,423)
TTD	təvsi	dastiḫan , şire (I,551)
EN	tava	tava (394)
UTİL	tava	nan ve şu ḫildiki yémekliklerni pişürüş üçün işlitildi ġan métaldin yasalġan ve tégi tüz , yéni girveklik nerse (II,91)
GJ	tava	1-pan , frying-pan (297)

120 DLT	tawşın-	386
D-K	täwšin-<tawiš<*täw-/taw-	"be very active" (188)
BA	tewşin-	*er ışta telim tewşindi* adam işte çok çalıştı , çırpındı (II,241)
TTD	təvxin-	tepçimek , küçenmek , hepileşmek , pitirlimek (II,349)
EN	tevriniş	titreme , sallanma , sarsılma (406)
UTİL	tevrenme	tevrinip turidiġan , tevriniştin ibaret bolġan (II,208)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

121 DLT	awur- tawur-	310
D-K	täwür-<täw-	"turn upside down and inside out (merchandise)" (187)
BA	ewür- tewür-	*ol tawarığ ewürdi tewürdi* o , malı evirdi çevirdi , altını üstüne getirdi , tasarruf etti (II,81)
TTD	təvür-	ol tavaïoɣ əvürdi təvürdi malnı urup çevirdi , astın-üstin ķilmaķ (II,108)
EN	tevrimek	sarsılmak , sallanmak , ırgalanmak , çalkalanmak (406)
UTİL	tevrimek	1-bir yerde o yaķ-bu yaķķa çayķalmaķ (II,209)
GJ		bulunamadı

122 DLT	tayış-	552
D-K	tayiš-<tay-	"slip" (182)
BA	tayış-	*ol anıng birle tayışdı* o onunla kaymakta yarış etti (III,188)
TTD	tayïx-	tiyilişmek (III,260)
EN	taymaķ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaķ	1-siliķ , téyilġaķ yerde siyrilip téyilip ketmek ; téyilmaķ (II,100)
GJ		bulunamadı

123 DLT	tayıt-	552
D-K	tayit-<tay-	"slip" (182)
BA	tayıt-	*ol anı suwka tayıttı* o , onu suda kaydırdı (II,326)
TTD	tayït-	taydurmaķ , tiyildürmek (II,476)
EN	taymaķ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaķ	siliķ , téyilġaķ yerde siyrilip , téyilip ketmek , téyilmaķ (II,100)
GJ	taj-	to slide , to slip (291)

124 DLT	tayuK	517
D-K	tayuq<tay	"colt" (182)
BA	tayuk	*tayuk er* ince kibar genç adam (III,166)
TTD	tayuḳ	tuyġun , tuygun , zirek yigit (III,227)
EN	tuygak	uyanık , hassas (429)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

125 DLT	tayuKlan-	612-3
D-K	taylaŋ<tay	"graceful , refined (youth)" (182)
BA	tayuklan-	*yigit tayuklandı* genç , dayılandı , kibarlandı , kibar kılığına girdi (III,197)
TTD	tayuḳlan-	zirekleşmek (III,274)
EN	tuygak	uyanık , hassas (429)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

126 DLT	tazar-	509
D-K	tazar-<taz	"bald or scabby headed" (183)
BA	tazar-	*tazardı neng* nesne kelleşti (II,77)
TTD	tazar-	tazlaşmaḳ , kumaḳlaşmaḳ (II,101)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

127 DLT	tazGar-	509
D-K	tazγir-<taz	"bald or scabby-headed" (183)
BA	tazgar-	*er başın tazgardı* adamın başı kelleşti (II,178)
TTD	tazoŋïr-	tazlaşmaḳ (II,252)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

128 DLT	tazık	268
D-K	täzig<täz-	"flee" (188)
BA	tezik	Halk arasında ürküntü , panik (I,387)
TTD	təzik	tézip ketmek ẖalḳ arisida yüz bergen téziş vehime (I,502)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canliḳlar eslidiki orni maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

129 DLT	tazın-	268
D-K	täzin-<täz-	"flee" (188)
BA	tezin-	*ol tezindi* o kaçar göründü (II,146)
TTD	təzin-	tizip kitidi ġandek köründi (II,207)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canliḳlar eslidiki orni , makanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

130 DLT	tazıt-	268
D-K	täzit-<täz-	"flee" (188)
BA	tezit-	*ıt keyikni tezitti* köpek yaban hayvanını kaçırttı (II,305)
TTD	təzit-	tezdürmek , ḳaçurmaḳ (II,446)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canliḳlar eslidiki orni , maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek ; taşlivetmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

131 DLT	tazkI	268
D-K	täzgi<täz-	"flee" (188)
BA	tezgi	düşman gelmesi yüzünden halk arasında olan ürküntü , panik (I,429)
TTD	təzgi	tezgi boldi helk arisida tiziş yüz berdi (I,559)
EN	tez	çabuk , hızlı (410)
UTİL	tiz	1-aridin köp vaḳit ötmey , ḳisḳa vaḳit içide (II,427)
GJ	taz	one afflicted with Favus , scald-head , pilgarlic (298)

132 DLT	tazkın-	387
D-K	täzgin-	"turn ; travel about" (188)
BA	tezgin-	*çıgrı tezgindi* çıkrık döndü (II,241)
TTD	təzgin-	aylanmaḳ , çogilimaḳ , pikirimek , tawap ḳilmaḳ (II,350)
EN	tézlenmek	hizalanmak (410)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

133 DLT	tazlA-	509
D-K	tazla-<taz	"bald or scabby-headed" (183)
BA	tazla-	*ol anı tazladı* o, ona kel dedi (III,293)
TTD	tazla-	taz hisaplimaḳ (III,400)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

134 DLT	tıḍıGlıG	633
D-K	tiḍiγliγ<tiḍiγ<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhıglıg	*tıdhıglıg neng* kendisine varılması yasak olan nesme (I,496)
TTD	tïzïoɳlïoɳ	"tiziġliġ neŋ" tiyiḳliḳ nerse , yéniġa bériş çeklengen nerse (I,646)
EN	tiymaḳ II	yatıştırmak , yasak etmek , men etmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ 2-azap salmaḳ , aġrıtmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

135 DLT	tlḍIn	633
D-K	tiḍin<tid-	"detain" (188)
BA	tıdhın	vakit bildiren bir kelime (613)
TTD	tïzïn	vakitni , bildüridi ġan söz (III,235)
EN	tézdin	yakında , hemen , birazdan , az sonra (410)
UTİL	tézdin	ḳisḳa vaḳit içide , derhal (II,429)
GJ		bulunamadı

136 DLT	tıḏlın-	633
D-K	tiḏlin-<tidil-<tiḏ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhlın-	*er ıştın tıdhlındı* adam işten kaçındı , tıydı (II,242)
TTD	tïzlïn-	tiyilmek , tiyikmek (II,352)
EN	tiymaḳ	1-tırnak II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titildimaḳ	melum bir iştin ensirep ḫatircemsizlenmek , taḳetsizlenmek ; teḳezza bolmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

137 DLT	tıkI	547
D-K	tiki(tegi?)	"rustling of spirits of dead at night" (189)
BA	tiki	geceleri işitilen ses (III,230)
TTD	teḡi	kiçilerde aŋlinidiġan gök , gök avaz (III,317)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ḳattiḳ bir nersini yene bir ḳattiḳ nerse üstige tegküzüş , çikiş , taşlaştin çikḳan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

138 DLT	tıKIlA- ; tıkIlA-	547
D-K	tikilä-<tiki (tegi ?)	"rustling of spirits of dead at night" (189)
BA	tıkıla- ; tikile-	*tıkıladı neŋg* nesne tık diye ses verdi ; tikiledi neŋg o , şey hışırtı çıkardı (III,326)
TTD	tïkïla- ; tikilə-	takillimaḳ~takildimaḳ ; tikildimek , tik-tik ḳilmaḳ (III,444)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ḳattiḳ bir nersini yene bir ḳattiḳ nerse üstige tegküzüş , çikiş , taşlaştin çikḳan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

139 DLT	tıkıt	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniyya (184)
BA	tégit ; tégin	*tégin* kelimesinin çoğul şekli (I,355) ; aslında köle anlamında iken sonra hakan oğullarına verilen ungun (IV,619)
TTD	taoqit	"tagin" sözinin köplük şekli (I , 461)
EN		bulunamadı
UTİL	tékin I	Şahzade , şah oğlı (II , 433)
GJ		bulunamadı

140 DLT	tıKıt-	272
D-K	tiqit-<tiq-	"pres , force something into a container" (191)
BA	tıkıt-	*ol angar aş tıkıttı* o, ona zorla aş tıktırdı (II,308)
TTD	tïkït-	tıkturmaḳ (II,451)
EN	tıḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tıḳmaḳ	bir nersini yene bir nersiniŋ içige arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaşturmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

141 DLT	tıklış-	274
D-K	tikliš-<tikil-<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikliş-	*yıgaç tiklişdi* ağaç dikildi (II,207)
TTD	tiklix-	tiklenmek tik bolmaḳ (II,297)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikmek	1-tövendin yuḳiriġa ḳaritip tüz , tik ḫalette orunlaşturmaḳ ; tik ḳilmaḳ (II,473)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

142 DLT	tıkmA	274
D-K	tikmä<tik-	"sew , sting ; plant ; set upright" (189)
BA	tikme	*tikme neng* dikilmiş nesne (I,433)
TTD	tikmə	tikme neng tikme nerse (I,564)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikilmek<tikmek	1-sançip , tiḳip orunlaşturmaḳ , ḳadimaḳ , ornatmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant , to sew up , to encamp (307)

143 DLT	tıkrA-	182
D-K	tiki>tikir>tikrä-	*t.t.* : onomat.: horses hooves (189)
BA	tikre-	*at adhakı tikredi* atın ayağı ses verdi (III,280)
TTD	tigrə-	dupurlimaḳ , osmek , çoŋ bolmaḳ (III,381)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ḳattiḳ bir nersini yene bir ḳattiḳ nerse tegküzüş , çikiş , taşlaştin çiḳḳan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

144 DLT	tıkraş-	566-7
D-K	tikräš-<tikrä-<tiki	"horse's hoof" (189)
BA	tikreş-	*atlar adhakı* tikreşti atların ayağı ses verdi (II,209)
TTD	tigrəx-	döpürlimek , ösmek , çoŋ bolmaḳ (II,299)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tikir	ḳattiḳ nersilerni ḳiriş tatilaştin aŋlanġan avaz (II,474)
GJ		bulunamadı

145 DLT	tıkrat-	566-7
D-K	tïkrät-<tikrä-<tiki	"horse's hoof" (189)
BA	tikret-	*ol atın tigretti* o , atını yürürken ses çıkartarak , hışıldatarak , yürüttü (II,330)
TTD	tigrət-	ḳatratmaḳ , tiz yürgüzmek (II,484)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik-tik II	tik sözinin tekrarlanişi (II,472)
GJ		bulunamadı

146 DLT	tıkU	546
D-K	tik->tikü	"slice(meat)" (189)
BA	tikü	parça (III,229)
TTD	tẹkü	tigim , parça (III,316)
EN	tikküçi	terzi (411)
UTİL	tikmek	3- yip-yiŋne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him cipsilaşturmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

147 DLT	tılıK-	169
D-K	tiliq-<til-	"speech or words" (190)
BA	tılık-	*kişi mening birle tılıkdı* adam benimle konuştu (benden haber sordu) (II,116)
TTD	tïlïḳ-	paranlaşmaḳ , oçur almaḳ , tilġa ḳalmaḳ (II,161)
EN	tilim	dilimlemek (412)
UTİL	tilimek	4-tilemçilik ḳilmaḳ (II,493)
GJ	til	tongue , language (358)

148 DLT	tIm	503
D-K	tim	"full wineskin ; wine-merchant" (190)
BA	tim	şarap dolo tulum ; şarap satan (III,136)
TTD	tim	torsuḳ , içimlik toldurulidiġan tulum (III,187)
EN	témim	damla (408)
UTİL	témim	bir kétim tamġan yaki tamidiġan suyuḳluḳ , tamçe (440)
GJ	tamit~tæmït~tɛmit-	to drop , to drip (293)

149 DLT	tınıl-	278
D-K	tinil-<tin-	"stop" ; "sign" ; "rest" ; "be quiet" (190)
BA	tınıl-	*emgektin tınıldı* sıkıntıdan dinlenildi (II,130)
TTD	tïnïl-	tinivilmek , aram ilinmek (II,182)
EN	tinikmaḳ	dinlenmek , sakinleşmek (413)
UTİL	tindurma	tindürülġan , tinġan (II,499)
GJ	twndwr-	to give peace , to find peace (315)

150 DLT	tınkIlA-	182
D-K	tiki<tikir<tikrä-	*t.t.* : onomat.: horses hooves (189)
BA	tiŋğıla-	*neng tıngıladı* hayvan gibi ağır bir şey yere düşerk ses verdi. (III,404)
TTD	tïŋïla-	tiriŋlimek (III,552)
EN	tikirlatmaḳ	çatırdatmak , şakırdatmak (411)
UTİL	tikir	ḳattiḳ nersilerni ḳiriş tatilaştin aŋlaŋġan avaz (II,474)
GJ		bulunamadı

151 DLT	tırAkU	225
D-K	tirägü	"support" (191)
BA	tiregü	direk , kendisine bir şey dayanılan ve kendisiyle bir şey durdurulan her nesne , direcen ve buna benzer şeyler (I,447)
TTD	tirəgü	tirek~tirgek (I,583)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

152 DLT	tırılkAn	261
D-K	tirilgän<tiril-<tir-	"live" (191)
BA	tirilgen	*bu er ol edhü sawın tirilgen* bu , her zaman iyi ün ile yaşayan kimsedir (I,523)
TTD	tirilgən	yaḫşiligi bilen mahtilidi ġan adem (I,679)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirilmek	1-ḳaytidin can kirmek 2-huşiġa kelmek , heriket ḳilişḳa başlimaḳ (II,458)
GJ	tiril-~teril-	1-to return to life 2-*tiril-~til-* to be dry , to dry (cow) (308)

153 DLT	tırın-	524
D-K	terin-<ter-	"gather" (186)
BA	térin-	*ol özinge yemiş terindi* o , kendisi için yemiş derdi (II,146)
TTD	tərin-	tirivalmaḳ , yiġivalmaḳ (II,206)
EN	térilmek	I-ekilmek II-toplanmak (409)
UTİL	térim II	mehsülatlarni bir-birlep térip , yiġiş işi (III,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

154 DLT	tırkur-	356
D-K	tirgür-<*tir-	"live" (191)
BA	tirgür-	*Tengri ölüg tirgürdi* Tanrı ölü diriltti (II,179)
TTD	tirgür-	tirgüzmek , tirildürmek (II,255)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirik	1-ölmigen , yaşap turuvatḳan , canliḳ (II,458)
GJ	tiril-~teril-	1-to return to life 2-tiril~til- to be dry , to dry (cow) (308)

155 DLT	tışA-	497
D-K	tišä-<tiš	"tooth ; plughshare" (191)
BA	tişe-	*tegirmen tişedi* değirmen dişedi (değirmen taşını dişedi , dişlerini keskinleştirdi) (III,266)
TTD	tixə-	çekmek , bilimek , ittitmek (III,364)
EN	çiş	diş (83)
UTİL	çiş	2-nersilerniŋ çiş şeklidiki ḳismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

156 DLT	tışak	195
D-K	tišäk<tišä-<tiš	"sheep in third year" (191)
BA	tişek	şişek , iki yaşını bitirerek üçüne basmış koyun (I,387)
TTD	tixək	ikki çişlik ķoy (I,503)
EN	çiş	Diş (83)
UTİL	çiş	1- adem ve yukiri dericilik hayvanlarniŋ ozukluk çaynaş ve nersilerni çişleş üçün ḫizmet ķilidiğan orgini (II,758)
GJ	tiš	1- tooth , plugh-share (308)

157 DLT	tışal-	497
D-K	tišäl-<tišä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişel-	*orgak tişeldi* orak bilendi , dişendi (II,128)
TTD	tixəl-	bilenmek , bisi ittiklitilmek , çiş çikirilmek , çikilmek (II,179)
EN	tiş>çiş>çişaŋ	iri dişli , dişli , dişli tırnaklı ; öndeki dişlerin çıkıntılı olması (83)
UTİL	çiş	2- nersilerniŋ çiş şeklidiki ķismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

158 DLT	tışat-	497
D-K	tišät-<tišä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişet-	*ol orgak tişetti* o , orak dişetti (II,307)
TTD	tixət-	bilimek , ittitmek , çiş çikarmak (II,449)
EN	çişlemek>çişlimek	dişlemek (83)
UTİL	çiş	2-nersilerniŋ çiş şeklidiki ķismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

159 DLT	tıtıl-	492
D-K	titil-<tit-	"tear" (192)
BA	tıtıl-	*et pışıp tıtıldı* et pişip didildi. (Elbise yırtılıp parçalanırsa yine böyle denir.) (II,120)
TTD	tït-	titmek (II,167)
EN	titivetmek	altüst etmek dağıtmak , karmakarışık etmek , ditivetmek (415)
UTİL	titmaķ	1- ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni birmübir ayrip , tala-tala , parça-parça ķilmaķ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

160 DLT	tıtız	183
D-K	titiz	"bitter" (192)
BA	titiz	*titiz neng* tadı helile gibi kekremsi olan her şey (I,365)
TTD	titiz	"titiz neŋ" ḳirtaḳ nerse , hélili dek ḳirtaḳ nerse (I,472)
EN		bulunamadı
UTİL	tétimaḳ	1-biraz yep , içip temini ŋ ḳandaḳlıḳini körüp baḳmaḳ 2-melum tem bilinmek hés ḳilinmaḳ 3- temlik mezzilik hés ḳilinmaḳ , yarımaḳ (II,416-417)
GJ	tatï-~tætï-	to taste (297)

161 DLT	tıtızlık	183
D-K	titizlik<titiz	"bitter" (192)
BA	titizlik	kekrelik (helilenin tadı gibi) (I,506)
TTD	titizlik	ḳirtaḳlıḳ , ḳanşıḳlıḳ hélilini ŋ temidek tem (I,659)
EN	tétimaḳ	tatmak (410)
UTİL	titimaḳ	1-biraz yep-içip temini ŋ ḳandaḳlıḳini körüp baḳmaḳ 2-melum tem bilinmek , hés ḳilinmaḳ (II,416)
GJ	tatï-~tætï-	to taste (297)

162 DLT	tIz	496
D-K	tez	"high place" (188)
BA	tiz	Kaşkar'a yakın bir yaylaya yüksekliği dolayısıyla *tarıg art tiz* derler.; yüksek yer (III,123)
TTD	tẹz ; təz	téyiz yer , égizlik ; tiz y ər (III,170)
EN		bulunamadı
UTİL	tézlimek	2- melum bir iş ceryaniniŋ emelge éşişi ġa azḳalmaḳ ; yükselmek , ilgirilmek (II,430)
GJ		bulunamadı

163 DLT	tızlın-	268
D-K	tizlin-<tizil-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizlin-	*yinçü tizlindi* inci dizildi (II,243)
TTD	tizlin-	tizilmek (II,354)
EN	tizmaḳ	sıralamak (416)
UTİL	tizmaḳ I	yipküzüp tizil ġan nerse (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , arrange in rows (309)

164 DLT	tu	535
D-K	to	"a food" (192)
BA	to	bulamaç gibi pişirilen bir undur. Bir kaba konarak ekşitilir , sonra içilir. (III,207)
TTD	to	bulmaḳḳa oḫşaş pişürülidiġan birḫil un tamaḳ (III,2879
EN	toḳaç	firancala , çörek (417)
UTİL	toḳaç	boldurulġanḫimirdin girde çoŋlu ḳida ḳilip , çekküç çékip pişürül ġan birḫil nan (II,256)
GJ	toqač	a kind ofbread prepared with fat in the dough (312)

165 DLT	tubI	540
D-K	tüpi	"strong wind" (205)
BA	tüpi	tipi (III,216)
TTD	tüpi	boran (III,299)
EN	tupan	tufan (426)
UTİL	tupan	diniy rivayetlerde éytilidi ġan Nuh peyġember zamanisigiki ademlerniŋ günahliri üçün , pütün dünyani baskan su taşkini (II,220)
GJ		bulunamadı

166 DLT	tubkar-	494
D-K	tüpgär-<tüp	"root" ; "foundation" ; "origin" (205)
BA	tüpker-	*ol ışıg tüpkerdi* o , işin aslını , dibini araştırdı ve izine düştü (II,179)
TTD	tüpgər-	tigi-tektini sürüştürmek (II,255)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp I	1-asasiy , négizlik (II,377)
GJ	túp	root , piece (used as an auxiliary word in counting trees and plants) (318)

167 DLT	tublA-	494
D-K	tüplä-<tüp	"root ; foundation , origin" (205)
BA	tüple-	ol ışıg tüpledi o , işi dipledi , o , işi kökünden aradı (III,293)
TTD	tüplə-	tüwini sürüştürmek , tektini izlimek (III,400)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp II	1-ösümlük yaki dereḫlerniŋ her danisi (II,377)
GJ	túp	root (318)

168 DLT	tublaş-	494
D-K	tüpläš-<tüplä-<tüp	"root ; foundation , origin" (205)
BA	tüpleş-	*olar bu ışıg tüpleşdiler* onlar bu işin dibini , aslını aradılar (II,206)
TTD	tüpləx-	tüvini tekşürüşmek , tigi-tekitini sürüştürüşmek (II,295)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp II	1-osümlük yaki dereẖlemiŋ her danisi (II,377)
GJ	túp	root , piece (used as an auxiliary word in counting trees and plants) (318)

169 DLT	tublat-	494
D-K	tüplät-<tüplä-<tüp	"root ; foundation ; origin" (205)
BA	tüplet-	*ol bu ışıg telim tüpletti* o, bu işi çok arattı (II,342)
TTD	tüpləṭ-	tekşürtmek , tigi-tektini sürüştürmek (II,500)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüplük	asasiy , mahiyetlik (II,379)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lover part , root (317)

170 DLT	tubraş-	566
D-K	topraš-<topra-	"become dry (plant)" (195)
BA	topraş-	*yer kurup topraşdı* yer kuruyarak tozlaştı toz olayazdı (II,206)
TTD	toprax-	topa kötirilmek , topa kötirildili turmaḳ (II,294)
EN	toprak	topa<toprak , toz (420)
UTİL	topa	çéçilidiġan yumşaḳ toprak (II,219)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

171 DLT	tubrat-	566
D-K	toprat-<topra-	"become dry (plant)" (195)
BA	töpret-	*koy otug töpretti* koyun , otu kurutasıya yedi (II,330)
TTD	toprat-	topa çikirivetmek , töpisni tözütti (II,483)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüpçek	ḳonaḳ ḳatarliḳ ġolluḳ ziraetler urup élin ġandin kéyin ḳalġan yiltiz ḳismi , kötek (II,378)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lover part , root (317)

172 DLT	tubUlA-	540
D-K	töpülä-<töpü	"summit" ; "top of head" "hill" (197)
BA	tüpüle-	*ol yagnı tüpüledi* o , düşmanı tepeledi , düşmanın tapasine vurdu (III,322)
TTD	təpülə-	bişiğa ormaķ (III,439)
EN	töpiside	tepesinde (424)
UTİL	töpe I	2- birer nersiniŋ yuķiri ķismi , üsti (II,352)
GJ	töpɛ	1-top , upper side , higher (314)

173 DLT	tubulGAn	259
D-K	topulγan<topul-	"mountain swallow"; "it bores through mountain peaks" (195)
BA	tupulgan	kök tupulgan bir kuş adı ; *bu er ol çerig tupulgan* bu savaş sıralarını yarıp yırtan kişidir (I,519)
TTD	topuloɣan	kök topuloɣan bir ķuşniŋ eyti ; busidiġan , yirip otidiġan (I,674)
EN	topılan	I-ayaklanma , isyan 2-karışıklık (420)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

174 DLT	tubun	201
D-K	topun<top	"knob of a corn-stalk" (195)
BA	tübün	yemekte bulunan çörçöp parçaları ; buğday kesmiği (I,400)
TTD	tüpün	aşniŋ tüvi , ķazan tüvi (I,520)
EN	topan	başak kalıntısı (420)
UTİL	tüplimek	1-buġday , şal ķatarlik ziraetler yiltiziniŋ terekķiy ķilişiġa egişip asasiy ġoliniŋ yénidin ķoşumçe ġol şaḫlarni , çiķarmaķ (II,379)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lower part , root (317)

175 DLT	tubur-	540
D-K	tüpir-<tüpi	"strong wind" (205)
BA	tüpür-	*tüpi tüpürdi* rüzgar esti , toprağı savurdu (II,71)
TTD	tüpür-	şamal çiķmaķ (II,93)
EN	tupan	tufan (426)
UTİL	tupan	diniy rivayetlerde éytilidi ġan Nuh peyġember zamanisigiki ademleriniŋ günahliri üçün , pütün dünyani basķan su taşķini (II,220)
GJ		bulunamadı

176 DLT	tuburGAn	257
D-K	topurGan	"which raises dust (ground)" (195)
BA	topurgan	ayak basıldığında tozıyan yumuşak toprak (I,516)
TTD	topuroŋan	topurġan yer topilaŋ yer (I,670)
EN	topa-tozan basmaḳ	tozlanmak (420)
UTİL	topa	dust , earth , sand , soil , loess (311)
GJ	topilik	1-topisi ḳėlin köp , topa basḳan , topa tuzup turidi ġan (II,225)

177 DLT	tubutlA-	179
D-K	tübütle-<tübüt	"a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübütle-	ol anı tübütledi o , onu Tibetli saydı (III,330)
TTD	tübütlə-	Tübüt hisaplimaḳ (III,450)
EN		bulunamadı
UTİL	tibet	şizaŋ aptonom rayoniniŋ yene bir ẖil atilişi (II,442)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

178 DLT	tubutlan-	179
D-K	tübütlän-<tübütlä-<tübüt	"" a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübütlen-	*er tübütlendi* adam Tibetli kılığına girdi (II,265)
TTD	tübütlən-	tübüt boluvalmaḳ (II,385)
EN		bulunamadı
UTİL	tibet	şizaŋ aptonom rayoniniŋ yene bir ẖil atilişi (II,442)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

179 DLT	tUdaş	205
D-K	tüdäš<tü	"of all kinds" (203)
BA	tüdeş	birbirine benzeyen , aynı cinsten olan nesneler (I,406)
TTD	tüdəx	türdaş nerse (I,529)
EN		bulunamadı
UTİL	türdaşliḳ	türi , ẖili cehettiki oẖşaşliḳ , bir ẖilliḳ (II,383)
GJ		bulunamadı

180 DLT	tuḏurGAn	355
D-K	toḏuryan<toḏyur-<toγ-<toḏ-<to-	"give one's fill , disgust" (193)
BA	todhurgan	doyuran (aç kimseyi) (I,517)
TTD	tożuroɣan	toyduridiġan (I,671)
EN	toydurmaḳ	doyurmak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

181 DLT	tuGAKlıK	251
D-K	tuγaqliq<*tuγaq <tuγ<tu-	"strainer" (198)
BA	tugaklık	süzgeç yapılacak ağaç (I,503)
TTD	tuoɣaḳliḳ	tiḳinliḳ , iwriḳniŋ aġzini bėkitidiġan tikin yasaş üçün tayyarlanġan yaġaç (I,655)
EN	tagaḳ	1-tarak 2-sırt yüzgeci 3-kürek kemiği (384)
UTİL	toġraḳ	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḵ 2-ġülça şehirige ḳaraşliḳ bir yézíniŋ nami (II,252)
GJ	toγraq	poplar , balsam-poplar (309)

182 DLT	tuGlA-	498
D-K	tuγla-<tuγ<tu	"dam ; cover , stopper" (198)
BA	tuğla-	*ol yarag tugladı* o , suyun , çayın gediğini , yarığını kapattı (III,294)
TTD	tuoɣla-	tuġ tutmaḳ , etmek , tösmek (III,402)
EN	tug	tuğ , bayara (425)
UTİL	tuġan	suni tosuş , boġuş üçün topa , taş yaki sémanittin teyyarlanġan ḳurulma (II,336)
GJ	tuγ	1- a dam in a river or channel (315)

183 DLT	tuGran-	566
D-K	toγran-<toγra-	"carve , cut up" (193)
BA	togran-	*ol özinge et tograndı* o , kendisi için et doğrar göründü (II,240)
TTD	tooɣran-	toġravatġandek körünmek (II,348)
EN	toġrimaḳ	kesmek (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

184 DLT	tuGru-	525
D-K	togru<toɣur-<toɣ-	"rise up (dust)" (193)
BA	togru-	*ol manga togrudı* o, yolu bırakarak benden tarafa doğruluverdi (II,80)
TTD	tooɹru-	ol maŋa tıoɹrudi o , manga ödüllep keldi (II,106)
EN	toġrisiġa	düzüne , dümdüz *toġrisiġa jürüvériŋ* düzüne yürüyüverin (416)
UTİL	toġrilimaḳ	tüz , tekşi haletke keltürmek ; udullimaḳ , ruslimaḳ , tüzlimek (II,254)
GJ		bulunamadı

185 DLT	tuGruş-	524
D-K	toɣruš-<toɣur-<toɣ-	"rise up (dust)" (193)
BA	togruş-	*ol mening bile yolka togruşdı* o benimle yola duruştu (o benimle yürümede , gitmede , durmada yarıştı) (II,212)
TTD	tooɹrux-	atlanmaḳ , tutuş kılmaḳ (II,304)
EN	togri	doğru , dürüst *togri berin* dümdüz gidin (416)
UTİL	toġra	3-melum yönilişke ḳarimuḳarşi , udulmuudul orunlaşḳan , aldini tosup turidiġan (II,249)
GJ	toɣrï-	straight (309)

186 DLT	tuGsuG	233
D-K	tuɣsuɣ<tuɣ-	"east" (199)
BA	togsug	*kün togsug* doğu , şark (I,463)
TTD	tooɹsuoɹ	"kün tuġsuġ" künçiḳiş , şerḳ (I,604)
EN	tugma	doğma (425)
UTİL	tuġma	1-kişi tuġulġandila özide mevcut bolġan , tebiiy 2-kiçik çéġidila şu nersini bilip bolġan toġulġandın başlap şu iḳa adetlengen 3-yalıŋaç , kiyim-kéçeksiz (II,338)
GJ	tuyuš	delivery , birth (315)

187 DLT	tukak	409
D-K	tügäk<tüg-	"wooden ring tied to end of rope to fasten load" (203)
BA	tükek	halḳa , yük yükletirken yükü sıkıştırmak için kullanılan ve ipe takılmış bulunan ağaç halḳa (II,287)
TTD	tügək	toḳunaḳ , ağamçinin uçiġa baġlinip , artiḳni (yükni) çiḳtidiġan baġaç halḳa (II,418)
EN	tügnek	tomurcuk (botanik) (430)
UTİL	tügmek	1-urap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	toχmaq	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

188 DLT	tuKImaK	522
D-K	toqimaq<toqi-	"fuller's mallet" (195)
BA	tokımak	tokmak , çamaşır tokmağı (III,177)
TTD	toḳimaḳ	toḳmaḳ , kirçinin toḳmiḡi (III,244)
EN	tak-tuk	takır , takır takır (386)
UTİL	toḳiçaḳ I	toḳaç şeklide yésisi ve yumilaḳ bolḡan (II,265)
GJ	toχmaq	club , mallet , untraslated (310)

189 DLT	tuKış	185
D-K	toqiš<toqi-	"war" (195) ; 320 toqiš (195)
BA	tokış	cenk , savaş (I,367) ; kişi adı (I,368)
TTD	toḳïx	toḳunuş , örüş , çeŋ (I,476) ; 320 toqiš , adem ismi (I,477)
EN		bulunamadı
UTİL	toḳunuş	1-ikki terep bir-biri bilen doḳuruşuş , duç kélip bir-birige uruluş (II,264)
GJ	toχmaqlaš-	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

190 DLT	tuklaş-	273
D-K	tökläš-<tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	tökleş-	*tökleşdi neng* nesneler döküldü , aktı (II,207)
TTD	təkləş-	tökülüşmek (II,296)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , éḳitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

191 DLT	tuKlI	217
D-K	toqli	"six-month-old sheep" (195)
BA	toklı	toklu , altı aylık kuzu (I,431)
TTD	toḳlï	toḳla , alte aylïḳ ḳuza (I,561)
EN	toxla	toklu (416)
UTİL	toḳla	çişimeldin ötüp ikki yaşḳa toluş arilïḳidiki barḳa (II,259)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaša (312)

192 DLT	tuklun-	273
D-K	töklün-<tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	töklün-	*suw töklündi* su döküldü (II,244)
TTD	təklün-	tökülmek (II,355)
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökmek	5-akṭurmaḳ , éḳitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out (314)

193 DLT	tuklun-	274
D-K	tüglün-<tügül-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüglün-	*suw tüglündi* su boğazda düğüldü , durdu (II,244)
TTD	tüglün-	tügülmek , türülmek (II,355)
EN	tüglenmek	bükülmek , kıvrılmak (430)
UTİL	tügmek	5-yiġmaḳ , puruşturmek (II,401)
GJ	tüg-	to fold (319)

194 DLT	tukluş-	274
D-K	tüglüš-<tügül-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüglüş-	yıplar tüglüşdi ipler düğüldü (II,207)
TTD	tüglüx-	tügülüşmek , aḳmaḳ (II,296)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tögül-	2-*tögül-~túgú-* to roll up , to coil (313)

195 DLT	tukukluk	273
D-K	töküglüg<töküg<tök-	"pour" (197)
BA	töküğlüğ	*töküğlüg tarıg* dökülmüş buğday (I,509)
TTD	təküklüg	töküklüg tarıg töküklük buğday (I,6629
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökmek	5-akṭurmaḳ , éḳitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

196 DLT	tuKUlA-	545
D-K	toqula-<toqu	"belt buckle" (195)
BA	tokula-	*er kadhış tokuladı* adam kayışa toka yaptı (III,325)
TTD	toḳula-	toḳu biḳitmek (III,443)
EN	tokunmaḳ	dokunmak , takılamak , itmek (418)
UTİL	toḳumaḳ II	1-at-ulaġḳa éger-toḳum artip cabdurmaḳ (II,263)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaš'a (312)

197 DLT	tuKuşGAn	562
D-K	toquš'yan<toqiš-<toqi-	"knock (door) ; strike (slave)" (195)
BA	tokuşgan	*ol er yawlak tokuşgan* o , adam yavuz çarpışan , kavgacı , cenk ateşini kızıştıran kimsedir (I,519)
TTD	toḳuxoɣan	yavlaḳ toḳuxoɣan o , yaman soḳuşḳaḳ , cidelçi adem (I,673)
EN	toḳuş	I-örme (418)
UTİL	toḳaç	2-kiçik toḳaç şeklide yaki töt bürçek şeklide ḳilinġan (II,256)
GJ	toqmaq	1-mallet (312)

198 DLT	tulA-	501
D-K	tölä-<töl	"parturition" (197)
BA	töle-	*koy töledi* koyun dölledi , kuzuladı (III,271)
TTD	tələ-	töllimek (III,369)
EN	töl	Döl. Hayvanların yeni doğurdukları yavruları (423)
UTİL	töllimek	toġmaḳ , ḳozilimaḳ (II,366)
GJ		bulunamadı

199 DLT	tulGuG	410
D-K	tolquq<tol-<to-	"inflated (wineskin)" (193)
BA	tulkuk	tuluk , ürülmüş , şişirilmiş (II,289)
TTD	tulḳuḳ	püdelgen tulum (II,421)
EN	tulum	I-tulum (426)
UTİL	tulum	1-ḳursaḳni yarmay soyġan ḳala , ḳoy , öçke ḳatarliḳlarniŋ térisi (II,343)
GJ		bulunamadı

200 DLT	tulKuKlan-	410
D-K	tolquqlan<tolquq <tol-<to-	"inflated (wineskin)" (193)
BA	tulkuklan-	*tulkuklandı neng* nesne tulum gibi şişti (II,351)
TTD	tulḳuḳlan-	tulum bolmaḳ , ḳopmmaḳ , isilmek (II,513)
EN	tulum	1-tulum (426)
UTİL	tulum	1-ḳursaḳni yarmay soyġan ḳala , ḳoy , öçke ḳatarliḳlarniŋ térisi (II,343)
GJ		bulunamadı

201 DLT	tulU	548
D-K	tolu<tol-	"be full" (193)
BA	tolu	*tolu idhiş* dolu kap (III,232)
TTD	tolu	toluḳ , tolġan , liḳ (193)
EN	toluḳ	dolu , tam , tüm (418)
UTİL	toluḳ	1-tolġan , baş orun ḳalmiġan (II,278)
GJ	tol-	to fill , to be full (310)

202 DLT	tum	170
D-K	tum	"cold" (199)
BA	tum	soğuk (I,338)
TTD	tum	soġaḳ , tum-soġaḳ (I,440)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL		bulunamadı
GJ	toŋ-	frozen , hard-frozen , unripe (311)

203 DLT	tumA	548
D-K	toma	"what rises to top of vat (beer)" (194)
BA	tuma	*tuma buxsun* küpte bulunan darı şarabının , fişkıran kısmı (III,234)
TTD	tuma	*tuma buḫsun* térik şarabiniŋ köpniŋ üstige bujuldap çiḳḳan ḳismi (III,322)
EN	tum	pek , aşırı , tamamen (426)
UTİL		bulunamadı
GJ	tama:~tɛma:~tamæ	greed , covetousness (292)

204 DLT	tumAGU	225
D-K	tumaɣu	"a cold" (199)
BA	tumagu	nezle , ingi , dumağı (I,447)
TTD	tumaoɣu	tumu , zükam (I,583)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tumaḳlıḳ	1-tumiḳi bar , tumaḳ kiygen 2-tumaḳ tikişke bolidi ġan , tumaḳḳa bap (II,345)
GJ	tumaq	fur cap , cap , leather-cap (315)

205 DLT	tumlI-	170
D-K	tımli-<tum	"cold" (199)
BA	tumlı-	*suw tumlıdı* su soğudu (III,294)
TTD	tumlï-	tuŋlimaḳ , muzlimaḳ (III,402)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tum	nahayati bek dé ġen menide reŋniŋ ḳéniḳlik dericisini bildüridü (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

206 DLT	tumlıG	233
D-K	tumliɣ<tum	" cold" (199)
BA	tumlıg	tumlu , soğuk , soğuk olan şey (I,463)
TTD	tumlïoɣ	soġaḳ (I,604)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳlik dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

207 DLT	tumlıt-	170
D-K	tumlit-<tumli<tum	"cold" (199)
BA	tumlut-	*ol anıng könglin tumlutti* o , onun gönlünü soğuttu ; *ol suw tumlıttı* o , su soğuttu (II,344)
TTD	tumlut- ; tumlït-	sovutmaḳ , muzlatmaḳ (II,503-504)
EN	tumukimaḳ	soğuk almak , grip olmak (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳlik dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

208 DLT	tumluGlan-	170
D-K	tumliγlan-<tumliγ<tum	"cold" (199)
BA	tumluglan-	*ol bu ogurnı tumluglandı* o , bu zamanı soğuk buldu (II,273)
TTD	tumluoɣlan-	bu vaḳitni soġuḳ körmek (II,397)
EN	tumukimaḳ	soğuk almak , grip olmak (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳlik dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

209 DLT	tumrum	243
D-K	tomrum<tomur-	"cut rounded (wood)" ; "bleed(nose)" (194)
BA	tomrum	*tomrum yıgaç* pabuççuların üzerinde sahtıyan ve göl gibi şeylerikestikleri ağaç kütük , ağaç tomruğu (I,485)
TTD	tomrum	*tomrum yigaç* mozdizlamiŋ iş gündisi ve şuniŋga oẖşaş toġrisiġa késilgen yaġaç günda (I,631)
EN	tom	kalın , tırkaz (419)
UTİL	tom I	1-toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ(yaġaç ,arġamça , yip ḳatarliḳ boylam nersiler heḳḳide) 2-kélin 3- çoŋ katta (II,283)
GJ		bulunamadı

210 DLT	tumruş-	311
D-K	tomruš-<tomur-	"cut rounded (wood)" (194)
BA	tomruş-	*ol mening birle yıgaç tomruşdı* o , benimle ağacı tomruk yapmakta yarıştı (II,213)
TTD	tomrux-	beldeşmek , yumulak toġraşmaḳ (II,305)
EN	töm	yuvarlak *töm yagaç* yuvarlak ağaç (424)
UTİL	tom I	1-toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ (yaġamça , yip ḳatarliḳ boylam nersiler heḳḳide) (II,283)
GJ		bulunamadı

211 DLT	tumsA	213
D-K	tumsa ?	"platform" (200)
BA	tümse	minber (I,422)
TTD	tümsə	münber (I,551)
EN	tompak	çıkıntı , tümsek , dışbükey (419)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

212 DLT	tumur-	311
D-K	tomur-	"cut rounded (wood)" (194)
BA	tomur-	*er yıgaç tomurdı* adam ağacı tomruk yaptı (II,85)
TTD	tomur-	beldimek , düglek togrimaḳ (II,112)
EN	tom	kalın , tırkaz (419)
UTİL	tom I	toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ (yaġaç , arġamça , yip ḳatarliḳ boylam nersiler heḳḳide) (II,283)
GJ		bulunamadı

213 DLT	tunar-	311
D-K	tünär-<tünä-<tün	"become dark" (204)
BA	tüner-	*tünerdi yer* yer karanlık oldu , karardı (II,86)
TTD	tünər-	keç kirmek , ḳaraŋu çüşmek (II,113)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tün	2-zulmet , cahalet ; ḳaraŋgu (II,408)
GJ	tún	night (318)

214 DLT	tunArık	245
D-K	tünärig<tünär-<tünä-	"grave" (204)
BA	tünerik	*tünerik yer* karanlık yer. Mezara da "tünerik" denir (I,488)
TTD	tünərik	*tünerik yer* ḳaraŋġu yer , gornimu deydü (I ,635)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tün	1-aḫşamdin taŋ atḳuçe bolġan vaḳit , kéçe 2-zulmet , cahalet ; ḳaraŋġu (II,408)
GJ	tún	night (318)

215 DLT	tunat-	503
D-K	tonat-<ton	"garment" (194)
BA	tonat-	*ol meni tonattı* o , beni giydirdi , donattı (II,312)
TTD	tonat-	ton kidürmek , ton hediye ḳilmaḳ (II,458)
EN	tonluḳ	giyimli , giyimi kuşamı yerinde (419)
UTİL	tonluḳ	1- ton kiygen , üstide toni bar (II,288)
GJ	ton	outer garment , overcoat , coat , clothes , dress (311)

216 DLT	tunkala-	620
D-K	toŋala-<toŋa	"do the deed of warriors" (194)
BA	tonğala-	*er tonğaladı* adam yiğitlerin ve kuvvetlilerin yaptığı işleri yaptı (III,405)
TTD	toŋala-	baturluk kilmek (III,553)
EN	toŋluk	kabalık (420)
UTİL	toŋ	4- ķopal , ķattiķ , kişiniŋ köŋlige tégidigan (II,270)
GJ		bulunamadı

217 DLT	tunkar-	617
D-K	töŋdär-<*töŋ , *töŋ- ?	"turn over" (197)
BA	tönğder-	*ol ayak tönğderdi* o , kabı dönderdi ; altını üstüne getirdi.(III,397)
TTD	təŋdər-	təŋtermek ~ öŋtermek (III,542)
EN	töŋtermek	devirmek , yıkmak (424)
UTİL	töŋgileklimek	halķa şekilde yögimek , töŋgilek ķilmaķ (II,365)
GJ		bulunamadı

218 DLT	tunkıt-	614
D-K	täŋit-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	tünğit-	*er okın tünğitti* adam okunu göğe doğru yükseltti (II,326)
TTD	tüŋit-	adem , okını asmannin kerige atti (II,477)
EN	tüŋlük ;	*çatı penceresi* keçe çadırının tepesini kapatan keçe (431)
UTİL	tüŋlük	kün nuri çüşüş ve hava almaşturuş üçün , oyniŋ torusidin éçilgan töşük (II,406)
GJ	taŋ	1-dawn , day-break (294)

219 DLT	tunkuş-	615-6
D-K	tüŋüš-<*tüŋ-	"fix gtaze and ready to attack (boar)" (205)
BA	tonguş-	*tonğuz tonguşdı* domuz gözlerini dikerek adamın üzerine saldırdı (III, 394)
TTD	toŋux-	toŋuz göliyip ademge hücüm kilmakçi boldi (III,537)
EN	toŋğuz	domuz (419)
UTİL	toŋġuz	1-süt emgüçi hayvan (II,271)
GJ	toŋguz~toŋyuz	swine , pig , hog , boar (311)

220 DLT	tunkuş-	615
D-K	tөŋüš-<*tөŋ , *tөŋ- ?	"bow down (head) (197)
BA	tüngüş-	*er tüngüşdi* adam başını eğdi (III,393)
TTD	tüŋüx-	bişini saŋgilatti (III,537)
EN	tөŋülmek	endişesiz bir suskunluk (424)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

221 DLT	tunkut-	609
D-K	tөŋüt-<*tөŋ , *tөŋ- ?	*t.tüş-* "fall on face" (197)
BA	tüŋğüt-	*er başın tüŋğütti* adam başını eğdi (III,396)
TTD	tüŋit-	egmek , iniştürmek (II,477)
EN	tөŋülmek	endişesiz bir suskunluk (424)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

222 DLT	tupunluG	201
D-K	topunluγ<topun<top	"knob of a corn-stalk" (195)
BA	tubunlug	*topunlug tarıg* kesmikli buğday (I,499)
TTD	topunluoɣ	*topunluġ tarıġ* topanlik buġday topini bar buġday (I,649)
EN	topan	Başak kalıntısı (420)
UTİL	topan I	buğday , şal ,térik ķatarlik ziraetlerniŋ ḫamanda déni ayrivélinġandin kéyin ķélip ķalġan ġol , yopurmaķliriniŋ topidek bolup ketken uvaķliri (II,220)
GJ	top	1-ball 2-piece (311)

223 DLT	tupuz	183
D-K	topuz ?	"which the rider cannot settle comfortably (saddle , load)" (195)
BA	topuz	*topuz yük* üzerinde durulamıyan , üstüne binilemeyen hayvan yükü (I,365)
TTD	topuz	*topuz yük* üstige mingbili bolmaydi ġan dericide kéleŋsiz artilġan yük. (I,472)
EN	top III	top *bir top adem* bir grup adam (420)
UTİL	topur	sep , ret , ķatar (II,224)
GJ	töpɛ	1- top , upper side , higher (314)

224 DLT	turcI-	565
D-K	törči-	"begin" (198)
BA	türçi-	*er iş türçidi* adam işe başladı (III,275)
TTD	türçi-	türüş kilmaḳ , başlimaḳ (III,376)
EN	törimek	vuku olmak , çıkmak , meydana gelmek , yaratılmak , türemek (424)
UTİL	töriçilik	ḫizmettiki ve öz vezipisini ada ḳiliştiki ḳuruḳ resmiyetçilik , biyrukratlik (II,359)
GJ	törɛl-	to be born (314)

225 DLT	turGur-	524
D-K	turɣur-<tur-	"be emaciated (horse)" ; 266-7 "stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turgur-	*ol atıg turgurdı* o , atı durdurdu , zayıflattı , durgunlaştırdı ; ol mani urundun turgurdı o , beni yerimden kaldırdı (II,177)
TTD	turoɣur-	oruklatmaḳ , taldurmaḳ , hardurmaḳ , halidin ketküzmek ; turġuzmaḳ , ḳopkuzmaḳ , ḳoparmaḳ (II,252)
EN	turgunluḳ ; turmaḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali ; kalkmak(427)
UTİL	turġunluḳ	özgermeslik , muḳimliḳ , heriketsizliḳ (II,323)
GJ	toroɣ~toroq~toruɣ	bay *toruɣ at* bay (312)

226 DLT	turklA-	178
D-K	türklä-<Türk	"young man at prime of youth" ; "Turk" (205)
BA	türkle-	*ol meni türkledi* o , beni Türklerden saydı (III,446)
TTD	türklə-	Türk hisaplidi (III,604)
EN	Türk	Türk (431)
UTİL	Türk	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,383)
GJ	túrk	Turk , illiterate person (318)

227 DLT	turKlA-	176
D-K	turqla-<turq	"lenght" (201)
BA	turkla-	*ol yer turkladı* o , yeri enine boyuna ölçtü (III,445)
TTD	turḳla-	o yerniŋ boyını ve énini ölçidi (III,604)
EN	turk	sima , suret , şekil , hal , durum (427)
UTİL	turḳ	1- taşḳi kiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

228 DLT	turKuG	232
D-K	turqıγ<turuq-<tur-	"shame" (200)
BA	turkuğ	haya , utanma (I,462)
TTD	turķuoɳ	tartiniş , iza tartiniş (I,603)
EN	turķ	sima , suret , şekil , hal , durum (427)
UTİL	turķ (turķi)	1-taşķi ķiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

229 DLT	turlun-	267
D-K	türlün-<türül-<tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türlün-	*türlündi neng* nesne dürüldü , büküldü (II,243)
TTD	türlün-	türülmek , püklenmek , yügelmek (II,352)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (4319
UTİL	türmek I	uralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (spindle) (318)

230 DLT	turtıkul	625
D-K	törtgil<tört	"square" (198)
BA	törtgül	*törtgül ew* dört köşeli ev (III,417)
TTD	tərtgül	tot çasa , tot burçek (III,569)
EN	tört	dört (424)
UTİL	türtek	2- sanaķ sanlar bilen kélip , törteklengen nersilerniŋ miķdarini bildüridü (II,381)
GJ	tört~tö:t~tö.t ~töt~tö:~tö.	four (314)

231 DLT	turtun-	628
D-K	türtün-<türt-	"rub (oil on leather)" (205)
BA	türtün-	*ol özinge yağ türtündi* o , kendi kendine yağ süründü (II,240)
TTD	türtün-	sürkimek , sürkivalmaķ , sürkevatkandek köründi (II,348)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türtmek	1-ķattiķ ittermek , sürmek (II,383)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

232 DLT	turtuş-	628
D-K	türtüš-<türt-	"rob (oil on leather)" (205)
BA	türtüş-	*ol mening birle koguşka yağ türtüşdi* o , benimle deriye yağ sürmekte yarış etti (II,205)
TTD	türtüş-	surkeşmek , suruşmaḳ , suvaşmaḳ (II,294)
EN	türtüşmek	dürtüşmek ; birbirini dürtmek (432)
UTİL	türtüşmek<türtmek	1-ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

233 DLT	turuGlAG	266-7
D-K	turuqlaq<turiγ<tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turuglag	*turuglag yer* durulacak yer (I,496)
TTD	turuoɣlaoɣ	*turuġlaġ yer* turalġu yer , turidiġan yer (I,646)
EN	turuġluḳ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turaḳlıḳ	1-özgermeydiġan , muḳim 2-melum turaḳlarġa ige bolġan , turaḳlarġa bölüngen (II,319)
GJ	tur-~tu.~tu-	to stay , to stand (316)

234 DLT	turuGsA-	266-7
D-K	turuγsa-<turiγ<tur-	"stand up" (200)
BA	turugsa-	ol munda turugsadı o , burada durmak istedi (III,333)
TTD	turuoɣsa-	turġusi kelmek (III,445)
EN	turuġluḳ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turmaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

235 DLT	turuK	524
D-K	turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (201)
BA	turuk	her şeyin arığı , zayıf (I,380)
TTD	turuḳ	oruḳ , her nersiniŋ oruğı (I,492)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳlik (II,323)
GJ		bulunamadı

236 DLT	turuK-	326
D-K	turuq-<tur-	"swell in vein (blood) ; gather (pus in wound)" (200)
BA	turuk-	*kan duruktu* toplandı (II,115)
TTD	turuķ-	turup ķalmaķ , yiġilmaķ , oyimaķ (II,158)
EN	turuġluķ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turmaķ	6- caylaşturmaķ , orunlaşmaķ (II,324)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

237 DLT	turuKlA-	524
D-K	turuqla-<turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (200)
BA	turukla-	ol atıg durgunlaştırdı , arıksaydı (III,337)
TTD	turuķla-	oruķlatmaķ (III,460)
EN	turuġluķ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaķlik (II,323)
GJ		bulunamadı

238 DLT	turuKlan-	524
D-K	turuqlan-<turuqla-<turuq<tur-	"be emeciated (horse)" (200)
BA	turuklan-	*ol bu atıg turuklandı* o , bu atı durgun , argın saydı (II,265)
TTD	turuķlan-	turuķ körmek , oroķ hisaplimaķ (II,386)
EN	turuġluķ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ķalġan , orunlaşķan , makanlaşķan 2-özgermes , muķim , turaķlik 3-heriket ķilmaydiġan toḫtap ķalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

239 DLT	turul-	331
D-K	turul-<tur-	"be disgusted" (200)
BA	turul-	*er ıştın turuldı* adam işten usandı (II,126)
TTD	turul-	zirikmek , didikmek (II,176)
EN	turaklik	sabit , devamlı , istikrarlı , değişmez (426)
UTİL	turmaķ	2-hekettin toḫtap ķalmaķ (II,324)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , to keep fresh , to begin (316)

240 DLT	turumlA-	200
D-K	turumla-<turum<tur-	"a man's height" (200)
BA	turumla-	*ol suwug turumladı* o , suyu boyu ile ölçtü (III,341)
TTD	turumla-	boylimaḳ (III,466)
EN	turmaḳ	kalkmak (427)
UTİL	tör	2-kiriş éġiziġa nisbeten eŋ içidiki cay (II,357)
GJ	túrúm~túјúm	tiš t. an iron part fixed to the gunde (of the mill) (319)

241 DLT	turun-	340
D-K	turun-<tur-	"stand against ; confront , oppose" ; "pause" ; 524 "be emaciated (horse)" (200)
BA	turun-	*ol manga utru turundı* o, bana dayattı (II,145) ; er ışta turundı adam işte durakladı ; at turundı at arıklaştı (II,146)
TTD	turun-	o bana ottura turdi (II,205); turuvalmaḳ , toḫtivalmaḳ ; oruklimaḳ , cudimaḳ (II,206)
EN	turguzmaḳ ; turgunluḳ	kaldırmak , ayakta durdurmak ; durgunluk , sükunet hali (427)
UTİL	turmaḳ ; turgunluḳ ; torimaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324) ; sükunet hali (427) ; 3-ḳorşimaḳ , ariġa almaḳ (II,238)
GJ	tur-~ tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , (316)

242 DLT	turun-	267
D-K	türün-<tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türün-	*er öz bitikin türündi* o kendi kitabını dürdü , kendi başına dürdü (II,145)
TTD	türün-	türüvalmaḳ , türteklimek , türmek (II,205)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türmek I	uralġan , tügülgen , türülgen (I,386)
GJ	túrúm~túјúm	*tiş t.* an iron part fixed to the gunde (of the mill) (319)

243 DLT	turur	296
D-K	turur<tur-	"as verbal auxiliary" (200)
BA	turur	dır ; mazisi ve mastarı olmayan bir fiil (I,6) ; dır , mazisi ve mastarı olmayan bir müstakbel fiildir
TTD	turur	bu gelgüsi zaman péili bolup , onıŋ ötġen zaman ve mester şekli adette işlitilmeydi ve dur ; tur digen manini bildüridü (I,7) ; tur~dur (III,251)
EN	turmaK	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	ayiġiġa tayinip tik ḫalette bolmaḳ (II,324)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

244 DLT	turuşGAn	266-7
D-K	turušγan<turuš-<tur-	"stand up , rise (mist)" (200)
BA	turuşgan	daima (herkese) karşı koyan (I,518)
TTD	turuxoɣan	teŋ turuşidiġan , zitlişidiġan (I,673)
EN	turmaḳ	kalkmak *turup almak* ısrar etmek (427)
UTİL	turmaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	turuš-	to stand together (316)

245 DLT	turut-	417
D-K	törüt-<törü-	"fit make right" (198)
BA	türüt-	*Tengri yalnġuk türütti* Tanrı ademi yarattı (II,303)
TTD	tərüt-	türetmek , türeldürmek (II,442)
EN	törelmek	vuku olmak , çıkmak , meydana gelmek , yaratılmak , türemek (424)
UTİL	törelmek	3-peyda bolmaḳ , hasıl bolmaḳ (II,359)
GJ	törɛl-	to be born (314)

246 DLT	tuşAGU	224
D-K	tušaγu<tuša-<tuš	"shackle , hobble" (201)
BA	tuşagu	köstek (I,446)
TTD	tuşaoɣu	at tuşagu boldı atnı çüşeş vaḳti bolmaḳ (I,582)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , éşek , ḳatarliḳ olaġlarniŋ ayiġini çetip ḳoyuş üçün yasalġan sayman , çéder (II,720)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

247 DLT	tuşal-	561
D-K	tösel-<tösä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşel-	*töşek töşeldi* döşek döşendi (II,128)
TTD	təxel-	silinmek (II,179)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

248 DLT	tuşan-	497
D-K	tuşan-<tuş	"belt buckle" (201)
BA	tuşan-	*er adhakı tuşandı* adamın ayağı dolaştı , kösteklendi (II,146)
TTD	tuxan-	çüşele~çüşalmaķ , kalvulaşmaķ (II,207)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , éşek , ķatarliķ olaġlarnıŋ ayiġini çetip ķoyuş üçün yasalġan sayman , çéder (II,720)
GJ	tüş~túş-	to alight , to descend , to dismount , to go down (320)

249 DLT	tuşan-	561
D-K	töşän-<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşen-	*ol özinge töşek töşendi* o kendisine döşek döşedi (II,147)
TTD	təxən-	tüşek~çüşek silivalmaķ (II,207)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun – körpe (II,360)
GJ	tüš~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

250 DLT	tuşat-	561
D-K	tösət-<tösä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşet-	*ol töşek töşetti* o , döşek döşetti (II,307)
TTD	töşət-	töşek saldurmaķ , körpe saldurmaķ (II,449)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš~túš-	to alight , to descend (320)

251 DLT	tuşGur-	220
D-K	tušγur-<tuş-	"confront" (201)
BA	tuşgur-	men ogulnı atasınga tuşgurdum ben oğlunu babasına kavuşturdum (II,178)
TTD	tuxoɣur-	kovuşturmaḳ , oçraşturmaḳ (II,253)
EN	toşimaḳ	yetmek , berdaşlıḳ , bermek , çidimaḳ (II,248)
UTİL	çüşürmek<çüşmek	19-kelmek , yetmek , uḳturulmaḳ (II,724)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

252 DLT	tuşlan-	220
D-K	tušlan-<tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşlan-	*bir neng birge tuşlandı* bir nesne bir nesneye yöneldi , duş oldu , karşılaştı (II,244)
TTD	tuxlan-	tuş kelmek , ödül kelmek (II,354)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşlimek	şu cayda çüşkiçe turmaḳ (II,722)
GJ	tüš~túš-	*tüşüp ber-* to deliver (320)

253 DLT	tuşlan-	166
D-K	tüšlän-<tüš-	"place or time of encampmend" (205)
BA	tüşlen-	*elkin tüşlendi* konuk indi (konuk yatıp sonra gitmek üzere indi) (II,242)
TTD	tüxlən-	aram almaḳ , ḳonmaḳ (II,352)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşlimek	şu cayda çüşkiçe turmaḳ , şu cayda çüşni ḳilmaḳ , şu cayda çüşni ötküzmek (II,722)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend (320)

254 DLT	tuşlat-	497
D-K	töšlet-<töšlä-<töš	"sternum or breast-bone" (198)
BA	töşlet-	*ol anı töşletti* o , onun döşüne , göğsüne vurdurttu (II,342)
TTD	təxlət-	töşige ördürdi (II,501)
EN	töş	döş (424)
UTİL	töş	1-gevdiniŋ boyun bilen ḳorsaḳ otturisidiki aldi ḳismi (II,360)
GJ	töš	1-flesh on the sternum (314)

255 DLT	tuşlat-	573
D-K	tušlat-<tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşlat-	*ol yerig angar tuşlattı* o , onu uzaktan bir yeri karşısına gelecek surette durdurdu (II,342)
TTD	tuxlat-	ödülletmek , ödül ḳildurmaḳ (II,501)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşmek	mas , del , toġra , muvapiḳ , bap kelmek (II,724)
GJ		bulunamadı

256 DLT	tutAşI~tutşı	213
D-K	tutaši~tutši~tutči <tutuš-<tut-	"adjoining" (202)
BA	tutaşı ~ tutşı	yakın komşu , her zaman (I,423)
TTD	tutxï	tutaş , yandaş , ḫoşna (I,552)
EN	tutaş ; tutaşmaḳ	yekpare , bütün , hep , kesintisiz ; bitişik olmak (428)
UTİL	tutaş	2-yanmuyan caylaşḳan , yandaş (II,300)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join , to take together (317)

257 DLT	tutsuk	239
D-K	tütsüg<tut-	"quarrelsome" (202)
BA	tütsük	kinci (I,476)
TTD	tütsük	*tütsük kişi* adavet tutdıġan kişi (I,624)
EN	tütküşlimek	birbirine saldırmak , kışkırtmak , tahrik etmek (432)
UTİL	tütek	3- zulmet , ġezep , vehimini bildiridiġan alamet ; görünüş (II,379)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join (317)

258 DLT	tutsuK-	411-2
D-K	tutsuq-<tut-	"catch , capture" (201)
BA	tutsuk-	*er yagıka tutsukdı* adam düşmana tutuldu , yakalandı (II,227)
TTD	tutsuḳ-	tutulmaḳ , tutḳun bolmaḳ (II,329)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutmaḳ	3-ġlap , ovlap , izlap ḳolġa çüşürmek (II,306)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

259 DLT	tutuGluG	187
D-K	tutuγluγ<tutuγ<tut-	"demonic possession" (202)
BA	tutuglug	*tutuglug yer* tekin olmayan yer , cin çarpan yer (I,496)
TTD	tutuoɣluoɣ	*tutuġluġ yer* cinlik yer , cin bar yer , ötken kişilerge cin çaplişidiġan yer (I,645)
EN	tutuḳ	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	2-énik emes , mücmel 3-ḫuşallık alametliri bilinmeydi ġan ; ġemkin (II,311)
GJ		bulunamadı

260 DLT	tutuKlA-	191
D-K	tutuqla-<tutuq	"gelding , eunuch" (202)
BA	tutukla-	*ol oglun tutukladı* o , oğlunu enedi veya enenmiş olmaya nisbet etti (III,337)
TTD	tutuḳla-	tutḳuzmaḳ , piçmek , aḫta ḳilmaḳ , aḫta dep hésaplimaḳ (III,460)
EN	tutuḳ	bulıutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	énik körünüp turmaydi ġan , uçuḳ emes (II,311)
GJ	tutuγ<tut-	t. ber- to permit to be caught (317)

261 DLT	tutun-	339
D-K	tutun-<tut-	"be eclipsted (sun ; moon)" (202)
BA	tutun-	*kün tutundı* güneş tutuldu (II,143)
TTD	tutun-	tutulmaḳ , tutuvalmaḳ , tutaşmaḳ (II,202)
EN	tutulmaḳ	tutulmak kün tutuldi güneş tutuldu (429)
UTİL	tutulmaḳ	4-başḳa nersiler yaki uniŋ sayisi bilen ḳaraŋġulişip ḳalmaḳ (II,312)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp (316)

262 DLT	tutuncu	339
D-K	tutunču<tutun-<tut-	"be eclipsed (sun:moon)" (202)
BA	tutunçu	*tutunçu ogul* evlatlığa alınmış çocuk (III,375)
TTD	tutunqu	asranda , asranda oġul (III,512)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutunmaḳ	2- kirişmek , birer işni ḳilişḳa başlimaḳ (II,312)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp (316)

DLT		
D-K	tavil	"drum" (181)
BA	tovıl	davul ; avda doğan kuşu için çalınan davul (III,165)
TTD	towïl	tėbilcaŋ , kiçik dumbaḳ (III,226)
EN	tovlimaḳ	bağırmak , seslenmek (422)
UTİL	davul	ovġa çiḳḳanda , ovlarni ürkütüp bir yerge yi ġiş üçün çélinidiġan meḫsus naġra (II,37)
GJ	tovala-~towla-	to shout , to scald , to cry , to bellow (camel) (313)

266 DLT	tuyın	519
D-K	tuyin<tu-	"stingy" (198)
BA	tuyın	pinti ; sıkıntılı (III,169)
TTD	tuyïn	bihil , pihsik (III,231)
EN	toyduruvetmek	bıktırmak , usandırmak (422)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

267 DLT	tuysuK-	552
D-K	tuysuq-<tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuysuk-	*er tuysukdı* adam , duysuktı , duyar gibi oldu (III,195)
TTD	tuysuḳ-	tuyuḳsimaḳ , tuyup ḳalmaḳ (III,271)
EN	tuymaḳ	duymak (429)
UTİL	tuymaḳ	hés ḳilmaḳ , sezmek , bayḳimaḳ (II,351)
GJ		bulunamadı

268 DLT	tuzA-	496
D-K	tuza-<tuz	"salt" (203)
BA	tuza-	*ol et tuzadı* o , et tuzladı (III,263)
TTD	tuza-	tuzlımaḳ (III,360)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuz I	aş tuziniŋ omumiy atilişi (II,330)
GJ	tuz	1-salt (317)

269 DLT	tuzar-	163
D-K	tüzär-<tüz	"level" (206)
BA	tüzer-	*yer tüzerdi* yer düzeldi (II,77)
TTD	tüzər-	tüzlenmek (II,101)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüz	1- egri emes , rus (II,388)
GJ	túzlɛ-	to level (319)

270 DLT	tUzar-	496
D-K	tozar-<toz	"dust" (196)
BA	tozar-	*toz tozardı* toz tozardı , yükseldi (III,186)
TTD	tozar-	tozmaḳ~tozimaḳ (III,258)
EN	toz	II-toz , duman (422)
UTİL	tozan	1-asmaŋga kötürülgen yumşaḳ topa çaŋ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

271 DLT	tuzGır	496
D-K	tozγir-<toz	"dust" (196)
BA	tozgır-	*yer tozgırdı* yer tozardı , yerden toz kalkacak gibi oldu (II,178)
TTD	tozoɣïr-	tozanlaşķili turmaķ , çaŋ-nuzan kötirilişke başlimaķ (II,252)
EN	toz	1I-toz-duman (422)
UTİL	tozumaķ	1-tozandek her yanġa çéçilmaķ , uçmaķ , tökülüp çüşmek (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

272 DLT	tuzGU	213
D-K	tuzγu	"a gift of food" (203)
BA	tuzgu	yoldan geçen hısımlara veya tanıdıklara arma ġan olarak çıkarılan yemek (I,424)
TTD	tuzoɣu	yolġa çiķķan toķķan yaki tonuşlarġa yolluķ öçün birilidiġan yimeklik (I,553)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ķatarlıķ kündilik turmuşta istémal ķilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

273 DLT	tuzGulan-	533
D-K	tuzγulan-<tuzγu	"a gift of food" (203)
BA	tuzgulan-	*ol manga tuzgulandı* o , ban yemek hediye etti (III,201)
TTD	tuzoɣulan-	*o , maŋa tuz berdi* yeni tamaķ tekdim ildi (III,278)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ķatarlıķ kündilik turmuşta istémal ķilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

274 DLT	tuzkar-	356
D-K	tüzgär-	"guide"→tüzgür- "give a gift" (206)
BA	tüzger-	*men anı tüzgerdim* ben ona armağan verdim (II,179)
TTD	tüzgər-	tüzimek , tüz yolġa salmaķ (II,255)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ķatarlıķ kündilik turmuşta istémal ķilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

275 DLT	tuzlun-	268
D-K	tüzlün-~tüzül-<tüz-	"level" (206)
BA	tüzlün-	*tüzlündi yer* yer düzeldi (II,243)
TTD	tüzlün-	tüzlenmek , tüzelmek (II,353)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüzlimek	égiz-pes eğri-bügrisini yoḳitip tüz , rus haletke keltürmek , tüz ḳilmaḳ (II,391)
GJ	túzlɛ-	to level , to make straight (319)

276 DLT	tuzul-	268
D-K	tüzül-<tüz-	"level" (206)
BA	tüzül-	*yer tüzüldi* yer düzlendi (II,127)
TTD	tüzül-	tüzelmek , tekşilenmek , önşalmaḳ (II,177)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüzmek	1-vücudḳa çiḳarmaḳ ,yaratmaḳ , berpa ḳilmaḳ ; turġuzmaḳ , belgilimek (II,392)
GJ	túz	1- *t.~tuz* even , plain , plane , straight , right (319)

277 DLT	tuzUn	209
D-K	tüzün<tüz	"forebearing" (206)
BA	tüzün	yumuşak huylu adam , halim (I,414)
TTD	tüzün	tüzütlük , mülayim , yuvaş adem (I,540)
EN		bulunamadı
UTİL	tüz	4-oçuḳ-yoruḳ ; başḳilarġa yamanlıḳ ḳilmaydiġan , haramzadilikni bilmeydiġan , aḳ kŋül (II,388)
GJ		bulunamadı

278 DLT	tuzuş-	163
D-K	tüzäš-<tüz	"level" (206)
BA	tüzüş-	*ol manga yer tüzüşdi* o , bana yer düzlemekte yardım etti (II,100)
TTD	tüzəx-	tüzleşmek (II,134)
EN	tüzüş-	derleme , yapma , tesis etmek , kurma (433)
UTİL	tüzlimek	égiz-pes eğri-bügrisini yoḳitip tüz , rus haletke keltürmek , tüz ḳilmaḳ (II,391)
GJ	túz-	to arrange (319)

6. ORTAK SÖZCÜKLERİN SES BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

6.1. SES OLAYI GÖRÜLMEYEN SÖZCÜKLER

Bu bölümde DLT ile YUT arasında tespit ettiğimiz ortak sözcükleri ses açısından incelemeye çalışacağız. Ortak sözcükler arasında yaptığımız karşılaştırma sonucunda sözcüklerin %72'sinin Yeni Uygur Türkçesinin taranan kaynaklarında ses bakımından hiçbir değişikliğe uğramadan kullanıldığı tespit edilmiştir.

Karşılaştırma sırasında aralarında ses olayı görülmeyen sözcüklerin taranan sözlüklerdeki karşılıkları öncelikle DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş, daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

taba/taba ; tabanla-/tapanla- ; tadun/tadun ; taġıḳ-/taġıḳ- ; taġlat-/taġlat- ; taḳıl-/taḳél- ; taḳtur-/taḳtur- ; taġ/taġ ; taġar/taġar ; tak/tak ; taḳ-/taḳmaḳ ; taḳir taḳir/taḳir taḳir; tal/tal ; talaḳ/talaḳ ; talġaġ/talġaġ ; talġuç/talġuç ; talġuḳ/talġuḳ ; talġur-/talġur- ; talḳa/talḳa ; talḳan/talḳan ; talḳıl-/talḳél- ; talḳu/talḳu ; taltur-/taltur- ; talula-/talula- ; tam/tam ; tam-/tammaḳ ; taman/taman ; tamçur-/tamçur- ; tamġa/tamġa ; tamġaḳ/tamġaḳ ; tamġaḳla-/tamġaḳla- ; tamış-/tamiş- ; tamıt-/tamit- ; tamtur-/tamtur- ; tamu/tamuḳ ; tamula-/tamula- ; tamur-/tamur- ; tamurġan/tamurġan ; tamuz-/tamuz- ; tan/tan ; tan-/tanmaḳ ; tanış-/taniş-

tantur-/tantur- ; tanu-/tanu- ; tanuḳ/tanuḳ ; tanut-/tanut- ; taŋ/taŋ ; taŋ-/taŋmaḳ ; taŋla-/taŋla- ; taŋlaş-/taŋlaş- ; taŋlat-/taŋlat- ; taŋuḳ/taŋuḳ ; taŋut/taŋut ; taŋsuḳ/taŋsuḳ ; tap/tap ; tap-/tap- ; tapala-/tapala- ; taplaġ/taplaġ ; taplat-/taplat- ; tapraş-/tapraş- ; tapuġ/tapuġ ; tapuġluġ/tapuġluġ ; tapul-/tapul- ; tapuz-/tapuz-; tapuzġu/tapuzġu ; tapuzġuḳ/tapuzġuḳ ; tar/tar ; tar-/tarmaḳ ; tara-/tara- ; taral-/taral- ; taran-/taranmaḳ ; tarġaḳ/tarġaḳ ; tarġil/tarġil ; tarḫan/tarḫan ; tarıġlaġ/tarıġlaġ ; tarmaḳ/tarmaḳ ; tarmaḳlan-/tarmaḳlanmaḳ ; tarmat-/tarmat- ; tarmut/tarmut ; tarmutlan-/tarmutlan- ; tart-/tartmaḳ ; tartıġ/tartıġ ; tartıl-/tartilmaḳ ; tartış-/tartış- ; taru-/taru- ; tarun-/tarun- ; tarusla-/tarusla- ; tarut-/tarut- ; tas/tas ; tasġa-/tasġa- ; tasġat-/tasġat- ; taş/taş ; taş-/taş- ; taşġur-/taşġur- ; taşırkan/taşirḳan ; taşıt-/taşıt- ; taşla-/taşla- ; taşlat-/taşlat- ; taştın/taştın ; taşur-/taşur- ; taşurġan/taşurġan ; tat/tat ; tatar/tatar ; tatġan-/tatġan- ; tati-/taté- ; tatir/tatér ; tatit-/tatét- ; tatruş-/tatruş- ; tatur-/tatur- ; taturġan/taturġan ; tavar/tavar ; tavarlıġ/tavarléġ ; tavarluḳ/tavarluḳ ; tavġaçla-/tawġaçla- ; tavġaçlan-/tawġaçlan- ; tavraḳ/tavraḳ ; tavran-/tavran- ; tavux/tavuş ; tay/tay ; tay-/taymaḳ ; taya-/taya- ; tayaḳ/tayaḳ ; tayaḳlan-/tayaḳlan- ; tayan-/tayan- ; tayaŋu/tayaŋu ; tayġan/tayġan ; tayıġ/tayıġ ; taytur-/taytur- ; tayuḳ/tayuḳ ; tayuḳlan-/tayuḳlan- ; taz/taz ; tazar-/tazar- ; tazla-/tazla- ; tebreş-/tebreş- ; tegil-/tegil- ; tegin-/tegin- ; tegirmek/tégirmek ; tegiş/tégiş ; tegiş-/tégiş- ; tegşüt/tegşüt ; tegür-/tegür- ; tegürgen/tegürgen ; tejik/tejik ; tejikle-/tejikle- ; teke/teke ; tel-/tel- ; telge-/telge- ; telin-/telin- ; teliş-/teliş- ; teltür-/teltür- ; telve/telve ; temen/temen ; temürken/temürken ; tenek/tenek ; tenġer-/tenġer- ; tenglen-/tenglen- ; tengüç/tengüç ; teŋ/téŋ ; teŋ-/teŋ- ; teŋri/téŋri ; tenri-/tenri- ; teŋrigen/teŋrigen ; teŋtür-/téŋtür- ; teŋür-/teŋür- ; tep-/tép- ; tepil-/tépilmek ; tepin-/tépinmek ; tepre-/tepre- ; tepren-/tepren- ; tepreş-/tepreş-tepret-/tepret- ;tepset-/tepset- ; tepük/tepük ; tepze-/təpzə- ; tepzeş-/tepzeş- ; ter-/termek ; terçi/terçi ; teril-/térilmek ; terilgen/terilgén ; terin-/terin- ; teriŋüklen-/tériŋüklén- ; teriş-/tériş- ; terit-/terit- ; terkin/terkin ; terlen-/terlen- ; ters/térs ; tersin-/tersin- ; teşil-/téşilmek ; teşük/teşük ; teşükle-/teşükle- ; tetrül-/tetrül- ; tetür-/tetür-; tevçi-/tewçi- ; tevin-/tevin- ; tevsi/tewsi ; tevşin-/tewşin- ; tevür-/tevür- ; tez-/tez- ; tezgek/tezgek ; tezgi/tezgi ; tezgin-/tezgin- ; tezik/tezik ;tezin-/tezin- ; teziş-/teziş- ; tezit-/tezit- ; tıġra-/tiġra- ; tıġraş-/tıġraş- ; tıġrat-/tıġrat- ; tıḳ-/tiḳmaḳ ; tırmal-/térmal- ; tik-/tik-; tigin/tikin ; tiken/tikén ; tikiklig/tikiklig ; tikil-/tikilmek ; tikile-/tikile- ; tiklin-/tiklin- ;

tïḳil-/tiḳilmaḳ ; tikir tikir/tikir tikir ; tikiş-/tikiş- ; tiklin-/tiklin- ; tikliş-/tikliş- ; tiktür-/tiktür- ; tiküç/tiküç ; tileş-/tileş- ; tilet-/tilet- ; tiliş-/tiliş- ; tilkülen-/tilkülen-; til/til ; til-/til- ; tile-/tilé- ; tilek/tilek ; tilim/tilim ; tilin-/tilinmaḳ ; tim/tim ; tin/tin ; tin-/tin- ; tinçi-/tinçi- ; tindur-/tindurmaḳ ; tiŋlaş-/tiŋlaşmaḳ ; tiŋlat-/ tiŋlatmaḳ ; tire-/tire- ; tiregü/tiregü ; tirek/tirek ; tirgür-/tirgür- ; tirig/tirik ; tiril-/tirilmek ; tirilgen/tirilgen ; tiriŋ/tiriŋ ; tirt/tirt ; tişe-/tişe- ; tişek/tişek ; tişel-/tişel- ; tişet-/tişet- ; tişlen-/tişlen- ; tit-/tit- ; titil-/tit- ; titin-/titin- ; titiş-/titiş- ; titiz/titiz ; titizlik/titizlik ; titür-/titür-; tiy-/tiymak ; tiz/tiz ; tiz-/tiz- ; tizil-/tizilmaḳ ; tizim/tizim ; tizġ/tizġ ; tizġliġ/tizġliġ ; tizil-/tizil- ; tizin/tizin ; tizin-/tizin- ; tiziş-/tiziş- ; tizlin-/tizlin- ; to/to ; toġ/toġ ; toġraḳ/toġraḳ ; toġral-/toġral- ; toġraş-/tograş- ; toġrat-/tograt- ; toġran-/toġran- ; toġru-/toġru- ; toġruş-/toġruş- ; toġsuġ/toġsuġ ; toġur-/toġur- ; toḳımaḳ/toḳimaḳ ; toḳıt-/toḳıt- ; toḳluḳ/toḳluḳ ; toḳu/toḳu ; toḳuç/toḳuç ; toḳul-/toḳul- ; toḳula-/toḳula- ; toḳuş-/toḳuş- ; toḳuşġan/toḳuşġan ; tolġa-/tolġa- ; tolġan/tolġanmak ; tolġaş-/tolġaşmaḳ ; toltur-/toltur- ; tolu/tolu ; tolun/tolun ; tomrum/tomrum ; tomruş-/tomruş- ; tomur-/tomur- ; ton/ton ; tonat-/tonat- ; toŋ/toŋ ; toŋ-/toŋmaḳ ; toŋala-/toŋala- ; toŋuş-/toŋuş- ; toŋra/toŋra ; top/top ; topra-/topra- ; topraḳ/topraḳ ; topraş-/topraş- ; toprat-/toprat- ; topunluġ/topunluġ ; topurġan/topurġan ; topuz/topuz ; tor/tor ; toriġa/toriġa ; torḳu/torḳu ; toruġ/toruġ; tosun/tosun ; toşġur-/toşġur- ; toy-/toymaḳ ; toz/toz ; tozar-/tozar- ; tozg̱ur-/tozg̱ur- ; tozur-/tozur- ; tozurġan/tozurġan ; tozut-/tozutmaḳ ; tozg̱ur-/tozg̱ur- ; tozur-/tozur-; tög-/tögmek ; tögüş-/tögüş- ; tök-/tök-; tökleş-/tökleş- ; töklün-/töklün- ; töktür-/töktür- ; töküklüg/töküklüg ; tökül-/tökülmek ; töl/töl ; töle-/töle- ; tön-/tön- ; töŋder-/töŋder- ; töpüle-/töpüle- ; töre/töre ; törkünlen-/törkünlen- ; tört/tört ; törtgül/törtgül ; törü/törü ; törü-/törü- ; törüt-/törüt- ; töş/töş ; töşe-/töşe- ; töşek/töşek ; töşeklik/töşeklik ; töşel-/töşel- ; töşen-/töşen- ; töşet-/töşet- ; töşlet-/töşlet- ; tu-/tu-; tuç/tuç ; tuġ/tuġ ; tuġ-/tuġ- ; tuġla-/tuġla- ; tul/tul ; tulḳuḳ/tulḳuḳ ; tulḳuḳlan-/tulḳuḳlan- ; tum/tum ; tuma/tuma ; tumaġu/tumaġu ; tuman/tuman ; tumluġlan-/tumluġlan- ; tumşuḳ/tumşuḳ ; tun/tun ; tunçuḳ-/tunçuḳmaḳ ; tupulġan/tupulġan ; tur-/tur-; tura/tura ; turġur-/turġur- ; turḳ/turḳ ; turḳla-/turḳla- ; turḳuġ/turḳuġ ; turma/turma ; turna/turna ; turuġ/turuġ ; turuġlaġ/turuġlaġ ; turuġsa-/turuġsa- ; turuḳ/turuḳ ; turuḳla-/turuḳla- ; turuḳlan-/turuḳlan- ; turul-/turul- ; turumtay/turumtay ; turumla-/turumla- ;

turun-/turun- ; turur/turur ; turuş-/turuş- ; turuşġan/turuşġan ; tus tus/tus tus ; tuşaġu/tuşaġu ; tuşan-/tuşan- ; tuşla-/tuşla- ; tuşlan-/ tuşlan- ; tuşlat-/tuşlat- ; tuşu tuşu/tuşu tuşu ; tut-/tut- ; tutaşı/tutaşı ; tutsuḳ-/tutsuḳ- ; tuttur-/tuttur-; tutuġluġ/tutuġluġ ; tutuḳ/tutuḳ ; tutuḳla-/tutuḳla- ; tutul-/tutul- ; tutun-/tutun- ; tutunçu/tutunçu ; tutuş/tutuş ; tutuş-/tutuş- ; tutuz-/tutuz- ; tuy-/tuymaḳ ; tuysuḳ-/tuysuḳ- ; tuyuḳ/tuyuḳ ; tuz/tuz ; tuza-/tuza- ; tuzaḳ/tuzaḳ ; tuzġu/tuzġu ; tuzġulan-/tuzġulan- ; tuzlan-/tuzlan- ; tuzlat-/tuzlatmaḳ ; tuzluḳ/tuzluḳ ; tü/tü ; tübütlen-/tübütlen- ; tüdeş/tüdeş ; tüg-/tügmek ; tüge/tügé ; tügek/tügek ; tügel/tügel ; tüglüş-/tüglüş- ; tügmelen-/tügmelen- ; tügsin/tügsin ; tügül-/tügülmek ; tügülgen/tügülgen ; tügün-/tügün ; tügüş-/tügüş- ; tüküz/tüküz ; tülek/tülek ; tümen/tümen ; tümse/tümse ; tün/tün ; tüner-/tüner- ; tünerik/tünerik ; tüŋit-/tüŋit- ; tüŋlük/tüŋlük ; tüŋül-/tüŋül- ; tüŋüş-/tüŋüş- ; tüp/tüp ; tüpger-/tüpger- ; tüpi/tüpi ; tüple-/tüple- ; tüplen-/tüplen- ; tüpleş-/tüpleş- ; tüplet-/tüplet- ; tüpün/tüpün ; tüpür-/tüpür- ; tür-/türmek ; türçi-/türçi- ; türgek/türgek ; türgeklen-/türgeklen- ; türi/türi ; Türk/Türk ; türkle-/türkle- ; Türkmen/Türkmen ; türkün/türkün ; türkünlen-türkünlen- ; türlün-/türlün- ; türmeklen-/türmeklen- ; türt-/türtmek ; türtül-/türtül- ; türtün-/türtün- ; türtüş-/türtüşmek ; türül-/türülmek ; türüş-/türüş- ; tüş/tüş ; tüşe-/tüşe- ; tüşlen-/tüşlen- ; tüşük/tüşük ; tütet-/tütet- ; tütsük/tütsük ; tütün/tütün ; tütür-/tütür- ; tüz/tüz ; tüz-/tüz- ; tüzer-/tüzer- ; tüzger-/tüzger- ; tüzül-/tüzül- ; tüzün/tüzün ; tüzüş-/tüzüş-

1 DLT	tab-	265
D-K	täp-	"kick" (185)
BA	tep-	*ol kulın tepdi* o kölesini ayağıyla tepti (II,3)
TTD	təp-	tepmek (II,2)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp~tep-	to kick (303)

2 DLT	tabA	540
D-K	tapa	"toward" (177)
BA	taba	rağmen anlamında bir kelimedir ; Arapçada *ila* anlamında bir edat (III,216)
TTD	tapa	tapa , degge ; taman ,terep , yönilişni bildüridi ġan yardemçi söz (III,298)
EN		bulunamadı
UTİL	taba	birer iş yaki birer mesile to ġrisida bir kimgeķilinġan tene , doķ ; aġriniş (II,3)
GJ		bulunamadı

3 DLT	tabAlA-	586
D-K	tapala-<tapa	"reproach , take pleasure in another's misfortune" (177)
BA	tabala-	*ol anı tabaladı* o, onu kınadı , ayıpladı (III,322)
TTD	tapala-	tavalamaķ~tapa ķilmaķ , tapa-tene ķilmaķ (III,439)
EN	tapa	serzeniş , başa kakma , tekdir (389)
UTİL	tav II	ķiziķliķ , ḫararet (II,91)
GJ	tapala-	to nag , to coution (294)

4 DLT	tabanlA-	201
D-K	tabanla-<taban	"hoof (camel)" (173)
BA	tabanla-	*tevey tabanladı* deveye ayağıyla vurdu (III,342)
TTD	tapanla-	tapanlimaķ , tapan bilen tepmek (III,467)
EN	tapan	1-taban (ayak tabanı) (389)
UTİL	tapan	1-put astiniŋ arķa ķismi (II,4)
GJ	tapan	heel (294)

5 DLT	tabıl-	265
D-K	täpil-<täp-	"kick" (185)
BA	tepil-	*tepildi yer* yer tepildi (II,119)
TTD	təpil-	tipilmek (II,165)
EN	tépilmek	tepilmek (409)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

6 DLT	tabın-	265
D-K	täpin-<täp-	"kick" (185)
BA	tepin-	*er atın tepindi* adam atını tepti (II,140)
TTD	təpin-	divitmek (II,197)
EN	tépinmek	yere ayaklarını vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

7 DLT	tablat-	160
D-K	taplat-<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	taplat-	*men anı ışka taplattım* ben onu işe razı ettim (II,341)
TTD	taplat-	önatmaḳ , razi ḳılmaḳ (II,500)
EN	tapmaḳ	Bulmak uniŋ köŋlini taptim onun gönlünü ald ım (389)
UTİL	tapilimaḳ	birer iş yaki birer mesiliniŋ hel ḳilinişi , béçirilişi , saḳlinişi ḳatarlıḳlarni bir kimge tapşurmaḳ çékilimek (II,9)
GJ		bulunamadı

8 DLT	tabrA-	566
D-K	täprä-	"move" (186)
BA	tepre-	*tepredi neng* nesne tepredi , kımıldadı , hareket etti (III,277)
TTD	təbrə-	tevrimek , midirlimek (III,378)
EN	tépirlimaḳ>tipirlimaḳ	çırpınmak , çabalamak (414)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ-~tebrɛ- ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

9 DLT	tabran-	566
D-K	täprän-<täprä-	"move" (186)
BA	tepren-	*teprendi neng* nesne teprendi (II,240)
TTD	təbrən-	tevrenmek (II,348)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tevrenmek<tevrimek	1-bir yerde o yaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ	tep-	to kick (303)

10 DLT	tabraş-	566
D-K	tapriš-<tapri-	"leap" (178)
BA	tapraş-	*tewey kamug tapraşdı* develer bütün sıçraştı (II,217)
TTD	taprax-	loḳuldaşmaḳ , sekreşmek (II,313)
EN	tépinmek	yere ayaklarını vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepmek	birer nersini heriketlendürüş üçün , püt bilen desimek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

11 DLT	tabraş-	566
D-K	täpräš-<täprä-	"move" (186)
BA	tepreş-	*kişi kamug tepreşdi* bütün halk tepreşti , kaynaştı (II,204)
TTD	təbrəx-	tevreşmek (II,292)
EN	tépilmek	tepilmek (409)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ-~tebrɛ- ~tõbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

12 DLT	tabrat-	566
D-K	täprät-<täprä-	"move" (186)
BA	tepret-	*er teweseysin tepretti* adam devesini sıçrattı ; ol tepretti nengni o , bir şeyi tepretti , kımıldattı (II,329)
TTD	təprət-	loḳuldatmaḳ , sekretmek (II,483) ; tewretmek , itilmek (II,482)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tevrimek	2-silkinmek , titrimek (II,209)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

13 DLT	tabsat-~tabzat	183
D-K	täpsät-~täpzät-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepset-; tepzet	*ol meni tepsetti* o , beni haset ettirdi (II,336)
TTD	təpsət-; təpzət-	heset ḳildurmaḳ (II,491)
EN	teprikçilik	ayrılıkçılık (409)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

14 DLT	tabuk	194
D-K	täpük<täp-	"football" (185)
BA	tepük	kurşun eritilerek iğ ağırşağı şeklinde dökülür , üzerine keçi kılı veya başka bir şey sarılır , çocuklar bunu teperek oynarlar (I,386)
TTD	təpük	tepküç , döglek , ḳoġuşunniŋ töşügige öçke çöpürini ötküzüp balilar tépip oynaydi ġan oyunçaḳ (I,501)
EN	tepküç	tepme oyununda kullanılan tüy (402)
UTİL	tepküç	bir ẖil oyunçaḳ (II,113)
GJ	tɐp~tep-	to kick (303)

15 DLT	tabul-	265
D-K	tapil-<tap-	"find" (177)
BA	tapul-	*tabuldı neŋ* nesne bulundu. (II-119)
TTD	tapul-	tipilmek (II-166)
EN	tépilmaḳ	bulunmak (409)
UTİL	tapşurmaḳ	1-birer nersini şeẖsiyniŋ yaki kolléktipniŋ ḳoliga , iẖtiyariġa ötküzüp bermek (II,7)
GJ	tapïl~tæpïl ~tapæl-	to be found (294)

16 DLT	tabuz-	311
D-K	tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tabuz-	*ol manga söz tabuzdı* o , ban bilmece söyledi (II,86)
TTD	tapuz-	tapguzmaḳ (II,114)
EN	tépişmaḳ	1-bulmaca , bilmece (409)
UTİL	tépişmaḳ I	1- ẖelḳ éġiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşünilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma<tæpïšmaq	riddle (294)

17 DLT	tabuzGU	311-2
D-K	tapuzγu<tapuz-	"ask a riddle (178)
BA	tabuzyu	*tapuzgu neng* bilmece (I,489)
TTD	tapuzoŋu	"tapuzġu neŋ" tépişmaḳ (I,636)
EN	tapkuzuş	bulmaya zorlama (389)
UTİL	tépişmaḳ I	1-ẖelḳ égiz edebiyatini ŋ birtüri 2-çüşinilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

18 DLT	tabuzGuK	311-2
D-K	tapuzγuq<tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tabuzguk	bilmece (I,502)
TTD	tapuzoquk	tipişmaq (I,653)
EN	tépişmaq	I-bulmaça , bilmece (409)
UTİL	tipişmaq I	1- helq éğiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşünilişi qiyin bolğan sirliq nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

19 DLT	tabzA-	183
D-K	täpsä-~täpzä-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepze- ; tepse-	*ol anı tepzedi* o , ona haset etti , çekemedi (III,283)
TTD	təpzə- ; təpsə-	körelmimek , heset kilmek (III,385-8)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tepse tevrimes	her qandaq zörür işlarğimu aldirimaydiğan , biğam , biperva (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

20 DLT	tabzaş-	183
D-K	täpzäš-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepzeş-	*olar kamug bu işka tebzeşdiler* onların hepsi bu işe hasetleştiler (I,206)
TTD	təpzəx-	heset qilişmek (II,294)
EN	tépinmeq	ayaklarını yere vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepkilik	tepkisi bar , tepke arnitil ğan (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

21 DLT	tAdun	201
D-K	taḍun	"calf" (174)
BA	tadun	Bir yaşındaki buzağı (III,171)
TTD	tadun	tayınça , bir yaşlik muzay (III,235)
EN	tayinça	dana (395)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

22 DLT	tAG	511
D-K	tayˠ	"mountain" (174)
BA	tağ	dağ (III,153)
TTD	taoŋ	tağ (III,209)
EN	tag	I-dağ (385)
UTİL	tağ	1-yer üstiniŋ tekşilikke , dönlükke nisbeten téhimu kötürülgen égiz ḳismi (II,54)
GJ	tayˠ~ta.ɣ	mountain (290)

23 DLT	taGAr	207
D-K	tayar	"sack" (174)
BA	tagar	çuval , dağarcık , içerisine buğday ve başka şeyler konan nesne , harar (I,411)
TTD	taoŋar	tağar , içige buğday ve başḳa nersiler ḳaçilinidiġan (I,535)
EN	tagar	çuval (385)
UTİL	tağar	aşliḳ ve baška nersilerni ḳaçilaş üçün işlitilidiġan paḫta , yük , çike yipliridin yaki sun'i tallardin to ġan buyum ; çoŋ ḳap (II,57)
GJ	tayar~tayˠ'ar~taya~ tayˠ'a~taya.~taya:	sack , also a measure for grain (291)

24 DLT	taGlat-	511
D-K	dayˠ (<tayˠla-)	"brand" (97)
BA	taglat-	*ol atın tağlattı* o, atını dağlattı (II,344)
TTD	taoŋlat-	dağlatmaḳ , dağmalatmaḳ , tamġilatmaḳ (II,503)
EN	daglimaḳ	kızdırmak , yakmak , dağlamak (92)
UTİL	dağlimaḳ I	ḳiziḳ nersilerni tegküzüp , bésip köydürmek (II,20)
GJ	dayˠla~da:ɣla-	to stain , to put a sign on , to brand , to tattoo (79)

25 DLT	taGıK-	511
D-K	tayˠiq-<tayˠ	"mountain" (174)
BA	tagık-	eçkü tagıktı keçi dağa çıktı , yozlaştı (II,117)
TTD	taoŋiḳ-	tağlaşmaḳ (II,162)
EN	tag	I-dağ (384)
UTİL	tağ	1-yerüstiniŋ tekşilikke , dönlükke nisbeten téḫimu kötürülgen égiz ḳismi (II,54)
GJ	tayˠ~ta.ɣ	mountain (290)

26 DLT	taGlat-	511
D-K	daɣ (<taɣla-)	"brand" (97)
BA	taglat-	*ol atın tağlattı* o, atını dağlattı (II,344)
TTD	taoɣlat-	dağlatmaḳ , dağmalatmaḳ , tamġilatmaḳ (II,503)
EN	daglimaḳ	kızdırmak , yakmak , dağlamak (92)
UTİL	dağlimaḳ I	ḳiziḳ nersilerni tegküzüp , bésip köydürmek (II,20)
GJ	daɣla-~da:ɣla-	to stain , to put a sign on , to brand , to tattoo (79)

27 DLT	tajık	194
D-K	tažik	"Persian" (183)
BA	tejik	Tacik , Farslı (I,387)
TTD	təʒiḳ	tacik (I,503)
EN	Tacik	Tacik (384)
UTİL	tacik	muşu nam bilen atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,14)
GJ	ta:dʒik	Tadjik (290)

28 DLT	tajıklA-	194
D-K	tažiklä-<tažik	"Persian" (183)
BA	tejikle-	ol anı tejikledi o , onu Farslı saydı , Farsa nisbet etti (III,340)
TTD	təʒiklə-	tecik (Pars) hisaplimaḳ (III,465)
EN	Tacik	Tacik (384)
UTİL	tacik	muşu nam bilen atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,149
GJ	ta:dʒik	tadjik (290)

29 DLT	tak ; tAk	168
D-K	täk ; täg	"aimless" (184) ; 513 "like" (183)
BA	tek	tek , sadece , bir şey dilemiyerek (I,334) ; Benzetme kelimesi "ol andag tek" ona benzer (III,155)
TTD	tak	mundaḳla ,ançikim , téç , şük (I , 435) ; tek~dek oḫşitiş yardemçisi (III,212)
EN	tak	tek , yalnız ,çift olmayan (385)
UTİL		bulunamadı
GJ	dɛk	like , resembling (83)

30 DLT	taK-	272
D-K	taq-	"tie" (178)
BA	tak-	*er burunduk butluka takdı* adam burunduruğu burun yumuşağına takdı (II,16)
TTD	taḳ-	taḳmaḳ~taḳimaḳ , ötküzmek (II,21)
EN	taḳmaḳ	takmak (386)
UTİL	taḳimaḳ	1-etmek , bekitmek (II,66)
GJ		bulunamadı

31 DLT	takA	546
D-K	täkä	"male antelope ; billy goat" (184)"
BA	teke	boynuzundan yay yapılan erkek geyik (III,228)teke (III,228)
TTD	təkə	erkek kiyik , onıŋ muŋuzidin yay yasilidü ; tike (III,316)
EN	téke	teke tag tékisi dağ tekesi ; teke *tag tékisi* dağ tekesi (408)
UTİL	téke	öçke , yava öçke , ceren ḳatarliḳlarniŋ erkikiniŋ piçilmi ğini (II,431)
GJ	tekɛ	buck (306)

32 DLT	takıl-	333
D-K	tägil-<täg-	"be blinded" (183)
BA	tegil-	*anıŋ közi tegildi* onun gözü şaşılaştı (II,130)
TTD	təgil-	tutulmaḳ , közi tutuldi , körmes bolip ḳaldi (II,182)
EN	takalmaḳ	çatıştırmak , karşı karşıya getirmek , yakınlaştırmak (385)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

33 DLT	taKıl-	272
D-K	taqil-<taq-	"tie" (178)
BA	takıl-	*et şışka takıldı* et şişe takıldı , dizildi (II,129)
TTD	taḳïl-	taḳalmaḳ , ötküzülmek (II,180)
EN	taḳmaḳ	takmak (386)
UTİL	taḳimaḳ	4- tirkimek , tirimek (II,66)
GJ	tæqï	knitted (299)

34 DLT	takın-	339
D-K	tägin-<täg-	"come , arrive" (183)
BA	tegin-	*ol tegindi* Çiğilcede o , hakana gelmek için emir aldı , hazır oldu (II,143)
TTD	təgin-	hazır bolmaḳ , görüşüş pursatiġa ige bolmaḳ (II,201)
EN		bulunamadı
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	teg-~tek~tɛk-	to touch , to hit , to strike , down upon , to reach (305)

35 DLT	taKır taKır	182
D-K	taqir	t. t. onomat. horse's hooves (178)
BA	takır takır	ses bildiren bir kelime (I,361)
TTD	taḳir taḳir	At ayağ taḳir-taḳir étti (I,468)
EN	tak-tuk	takır , takır takır (taklidi ses) (386)
UTİL	taḳır-tuḳur	"taḳır" ḳılġan ve şu ḫildiki avazlar (II,65)
GJ		bulunamadı

36 DLT	takırmak	253
D-K	tägirmäk~ügürmäk<*tägir-	"camel-litter" (184)
BA	tegirmek	deve üzerine iki taraflı atılarak içerisine binilen sepetle sepete benzer nesne (I,506)
TTD	təgirmək	kaçuva tögige artilidiġan kaçuva (I,659)
EN		bulunamadı
UTİL	tégirmek	tögige toḳulġan , üsti tüz , çomġa gümbez şeklide orunlaşturulġan perdilik kaçuva (II,434)
GJ		bulunamadı

37 DLT	takış	185
D-K	tägiš<täg-	"goal , limit" (183)
BA	tekiş	Her şeyin sonu , bitimi ; erkek adlarındandır (I,368)
TTD	təgix	her nersiniŋ aḫiri tögişi ; tekiş , erler ismi (I,477)
EN	tégiş	Değme , ait , dokunma (407)
UTİL	tegmek	1-bir-birige yaki birer nersige bivasite halda yanmuyan , udulmuudul kélip taḳalmaḳ , taḳaşmaḳ (II,166)
GJ	tegiš	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

38 DLT	takış-	321
D-K	tägiš-<täg-	"go for judment" (183)
BA	tegiş-	*olar ikki begge tegişdi* onlar beyin huzurunda muhakeme oldular ; mening *eligim taruska tegişdi* elim çatıya değdi ; *ol manga türmek tegişdi* o , benimle dürüm dürüştü (II,105)
TTD	təgix- ; tügix-	tigişmek , öçraşmaḳ ; tegmek (II,143) ; tügüşmek , turuşmaḳ (II,145)
EN	tégiş-	değme , ait , dokunma (407)
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	teg-~tek-~tɛk-	to touch , to hit , to strike down upon (305)

39 DLT	takış-	227
D-K	tägšüt<tägiš- <täg-	"exchange" (183)
BA	tekiş-	Bu birine senin lokma vermen , onun da sana vermesi gibidir (I,368)
TTD	təgix-	aş étiş , bir-birige loḳma yidürüş (I,477)
EN	tégişmek II	değiştirmek (408)
UTİL	tegişmek	almaşturmaḳ , yeŋgüşlimek (II,435)
GJ	teg-~tek-~tɛk-	to touch , to hit , to strike down upon (305)

40 DLT	takk	604
D-K	täŋig ? <täŋ-	"air" (185)
BA	teŋĕk	hava (III,366)
TTD	təŋək	hava (III,500)
EN	teŋziçilik	açık hava satıcılığı (401)
UTİL	taŋ I	1-kün çiḳişiniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1-dawn ,day-break (294)

41 DLT	takşut	227
D-K	tägšüt<tägiš-<täg-	"exchange" (183)
BA	tekşüt	değişit , karşılık , bedel ; kalp akça vererek iyisini alma gibi (I,451)
TTD	təgxüt	teşküt , bir nersiniŋ orniğa birilgen bedel (I,589)
EN	tégişmek	II-değiştirmek (408)
UTİL	tekşi	3-oḫşaş , teŋmüteŋ (II,161)
GJ	tegiš-	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

42 DLT	taKtur-	272
D-K	taqtur-<taq-	"tie" (178)
BA	taktur-	*et şışka tqkturdı* eti şişe dizdirdi (II,174)
TTD	taḳtur-	taḳturmaḳ , ötküzgüzmek (II,245)
EN	taḳmaḳ	takmak (386)
UTİL	taḳimaḳ	1-etmek , bekitmek (II,66)
GJ	toq-	to weave (312)

43 DLT	takur-	311
D-K	tägür-<täg-	"convey" (183)
BA	tegür-	*ol manga begdin söz tegürdi* o , bana beyden söz getirdi (II,84)
TTD	təgür-	tegdürmek~tekküzmek , yetküzmek (II,111)
EN	tegmek	değmek , dokunmak xet öz vaxtida tegdi mektup zamanında ulaştı (397)
UTİL	tegmek	4-bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	tegúz~tegüz~tekiz-	to cause to touch , to touch (305)

44 DLT	takurkAn	311
D-K	tägürgän<tägür-<täg-	"convey" (183)
BA	tegürgen	daima değiren , eriştiren (I,522)
TTD	təgürgən	tekküzidiġan , yetküzidiġan (I,678)
EN	tegdürmek	değdirmek , dokundurmak , hedefe vurmak (397)
UTİL	tegmek	1- bir-birige yaki birer nersige bivasite halda yanmuyan , udulmuudul kélip taḳalmaḳ , taḳaşmaḳ 2- bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II , 165)
GJ	tegdür~tegdü-	to hit (305)

45 DLT	tAl	513
D-K	tal	"tender branch" (174)
BA	tal	dal , yaş dal (III,156)
TTD	tal	tal (III,214)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (II,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

46 DLT	tal-	275
D-K	täl-	"bore through" ; "join to suckle (kid to ewe)" (184)
BA	tel-	*er tam teldi* adam duvar deldi ; *ol oglakıg saglıkka teldi* o oğlağı sağılana kattı (II,22)
TTD	təl-	teşmek ; koşmaq , katmaq (II,29)
EN	talan	yağma , çapul , talan (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidigan (II,78)
GJ	tala-	to rop , to pillage , to plunder (292)

47 DLT	talAK	207
D-K	talaq	"spleen" (175)
BA	talak	dalak (I,411)
TTD	talaq	tal , ademniŋtili (I,536)
EN	tal	dalak (386)
UTİL	tal	adem ve yuqiri dericilik hayvanlarniŋ içki azaliriniŋ biri (II,73)
GJ	tal	1-probably , spleen (292)

48 DLT	talGAG	410
D-K	talγaγ<tal-	"a blizzard that strikes a man and almost kills him (174)"
BA	talgağ	insanı öldürecek derecede şiddetli olan tipi (II,288)
TTD	taloɣaoɣ	şivirgan , kar-boran , ademni kömüvetküdek hetta öltürgüdek dericide şiddetlik bolgan kar-boran (II,420)
EN	talqandimaq	1-dövmek , ezmek , ufalamak 2-kırmak , parçalamak , bozmak , darmadağın etmek (387)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

49 DLT	talGUc	228
D-K	talγuč<talq-<tal-	"a wooden load-fastener" (174)
BA	talğuç	Hayvan sırtına yükletilen yükü sıkıştırmak için kullanılan ağaç (I,453)
TTD	taloɣuq	olgam , olgumaç , olaqqa artilgan yükni çiŋitiş üçün , yük bilen arğamça arisiga qisturulidigan kaltek (I,591)
EN	tal	I-söğüt ağacı (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaq taşlaydigan dereh yaki çatqal (II,72)
GJ	tal	3-piece (292)

50 DLT	talGUK	236
D-K	talγuq<talq-<tal-	"a peg to fasten blade of pickaxe to handle" (174)
BA	talguk	baltanıŋ sapını sıkıştırmak için çakılan çivi (I,469)
TTD	taloɣuḳ	baltiniŋ sépini çiŋitidiġanşina yaki miḫ (I,613)
EN	tal	1-söğüt ağacı.üzüm téli: üzüm dalı (386)
UTİL	tal	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳalm 2-tek (II,72)
GJ	tal	3-piece (292)

51 DLT	talGur-	275-6
D-K	talγir-<tal-	"strike" (174)
BA	talgur-	*könglüm talgurdı* gönlüm bulandı , karıştı (II,178) ; *art başı talgurdı* dağ başında tipi koptu (II,179)
TTD	taloɣur-; taloɣir-	ileşmek , aynimaḳ , oğimaḳ ; şivirġan çiḳmaḳ , şivirġan kötirilmek (II,254)
EN	talimaḳ ; talan	yağmalamak , soymak ; yağma , çapul , talan (386)
UTİL	talimaḳ	bolimaḳ ; tartivalmaḳ , talan-taraç ḳilmaḳ (II,81)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

52 DLT	talın-	275
D-K	tälin-<täl-	"bore through" (184)
BA	telin-	*tam telindi* duvar delindi (II,147)
TTD	təlin-	tişilmek , içilmek (II,209)
EN	talan	yağma , çapul , talan (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidiġan (II,78)
GJ	tala-	to rop , to pillage , to plunder (292)

53 DLT	talış-	275
D-K	täliš-<täl-	"bore through" (184)
BA	teliş-	*olar ikki tam telişdi* onlar, ikisi duvar delmekte yarıştılar (II,108)
TTD	təlix-	tişişmek (II,147)
EN	taliguçi	yağmacı , soyguncu (386)
UTİL	tilmaḳ	3-yérip iz yaki melum boşluḳ hasıl ḳilmaḳ (II,492)
GJ	tal	3-piece (292)

54 DLT	talKa ; tarKA	215
D-K	tarka~talka	"sour grapes" (179)
BA	talka	koruk (I,427)
TTD	talḳa ; tarḳa	terke özüm , gorap , gora üzüm (I,556)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (I,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

55 DLT	talkA-	571
D-K	tälgä	"annoy , anger" (184)
BA	telge-	*ol arasın bulgadı* o , babasını sıktı , canını sıktı (III,291)
TTD	təlgə-	tergimek , hapa kilmek (III,396)
EN	talḳanmaḳ	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan ḳilmaḳ	2-parçe-parçe ḳilmaḳ ; uvimaḳ (II,79)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

56 DLT	talKan	221
D-K	talqan	"barley gruel" (175)
BA	talkan	kavut , kavrulmuş , döğülmüş arpa (I,440)
TTD	talḳan	talḳan (I,573)
EN	talkan	kavrulmuş un 2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan	1-ḳazanda ḳorulġan on 2-uvalġan , un halitige keltürülgen (II,78)
GJ	tala-	to rob , to pillage , to plunder , to snatch (292)

57 DLT	talKıl-	381
D-K	talqil-<talq-<tal-	*"fasten , twist , collide" , "harm" (175)
BA	talkıl-	*talkıldı neng* nesne itildi , kakıldı , defedildi (II,230)
TTD	talḳīl-	keynige sürülmek , dacimaḳ , dogurimaḳ (II,333)
EN	talḳan	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan	uvalġan , un halitige keltürülgen (II,79)
GJ	tala	*1-t.~tala.~tal'a~tala* field , fields , out of doors , outside (292)

58 DLT	talKU	215
D-K	talqu<talq-<tal-	"twisted" (174)
BA	talku	eğrilmiş , bükülmüş nesne (I,427)
TTD	talķu	tolġanġan , işilgen nerse (I,557)
EN	tolğanmaķ	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġimaķ	2-eşmek , tutup bir terepke aylandurmaķ , torlimaķ 3-o yan bu yanġa éġip aylandurup heriketlendürmek (II,277)
GJ	tolγa-	to twist (311)

59 DLT	taltur-	354
D-K	taltur-<tal-	"beat someone until he almost faints" (174)
BA	taltur-	*anı urup talturdı* onu bayıltasıya kadar dögdi (II,174)
TTD	taltur-	taldurma , tilikturmaķ (II,246)
EN	talmaķ	yorulmak (387)
UTİL	talķan dimaķ	1-dövmek , ezmek , ufalamaķ 2-kırmaķ , parçalamaķ , bozmaķ , darmadağın etmek (387)
GJ	tal	3-piece (used as an auxiliary word especially for long objects , denoting a counted number out of a mass) (292)

60 DLT	taltur-	275
D-K	tältür-~täldür-<täl-	"bore through" (184)
BA	teltür-	*ol tam teltürdi* o , duvar deldirdi (II,174)
TTD	təltür-	teştürmek (II,246)
EN	talanmaķ	yağmalanmak (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidiġan (II,78)
GJ		bulunamadı

61 DLT	talUlA-	548
D-K	talula-<talu	"choice" (175)
BA	talula-	*ol taluladı nengi* o, o şeyi seçti (III,326)
TTD	talula-	tallımaķ , ḫillimaķ (III,445)
EN	tallanmaķ	seçilmek , ayıklanmak (387)
UTİL	tallimaķ	türi , ḫilliri ve alaḫidilikliri boyiçe retke tur ġuzup çķmaķ ; ilġimaķ , ḫillimaķ , ayrimaķ (II,80)
GJ	tal	3- piece (292)

62 DLT	talwA	214
D-K	telwä	"crazy" (184)
BA	telwe	deli (I,426)
TTD	təlvə	telve , saraŋ (I,556)
EN	telve	akılsız , deli (399)
UTİL	telve	2-asanla aççiḳlinip ḫuylinip ḳalidiġan , saraŋ , kac (II,183)
GJ	tɛlbɛ	fool , foolish (302)

63 DLT	tam	170
D-K	tam	"bolt (door)" (175)
BA	tem	tırkaz (I,337)
TTD	tɑm	dem , tirek (I,439)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tam	wall , hedge , cardinal point (292)

64 DLT	tAm	513
D-K	tam	"wall" (175)
BA	tam	duvar (III,157)
TTD	tam	tam (214)
EN	tam	I-dam , duvar (387)
UTİL	tam	öy ve binaniŋ üsti teripini kötürüp , etrapni urap turidi ġan ve kések , ḫiş yaġaç ḳatarlıḳlardin tik kötürülüp ḳurulġan ḳurulma (II,81)
GJ	tam	wall (292)

65 DLT	tam-	277
D-K	tam-	"drip" (175)
BA	tam-	*suw tamdı* su damladı. Başkası da böyledir (II,26)
TTD	tam-	tammaḳ (II,35)
EN	tammak	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip tékip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

66 DLT	tamGA	213
D-K	tamγa ; tamγa<tam-	"seal" (176) ; 213-4 "tributary ; estuary" (175)
BA	tamga	damga , hakanın ve başkalarının damgası ; denize , göle veya dereye dökülen suyun bir kolu ; gemilerin demir attıkları iskele veya liman (I,424)
TTD	tamoɣa	tamga , hakan ve başḳilarniŋ tamġisi ; tarmaḳ , diŋiz , köl ve deryalarġa ḳuyulidiġan süniŋ bir tarmiġi , koltuk (I,553)
EN	tamġa	damga (388)
UTİL	tamġa	3-eser , nişan , iz (II,87)
GJ	tamγa	owner's mark (293)

67 DLT	taman	202
D-K	tämän	N. "large needle" (184)
BA	temen	temen yingne timne , çuvaldız
TTD	təmən	tömüne
EN	tümene	kalın iğne (430)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

68 DLT	taman	202
D-K	taman	"a river flowing through Kaš γar" (244)
BA	taman	Kaşgar'ın ortasından akan bir dere (I,402)
TTD	tümən	tümen , Kaşgar'niŋ otturisidin ikip otidi ġan deryanıŋ namı (I,522)
EN	taman	yan taraf , yön (387)
UTİL	taman	terep (II,86)
GJ		bulunamadı

69 DLT	tamcur-	354
D-K	tamčur-<tam-	"trickle" (175)
BA	tamčur-	yağmur sepeledi (II,175)
TTD	tamqur-	tamçilimaḳ (II,248)
EN	tamçilimaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçilimaḳ	tamçe-tamçe bolup çüşmek , sir ġimaḳ (II,87)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

70 DLT	tamGAK	236
D-K	tamγaq<tam-	"throat , larynx" (175)
BA	tamgak	damak (I,469)
TTD	tamoɣaḳ	tamak (I,613)
EN	tamak	1-yemek 2-damak 3-tırmak
UTİL	tamaḳ I	1-éġiz boşluḳiniŋ üstünki çiştin tart ıp boġuzgiçe bolġanḳismi ḳattiḳ taŋlay 2-ḳiziliŋgeç bilen kékirdek arkiliḳidiki cay boġuz (II,83)
GJ	tamγaq	plate (293)

71 DLT	tamGaKlA-	236
D-K	tamγakla-<tamγaq<tam-	"throat , larynx" (175)
BA	tamgakla-	*ol anı tamgakladı* o onun boğazına vurdu (III,351)
TTD	tanoɣaḳla-	tamiġiġa urdi , kilige urdi (III,479)
EN	tamaḳ	II-damak (387)
UTİL	tamaḳ I	2-ḳizilivŋgeç bilen kékirdek ariliḳidiki cay , boġaz (II,83)
GJ	tamγaq	palate (293)

72 DLT	tamıt-	277
D-K	tamit-<tam-	"drip" (175)
BA	tamıt-	*ol suwnı tamıttı* o , suyu damlattı (II,311)
TTD	tamït-	timitmaḳ (II,455)
EN	tammak	damlamak (388)
UTİL	tamdurmaḳ<tammaḳ	tim-tim ḳilip téḳip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït~tæmït~tɛmit-	to drip , to drop (293)

73 DLT	tamış-	277
D-K	tamıš-<tam-	"drip" (175)
BA	tamış-	*suw tamışdı* su damladı (II,110)
TTD	tamïx-	timişmek , tamçimek~tamçilimek (II,152)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	1-suyuḳluḳniŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik-içik parçilar , suniŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

74 DLT	tamtur-	355
D-K	tamtur-<*tam-	"burn" (176)
BA	tamtur-	*ol ot tamturdı* o, ateş yaktırdı (II,176)
TTD	tamtur-	tamdurmaḳ , yaḳturmaḳ , tutaşturmaḳ (II,249)
EN	tamuḳ	tamu , cehennem (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tumuγ	hell (315)

75 DLT	tamtur-	277
D-K	tamtur-<tam-	"drip" (175)
BA	tamtur-	*anıng agzınga suw tamturdı* onun ağzına su damlattırdı (II,175)
TTD	tamtur-	tamdurmaḳ (II,248)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamdurmaḳ<tammaḳ	tim-tim ḳilip téḳip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

76 DLT	tamU	548
D-K	tamu	"hell" (176)
BA	tamu	cehennem (III,234)
TTD	tamu	tomuġ , dozaḫ (III,322)
EN	tamuḳ	tamu , cehennem (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tumuγ	hell (315)

77 DLT	tamulA-	587
D-K	tamula-<tam-	"dam up (water)" (175)
BA	tamula-	*ol suwug tamuladı* o, suyun büvetini , germeçini sıkıladı , sıkıştırdı (III,327)
TTD	tamula-	tamu yasimaḳ (III,445)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	suyuḳnıŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik kiçik parçilar , suniŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

78 DLT	tamur-	277
D-K	tamur-<tam-	"drip" (175)
BA	tamur-	*er burnı tamurdı* adamın burnu kanadı , damladı (II,85)
TTD	tamur-	ḳanimaḳ (II,112)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	1-suyuḳluḳnıŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik-kiçik parçilar , suni ŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

79 DLT	tamurGAn	277
D-K	tam-<tamuryan	"drip" (175)
BA	tamurgan	daima (burnu) damlayan (I,518)
TTD	tamuroɣan	tamidiġan (I,672)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip tékip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït~tæmït~tɛmit-	to drip , to drop (293)

80 DLT	tamurkAn	260
D-K	tämürgän<tämür	"arrowhead" (185)
BA	temürken	ok temreni (I,522)
TTD	təmürkən	ok başiġi (I,678)
EN	tämür	demir (424)
UTİL	tömür	1- kül reŋ yaki aḳuç kömüş reŋ , sozülüşçan , sumuruşçan métal élément , ḫimiyivi belgisi Fe (II , 367)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

81 DLT	tamuz-	277
D-K	tamuz-<tam-	"drip" (175)
BA	tamuz-	*ol suw tamuzdı* o , su damlattı (II,86)
TTD	tamuz-	tamguzmaḳ~tamdurmaḳ , timitmek (II,114)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	suyuḳnıŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik kiçik parçilar , suni ŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

82	tAn	513
DLT		
D-K	tan	"cold wind" (176)
BA	tan	sabah akşam esen serin esinti (III,157)
TTD	tan	selkin , etigen , aḫşamda çiḳidiġan selkin (III,214)
EN	taŋ	II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ I	1-kün çiḳişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

83	tAn-	526
DLT		
D-K	tan-	"disclaim" (176)
BA	tan-	*ol alımnı tandı* o alacağını ve buna benzer şeylerini inkar etti (III,184)
TTD	tan-	tanmaḳ (III,255)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenliḳlirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

84	tangsuK	600
DLT		
D-K	taŋsuq<taŋ	"marvel" (176)
BA	taŋğsuk	*tangsuk neng* şaşılacak şey , acayip nesne (III,382)
TTD	taŋsuḳ	taŋsuḳ (III,522)
EN	taŋ	I-hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋsuḳ	temi ġelite , özgiçe (II,71)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indifiifference to or not being avare of ; don't know (294)

85	tanış-	526
DLT		
D-K	taniš-<tan-	"disclaim" (176)
BA	tanış-	*olar meni tanışdı* onlar birbirinin borcunu inkar ettiler (II,112)
TTD	taniïx-	tinişmek (II,155)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenliḳlirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

86 DLT	tank	600
D-K	taŋ	"marvel" (176)
BA	tang	*tang neng* acayip şey şaşılacak nesne (III,355)
TTD	taŋ	taŋsuḳ , taŋ ḳalarliḳ , acayip (III,485)
EN	taŋ	I-hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ III<taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

87 DLT	tank	599
D-K	täŋ ; taŋ	"equal , like" (185) ; 600 "dawn" (177) ; 600 "sieve" ; "an ancient ruin or mound" (176)
BA	tang ; teng ; tanğ	denk , akran , öğür ; fırsat , sıra , imkan ; tan , sabah vakti ; elek (III,355) ; eski zaman dan kalmış olan yapı (III,356)
TTD	təŋ ; taŋ	baraver , imkan , purset , cay ; taŋ , seher vaḳti ; eglek (III,485) ; harabe (III,487)
EN	teŋ ; taŋ	eşit , aynı , denk (400) ; II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ ; taŋ I	3-bir-birge mas , muvapıḳ ; baraver (II,166) ; çiḳişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng ; taŋ	equal , half , middle (303) ; 1-dawn , day-break (294)

88 DLT	tank-	614
D-K	taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	taŋ-	*ol anıng başın tanğdı* o , onun başını bir sargı ile sardı (III,390)
TTD	taŋ-	taŋmaḳ (III,533)
EN	taŋmaḳ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaḳ	tarḳitiş , icra ḳilişni vaḳitliḳ toḫtitip ḳoymaḳ ; vaḳitliḳ küçidin ḳaldurmaḳ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

89 DLT	tankar-	599-600
D-K	täŋgär-<täŋ	"equal , like" (185)
BA	teŋğer-	*ol bir nengi birge tengerdi* o, iki şey arasını veya bir şeyi bir şeye denkleştirdi (III,398)
TTD	təŋər-	təŋleştürmek (III,543)
EN	teŋ	eşit , aynı , denk (400)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiķ ; baraver (II,166)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

90 DLT	tankla-	600
D-K	taŋla-<taŋ	"marvel" (176)
BA	tanğla-	*er işig tanğladı* adam işi danladı , taaccüp etti (III,403)
TTD	taŋla-	taŋ kaldi , heyran kaldi (III,550)
EN	taŋ I	hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ III <taŋ ķalmaķ	birer nersige ķattiķ heyran bolmaķ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indifiifference to or not being avare of ; don't know (294)

91 DLT	tanklan-	618
D-K	täŋlän-<täŋlä-<täŋ	"take measures" (185)
BA	tenglen-	*er işin tenğlendi* adam işini düşündü , işinde çare düşündü (III,400)
TTD	təŋlən-	təŋlenmek , oylanmaķ (III,546)
EN	danişmenlik	akıllılık , bilgelik (93)
UTİL	tiŋlimaķ	ķulaķ salmaķ , tiŋşimaķ , aŋlimaķ (II,476)
GJ	tɛŋlɛ-	2-*tɛŋlɛ~taŋlɛ-* to present , to offer , to pass (303)

92 DLT	tanklaş-	600
D-K	taŋlaš-<taŋla-<taŋ	"marvel" (176)
BA	tanglaş-	*kişiler bu ışıg tanglaşdı* halk bu işe şaştı , taaccüp etti (III,398)
TTD	taŋlax-	taŋ ķélişmek , heyran ķélişmek (III,543)
EN	ténimek	şaşırmak , sapmak , sersem hale gelmek (409)
UTİL	taŋ III <taŋ ķalmaķ	birer nersige ķattiķ heyran bolmaķ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indifiifference to or not being avare of ; don't know (294)

93 DLT	tanklat-	600
D-K	taŋlat-<taŋla-<taŋ	"seive" ; "marvel" ; "an ancient ruin or mound" (177)
BA	tanğlat-	*ol meni tanglattı* o beni danlattı (o , beni şaşılacak şeye düşürdü , şaşırttı) (II,359)
TTD	taŋlat-	taŋ ḳaldurmaḳ , haŋ-taŋ ḳaldurdı (II,525)
EN	taŋ	hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

94 DLT	tankrI	608-9
D-K	täŋri	"God" (185)
BA	tengri	Ulu Tanrı (III,376)
TTD	təŋri	təŋri , aziz ve ulug təŋri (III,514)
EN	teŋri	tanrı (401)
UTİL	teŋri	ḫüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

95 DLT	tankrıkAn	613
D-K	täŋrikän<täŋri	"wise , pious man" (185)
BA	tengrigen	Tanrıya tapınan bilgin (III,389)
TTD	təŋrikən	Təŋrige ibadet kilidi ġan alim (III,530)
EN	teŋri	Taŋrı (401)
UTİL	teŋri	ḫüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

96 DLT	tanktur-	614
D-K	täŋtür-<täŋ-	"soar (bird,arrow)" (185)
BA	teŋğtür-	*ol kuş teŋğtürdi* o , kuşu elinden saldırdı (III,397)
TTD	təŋtür-	üçürmek (III,541)
EN	teŋlimek	II- sallamak (401)
UTİL	teŋri	God (303)
GJ	teŋlimek	2- sunmaḳ , uzatmaḳ (II,177)

97 DLT	tankuK	604
D-K	taŋuq<taŋ-	"gift for king with food and brocade" ; "a brocade given to one who makes a goal in polo" ; " a piece of silk attached to lances and standards (177)
BA	tanġık ; tanğuk	çevgen oyununda -gerilen ipten- topu geçirebilen adama verilen ipek kumaş parçası (III,365)
TTD	taŋuķ	çögen oyunida töpni tartil ġan yiptin ötküzüwetken ademge birilidiġan yipek parçisi ; hanlar seperge çiķķanda yaki bir yerge manġanda birilidiġan soġa , yolluk (III,499)
EN	tana	I-ip (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tana	cord (293)

98 DLT	tankur-	614
D-K	täŋür-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	teŋğür-	*er ok teŋgürdi* adam göğe doğru yükselen bir ok attı (III,392)
TTD	təŋür-	*er ok təŋürdi* adem oķni asmanġa ķaritip atti (III,535)
EN	taŋ	II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ I	1-kün çiķişiniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

99 DLT	tankut	602
D-K	taŋut	" a tribe of the Turks dwelling near Şin. (242)
BA	teŋğüt	Çin yakınında oturan Türklerden bir bölük (III,362)
TTD	taŋut	taŋut , Türklerdin bir kabile bolup , olar Çin ġa yikin caylaşġan (III,495)
EN	taŋġut	Tibetli , Tibet milleti (389)
UTİL	taŋġutlar	ķedimki çiyaŋlarniŋ bir tarmiķi , yeni hazirķi zaŋzulariŋ ata-boviliri bolup (II,71)
GJ	tangyut	Tangut (293)

100 DLT	tanrI-	567
D-K	tänri-?	"feel dizzy from loss of sleep" (185)
BA	tenri-	*anıng başı tenridi* onun başı döndü (III,282)
TTD	tənri-	kaymaķ (III,384)
EN	téneş	şaşma , sapma , sersem hale gelme (408)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

101 DLT	tantur-	526
D-K	tantur-<tan-	"disclaim" (176)
BA	tantur-	*ol manga alımın tanturdı* o , bana borcunu inkar ettirdi (II,176)
TTD	tantur-	tandurmaḳ , inkar ḳildurmaḳ (II,176)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenliḳlirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

102 DLT	tanU-	564
D-K	tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanu-	*ol manga söz tanudı* o , bana bir söz söyledi (III,273)
TTD	tanu-	tonumaḳ , çikilimek (III,372)
EN	taŋcaŋ	subay (389)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

103 DLT	tanuK	191
D-K	tanuq<tanu-	"witness" (176)
BA	tanuk	şahit , tanık (I,380)
TTD	tanuḳ	tonuḳ , güva (I,494)
EN	tonuḳluḳ	tanıklık (419)
UTİL	tonumaḳ	1-özige tonuşluḳ kişi yaki nersini körünüşidin yaki melum belgisidin bilivalmaḳ 2-bilmek , oḳmaḳ (II,291)
GJ	tonur~tonu~tono-	to know , to recognize (311)

104 DLT	tanut-	564
D-K	tanut-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanut-	*ol manga söz tanuttı* o, , bana başkasına sözü eriştirmemi , tavsiye etmemi emretti (II,312)
TTD	tanut-	tonutmaḳ , çekiletmek (II,457)
EN	tonuş	tanış , tanıdık , tanıma , itiraf , bilgi , fikir , bilinç (419)
UTİL	taŋmaḳ	2-zorlimaḳ , mecburlimaḳ (II,72)
GJ	tonur~tonu~tono-	to know , to recognize (311)

105 DLT	tAp ; tap	207
D-K	tap	"scar" ; 160 "enough" (177)
BA	tap	yaralama veya döğme izeri (III,145) ; elverir , yetişir (I,318)
TTD	tap	téridiki yara yaki tayaḳ izi (III,198) ; yéterlik , köpaye (I,417)
EN	tap	iz, sapan izi (389)
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ	tap	furrow (294)

106 DLT	tap-	264-5
D-K	tap-	"serve : worship (God)" ; 265 "find" (177)
BA	tap-	*kul Tengrige tapdı* kul Allah'a taptı ; "ol nenği tapdı" O yiten şeyi buldu (II,3)
TTD	tap-	tévindi, ḫizmet ildi; tapti "ol ne ŋni tapdï" O nersini tapti. (II,1)
EN	tapmaḳ	bulmak (389)
UTİL	tapmaḳ	1-arzu kılğan , izdigen nersini kolga keltürmek 2-öginiş , tekşürüş neticisi arkilik keşip ḳılmaḳ , yaratmaḳ (II , 8)
GJ	tæbïn-~tap-	to worship,to adore (298) ; to find , to discover , to detect , to get , to gain , to gather (294)

107 DLT	taplAG	160
D-K	taplaq<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	taplağ	bir şeye razı olmak (I,177)
TTD	taplaoŋ	razïlïḳ (I,602)
EN		bulunamadı
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ		bulunamadı

108 DLT	tapuG	264-5
D-K	tapuγ<tap-	"serve , worship (God)" (177)
BA	tapuğ	hizmet ;tapma; tapı (I,372) ; tapma , *Tengri tapugı* Tanrıya tapma (I,373)
TTD	tapuoŋ	ḫizmet , ḫizmet ḳilmaḳ (I,483) ; téviniş , taet-ibadet (I,483)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbïn-	to worship , to adore (298)

109 DLT	tapuGluG	264-5
D-K	tapuγluγ<tapuγ<tap-	"serve ; worship (God) (177)
BA	tapuglug	*tapuglug er* eskiden beri hizmeti olan adam (I,495)
TTD	tapuoɣluoɣ	"tapuġluġ er" ḫizmetlik adem , ḫizmiti bar adem (I,645)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbin-	to worship , to adore (298)

110 DLT	tAr	508
D-K	tar	"narrow" ; "raft" (178); 509 "dregs of butter" (178)
BA	tar	dar (III,97) ; kelek-ırmaklardaq , sal ; yağ tortusu (III,148)
TTD	tar	tar , tar bolġan herḳandaḳ nerse (III,202) ; sal , bir neççe tulum ġa yel birilip aġzi bağlinidu (III,202) ; sériḳ yaġniŋ duġi , yeni yaġ éritilip élinġandin kéyin ḳazanniŋ tégide çokup ḳalġan duġ (III,203)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow (295)

111 DLT	tAr-	524
D-K	tar-	"disperse (troops)" (178)
BA	tar-	*beg süsin tardı* bey askerini yaydı , dağıttı
TTD	tar-	taratmaḳ~tarḳatmaḳ (III,250)
EN	tarmaḳ	dal , şube , kol , budak (391)
UTİL	tarmaḳ	2-asasiy teşkilat yaki birleşmileriniŋ bölekliri (II,33)
GJ	taraqa:j~taraq'aj	dispersed , scattered (295)

112 DLT	tarA-	559
D-K	tara-<tar-	"comb" ; 524"disperse" (178)
BA	tara-	*kız saçın taradı* kız saçını taradı (III,260)
TTD	tara-	tarimaḳ , taratmaḳ (III,356)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarimaḳ I	tarġaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarliḳniŋ çigidikini yeşmek ; talmutal , danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tara-	to comb (295)

113 DLT	taral-	331
D-K	taral-<tara-	"comb" (179)
BA	taral-	*saç taraldı* saç tarandı (II,126)
TTD	taral-	taralmaḳ (II,176)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	taralmaḳ<tarimaḳ I	tarġaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç ,saḳal ve şu ḳatarliḳniŋ çigikini yeşmek ; talmutal , danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tara-	to comb (295)

114 DLT	taran-	559
D-K	taran-<tara-	"comb" (179)
BA	taran-	*ol saçın tarandı* o saçını taradı (II,145)
TTD	taran-	taranmaḳ , tarimaḳ (II,205)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	taranmaḳ<tarimaḳ I	tarġak yaki şu hildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarliḳniŋ çigikini yeşmek ; talmutal danimudane ḳilmaḳ tekşilimek (II,37)
GJ	taraŋ	combed (295)

115 DLT	tarcI	509
D-K	tärči<tär	"sweat" ; "wages" (186)
BA	terçi	ter (III,148) ; ücretle çalışan ırgat (I,417)
TTD	tər ; tərqi	ter (III,203) ; künlükçi , medikar (I,544)
EN	ter	ter (402)
UTİL	ter I	1-adem ve başḳa canliḳlarniŋ térisi astidiki meḫsus bezler teripidin acritilġan suyuḳluḳ (II,125)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

116 DLT	targak	235
D-K	taryaq<tara-	"comb" (179)
BA	targak	tarak (I,467)
TTD	taroɣaḳ	taġaḳ (I,611)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarḳaḳ	1-ayrım-ayrım çéçilġan , bir-biridin yiraḳ ; biri uyerde biri bu yerde 2-ömleşmigen , çéçilaŋġu , uyuşmiġan (II 30)
GJ	taryaq	1-comb 2-shoulder-blade (295)

117 DLT	tarGıl	242
D-K	tarγil<tar-	"with white and black stripes ; speckled (animal) (178)
BA	targıl	attan başka her hayvan için alacalı (I,482)
TTD	taroγïl	tağil (I,628)
EN	tarġil	çizgili , kaplansı. Targil at: çizgili renkli at (390)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

118 DLT	tarHAn	219
D-K	tarxan	"emir" (180)
BA	tarxan	İslamlıktan önce verilmiş olan bir addır. *bey* demektir (I,436)
TTD	tarhan	tarḫan (I,568)
EN		bulunamadı
UTİL	tarḫan	ottura esirlerde alvan-yasaḳ sélik̡ ve her ḫil mecburiyetlerdin azad ḳilinġan imtiyazlik̡ ḳebile , kişi yaki mensepdar (II,28)
GJ		bulunamadı

119 DLT	tarıGlAG	248
D-K	tariγlaγ<tariγ<tari-	"sown field" (179)
BA	tarıglag	tohum ekilecek yer ; tarla , ekerge (I,496)
TTD	tarioγlaoγ	térilġuluḳ , étiz , étizlik̡ (I,646)
EN	térikçilik	ekincilik , çiftçilik (409)
UTİL	tirik̡lik̡ II	térilġan , térip östürülgen (II,425)
GJ	terimaq	cultivation (307)

120 DLT	tarıl-	524
D-K	teril-<ter-	"gather" (186)
BA	téril-	*budhun térildi* halk toplandı (II,127)
TTD	təril-	tirilmek , yıġılmaḳ (II,177)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	térilme	bir-birlep t"rilip cem bolġan , yïġilġan (II,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

121 DLT	tarılkAn ; tırılkAn	524
D-K	terilgän<teril-<ter-	"gather" (186)
BA	térilgen	bu neng ol bir birge terilgen bu , her zaman birbiri üzerine derilen , toplanan nesnedir (I,523) ; her zaman derilen , toplanan (I,521)
TTD	tərilgən	bu bir-birige tirkilidiġan nerse (I,679) ; toplinidiġan (I,676)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	térilme	bir-birlep térilip cem bolġan , yiġilġan (II,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

122 DLT	tarınkuklan-	411
D-K	täriŋüklän-<tärŋük	"water oozing from the ground" (187)
BA	teriŋğüklen-	*suw teriŋğüklendi* su derinledi , aktı , çoğaldı (III,411)
TTD	təriŋüklən-	tirenlidi , olġaydi (III, 562)
EN	termek	II-tolanmak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tütüp yiġmaḳ , danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

123 DLT	tarıt-	509
D-K	tärit-<tär	"sweat ; wages" (186)
BA	terit-	*er teritti* adam terledi (II,303)
TTD	tərit-	terlimek (II,443)
EN	ter	ter (402)
UTİL	terlimek	1-bedendin ter çiḳmaḳ , ter basmaḳ (II,136)
GJ	tər	exudation , perspiration , sweat (303)

124 DLT	tarkın	222
D-K	tergin<ter-	"stagnant" ; "gathered" (186)
BA	terkin	toplu olan , toplanmış olan her şey ; *terkin sü* toplanmış birikmiş asker ; terkin suw birikmiş su (I,443)
TTD	tərkin	terkin sü toplanġan koşun ; *turgun su* toḫtam su (I,576)
EN	termek	toplamak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiġmaḳ danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

125 DLT	tarlan-	572
D-K	tärlän-<tärlä-<tar	"currycomb , clean off sweat and dung (horse)" (186)
BA	terlen-	*at terlendi* at terledi (II,242)
TTD	tərlən-	terlenmek (II,352)
EN	terlimek	terlemek (403)
UTİL	terlenmek<terlimek	bedendin ter çiḳmaḳ , ter basmaḳ (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

126 DLT	tarmAK	235
D-K	tarmaḳ<tarma-	"claw" (179)
BA	tarmak	yırtıcı hayvanların pençesi (I,467)
TTD	tarmaḳ	tarmaḳ. Yirtḳuç hayvan ve ḳuşlarnıŋ çaŋgili (I,611)
EN	tarmaḳ	1-dal , şube , budak , kol 2-tırmak : tırnak (391)
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su ékinliri ve şu ḳatarlḳlarnıŋ acrılıp çıḳḳan ḳismi ; böligi , şaḫçe 2-asasiy teşkilat yaki birleşmilerniŋ bölekliri 3-pen-téhniga , maarip ve şu ḳatarlıḳlarnıŋ birer sahesi (II,33)
GJ		bulunamadı

127 DLT	tarmaKlan-	524
D-K	tarmaqlan-<tar-	"disperse" (179)
BA	tarmaḳlan-	boy tarmaklandı boy ve oymak , kuşların kıynakları gibi kol kol her yandan akın etti (II,274)
TTD	tarmaḳlan-	tarmaḳlanmaḳ , yiyilmek , şaḫ ayridi , tırmaḳlanmaḳ~tırnaḳlanmaḳ (II,399)
EN	tarmaḳlanmaḳ	dallanmak (391)
UTİL	tarmaḳlanmaḳ	tarmaḳ , böleklerge bölünmek ; ayrilmaḳ (II,33)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

128 DLT	tarmat-	437
D-K	tarmat-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tarmat-	*ol anıng yüzin tarmattı* o , onun yüzünü tırmalattı (II,349)
TTD	tarmat-	tamilatmaḳ , tatilatmaḳ (II,510)
EN	tarmaḳ	II-tırmak (tırmık) (391)
UTİL	tarmaḳliḳ	tarmiḳi bar , tarmaḳlanġan , bir yaki bir ḳança tarmaḳḳa bölüngen (II,33)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

129 DLT	tarmut	227
D-K	tarmut<tarim<tar-	"ravines , streams (in mountains)" (179)
BA	tarmut	dağların tepeleri , dereleri (I,451)
TTD	tarmut	cira (I,589)
EN	tarmaḳ	dal , şube , budak , kol (391)
UTİL	taram	1-su tarilip aḳḳan cay , ékin (II,21)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

130 DLT	tarmutlan-	227
D-K	tarmutlan-<tarmut<tar-	"ravines , streams (in mountains)" (179)
BA	tarmutlan-	*suw tarmutlandı* su kollara ayrıldı (II,270)
TTD	tarmutlan-	tarmaḳlanmaḳ (II,393)
EN	tarmaḳ	I-dal, şube , budak , kol (391)
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su éḳinliri ve şu ḳatarliḳlariniŋ acrilip çiḳḳan ḳismi ; böliki , şaḫçe (II,33)
GJ	tar'am~tær'am~tɛra:m	a stream branching off into many (295)

131 DLT	tars	175
D-K	tärs	"difficult" (187)
BA	ters	güç olan her nesne (I,607)
TTD	tərs	tes , ḳiyin , herḳandaḳ tes iş (I,453)
EN	tes	zor , zahmetli (404)
UTİL	tes	işliniş , orundilişi cehettin oŋay emes , ḳiyin , müşkül , çapaliḳ (II,138-139)
GJ	tɛrs	difficult , with difficulty , hardly (304)

132 DLT	tarsın-	386
D-K	tärsin-<tärs	"be angry ; break open after healing (wound or sore)" (187)
BA	tersin-	beg angar tersindi bey onu tersledi ona kızdı (II,240)
TTD	tərsin-	terür (tiris) , orulmaḳ , aççiḳlanmaḳ (II,349)
EN	tersalik	dikbaşlılık , terslik (403)
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛrs	difficult , with difficulty , difficulty , hardly (304)

133 DLT	tart-	628-9
D-K	tart-	"weigh ; stretch" (180)
BA	tart-	*ol yarmak tarttı* o , para tarttı (III,426)
TTD	tart-	tartmaḳ , ölçimek , sözmek , salmaḳ , yeşmek (III,579)
EN	tartmaḳ	çekmek (392)
UTİL	tartmaḳ	birer işḳa arilaşturmaḳ , ḳatnaşturmaḳ (II,24)
GJ	tart~ta.rt~ta:t~ta.t-	to draw , to pull , to subtract (296)

134 DLT	tartıG	232
D-K	tartiγ<tart-	"summons" (of king)" ; "girth (saddle)" (180)
BA	tartığ	bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması ; yük ipi , denk sargısı (I,462)
TTD	tartïoŋ	ḫaḳan çakiriği ; tartiḳ , yükniŋ tartiği (I,603)
EN	tartilmaḳ	1-gergin hale getirilmek , çekilmek 2-sürüklenmek 3-tartılmak , ölçüp biçilmek 4-cezalandırılmak , işe celbedilmek 5-öğütülmek , ufalanmak , 6-azalmak , kısalmak , çekilmek , gerilmek 7-sunmak , vermek ; 3-tartılmak , ölçüp biçilmek , kilosuna bakmak (391)
UTİL	tartımlıḳ ; tartmaḳ	kişniŋ dikḳatini özige celip ḳilidigan ; yékimlik (II,27) ; 12-éğirliḳni ölçimek , çiŋlimaḳ (II,25)
GJ	tart~ta.rt~ta:t~ta.t-	to draw , to pull , to subtract , to suck , to bend (296)

135 DLT	tartıl-	628-9
D-K	tartil-<tart-	"stretch" (180)
BA	tartıl-	*yarmak tartıldı* para tartıldı ip ve ipe benzer şeyler gerildiği zaman da böyle denir (II,229)
TTD	tartïl-	tartılmaḳ , ölçenmak , kirilmek (II,332)
EN	tartilmaḳ	1-gergin hale getirilmek , çekilmek 2-sürüklenmek (391)
UTİL	tartilmaḳ<tartmaḳ	birer nersini ḳol bilen tutup , özi terepke sörimek yaki söreşke heriketlenmek (II,24)
GJ	tartïl~ta.tïl~ta:tïl-	to be pulled up , to be led away (296)

136 DLT	tartış-	369
D-K	tartiš-<tart-	"bow" (180)
BA	tartış-	*ol manga uruk tartışdı* o, bana ip germekte yardım etti (II,205)
TTD	tartïx-	tartışmaḳ , sözüşmek (II,293)
EN	tartuklimaḳ	ödüllendirmek (392)
UTİL	tartişmaḳ<tartmaḳ	8-birer işḳa arilaşturmaḳ , ḳatnaşturmaḳ (II,24)
GJ	tartïš~ta.tïš-	to pull (296)

137 DLT	tarU-	508
D-K	taru-<tar	"narrow" (178)
BA	taru-	*ew tarudı* ev daraldı (III,261)
TTD	taru-	taraymaḳ , sıḳılmaḳ (III,357)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

138 DLT	tarun-	508
D-K	tarun-<tar	"narrow" (178)
BA	tarun-	*er ışta buştı* tarundı adam işten osandı (II,145)
TTD	tarun-	siḳilmaḳ , tarliḳ his ḳilmaḳ , içi puşmaḳ (II,205)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar	1-teŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tarlïq~ta:lïq	strait , anguish (295)

139 DLT	taruslA-	184
D-K	tarusla-<tarus	"roof" (179)
BA	tarusla-	*ol ewin tarusladı* o , evine çatı yaptı (III,332)
TTD	tarusla-	torusnı yapmaḳ (III,453)
EN	torus	tavan (421)
UTİL	torus	öy içiniŋ üsti ḳismi , şip (II,237)
GJ	torus~tous	ceiling (312)

140 DLT	tarut-	508
D-K	tarut-<taru-<tar	"narrow" (178)
BA	tarut-	*ol angar ewin taruttı* o, ona ewini darlaştırdı (II,302)
TTD	tarut-	taraytmaḳ (II,442)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

141 DLT	tas	165
D-K	tas	"bad" (180)
BA	tas	Her nesneniŋ kötüsü , bayaġısı (I,329)
TTD	tas	yaman , pes nerse (I,430)
EN	tas	zor , zahmetli (404)
UTİL	tas I	işliniş , orundiliş cehettin oŋay emes , ḳiyin , müşkül çapalıḳ (II,139)
GJ		bulunamadı

142 DLT	tasGA-	570
D-K	tasɣa-	"slap" (180)
BA	tasga-	*ol anı tasgadı* , o , onu tokatladı (III,287)
TTD	tasoɣa-	tars ḳilip urdi , testeklimek (III,392)
EN	tosḳaḳ	set , engel , mania (421)
UTİL	tas II	bir nersiniŋ yene bir nersige uruluş yaki bir nersiniŋ üzülüşidin peyda bolġan avaz (II,39)
GJ	tos~to.s-	to stop , to hinder , to keep back , to keep away (312)

143 DLT	tasGat-	570
D-K	tasɣat-<tasɣa-	"slap" (180)
BA	tasgat-	*ol kulın tasgattı* o, kulunu tokatlattı (II,338)
TTD	tasoɣat-	testekletmek (II,494)
EN	tosḳaḳ	set , engel , mania (421)
UTİL	tas II	bir nersiniŋ yene bir nersige uruluş yaki bir nersiniŋ üzülüşidin peyda bolġan avaz (II,39)
GJ	tos~to.s-	to stop , to hinder , to keep back , to keep away (312)

144 DLT	tAş	511
D-K	taš	"stone"; "outer (garment)" ; "open country , foreign land" (180)
BA	taş	taş , kaya ; *taş yer* dış , taşra , gurbet ; geniş sıcaklık , yazı , yabancı yer ; *taş ton* dış elbise (III,152)
TTD	tax	taş ; sirt (III,207)
EN	taş	I-taş II-dış (393)
UTİL	taşI ; taş II	ayrim-ayrim halda yaki bir pütün uyul halette uçraydi ġan , su kar ķilmaydiġan ķattiķ taġ cinslirinin omumiy nami (II,41) ; 1- içige içkirige nisbeten sirt ; tala (II,43)
GJ	taš~ta:š	stone ; out , outside (296)

145 DLT	taş-	270
D-K	taš-	"overflow" (180)
BA	taş-	*aşıç taşdı* tencere kaynadı , taştı (II,12)
TTD	tax-	taşmaķ (II,15)
EN	taşmaķ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaķ	1-ķirġaktin aşmaķ , éşip etrapķa yéyilmaķ ; basmaķ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

146 DLT	taşGur-	270
D-K	taşγur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşgur-	*aşıç taşgurdı* tencere taşayazdı , tencereden su taşayazdı (II,178)
TTD	taxoɣur-	taşķilimaķ , taşķili ķopmaķ (II,253)
EN	taşmaķ	taşmak , dökülmek (3939
UTİL	taşmaķ	1-ķirġaķtin aşmaķ , éşip etrapķa yéyilmaķ , basmaķ (II,53)
GJ	tašqar-	to cause to overflow (296)

147 DLT	taşıl-	332
D-K	täšil-<*täš-	"split (187)
BA	teşil-	*kap teşildi* kap yarıldı , deşildi (II,127)
TTD	təxil-	tişilmek (II,178)
EN	téşilmek	delinmek (410)
UTİL	teşmek	birer nerse oyup , çoķup yaki başķa bir ḫil yol bilen töşük açmaķ , töşük hasıl ķilmaķ (II,150)
GJ	teš~tęš~tæš~tiš-	to pierce , to perforate , to penetrate , to make a hole in (307)

148 DLT	taşırKAn	260
D-K	taširqan<taşurġan <tašur-<taš-	"boggle-eyed" (180)
BA	taşırkan	*taşırkan közlüg* patlak gözlü , lokma gözlü (I,521)
TTD	taxirḳan	taşırḳan közlüg badraŋ közlük (I,675)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ ,éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

149 DLT	taşıt-	270
D-K	tašit-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşıt-	*tarıg taşıttı* buğday taşıttı (II,307)
TTD	taxït-	toşutmaḳ (II,449)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	taşlimaḳ	5-birer cayda ḳaldurmaḳ (II,52)
GJ	tašqar-	to cause to overflow (296)

150 DLT	taşlA-	511
D-K	tašla-<taš	"outer (garment) ; open country , foreign land" (180)
BA	taşla-	*ol ıtıg taşladı* o , köpeği taşladı (III,294)
TTD	taxla-	taş bilen ordı ; taşlimaḳ (III,401)
EN	taşlimaḳ ; taşki	I-atmak , fırlatmak , bırakmak ; dış , harici(393)
UTİL	taşlimaḳ I ; taşmaḳ	nersilerni yerge , peske ḳaritip çüşürmek , atmaḳ (II,52) ; ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	tašla- ; taš	to throw , to cast off ; out , outside (296)

151 DLT	taşlat-	511
D-K	tašlat-<tašla-<taš	"outer ; open country , foreign land" (180)
BA	taşlat-	*ol anı taşlattı* o onu taşlattı (II,343)
TTD	taxlat-	taş bilen ördürdi ; taşlatmaḳ , taşlitip ḳoymaḳ (II,502)
EN	taş	I-taş II-dış taraf (393)
UTİL	taşlimaḳ I	nersilerni yerge , peske ḳaritip çüşürmek , atmaḳ (II,52)
GJ	tašla-	to throw , to cast off (296)

152 DLT	taştIn	219
D-K	taštin<taš	"outside" (180)
BA	taştın	*er taştın bardı* adam dışarı gitti (I,435)
TTD	taxtin	*er taştin bardi* adem sirtġa ketti (I,567)
EN	taşki	dış , harici (393)
UTİL	taški	1-birer nersiniŋ sirtķi terpidiki , sirtķi terpide körüngen ; içkini ŋ eksi 2-içki işlarġa nisbeten sirtķi , ḫariciy (II,47)
GJ	taš	out , outside (296)

153 DLT	taşuk	194-5
D-K	täšük<täš-	"ruptured in the scrotum" (187)
BA	teşük	deşik , yarık (I,387)
TTD	təxük	töşük , yériķ , sériķ at yériġi , çiķuķ (I,503)
EN	teşmek	delmek (405)
UTİL	teşmek	birer nersini oyup , çoķup yaki başķa bir ḫil yol bilen tröşük açmaķ , töşük hasil ķilmaķ (II,150)
GJ	teš~tęš~tɛš~tiš-	to pierce , to perforate , to penetrate , to make hole in (307)

154 DLT	taşuklA-	~194-5
D-K	täšüklä-<täšük<*täš-	"ruptured inthe scrotum" ; "glutton" (187)
BA	teşükle-	*ol anı teşükledi* o, onu obur saydı , açgözlü saydı (III,340)
TTD	təxüklə-	açköz hisaplidi (III,465)
EN		bulunamadı
UTİL	töşüklük II	tamaķ étiş işliridin ḫeverdarliķ , mahirliķ (II,361)
GJ		bulunamadı

155 DLT	taşur-	270
D-K	tašur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşur-	*ot aşiç taşurdı* ateş , tencereyi taşırdı (II,78)
TTD	taxur-	taşurmaķ (II,103)
EN	taşmaķ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaķ	1-ķirġaķtin aşmaķ , éşip etrapķa yéyilmaķ , basmaķ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

156 DLT	taşurGAn	270
D-K	tašuryan <tašur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşurgan	daima (tencereyi) taşıran (I,518)
TTD	taxuroɣan	taşturidiġan (I,672)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

157 DLT	tat	407
D-K	tat	"rust (on sword , etc.)" (181)
BA	tat	kılıç ve kılıç gibi şeylerin üzerine çöken pas (II,281)
TTD	tat	dat~tat , kılıç ve şunın ġa ọşaş nerselerniŋ yüzide peyda bol ġan dat (II,410)
EN	dat	2-pas (94)
UTİL	dat	tömür , mis ḳatarliḳ métallarniŋ yüzide nem havaniŋ oksidilişidin şekillengen bir ḳevet madda (III,3)
GJ	tat	2-rust (297)

158 DLT	tatAr	207
D-K	tatar	"a tribe of the Turks" (242)
BA	tatar	Türklerden bir bölük (I,411)
TTD	tatar	Tatar , Türk halḳliridin biri (I,535)
EN	tatar	Tatar , Kuzey Türkleri , Kazan Türkleri (394)
UTİL	tatar	muşu nam bilén atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,9)
GJ		bulunamadı

159 DLT	tatGan	557-8
D-K	tatγan-<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatgan-	*er aşıg tatgandı* adam aşı tatlı buldu (adam yemekten tat aldı) (II,241)
TTD	tatoɣan-	tatliḳ hisaplimaḳ , lezzetlenmek (II,350)
EN	tatlik	tatlı (394)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezzeti yaḫşi ; temliḳ , mezziliḳ (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

160 DLT	tatI-	557-8
D-K	tati-	"be tasty" (181)
BA	tatı-	*aş agızda tatıdı* yemek ağıza tat verdi (III,257)
TTD	tatï-	titimek (III,352)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti , yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tatï~tætï-	to taste (297)

161 DLT	tatır	182
D-K	tatir	"steppe" (181)
BA	tatır	*tatır yer* suyu , ağacı olmayan kıraç yer (I,361)
TTD	tatïr	tétir , tékir "titir yer" , susiz ve dereḫsiz yer (I,468)
EN	tatirik	sarı , solgun , benzi uçmuş (394)
UTİL	tatıraŋ	kétip ketken , ḳurġaḳ ; hiç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

162 DLT	tatıt-	557-8
D-K	tatit-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıt-	*tuz aşıg tatıttı* tuz aşı tadıttı (Herhangi bir şey başka bir şeyin tadına tesir edersre yine böyle denir) (II,299)
TTD	tatït-	tititmek , temlik ḳilmaḳ , tem kirgüzmek (II,436)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

163 DLT	tatrul-	381
D-K	tətrül-<*tetür-<tet-	"turn , turn around ; turn bad" (187)
BA	tetrül-	*yel tetrüldi* yel , rüzgar çevrildi (Güney yeli kuzeye ; Kuzey yeli güneye çevrildi) (II,229)
TTD	tətrül-	tetür örülmek , tetür bolmaḳ (II,332)
EN	tetür	ters , arka , yanlış , zıd , aykırı (405)
UTİL	tetür	1-birer nersiniŋ aldi teripige nisbeten ḳarimuḳarşi bolġan ; keyni , arḳa (II,115)
GJ	tɛrtúr~tɛtúr~ tetú~tetú	inverted , inside out , the wrong way , wrong (304)

164 DLT	tatruş-	557-8
D-K	tatruš-<tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatruş-	*olar bir ikindige et tatruşdı* onlar birbirine et tattırdılar (II,217)
TTD	tatrux-	tititturuşmaḳ~tititguzuşmaḳ (II,313)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

165 DLT	tatur-	557-8
D-K	tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatur-	*men angar aş taturdum* ben ona aş tattırdım (II,73)
TTD	tatur-	tititmek (II,95)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

166 DLT	tAtur-	557-8
D-K	tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatur-	*ol manga aş taturdı* o bana yemek tattırdı (III,186)
TTD	tatur-	tititmek (III,256)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1- taste (297)

167 DLT	taturGAn	557-8
D-K	taturγan<tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	taturgan	daima (yemek) tattıran (I,515)
TTD	taturoɣan	titititidiġan (I,669)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezziti yaḫşi , temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

168 DLT	tawar	207
D-K	tawar	"merchandise , property" (181)
BA	tawar	canlı , cansız mal , davar(I,362) ; mal , eşya (I,411)
TTD	tawar	tawar , canlık ve cansız mallar (I,469) ; tawar , mal (I,535)
EN	tavar<tava	ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tavar	1-almaşturuş üçün işlepçikirilgan emgek mehsulati. 2-fabrikada toḳulġan , tégi bilen gullirinin reŋgi oḫşaş bolġan yipek gezlime , reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~ tava:r~tava~ tava.~tav'a	silk-stuff , cloth , goods (297)

169 DLT	tawarlıG	248
D-K	tawarliγ<tawar	"merchandise , property" (181)
BA	tawarlığ	*tavarlıg er* mallı adam (I,495)
TTD	tavarlïğ	"tavarlıġ er" tavarlik adem , méli bar adem (I,644)
EN	tavar<tava	2- ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tavar	1-almaşturuş üçün işlepçikirilgan , tégi bilen güllirinin reŋgi oḫşaş bolġan yipek gezlime ;reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~ tava:r~tava~ tava.~tav'a	silk-stuff , cloth , goods (297)

170 DLT	tawarluK	251
D-K	tawarluq<tawar	"pantry" (182)
BA	tawarluk	mal konan yer , hazine (I,503)
TTD	tavarluk	mal koyulidigan cay , hezine (I,654)
EN	tavar<tava	II. ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tawar	1- almaşturuş üçün işlepçikirilgan emgek mehsülatı. 2- fabrikida toḳulġan , tégi bilen güllirinin reŋgi oḫşaş bolġan yipek gezlime , reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~tava:r~ tava~tava.~tav'a	silk-stuff , cloth (297)

171 DLT	tawcI-	565
D-K	täwči-	"sew loosely" (188)
BA	tewçi-	*ol tonug tewçidi* o elbiseyi oyulkadı. Bu bir şeyi seyrekçe dikmek demektir. (III,276)
TTD	təvqi-	tepçümek , tepçüp tikmek (III,376)
EN	tepçiş	teyelleme (401)
UTİL	tepçimek II	tikiçlerni ziç ve bir-birige ulap tikmek (II,111)
GJ	tɛpčúr-	to melt (303)

172 DLT	tawGAclA-	228
D-K	tawɣačla-<tawɣač	"Maşin" (242)
BA	tawgaçla-	*ol anı tawgaçladı* o , onu Maçinli saydı (III,350)
TTD	tavoɣaqla-	tawġaç hisaplimaḳ , Maçinli hisaplimaḳ , Maçinli dimek (III,477)
EN		bulunamadı
UTİL	tabġaç	miladi 13. esirniŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

173 DLT	tawGAclan-	228
D-K	tawɣačlan-<tawɣačla-<tawɣač	"Maşin" (242)
BA	tawgaçlan-	*er tawgaçlandı* adam Maçin halkı kılığına girdi (II,271)
TTD	tavoɣaqlan-	tavġaçlaşmaḳ , tavġaç ḳiyapitige kirmek (II,394)
EN	tamġaç han	tabgaç Han (388)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esirniŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

174 DLT	tawın-	341
D-K	täwin-<täw-	"wring (hands)" (187)
BA	tewin-	*er eligin uwundu* , tewindi adam , işten tasalandı , utandığı ve sıkıldığı için elini oğuşturdu (II,147)
TTD	təvin-	övilimek (II,208)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tevrenme	tevrinip turidi ġan , tevriniştin ibaret bolġan (II,208)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

175 DLT	tawrAK	236
D-K	tawraq<tawra-	"hasten" (182)
BA	tawrak	çabuk , acele ; kıvrak , çalışkan , çabukluk (I,468)
TTD	tavraḳ	téz , çapsan , çaḳḳan (I,612)
EN	tevretmek	sallanmak , titremek (406)
UTİL	tevretmek<tevrimek	bir yerde oyaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ		bulunamadı

176 DLT	tawrAn-	386
D-K	tawran-<*tawra-	"hasten" (182)
BA	tawran-	*er tawrandı* adam davrandı adam yürüyüşte iver gibi göründü (II,240)
TTD	tavran-	taldiravatġandek körünmek (349)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tav (tavi) I	2- ḳuvvet , güç , madar (II,91)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

177 DLT	tawsI	213
D-K	täwsi	"tray" (188)
BA	tewsi	tepsi , sofra (I,423)
TTD	təvsi	dastiḫan , şire (I,551)
EN	tava	tava (394)
UTİL	tava	nan ve şu ḫildiki yémekliklerni pişürüş üçün işlitildi ġan métaldin yasalġan ve tégi tüz , yéni girveklik nerse (II,91)
GJ	tava	1-pan , frying-pan (297)

178 DLT	tawşın-	386
D-K	täwšin-<tawiš<*täw-/taw-	"be very active" (188)
BA	tewşin-	*er ışta telim tewşindi* adam işte çok çalıştı , çırpındı (II,241)
TTD	təvxin-	tepçimek , küçenmek , hepileşmek , pitirlimek (II,349)
EN	tevriniş	titreme , sallanma , sarsılma (406)
UTİL	tevrenme	tevrinip turidi ġan , tevriniştin ibaret bolġan (II,208)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

179 DLT	awur- tawur-	310
D-K	täwür-<täw-	"turn upside down and inside out (merchandise)" (187)
BA	ewür- tewür-	*ol tawarıġ ewürdi tewürdi* o , malı evirdi çevirdi , altını üstüne getirdi , tasarruf etti (II,81)
TTD	təvür-	ol tavaïoı əvürdi təvürdi malnı urup çevirdi , astın-üstin ḳilmaḳ (II,108)
EN	tevrimek	sarsılmak , sallanmak , ırgalanmak , çalkalanmak (406)
UTİL	tevrimek	1-bir yerde o yaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ		bulunamadı

180 DLT	tawuş~tavuş	185
D-K	taviš~~tawiš< *täw-/taw-	"sound and movement" (187)
BA	tawuş ; tavuş	his , duygu ve kımıldanma (I,367) ; duygu , kımıldanma (III,165)
TTD	tawux	his-duyğu , tiviş , şepe (I,476)
EN	tavuş	ses (394)
UTİL	tavuş	2-teleppuzda , sözniŋ eŋ kiçik éléménti (II,95)
GJ	tavala~tawala~~tavla-	to shout , to clamour , to scream (297)

181 DLT	tAy	514
D-K	tay	"colt" (182)
BA	tay	tay (III,158)
TTD	tay	tay (III,216)
EN	tay	I-tay (394)
UTİL	tay I	1-atniŋ ikki yaşqa tolmiğan balisi (II,97)
GJ		bulunamadı

182 DLT	tay-	552
D-K	tay-	"slip" (182)
BA	tay-	*er taydı* adam kaydı (III,243)
TTD	tay-	taymaq , tiyilmaq (III,335)
EN	taymaq	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaq	1-siliq téyilğaq yerde siyrilip téyilip ketmek ; téyilmaq (II,100)
GJ		bulunamadı

183 DLT	tayA-	565
D-K	taya-	"prop up" (182)
BA	taya-	*ol anı tayadı* o , ona dayak koydu , dayak dikti (III,274)
TTD	taya-	tayimaq , tayanmaq (182)
EN	tayanmaq	dayanmak , yaslanmak (3959
UTİL	tayaq	1-dereḫ şéḫidin késilgen kaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

184 DLT	tayaK	518
D-K	tayaq<taya-	"staff" (183)
BA	tayak	dayak , dayangaç (III,166)
TTD	tayaḳ	tayaḳ , hasa (III,227)
EN	tayak	dayak (394)
UTİL	tayaḳ	1-dereḫ şéḫidin késilgen ḳaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

185 DLT	tayaKlan-	531
D-K	tayaqlan-<tayaq<taya-	"staff" (183)
BA	tayaklan-	*er tayaklandı* , adam dayak , baston sahibi oldu (III,197)
TTD	tayaḳlan-	tayaḳlıḳ bolmaḳ , hasiliḳ bolmaḳ (III,274)
EN	tayak	dayak *koltuk tayak* koltuk değneği (394)
UTİL	tayaḳ	1-dereḫ şéḫidin késilgen ḳaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

186 DLT	tayan-	565
D-K	tayan-<taya-	"prop up" (182)
BA	tayan-	*ol manga tayandı* o bana dayandı (III,190)
TTD	tayan-	tayanmaḳ (III,264)
EN	tayanmaḳ	dayanmak , yaslanmak (395)
UTİL	tayanmaḳ	2-birer meḳset ve nişanni işḳa aşuruşta birer nersini menbe , tayanç , asas kilmaḳ , uniŋga yölenmek (II,99)
GJ		bulunamadı

187 DLT	tayAnkU	610
D-K	tayaŋu<tayan-<taya-	"chamberlain" (182)
BA	tayanğu	mabeyinci , perdeci başı (III,380)
TTD	tayaŋu	tayanġu (III,380)
EN	tayanmaḳ	dayanmak , yaslanmak (395)
UTİL	tayanç	1-yardemde , yar-yölekte bolidiġan küç (II,98)
GJ		bulunamadı

188 DLT	tayGAn	521
D-K	tayγan	"hound (dog)" (183)
BA	taygan	tazı , av köpeği (III,174)
TTD	tayoɣan	tayġan (III,240)
EN	tayġan	av köpeği (395)
UTİL	tayġan	1-itnin bir ẖili béli inçike , paçiḳi uzun ve yügürük kélidü (II,99)
GJ		bulunamadı

189 DLT	tayıG	552
D-K	tayıγ<tay-	"slip" (182)
BA	tayığ	kaygın (III,165)
TTD	tayïoɣ	tiyik , taygaḳ (III,226)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-siliḳ , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

190 DLT	taytur-	552
D-K	taytur-<tay-	"slip" (182)
BA	taytur-	*ol anı suwḳa tayturdı* o onu suda kaydırdı , zıyındırdı (III,192)
TTD	taytur-	taydurma (III,266)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	siliḳ , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

191 DLT	tayuK	517
D-K	tayuq<tay	"colt" (182)
BA	tayuk	*tayuk er* ince kibar genç adam (III,166)
TTD	tayuḳ	tuyġun , tuygun , zirek yigit (III,227)
EN	tuygak	uyanık , hassas (429)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

192 DLT	tayuKlan-	612-3
D-K	taylaŋ<tay	"graceful , refined (youth)" (182)
BA	tayuklan-	*yigit tayuklandı* genç , dayılandı , kibarlandı , kibar kılığına girdi (III,197)
TTD	tayuḳlan-	zirekleşmek (III,274)
EN	tuygak	uyanık , hassas (429)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

193 DLT	tAz	509
D-K	taz	"bald or scabby headed ; speckled (horse) ; hornless(sheep) ; saline (land)" (183)
BA	taz	kel , daz ; boynuzsuz ; bitkisiz , çorak ; *taz yer* bitkisi az olan çorak yer , kel toprak ; *taz at* alacalı at (III,148)
TTD	taz	taz (III,203)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir 2-muŋguz çiḳmiġan , muŋguzsi (II,37)
GJ		bulunamadı

194 DLT	taz-	268
D-K	tez-	"flee" (188)
BA	tez-	keyik tezdi geyik kaçtı (II,8)
TTD	təz-	tezmek (II,10)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canliḳlar eslidiki orni maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

195 DLT	tazar-	509
D-K	tazar-<taz	"bald or scabby headed" (183)
BA	tazar-	*tazardı neng* nesne kelleşti (II,77)
TTD	tazar-	tazlaşmaḳ , kumaḳlaşmaḳ (II,101)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

196 DLT	tazık	268
D-K	täzig<täz-	"flee" (188)
BA	tezik	Halk arasında ürküntü , panik (I,387)
TTD	təzik	tézip ketmek ḫalḳ arisida yüz bergen téziş vehime (I,502)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

197 DLT	tazın-	268
D-K	täzin-<täz-	"flee" (188)
BA	tezin-	*ol tezindi* o kaçar göründü (II,146)
TTD	təzin-	tizip kitidiġandek göründi (II,207)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni , makanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

198 DLT	tazış-	268
D-K	täziš-<täz-	"flee" (188)
BA	teziş	*olar ikki tezişdi* onlar birbirinden ürküştü ve kaçıştı (II,99)
TTD	təzix-	tizişmek (II,133)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

199 DLT	tazıt-	268
D-K	täzit-<täz-	"flee" (188)
BA	tezit-	*ıt keyikni tezitti* köpek yaban hayvanını kaçırttı (II,305)
TTD	təzit-	tezdürmek , ḳaçurmaḳ (II,446)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni , maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek ; taşlivetmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

200 DLT	tazkAk	268
D-K	täzgäk<täz-	"flee" (188)
BA	tezgek	*tezgek er* işten ve işe benzer şeylerden kaçan çekingen adam (II,289)
TTD	təzgək	tezgek , ḳaçḳaḳ (II,422)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

201 DLT	tazkI	268
D-K	täzgi<täz-	"flee" (188)
BA	tezgi	düşman gelmesi yüzünden halk arasında olan ürküntü , panik (I,429)
TTD	təzgi	tezgi boldi helk arisida tiziş yüz berdi (I,559)
EN	tez	çabuk , hızlı (410)
UTİL	tiz	1-aridin köp vaḳit ötmey , ḳisḳa vaḳit içide (II,427)
GJ	taz	one afflicted with Favus , scald-head , pilgarlic (298)

202 DLT	tazkın-	387
D-K	täzgin-	"turn ; travel about" (188)
BA	tezgin-	*çıgrı tezgindi* çıkrık döndü (II,241)
TTD	təzgin-	aylanmaḳ , çogilimaḳ , pikirimek , tawap ḳilmaḳ (II,350)
EN	tézlenmek	hizalanmak (410)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

203 DLT	tazlA-	509
D-K	tazla-<taz	"bald or scabby-headed" (183)
BA	tazla-	*ol anı tazladı* o, ona kel dedi (III,293)
TTD	tazla-	taz hisaplimaḳ (III,400)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

204 DLT	tIḍIG	633
D-K	tiḍiγ<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhığ	bir şeyden alıkoyma , engel olma (I,373)
TTD	tïzïoɣ	tiyiḳ , bir iştin tiyiş , tosaş , men'i ḳiliş (I,483)
EN	tiyiş<tiymaḳ	yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1- ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ 2- azap salmaḳ , ağrıtmaḳ (II,448)
GJ		bulunamadı

205 DLT	tıḍıGlıG	633
D-K	tiḍiγliγ<tiḍiγ<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhıglıg	*tıdhıglıg neng* kendisine varılması yasak olan nesme (I,496)
TTD	tïzïoɣlïoɣ	"tiziġliġ neŋ" tiyiḳlik nerse , yéniġa bériş çeklengen nerse (I,646)
EN	tiymaḳ II	yatıştırmak , yasak etmek , men etmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ 2-azap salmaḳ , ağrıtmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

206 DLT	tıḍıl-	331
D-K	tiḍil-<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhıl-	*er ıştan tıdhıldı* adam işten kaçındı , çekindi (II,126)
TTD	tïzïl-	tiyilmek , çeklenmek (II,176)
EN	tiymaḳ	II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

207 DLT	tIḍIn	633
D-K	tiḍin<tid-	"detain" (188)
BA	tıdhın	vakit bildiren bir kelime (613)
TTD	tïzïn	vakitni , bildüridi ġan söz (III,235)
EN	tézdin	yakında , hemen , birazdan , az sonra (410)
UTİL	tézdin	ḳiṣḳa vaḳit içide , derhal (II,429)
GJ		bulunamadı

208 DLT	tıḍın-	633
D-K	tiḍin-<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhın-	*tıdhındı neng* esirgenen yasak edilen nesne (I,449) ; er ıştın tıdhındı adam işten kaçındı (II,145)
TTD	tïzïn-	tizindi neŋ tiyilġan nerse , menéi ḳilinġan nerse (I,586) ; tiyinmek , çeklenmek (II,204)
EN	tiymaḳ	1-tırnak II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

209 DLT	tıGrA-	556
D-K	tıγra-	"be hardy" (189)
BA	tıgra-	*er tıgradı* adam digrek oldu , katı oldu , sert oldu (III,277)
TTD	tïoɣra-	diġrimaḳ , ḳayserleşmek (189)
EN	tiklenmek	diklenmek (411)
UTİL	tik<tik turmaḳ	1-gevdisini tüz ḳilip ikki ayi ġiġa tayinip turmaḳ , öre turmaḳ (II,469)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

210 DLT	tıGraş-	556
D-K	tiγraš-<tiγra-	"be hardy" ; "harden" (189)
BA	tıgraş-	*oglan tıgraşdı* çocuklar gürbüzleşti , bahadırlaştı (II,212)
TTD	tïoɣrax-	diġraşmaḳ , keyserleşmek , balilar di ġraşti (II,304)
EN	tik	dik (411)
UTİL	tiklimek	2-yiḳilġan , bozulġan , ḫarap bolġan nersilerni esli ḫalitige keltürmek ; turġuzmaḳ (II,473)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

211 DLT	tıGrat-	556
D-K	tiɣrat-<tiɣra-	"be hardy" (189)
BA	tıgrat-	*oglın ışka tıgrattı* çocuğunu işe sıkıştırdı (II,330)
TTD	tïoɣrat-	diğratmaḳ , ḳayserleştürmek , çénḳitürmek (II,484)
EN	tikma-tikmek	kalabalık , sıkışıklık (412)
UTİL	tiḳilma	1-melum nerse içige tiḳilip étilip ḳalġan şey'i (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

212 DLT	tık-	274
D-K	tik-	"sew" (189)
BA	tik-	*er ton tikdi* adam , elbise dikti (II,20)
TTD	tik-	tikmek , çaḳmaḳ (189)
EN	tikmek	dikmek (411)
UTİL	tikmek	3- yip-yiŋne ve maşina ḳatarliḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him cipsilaşturmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant , to sew up , to encamp (307)

213 DLT	tıK-	272
D-K	tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tık-	*ol kapka un tıkdı* o kaba on tıktı (II,16)
TTD	tïḳ-	tikmek (II,21)
EN	tıkmak	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tiḳmaḳ	bir nersini yene bir nersiniŋ içige arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaşturmaḳ (II,467)
GJ	tiq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

214 DLT	tıkan	202
D-K	tikän<tik-	"thorn" (189)
BA	tiken	diken (I,400)
TTD	tikən	tiken (I,521)
EN	tiken	diken (411)
UTİL	tiken	2-tikenlik ösümlüklerniŋ özi (II,470)
GJ	tikɛn	thistle , thorn (308)

215 DLT	tıkıklık	274
D-K	tikiglig<tikig<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikiğliğ	*tikiklig ton* dikilmiş elbise (I,509)
TTD	tikiklig	tikiklik (I,662)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarliḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaşturmaḳ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

216 DLT	tıkıl-	274
D-K	tikil-<tik-	"sew ; sting ; plant ; set upright (189)
BA	tikil-	*yıgaç tikildi* ağaç dikildi (II,130)
TTD	tikil-	tikilmek. *yigaç tikildi* dereḫ tikildi (II,182)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikilmek<tikmek	1-sançip , tiḳip orunlaşturmaḳ , ḳadimaḳ , ornatmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

217 DLT	tıKıl-	274
D-K	tiqil-<tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tıkıl-	*kendükke un tıkıldı* küpe un tıkıldı (II,129)
TTD	tïḳïl-	tikilmek , çindalmaḳ (II,181)
EN	tiḳilmaḳ	sokulmak , sıkışmak (411)
UTİL	tiḳilmaḳ	2-tar , kiçik , çoŋḳur cayġa kirip , ḳisilip ḳalmaḳ , kepleşmek (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

218 DLT	tıKIlA- ; tıkIlA-	547
D-K	tikilä-<tiki (tegi ?)	"rustling of spirits of dead at night" (189)
BA	tıkıla- ; tikile-	*tıkıladı neng* nesne tık diye ses verdi ; tikiledi neŋg o , şey hışırtı çıkardı (III,326)
TTD	tïkïla- ; tikilə-	takillimaḳ~takildimaḳ ; tikildimek , tik-tik ḳilmaḳ (III,444)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ḳattiḳ bir nersini yene bir ḳattiḳ nerse üstige tegküzüş , çiḳiş , taşlaştin çiḳḳan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

219 DLT	tıkIn	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniyya (184)
BA	tigin	Aslında köle anlamına gelen ; sonraları hakan oğullarına verilen ungun (I,413)
TTD	tegin	Bu sözniŋ asli menisi kul dimektir (I,539)
EN		bulunamadı
UTİL	tikin	şahzade , şah oğlı (II,433)
GJ		bulunamadı

220 DLT	tıkır tıkır	182
D-K	tikir<tiki (tegi ?)	t. t. Onomat. (189)
BA	tikir tikir	*tikir tikir etti* atın ayağı tikir tikir ses çıkardı (I,361)
TTD	tikir tikir	At ayağı tikir tikir ses ḳildi (I,468)
EN	tikirlimak	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tikir tikir	"tikir" sözıniŋ tekrarlinişi (II,475)
GJ		bulunamadı

221 DLT	tıkış-	321-2
D-K	tikiš-<tik-	"feed" (189)
BA	tikiş-	*ol manga ton tikişti* o , bana elbise dikmekte yardım etti (II,106)
TTD	tikix-	tikişmek (II,144)
EN	tikiş	sokma , gizleme (411)
UTİL	tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaşturmaḳ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

222 DLT	tıkıt	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniyya (184)
BA	tégit ; tégin	*tégin* kelimesinin çoğul şekli (I,355) ; aslında köle anlamında iken sonra hakan oğullarına verilen ungun (IV,619)
TTD	taoɣit	"tagin" sözıniŋ köplük şekli (I , 461)
EN		bulunamadı
UTİL	tékin I	Şahzade , şah oğlı (II , 433)
GJ		bulunamadı

223 DLT	tıklın-	274
D-K	tiklin-<tikil-<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tiklin-	*yıgaç tiklindi* ağaç dikildi (II,244)
TTD	tiklin-	tiklenmek (II,355)
EN	tikmek	dikmek (411)
UTİL	tiklimek	1-tövendin yuḳiriġa ḳaritip tüz , tik halette orunlaşturmaḳ ; tik ḳilmaḳ (II,473)
GJ	tik	upright , vertical (307)

224 DLT	tıklış-	274
D-K	tikliš-<tikil-<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikliş-	*yıgaç tiklişdi* ağaç dikildi (II,207)
TTD	tiklix-	tiklenmek tik bolmaḳ (II,297)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikmek	1-tövendin yuḳiriġa ḳaritip tüz , tik halette orunlaşturmaḳ ; tik ḳilmaḳ (II,473)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

225 DLT	tıktur-	274
D-K	tiktür-<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tiktür-	*ol ton tiktürdi* o , elbise diktirdi (II,174)
TTD	tiktür-	tiktürmek (II,246)
EN	tiktürmek	1-diktirmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarliḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaşturmaḳ (II,474)
GJ	tiktúr-	to cause to fasten , to sew , to (cause to) pitch (308)

226 DLT	tıkuc	180
D-K	tiküč<tik-	"pastry prick" (189)
BA	tiküç	Ekmekçilerin ekmek üzerine nakış yapmak için kullandıkları nesne , kuş yeleği (I,358)
TTD	tüküq	çekküç (I,464)
EN	tikküçi	terzi (411)
UTİL	tikiç	reḫt , tére ḳatarliḳlardin tikilgen buyumlarni ŋ tikip ulanġan cayı (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

227 DLT	tıl	169
D-K	til	"tongue" ; "spy / enemy captive" (189)
BA	tıl	söz (I,335) ; lügat (Oğuz tili) ; durumunu öğrenmek için düşmandan yakalanan tutsak ; çaşıt , casus (I,336)
TTD	tïl	til , til tekküzdi. (I,437) ; til , söz , lu ġat (Oğuz tili) ; til , düşmendin élinġan esir (I,438)
EN	til	dil (412) ; Dil , Uygur tili (412)
UTİL	til	1-tétiş , çaynaş , teleppuz ḳılışḳa yardem béridiġan aza. 2-Hayvanlarnıŋ gōş ornida yéyilidiġan aşundaḳ azası 3-insannıŋ iġiz arḳiliḳ ipadilingen gep-sözi 4-insanlarnıŋ en mühim alaḳe ḳorali ve bir-birini çüşiniş ḳorali. Til tavuşı , luġet terkibi ve grammatikidin terkib tapḳan bir sistima 5-nütüknıŋ özige ḫas vasitilerbilen ipadilingen türi , üslübi. 9-melum kişilerniŋ özige ḫas pikir ḳiliş , sözleş aditi (II,476-477)
GJ	til	tongue , language (308)

228 DLT	tll	169
D-K	til	"dialect or language ; speech or words" ; 501 "tongue" (189)
BA	tıl	Lügat , *Uygur tili* Uygur dili (III,133) ; söz , *ol begge tıl tegürdi* o , beye dil uzattı (III,134)
TTD	tïl	til , söz , Uygur tili (III,183) ; til , haḳaret (III,184)
EN	til	Dil (413) ; *til tekküzmek* hakaret etmek (412)
UTİL	til	4-til tavuşi , luġet terkibi ve grammatikidin terkib tapḳan bir sistéma ; 7- başḳilarni haḳaretlep ḳilġan söz , ahanet (II,476)
GJ	til	tongue , language (308)

229 DLT	tıl-	276
D-K	til-	"cut lengthwise" (190)
BA	til-	*er yarındak tildi* adam ; sırım kayış dildi (II,23)
TTD	til-	tilmek (II,30)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilmaḳ	1-késip tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tïl-	to split (307)

230 DLT	tılA-	563
D-K	tilä-	"seek ; will or desire (God)" (190)
BA	tile-	*ol anı tiledi* o , onu diledi , istedi (III,271)
TTD	tilə-	tilimek (III,369)
EN	tilivalmaḳ	istemek , dileyerek almak (412)
UTİL	tilimek	1-melum bir işniŋ boluşini umid ḳilmaḳ , arzu ḳilmaḳ ; arzu ümidini ipadilimek (II,492)
GJ	tilɛ~~tillɛ~~tila-	1-to beg , to ask for , to pray , to request (308)

231 DLT	tılAk	563
D-K	tilek<tile-	"seek ; will or desire" (190)
BA	tilek	dilek (I,412)
TTD	tïlək	tilek (I,537)
EN	tilek	dilek (412)
UTİL	tilek	1-birer nerse , işni emelge aşuruş üçün ḳilinġan arzu , intiliş , istek (II,486)
GJ	tilɛk	request , wish , prayer (308)

232 DLT	tılaş-	563
D-K	tiläš-<tilä-	"seek ; will or desire" (190)
BA	tileş-	*ol mening birle neng tileşdi* o , benimle nesne dilmekte yarıştı (o , benimle kaybolan şeyi bılmakta yarıştı) (II,108)
TTD	tiləx-	tileşmek , izdeşmek (II,148)
EN	tilgaş-	seçme , ayıklama , aramak , karıştırmak , evirip çevirmek (412)
UTİL	tilimlimaḳ	tilim-tilim ḳilip kesmek , piçmaḳ (II,493)
GJ	tïl-	to split (307)

233 DLT	tılat-	563
D-K	tilät-<tilä-	"seek ; will or desire (God)" (190)
BA	tilet-	*ol anı tiletti* o, onu istetti , diletti (II,310)
TTD	tiləṭ-	tiletmek , izdetmek (II,454)
EN	tilek	dilek (412)
UTİL	tiletmek<tilimek	1-mélum bir işniŋ boluşini ümid ḳilmaḳ , arzu ḳilmaḳ ; arzu ve ümidini ipadilimek (II,492)
GJ	tilɛ~~tillɛ~~tila-	1-to beg , to ask for , to pray , to request , to beseech (308)

234 DLT	tıldur-	354
D-K	tildür-<til-	"stab" (190)
BA	tildür-	*anı biçek bile tildürdi* onu bıçakla dildirdi (II,176)
TTD	tildür-	tildürmek (II,249)
EN	tilimlimek	dilim dilim halinde kesmek (412)
UTİL	tildürmaḳ>tilmaḳ	1-késip tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

235 DLT	tılım	200
D-K	tilim<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tilim	dilim (I,397)
TTD	tïlïm	tilim (I,516)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilim	1-nersilerni uzun tiliştin yériştin hasil bol ġan bölek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

236 DLT	tılın-	276
D-K	tilin-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tilin-	*teri tilindi* deri dilindi (II,149)
TTD	tilin-	tilinmek (II,210)
EN	tilinmak	dilimlenmek , kesilmek , biçilmek (412)
UTİL	tilinmaḳ<tilmaḳ	1-késip , tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

237 DLT	tılış-	276
D-K	tiliş-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tiliş-	*ol manga yarındak tilişdi* o bana kayış dilmekte yardım etti (II,108)
TTD	tilix-	tilişmek (II,147)
EN	tilmaḳ	dilimlemek (412)
UTİL	tilimlimaḳ	tilim-tilim ḳilip kesmek , piçmaḳ (II,493)
GJ	tïl-	to split (307)

238 DLT	tılkUlan-	216
D-K	tilkülän-<tilkü	"fox" (190)
BA	tilkülen-	*er tilkülendi* adam tilkilik etti , yaltaklandı (III,202)
TTD	tilkülən-	tülkilenmek , tülkilik kilmek (III,280)
EN	tülke	tilki (430)
UTİL	tülkilik	hiyligerlik , mekkarlik (II,407)
GJ	túlki~túlkɛ	fox (318)

239 DLT	tlm	503
D-K	tim	"full wineskin ; wine-merchant" (190)
BA	tim	şarap dolo tulum ; şarap satan (III,136)
TTD	tim	torsuk , içimlik toldurulidi ġan tulum (III,187)
EN	témim	damla (408)
UTİL	témim	bir kétim tamġan yaki tamidiġan suyukluk , tamçe (440)
GJ	tamit~~tæmït~~tɛmit-	to drop , to drip (293)

240 DLT	tın ; tln	170
D-K	tin	"spirit , breath" ; 503 "rein" (190) ; "resting , unoccupied by work" (190)
BA	tin ; tın	ruh , nefes , soluk (I,339) ; "tın kişi" dinmiş adam , bir işle uğraşmıyan haylaz , harınlaşan , tembelleşen ; yular , dizgin (III,138)
TTD	tin ; tïn-	tin tinik , nepes , ruh , can (I,441) ; tin~ti ŋ , aram , alġan , bikar (III,188)
EN	tin ; tın; tinikmak	yügen , "tin tizgin" yügen-tizgin (I,441) ; tizgin (III,189) ; nefes ; dinlenmek , sakinleşmek (413)
UTİL	tin ; tinikmak	nepes , tinik , dem (II,494)
GJ	tïn~~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

241 DLT	tın-	278
D-K	tin-	"stop (rain)" (190)
BA	tın-	*yagmur tındı* yağmur dindi (II,28)
TTD	tïn-	tinmek , tohtimak (II,36)
EN	tindurmak	I-teskin etmek , yatıştırmak , dindirmek , sakinleştirmek (413)
UTİL	tindurma	tindürülġan , tinġan (II,499)
GJ	tïn~~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

242	tıncI-	565
DLT		
D-K	tinči-	"smell bad (meat)" (191)
BA	tınçı-	*et tıncıdı* et koktu (III,276)
TTD	tïnqï-	tincimek , tiksip ḳalmaḳ (III,376)
EN	tincik	Boğucu , bunaltıcı hal , pek sıcaklık (413)
UTİL		bulunamadı
GJ	tïndʒ-	to go rotten (307)

243	tındur-	278
DLT		
D-K	tindur-<tin-	"stop" ; "sign" ; "rest" ; "be quiet" (190)
BA	tındur-	*ol meni tındurdı* o , beni rahat ettirdi , o beni dinlendirdi (II,176)
TTD	tïndur-	tındurmaḳ (II,250)
EN	tindurmak	I-teskin etmek , yatıştırmak , dinlendirmek , sakinleştirmek (413)
UTİL	tïn	nepes , tiniḳ , dem (II,495)
GJ	tïn-~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

244	tınk-	614
DLT		
D-K	täŋ-	"soar (bird)" (185)
BA	teŋğ-	*kuş teŋğdi* kuş havalandı (III,390)
TTD	təŋ-	pervaz kildi (III,532)
EN	taŋ	II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋI	1-kün çiḳişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	tɛŋri	God (303)

245	tınklaş-	617
DLT		
D-K	tiŋlaš-<tiŋla-	"listen" (191)
BA	tınglaş-	*ol maning birle söz tınglaşdı* o , benimle söz dinlemekte yarış etti (III,398)
TTD	tïŋlax-	tïŋlaşmaḳ , tïŋşaşmaḳ , aŋlaşmaḳ (III,543)
EN	tiŋlaş	dinleme (413)
UTİL	tiŋlaşmaḳ<tiŋlimaḳ	ḳulaḳ salmaḳ , tiŋşimaḳ , aŋlimaḳ (II,476)
GJ	tïŋla-	to listen (307)

246 DLT	tınklat-	442
D-K	tiŋlat-<tiŋla-	"listen" (191)
BA	tınglat-	*ol manga söz tınglattı* o, bana söz dinletti (II,359)
TTD	tïŋlat-	tıŋlatmaḳ~tıŋşatmaḳ (II,526)
EN	tiŋlatmak	dinletmek (413)
UTİL	tiŋlimaḳ	ḳulaḳ salmaḳ , tiŋşimaḳ , aŋlimaḳ (II,476)
GJ	tïnla-	to listen (307)

247 DLT	tlr-	524
D-K	ter-	"gather" (186)
BA	tér-	*ol tawar térdi* o, mal topladı (III,181)
TTD	ṭer-	termek , yiġmaḳ (III,251)
EN	térilmek	toğplanmak (409)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiġmaḳ , danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

248 DLT	tırA-	559
D-K	tirä-	"prop up" (191)
BA	tire-	*ol kapug tiredi* o kapıya direk dikti (III,262)
TTD	tirə-	tirimek , trek koymaḳ (III,358)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-birer nersini yölep , kötürüp , tutup turuş üçün ḳoyulidiġan melum uzunluḳtiki yaġaç , tömürḳatarliḳ nersiler (II,449)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

249 DLT	tırAk	559
D-K	*tiräk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tirek	direk (I,412)
TTD	ṭerək	tirek (I,537)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

250 DLT	tırAkU	225
D-K	tirägü	"support" (191)
BA	tiregü	direk , kendisine bir şey dayanılan ve kendisiyle bir şey durdurulan her nesne , direcen ve buna benzer şeyler (I,447)
TTD	tirəgü	tirek~tirgek (I,583)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

251 DLT	tırık	194
D-K	tirig<*tir-	"live" (191)
BA	tiriğ	diri , her hayvanın dirisi (I,386)
TTD	tirig	tirik , her ḳandaḳ hayvannıŋ tirigi (I,502)
EN	tirik	diri canlı (414)
UTİL	tirik	1-ölmiġen , yaşap turuvatḳan canliḳ (II,456)
GJ	tirik~tiik	allve (308)

252 DLT	tırıl-	331
D-K	tiril-<*tir-	"live" (191)
BA	tiril-	*ölüg tirildi* ölü dirildi (II,127)
TTD	tiril-	tirilmek (II,177)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirik	1-ölmigen , yaşap turuvatḳan , canliḳ (II,456)
GJ	tiril-~teril-	1-to return to life (308)

253 DLT	tırılkAn	261
D-K	tirilgän<tiril-<tir-	"live" (191)
BA	tirilgen	*bu er ol edhü sawın tirilgen* bu , her zaman iyi ün ile yaşayan kimsedir (I,523)
TTD	tirilgən	yaḫşiligi bilen mahtilidi ġan adem (I,679)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirilmek	1-ḳaytidin can kirmek 2-huşiġa kelmek , heriket ḳilişḳa başlimaḳ (II,458)
GJ	tiril-~teril-	1-to return to life 2-*tiril-~til-* to be dry , to dry (cow) (308)

254 DLT	tırın-	524
D-K	terin-<ter-	"gather" (186)
BA	térin-	*ol özinge yemiş terindi* o , kendisi için yemiş derdi (II,146)
TTD	tərin-	tirivalmaḳ , yiġivalmaḳ (II,206)
EN	térilmek	I-ekilmek II-toplanmak (409)
UTİL	térim II	mehsülatlarni bir-birlep térip , yiġiş işi (III,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

255 DLT	tırınk	606
D-K	tiriŋ	"ring (ears) (191)
BA	tiring	*kulakım tiring etti* kulağım tın etti (III,370)
TTD	tiriŋ	tiriŋ~diriŋ (III,505)
EN	tirsilmek	çatırtı , patırtı olmak (415)
UTİL	tiriŋ	népiz métal boyum yaki sim tarlarni yeŋgil çekiştin çiḳḳan avaz (II,457)
GJ		bulunamadı

256 DLT	tırış-	524
D-K	teriš-<ter-	"gather" (186)
BA	tériş-	*ol manga yemiş terişdi* o , bana meyve dermekte yardım etti (II,95)
TTD	tərix-	tirişmek , tirişip bermek (II,127)
EN	tériş-<termek	II-toplamak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiġmaḳ , danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

257 DLT	tırkur-	356
D-K	tirgür-<*tir-	"live" (191)
BA	tirgür-	*Tengri ölüg tirgürdi* Tanrı ölü diriltti (II,179)
TTD	tirgür-	tirgüzmek , tirildürmek (II,255)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirik	1-ölmigen , yaşap turuvatḳan , canliḳ (II,458)
GJ	tiril-~teril-	1-to return to life 2-tiril~til- to be dry , to dry (cow) (308)

258 DLT	tırt	172
D-K	tirt	t.t. Onomat. "tearing of clothes" (191)
BA	tırt	tekrarlanarak "cart diye ses verme (I,341)
TTD	tïrt	tirt , "tonin tirt tirt yirtti" oniŋ tonini tirt-tirt ķilip yirtti (I,445)
EN		bulunamadı
UTİL	tirt	harvikeşler ķamça silkigende éytidi ġan , at yaki éşekni heydeş , tézlitiş imasini bildüridi ġan söz (II,450)
GJ		bulunamadı

259 DLT	tışA-	497
D-K	tišä-<tiš	"tooth ; plughshare" (191)
BA	tişe-	*tegirmen tişedi* değirmen dişedi (değirmen taşını dişedi , dişlerini keskinleştirdi) (III,266)
TTD	tixə-	çekmek , bilimek , ittitmek (III,364)
EN	çiş	diş (83)
UTİL	çiş	2-nersilerniŋ çiş şeklidiki ķismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

260 DLT	tışak	195
D-K	tišäk<tišä-<tiš	"sheep in third year" (191)
BA	tişek	şişek , iki yaşını bitirerek üçüne basmış koyun (I,387)
TTD	tixək	ikki çişlik ķoy (I,503)
EN	çiş	Diş (83)
UTİL	çiş	1- adem ve yuķiri dericilik hayvanlarniŋ ozuķluķ çaynaş ve nersilerni çişleş üçün ẖizmet ķilidiġan orgini (II,758)
GJ	tiš	1- tooth , plugh-share (308)

261 DLT	tışal-	497
D-K	tišäl-<tišä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişel-	*orgak tişeldi* orak bilendi , dişendi (II,128)
TTD	tixəl-	bilenmek , bisi ittiklitilmek , çiş çikirilmek , çikilmek (II,179)
EN	tiş>çiş>çişaŋ	iri dişli , dişli , dişli tırnaklı ; öndeki dişlerin çıkıntılı olması (83)
UTİL	çiş	2- nersilerniŋ çiş şeklidiki ķismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

262	tışat-	497
DLT		
D-K	tišät-<tišä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişet-	*ol orgak tişetti* o , orak dişetti (II,307)
TTD	tixət-	bilimek , ittitmek , çiş çikarmak (II,449)
EN	çişlemek>çişlimek	dişlemek (83)
UTİL	çiş	2-nersilernin çiş şeklidiki kismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

263	tışlan-	332
DLT		
D-K	tišlän-<tišlä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişlen-	*oglan tişlendi* oğlan diş çıkardı (II,244)
TTD	tixlən-	çişlenmek , çişi çikmak , çişlik bolmak , bilenmek (II,354)
EN	çiş	diş (83)
UTİL	çişimek	1-çiş çikmak , yéşiga toşmak (II,763)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

264	tıt-	412
DLT		
D-K	tit-	"tear" (192)
BA	tıt-	*ol et tıttı* o, et ditti (o , iyice pişmiş eti ditti) ; ol anı tıttı o , onu işten geri koydu , men etti (II,292)
TTD	tït-/tit-	titmek , tikilip karimak , homiyip karimak ; tiymek , çeklimek (II,426)
EN	titilmak	ditilmak
UTİL	titmak ; titildimak	1-gujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir bübir ayrip , tala-tala , parça-parça kilmak , melum bir iştin ensirep hatircemsizlenmek , taketsizlenmek ; tekezza bolmak (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

265	tıtıl-	492
DLT		
D-K	titil-<tit-	"tear" (192)
BA	tıtıl-	*et pışıp tıtıldı* et pişip didildi. (Elbise yırtılıp parçalanırsa yine böyle denir.) (II,120)
TTD	tït-	titmek (II,167)
EN	titivetmek	altüst etmek dağıtmak , karmakarışık etmek , ditivetmek (415)
UTİL	titmak	1- gujmekleşken , kirşip ketken nersilerni birmübir ayrip , tala-tala , parça-parça kilmak (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

266 DLT	tıtın-	412
D-K	tetin-<tet-	"oppose" (187)
BA	titin-	*ol angar titindi* o, ona dayandı , direndi (II,144)
TTD	titin-	tikilmek , tik ḳarimaḳ (II,204)
EN	tikilmek	dikilmek (411)
UTİL	titin-	çéçilip , çéçilip ketken , titilġan nerse (II,448)
GJ	tetil-	to recorver (304)

267 DLT	tıtış-	412
D-K	titiš-<tit-	"tear" (192)
BA	titiş-	*ol manga yüng titişdi* o, bana yün ditmekte tardım etti (II,89)
TTD	tïtïx-	titişmek (II,118)
EN	titiliş	ditilme , ditiliş (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

268 DLT	tıtız	183
D-K	titiz	"bitter" (192)
BA	titiz	*titiz neng* tadı helile gibi kekremsi olan her şey (I,365)
TTD	titiz	"titiz neŋ" ḳirtaḳ nerse , hélili dek ḳirtaḳ nerse (I,472)
EN		bulunamadı
UTİL	tétimaḳ	1-biraz yep , içip temini ŋḳandaḳlıḳini körüp baḳmaḳ 2-melum tem bilinmek hés ḳilinmaḳ 3- temlik mezzilik hés ḳilinmaḳ , yarımaḳ (II,416-417)
GJ	tatï-~tætï-	to taste (297)

269 DLT	tıtızlık	183
D-K	titizlik<titiz	"bitter" (192)
BA	titizlik	kekrelik (helilenin tadı gibi) (I,506)
TTD	titizlik	ḳirtaḳlıḳ , ḳaŋsıḳlıḳ hélilinin temidek tem (I,659)
EN	tétimaḳ	tatmak (410)
UTİL	titimaḳ	1-biraz yep-içip teminiŋ ḳandaḳlıḳini körüp baḳmaḳ 2-melum tem bilinmek , hés ḳilinmaḳ (II,416)
GJ	tatï-~tætï-	to taste (297)

270 DLT	tɪtur-	526
D-K	tetür-<te-	"say" (183)
BA	tétür-	*ol andag tétürdi* o , öyle söyletti ; o , öyle dedirtti (III,186)
TTD	tętür-	didürmek~digüzmek (III,258)
EN	démek	demek , söylemek (100)
UTİL	démek I	1-ağzaki yaki yazma revişte birer pikir bildürmek , éytmaḳ , sözlimek (II,158)
GJ	de~~de.~ de:~~di:~~dɛ	to say , to tell , to call , to speak (85)

271 DLT	tıy-	633
D-K	tiḏ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıy-	*ol anı tıydı* o , onu menetti (III,244)
TTD	tïy-	tiymaḳ , tosmaḳ (III,335)
EN	tiymak	II-yasak etmek , menetmek , yatıştırmak (415)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

272 DLT	tɪz	496
D-K	tez	"high place" (188)
BA	tiz	Kaşkar'a yakın bir yaylaya yüksekliği dolayısıyla *tarıg art tiz* derler.; yüksek yer (III,123)
TTD	tęz ; təz	téyiz yer , égizlik ; tiz y ər (III,170)
EN		bulunamadı
UTİL	tézlimek	2- melum bir iş ceryaniniŋ emelge éşişi ġa azḳalmaḳ ; yükselmek , ilgirilmek (II,430)
GJ		bulunamadı

273 DLT	tɪz	496
D-K	tiz	"knee" (192)
BA	tiz	diz (III,123)
TTD	tiz	tiz (III,170)
EN	tiz	diz (415)
UTİL	tiz	1-putniŋ pükülidiġan , yota bilen şiraḳ totaşḳan cayniŋ aldinḳi ḳismi (III,458)
GJ	tiz	1- knee (309)

274 DLT	tız-	268
D-K	tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tiz-	*ol yinçü tizdi* o inci dizdi (II,9)
TTD	tiz-	tizmek (II,10)
EN	tizmak	sıralamak (416)
UTİL	tizmaḳ II	1-yip ,sim ḳatarliḳ nersilerge ötküzüp tiziḳ halitige keltürmek (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

275 DLT	tızıl-	268
D-K	tizil-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizil-	*yinçü tizildi* inci dizildi (II,127)
TTD	tizil-	tizilmek (II,177)
EN	tizilmaḳ	sıralanmak (415)
UTİL	tizmaḳ II	1-yip ,sim ḳatarliḳ nersilerge ötküzüp tiziḳ halitige keltürmek (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

276 DLT	tızım	268
D-K	tizim<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizim	dizi , sıra (I,396)
TTD	tizim	tizim , tiziḳ (I,515)
EN	tizim	liste (415)
UTİL	tizim	adem ve şey'ilerniŋ ismi , miḳdari ve olarniŋ munasivetlik terepliri ḳurmuḳur , retlik , tizilġan yazma melumat , cedvel (II,463)
GJ	tiz-~tez-~tɛz	to arrange , to arrange in raws (309)

277 DLT	tızın-	268
D-K	tizin-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizin-	*uragut yinçüsin tizindi* kadın incisini dizdi (II,146)
TTD	tizin-	tizmek , tizivalmaḳ (II,207)
EN	tizmaḳ	sıralamak (416)
UTİL	tizmaḳ II	1-yip , sim ḳatarliḳ nersilerge ötküzüp tiziḳ ẖalige keltürmek (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

278 DLT	tızış-	268
D-K	tiziš-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tiziş-	*ol mening birle yinçü tizişdi* o, benimle inci dizmekte yarıştı. Şiir yapmak ve başka şey dizmek de böyledir (II,100)
TTD	tizix-	tizişmek (II,134)
EN	tiziş	sıralama (415)
UTİL	tizmaḳ	1-yipḳa ötküzüp tizilġan nerse (II,462)
GJ	tiz-~tez~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

279 DLT	tızlın-	268
D-K	tizlin-<tizil-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizlin-	*yinçü tizlindi* inci dizildi (II,243)
TTD	tizlin-	tizilmek (II,354)
EN	tizmaḳ	sıralamak (416)
UTİL	tizmaḳ I	yipküzüp tizilġan nerse (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , arrange in rows (309)

280 DLT	tU	535
D-K	tü	"hair (of body) ; color ; marking (horse)" (203)
BA	tü	tüy ; at donu *atıng ne tülüg* atın ne dondadır , atın ne renktedir ; renk (III,207)
TTD	tü	Tük , bedendiki tük ; atnıŋ reŋgi , tüsi ; reŋ , tüs (III,287)
EN	tük ; tüs	tüy (430) ; renk ,sima , görünüm , görüntü (432)
UTİL	tük ; tüs	1-bedende ösken çaç yaki muy , yöŋ (II,396) ; reŋ boyaḳlarniŋ bir-biridin perḳlinidiġan ayrim türi ; reŋ (II,395)
GJ	túk	hair of animals , down (318)

281 DLT	tU-	544
D-K	tu-	"shut ; plug up , cover" (198)
BA	tu-	*ol agzın tudı* o , ağzını kapattı (III,247)
TTD	tu-	etti , yaptı (III,340)
EN	tutmak	tutmak (428)
UTİL	turmaḳ	1-ḳoli bilen siḳimdimaḳ , siḳimdap turmaḳ (II,306)
GJ	tur-~tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

282 DLT	tu	535
D-K	to	"a food" (192)
BA	to	bulamaç gibi pişirilen bir undur. Bir kaba konarak ekşitilir , sonra içilir. (III,207)
TTD	to	bulmaḳḳa oḫşaş pişürülidiġan birḫil un tamaḳ (III,2879
EN	toḳaç	firancala , çörek (417)
UTİL	toḳaç	boldurulġan ḫimirdin girde çoŋlu ḳida ḳilip , çekküç çékip pişürül ġan bir ḫil nan (II,256)
GJ	toqač	a kind ofbread prepared with fat in the dough (312)

283 DLT	tUb	494
D-K	tüp	"foundation (wall); "root (tree)" (205)
BA	tüp	temel , *tam tüpi* duvar temeli , insanın aslına da *tüp* denir ; Herhangi bir şeyin aslı , kökü *yıgaç tüpi* ağaç kökü (III,119)
TTD	tüp	tüv , tekt *tam tüpi* tam tüvi ; tüp , kötek , herḳandaḳ nersiniŋ tüvi dereḫniŋ tüvi (III,164)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp I	2- esliy , eslidiki (II,377)
GJ	túp	root , piece (318)

284 DLT	tubI	540
D-K	tüpi	"strong wind" (205)
BA	tüpi	tipi (III,216)
TTD	tüpi	boran (III,299)
EN	tupan	tufan (426)
UTİL	tupan	diniy rivayetlerde éytilidi ġan Nuh peyġember zamanisigiki ademlerniŋ günahliri üçün , pütün dünyani basḳan su taşḳini (II,220)
GJ		bulunamadı

285 DLT	tubkar-	494
D-K	tüpgär-<tüp	"root" ; "foundation" ; "origin" (205)
BA	tüpker-	*ol ışıg tüpkerdi* o , işin aslını , dibini araştırdı ve izine düştü (II,179)
TTD	tüpgər-	tigi-tektini sürüştürmek (II,255)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp I	1-asasiy , négizlik (II,377)
GJ	túp	root , piece (used as an auxiliary word in counting trees and plants) (318)

286 DLT	tublA-	494
D-K	tüplä-<tüp	"root ; foundation , origin" (205)
BA	tüple-	ol ışıg tüpledi o , işi dipledi , o , işi kökünden aradı (III,293)
TTD	tüplə-	tüwini sürüştürmek , tektini izlimek (III,400)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp II	1-ösümlük yaki derẹhlerniŋ her danisi (II,377)
GJ	túp	root (318)

287 DLT	tublan-	494
D-K	tüplän-<tüplä-<tüp	"root (tree)" ; "foundation (wall)" ; "origin (man)" (205)
BA	tüplen-	*yıgaç tüplendi* ağaç köklendi (II,242)
TTD	tüplən-	tüplenmek , tüvalimaḳ (II,351)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp	ösümlük yaki derẹhlerniŋ her danisi (II,377)
GJ	túp	root , piece (318)

288 DLT	tublaş-	494
D-K	tüpläš-<tüplä-<tüp	"root ; foundation , origin" (205)
BA	tüpleş-	*olar bu ışıg tüpleşdiler* onlar bu işin dibini , aslını aradılar (II,206)
TTD	tüpləx-	tüvini tekşürüşmek , tigi-tekitini sürüştürüşmek (II,295)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp II	1-ösümlük yaki derẹhlerniŋ her danisi (II,377)
GJ	túp	root , piece (used as an auxiliary word in counting trees and plants) (318)

289 DLT	tublat-	494
D-K	tüplät-<tüplä-<tüp	"root ; foundation ; origin" (205)
BA	tüplet-	*ol bu ışıg telim tüpletti* o, bu işi çok arattı (II,342)
TTD	tüplət-	tekşürtmek , tigi-tektini sürüştürmek (II,500)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüplük	asasiy , mahiyetlik (II,379)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lover part , root (317)

290 DLT	tubrA-	566
D-K	topra-	"become dry (plant)" (195)
BA	topra-	*ot topradı* ot kurudu (III,277)
TTD	topra-	*topiga aylandı* kurup öwülüp ketti (III,378)
EN	topa	Toprak , toz (420)
UTİL	topraḳ	1-kolaş , heydeş , çépiş neticiside , çéçil ġan halette kelgen yer ḳatlimi , topa (II,299)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

291 DLT	tubraş-	566
D-K	topraš-<topra-	"become dry (plant)" (195)
BA	topraş-	*yer kurup topraşdı* yer kuruyarak tozlaştı toz olayazdı (II,206)
TTD	toprax-	topa kötirilmek , topa kötirildili turmaḳ (II,294)
EN	toprak	topa<toprak , toz (420)
UTİL	topa	çéçilidiġan yumşaḳ topraḳ (II,219)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

292 DLT	tubrat-	566
D-K	toprat-<topra-	"become dry (plant)" (195)
BA	töpret-	*koy otug töpretti* koyun , otu kurutasıya yedi (II,330)
TTD	toprat-	topa çikirivetmek , töpisni tözütti (II,483)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüpçek	ḳonaḳ ḳatarliḳ ġolluḳ ziraetler urup élinġandin kéyin ḳalġan yiltiz ḳismi , kötek (II,378)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lover part , root (317)

293 DLT	tubUlA-	540
D-K	töpülä-<töpü	"summit" ; "top of head" "hill" (197)
BA	tüpüle-	*ol yagnı tüpüledi* o , düşmanı tepeledi , düşmanın tapasine vurdu (III,322)
TTD	təpülə-	bişiġa ormaḳ (III,439)
EN	töpiside	tepesinde (424)
UTİL	töpe I	2- birer nersiniŋ yuḳiri ḳismi , üsti (II,352)
GJ	töpɛ	1-top , upper side , higher (314)

294 DLT	tubulGAn	259
D-K	topulγan<topul-	"mountain swallow"; "it bores through mountain peaks" (195)
BA	tupulgan	kök tupulgan bir kuş adı ; *bu er ol çerig tupulgan* bu savaş sıralarını yarıp yırtan kişidir (I,519)
TTD	topuloɣan	kök topuloɣan bir ḳuşniŋ eyti ; busidiġan , yirip otidiġan (I,674)
EN	topılan	I-ayaklanma , isyan 2-karışıklık (420)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

295 DLT	tubun	201
D-K	topun<top	"knob of a corn-stalk" (195)
BA	tübün	yemekte bulunan çörçöp parçaları ; buğday kesmiği (I,400)
TTD	tüpün	aşniŋ tüvi , ḳazan tüvi (I,520)
EN	topan	başak kalıntısı (420)
UTİL	tüplimek	1-buġday , şal ḳatarlıḳ ziraetler yiltiziniŋ terekḳiy ḳilişiġa egişip asasiy ġoliniŋ yénidin ḳoşumçe ġol şaḫlarni , çıḳarmaḳ (II,379)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lower part , root (317)

296 DLT	tubur-	540
D-K	tüpir-<tüpi	"strong wind" (205)
BA	tüpür-	*tüpi tüpürdi* rüzgar esti , toprağı savurdu (II,71)
TTD	tüpür-	şamal çıḳmaḳ (II,93)
EN	tupan	tufan (426)
UTİL	tupan	diniy rivayetlerde éytilidi ġan Nuh peyġember zamanisigiki ademleriniŋ günahliri üçün , pütün dünyani basḳan su taşḳini (II,220)
GJ		bulunamadı

297 DLT	tuburGAn	257
D-K	topurGan	"which raises dust (ground)" (195)
BA	topurgan	ayak basıldığında tozıyan yumuşak toprak (I,516)
TTD	topuroɣan	topurġan yer topilaŋ yer (I,670)
EN	topa-tozan basmaḳ	tozlanmak (420)
UTİL	topa	dust , earth , sand , soil , loess (311)
GJ	topilik	1-topisi ḳélin köp , topa basḳan , topa tuzup turidi ġan (II,225)

298 DLT	tubutlan-	179
D-K	tübütlän-<tübütlä-<tübüt	"" a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübütlen-	*er tübütlendi* adam Tibetli kılığına girdi (II,265)
TTD	tübütlən-	tübüt boluvalmaḳ (II,385)
EN		bulunamadı
UTİL	tibet	şizaŋ aptonom rayoniniŋ yene bir ḫil atilişi (II,442)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

299 DLT	tUc	494
D-K	tuč	"yellow copper" (199)
BA	tuç	tunç (III,120)
TTD	tuq	tuç (III,166)
EN	tuç	pirinç (425)
UTİL	tuç	mis bilen ḳeleyniŋ arilaşmisi. sarġuç yaki köküç sarġuç bolidu , sürkileşke , çirişke çidamliḳ , ḳattiḳ ḳelidu (II,314)
GJ	tuč~túč	brass (315)

300 DLT	tUdaş	205
D-K	tüdäš<tü	"of all kinds" (203)
BA	tüdeş	birbirine benzeyen , aynı cinsten olan nesneler (I,406)
TTD	tüdəx	türdaş nerse (I,529)
EN		bulunamadı
UTİL	türdaşliḳ	türi , ḫili cehettiki oḫşaşliḳ , bir ḫilliḳ (II,383)
GJ		bulunamadı

301 DLT	tuḏGUr-	355
D-K	toḏyur-<toy-<*to-	"give one's fill" ; "disgust" (193)
BA	todhgur-	*ol meni todhgurdı* o, beni doyurdı (II,176); ol meni bu iştin todhgurdı o , beni bu işten bıktırdı (II,177)
TTD	tożoɋur-	toydurmaḳ~toyġuzmaḳ (II,250) ; ziriktürmek (II,251)
EN	toymaḳ	doymak *toyup ketmek* 1-fazlaca doymak ; 2-usanmak bıkmak (422)
UTİL	toydurmaḳ<toymaḳ	1-yep-içip, ġizalinip ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ 3- zérikmek , bizar bolmaḳ , bezmek (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

301 DLT	tuḍur-	355
D-K	toḍyur-<toy-<toḍ-<to-	"give one's fill , disgust" (193)
BA	todhur-	*men anı todhurdum* ben onu doyurdum (II,76)
TTD	tożur-	todurmaḳ~toyguzmaḳ (II,100)
EN	toydurmaḳ	doyurmak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

302 DLT	tUG	498
D-K	toγ	"dust raised by horses' hooves" (193)
BA	toğ	at ayaklarının kazdığı çukurlardan çıkan toz (III,127)
TTD	tooɳ	tozan , atlarniɳ toyaḳliridiɳ çiḳḳan çaɳ tozan (175)
EN		bulunamadı
UTİL	toġ	ḳonaḳ ḳatarlıḳ ösümlük yopurmaḳliriġa ve başḳa nersiler üstige ḳonġan topa-çaɳ , tozan (II,248)
GJ	toγ	dirt , which as the result of a dust-storm , gathers on the leaves of trees and bushes (309)

303 DLT	tuḍurGAn	355
D-K	toḍuryan<toḍyur-<toγ-<toḍ-<to-	"give one's fill , disgust" (193)
BA	todhurgan	doyuran (aç kimseyi) (I,517)
TTD	tożuroɳan	toyduridiġan (I,671)
EN	toydurmaḳ	doyurmak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

304 DLT	tUG	498
D-K	tuγ	"dam ; cover , stopper" (198) ; 498 "drum ; standard" (199)
BA	tuğ	su bendi , büvet , germeç *suwka tuğ ur* suya germeç ger , büvet yap ; Herhangi bir nesnenin tıkacı , kapağı ; Hakan yanında çalınan kös ve davul , nöbet davulu ; sancak , bayrak (III,127)
TTD	tuoɩ	tuġ , tuġan , *suvķa tuġ ur* suġa tuġ bağla; herķandaķ bir nerseniŋ ķapķiği (III,176) ; dombaķ , ḫanniŋ huzurida çélinidiġan dombaķ ; tuġ , bayraķ (175)
EN	tugan ; tokunak ; tug	bend (425) ; engel , pürüz (418) ; tuğ , bayrak (425)
UTİL	tuġan ; tuγ	suni tosuş , boġuş üçün topa , taş yaki sémanittin teyyarlanġan ķurulma (II,336) ; 2- flag (315)
GJ	tuγ ; tuġ I	1- a dam in a river or channel (315) ; 1- bayraķ , elem (II,335)

305 DLT	tuG- ; tUG-	271
D-K	toγ-<tuγ-	"rise (sun)" ; "be born" (199) ; "rise up (dust)" (193)
BA	toğ-	*kün togdı* güneş doğdu oğul togdı çocuk doğdu (II,14) ; tog togdı toz göğe ağdı (III,183)
TTD	tooɩ-	toġmaķ , toġulmaķ (II,18) ; tuġmaķ , çiķmaķ , kötirilmek , örlimek (III,253)
EN	tugmak	doğmak (425)
UTİL	tuġmaķ	4-körünmek , çiķmaķ (II,338)
GJ	tuγ-~tuq-	to bear , to bring forth children , to calve (315)

306 DLT	tuGlA-	498
D-K	tuγla-<tuγ<tu	"dam ; cover , stopper" (198)
BA	tuğla-	*ol yarag tugladı* o , suyun , çayın gediğini , yarığını kapattı (III,294)
TTD	tuoɩla-	tuġ tutmaķ , etmek , tösmek (III,402)
EN	tug	tuğ , bayara (425)
UTİL	tuġan	suni tosuş , boġuş üçün topa , taş yaki sémanittin teyyarlanġan ķurulma (II,336)
GJ	tuγ	1- a dam in a river or channel (315)

307 DLT	tuGraK	235
D-K	toγraq	"willow" (194)
BA	tograk	kavak ağacı (I,468)
TTD	tooγraḳ	toġraḳ (I,611)
EN	tograk	1-kavak ağacı 2-kütük parçası (416)
UTİL	toġraḳ	1-tal térekler ailisidiki , yopurmaḳ taşlaydiġan dereḳ (II,251-252)
GJ	toγraq	poplar , balsam-poplar , poplar wood(309)

308 DLT	tuGral-	381
D-K	toγral-<toγra-	"be tattered , split" (193)
BA	togral-	*et tograldı* et doğrandı (II,230)
TTD	tooγral-	toġralmaḳ , örülüp ketmek (II,333)
EN	togrimaḳ	kesmek (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

309 DLT	tuGran-	566
D-K	toγran-<toγra-	"carve , cut up" (193)
BA	togran-	*ol özinge et tograndı* o , kendisi için et doğrar göründü (II,240)
TTD	tooγran-	toġravatġandek körünmek (II,348)
EN	toġrimaḳ	kesmek (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

310 DLT	tuGraş-	566
D-K	toγraš-<toγra-	"carve , cut up" (193)
BA	tograş-	*ol manga et tograşdı* o, bana et doğramakta yardım etti (II,211) ; ton kirdin tograşdı elbise kirden parçalandı (II,212)
TTD	tooγrax-	toġraşmaḳ ; titilmaḳ , ḳirḳilip kitmaḳ (II,304)
EN	tograş	kesme , kesiş (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parça-parça ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

311 DLT	tuGrat-	566
D-K	toγrat-<toγra-	"carve , cut up (193)"
BA	tograt-	*ol angar et tograttı* o, ona et doğrattı (II,330)
TTD	tıoɣrat-	toğratmaḳ (II,483)
EN	togrimaḳ	kesmek (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

312 DLT	tuGru-	525
D-K	togru<toγur-<toγ-	"rise up (dust)" (193)
BA	togru-	*ol manga togrudı* o, yolu bırakarak benden tarafa doğruluverdi (II,80)
TTD	tooɣru-	ol maŋa tıoɣrudi o , manga ödüllep keldi (II,106)
EN	toġrisiġa	düzüne , dümdüz *toġrisiġa jürüvériŋ* düzüne yürüyüverin (416)
UTİL	toġrilimaḳ	tüz , tekşi haletke keltürmek ; udullimaḳ , ruslimaḳ , tüzlimek (II,254)
GJ		bulunamadı

313 DLT	tuGruş-	524
D-K	toγruš-<toγur-<toγ-	"rise up (dust)" (193)
BA	togruş-	*ol mening bile yolka togruşdı* o benimle yola duruştu (o benimle yürümede , gitmede , durmada yarıştı) (II,212)
TTD	tooɣrux-	atlanmaḳ , tutuş kılmaḳ (II,304)
EN	togri	doğru , dürüst *togri berin* dümdüz gidin (416)
UTİL	toġra	3-melum yönilişke ḳarimuḳarşi , udulmuudul orunlaşḳan , aldini tosup turidiġan (II,249)
GJ	toγrï-	straight (309)

314 DLT	tuGsuG	233
D-K	tuγsuγ<tuγ-	"east" (199)
BA	togsug	*kün togsug* doğu , şark (I,463)
TTD	tooɣsuoɣ	"kün tuġsuġ" künçiḳiş , şerḳ (I,604)
EN	tugma	doğma (425)
UTİL	tuġma	1-kişi tuġulġandila özide mevcut bolġan , tebiiy 2-kiçik çéġidila şu nersini bilip bolġan toġulġandın başlap şu işḳa adetlengen 3-yalıŋaç , kiyim-kéçeksiz (II,338)
GJ	tuγuš	delivery , birth (315)

315 DLT	tuGur-	309
D-K	toγur-<toγ-	"leave the road and come precipitately ; go blindly toward a thing" (193)
BA	togur-	*uragut ogul togurdı* kadın çocuk doğurdu (II,80)
TTD	tooqur-	toġmaḳ (II,105)
EN	tugmaḳ	doğmak (425)
UTİL	tuġmaḳ	1-baliya ḳudigi balini vaḳti saitide dünya ġa köz açturmaḳ (II,338)
GJ	tuγul-~toγul-	to be born (315)

316 DLT	tuk-	273
D-K	tök-	"pour" (197)
BA	tök-	*oglan suw tökdi* oğlan su döktü (II,19)
TTD	tək-	tökmek (II,25)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , ékitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

317 DLT	tuk-	274
D-K	tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüg-	*er tügün tügdi* adam düğüm düğdü (II,20)
TTD	tüg-	tügmek (II,26)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak (430)
UTİL	tügmek	5-yiġmaḳ , puruşturmek (II,401)
GJ	túg-	to tie to (318)

318 DLT	tUk-	525
D-K	tög-	"crush" (197)
BA	tög-	*er tuz tögdi* adam tuz döğdü , inceltti (III,184)
TTD	tüg-	sokmaḳ (III,255)
EN	tögmen	değirmen (423)
UTİL	tögmek	1-urap , çigip tögünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

319 DLT	tukak	409
D-K	tügäk<tüg-	"wooden ring tied to end of rope to fasten load" (203)
BA	tükek	halḳa , yük yükletirken yükü sıkıştırmak için kullanılan ve ipe takılmış bulunan ağaç halḳa (II,287)
TTD	tügək	toḳunaḳ , aġamçinin uçiġa baġlinip , artiḳni (yükni) çiḳtidiġan baġaç halḳa (II,418)
EN	tügnek	tomurcuk (botanik) (430)
UTİL	tügmek	1-urap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	toχmaq	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

320 DLT	tuKImaK	522
D-K	toqimaq<toqi-	"fuller's mallet" (195)
BA	tokımak	tokmak , çamaşır tokmağı (III,177)
TTD	toḳimaḳ	toḳmaḳ , kirçinin toḳmiġi (III,244)
EN	tak-tuk	takır , takır takır (386)
UTİL	toḳiçaḳ I	toḳaç şeklide yésisi ve yumilaḳ bolġan (II,265)
GJ	toχmaq	club , mallet , untraslated (310)

321 DLT	tuKıt-	562
D-K	toqit-<toqi-	"weave (cloth)" ; "strike" (195)
BA	tokıt-	*ol böz tokıttı* o, bez dokuttu ; ol anıng boynın tokıttı o , onun boynunu vurdurdu (II,308)
TTD	tokït-	tokutmaḳ , sokturmaḳ , ördürmek , ḳaḳturmaḳ ; urdurmaḳ (II,451)
EN	toḳumaḳ; tokal	I-örme ; boynuzsuz (417)
UTİL	toḳumaḳ ; toḳmaḳlimaḳ	2-tal-tal çiviḳ yaki ḳomuş ḳatarliḳlarni örüp yaki bir-birige çétip her ḫil şekildiki büyüm halitige keltürmek (II,262) ; toḳmaḳ bilen urmaḳ (II,260)
GJ	toχmaq	club , mallet , untranslated (310)

322 DLT	tukA	546
D-K	tügä	"calf in second year" (204)
BA	tüge	düge , iki yaşına varmış olan buzağı ; tişi tüge dişi dige (III,229)
TTD	tügə	ikki çişlik muzay (III,316)
EN	töge	deve (423)
UTİL	töge	süt emgüçi hayvan (II,363)
GJ	tivɛ~túge~ tügɛ~ tögɛ~töve	camel (309)

323 DLT	tukAl	563
D-K	tükäl<tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tükel	tamam ,tüm (I,412)
TTD	tügel	tügel , toluq bütün bolġan nersimu (I,537)
EN	tügel	dolu , tam , hep (429)
UTİL	tügel	1-toluq , yéterlik 2-pütünley , tamamen , hemen (II,399)
GJ	tükel-	to run out (320)

324 DLT	tuklaş-	273
D-K	tökläš-<tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	tökleş-	*tökleşdi neng* nesneler döküldü , aktı (II,207)
TTD	tøkləş-	tökülüşmek (II,296)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	tökmek	5-aqturmaq , éqitmaq (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

325 DLT	tuKluK	167
D-K	toqluq<toq	"satiated" ; "bald (man) ; hornless (animal)" (193)
BA	tokluk	tokluk ; insanın başı saçsız , hayvanın başı boynuzsuz olması (I,469)
TTD	toqluq	toqluq , bayaşatliq ; ademnin aypaŋligi , hayvanniŋ muŋguzsizligi (I,613)
EN	tokçilik ; tokal	tokluk ; boynuzsuz (417)
UTİL	toq ; tuqal I	1-aş-tamaqqa toyġan , aç emes 2-yéterlik , toluq 3-paravan , bayaşat 4-ŋatircem , ġemsiz , pütün 5-méġizi , dan éliş yéterlik , toluk , ala emes 6-qénik , koyuq (II,255) ; muŋuzsiz (II,256)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

326 DLT	tuklun-	273
D-K	töklün-<tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	töklün-	*suw töklündi* su döküldü (II,244)
TTD	tøklün-	tökülmek (II,355)
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökmek	5-aqturmaq , éqitmaq (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out (314)

327 DLT	tukluş-	274
D-K	tüglüš-<tügül-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüglüş-	yıplar tüglüşdi ipler düğüldü (II,207)
TTD	tüglüx-	tügülüşmek , akmaḳ (II,296)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tögül-	2-*tögül-~túgú-* to roll up , to coil (313)

328 DLT	tukmalan-	218
D-K	tügmälän-<tügmä<tüg-	"button" (204)
BA	tügmelen-	*er tügmelendi* adam düğmelendi (adam gömleğinin iliklerini ilikledi) (III,203)
TTD	tügmələn-	tügmilimek (III,281)
EN	tügmilimek	düğmelemek , iliklemek (430)
UTİL	tügmilemek	tügme ḳadimaḳ , tügmini etmek (II,402)
GJ	túg-	to tie to (318)

329 DLT	tuksIn	219
D-K	tügsin<tüg-	"title of a subject in third rank from the king" ; type of square knot (204)
BA	tüksin ; tügsin	halktan olup handan üç kat aşağı bulunan kişi (I,437); dört köşeli düğümlenen bir çeşit düğüm (I,436)
TTD	tüksin ; tügsin	addi ḫalḳtin bolup ḫandin öç derice tüven menseptiki kişi (I,569) ; töt bürçeklik ḳilip tögülidi ġan birḫil tügüç (I,568)
EN	tügüç	düğüm (430)
UTİL	tügüm	1-nersilerniṇ bir kétim tügüşke bolidi ġan yaki bir kétim tükülken ḳismi (II,404)
GJ	túge ; túg-	under ; to tie to (318)

330 DLT	tuktur-	273
D-K	töktür-<tök-	"pour" (197)
BA	töktür-	*ol suw töktürdi* o , su döktürdü (II,174)
TTD	tøktür-	töktürmek (II,246)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	töktürmek<tökmek	5-aḳturmaḳ , ékitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed ,to pour , to throw out (314)

331 DLT	tuKU	545
D-K	toqu	"belt buckle" (195)
BA	toku	toka , kemer tokası (III,226)
TTD	toḳu	toku , kemerniŋ tokusu (III,313)
EN	toḳumaḳ	1-örmek , II-eyerlemek (418)
UTİL	tiḳa I	kemer , töşbaġ ve ayaġ kiyim tasmilariniŋ bir üçini ötküzüp , zörür tépilġan yerde toḫtitidiġan , tilliḳ , yumilaḳ yaki töt bürcek halḳa ; cirim (II,256)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaš'a (312)

332 DLT	tuKuc	180
D-K	toquč<toq<*to-	"flat bread" (193)
BA	tokuç	çörek (I,358)
TTD	toḳuq	toḳaç , bu söz *toḳ ér* toḳ adem digen ibaridiki *toḳ* sözidin yasalġan (I,464)
EN	tokaç	Francala , çörek (417)
UTİL	tokaç	1- boldurulġan hémirdin girde çoŋlukida ḳilip , çekküç çékip , pişürülġan bir ḫil nan (II,256)
GJ	toqač	a kind of bread prepared with fat in the dough (312)

333 DLT	tukukluk	273
D-K	töküglüg<tökü̈g<tök-	"pour" (197)
BA	töküğlüğ	*töküglüg tarıg* dökülmüş buğday (I,509)
TTD	tөküklüg	töküklüg tarıg töküklük buğday (I,6629
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , éḳitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

334 DLT	tukul-	273
D-K	tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	tökül-	*suw töküldi* su döküldü (II,129)
TTD	tөkül-	tökülmek (II,181)
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökülmek	2- tüzüp çüşmek , çüşüp ketmek (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shead ; to pour out , to throw out (314)

335 DLT	tukul-	274
D-K	tügül-<tüg-	" tie or knot" (203)
BA	tügül-	*tügün tügüldi* düğüm düğüldü (II,130)
TTD	tügül-	tügülmek , tikilmek (II,182)
EN	tügülmek	düğülmek , büzülmek , yuvarlaklanmak (430)
UTİL	tügülmek<tügmek	1-urap ,çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tögül-	1-to run out 2-*tögúl-~túgúl-* to roll up , to coil (313)

336 DLT	tuKul-	562
D-K	toqil-<toqi-	"knock" ; "strike" (195)
BA	tokul-	*er tokuldı* adam döğüldü (II,129)
TTD	toḳul-	urulmaḳ , toḳulmaḳ , soḳulmaḳ (II,180)
EN	tüymek	dövmek , ezmek (432)
UTİL	toḳmaḳlimaḳ	toḳmaḳ bilen urmaḳ (II,260)
GJ	toχmaq	club ,mallet , untranslated (310)

337 DLT	tuKUlA-	545
D-K	toqula-<toqu	"belt buckle" (195)
BA	tokula-	*er kadhış tokuladı* adam kayışa toka yaptı (III,325)
TTD	toḳula-	toḳu biḳitmek (III,443)
EN	tokunmaḳ	dokunmak , takılamak , itmek (418)
UTİL	toḳumaḳ II	1-at-ulaġḳa éger-toḳum artip cabdurmaḳ (II,263)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaš'a (312)

338 DLT	tukulkAn	261
D-K	tügülgän<tügül-<tüg-	"who wrinkles his brow" "tie or knot" (203)
BA	tügülgen	*bu er ol tutçı kaşı közi tügülgen* bu , her zaman kaşı gözü döğülen , can sıkıntısından kaşı gözü çatılı kişidir ; bu yip ol tügülgen bu her zaman döğülen iptir (I,524)
TTD	tügülgən	bu hemişe kapiġi türülüple yüridiġan adem ; bu tögülüvalidiġan yip (I,679)
EN	tügülmek	düğülmek , büzülmek , yuvarlaklanmak (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek ; 3-çetlirini ḳatlap , purup ḳiymini içige almaḳ (401)
GJ	tök-~tög- ; tögül-	to shed , to pour out , to throw out (314) ; 1-to run out 2-*tögúl-~túgúl* to roll up , to coil (313)

339 DLT	tuKul-	562
D-K	toqil-<toqi-	"knock" ; "strike" (195)
BA	tokul-	*er tokuldı* adam döğüldü (II,129)
TTD	toḳul-	urulmaḳ , toḳulmaḳ , soḳulmaḳ (II,180)
EN	tüymek	dövmek , ezmek (432)
UTİL	toḳmaḳlimaḳ	toḳmaḳ bilen urmaḳ (II,260)
GJ	toχmaq	club ,mallet , untranslated (310)

340 DLT	tukun-	202
D-K	tügün<tüg-	"knot" (204)
BA	tügün-	*ol tügün tügündi* o kendi başına düğüm düğdü (II,143)
TTD	tügün-	tügünmek , tügüvalmaḳ , tügünni (urmaḳ) (II,201)
EN	tügün	düğüm (430)
UTİL	tügmek	1-urap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	túg-	to tie to (318)

341 DLT	tukuş-	273
D-K	töküş-<tök-	"pour" (197)
BA	tögüş- ; töküş-	*ol mening birle tuz tögüşdi* o, benimle tuz döğmekte yarış etti ; ol manga tarıg töküşdi o , bana harmanda ekin döğmekte yardım etti saçarak suyu dökmek için de böyle denir (II,106)
TTD	tɵgüx-	yançışmaḳ (II,144) ; soḳuşmaḳ , soḳuşup bermek (II,145)
EN	töküş-	dökme (423)
UTİL	tökmek	1-suyuḳ yaki çéçilidi ġan nersilerni başḳa nersige çüşürmek , aġdurmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

342 DLT	tukuş-	274
D-K	tügüš-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tügüş-	*ol mening birle tügün tügüşdi* o , benimle düğüm düğmekte yarıştı (II,106)
TTD	tügüx-	tügüşmek (II,144)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak , (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	túg-	to tie to (318)

343 DLT	tuKuş-	185
D-K	toqiš-<toqi-	"war" (195)
BA	tokuş-	*begler tokuştı* beyler harp ettiler , çarpıştılar (II,103)
TTD	toḳuş-	örüşmek , toḳunuşmaḳ (II,139)
EN	toḳuş	I-örme (418)
UTİL	toḳmaḳ	1-nersilerni urup parçilaş II-tayaḳ (II,260)
GJ	toχmaqlaš-	to strike one another with a club , to strike with a club (310)

344 DLT	tuKuşGAn	562
D-K	toqušγan<toqiš-<toqi-	"knock (door) ; strike (slave)" (195)
BA	tokuşgan	*ol er yawlak tokuşgan* o , adam yavuz çarpışan , kavgacı , cenk ateşini kızıştıran kimsedir (I,519)
TTD	toḳuxoɣan	yavlaḳ toḳuxoɣan o , yaman soḳuşḳaḳ , cidelçi adem (I,673)
EN	toḳuş	I-örme (418)
UTİL	toḳaç	2-kiçik toḳaç şeklide yaki töt bürçek şeklide ḳilinġan (II,256)
GJ	toqmaq	1-mallet (312)

345 DLT	tukuz	183
D-K	tögüz ?	"with blaze on forehead (horse) (197)
BA	tüküz	*tüküz at* alnında bir parça beyaz bulunan at (I,365)
TTD	tüküz	"tüküz at" pişaniside teŋgidek éḳi bar at , ḳaşḳa at (I,473)
EN		bulunamadı
UTİL	tüküz	1-bedende öskençaç yaki muy , yu ŋ 2-bezi nersileriŋ üstini ḳaplivalġan uşşaḳ-uşşaḳ ḳıl ve tuzġaksiman ḳevet (II,396)
GJ		bulunamadı

346 DLT	tUl	501
D-K	töl	"porturition" (197)
BA	töl	yavrulama zamanı , yavru döl (III,1339
TTD	təl	töl iliş vaḳti (III,183)
EN	töl	Döl . Hayvanların yeni doğurdukları yavruları (423)
UTİL	töl	toġulup ḳatarġa ḳoşulġan ḳoza , oġlaḳ (II,365)
GJ		bulunamadı

347 DLT	tUl	501
D-K	tul	"widow" (199)
BA	tul	dul (III,133)
TTD	tul	tul , tul ḫotun (III,183)
EN	tul	dul (426)
UTİL	tul	éri ölüp kétip yaki uniŋ bilen acrişip kétip yal ġuzķalġan , öz aldiġa ayrim turmuş keçürgen (II,3429
GJ	tul	widow (315)

348 DLT	tulA-	501
D-K	tölä-<töl	"parturition" (197)
BA	töle-	*koy töledi* koyun dölledi , kuzuladı (III,271)
TTD	tələ-	töllimek (III,369)
EN	töl	Döl. Hayvanların yeni doğurdukları yavruları (423)
UTİL	töllimek	toġmaķ , ķozilimaķ (II,366)
GJ		bulunamadı

349 DLT	tulak	563
D-K	tüläk<tülä-<tü	"lose winter coat" (203)
BA	tülek	dört ayaklı hayvanların tüylerini attıkları sıra (I,387) ; *tülek yılkı* tüleyen , kış tüyünü döken hayvan (I,412)
TTD	tülək	hayvanlar töleydi ġan vaķit (I,503) ; tülek , tülidi ġan mal (I,537)
EN	tülemek>tülimek	tüy atmaķ , tüy dökmek (430)
UTİL	tülimek	etyaz yaki közde tük yaki peylirini taşlap , yéŋi tük ve pey çiķarmaķ (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (small birds only) (318)

350 DLT	tulGA-	571
D-K	tolγa-	"put on earrings ; make hanks (of wool)" (194)
BA	tolga-	*kız yinçü tolgadı* kız incili küpe takındı (III,289)
TTD	toloɣa-	tolġimaķ , taķimaķ , orimaķ (III,394)
EN	tolğanmaķ	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġima	tolġap yasalġan , tolġanġan (II,276)
GJ	tolγa-	to twist (311)

351 DLT	tulGan-	387
D-K	tolγan-<tolγa-	"writhe (from pain)" (194)
BA	tolgan-	*er ulındı tolgandı* adam kıvrıldı , dolandı (II,241)
TTD	toloɣan-	tolġanmaḳ , tolġaḳ , tutmaḳ , tolġiwalmaḳ (II,350)
EN	tolġanmak	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġanmaḳ<tolġimaḳ	1-bir teripini , bir béşidin tutup aylandurmaḳ , burimaḳ (II,277)
GJ	tolγan-	to turn and twist (311)

352 DLT	tulGaş-	571
D-K	tolγaš-<tolγa-	"put on earrings ; make hanks (of wool)" (194)
BA	tolgaş-	*ol mening birle yüng tolgaşdı* o , benimle yün dolamakta , bükmekte yarış etti. Herhengi bir şeyi bükmek de böyledir (II,220)
TTD	toloɣax-	tolġaşmaḳ , tolaşmaḳ (II,318)
EN	tolgaş	çevirme , döndürme (418)
UTİL	tolġaşmaḳ<tolġimaḳ	1- bir teripi , bir béşidin tutup aylandurmaḳ , burimaḳ (II,277)
GJ	tolγa-	to twist (311)

353 DLT	tulGuG	410
D-K	tolquq<tol-<to-	"inflated (wineskin)" (193)
BA	tulkuk	tuluk , ürülmüş , şişirilmiş (II,289)
TTD	tulḳuḳ	püdelgen tulum (II,421)
EN	tulum	I-tulum (426)
UTİL	tulum	1-ḳursaḳni yarmay soyġan ḳala , ḳoy , öçke ḳatarlıḳlarniŋ térisi (II,343)
GJ		bulunamadı

354 DLT	tulKuKlan-	410
D-K	tolquqlan<tolquq <tol-<to-	"inflated (wineskin)" (193)
BA	tulkuklan-	*tulkuklandı neng* nesne tulum gibi şişti (II,351)
TTD	tulḳuḳlan-	tulum bolmaḳ , ḳopmmaḳ , isilmek (II,513)
EN	tulum	1-tulum (426)
UTİL	tulum	1-ḳursaḳni yarmay soyġan ḳala , ḳoy , öçke ḳatarlıḳlarniŋ térisi (II,343)
GJ		bulunamadı

355 DLT	tultur-	354
D-K	toltur-<tol-	"be full" (193)
BA	toltur-	*ol ayak tolturdı* o , kap doldurdu (II,175)
TTD	toltur-	tolturmaḳ~toldurmaḳ (II,247)
EN	tolmaḳ	dolmak (418)
UTİL	tolmaḳ	kŏl , taḳaça ḳatarlıḳlarnıŋ içige boş yéri ḳalmay ḳaçilanmaḳ , toşḳuzulmaḳ (II,277)
GJ	tol-	to fill , to be full ,to get full , to be filled (310)

356 DLT	tulU	548
D-K	tolu<tol-	"be full" (193)
BA	tolu	*tolu idhiş* dolu kap (III,232)
TTD	tolu	toluḳ , tolġan , liḳ (193)
EN	toluḳ	dolu , tam , tüm (418)
UTİL	toluḳ	1-tolġan , baş orun ḳalmiġan (II,278)
GJ	tol-	to fill , to be full (310)

357 DLT	tulun	202
D-K	tolun<tol-	"full moon" (193)
BA	tolun	ayın on dördü , dolun (I,402)
TTD	tolun	tolun , on dört künlük ay (I,522)
EN	tolun	dolun , dolu *tolun ay* dolun ay (418)
UTİL	tolun ay	tolup , yumılaḳlışıp , ruşen görüngen ay (II,282)
GJ	tolun~tulun	full , full moon (311)

358 DLT	tum	170
D-K	tum	"cold" (199)
BA	tum	soğuk (I,338)
TTD	tum	soġaḳ , tum-soġaḳ (I,440)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL		bulunamadı
GJ	toŋ-	frozen , hard-frozen , unripe (311)

359 DLT	tumA	548
D-K	toma	"what rises to top of vat (beer)" (194)
BA	tuma	*tuma buxsun* küpte bulunan darı şarabının , fişkıran kısmı (III,234)
TTD	tuma	*tuma buḫsun* térik şarabiniŋ köpniŋ üstige bujuldap çiḳḳan ḳismi (III,322)
EN	tum	pek , aşırı , tamamen (426)
UTİL		bulunamadı
GJ	tama:~tɛma:~tamæ	greed , covetousness (292)

360 DLT	tumAGU	225
D-K	tumaɣu	"a cold" (199)
BA	tumagu	nezle , ingi , dumağı (I,447)
TTD	tumaoŋu	tumu , zükam (I,583)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tumaḳliḳ	1-tumiḳi bar , tumaḳ kiygen 2-tumaḳ tikişke bolidi ġan , tumaḳḳa bap (II,345)
GJ	tumaq	fur cap , cap , leather-cap (315)

361 DLT	tumAn	209
D-K	tuman	"mist" (200)
BA	tuman	duman , sis (I,414)
TTD	tuman	tuman (I,540)
EN	tuman	sis , duman (426)
UTİL	tuman	1-témpératur tövenligende atmusféraniŋ töven ḳatlimida hasıl bolġan su yaki muz zerriçiliri (II,345)
GJ	tuman	mist , cloud (315)

362 DLT	tuman	202
D-K	tümen	"much or many" ; "million" (204)
BA	tümen ; tümen miŋ	çok ; bin kere bin , bir milyon (I,402)
TTD	tümən ; tümen	tümen , köp , türgün (I,522) ; tümen , yeni bir milyon (I,523)
EN	tümen-türlük ; tümen	çoḳ çeşitli ; tümen (430)
UTİL	tümen	1-on min 2-nahayiti köp , nurġun (II,407)
GJ	túmen	1-ten thousend (318)

363 DLT	tumluGlan-	170
D-K	tumliγlan-<tumliγ<tum	"cold" (199)
BA	tumluglan-	*ol bu ogurnı tumluglandı* o , bu zamanı soğuk buldu (II,273)
TTD	tumluoɣlan-	bu vaḳitni soġuḳ körmek (II,397)
EN	tumukimaḳ	soğuk almak , grip olmak (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

364 DLT	tumrum	243
D-K	tomrum<tomur-	"cut rounded (wood)" ; "bleed(nose)" (194)
BA	tomrum	*tomrum yıgaç* pabuççuların üzerinde sahtıyan ve göl gibi şeylerikestikleri ağaç kütük , ağaç tomruğu (I,485)
TTD	tomrum	*tomrum yigaç* mozdizlamiŋ iş gündisi ve şuniŋga oḫşaş toġrisiġa késilgen yaġaç günda (I,631)
EN	tom	kalın , tırkaz (419)
UTİL	tom I	1-toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ(yaġaç ,arġamça , yip ḳatarliḳ boylam nersiler heḳḳide) 2-kélin 3- çoŋ katta (II,283)
GJ		bulunamadı

365 DLT	tumruş-	311
D-K	tomruš-<tomur-	"cut rounded (wood)" (194)
BA	tomruş-	*ol mening birle yıgaç tomruşdı* o , benimle ağacı tomruk yapmakta yarıştı (II,213)
TTD	tomrux-	beldeşmek , yumulak toġraşmaḳ (II,305)
EN	töm	yuvarlak *töm yagaç* yuvarlak ağaç (424)
UTİL	tom I	1-toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ (yaġamça , yip ḳatarliḳ boylam nersiler heḳḳide) (II,283)
GJ		bulunamadı

366 DLT	tumsA	213
D-K	tumsa ?	"platform" (200)
BA	tümse	minber (I,422)
TTD	tümsə	münber (I,551)
EN	tompak	çıkıntı , tümsek , dışbükey (419)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

367 DLT	tumşuK	236
D-K	tumšuq	"beak" (200)
BA	tomşuk	kuş gagası (I,469)
TTD	tumxuķ	tumşuķ , ķuş tumşuġi (I,613)
EN	tumşuķ	burun , çıkıntı , gaga (426)
UTİL	tumşuķ	1-ķuşlarnıŋ éġizġa tutaş astın-üstün bir cüp caġ ornidiki sozunçaķ , muŋguzsıman aza. 2-hayvanlarnıŋ béşiniŋ burun etrapı ķismi (II,346)
GJ	tumšuq	nose , snout , beak , muzzle , nozzle (315)

368 DLT	tumur-	311
D-K	tomur-	"cut rounded (wood)" (194)
BA	tomur-	*er yıgaç tomurdı* adam ağacı tomruk yaptı (II,85)
TTD	tomur-	beldimek , düglek togrimaķ (II,112)
EN	tom	kalın , tırkaz (419)
UTİL	tom I	toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ (yaġaç , arġamça , yip ķatarlıķ boylam nersiler heķķide) (II,283)
GJ		bulunamadı

369 DLT	tun	170
D-K	tün	"night" (204)
BA	tün	gece (I,339)
TTD	tün	tün , kéçe (I,441)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tun	1-aḫşamdin taŋ atķuçe bolġan vaķit , kiçe 2-zülmet , cahalet , ķaraŋġu (II,408)
GJ	tún	night (418)

370 DLT	tUn	503
D-K	ton	"garment" (194)
BA	ton	elbise (III,137)
TTD	ton	ton , kiyim (III,188)
EN	tonluk	giyimli , giyimi kuşamı yerinde (419)
UTİL	tonII	aldi oçuk , tüz yaḳilik , uzun sirtḳi ḳiyim (II,287)
GJ	ton	outer garment , overcoat , coat , clothes , dress (311)

371 DLT	tUn	503
D-K	tun	"tranquility" ; "first born ; first husban" (200)
BA	tun	dinlenme, tunma ; kadının ilk çocuğu ; kadının ilk kocası (III,137)
TTD	tun	tiniş , téçliniş ; tın , tuncı , ḫotunnıŋ tun balisi (III,188)
EN	tindurmak ; tun	I-taeskin etmek , yatıştırmak , dinlendirmek , sakinleştirmek ; ilk , ilk doğan evlat (413)
UTİL	tindurma ; tunci	1-tindürülġan , tinġan (II,499) ; deslepki , balduṛḳi , avvalḳi , birinçi , birinçi ḳetimḳi (II,349)
GJ	twndwr- ; tundʒï	to give peace , to find peace ; first born (315)

372 DLT	tUn-	526
D-K	tön-	"return" (197)
BA	tön-	*ol ewinge töndi* o evine döndü (III,184)
TTD	tən-	ḳaytmaḳ (III,2569
EN	töŋkermek	devirmek , yıkmak (424)
UTİL	töŋgilek	1-yumilaḳ , ḫalḳa şekilde (II,365)
GJ		bulunamadı

373 DLT	tunar-	311
D-K	tünär-<tünä-<tün	"become dark" (204)
BA	tüner-	*tünerdi yer* yer karanlık oldu , karardı (II,86)
TTD	tünər-	keç kirmek , ḳaraŋu çüşmek (II,113)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tün	2-zulmet , cahalet ; ḳaraŋgu (II,408)
GJ	tún	night (318)

374 DLT	tunArık	245
D-K	tünärig<tünär-<tünä-	"grave" (204)
BA	tünerik	*tünerik yer* karanlık yer. Mezara da "tünerik" denir (I,488)
TTD	tünərik	*tünerik yer* ḳaraŋġu yer , gornimu deydü (I ,635)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tün	1-aḫşamdin taŋ atḳuçe bolġan vaḳit , kéçe 2-zulmet , cahalet ; ḳaraŋġu (II,408)
GJ	tún	night (318)

375 DLT	tunat-	503
D-K	tonat-<ton	"garment" (194)
BA	tonat-	*ol meni tonattı* o , beni giydirdi , donattı (II,312)
TTD	tonat-	ton kiydürmek , ton hediye ḳilmaḳ (II,458)
EN	tonluḳ	giyimli , giyimi kuşamı yerinde (419)
UTİL	tonluḳ	1- ton kiygen , üstide toni bar (II,288)
GJ	ton	outer garment , overcoat , coat , clothes , dress (311)

376 DLT	tuncuK-	380
D-K	tunčuq-<tun-<tu-	"be clogged up and unable to breathe ; hibernate" (198)
BA	tunçuk-	*er tunçuktı* adam duncuktu (Adamın kaygıdan soluğu çıkmaz oldu , soluyamaz oldu.) (II,227)
TTD	tunquḳ-	tuncuḳmaḳ (II,329)
EN	tunçukturmak	nefesini kesmek , bunaltmak , boğmak (426)
UTİL	tuncuḳmaḳ	1-havaniŋ yétişmesliki yaki tosulup ḳelişidin nepes alalmay ḳiynalmaḳ , boġulmaḳ (II,349)
GJ	tïndʒ-(tïndʒï-?)	*t. ïp qal-* to go rotten (307)

377 DLT	tunk	600
D-K	toŋ ; taŋ toŋ~daŋ~doŋ ; toŋ	"frozen" ; "onomat. : something heavy falling" ; "not hollow" (194)
BA	tong	don , soğuktan donmuş olan ete *teng et* denir. (III,356) ; tong tung etti katı bir şey sert bir şey üzerine düşerek ses verdi (III,486)
TTD	toŋ	toŋ , herḳandaḳ toŋlap kalgan nerse ; pütey *toŋ neŋ* pütey nerse , yeni içi kavak bolmigan nerse (III,487) ; toŋ (imlik) , toŋ-tuŋ kildi (III,486)
EN	toŋ ; daŋrimak ; tuŋ	1- don , buz (419) ; çıngırdamak (93) ; fiçı (426)
UTİL	toŋ I-II	1-soġuḳtin muzlap ḳatḳan muzġa aylanġan (II,269) ; ḳattiḳ ve kavak nersilerni uruştin çiḳḳan avaz (II,271)
GJ	toŋ ; tuŋ	frozen , hard-frozen (311) ; a wooden barrel for water (316)

378 DLT	tunk-	614
D-K	toŋ-	"freeze (water)" (194)
BA	toŋ-	*suw tongdı* su dondu (III,390)
TTD	toŋ-	toŋmaḳ~toŋlimaḳ (III,533)
EN	toŋmaḳ	üşümek (420)
UTİL	toŋmaḳ <toŋlimaḳ	2-muzlimaḳ , toŋmaḳ (II,272)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

379 DLT	tunkala-	620
D-K	toŋala-<toŋa	"do the deed of warriors" (194)
BA	tonğala-	*er tonğaladı* adam yiğitlerin ve kuvvetlilerin yaptığı işleri yaptı (III,405)
TTD	toŋala-	baturluk kilmek (III,553)
EN	toŋluk	kabalık (420)
UTİL	toŋ	4- ḳopal , ḳattiḳ , kişiniŋ köŋlige tégidiġan (II,270)
GJ		bulunamadı

380 DLT	tunkar-	617
D-K	töŋdär-<*töŋ , *töŋ- ?	"turn over" (197)
BA	tönğder-	*ol ayak töngderdi* o , kabı dönderdi ; altını üstüne getirdi.(III,397)
TTD	təŋdər-	təŋtermek ~ öŋtermek (III,542)
EN	töŋtermek	devirmek , yıkmak (424)
UTİL	töŋgileklimek	halka şekilde yögimek , töŋgilek kilmak (II,365)
GJ		bulunamadı

381 DLT	tunkıt-	614
D-K	täŋit-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	tüngit-	*er okın tüngitti* adam okunu göğe doğru yükseltti (II,326)
TTD	tüŋit-	adem , oknı asmannin kerige atti (II,477)
EN	tüŋlük ;	*çatı penceresi* keçe çadırının tepesini kapatan keçe (431)
UTİL	tüŋlük	kün nuri çüşüş ve hava almaşturuş üçün , oyniŋ torusidin éçilgan töşük (II,406)
GJ	taŋ	1-dawn , day-break (294)

382 DLT	tunkluk	611
D-K	tüŋlük	"smokehole or window" (205)
BA	tüngük	baca , pencere (III,383)
TTD	tüŋlük	tüŋlük (III,523)
EN	tüŋlük	çatı penceresi , keçe çadırının tepesini kapatan keçe (431)
UTİL	tüŋlük	kün nuri çüşüş ve hava almaşturuş üçün , öyniŋ törüsidin éçilgan töşük (II-406)
GJ	toŋluk~toŋnuk	a höle in the roof for the admission of light , skylight (311)

383 DLT	tunkrA	609
D-K	toŋra	"body filth" (194)
BA	tunğra	bedendeki kir (III,378)
TTD	toŋra	toŋra , bedediki kir (III,5159
EN		bulunamadı
UTİL	toŋra I	kir kasmak (II,271)
GJ		bulunamadı

384 DLT	tunkul-	616
D-K	tüŋül-<*tüŋ-	"despair" (205)
BA	tonğul-	*er ıştın tonğuldı* adam işten ümidini kesti (III,395)
TTD	tüŋül-	tüŋülmek , ümidini üzmek (III,539)
EN		bulunamadı
UTİL	toŋlimaḳ	4- ḳizğinliḳi sovumaḳ , méhir-mühebbiti kaytmaḳ (II,273)
GJ		bulunamadı

385 DLT	tunkuş-	615-6
D-K	tüŋüš-<*tüŋ-	"fix gtaze and ready to attack (boar)" (205)
BA	tonguş-	*tonğuz tonguşdı* domuz gözlerini dikerek adamın üzerine saldırdı (III, 394)
TTD	toŋux-	toŋuz göliyip ademge hücüm kilmakçi boldi (III,537)
EN	toŋğuz	domuz (419)
UTİL	toŋğuz	1-süt emgüçi hayvan (II,271)
GJ	toŋguz~toŋyuz	swine , pig , hog , boar (311)

386 DLT	tunkuş-	615
D-K	töŋüš-<*töŋ , *töŋ- ?	"bow down (head) (197)
BA	tüngüş-	*er tüngüşdi* adam başını eğdi (III,393)
TTD	tüŋüx-	bişini saŋgilatti (III,537)
EN	töŋülmek	endişesiz bir suskunluk (424)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

387 DLT	tUp	191
D-K	top<topiq	"meat-bone" (195)
BA	top	topuk , topık kelimesinin kısaltılmışıdır (III,119)
TTD	top	top , poŋzek , bu *topiḳ* sözinin ḳısḳartilmisi (III,164)
EN	topuḳ	topuk , ayak bileği (420)
UTİL	tupuḳ	1- hayvannın tizidiki uç burçek şekillik sögek 2- özara teḳdim ḳélip oynaş üçün alahide tayyarlandigan topuḳ süŋiki 3- süŋek , limfa toḳulmisi (II,224)
GJ	tapan	heel (294)

388 DLT	tup	160
D-K	töp	"boiled wheat" (197)
BA	top	buğday su ile kaynatılır ... eridikten sonr yenir. (I,318)
TTD	top	bir ḫil yimeklik (I,417)
EN	topan	başak kalıntısı (420)
UTİL	topan I	buğday , şal ,térik ḳatarlik ziraetlerniŋ ḫamanda déni ayrivélin ġandin kéyin ḳélip ḳalġan ġol , yopurmaḳliriniŋ topidek bolup ketken uvaḳliri (II,220)
GJ	top	1- ball 2- piece (311)

389 DLT	tuprAK	235
D-K	topraq<topra-	"earth or soil" (195)
BA	toprak	toprak (I,467)
TTD	toprak	toprak , topa (I,611)
EN	toprak<topa	toprak , toz (420)
UTİL	tupraḳ	1-külaş , hedeş , çéçiş neticiside , çéçil ġan halette kelgen yer ḳatlimi , topa 2-yer şarınıŋ östidiki ösümlük öseleydi ġan ḳatlimi 4-yurt zémin (II,299-300)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

390 DLT	tupunluG	201
D-K	topunluɣ<topun<top	"knob of a corn-stalk" (195)
BA	tubunlug	*topunlug tarıg* kesmikli buğday (I,499)
TTD	topunluoɣ	*topunluġ tarig* topanlik buġday topini bar buġday (I,649)
EN	topan	Başak kalıntısı (420)
UTİL	topan I	buğday , şal ,térik ḳatarlik ziraetlerniŋ ḫamanda déni ayrivélin ġandin kéyin ḳélip ḳalġan ġol , yopurmaḳliriniŋ topidek bolup ketken uvaḳliri (II,220)
GJ	top	1-ball 2-piece (311)

391 DLT	tupuz	183
D-K	topuz ?	"which the rider cannot settle comfortably (saddle , load)" (195)
BA	topuz	*topuz yük* üzerinde durulamıyan , üstüne binilemeyen hayvan yükü (I,365)
TTD	topuz	*topuz yük* üstige mingbili bolmaydi ġan dericide kéleŋsiz artilġan yük. (I,472)
EN	top III	top *bir top adem* bir grup adam (420)
UTİL	topur	sep , ret , ḳatar (II,224)
GJ	töpɛ	1- top , upper side , higher (314)

392 DLT	tUr	495
D-K	tor	"snare , net" (196)
BA	tor	tuzak , ağ (III,121)
TTD	tor	tor , tuzaḳ (III,168)
EN	tor	Ağ (420)
UTİL	tor I	5- tuzaḳ , ḳapḳan ; ḳamal (II,232)
GJ	tor~to.	net , spider's web (312)

393 DLT	tUr	495
D-K	tör~töre	"foremost part of house" (197)
BA	tör	evin veya odanın en iyi , en önemli yeri , sediri (645)
TTD	tər	tor , öyniŋ töri (III,168)
EN	tör	evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	tör	1- begahḳa nisbeten yuḳiridiki cay , hürmetlik orun (II,357)
GJ		bulunamadı

394 DLT	tur- ; tUr-	266
D-K	tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	tur-	*er yokaru turdı* adam ayağa kalktı (II,6) ; adam yukarı durdu , dikildi (III,180) ; at turdı at zayıfladı , durdu (III,181)
TTD	tur-	turmaḳ , kopmaḳ , örlimek (II,6) ; turmaḳ , ḳopmaḳ (III,250) ; oruklimaḳ , at oruḳlimaḳ (III,251)
EN	turmak	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	3-yatḳan , olturġan cayidin ḳozġilip tik bolmaḳ , ḳopmaḳ (II,324)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , to keep fresh , to begin (316)

395 DLT	tur-	267
D-K	tür-	"roll up (book)" (205)
BA	tür-	*ol bitik türdi* o kitap dürdü (II,7)
TTD	tür-	türmek , türteklimek (II,7)
EN	türmek	sarmak ,yumaklamak ,sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türmek I	oralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (a spindle) (318)

396 DLT	turA	542
D-K	tura	"shield" (201)
BA	tura	*tura kalkan* düşmandan gizlenmek için kullanılan her şey (III,221)
TTD	tura	tura (III,305)
EN	torimak	siper almak , engel olmak (421)
UTİL	tura II	1-melum ėgizliktiki , etrapi ķorşilip müdapie ķilinġan cay (II,317)
GJ		bulunamadı

397 DLT	tura	495
D-K	törä~tör<tör	"foremost part of house" (197)
BA	töre	evin önemli yeri ve sediri (III,221)
TTD	tөre	tör,öyniŋ töri (III,305)
EN	tör	evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	turalğu	1-öy , makan ķilip orunlişişķa layiķ (II,320)
GJ	turæ~törə	official (316)

398 DLT	turI	542
D-K	turi	"bitter ; ill-natured" ; "sour,frowning (face)" (201)
BA	türi	*türi neng* tadı mazı tadı gibi kekre olan her şey. Huyu sert olan adama da *türi kişi* denir (III,220)
TTD	türi	temi moziniŋ temige oŋşaş kirik bolġan heŋķandaķ nerse (III,304)
EN	türi	II.çile , tura , kangal (431)
UTİL	türlük-türlük	her ŋil,her yayza , ŋilmuŋil (II,385)
GJ	türlük	tifferent (319)

399 DLT	turıG at ; turuG	187
D-K	turuγ	"horse bay (horse color)" (196)
BA	torığ at ; toruğ	doru renkli at ; at (I,374)
TTD	toruoŋ	toruḳ , toruḳ at (I,484)
EN	toruk	doru , koyu renkli doru (421)
UTİL	toruk	1-ḳizil , ḳizġuç (atnıŋ reŋgi heḳḳide) 2-reŋgi ḳaramtul ḳizil , ḳizġuç kelgen at (II,237)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay ; toruγ at bay (312)

400 DLT	turIGA	521
D-K	toriγa	"lark (bird)" (196)
BA	turıga	turga kuşu , bir çeşit serçe (III,174)
TTD	toriöŋa	torġa (III,239)
EN	torgay	toygar , çayır kuşu (420)
UTİL	torġay	ḳanatliri sus ḳoŋur , ḳara reŋlik sizikçiliri bar , tumşuḳi kiçik ve uçluḳ , ḳaniti çoŋ (II,235)
GJ		bulunamadı

401 DLT	turcI-	565
D-K	törči-	"begin" (198)
BA	türçi-	*er iş türçidi* adam işe başladı (III,275)
TTD	türqi-	türüş kilmaḳ , başlimaḳ (III,376)
EN	törimek	vuku olmak , çıkmak , meydana gelmek , yaratılmak , türemek (424)
UTİL	töriçilik	ḫizmettiki ve öz vezipisini ada ḳiliştiki ḳuruḳ resmiyetçilik , biyrukratlik (II,359)
GJ	törɛl-	to be born (314)

402 DLT	turGur-	524
D-K	turɣur-<tur-	"be emaciated (horse)" ; 266-7 "stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turgur-	*ol atıg turgurdı* o , atı durdurdu , zayıflattı , durgunlaştırdı ; ol mani urundun turgurdı o , beni yerimden kaldırdı (II,177)
TTD	turoɣur-	oruklatmaḳ , taldurmaḳ , hardurmaḳ , halidin ketküzmek ; turġuzmaḳ , ḳopkuzmaḳ , ḳoparmaḳ (II,252)
EN	turgunluḳ ; turmaḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali ; kalkmak(427)
UTİL	turġunluḳ	özgermeslik , muḳimliḳ , heriketsizliḳ (II,323)
GJ	toroɣ~toroq~toruɣ	bay *toruɣ at* bay (312)

403 DLT	turıG at ; turuG	187
D-K	turuɣ	"horse bay (horse color)" (196)
BA	torığ at ; toruğ	doru renkli at ; at (I,374)
TTD	toruoɣ	toruḳ , toruḳ at (I,484)
EN	toruk	doru , koyu renkli doru (421)
UTİL	toruk	1-ḳizil , ḳizġuç (atnıŋ reŋgi heḳḳide) 2-reŋgi ḳaramtul ḳizil , ḳizġuç kelgen at (II,237)
GJ	toroɣ~toroq~toruɣ	bay ; toruɣ at bay (312)

404 DLT	turIGA	521
D-K	toriɣa	"lark (bird)" (196)
BA	turıga	turga kuşu , bir çeşit serçe (III,174)
TTD	toriöɣa	torġa (III,239)
EN	torgay	toygar , çayır kuşu (420)
UTİL	torġay	ḳanatliri sus ḳoŋur , ḳara reŋlik sizikçiliri bar , tumşuḳi kiçik ve uçluḳ , ḳaniti çoŋ (II,235)
GJ		bulunamadı

405 DLT	turK	176
D-K	turq	"length" (201)
BA	turk	Bir cismin uzunluğu , boyu(I,349)
TTD	turḳ	turḳ , teḳ-turḳ , herḳandaḳ nersiniŋ uzunluġu , boyu (I,453)
EN	turk	suret , şekil, hal ,durum (427)
UTİL	turḳ	taşḳı ḳıyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

406 DLT	turk	176
D-K	Türk	"Türk" ; "young man at prime of youth" ; "noon" (205)
BA	Türk	Tanrı yarlığayası Nuh'un oğlunun adıdır. (I,350) ; Türk. Bu kelime hem müfret hem cemi olarak kullanılır. (I,352) ; *vakit* anlamına gelen bir kelime (I,353)
TTD	Türk	Türk , Tanrı yarlïqiguçi Nuh'un oğliniŋ ismi (I,455) ; vaḳit menisini bildüridigan söz bolup "taza yitilgen vaḳti" digen menide. (I,458)
EN	Türk	Türk (431)
UTİL	Türk	muşu nam bilen atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,383)
GJ	túrk	Turk , illiterate person (318)

407 DLT	turkAk	410
D-K	türgäk<tür-	"bundle" (205)
BA	türgek	boḫça (II,289)
TTD	türgək	türgek , boḫça , boġcima (II,421)
EN	türge	harmanda ve kar küremede kullanılan büyük kürek (431)
UTİL	türüm	1-türülüp , yiġilip ḳatlaş bolup ketmek (II,388)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (a spindle) (318)

408 DLT	turkaklan-	410
D-K	türgäklän-<türgäk<tür-	"bundle" (205)
BA	türkeklen-	*ton türkeklendi* elbise dürüldü (II,351)
TTD	türgəklən-	türgeklenmek , türteklenmek (II,514)
EN	türküm	grup , top , kitle , sürü (431)
UTİL	türge	1-toḳulġan mata , etles arlıḳlar yögişlip , türülüp , turidiġan toġra ḳirliḳ yaġaç (II,384)
GJ	turyuz-	to cause to stand , to cause to stand upright , to raise , to arise (316)

409 DLT	turklA-	178
D-K	türklä-<Türk	"young man at prime of youth" ; "Turk" (205)
BA	türkle-	*ol meni türkledi* o , beni Türklerden saydı (III,446)
TTD	türklə-	Türk hisaplidi (III,604)
EN	Türk	Türk (431)
UTİL	Türk	muşu nam bilen atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,383)
GJ	túrk	Turk , illiterate person (318)

410 DLT	turKlA-	176
D-K	turqla-<turq	"lenght" (201)
BA	turkla-	*ol yer turkladı* o , yeri enine boyuna ölçtü (III,445)
TTD	turķla-	o yerniŋ boyını ve énini ölçidi (III,604)
EN	turk	sima , suret , şekil , hal , durum (427)
UTİL	turķ	1- taşķi kiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

411 DLT	turkmAn	622-5
D-K	Türkmän	"they are the Oγuz" (243)
BA	Türkmen	bunlar Oğuzlardır (III,412)
TTD	Türkmən	Türkmen , bular oġuzlardur. (III,564)
EN	Türkmen	Türkmen (431)
UTİL	Türkmen	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (III,383)
GJ	Túrk	Turk , illiterate person (318)

412 DLT	turKU	215
D-K	torqu	"silk" (196)
BA	turku	ipek kumaş (I,427)
TTD	torķu	torķa , tawar-torķa (I,556)
EN		bulunamadı
UTİL	turķi	1-taşķi ķiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ	turgɛ	cloth-beam (316)

413 DLT	turKuG	232
D-K	turqiγ<turuq-<tur-	"shame" (200)
BA	turkuğ	haya , utanma (I,462)
TTD	turķuoɩ	tartiniş , iza tartiniş (I,603)
EN	turķ	sima , suret , şekil , hal , durum (427)
UTİL	turķ (turķi)	1-taşķi ķiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

414 DLT	turkun	222
D-K	törkün	"gathering-place of clan ; parents house" (198)
BA	türkün	oymakların , hısımların toplandığı yer ; ana baba evi (I,441)
TTD	tərkün	törkün , örük-oymak azalirinin yaki örük-toḳḳanlarnin toplinidiġan yiri (I,575)
EN	turgunluḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳlik 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

415 DLT	turkunlan-	222
D-K	törkünlän-<törkün	"gathering-place of clan ; parents hause"
BA	türkünlen-	*ol bu ewni türkünlendi* o , bu evi kendi evi saydı ve oturdu (II,278)
TTD	tərkünlən-	törkünlenmek , törkün ḳilivalmaḳ (II,406)
EN	turgunluḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳlik 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

416 DLT	turlun-	267
D-K	türlün-<türül-<tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türlün-	*türlündi neng* nesne dürüldü , büküldü (II,243)
TTD	türlün-	türülmek , püklenmek , yügelmek (II,352)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (4319
UTİL	türmek I	uralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (spindle) (318)

417 DLT	turmA	217
D-K	turma	"radish" (201)
BA	turma	turp (I,431)
TTD	turma	turma , turup (I,562)
EN	turup	turp (428)
UTİL	turup	2-şu ḫil ösümlüknin oḳ yiltizi (II,328)
GJ	turup~tu:p	turnip (316)

418 DLT	turmaklan-	240
D-K	türmäklän-<türmäk<tür-	"rolled bread" (205)
BA	türmeklen-	*ötmek türmeklendi* ekmekten dürüm yapıldı (II,276)
TTD	türməklən-	türmel ḳilinmaḳ (II,404)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türmeklenmek<türmeklimek	türmek haletḳe keltürmek orimaḳ , türmek ḳilip tügmek (II,386)
GJ	túrúm~túјúm	*tiš t.* an iron part fixed to the gunde (of the mill) (319)

419 DLT	turnA	550
D-K	turna	"crane" (201)
BA	turna	durna , turna (III,239)
TTD	turna	turna (III,329)
EN	turna	turna (428)
UTİL	turna	bir ḫil ḳuş (II,328)
GJ	turna~tonæ	crane (316)

420 DLT	turt	172
D-K	tört	"four" (198)
BA	tört	sayıda dört (I,341)
TTD	tört	töt (I,445)
EN	tört	Dört (424)
UTİL	töt	üçtin kéyin , beştin burun kelgen san yaki miḳdar (II,353)
GJ	tört~tö:t~tö. t~töt~tö:~tö.	four (314)

421 DLT	turt-	628
D-K	türt-	"rub (oil on leather)" (205)
BA	türt-	*könge yağ türtti* göne yağ sürttü , sıvadı , çaldı (III,425)
TTD	türt-	sürtmek , sürkimek (III,579)
EN	türtünmek	vurmak , çarpmak , çarpışmak (432)
UTİL	türtmek	1- ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	tút-	to move away (319)

422 DLT	turtıkul	625
D-K	törtgil<tört	"square" (198)
BA	törtgül	*törtgül ew* dört köşeli ev (III,417)
TTD	tərtgül	tot çasa , tot burçek (III,569)
EN	tört	dört (424)
UTİL	türtek	2- sanaķ sanlar bilen kélip , törteklengen nersilerniŋ miķdarini bildüridü (II,381)
GJ	tört~tö:t~tö.t ~töt~tö:~tö.	four (314)

423 DLT	turtul-	628
D-K	türtül-<türt-	"rub (oil on leather)" (205)
BA	türtül-	*terige yag türtüldi* deriye yağ sürüldü (II,229)
TTD	türtül-	sürkelmek , sürülmek , suvalmaķ (II,332)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türtülmek<türtmek	1-ķattiķ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

424 DLT	turtun-	628
D-K	türtün-<türt-	"rub (oil on leather)" (205)
BA	türtün-	*ol özinge yağ türtündi* o , kendi kendine yağ süründü (II,240)
TTD	türtün-	sürkimek , sürkivalmaķ , sürkevatkandek köründi (II,348)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türtmek	1-ķattiķ ittermek , sürmek (II,383)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

425 DLT	turtuş-	628
D-K	türtüš-<türt-	"rob (oil on leather)" (205)
BA	türtüş-	*ol mening birle koguşka yağ türtüşdi* o, benimle deriye yağ sürmekte yarış etti (II,205)
TTD	türtüş-	surkeşmek , suruşmaķ , suvaşmaķ (II,294)
EN	türtüşmek	dürtüşmek ; birbirini dürtmek (432)
UTİL	türtüşmek<türtmek	1-ķattiķ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

426 DLT	turU	542
D-K	törü	"custom" (197)
BA	törü	görenek , âdet (III,221)
TTD	tərü	tərü , resm-yosun , kaide (III,305)
EN	tör	evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	töre	3-buyurukrat (II,357)
GJ		bulunamadı

427 DLT	turU-	559
D-K	törü-	"be created" (198)
BA	törü-	*yalnğuk törüdi* insan yaratıldı (III,262)
TTD	tərü-	törelmek , yaratılmaķ (III,358)
EN	törelmek	vuku bulmak , çıkmak , meydana gelmek , yaratılmak , türemek (424)
UTİL	törelmeķ	2-toġulmaķ , dünyaġa köz açmaķ (II,359)
GJ	törɛl-	to be bom (314)

428 DLT	turuG	187
D-K	turiγ<tur-	"mountain stronghold" (200)
BA	turuğ	dağlarda sığınılacak yer (I,373)
TTD	turuoɩ	turaķ , tura , taġ tura (I,483)
EN		bulunamadı
UTİL	tura II	1-melum égizliktiki etrapı ķorşilip müdapie ķilinġan ve turuş , hayat keçürüş üçün teyyarlan ġan cay 2-égiz boy , ķamet (II,317)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stand , to stay , to abide (316)

429 DLT	turuGlAG	266-7
D-K	turuqlaq<turiγ<tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turuglag	*turuglag yer* durulacak yer (I,496)
TTD	turuoɩlaoɩ	*turuġlaġ yer* turalġu yer , turidiġan yer (I,646)
EN	turuġluķ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turaķlık	1-özgermeydiġan , muķim 2-melum turaķlarġa ige bolġan , turaķlarġa bölüngen (II,319)
GJ	tur-~tu.~tu-	to stay , to stand (316)

430 DLT	turuGsA-	266-7
D-K	turuγsa-<turiγ<tur-	"stand up" (200)
BA	turugsa-	ol munda turugsadı o , burada durmak istedi (III,333)
TTD	turuoŋsa-	turġusi kelmek (III,445)
EN	turuġluḳ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turmaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

431 DLT	turuK	524
D-K	turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (201)
BA	turuk	her şeyin arığı , zayıf (I,380)
TTD	turuḳ	oruḳ , her nersiniŋ oruğı (I,492)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳlik (II,323)
GJ		bulunamadı

432 DLT	turuK-	326
D-K	turuq-<tur-	"swell in vein (blood) ; gather (pus in wound)" (200)
BA	turuk-	*kan duruktu* toplandı (II,115)
TTD	turuḳ-	turup ḳalmaḳ , yiġilmaḳ , oyimaḳ (II,158)
EN	turuġluḳ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turmaḳ	6- caylaşturmaḳ , orunlaşmaḳ (II,324)
GJ	tur-~ tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

433 DLT	turuKlA-	524
D-K	turuqla-<turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (200)
BA	turukla-	ol atıg durgunlaştırdı , arıksaydı (III,337)
TTD	turuḳla-	oruḳlatmaḳ (III,460)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳlik (II,323)
GJ		bulunamadı

434 DLT	turuKlan-	524
D-K	turuqlan-<turuqla-<turuq<tur-	"be emeciated (horse)" (200)
BA	turuklan-	*ol bu atıg turuklandı* o , bu atı durgun , argın saydı (II,265)
TTD	turuḳlan-	turuḳ körmek , oroḳ hisaplimaḳ (II,386)
EN	turuġluḳ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳlıḳ 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

435 DLT	turul-	331
D-K	turul-<tur-	"be disgusted" (200)
BA	turul-	*er ıştın turuldı* adam işten usandı (II,126)
TTD	turul-	zirikmek , didikmek (II,176)
EN	turaklik	sabit , devamlı , istikrarlı , değişmez (426)
UTİL	turmaḳ	2-hekettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , to keep fresh , to begin (316)

436 DLT	turul-	267
D-K	türül-<tür-	"roll up (book) (205)
BA	türül-	*bitik türüldi* kitap dürüldü (II,127)
TTD	türül-	türülmek , türteklenmek (II,177)
EN	türülmek	sarılmak , yumaklanmak , sıvanmak , kıvrılmak , buram buram çıkmak (432)
UTİL	türülmek	2- yiġilip , üsti-üstige dövilenmek (II,387)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (spindle) (318)

437 DLT	turumlA-	200
D-K	turumla-<turum<tur-	"a man's height" (200)
BA	turumla-	*ol suwug turumladı* o , suyu boyu ile ölçtü (III,341)
TTD	turumla-	boylimaḳ (III,466)
EN	turmaḳ	kalkmak (427)
UTİL	tör	2-kiriş éġiziġa nisbeten eŋ içidiki cay (II,357)
GJ	túrúm~túǰúm	tiš t. an iron part fixed to the gunde (of the mill) (319)

438 DLT	turumtAy	552
D-K	turumtay	"a bird of prey , a hunting bird" (201)
BA	turumtay	yırtıcı kuşlardan birinin adı (III,243)
TTD	turumtay	turumtay (III,334)
EN	turumtay	bozdoğan (428)
UTİL	turumtay	şuŋkar ailisige kiridigan yirtkuç kuş (II,330)
GJ		bulunamadı

439 DLT	turun-	340
D-K	turun-<tur-	"stand against ; confront , oppose" ; "pause" ; 524 "be emaciated (horse)" (200)
BA	turun-	*ol manga utru turundı* o, bana dayattı (II,145) ; er ışta turundı adam işte durakladı ; at turundı at arıklaştı (II,146)
TTD	turun-	o bana ottura turdi (II,205); turuvalmaḳ , toḫtivalmaḳ ; oruklimaḳ , cudimaḳ (II,206)
EN	turguzmaḳ ; turgunluḳ	kaldırmak , ayakta durdurmak ; durgunluk , sükunet hali (427)
UTİL	turmaḳ ; turgunluḳ ; torimaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324) ; sükunet hali (427) ; 3-ḳorşimaḳ , ariġa almaḳ (II,238)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , (316)

440 DLT	turur	296
D-K	turur<tur-	"as verbal auxiliary" (200)
BA	turur	dır ; mazisi ve mastarı olmayan bir fiil (I,6) ; dır , mazisi ve mastarı olmayan bir müstakbel fiildir
TTD	turur	bu gelgüsi zaman péili bolup , onıŋ ötġen zaman ve mester şekli adette işlitilmeydi ve dur ; tur digen manini bildüridü (I,7) ; tur~dur (III,251)
EN	turmaK	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	ayiġiġa tayinip tik ḫalette bolmaḳ (II,324)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

441 DLT	turuş-	266-7
D-K	turuš-<tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turuş-	*kiçig ulug birle turışdı* küçük büyüğe karşı durdu , mukavemet etti (II,95)
TTD	turux-	ten turuşmaḳ , ḳarşı turmaḳ (II,126)
EN	turuş	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	20- ayaḳta tursun , tügül dégen inkar meniside yüklime rolida kélidü (II,325)
GJ	turuš-	to stand together (316)

442 DLT	turuş-	267
D-K	türüš-<tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türüş-	*ol manga bitik türüşdi* o , bana kitap dürmekte yardım etti (II,95)
TTD	türüx-	türüşmek , türtekleşmek (II,127)
EN	türüş	sarma , yumaklama , sıvama , kıvırma (432)
UTİL	türmek I	oralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (spindle) (318)

443 DLT	turuşGAn	266-7
D-K	turušγan<turuš-<tur-	"stand up , rise (mist)" (200)
BA	turuşgan	daima (herkese) karşı koyan (I,518)
TTD	turuxoɣan	teŋ turuşidiġan , zitlişidiġan (I,673)
EN	turmaḳ	kalkmak *turup almak* ısrar etmek (427)
UTİL	turmaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	turuš-	to stand together (316)

444 DLT	turut-	417
D-K	törüt-<törü-	"fit make right" (198)
BA	türüt-	*Tengri yalnġuk türütti* Tanrı ademi yarattı (II,303)
TTD	tərüt-	türetmek , türeldürmek (II,442)
EN	törelmek	vuku olmak , çıkmak , meydana gelmek , yaratılmak , türemek (424)
UTİL	törelmek	3-peyda bolmaḳ , hasıl bolmaḳ (II,359)
GJ	törɛl-	to be born (314)

445 DLT	tus tus	165
D-K	tos	t.t. : onomat.: beating something soft. Tos tos (196)
BA	tus tus	keçe ve elbise gibi her yumuşak şeye vurmaktan çıkan ses (I,329) ; "anı tus tus urdı" onun elbisesi üzerine çabuk çabuk vurdu. (III,124)
TTD	tus tus	tas-tus , Kiğiz ve tonġa ọşaş yumşaḳ nersilerni orġanda çiḳidiġan avaz(I,430) ; onıŋ tonı ġa tas-tus urdı (III,172)
EN	tars tus	tak tak (taklidi ses) (428)
UTİL	tus tus	"tus" sözinin tekrarlinişi (II,241)
GJ		bulunamadı

446 DLT	tusan	202
D-K	tosun	"unbroken colt" (196)
BA	?	henüz binilmemiş tay (I,402)
TTD	tosun	tosun , minilmigen tay (I,523)
EN	tosun	ürkek , korkak *tosun at* ürkek at (421)
UTİL	tosun	köndürülmigen , şaş (II,245)
GJ	tosandʒï	wooden hedge , covering (312)

447 DLT	tUş	497
D-K	töš	sternum or breast-bone" (198)
BA	töş	döş , göğsün başı (III,125)
TTD	tөx	toş , kökrekniŋ otturisi (III,173)
EN	töş	döş (424)
UTİL	töş	gevdiniŋ boyun bilen ḳorsaḳ otturisidiki aldi kismi , kökrek (II,360)
GJ	töš	1-sternum (314)

448 DLT	tUş ; tuş	497
D-K	tüš ; tüš-	"siesta time" (205) ; 473 (no tr.) "alight" ; "who has attained pubsory" ; "dream" (206)
BA	tüş	*tüş ödi* konulacak zaman , kuşluk vakti ; düş görmek ; ihtilam olmak , düşü azmak ; Düş , rüya , *tüş yordi* rüya tabir etti (I,125) ; eğlek , durak , yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman (I,330)
TTD	tüx	tüş~çüş , "tüş ödi" çüş vaḳti ; tüş~çüş , éhtilam ; tüş~çüş , *tüş yordi* çüş oridi (III,173) ; tüş~çüş , seperde dem alidi ġan orun yaki vaḳit (431)
EN	çüş	öğle , öğlene kadar zaman ; düş , rüya (89) ; inmek , düşmek (89)
UTİL	çuş I	uyḳu ceryanida hasil bol ġan (II , 720)
GJ	tüš~túš- ; tüš	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perch , to put up ; 1- t.~čüš: dream (320)

449 DLT	tuşA-	561
D-K	töšä-	"spread out (matterss or bedding)" (198)
BA	töşe-	*töşek töşedi* döşek döşedi (III,266)
TTD	təxə-	töşimek , salmaḳ (III,364)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun- körpe (II,360)
GJ	tüš~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

450 DLT	tuşA-	497
D-K	tüšä-<tüš	"dream" (206)
BA	tüşe-	*ol tüş tüşedi* o , düş gördü (III,266)
TTD	tüxə-	tüşi~çüşi- , çüş körmek (III,363)
EN	çüş	I-düş , rüya(89)
UTİL	çüş I	uyḳu , ceryanida hasil bolġan (II,720)
GJ	tüš	1-t.~čüš , dream (320)

451 DLT	tuşAGU	224
D-K	tušayu<tuša-<tuš	"shackle , hobble" (201)
BA	tuşagu	köstek (I,446)
TTD	tuşaoɣu	at tuşagu boldı atnı çüşeş vaḳti bolmaḳ (I,582)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , éşek , ḳatarliḳ olaġlarnıŋ ayiġini çetip ḳoyuş üçün yasalġan sayman , çéder (II,720)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

452 DLT	tuşak	561
D-K	tōşek<tōşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşek	döşek (I,387)
TTD	təxək	töşek , orun , körpe (I,503)
EN	tōşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-túš-	to alight , to descend (320)

453 DLT	tuşaklık	561
D-K	tōšeklig,lik< töşek<tōşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşeklik	döşeklik , döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan (I,509)
TTD	təxəklik	töşeklik (I,662)
EN	tōşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall (320)

454 DLT	tuşal-	561
D-K	tōšel-<tōšä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşel-	*töşek töşeldi* döşek döşendi (II,128)
TTD	təxel-	silinmek (II,179)
EN	tōşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

455 DLT	tuşan-	497
D-K	tuşan-<tuş	"belt buckle" (201)
BA	tuşan-	*er adhakı tuşandı* adamın ayağı dolaştı , kösteklendi (II,146)
TTD	tuxan-	çüşele-~çüşalmaḳ , kalvulaşmaḳ (II,207)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , éşek , ḳatarlıḳ olaġlarnıŋ ayiġini çetip ḳoyuş üçün yasalġan sayman , çéder (II,720)
GJ	tüş-~túş-	to alight , to descend , to dismount , to go down (320)

456 DLT	tuşan-	561
D-K	töşän-<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşen-	*ol özinge töşek töşendi* o kendisine döşek döşedi (II,147)
TTD	təxən-	tüşek~çüşek silivalmaḳ (II,207)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun– körpe (II,360)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

457 DLT	tuşat-	561
D-K	töšet-<töšä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşet-	*ol töşek töşetti* o , döşek döşetti (II,307)
TTD	töşət-	töşek saldurmaḳ , körpe saldurmaḳ (II,449)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend (320)

458 DLT	tuşGur-	356
D-K	tošγur-<to-	"fill" (193)
BA	toşgur-	*ol ewin tawar birle toşgurdı* o , evini malla doldurdu (II,178)
TTD	toxoɣur-	toşgurmaḳ~toşguzmaḳ (II,253)
EN	toşkuzmaḳ	doldurmak (421)
UTİL	toşmaḳ	1-liḳ ḳilip ḳaçilanmaḳ , tolmaḳ (II,246)
GJ	tošqar- ; tošquż-	to fill (313)

459 DLT	tuşlA-	573
D-K	tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşla-	*men anı tuşladım* ben onu sıraya aldım , hizasında durdum , karşısında durdum (III,294)
TTD	tuxla-	tuşlimaḳ , ödüllimek , ödülleşmek (III,402)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşmek	33- toḫtimaḳ , toġra kelmek (II,722)
GJ		bulunamadı

460 DLT	tuşlan-	166
D-K	tüšlän-<tüš-	"place or time of encampmend" (205)
BA	tüşlen-	*elkin tüşlendi* konuk indi (konuk yatıp sonra gitmek üzere indi) (II,242)
TTD	tüxlən-	aram almaḳ , ḳonmaḳ (II,352)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşlimek	şu cayda çüşkiçe turmaḳ , şu cayda çüşni ḳilmaḳ , şu cayda çüşni ötküzmek (II,722)
GJ	tüš~túš-	to alight , to descend (320)

461 DLT	tuşlan-	220
D-K	tušlan-<tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşlan-	*bir neng birge tuşlandı* bir nesne bir nesneye yöneldi , duş oldu , karşılaştı (II,244)
TTD	tuxlan-	tuş kelmek , ödül kelmek (II,354)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşlimek	şu cayda çüşkiçe turmaḳ (II,722)
GJ	tüš~túš-	*tüşüp ber-* to deliver (320)

462 DLT	tuşlat-	497
D-K	töšlet-<töšlä-<töš	"sternum or breast-bone" (198)
BA	töşlet-	*ol anı töşletti* o , onun döşüne , göğsüne vurdurttu (II,342)
TTD	təxlət-	töşige ördürdi (II,501)
EN	töş	döş (424)
UTİL	töş	1-gevdiniŋ boyun bilen ḳorsaḳ otturisidiki aldi ḳismi (II,360)
GJ	töš	1-flesh on the sternum (314)

463 DLT	tuşlat-	573
D-K	tušlat-<tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşlat-	*ol yerig angar tuşlattı* o , onu uzaktan bir yeri karşısına gelecek surette durdurdu (II,342)
TTD	tuxlat-	ödülletmek , ödül ḳildurmaḳ (II,501)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşmek	mas , del , toġra , muvapiḳ , bap kelmek (II,724)
GJ		bulunamadı

464 DLT	tuşU tuşU	544
D-K	tušu<tur šu	t.t. "said to make a donkey stop" (201)
BA	tuşu tuşu	Eşek durdurulmak istendiği zaman kullanılır. (III,224)
TTD	tüxü	*tüşü tüşü* çüşü çüşü işekni töḫtitiş öçün iytilidi ġan söz (III,310)
EN	çüşimek	Kösteklemek *atnı çüşimek* atı kösteklemek (89)
UTİL	töşbaġ	éger , toḳum , mölini toḳiġanda , harvini ḳatḳanda , hayvanlarnıŋ töşidin tartip çiŋitidi ġan tasma yaki arġamçe (II,360)
GJ		bulunamadı

465 DLT	tuşuk	195
D-K	tüšük<tüš-	"sluggard" (206)
BA	tüşük	işten güçten kalan , haylaz , düşkün (I,387)
TTD	tüxük	çüşkün , horun lamzelle (I,503)
EN	çüşkün	kederli , mahzun , hüzünlü , üzüntülü , düşünceli (89)
UTİL	çüşkün	ruhiy keypiyati töven , ümidsiz , meyus , ġemkin (II,722)
GJ		bulunamadı

466 DLT	tut-	411
D-K	tut- ; tut-(tït-?)	"catch , capture" (201) ; 411 "throb with pain" (192)
BA	tut-	*ıt keyik tuttı* köpek geyik tuttu (II,292) ; baş tuttı yara zonkladı (II,291)
TTD	tut-	tutmaḳ (II,426) ; totmaḳ , aġrıḳ tutmaḳ (II,425)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutmaḳ	16-öz pailiyitide melum tertip-ḳaide bilen iş élip barmaḳ , becirilmek (II,307)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

467 DLT	tutAşİ~tutşı	213
D-K	tutaši~tutši~tutči <tutuš-<tut-	"adjoining" (202)
BA	tutaşı ~ tutşı	yakın komşu , her zaman (I,423)
TTD	tutxï	tutaş , yandaş , ḫoşna (I,552)
EN	tutaş ; tutaşmaḳ	yekpare , bütün , hep , kesintisiz ; bitişik olmak (428)
UTİL	tutaş	2-yanmuyan caylaşḳan , yandaş (II,300)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join , to take together (317)

468 DLT	tutat-	415
D-K	tütät-<tütä-<tüt-	"smoke , smoulder" (206)
BA	tütet-	*ot tütün tütetti* ateş ,duman tütüttü , tütün tütüttü (II,299)
TTD	tütət-	tütetmek (II,436)
EN	tütün	duman , aile , ocak (432)
UTİL	tütek	1-ot yalḳunliridin kötürülġen is , tütün (II,379)
GJ	tútún	smoke (319)

469 DLT	tutsuk	239
D-K	tütsüg<tut-	"quarrelsome" (202)
BA	tütsük	kinci (I,476)
TTD	tütsük	*tütsük kişi* adavet tutdıġan kişi (I,624)
EN	tütküşlimek	birbirine saldırmak , kışkırtmak , tahrik etmek (432)
UTİL	tütek	3- zulmet , ġezep , vehimini bildiridiġan alamet ; körünüş (II,379)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join (317)

470 DLT	tutsuK-	411-2
D-K	tutsuq-<tut-	"catch , capture" (201)
BA	tutsuk-	*er yagıka tutsukdı* adam düşmana tutuldu , yakalandı (II,227)
TTD	tutsuḳ-	tutulmaḳ , tutḳun bolmaḳ (II,329)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutmaḳ	3-ġlap , ovlap , izlap ḳolġa çüşürmek (II,306)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

471 DLT	tuttur-	411-2
D-K	tuttur-<tut-	"catch , capture" , "give surety" (201)
BA	tuttur-	*beg ogrını tutturdı* bey hırsızı tutturdu (II,174)
TTD	tuttur-	tutturmaḳ~tutguzmaḳ (II,246)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutmaḳ	3-ḳoġlap , ovlap , izlap ḳolġa çüşürmek , ḳismaḳ , ḳiltaḳ , ḳapḳan ḳatarlıḳlarġa çüşürmek (II,306)
GJ	tuttur-~tuttuj-	to cause to take , to hand over (317)

472 DLT	tutuGluG	187
D-K	tutuɣluɣ<tutuɣ<tut-	"demonic possession" (202)
BA	tutuglug	*tutuglug yer* tekin olmayan yer , cin çarpan yer (I,496)
TTD	tutuoɣluoɣ	*tutuġluġ yer* cinliḳ yer , cin bar yer , ötken kişilerge cin çaplişidiġan yer (I,645)
EN	tutuḳ	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	2-énik emes , mücmel 3-ḫuşallıḳ alametliri bilinmeydi ġan ; ġemkin (II,311)
GJ		bulunamadı

473 DLT	tutuK-	407
D-K	tatiq-<tat-	"rust" (181)
BA	tutuk-	paslanmak , kılıç tutuktı kılıç paslandı (II,116)
TTD	totuḳ-	tatlaşmaḳ~datlaşmaḳ *ḳiliç datlaşti* ḳiliçni dat basti (II,161)
EN	tutuḳ	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	1- énik körünüp turmaydi ġan , uçuḳ emes (II , 311)
GJ	tat	2-rust (297)

474 DLT	tutuK	191
D-K	tutuq<tut-	"gelding , eunuch" (202)
BA	tutuk	enenmiş , iğdiş edilmiş ; erkek adlarındandır (I,380)
TTD	tutuḳ	piçivétilgen , aḫta ; tutuḳ , erler ismi (I,492)
EN	tutuḳ	bulıutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	énik körünüp turmaydi ġan , uçuḳ emes (II,311)
GJ	tutuɣ<tut-	t. ber- to permit to be caught (317)

475 DLT	tutuKlA-	191
D-K	tutuqla-<tutuq	"gelding , eunuch" (202)
BA	tutukla-	*ol oglun tutukladı* o , oğlunu enedi veya enenmiş olmaya nisbet etti (III,337)
TTD	tutuķla-	tutķuzmaķ , piçmek , aḫta ķilmaķ , aḫta dep hésaplimaķ (III,460)
EN	tutuķ	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuķ I	ėniķ körünüp turmaydi ġan , uçuķ emes (II,311)
GJ	tutuγ<tut-	t. ber- to permit to be caught (317)

476 DLT	tutul-	411-2
D-K	tutul-<tut-	"catch , capture" , "give surety" (201)
BA	tutul-	*keyik tutuldı* yaban hayvanı tutuldu. (II,120)
TTD	tutul-	tutulmak (II,167)
EN	tutulmak	tutulmak (429)
UTİL	tutmaķ	3-ķoġlap , ovlap , izlap ķolġa çüşürmek ; ķismaķ , ķiltaķ , ķapķan ķatarliķlarġa çüşürmek (II,306)
GJ	tutul-	to be seized (II,317)

477 DLT	tutun-	339
D-K	tutun-<tut-	"be eclipsted (sun ; moon)" (202)
BA	tutun-	*kün tutundı* güneş tutuldu (II,143)
TTD	tutun-	tutulmaķ , tutuvalmaķ , tutaşmaķ (II,202)
EN	tutulmaķ	tutulmak kün tutuldi güneş tutuldu (429)
UTİL	tutulmaķ	4-başķa nersiler yaki uniŋ sayisi bilen ķaraŋġulişip ķalmaķ (II,312)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp (316)

478 DLT	tutun	201-2
D-K	tütün<tüt-	"smoke" (206)
BA	tütün	duman (I,400)
TTD	tütün	tütün , is (I,520)
EN	tütün	duman , aile , ocak (I,432)
UTİL	tütün	1-maddilar köygende hava ġa acrilip çķidiġan uşşaķ zerriçilerdin ibaret bolġan ġazsiman cisimlar yiġindisi , is (II,380)
GJ	tútún	smoke (319)

479 DLT	tutuncu	339
D-K	tutunču<tutun-<tut-	"be eclipsed (sun:moon)" (202)
BA	tutunçu	*tutunçu ogul* evlatlığa alınmış çocuk (III,375)
TTD	tutunqu	asranda , asranda oğul (III,512)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutunmaḳ	2- kirişmek , birer işni ḳilişḳa başlimaḳ (II,312)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp (316)

480 DLT	tutur-	411-2
D-K	tüttür<tut-	"catch , capture" (201)
BA	tütür-	*ol angar it tütürdi* o , ona köpeğini saldırttı , kışkırttı (II,73)
TTD	tütür-	küşkürt- (II,96)
EN	titivetmek	altüst etmek , dağıtmak , karmakarışık etmek , ditivetmek (415)
UTİL	tutuşmaḳ	2-bir-biri bilen élişmaḳ ; uruşmaḳ (II,310)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch (316)

481 DLT	tutuş	184
D-K	tutuš~ tutuš-<tut-	"quarrel" (202)
BA	tutuş	erkek adlarındandır ; çıkışma , çekişme (I,367)
TTD	tutux	tutuş , erler isimi ; kayiş , ḳattiḳ gep ḳiliş (I,476)
EN	tutuş	tutut , tutma (429)
UTİL	tutuş	"tutmaḳ" pélinin yene bir ḫil isimdişi (II,310)
GJ	tutuš-	to hold each other (317)

482 DLT	tutuş-	313
D-K	tutuš-<tut-	"quarrel" (201)
BA	tutuş-	*olar ikki tutuşdılar* onlar ikisi tutuştular. Yapışırsa da böyle söylenir (II,88)
TTD	tutux-	tutuşmaḳ (II,117)
EN	tutaşmaḳ	bitişik olmak (428)
UTİL	tutmaḳ	1- koli bilen siḳimdimaḳ , siḳimdap turmaḳ (II,306)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join , to take together (317)

483 DLT	tutuz-	312
D-K	tutuz-<tut-	"give suggestion or instruction" (202)
BA	tutuz-	*men engar söz tutuzdum* ben ona tutulması riayet edilmesi lazım gelen bir söz söyledim (II,86)
TTD	tutuz-	tapilimek , çorimek (II,114)
EN	tutulmaḳ	tutulmak (429)
UTİL	tutḳuzmaḳ	2-başḳuruşḳa , ḫever élişḳa , terbiyileşke bermek , tapturmaḳ (II,304)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

484 DLT	tuy-	633
D-K	toy-<toḍ-<*to-	"be satiated" (193)
BA	toy-	*karın toydı* rarın doydu (III,244)
TTD	toy-	toymaḳ (III,336)
EN	toymaḳ	doymak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ		bulunamadı

485 DLT	tuy-	552
D-K	tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuy-	*er ışın tuydı* adam işini duydu (III,244)
TTD	tuy-	tuymaḳ (III,335)
EN		bulunamadı
UTİL	tuymaḳ	hés ḳilmaḳ , sezmek , bayḳimaḳ (II,351)
GJ		bulunamadı

486 DLT	tuysuK-	552
D-K	tuysuq-<tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuysuk-	*er tuysukdı* adam , duysuktı , duyar gibi oldu (III,195)
TTD	tuysuḳ-	tuyuḳsimaḳ , tuyup ḳalmaḳ (III,271)
EN	tuymaḳ	duymak (429)
UTİL	tuymaḳ	hés ḳilmaḳ , sezmek , bayḳimaḳ (II,351)
GJ		bulunamadı

487 DLT	tuyuK	518
D-K	tuyuq<tu-	"overcast (day) ; locked (door)" (198)
BA	tuyuk	tuyuk , tutuk , *tuyuk kişi* canı sıkılmış kişi (III,166) ; tuyuk kapug kapalı kapı ; *tuyuk kün* sisli , puslu gün (III,167)
TTD	tuyuḳ	tutuḳ adem , ġamḳin adem ; *tuyuk kün* tumanlik ve bulutluk kün (III,228)
EN	tuyuk	çıkmaz (429)
UTİL	tuyuḳ I	aḫiri yoḳ , aḫirini tapḳili bolmaydiġan (II,351)
GJ		bulunamadı

488 DLT	tuz ; tUz	163
D-K	tüz ; töz ; tüzün<tüz	"level" ; 209 "forebearing" (206) ; 496 el t. "state and subjects" (198)
BA	tüz	düz , düz olan her şey (I,325) ; *tüz yer* düz yer ; halk , reaya ; asıl , kök , soy sop (III,123)
TTD	tüz ; töz	tüz "tüz yar" tüz yer (I,426 ; III,123) ; yurt (III,169) ; töp , asıl (III,170)
EN	tüz ; tüzleŋ	tüz , düz ; II-*tüzge çikmak* dışarıya çıkmak ; vadi , dere , ova (432)
UTİL	tuz	1-egri emes , rus 2-égiz-pesa emes , tekşi 3-Keŋ ketken tekşi yer 4-oçük-yorüḳ başḳılarġa yamanlıḳ ḳılmaydiġan , haramzadilikni bilmeydiġan aḳ ḳöŋül (II,388)
GJ	túz	1- t.~tuz , even , plain , a plain , plane (319)

489 DLT	tUz	496
D-K	tuz	"salt , charm" (203)
BA	tuz	tuz (III,123)
TTD	tuz	tuz (III,170)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuz I	1-aş tuziniŋ omumiy atilişi (II,330)
GJ	túz	2- salt (319)

490 DLT	tUz	496
D-K	toz	"dust" (196)
BA	toz	yaylara sarılan sırım ; toz (III,123)
TTD	toz	yaylarğa orap ḳoyulğan ḳéyiş toz ,tozan (III,169)
EN	toz	II- toz , duman (422)
UTİL	tozan	1-asmanğa kötürülğen yumşaḳ topa , caŋ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust

491 DLT	tuz-	268
D-K	tüz-	"level" , "organize the province" (206)
BA	tüz-	*beg elin tüzdi* bey ilini , vilayetini düzeltti (II,9)
TTD	tüz-	tüzimek , tüzlimek (II,10)
EN	tüzmek	derlemek , yapmak , tasis etmek , kurmak (433)
UTİL	tüzme	süzüş arḳilik şekillengen , tüzülğen (II,392)
GJ	túzɛt-	to straighteen , to correct , to improve (319)

492 DLT	tuzA-	496
D-K	tuza-<tuz	"salt" (203)
BA	tuza-	*ol et tuzadı* o , et tuzladı (III,263)
TTD	tuza-	tuzlımaḳ (III,360)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuz I	aş tuziniŋ omumiy atilişi (II,330)
GJ	tuz	1-salt (317)

493 DLT	tUzar-	496
D-K	tozar-<toz	"dust" (196)
BA	tozar-	*toz tozardı* toz tozardı , yükseldi (III,186)
TTD	tozar-	tozmaḳ~tozimaḳ (III,258)
EN	toz	II-toz , duman (422)
UTİL	tozan	1-asmanğa kötürülğen yumşaḳ topa çaŋ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

494 DLT	tuzar-	163
D-K	tüzär-<tüz	"level" (206)
BA	tüzer-	*yer tüzerdi* yer düzeldi (II,77)
TTD	tüzər-	tüzlenmek (II,101)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüz	1- egri emes , rus (II,388)
GJ	túzlɛ-	to level (319)

495 DLT	tuzaK	191
D-K	tuzaq	"snare , trap" (203)
BA	tuzaḳ	tuzak , av için kullanılan tuzak (I,380)
TTD	tuzak	tuzaḳ (I,493)
EN	tuzaḳ	tuzak , pusu (429)
UTİL	tuzaḳ	1-hayvan ve ḳuşlarni tutuş üçün tömür ve yaġaçtin yasalġan bir ḫil ḳismaḳḳa oḫşaş ḳurulma , ḳapḳan (II,332)
GJ	tozaq~tuzaq	loop of horse hair for catching birds , snare , spring , trap , to be caught in the snare (313)

496 DLT	tuzGU	213
D-K	tuzγu	"a gift of food" (203)
BA	tuzgu	yoldan geçen hısımlara veya tanıdıklara arma ġan olarak çıkarılan yemek (I,424)
TTD	tuzoqu	yolġa çiḳḳan toḳḳan yaki tonuşlarġa yolluḳ öçün birilidiġan yimeklik (I,553)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ḳatarliḳ kündilik turmuşta istémal ḳilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

497 DLT	tuzGulan-	533
D-K	tuzγulan-<tuzγu	"a gift of food" (203)
BA	tuzgulan-	*ol manga tuzgulandı* o , ban yemek hediye etti (III,201)
TTD	tuzoqulan-	*o , maŋa tuz berdi* yeni tamaḳ tekdim ildi (III,278)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ḳatarliḳ kündilik turmuşta istémal ḳilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

498 DLT	tuzkar-	356
D-K	tüzgär-	"guide"→tüzgür- "give a gift" (206)
BA	tüzger-	*men anı tüzgerdim* ben ona armağan verdim (II,179)
TTD	tüzgər-	tüzimek , tüz yolġa salmaḳ (II,255)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ḳatarliḳ kündilik turmuşta istémal ḳilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

499 DLT	tuzlan-	496
D-K	tuzlan-<tuzla-<tuz	"salt" (203)
BA	tuzlan-	*et tuzlandı* et tuzlandı (II,243)
TTD	tuzlan-	tuzlanmak (II,354)
EN	tuzlimaḳ	tuzlamak (429)
UTİL	tuzlanmaḳ<tuzlimaḳ	tuz sepmek ,yaki tuzluḳ suġa çilimaḳ (II,334)
GJ	tuz	1-salt (317)

500 DLT	tuzlat-	496
D-K	tuzlat-<tuzla-<tuz	"salt" (203)
BA	tuzlat-	*ol et tuzlattı* o, et tuzlattı (II,342)
TTD	tuzlat-	tuzlatmaḳ (II,501)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuzlatmaḳ<tuzlimaḳ	tuz sepmek yaki tuzluḳ suġa çilimaḳ (II,334)
GJ	tuz	1-salt (317)

501 DLT	tuzluK	235
D-K	tuzluq<tuz	"salt" (203)
BA	tuzluk	tuzluk (I,467)
TTD	tuzluḳ	tuzluḳ , tuz ḳaçisi (I,611)
EN	tuzluk	tuzlu (429)
UTİL	tuzluḳ	éritilġen tuzı saḳlaydiġan çoŋ , ḳaça , idiş (II,334)
GJ	tuzluq	salt , salty (317)

502 DLT	tuzul-	268
D-K	tüzül-<tüz-	"level" (206)
BA	tüzül-	*yer tüzüldi* yer düzlendi (II,127)
TTD	tüzül-	tüzelmek , tekşilenmek , önşalmaḳ (II,177)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüzmek	1-vücudḳa çiḳarmaḳ ,yaratmaḳ , berpa ḳilmaḳ ; turġuzmaḳ , belgilimek (II,392)
GJ	túz	1- *t.~tuz* even , plain , plane , straight , right (319)

503 DLT	tuzUn	209
D-K	tüzün<tüz	"forebearing" (206)
BA	tüzün	yumuşak huylu adam , halim (I,414)
TTD	tüzün	tüzütlük , mülayim , yuvaş adem (I,540)
EN		bulunamadı
UTİL	tüz	4-oçuḳ-yoruḳ ; başḳilarġa yamanliḳ ḳilmaydiġan , haramzadilikni bilmeydiġan , aḳ köŋül (II,388)
GJ		bulunamadı

504 DLT	tuzuş-	163
D-K	tüzäš-<tüz	"level" (206)
BA	tüzüş-	*ol manga yer tüzüşdi* o , bana yer düzlemekte yardım etti (II,100)
TTD	tüzəx-	tüzleşmek (II,134)
EN	tüzüş-	derleme , yapma , tesis etmek , kurma (433)
UTİL	tüzlimek	ėgiz-pes eġri-bügrisini yoḳitip tüz , rus haletke keltürmek , tüz ḳilmaḳ (II,391)
GJ	túz-	to arrange (319)

505 DLT	tuzut-	496
D-K	tozit-<toz	"dust" (196)
BA	tozut-	*ol toprak tozıttı* o, toprağı tozuttu (II,305)
TTD	tozut-	tozutmaḳ (II,446)
EN	tozutmaḳ	II-tozutmak , toz çıkarmak (423)
UTİL	tozutmaḳ<tozumaḳ	1-tozandek her yanġa çeçilmaḳ , uçmaḳ , tökülüp çüşmek (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

6.2. SES OLAYI GÖRÜLEN SÖZCÜKLER

Bu bölümde DLT ile YUT arasında tespit ettiğimiz ortak sözcükleri ses açısından incelemeye çalışacağız. Herhangi bir ses olayı yaşayan sözcüklerin, YUT'un ortak sözcükleri içindeki payı % 38'dir.

Ses olayı yaşayan sözcüklerin taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla birlikte dökümü yapıldıktan sonra, yaşanan ses olayları altı başlık altında listelenmiştir. Birinci başlıkta ünlü değişmeleri, ikinci başlıkta ünsüz değişmeleri, üçüncü başlıkta ünlü düşmesi, dördüncü başlıkta ünlü türemesi, beşinci başlıkta ünsüz türemesi, altıncı başlıkta ünsüz ikizleşmesi, yedinci başlıkta göçüşme yaşayan sözcükler bulunmaktadır.

Ses olayı yaşayan ortak sözcüklerin taranan sözlüklerdeki karşılıkları öncelikle DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş, daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

6.2.1. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

tağla->tağli- ; takağu>toḫu ; takı>téḳi ; takuḳ>toḫu ; takuḳluġ>toḫu ; talḳılan-/talkélan- ; talpın->talpén-; talpır-/talpér- ; talpış-/talpéş- ; tamġala->tamġili-; tamġalıḳ/tamgaléḳ ; tamġur-/tamġir- ; tamındı/taméndé ; tamırlıġ>tomurluḳ ; tamış-/taméş- ; tamur>tomur ; tana>dane ; tanuḳluḳ>tonuḳluḳ ; tanul->tonul- ; tanış-/tanış- ; tanuş->tonuş-; tanŋıl-/tanŋél- ; tanŋın-/tanŋén- ; tanŋız-/tanŋéz- ; tapi/tapé ; tapın->tapén-; tapış/tapéş; tapul->tépil-; taplaş->tapilaş ; tepre->tébré- ; tapri-/tapré- ; tarasla->tarasli- ; tarı-/taré- ; tarıġ>térik ; tarıġcı/taréğcé ; tarıġlıġ>tériḳliḳ ; tarıl-/tarél- ; tarım/tarém ; tarımla-/taremla- ; tarımsın-/taremsén- ; tarın-/tarén- ; tarıtġan/taretġan ; tartıġ/tartéġ ; tartın/tartén ; tarus>torus ; taşıḳ-/taşéḳ- ; taşıt-/taşét- ; taşıtġan/taşétġan ; taşu->toşu- ; taşuġ>toşuḳ ; tatıġlan-/tatéġlan- ; tatıġlıġ/tatéġléġ ; tatıġsa-/tatéġsa- ; tatıl-/tétél- ; tatır/tatér ; tatırġa/tatérġa ; tatırlıġ/tatérléġ ; tatıt-/tatét- ; tavıl>davul ; tavılġuç/tawélguç ; tavuşla->tavuşli- ; tayıġ/tayéġ ; tayış-/tayéş- ; tayıt-/ tayét- ; tazġar-/tazġér- ; tef>dap ; tefçit->tepçit-; teg->teg- ; tegül>tügül ; telgen->talḳan-; telmir->telmür- ; telve>telve ; teke>téke ; temregü/tamrągü ; temür>tömür ; temürlük>tömürlük ; teŋle-/téŋlé- ; teŋleş->teŋleş- ; tepik/tepük ; tepiş-/tépiş- ; tepren->tevren- ; tepze->tepse ; ter>ter ; tergeş-/tirkeş- ; teri>tére ; terle->terli-; terlet->terlet- ; termaş->tirmaş- ; ternek/térnék ; teve>tövé ; tezekle->tézekli- ; tıdış/tédéş ; tığra-/téġra- ; tığraş-/téġraş- ; tığrat-/téġrat- ; tıkın-/tékén- ; tılıḳ-/téléḳ- ; tıḳtur-/téḳtur- ; tınçı-/ténçé-; tınıl-/ténél- ; tırmal-/térmal- ; tigre-/tigré- ; tigreş-/tigréş- ; tigret-/tigrét- ; tiki/téki ; tikim/tégim ; tiḳiş-/téḳéş- ; tiḳit-/téḳét- ; tikme/tikmé ; tikü/tékü ; tiküle->tikili- ; tilge->tilġi- ; tiliş-/téliş- ; tilkü>tülke ; tilkü>tülki ; tinkle->téŋla- ; tiŋila-/téŋéla- ; tirek>tirek ; tireklik>tireklik ; tiren->tiren- ; tireş->tiriş- ; tirkeş>tirkeş ; tişle->çişli- ; tişlet->çişlet-; titiş-/tétéş- ; titreş->titreş-; tizle->tizle-; tizlet->tizlat-; tizme>tizma ; tiẓiş-/téẓéş- ; tiẓlin-/téẓlén- ; toġra->toġri-; toḳı-/toḳé- ; toḳış/toḳéş ; toḳıt-/tokét- ; toḳlı>toḳla ; toḳsun>toḳsan ; toḳuç>toḳuç ; toli>tolu ; topiḳ>topuḳ ; torıġa/toréġa ; toşġur->toşḳar- ; tozġır-/tozġér- ; tozıtġan/ tozétġan ; tõlet->tület-; tõŋüt-/tõŋit- ; tõpü>tõpé ; tuġaḳlıḳ/tuġaḳléḳ ; tulun>tolun ; tumlı-/tumlé- ; tumlıġ/tumléġ ; tumlıt-/tumlét- ; turḳın-/turḳén- ; tuşağ>çüşek ; tutuş-

>tutaş-; tuyın/tuyén ; tuzla->tuzli- ; tübüt>töbüt ; tübütle-/tübütlé-; tüge>tügü ; tüget->tüget-; tüglün->tüglen-; tügme>tügme ; tügün>tökün ; tüle->tüli- ; tülek>tülek ; tüne->tüni- ; tünek>tünek ; tünet->tünet- ; türmek>türmek ; tütüş-> tutuş- ; tüzlün->tüzlen-

1- -a->-e- değişmesi

tuşaġ>çüşek

2- -a>-e değişmesi

tana>dane

3- -a->-é- değişmesi

tarıġlıġ>tériḳliḳ ; tarıġ>térik ; taḳı>téḳi ; tapul->tépil- ; tazġar-/tazġér- ;

4- -a>-i değişmesi

toġra->toġri- ; tuzla->tuzli- ; taġla->taġli- ; tarasla->tarasli- ; tavuşla->tavuşli- ; tamġala->tamġili-

5- -a->-o- değişmesi

tarus>torus ; tamur>tomur ; tanuḳluḳ>tonuḳluḳ ; tanul->tonul- ; tanuş->tonuş- ; taşuġ>toşuḳ ; taḳaġu>toŋu ; taḳuḳ>toŋu ; taḳuḳluġ>toŋu

6- -a>-o değişmesi

taşu->toşu-

7 -e->-é- değişmesi

tepre->tébré- ; teŋle-/téŋlé- ; tepiş-/tépiş- ; ternek/térnék ; tigreş-/tigréş- ; tigret-/tigrét-

7 -e>-é değişmesi

teŋle-/téŋlé- ; tübütle-/tübütlé-

8- -e->-a- değişmesi

telgen->talḳan- ; tef>dap ; tizlet->tizlat-; temregü/tamragü ;

9- -e>-a değişmesi

tizme>tizma

10- -e->-i- değişmesi

tireş->tiriş- ; termaş->tirmaş- ; tiküle->tikili- ; tegiŋ>tiyin ; tergeş-/tirkeş- ;

11- -e>-i değişmesi

terle->terli- ; tezekle->tézekli- ; tinkle-->tiŋli- ; tiküle->tikili- ; tüle>tüli- ; tüne->tüni- ; tişle->çişli- ; tilge->tilġi-

12- -e->-ö- değişmesi

teve>tövé

13- -e->-ö- değişmesi

temür>tömür ; temürlük>tömürlük

14- -e->-ü- değişmesi

tegül>tügül

15- -e>-ü değişmesi

tüge>tügü

16- -ı>-a değişmesi

toḳlı>toḳla

17- -ı->-é- değişmesi

talpın->talpén- ; tinkle->téŋla- ; talḳılan-/talḳélan- ; talpır-/talpér- ; talpış-/talpéş- ; tamġalıḳ/tamgaléḳ ; tamındı/taméndé ; tamış-/taméş- ; tanış-/tanéş- ; taŋil-/taŋél- ; taŋin-/taŋén- ; taŋiz-/taŋéz- ; tapış/tapéş ; tarıġcı/taréğcé ; tarıḳ-/taréḳ- ; tarıl-/tarél- ; tarım/tarém ; tarımla-/tarémla- ; tarımsın-/tarémsén- ; tarın-/tarén- ; tarıtġan/tarétġan ; tartıġ/tartéġ ; tartın/tartén ; taşıḳ-/taşéḳ- ; taşıt-/taşét- ; taşıtġan/taşétġan ; tatıġlan-/tatéġlan- ; tatıġlıġ/tatéġléġ ; tatıġsa-/tatéġsa- ; tatıl-/tétél- ; tatır/tatér ; tatırġa/tatérġa ; tatırlıġ/tatérléġ ; tatıt-/tatét- ; tavılġuç/tawélguç ; tayıġ/tayéġ ; tayış-/tayéş- ; tayıt-/tayét- ; tıdış/tédéş ; tıġra-/téġra- ; tıġraş-/téġraş- ; tıġrat-/téġrat- ; tıkın-/tékén- ; tıḳtur-/téḳtur- ; tılıḳ-/téléḳ- ; tınçı-/ténçé- ; tınıl-/ténél- ; tırmal-/térmal- ; tiki/téki ; tikim/tégim ; tiḳiş-/téḳéş- ; tiḳit-/téḳét- ; tikü/tékü ; tiliş-/téliş- ; tiŋila-/téŋéla- ; titiş-/tétéş- ; tiẓiş-/téẓéş- ; tiẓlin-/téẓlén- ; toḳış/toḳéş ; toḳıt-/tokét- ; torıġa/toréġa ; tozġır-/tozġér- ; tozıtġan/ tozétġan ; tuġaḳlıḳ/tuġaḳléḳ ; tumlıġ/tumléġ ; tumlıt-/tumlét- ; turḳın-/turḳén- ; tuyın/tuyén ;

18- -i>-é değişmesi

tapi/tapé ; tapri-/ tapré- ; tarı-/taré- ; tarıġcı/taréğcé ; tamındı/taméndé ; tınçı-/ténçé- ; tikme/tikmé ; toḳı-/toḳé- ; tumlı-/tumlé- ;

19- -ı->-u- değişmesi

toḳın->toḳun- ; topıḳ>topuḳ ; tavıl>davul ; tamırlıġ>tomurluḳ

20- -ı>-u değişmesi

tolı>tolu

21- -i>-e değişmesi

teri>tére ;

22- -i->-ü- değişmesi

telmir->telmür- ; tepik/tepük ;

23- -u->-a- değişmesi

toşġur->toşḳar- ; toḳsun>toḳsan ; toḳuç>toḳuç ; tutuş->tutaş-

24 -u->-i- değişmesi

tapul->tépil- ; tamġur-/tamġir- ;

25 -u->-o- değişmesi

tulun>tolun

26 -u->-ü- değişmesi

tuşaġ>çüşek

27- -ü->-e- değişmesi

tüzlün->tüzlen- ; tüglün->tüglen-

28- -ü>-é değişimi

töpü>töpé

29- -ü->-i- değişmesi

tiküle->tikili- ; tõŋüt-/tõŋit- ;

30- -ü->-u- değişmesi

tütüş-> tutuş-

31- -ü->-ö- değişmesi

tübüt>töbüt ; tügün>tökün

32- -ö->-ü- değişmesi

tölet->tület-

6.2.2. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

taban>tapan ; tabanla-/tapanla- ; tadġun>tazġun ; taġla->daġla-; tah>taḫ ; taḳaġu>toḫu ; taḳuḳ>toḫu ; taḳuḳluġ>toḫu ; tamırlığ>tomurluḳ ; tamtur->tamdur-; tan>taŋ ; tana>dana ; tankıl->taŋıl- ; taŋut> taŋġut ; tapanlığ>tapanliḳ ; tapçur->tapşur-; tarığlığ>tériḳliḳ ; tarığ>térik ; taşuġ>toşuḳ ; tatığ>tatiḳ ; tavıl>davul ; tawġaç>tamġaç ; tavuşġan>tawşḳan ; tayanku>tayaŋu ; te-/de- ; tef>dap ; tefçit->tepçit-; tegiŋ>tiyin ; télgén->talḳan-; tengit-/teŋit- ; tenkeş-/ teŋeş- ; tenkle->teŋle-; teŋiz>déŋiz ; tepre->tébré- ; tepren->tevren- ; tepret->tɛbrɛt ; tetrü>tetür ; tırnaḳ>tırnaḳ ; tiḍ->tiy- ; tikiklik>tikiklig; tikim>tigim ; tilge->tilġi-; tiltür->tildür- ; tiŋ>diŋ; tiş>çiş ; tişi>çişi ; tişle->çişli- ; tişlet->çişlet- ; tizig>tiziḳ ; toḍ->toy- ; todun->toyun-; tolġaġ>tolġaḳ ; toşġur->toşḳar- ; tölet->tölletmek ; tuġtur->tuġdur- ; tuntur->tundur- ; turuḳluḳ>turuġluḳ ; tuş>çuş ; tuşaġ>çüşek ; tuşġur->çüşürmek ; tuşur->çüşür-; tutġaḳ>tutḳaḳ ; tutġun>tutḳun ; tutuġ>tutuḳ ; tuyaġlığ>tuyaḳliḳ ; tuytur->tuydur- ; tünkül->tüŋül- ; türlüg>türlük ; türün->türüm- ; tüş->çüş- ; tüşlük>çüşlük ; tüşür->çüşür-

1- -b->-p- değişmesi

taban>tapan ; tabanla-/tapanla-

2- -b->-v- değişmesi

tepren->tevren-

3- -ç->-ş- değişmesi

tapçur->tapşur-

4- -d->-z- değişimesi

tadġun>tazġun

5- -z̲>-y değişmesi

toz̲->toy- ; tiz̲->tiy-

6- -d->-y- değişmesi

todun->toyun-

7- -e->-é- değişimesi

tepil->tépil-

8- -f>-p değişmesi

tef>dap

9- -f->-p- değişmesi

tefçit->tepçit-

10- -g->-ġ- değişmesi

tilge->tilġi-

11- -g>-k değişmesi

türlüg>türlük

12- -ġ->-ķ- değişmesi

tavuşġan>tawşķan ; tutġaķ>tutķaķ ; toşġur->toşķar- ; tutġun>tutķun ; telgen->talķan- ; tizig>tiziķ

13- -ġ>-ķ değişmesi

tolġaġ>tolġaķ ; taşuġ>toşuķ ; tatiġ>tatiķ ; tapanliġ>tapanliķ ; tarıiġliġ>tériķliķ ; tamırliġ>tomurluķ ; tuyaġliġ>tuyaķliķ ; tariġ>térik; tuşaġ>çüşek ; tutuġ>tutuķ

14- -g->-y- değişmesi

tegiŋ>tiyin

15- -h>-h̲ değişmesi

tah>tah̲

16- -ķ->-ġ- değişmesi

turuķluķ>turuġluķ

17- -ķ->-ḫ- değişmesi

taķaġu>toḫu ; taķuķ>toḫu ; taķuķluġ>toḫu

18- -k>-g değişmesi

tikiklik>tikiklig ; tikim>tigim

19- -nk->-ŋ- değişmesi

tankıl->taŋıl-; tayanku>tayaŋu ; tenkle->teŋle- ; tünkül->tüŋül- ; tinkle-->tiŋli- ; tenkeş-/teŋeş- ; tengit-/teŋit- ;

20- -ŋ->-n- değişmesi

tirŋaķ>tırnaķ

21- -ŋ>-n değişmesi

tegiŋ>tiyin

22- -n>-ŋ değişmesi

tan>taŋ

23- -n>-m değişmesi

türün->türüm-

24- -p->-b- değişmesi

tepre->tébré- ; tepret->tɛbrɛt

25- t->ç- değişmesi

tiş>çiş ; tüş->çüş- ; tişle->çişli- ; tişlet->çişlet- ; tişi>çişi ; tuşur->çüşür- ; tüşlük>çüşlük ; tüşür->çüşür- ; tuş>çuş ; tuşġur->çüşürmek

26- t->d- değişmesi

tef>dap ; taġla->daġla-; teŋiz>déŋiz ; tavıl>davul ; tamtur->tamdur-; tana>dana ; tiŋ>diŋ ; te-/de- ;

27- -t->-d- değişmesi

tuytur->tuydur-; tuntur->tundur- ; tuġtur->tuġdur- ; tiltür->tildür-

28- -v->-m- değişmesi

tavġaç>tamġaç

6.2.3. ÜNLÜ DÜŞMESİ

-ı->Ø

tavuşġan>tawşķan

6.2.4. ÜNLÜ TÜREMESİ

-Ø->-i-

taplaş->tapilaş

6.2.5. ÜNSÜZ TÜREMESİ

-ŋ->-ŋġ- değişmesi

taŋut> taŋġut

toŋuz>toŋġuz

6.2.6. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ

l > ll değişmesi

tölet->tölletmek

6.2.7. GÖÇÜŞME

gş > şg değişmesi

tegşüt/teşgüt

1 DLT	taban	201
D-K	taban	"hoof (camel)" (173)
BA	taban	taban ; deve tabanı (I,400)
TTD	tapan	tugi tapini (I,520)
EN	tapan	I-taban (ayak tabanı) (389)
UTİL	tapan	heel , name of a plant (294)
GJ	tapan	1-put astiniŋ arḳa ḳismi 2-ayaġ kiyimniŋ şu cayġa toġra kélidiġan ḳismi (II,4)

2 DLT	tabanlA-	201
D-K	tabanla-<taban	"hoof (camel)" (173)
BA	tabanla-	*tevey tabanladı* deveye ayağıyla vurdu (III,342)
TTD	tapanla-	tapanlimaḳ , tapan bilen tepmek (III,467)
EN	tapan	1-taban (ayak tabanı) (389)
UTİL	tapan	1-put astiniŋ arḳa ḳismi (II,4)
GJ	tapan	heel (294)

3 DLT	tabcur-	354
D-K	tapšur-<tapčur-<tapiš-<tap-	"give over , entrust" (177)
BA	tapçur-	*men ogulni anasınga tapçurdum* ben çocuğu anasına tapşırdım , çocuğu ayırdım (II,175)
TTD	tapqur-	tapçurmaḳ~tapşurmaḳ (II,248)
EN	tapşurmaḳ	teslim etmek , vermek , emanet etmek , sunmak , havale etmek (389)
UTİL	tapşurmaḳ I	birer nersini şeḫsiyiniŋ yaki kolléktipniŋ ḳoliġa , iḫtiyariġa ötküzüp bermek (II,7)
GJ	tap~~tæp-	to find , to discover , to detect , to get , to provide , to invent , to gain , to gather , to understand (294)

4 DLT	tabI	540
D-K	tapi<tap	"satisfaction" (177)
BA	tapı	orta , ne uzun ne kısa ; bir şeye razı olmak (III,216)
TTD	tapï	ottura ; bir nersege razi boluş (III,298)
EN	tav (tavi) I	1-kişi organizminiŋ normal haliti , saḳliḳ (II,91)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

5 DLT	tabık	265
D-K	täpig<täp-	"kick" (185)
BA	tepik	tepme (I,386)
TTD	təpük	tipik (I,501)
EN	tepkü	itiş , çarpma , sarsıntı (402)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

6 DLT	tabın-	264-5
D-K	tapin-<tap-	"serve ; worship (God)" (177)
BA	tap-	*kul Tengrige tapdı* kul Allah'a taptı (II,3)
TTD	tapïn-	tivinmek , buysunmaḳ , hizmet ḳilmaḳ (II,197)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbin-	to worship , to adore (298)

7 DLT	tabış-	265
D-K	täpiš-<täp-	"kick" (185)
BA	tepiş-	*ol mening birle tepişdi* o , benimle tepişti (II,87)
TTD	təpix-	tipişmek , püt tipişmek (II,116)
EN	tépişmek	tepişmek (409)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

8 DLT	tablaş-	160
D-K	taplaš-<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	tepleş-	*olar bu ışıg kamug tapleşdiler* onlar bu işte hepsi razı oldular (II,206)
TTD	taplax-	razı boluşmaḳ , halaşmaḳ (II,295)
EN	tapilaş I	tenbih etmek , uyarmak , ikazda bulunmak (389)
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ	tap-~tæp-	to find , to discover , to detect , to get , to provide , to invent , to gain , to gather , to understand (294)

9 DLT	tabrA-	566
D-K	täprä-	"move" (186)
BA	tepre-	*tepredi neng* nesne tepredi , kımıldadı , hareket etti (III,277)
TTD	təbrə-	tevrimek , midirlimek (III,378)
EN	tépirlimak>tipirlimaḳ	çırpınmak , çabalamak (414)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ-~tebrɛ- ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

10 DLT	tabran-	566
D-K	täprän-<täprä-	"move" (186)
BA	tepren-	*teprendi neng* nesne teprendi (II,240)
TTD	təbrən-	tevrenmek (II,348)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tevrenmek<tevrimek	1-bir yerde o yaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ	tep-	to kick (303)

11 DLT	tabrat-	566
D-K	täprät-<täprä-	"move" (186)
BA	tepret-	*er teweseysin tepretti* adam devesini sıçrattı ; ol tepretti nengni o , bir şeyi tepretti , kımıldattı (II,329)
TTD	təprət-	loḳuldatmaḳ , sekretmek (II,483) ; tewretmek , itilmek (II,482)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tevrimek	2-silkinmek , titrimek (II,209)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

12 DLT	tabrI-	566
D-K	taprı-	"leap (camel)" (178)
BA	taprı-	*tewi taprıdı* deve sıçradı , hopladı (III,277)
TTD	taprï-	lokuldimaḳ , sekrimek (III,378)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ-~tebrɛ- ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

13	tabul-	265
DLT		
D-K	tapil-<tap-	"find" (177)
BA	tapul-	*tabuldı neŋ* nesne bulundu. (II-119)
TTD	tapul-	tipilmek (II-166)
EN	tépilmaḳ	bulunmak (409)
UTİL	tapşurmaḳ	1-birer nersini şeḫsiyniŋ yaki kolléktipniŋ ḳoliga , iḫtiyariġa ötküzüp bermek (II,7)
GJ	tapïl-~tæpïl ~tapæl-	to be found (294)

14	tadGUn	220
DLT		
D-K	tadγun	"river" (174)
BA	tadgun	Fırat ve ona benzer akan dere (I,438)
TTD	tadoɣun	tazġun , Fırat ve şuniŋga oḫşaş bir derya vadisi (ikini) (I,570)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tazγun	1-a small river running through (298)

15	tayAnkU	610
DLT		
D-K	tayaŋu<tayan-<taya-	"chamberlain" (182)
BA	tayanğu	mabeyinci , perdeci başı (III,380)
TTD	tayaŋu	tayanġu (III,380)
EN	tayanmaḳ	dayanmak , yaslanmak (395)
UTİL	tayanç	1-yardemde , yar-yölekte bolidiġan küç (II,98)
GJ		bulunamadı

16		
DLT	taf	167
D-K	täw	"deceit , trickery" (187)
BA	tef	dek , al , hile (I,332)
TTD	təf	hile (I,433)
EN	dap II	övünme , atıp tutma (93)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

17 DLT	tafcıt-	565
D-K	täwčit-<täwči-	"sew loosely" (188)
BA	tefçit-	*ol tonın tefçitti* o, elbisesini sıkıca geçmeli bir halde diktirdi (II,329)
TTD	təfqit-	tepçütmek , tepçütüp tiktürmek (II,482)
EN	tepçimek	teyellemek (401)
UTİL	tepçitmek<tepçimek II	tikiçlerni ziç ve bir-birige ulap tikmek (II,111)
GJ		bulunamadı

18 DLT	taGlA-	511
D-K	daγ (<taγla-)	"brand" (97)
BA	tağla-	*ol atın tağladı* o, atını dağladı (III,294)
TTD	taoɣla-	dağlimaḳ , tamġilimaḳ , tamġa basmaḳ (III,402)
EN	dağlimaḳ	kızdırmak , yakmak , dağlamak (92)
UTİL	dağlamaḳ>dağlimaḳ I	ḳiziḳ nersilerni tegküzüp , bésip köydürmek (II,20)
GJ	daγla-~da:γla-	to stain , to put a sign on , to brand , to tattoo (79)

19 DLT	tAh tAh	493
D-K	tah	" call for a falcon" (174)
BA	tah tah	salındıktan sonra doğanı veya şahini çağırmak için bir nida (III,117)
TTD	tah tah	tah-tah , laçin öçürülgandin kiyin çakiriş öçün iytilidiğan söz (III,162)
EN	tax	*u toxuni tax devetti* o , tavuğa kış kış dedi (384)
UTİL	taḫ	toḫuni ḳoğlaş , heydeşni bildüridiğan buyruḳ imasi (II,14)
GJ	taχ	1- shoo-away word for cocks and hens (291)

20 DLT	tak-	274
D-K	täg-	"reach" (183)
BA	teg-	*ol ewge tegdi* o , eve vardı (II,19)
TTD	təg-	tegmek , yetmek (II,25)
EN	tegmek	değmek , dokunmak *yerge tégey-tégey dep kaldi* yere değmeye az kaldı (397)
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	teg-~tek-~tɛk-	to touch , to hit , to strike down upon (305)

21 DLT	takA	546
D-K	täkä	"male antelope ; billy goat" (184)"
BA	teke	boynuzundan yay yapılan erkek geyik (III,228)teke (III,228)
TTD	təkə	erkek kiyik , onıŋ muŋuzidin yay yasilidü ; tike (III,316)
EN	téke	teke tag tékisi dağ tekesi ; teke *tag tékisi* dağ tekesi (408)
UTİL	téke	öçke , yava öçke , ceren ḳatarlıḳlarınıŋ erkikiniŋ piçilmiğini (II,431)
GJ	tekɛ	buck (306)

22 DLT	taKaGu; taKAGU yılİ	
D-K	taqaɣu	174 "calendar" ; 224 "fowl" , "cock" , "hen" (178)
BA	takagu; takagu yılı	tavuk ve horoza verilen ortak ad ; *takagu yılı* Türklerin on ikili yıllarından biri (I,447) ; tavuk yılı (I,346)
TTD	taḳaoɣu; taḳaoɣu yili	toḫu , toḫu cinsiniŋ omumi namı (I,582) ; toḫu yili (I,583)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫunıŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

23 DLT	takınk	606
D-K	täginŋ	"sable" (184)
BA	teginğ	tegin , samur (III,370)
TTD	təginŋ	tiyin (III,506)
EN	tiyin	I-sincap (415)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

24 DLT	taKI	545
D-K	taqi	"aleo ; another" ; "with" (178)
BA	takı	dahi , daha (III,226)
TTD	taḳï	téhi , yene (III,313)
EN	taḳi	1-halen , şimdi , şimdilik 2- dıkça , -ıncaya kadar (385)
UTİL	taḳ I	2-cüpsi şériki bolmi ġan , cüpsiz , yalġuz (II,59)
GJ	tæqi	knitted (299)

25 DLT	takşut	227
D-K	tägšüt<tägiš-<täg-	"exchange" (183)
BA	tekşüt	değişit , karşılık , bedel ; kalp akça vererek iyisini alma gibi (I,451)
TTD	təgxüt	teşküt , bir nersiniŋ orniġa birilgen bedel (I,589)
EN	tégişmek	II-değiştirmek (408)
UTİL	tekşi	3-oḫşaş , teŋmüteŋ (II,161)
GJ	tegiš-	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

26 DLT	taKuK	
D-K	taquq<taqaγu	224 "fowl" ; "cock" ; "hen" (178)
BA	takuk	tavuk (II,286)
TTD	taḳuḳ	toḫu (II,417)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫunıŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

27 DLT	taKuKluG	
D-K	taquqluγ<taquq< taqaγu	224 "fowl , cock , hen" (178)
BA	takuklug	*takuklug er* tavuğu olan adam (I,498)
TTD	taḳuḳluoŋ	"taḳuḳluġ er" tohuluk adem , tohusi bar adem (I,648)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫunıŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

28 DLT	takul	198
D-K	tägül	"not so" (183)
BA	tegül	değil (I,393)
TTD	təgül	tögül (I,510)
EN	tekik	yasak , men (398)
UTİL		bulunamadı
GJ	tügül	is not , not-existing (320)

29 DLT	talbın-	275
D-K	talpin-<*talpi-<tal-	"flutter" (174)
BA	talpın-	*kuş talbındı* kuş talbındı , çırpındı (II,239)
TTD	talpïn-	telpunmaḳ , intilmek (II,347)
EN	telpünmek	1-ellerini sallamak 2-çırpınmak (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpuγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

30 TR9T	talbır-	275-6
D-K	talpir-<tal-	"strike" (174)
BA	talpır-	*kuş talpırdı* kuş kanadıyla dalbındı (II,173)
TTD	talpïr-	telpunmaḳ , intilmek , kanat ḳaḳmaḳ (II,244)
EN	telpünmek	1-ellerini sallamak 2-çırpınmak (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpuγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

31 DLT	talbış-	275
D-K	talpiš-<*talpi-<tal-	"flutter" (174)
BA	talpış-	*kuşlar kamug talpışdı* kuşlar bütün talpıştı (II,205)
TTD	talpïx-	telpunuşmaḳ , intilişmek , lepildeşmek , yelpunuşmaḳ (II,293)
EN	telpünüş	1-ellerini sallama 2-çırpınma (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpuγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

32 DLT	talkan	571
D-K	tälgän-<tälgä-	"annoy , anger" (184)
BA	telgen-	*ol angar bulgandı* , telgendi , o , ona kızdı , içlendi , tellendi (II,242)
TTD	təlgən-	aççıḳlanmaḳ , tirikmek (II,351)
EN	talkanmak	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan ḳilmaḳ	2-parçe-parçe ḳilmaḳ ; uvimaḳ (II,79)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

33 DLT	talKılan-	215
D-K	tarqa~talqa	"sour grapes" (179)
BA	talkalan-	*üzüm talkalandı* üzüm talkalandı , üzüm koruklandı , salkım koruk oldu (III,201)
TTD	talqïlan-	şıŋgileşmek , örilişmek , övçilimek (III,279)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaq taşlaydiğan dereh yaki çatqal (II,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

34 DLT	talmır-	356
D-K	tälmir-<tälim	"turn right and left" (184)
BA	telmir-	*er telmirdi* adam çok bakındı (II,179)
TTD	təlmir-	telmürmek , tikilip karimaq (II,255)
EN	telmürmek	intizar olmak (399)
UTİL	telmürmek	köz üzmey , qarimaq , umid kütmek (II,138)
GJ	tɛlmúr-	to look watchingly (in expectation) (302)

35 DLT	talU	214
D-K	tälü~telwä	"crazy" ; 548 "stupid" (184)
BA	telü	ahmak (III,232)
TTD	təlü	telve (III,232)
EN	telve	I-akılsız , deli (399)
UTİL	telve	2- asanla aççiqlinip huylinip qilidiğan , saraŋ , kac (II,183)
GJ	telbɛ	fod , foolish (302)

36 DLT	talwA	214
D-K	telwä	"crazy" (184)
BA	telwe	deli (I,426)
TTD	təlvə	telve , saraŋ (I,556)
EN	telve	akılsız , deli (399)
UTİL	telve	2-asanla aççiqlinip huylinip qalidiğan , saraŋ , kac (II,183)
GJ	tɛlbɛ	fool , foolish (302)

37 DLT	tamGAlA-	213
D-K	tamγala<tamγa	"seal" (176)
BA	tamgala-	*ol bitik tamgaladı* o , kitaba , mektuba hakanın damgasını vurdu (III,353)
TTD	tamoɣala-	tamġilimaḳ (III,482)
EN	tamgilanmak	damgalanmak (388)
UTİL	tamġalamaḳ>tamġilimaḳ	tamġa basmaḳ , tamġa urmaḳ , tamġa ḳoymaḳ (II,88)
GJ	tamγula-	to stamp (293)

38 DLT	tamGalıK	263
D-K	tamγaliq<tamγa	"private table" ; "small ewer" (176)
BA	tamgalık	bir kişilik sofra ; hakandan başka kimsenin üzerinde yemek yememesi için damga vurulmaya hazırlanmış sofra ; küçük ibrik (I,527)
TTD	tamoɣalïḳ	bir kişilik dastihan ; kiçik ivrik (I,682)
EN	tamġa ; tammaḳ	damga ; damlamak (388)
UTİL	tamaḳ II ; tamġa ; tammaḳ	ġiza , taam , yémeklik (II,83) ; 1-nerse ve her ḫil mehsulat ḳatarlıḳlarnıŋ kimge ve ḳaysi orunġa tégişlik ikenlikini körsetiş , türde ayriş üçün , het yaki bekge oyul ġaṅḳoral (II,87) ; tim-tim kélip téḳin çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamaq ; tamdur-	food ; owner's mark ; to cause to drip (293)

39 DLT	tamGur-	277
D-K	tamγir-<tam-	"drip" (175)
BA	tamgur-	*suw tamgurdı* su damlyayazdı (II,179)
TTD	tamoɣir-	tamġili ḳopmaḳ , tamçiliġili turmaḳ (II,254)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip téḳip cüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït-~tæmït-~tɛmit-	to drip , to drop (293)

40 DLT	tamındı	227
D-K	tamındı <tamin-<tam-	"drip" (175)
BA	tamındı	*tamındı suw su* damlası (I,450) ; ol özinge yag tamındı o , kendisi için yalnız başına sütten yağ çıkardı (II,149)
TTD	tamïndï	tamïndï suv tamġan su (I,587) ; timtivaldi (II,210)
EN	témin ; témiş	damla ; damlama (408)
UTİL	tamçilimaķ	tamçe-tamçe bolup çüşmek , sirġimaķ (II,87)
GJ	tam-	to drip (292)

41 DLT	tamırlıG	248
D-K	tamurluγ<tamar	"vein" (176)
BA	tamırlığ	*tamırlıg et* damarlı , sinirli et (I,495)
TTD	tamirliŋ	"tamirliġ et" tomurluķ siŋirliķ guş , bulçuŋ guş (I,644)
EN	tomur	1- kök 2- damar (419)
UTİL	tomurluķ	tomuru bar , tomurdin terkib tapķan (II,286)
GJ	tomor	pulse ; "aq tomor" nerve (311)

42 DLT	tamış-	277
D-K	tamıš-<tam-	"drip" (175)
BA	tamış-	*suw tamışdı* su damladı (II,110)
TTD	tamïx-	timişmek , tamçimek~tamçilimek (II,152)
EN	tammaķ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	1-suyuķluķniŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik-içik parçilar , suniŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

43 DLT	tamrakU	246
D-K	tämrägü	"tetter (skin disease)" (185)
BA	temregü	temregi (I,491)
TTD	tamragü	temretke (I,639)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛmɛr'etkú	"eczeme" (302)

44 DLT	tamtur-	277
D-K	tamtur-<tam-	"drip" (175)
BA	tamtur-	*anıng agzınga suw tamturdı* onun ağzına su damlattırdı (II,175)
TTD	tamtur-	tamdurmaḳ (II,248)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamdurmaḳ<tammaḳ	tim-tim ḳilip téḳip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

45 DLT	tamur	182
D-K	tamur~tamar<tam-	"vein" (176)
BA	tamur	damar (I,362)
TTD	təmur	tomur (I,469)
EN	tomur	kök , damar (419)
UTİL	tomur	1-ḳan suyuḳluvı adem bedinide ayliniş davamida ötidi ġan neyçisiman toḳulma , organ. 2-yürek herikitiniŋ neticiside ḳanniŋ tépişi tomurniŋ soḳuşi (II,285)
GJ	tomor	pulse , nerve , artery (311)

46 DLT	tamur	182	
D-K	tämür	"iron" (185)	
BA	temür	demir (I,361)	
TTD	təmür	tomur (I,468)	
EN	tömür	demir (424)	
UTİL	tömür	1- kül reŋ yaki aḳuç kömüş reŋ , sozülüşçan , sumuruşçan métal élément , ḫimiyivi belgisi Fe (II,367)	
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr		iron (314)

47 DLT	tamurluk	182	
D-K	tämürlüg,lük<tämür	"iron" (185)	
BA	temürlük	demir eritilen ve süzülen yer (I,506)	
TTD	təmürlük	tömür iritilidiġan yer (I,658)	
EN	tömürlük	demirden (424)	
UTİL	tömürlük	1-terkibide tömür bar (II,370)	
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr		iron (314)

48 DLT	tanA	549
D-K	tana	"grain of coriander" (176)
BA	tene	Farsça *dane* kelimesinden alınmıştır zannederim. Türkler buna *tene* demişlerdir. (III,44) ; susam , mışmış gibi şeyler (III,236)
TTD	tənə ; tana	*tənə* sözi Parsça *dane* sözidin ilkin ġan (III,58) ; tanakçe~danekçe (III,324)
EN	dane ; dan	tane , tohum (93)
UTİL	dane-dane	1- birdane-birdanidin türidi ġan , daniliri ayrilip türidiġan (II,31)
GJ	da:nɛ~danɛ	corn , grain , piece , lump (80)

49 DLT	tanış-	526
D-K	taniš-<tan-	"disclaim" (176)
BA	tanış-	*olar meni tanışdı* onlar birbirinin borcunu inkar ettiler (II,112)
TTD	tanïx-	tinişmek (II,155)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenliḳlirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

50 DLT	tankaş-	599-600
D-K	täŋäš-<täŋ	"equal , like" (185)
BA	tengeş-	*tengeşdi neng* nesne denkleşti , bir şey bir şeye denk oldu (III,393)
TTD	təŋəx-	təŋleşmek (III,536)
EN	teŋeş	karşılaştırma , mukayese , benzeti , nazaran (401)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiḳ ; baraver (II,166)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

51 DLT	tankıl-	614
D-K	taŋil-<taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	tanğıl-	*tanğıldı baş* baş sarıldı (III,395)
TTD	taŋïl-	tiŋilmek (III,539)
EN	taŋmaḳ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaḳ	tarḳitiş , icra ḳilişni vaḳitliḳ toḫtitip ḳoymaḳ ; vaḳitliḳ küçidin ḳaldurmaḳ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

52 DLT	tankın-	614
D-K	taŋin-<taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	tanğın-	*er başın tangındı* adam başını sargı ile sardı (III,395)
TTD	taŋïn-	tiŋiwalmaḳ (III,539)
EN	taŋmaḳ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaḳ	tarḳitiş , icra ḳilişni vaḳitliḳ toḫtitip ḳoymaḳ ; vaḳitliḳ küçidin ḳaldurmaḳ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

53 DLT	tankıt-	614
D-K	täŋit-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	teŋğit-	*er okın teŋğitti* adam okunu göğe doğru yükseltti (III,396)
TTD	təŋit-	asmanġa karitip atti (III,540)
EN	teŋziçilik	açık hava satıcılığı (401)
UTİL	taŋ I	1-kün çiḳişiniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

54 DLT	tankız-	615
D-K	taŋiz-<taŋ-	"swell up" (177)
BA	tanğız-	*er öpkesinde tangızdı* adam öfkesinden şişti (III,393)
TTD	taŋïz-	isilmek , köpmek (III,536)
EN	teŋlik	II-sıkışık , nefes darlığı ; acı , üzüntü , keder (401)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

55 DLT	tankız	603
D-K	täŋiz	"sea" (185)
BA	tengiz	deniz (III,363)
TTD	təŋiz	diŋiz (III,497)
EN	déŋiz	deniz (101)
UTİL	déŋiz	1-okyanniŋ ḳoruḳluḳḳa tutaşḳan yaki ḳuruḳluḳḳa içkirilep kirgen bir böliki (III,152)
GJ	tɛŋgiz	sea , lake (303)

56 DLT	tankla-	599-600
D-K	täŋlä-<täŋ	" equal , like" (185)
BA	teŋğle-	*bir neng birge tengledi* bir şeyi bir şeye denk etti (III,403)
TTD	təŋlə-	təŋlimek , təŋ kilmek (III,550)
EN	teŋleş I	I- eşit yapma , denkleştirme (401)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiķ ; baraver (II,166)
GJ	tɛŋlɛštúr-	to fit in , to fit together (303)

57 DLT	tanklaş-	599-600
D-K	täŋläš-<täŋlä-<täŋ	"equal , like" (185)
BA	teŋğleş-	*bir neng birge tengleşdi* bir şey bir şeyle denkleşti , denk oldu (III,398)
TTD	təŋləx-	təŋleşmek (III,543)
EN	teŋleş-	I- eşit yapma , denkleştirme (401)
UTİL	teŋleşmek	1- teŋ , baraver halġa kelmek , teŋorunda turmaķ ; baraverleşmek (II,176)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

58 DLT	tankut	602
D-K	taŋut	" a tribe of the Turks dwelling near Şin. (242)
BA	teŋğüt	Çin yakınında oturan Türklerden bir bölük (III,362)
TTD	taŋut	taŋut , Türklerdin bir kabile bolup , olar Çin ġa yikin caylaşġan (III,495)
EN	taŋġut	Tibetli , Tibet milleti (389)
UTİL	taŋġutlar	ķedimki çiyaŋlarniŋ bir tarmiķi , yeni hazirķi zaŋzularniŋ ata-boviliri bolup (II,71)
GJ	tangγut	Tangut (293)

59 DLT	tanuKluK	251
D-K	tanuqluq<tanuq<tanu-	"witness" (176)
BA	tanukluk	şahitlik , tanıklık (I,503)
TTD	tanuķluķ	tonuķluķ , göwaliķ (I,655)
EN	tonuķluķ	tanıklık (419)
UTİL	tonuġusiz	tonuġili bolmaydiġan , tonuvéliş mümkin bolmaydiġan (II,291)
GJ	tonur~tonu~tono-	to know , to recognize (311)

60 DLT	tanul-	564
D-K	tanul-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanul-	*angar söz tanuldı* ona söz söylendi , söz geçildi (II,130)
TTD	tanul-	tonulmaḳ , tonup birilmek (II,182)
EN	tonuşturmaḳ	sunmak , takdim etmek , tanıtmak (419)
UTİL	tonulmaḳ	3-öz üstige almaḳ , iḳrar ḳilmaḳ (II,292)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

61 DLT	tanuş-	564
D-K	tanuš-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanuş-	*olar ikki söz tanuştı* onlar birbirine söz danıştılar (II,112)
TTD	tanux-	söz tonuşmaḳ , çikileşmek (II,154)
EN	tonuş	tanış , tanıdık , itiraf , bilgi , fikir , bilinç (419)
UTİL	tonuşmaḳ	3-bilmek , çüşenmek , heverdar bolmaḳ (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

62 DLT	tapanlıG	201
D-K	tabanliγ<taban	"hoof (camel) (173)
BA	tabanlıg	tabanlı (I,499)
TTD	tapanlioı	"tabanlıġ tevi" tapanlik tüge , paypaḳlik tüge (I,649)
EN	tapan	1-taban (ayak tabanı) 2-ispit 3-ökçe (389)
UTİL	tapanlik	tapını bar , tapan ornıtıl ġan (II,6)
GJ	tapan	heel ; "töge tabanı" name of plant (294)

63 DLT	tapış	184
D-K	tapiš<tap	"mutual trust" (177)
BA	tapış	iki adam işlerini birbirine tapşırma , vekilleşme (I,367)
TTD	tapïx	tapilaş. İkki ademniŋ bir-birige iş tapşuruş , havale ḳilişi (I,475)
EN	tapilaş I	tenbih etme , uyarma , ikazda bulunma (389)
UTİL	tapilimaḳ	birer iş yaki birer mesiliniŋ hel ḳiliniş bïciriliş saḳlinişi ḳatarliḳlarni bir kimge tapşurmaḳ ; çïkilimek (II,9)
GJ		bulunamadı

64 DLT	tar	509
D-K	tär	"sweat; wages" (186)
BA	ter	ter (I,322) ; ücretle çalışana verilen para (III,148)
TTD	tər	ter , tirikiş (422) ; iş hakḳı üçün birilġen puḫ (III,203)
EN	ter	ter (402)
UTİL	ter I	1-adem ve başḳa canlıḳlarnıŋ térisi astidiki meḫsus bezler teripidin acritilġan suyuḳluḳ 2-ecir , emgek (II,125)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

65 DLT	taraslA-	524
D-K	tarasla-<tar-	"disperse (troops)" (178)
BA	tarasla-	*alp çerig tarasladı* yiğit , askeri dağıttı (III,332)
TTD	tarasla-	tiri-piren kilivetmek , tüzitivetmek , batur eskerlerni tiri-piren kilivetmek (III,453)
EN	taralmaḳ	1-dağılmak (390)
UTİL	taraslamaḳ>taraslimaḳ	taras ḳilip avaz çıḳarmaḳ (II,19)
GJ		bulunamadı

66 DLT	tarI-	559
D-K	tari-	"till" (179)
BA	tarı-	*ol tarıg tarıdı* o, ekin ekti (III,262)
TTD	tarï-	tirimek (179)
EN	térilmek	I-ekilmek II-toplanmak (409)
UTİL	térimaḳ	1-ziraetlerniŋ uruḳini yerge çeçip , kömmek (II,427)
GJ	teri~teji-	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306)

67 DLT	tarI	542
D-K	täri	"skin" (186)
BA	teri	deri (III,221)
TTD	təri	tire (III,305)
EN	tére	II-deri (409)
UTİL	tére	1-müskülni orap turġuçi ten
GJ	terɛ~tɛrɛ~tejɛ	skin , hide (306)

68 DLT	tarıG	187
D-K	tariγ<tari-	"cereal crops" ; "wheat" (179)
BA	tarığ	ekin bu , genel bir addır. (I,373) ; bütün Türklerce *buğday* ; Oğuzlarca *darı* , bu kullanış yanlıştır ; onlar buğdaya *aşlık* derler. (I,373)
TTD	tarïoɣ	aşlıḳ , bu danlıḳ ziraetlerniŋ umumi isimi (I , 483) ; bu köpçilik Türk ḫalḳliri tilida *buġday* digen bolidi ; yal ġuz Oğuzlar bu sözni *térik* digen menide ḳollinidü. (I,483)
EN	térik	darı (térikçilik: ekincilik) ; darı (409)
UTİL	tarımaḳ I	tarġaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlıḳnıŋ çigikini yeşmek ; talmutal , danmudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tïrïγ~tïrïq~ tærïγ~tæjiγ	millet (307)

69 DLT	tarıGcI	187
D-K	tariγči<tariγ<tari-	"cereal crops" , "wheat" (179)
BA	tarığcı	çiftçi , ekinci (III,242)
TTD	tarïoɣqï	diḫan (III,333)
EN	trikçilik	ekincilik . çiftçilik (409)
UTİL	térikçiliḳ	1-ziraet tériş , perviş ḳiliş , yiġiş işliri ; déhḳançilik (II,425)
GJ	teri~teji-	to cultivate , to graw , to plant , to sow (306)

70 DLT	tarıGlıG	251
D-K	tariγliγ<tariγ<tari-	"granary" (179)
BA	tarıglıg	*tarıglıg yer* ekin bulunan yer , anbar (I,496)
TTD	tarïoɣlïoɣ	"tarıġlıġ yer" tériḳliḳ yer , ékinzarliḳ , aşlıḳ ambirimu şundaḳ diyilidü (I,646)
EN	térikçilik	ekincilik , çiftçilik (409)
UTİL	tériḳliḳ I	térik térilġan cay , térik köp ösken , térik basḳan yer étiz (II,425)
GJ	terimaq	cultivation (307)

71 DLT	tarıK-	508
D-K	tariq-<tar	"narrow" (178)
BA	tarık-	*yer tarıktı* yer daraldı (II,115)
TTD	tarïḳ-	taraymaḳ , tarlaşmaḳ (II,158)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tarlïq~ta:lïq	strait , anguish (295)

72 DLT	tarıl-	524
D-K	tarıl-<tar-	"disperse (troops) (178)
BA	tarıl-	*tarıg tarıldı* ekin ekildi ; *tarıldı neng* nesne ayrıldı (II, 126)
TTD	tarïl-	tirilmek , çiçilmek ; tarïldï neŋ nerse çiçildi (II,176)
EN	térilmek ; tariliş	1- ekilmek II-toplanmak (409) ; I-dağılma II-taralma (391)
UTİL	térimaḳ ; tarimaḳ I	1-ziraetlerniŋ uruḳini yerge çeçip , kömmek (II,427) ; tarġaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç saḳal ve şu ḳatarliḳniŋ çigikini yeşmek ; talmutal danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	teri~teji- ; taraqa:j ~taraq'aj	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306) ; dispersed , scattered (295)

73 DLT	tarım	199
D-K	tarim	"a place on the frontier of Uighur near Kuča" ; "river channels that flow into swamps or deserts" (242) ; 199 "title for princesses" (187)
BA	tarım	Tekinlere ve Afrasiyab soyundan olan hatunlara ve bunların büyük , küçük çocuklarına karşı söylenen bir kelimedir ; göllere , kumluklara dökülen çay kolları ; Uygur sınırında Köçe adında bir yerin yanında bir yer adı (I,396)
TTD	tarïm	Téginlerge , Afrasiyap evladin bol ġanḫénimlarġa şuniŋdek ölarniŋ uluġ oşşaḳ baliliriġa ḫas bir söz ; köl ve ḳumluḳlarġa ḳoyulidiġan derya tarmaḳliri (tarmaḳ derya) ; tarim , Uyġurlar çégrisidiki kuça digen yrniŋ yénidiki bir cay (I,514)
EN	tarmaḳ I	dal , şube , budak , kol (391)
UTİL	tarimaḳ	1-toptin ayrilmaḳ ; çéçilmaḳ , tarḳimaḳ (II,37)
GJ	tar'am~tæra'am~tɛra:m	a stream branching off into many , nom. geogr. Toguz Taram (295)

74 DLT	tarımlA-	199
D-K	tarimla-<tarim<tar-	"river channels that flow into swampes or deserts" (178)
BA	tarımla-	*ol öküzni tarımladı* o , ırmağı , bir adadan öbür adaya atlamak suretiyle geçti (III,341)
TTD	tarïmla-	o , deryaniŋ bolunup aḳḳan yiridin ötti (III,467)
EN		bulunamadı
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su éḳinliri ve şu ḳatarliḳlariniŋ acrilip çiḳḳan ḳismi ; böliki , şaẖçe (II,33)
GJ		bulunamadı

75 DLT	tarımsın-	559
D-K	tarimsin-<tari-	"till" (179)
BA	tarımsın-	*ol tarıg tarımsındı* o , gerçekten ekin ekmediği halde eker göründü (II,259)
TTD	tarïmsïn-	tiriydiġandek körünmek (II,376)
EN	térim	ekim (409)
UTİL	térimaḳ	1-ziraetleriniŋ uruḳini yerge çéçüp , kömmek (II,427)
GJ	terimaq	cultivation (307)

76 DLT	tarın-	559
D-K	tarin-<tari-	"till" (179)
BA	tarın-	*er tarıg tarındı* adam ekin eker göründü (II,145)
TTD	tarïn-	tirivalmaḳ , tiriydiġandek körünmek (II,205)
EN	tériliş	I-ekilme (409)
UTİL	térilmaḳ	1-ziraetleriniŋ uruḳini yerge çéçip , kömmek (II,427)
GJ	terimaq	cultivation (307)

77 DLT	tarıtGAn	559
D-K	tarityan<tarit-<tari-	"till" (179)
BA	tarıtgan	*bu er ol telim tarıg tarıtgan* bu adam tohumu çok ektiren kimsedir (I,514)
TTD	tarïtoɣan	tiritidiġan (I,667)
EN	térim	ekim (409)
UTİL	tirimaḳ	1-ziraetleriniŋ oruḳini yerge çéçilip , kömmek (I,427)
GJ	teri-~teji-	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306)

78 DLT	tarlA-	572
D-K	tärlä-<tär	"currycomb , clean off sweat and dung (horse)" (186)
BA	terle-	*at terledi* at terledi (III,293)
TTD	tərlə-	terlimek , tazilimek (III,400)
EN	ter	ter (402)
UTİL	terlemek>terlimek	1-bedendin ter çikmaḳ (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

79 DLT	tarlat-	509
D-K	tärlät-<tärlä-<tär	"sweat; wages" (186)
BA	terlet-	*ol atın terletti* o, atını terletti (II,342)
TTD	tərlət-	terletmek , taratmaḳ , tatilatmaḳ (II,500)
EN	terletmek	terletmek (403)
UTİL	terletmek<terlimek	1-bedendin ter çikmaḳ , ter basmaḳ (II,136)
GJ	tɛrlɛt-	to perspire (304)

80 DLT	tarlık	240
D-K	tärlik<tär	"saddle felt" (186)
BA	terlik	teri çekmek için eğerin veya planının altına konulan keçe (I,476)
TTD	tərlik	terlik , terni sumuruvéliş öçün toḳumniŋ astiġa sélinidiġan kiġiz (I,622)
EN	terlik	terli , terlemiş (403)
UTİL	terlik	at-uluġlarġa toḳulidiġan égerge ter ötküzmeslik , un ı asrapḳéliş üçün onıŋ astıġa sélinidiġan içmek , yopuḳçe (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

81 DLT	tartıG	232
D-K	tartiɣ<tart-	"summons" (of king)" ; "girth (saddle)" (180)
BA	tartığ	bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması ; yük ipi , denk sargısı (I,462)
TTD	tartïoŋ	ḫaḳan çakiriġi ; tartiḳ , yükniŋ tartiġi (I,603)
EN	tartilmaḳ	1-gergin hale getirilmek , çekilmek 2-sürüklenmek 3-tartılmak , ölçüp biçilmek 4-cezalandırılmak , işe celbedilmek 5-öğütülmek , ufalanmak , 6-azalmak , kısalmak , çekilmek , gerilmek 7-sunmak , vermek ; 3-tartılmak , ölçüp biçilmek , kilosuna bakmak (391)
UTİL	tartımlıḳ ; tartmaḳ	kişniŋ dikḳatini özige celip ḳilidiġan ; yékimlik (II,27) ; 12-éġirlikni ölçimek , çiŋlimaḳ (II,25)
GJ	tart~ta.rt~ta:t~ta.t-	to draw , to pull , to subtract , to suck , to bend (296)

82 DLT	tartIn	219
D-K	tartin<tart-	"band , retinue ; provisions" ; 286 "be solicitous" (180)
BA	tartın	yiyecek , başka bir yerden getirilen zahire (I,435) ; *er oglınga tartındı* adam oğlunu özledi ona acındı. Göçebeler şehirden buğday götürseler yine böyle denir (II,240)
TTD	tartïn	sunulġan aş , başka öydin kirgen tamaḳ (I,567) ; tartışmaḳ , ḳisinmaḳ , tartmaḳ , toşimaḳ , tügünmek (II,348)
EN	tartuk	I-armaġan , hediye II-ödül , mükafat (392)
UTİL	tartuḳ	bir kimge inam , teḳdim ḳilinġan nerse ; hediye , sovġa (II,25)
GJ		bulunamadı

83 DLT	tarus	184
D-K	tarus	"roof" (179)
BA	tarus	Evin çatısı (I,366)
TTD	tarus	torus (I,474)
EN	torus	tavan (421)
UTİL	torus	öy içiniŋ üsti ḳismi , şip (II,237)
GJ	torus ~ tous	ceiling (312)

84 DLT	taşıK-	326-7
D-K	tašiq-<taš	"go out" (180)
BA	taşık-	*er ewdin taşıktı* adam evden çıktı (II,116)
TTD	taxïḳ-	çiḳmaḳ , taşḳiri çiḳmaḳ (II,160)
EN	taşḳarḳi	dış , harici (393)
UTİL	taşlimaḳ	4-özini atmaḳ (II,52)
GJ	tašqarï~tašqærï~tašqæï	out , outside (296)

85 DLT	taşıt-	270
D-K	tašit-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşıt-	*tarıg taşıttı* buğday taşıttı (II,307)
TTD	taxït-	toşutmaḳ (II,449)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	taşlimaḳ	5-birer cayda ḳaldurmaḳ (II,52)
GJ	tašqar-	to cause to overflow (296)

86 DLT	taşıtGAn	270
D-K	tašitγan<tašit-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşıtgan	taşıran (I,514)
TTD	taxïtoɣan	taştüridiġan (I,668)
EN	taşmaḳ	taşmak ,dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

87 DLT	taşıtGAn	561
D-K	tašitγan<tašut-<tašit-<tašu-	"convey , transport" (180)
BA	taşıtġan	taşıtan (I,514)
TTD	taxïtoɣan	toşutidiġan (I,668)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	toşumaḳ	1-bir orundin yene bir orun ġa yötkimek 2-oparmaḳ , yetküzmek (II,248)
GJ	taš-	to overflow (296)

88 DLT	taşU-	561
D-K	tašu-	"coney , transport" (180)
BA	taşu-	*ol efge yarmak taşudı* o eve para taşıdı (III,266)
TTD	taxu-	toşumaḳ (III,363)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	taşlimaḳ	5- birer cayda ḳaldurmaḳ yaki bir kimniŋ iḫtiyariġa ötküzüp bermek (II,52)
GJ	taš	out , outside (296)

89 DLT	taşUG	207
D-K	tašuγ<tašu-	"convey , transport" (180)
BA	taşuġ	taşınabilen mal , eşya ; menkul mal (I,411)
TTD	taxuoɣ	tuşaḳ , tuşuşḳa bolidiġan mal ve şuniŋga oḫşaş nersiler (I,536)
EN	toşuguçi	taşıyan , nakil eden ; bir yerden bir yere götüren (422)
UTİL	toşuḳ II	toşup yötkep kélinġan nerse (II,248)
GJ	taš	out , outside (296)

90 DLT	tAtıG	557-8
D-K	tatıγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatığ	tat , dat , lezzet (I,408)
TTD	tatïoɣ	tatiḳ~tétïḳ , tatlïḳ (I,530)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti , yaḫşi , temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

91 DLT	tatıGlan-	557-8
D-K	tatiγlan-<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıglan-	*üzüm tatıglandı* üzüm tatlandı (II,265)
TTD	tatïoɣlan-	tem kirmek , tatliḳ bolmaḳ (II,385)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi temliḳ , mezziliḳ (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

92 DLT	tatıGlıG	557-8
D-K	tatiγliγ<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıglıg	*tatıglıg neng* tatlı nesne (I,495)
TTD	tatïoɣlïoɣ	"tatığlıġ neŋ" tatliḳ nerse (I,645)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatlıḳ	1- temi , lezziti yaḫşi temlik , mezzilik 2- lezzet , huzur béġişlaydiġan , şérin (II,10)
GJ	tatlïq~tatlïγ	palatable , delicious , sweet (of taste) (297)

93 DLT	tatıGsA-	557-8
D-K	tatiγsa-<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıgsa-	*er tatıgsadı* adamın canı tatlı istedi (III,333)
TTD	tatïoɣsa-	tatliḳsirimaḳ , tatliḳ (nerse) yigüsi kelmek (III,454)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezziti yaḫşi , temilk , mezzilik (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

94 DLT	tatıl-	557-8
D-K	tatil-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıl-	*aş tatıldı* aş tatıldı (II,120)
TTD	tətïl-	tétiklendi, zirek boldi (II,167)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi , temlik , mezzilik (II,110)
GJ	tatï-~ tætï-	to taste (297)

95 DLT	tatır	182
D-K	tatir	"steppe" (181)
BA	tatır	*tatır yer* suyu , ağacı olmayan kıraç yer (I,361)
TTD	tatïr	tétir , tékir "titir yer" , susiz ve dereḫsiz yer (I,468)
EN	tatirik	sarı , solgun , benzi uçmuş (394)
UTİL	tatıraŋ	kétip ketken , ḳurġaḳ ; hiç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

96 DLT	tatırGA	245
D-K	tatirqa	"a white tanned skin" (181)
BA	tatırga	*tirşe* denilen serpilenmiş beyaz deri (I,489)
TTD	tatïrġa	aşlanġan aḳ tére (I,637)
EN	tatirik	sarı , solgun , benzi uçmuş (394)
UTİL	tatiraŋ	ḳétip ketken , ḳurġaḳ héç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

97 DLT	tatırlıG	247
D-K	tatirliγ<tatir	"steppe" (181)
BA	tatırlıg	tatırlıg yer toprağı düz olmakla beraber sert olan yer (I,494)
TTD	tatïrlïoɣ	"tatirliġ yer" tétir yer , tüz ve ḳattiḳ yer (I,643)
EN	takir	düz , dümdüz , çıplak (385)
UTİL	tatiraŋ	kétip ketken , ḳurġaḳ ; hiç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

98 DLT	tatıt-	557-8
D-K	tatit-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıt-	*tuz aşıg tatıttı* tuz aşı tadıttı (Herhangi bir şey başka bir şeyin tadına tesir edersre yine böyle denir) (II,299)
TTD	tatït-	tititmek , temlik ḳilmaḳ , tem kirgüzmek (II,436)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

99 DLT	tatru	212
D-K	tetrü~*tetür-	"inverted" (187)
BA	tetrü	her şeyin tersine dönmüşü (I,420)
TTD	tətrü	tetür , her nersiniŋ tetüri (I,458)
EN	tetür	ters , arka , yanlış , zıd , aykırı (405)
UTİL	tetür	1- Birer nersiniŋ aldı teripige nisbeten ḳarımuḳarşı bolġan ; keyni , arḳa 2- Öŋ ḳilinnidiġan iş-heriketniŋ eksi (II-115)
GJ	tɛrtúr~tɛtúr~ tetú~tetú	inverted , inside out , the wrong way , wrong (304)

100 DLT	taway	544
D-K	tewe~dävä	"camel" (188)
BA	tewey	deve (III,225)
TTD	təvə	tüge (III,311)
EN	tüge	deve (423)
UTİL	töge	süt emgüçi hayvan (II,363)
GJ	tivɛ~túgɛ~tügɛ ~tögɛ~tövɛ	camel (309)

101 DLT	tawılGUc	245
D-K	tawılyuč~tawilqu	"jujube" (181)
BA	tawılguç	tabarhun , innap dedikleri meyve ; kızıl ağaç ; bokam ağacı ; tarhun denen sebze ; kızıl söğüt (I,488)
TTD	tavïloɳuq	tévilġa (I,636)
EN		bulunamadı
UTİL	tivilġa	azgan ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan çatḳal , yopurmiki tohum yaki éllips şeklide bolidu ; ġuli açḳizil , mürekkep künlüksiman gül rétide bolup , yazınŋ béşida içilidu ; adette menzire ösümlüki ḳilinidu (II,441)
GJ		bulunamadı

102 DLT	tawışGAn	256
D-K	tawıšγan<täwiš< *täw-/taw-	"rabbit" ; 174 "calendar" (182)
BA	tawışgan	tavşan (I,513) ; tavşan yılı (I,346)
TTD	tavïxoɣan	toşḳan (I,666) ; toşḳan yili (I,450)
EN	tavuş	ses (394)
UTİL	tavuş	1- méhanikiliḳ tevrinişler neticiside hasil bolidi ġan dolḳunniŋ aŋlaş sezgüsige tesir ḳilişi arḳisida peyda bolidiġan her ẖil avaz , sada 2- teleppuzda , sözniŋ en kiçik éléménti (II,95)
GJ	tawšqan~tåšqan~ tošqan~tašqan	hare (297)

103 DLT	tawGAc ; tat tawGAc	228
D-K	tawγač ; tat tawγač<tat	"Maşin" (242) ; 228 "a manufactured item that is ancient and imposing" ; "a tree" ; 406 (most of Türk) P. "Uighur infidels" (181)
BA	tawgaç ; tat tawgaç	Maçin'in adıdır ; Türklerden bir bölüktür (I,453) ; *tawgaç edhi* büyük ve eski yapıların hepsine birden bu ad verilir ; *tawgaç yudası* denir ki , susam çiçeğinin yaprağına benzer yaprakları bulunan bir ağaçtır , ilaç için kullanılır ; Bu sözdeki tat kelimesinden Farslılar , tawgaç kelimesinden de Türkler murat edilir (I,454)
TTD	tavoɣaq ; tat tavoɣaq	tawġäç , Maçin iliniŋ nami ; tawġaç , Türkleriŋ bir bölügi ; her bir büyük ve ḳedimiyi nerse *tawġaç ezi* dep atilidu (I,592) ; tawġaç yudası yopurmaḳliri Sevsen göliniŋ yopurmaḳliriġa oẖşaydiġan ve dora bolidiġan bir ẖil dereẖ; bu cup söz , bu orunda tat sözi Pars digen menide tawgaç sözi Türk digen menide kelgen (I,593)
EN	tamġaç han ; tavak	tabgaç Han (388) ; II- yaprak (394)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esiriniŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

104 DLT	tawuşlA-	185
D-K	tawišla-<tawiš<*täw-/taw-	"sound and movement" (187)
BA	tawuşla-	*tawuşladı neng* nesne kımıldadı (III,335)
TTD	tavuxla-	tiviş bermek , şepe bermek (III,457)
EN	tawuşlamaḳ>tawuşlimaḳ	gürültü yapmak , uğuldamak (394)
UTİL	tavuş	2-teleppuzda , söziniŋ eŋ kiçik éléménti (II,95)
GJ	tavala~tawala~~tavla-	to shout , to clamour , to scream (297)

105 DLT	tayıG	552
D-K	tayıγ<tay-	"slip" (182)
BA	tayığ	kaygın (III,165)
TTD	tayïoɣ	tiyik , taygaḳ (III,226)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-siliḳ , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

106 DLT	tayış-	552
D-K	tayiš-<tay-	"slip" (182)
BA	tayış-	*ol anıng birle tayışdı* o onunla kaymakta yarış etti (III,188)
TTD	tayïx-	tiyilişmek (III,260)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-siliḳ , téyilġaḳ yerde siyrilip téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

107 DLT	tayıt-	552
D-K	tayit-<tay-	"slip" (182)
BA	tayıt-	*ol anı suwka tayıttı* o , onu suda kaydırdı (II,326)
TTD	tayït-	taydurmaḳ , tiyildürmek (II,476)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	siliḳ , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek , téyilmaḳ (II,100)
GJ	taj-	to slide , to slip (291)

108 DLT	tazak	194
D-K	täzäk	"dung (horse)" (188)
BA	tezek	tezek , at gübresi (I,386)
TTD	təzək	tizek (I,502)
EN	tézek	tezek (410)
UTİL	tézek	hayvanlarnıŋ gendisi (II,428)
GJ	tizɛk~tɛzɛk	dung of horse , ass and cow (309)

109 DLT	tazaklA-	194
D-K	täzäklä-<täzäk	"dung (horse)" (188)
BA	tezekle-	*at tezekledi* at pisledi (III,340)
TTD	təzəklə-	tizeklimek (III,465)
EN	tezeklimek	dışkısını salmak , terslemek (410)
UTİL	tézeklimek	tézek çıḳarmaḳ , çiçmaḳ (II,428)
GJ	tizɛk~tɛzɛk	dung of horse , ass and cow (309)

110 DLT	tazGar-	509
D-K	tazγir-<taz	"bald or scabby-headed" (183)
BA	tazgar-	*er başın tazgardı* adamın başı kelleşti (II,178)
TTD	tazoɣïr-	tazlaşmaḳ (II,252)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	béşi temretke bilen carahetlinip çaç çıḳmiġan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

111 DLT	tI-	554
D-K	te-	"say"(183)
BA	té-	*ol manga andag tedi* o, bana öyle söyledi (III,247)
TTD	tę-	dimek (III,340)
EN	démek	demek , söylemek (100)
UTİL	démek I	1-aġzaki yaki yazma revişte birer pikir bildürmek , éytmaḳ , sözlimek (II,158)
GJ	de~de.~ de:~di:~dɛ	to say , to tell , to call , to speak (85)

112 DLT	tıḍ-	633
D-K	tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdh-	*ol anı aşka tıdhtı* o, onu yemekten alıkoydu. (III,439)
TTD	tïž-	tiymek , çeklimek (III,596)
EN	tiymak	II-yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

113 DLT	tIdış	633
D-K	tiḍiš<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdış	engellik , engel oluş (I,407)
TTD	tïdïx	tiyiş , tosḳunluḳ , tosḳún boluş (I,530)
EN	tiyiş<tiymaḳ II	yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

114 DLT	tIḍış-	633
D-K	tiḍiš-<tiḍ-	"detain , hold back" (189)
BA	tıdhış-	*olar bir birig tıdhışdı* onlar birbirini alıkoymakta birbirine engel olmakta yarıştılar (II,93)
TTD	tïzïx-	tiyişmek , çekleşmek (II,124)
EN	tiyiş<tiymaḳ II	II-yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

115 DLT	tıḍlın-	633
D-K	tiḍlin-<tidil-<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhlın-	*er ıştın tıdhlındı* adam işten kaçındı , tıydı (II,242)
TTD	tïzlïn-	tiyilmek , tiyikmek (II,352)
EN	tiymaḳ	1-tirnak II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titildimaḳ	melum bir iştin ensirep ḫatircemsizlenmek , taḳetsizlenmek ; teḳezza bolmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

116 DLT	tıGrA-	556
D-K	tıyra-	"be hardy" (189)
BA	tıgra-	*er tıgradı* adam digrek oldu , katı oldu , sert oldu (III,277)
TTD	tïoɣra-	diġrimaḳ , ḳayserleşmek (189)
EN	tiklenmek	diklenmek (411)
UTİL	tik<tik turmaḳ	1-gevdisini tüz ḳilip ikki ayiġiġa tayinip turmaḳ , õre turmaḳ (II,469)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

117 DLT	tıGraş-	556
D-K	tıγraš-<tıγra-	"be hardy" ; "harden" (189)
BA	tıgraş-	*oglan tıgraşdı* çocuklar gürbüzleşti , bahadırlaştı (II,212)
TTD	tïoɣrax-	diğraşmaḳ , keyserleşmek , balilar di ġraşti (II,304)
EN	tik	dik (411)
UTİL	tiklimek	2-yiḳilġan , bozulġan , ḫarap bolġan nersilerni esli ḫalitige keltürmek ; turġuzmaḳ (II,473)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

118 DLT	tıGrat-	556
D-K	tıγrat-<tıγra-	"be hardy" (189)
BA	tıgrat-	*oglın ışka tıgrattı* çocuğunu işe sıkıştırdı (II,330)
TTD	tïoɣrat-	diğratmaḳ , ḳayserleştürmek , çénḳitürmek (II,484)
EN	tikma-tikmek	kalabalık , sıkışıklık (412)
UTİL	tiḳilma	1-melum nerse içige tiḳilip étilip ḳalġan şey'i (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

119 DLT	tıkI	547
D-K	tiki(tegi?)	"rustling of spirits of dead at night" (189)
BA	tiki	geceleri işitilen ses (III,230)
TTD	tẹgi	kiçilerde anlinidiġan gök , gök avaz (III,317)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ḳattiḳ bir nersini yene bir ḳattiḳ nerse üstige tegküzüş , çikiş , taşlaştin çiḳḳan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

120 DLT	tıkıklık	274
D-K	tikiglig<tikig<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikiğliğ	*tikiklig ton* dikilmiş elbise (I,509)
TTD	tikiklig	tikiklik (I,662)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarliḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaşturmaḳ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

121 DLT	tıkım	200
D-K	tikim<tik-	"portion" (189)
BA	tikim	*bir tikim türmek* bir parça dürüm (I,396)
TTD	tegim	tégim , parçe (I,515)
EN	tıḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tıḳmaḳ	2-bir nersiniŋ aġziġa , töşükige yene bir nersini keplep ḳoymaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert ; to fix (307)

122 DLT	tıKın-	272
D-K	tiqin-<tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tıkın-	*er yüŋ̈ ğ togarka tıkındı* adam , dağarcığa , çuvala yünü teperek tıktı (II,147)
TTD	tïḳïn-	tıḳıvalmaḳ , çiŋdap tıḳıvalmaḳ (II,208)
EN	tıḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tıḳinmaḳ<tıḳmaḳ	1-bir nersini yene bir nersiniŋ içige , arsiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaşturmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

123 DLT	tıKış-	321-2
D-K	tikiš-<tik-	"fed" (189)
BA	tıḳış-	*kişi ewde tıkıştı* halk eve tıkıldı , sıkıştı (II,104)
TTD	tïḳïx-	tikilişmek (II,141)
EN	tıḳış	sokma , gizleme (411)
UTİL	tıḳmaḳ	1- bir nersini yene bir nersiniŋ içige , arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaşturmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , yo put on , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

124 DLT	tıKıt-	272
D-K	tiqit-<tiq-	"pres , force something into a container" (191)
BA	tıkıt-	*ol angar aş tıkıttı* o, ona zorla aş tıktırdı (II,308)
TTD	tïḳït-	tıkturmaḳ (II,451)
EN	tiḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tıḳmaḳ	bir nersini yene bir nersiniŋ içige arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaşturmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

125 DLT	tıkmA	274
D-K	tikmä<tik-	"sew , sting ; plant ; set upright" (189)
BA	tikme	*tikme neng* dikilmiş nesne (I,433)
TTD	tikmə	tikme neng tikme nerse (I,564)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikilmek<tikmek	1-sançip , tiḳip orunlaşturmaḳ , ḳadimaḳ , ornatmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant , to sew up , to encamp (307)

126 DLT	tıkrA-	182
D-K	tiki>tikir>tikrä-	*t.t.* : onomat.: horses hooves (189)
BA	tikre-	*at adhakı tikredi* atın ayağı ses verdi (III,280)
TTD	tigrə-	dupurlimaḳ , osmek , çoŋ bolmaḳ (III,381)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ḳattiḳ bir nersini yene bir ḳattiḳ nerse tegküzüş , çikiş , taşlaştin çiḳḳan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

127 DLT	tıkraş-	566-7
D-K	tikräš-<tikrä-<tiki	"horse's hoof" (189)
BA	tikreş-	*atlar adhakı* tikreşti atların ayağı ses verdi (II,209)
TTD	tigrəx-	döpürlimek , ösmek , çoŋ bolmaḳ (II,299)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tikir	ḳattiḳ nersilerni ḳiriş tatilaştin aŋlanġan avaz (II,474)
GJ		bulunamadı

128 DLT	tıkrat-	566-7
D-K	tïkrät-<tikrä-<tiki	"horse's hoof" (189)
BA	tikret-	*ol atın tigretti* o , atını yürürken ses çıkartarak , hışıldatarak , yürüttü (II,330)
TTD	tigrət-	ķatratmaķ , tiz yürgüzmek (II,484)
EN	tikirlimaķ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik-tik II	tik sözinin tekrarlanişi (II,472)
GJ		bulunamadı

129 DLT	tıKtur-	274
D-K	tiqtür-<tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tıktur-	*unug kapka tıkturdı* unu kaba tıktırdı , bastırdı (II,174)
TTD	tïķtur-	tıķturmaķ , çindap kuydurmaķ (II,245)
EN	tıķmaķ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tıķturmaķ<tıķmaķ	1-bir nersini yene bir nersinin içige arisiğa yaki tégige kirgüzmek , salmaķ , caylaşturmaķ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

130 DLT	tıkU	546
D-K	tik->tikü	"slice(meat)" (189)
BA	tikü	parça (III,229)
TTD	tękü	tigim , parça (III,316)
EN	tikküçi	terzi (411)
UTİL	tikmek	3- yip-yiŋne ve maşina ķatarlıķlar bilen tönep , tepçip bir-birige him cipsilaşturmaķ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

131 DLT	tıkUlA-	587
D-K	tikülä-<tikü<tik-	"bribe" (189)
BA	tiküle-	*ol manga et tiküledi* o, bana et lokması verdi (III,326)
TTD	tękülə-	tütmek , aşatmaķ , para bermek (III,444)
EN	tikilimak	sokulmak , sıkışmak (411)
UTİL	tıķma	içige birer nersini niķtap , liķ tıķılğan (II,466)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff (307)

132 DLT	tılıK-	169
D-K	tiliq-<til-	"speech or words" (190)
BA	tılık-	*kişi mening birle tılıkdı* adam benimle konuştu (benden haber sordu) (II,116)
TTD	tilik-	paranlaşmak , oçur almak , tilga kalmak (II,161)
EN	tilim	dilimlemek (412)
UTİL	tilimek	4-tilemçilik kilmak (II,493)
GJ	til	tongue , language (358)

133 DLT	tılış-	276
D-K	tiliş-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tiliş-	*ol manga yarımdak tilişdi* o bana kayış dilmekte yardım etti (II,108)
TTD	tilix-	tilişmek (II,147)
EN	tilmak	dilimlemek (412)
UTİL	tilimlimak	tilim-tilim kilip kesmek , piçmak (II,493)
GJ	til-	to split (307)

134 DLT	tılkA	216
D-K	tilgä<til-	"slice , strip" (190)
BA	tilge	dilim , uzunlamasına kesilen her şey (I,429)
TTD	tilgə	bir tilge et bir tilim guş (I,559)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tigamak>tilgimak	2-tilip pare-pare kilmak titivetmek (II,490)
GJ	til-	to split (307)

135 DLT	tılkU	216
D-K	tilkü	"fox" (190)
BA	tilkü	tilki , kinaye olarak kız çocuklarına söylenir (I,559)
TTD	tilkü	tülke (I,559)
EN	tülke	tilki (430)
UTİL	tülke	1-emgüçi hayvan 2-hiyliger , mekkar ; aldamçi kişi (407)
GJ	túlki~túlɛ	fox (318)

136 DLT	tıltur-	276
D-K	tiltür-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tiltür-	er yarındak tiltürdi adam kayış dildirdi (II,175)
TTD	tiltür-	tildürmek (II,247)
EN	tilmak	dilimlemek (412)
UTİL	tilmaḳ	1-késip , tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

137 DLT	tıncl-	565
D-K	tinči-	"smell bad (meat)" (191)
BA	tınçı-	*et tıncıdı* et koktu (III,276)
TTD	tïnqï-	tincimek , tiksip ḳalmaḳ (III,376)
EN	tincik	Boğucu , bunaltıcı hal , pek sıcaklık (413)
UTİL		bulunamadı
GJ	tïndʒ-	to go rotten (307)

138 DLT	tınıl-	278
D-K	tinil-<tin-	"stop" ; "sign" ; "rest" ; "be quiet" (190)
BA	tınıl-	*emgektin tınıldı* sıkıntıdan dinlenildi (II,130)
TTD	tïnïl-	tinivilmek , aram ilinmek (II,182)
EN	tinikmaḳ	dinlenmek , sakinleşmek (413)
UTİL	tindurma	tindürülġan , tinġan (II,499)
GJ	twndwr-	to give peace , to find peace (315)

139 DLT	tınk	600
D-K	tiŋ~*tik	"upright" (189)
BA	tiŋğ	*er ting turdı* adam dik durdu (III,356)
TTD	tiŋ	tik , adem tik turdi (III,487)
EN	tiŋ	I-sağlam , dinç (413)
UTİL	tik I	1-yuḳiriġa ḳarap tüptüz orunlaşmaḳ , tiklengen , tikin (II,468)
GJ	diŋ	vertical , raised (87)

140 DLT	tınkIlA-	182
D-K	tiki<tikir<tikrä-	*t.t.* : onomat.: horses hooves (189)
BA	tiŋğıla-	*neng tıŋıladı* hayvan gibi ağır bir şey yere düşerk ses verdi. (III,404)
TTD	tïŋïla-	tiriŋlimek (III,552)
EN	tikirlatmaḳ	çatırdatmak , şakırdatmak (411)
UTİL	tikir	ḳattiḳ nersilerni ḳiriş tatilaştin aŋlaŋġan avaz (II,474)
GJ		bulunamadı

141 DLT	tınklA-	60-1
D-K	tiŋla-	"listen (191)
BA	tıŋğla-	*er söz tıŋğladı* adam söz dinledi (III-403)
TTD	tïŋla-	tiŋlimek~tiŋşimek , aŋlimek (III,551)
EN	tiŋlimak	dinlemek (413)
UTİL	tiŋlimaḳ	ḳulaḳ sallamaḳ , tiŋşimaḳ , aŋlimaḳ (II,476)
GJ	tïŋla-	to listen (307)

142 DLT	tırAk	559
D-K	*tiräk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tirek	direk (I,412)
TTD	tẹrək	tirek (I,537)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

143 DLT	tıraklık	559
D-K	tiräklik<*tiräk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tireklik	direklik ağaç yetişen yer , kavaklık ; direklik (I,509)
TTD	tərəklik	tireklik , tirek ösken yer (I,661)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tireklik	térek bilen ḳaplaŋġan térek östürülgen 2-térek kõp östürülgen çay (422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

144 DLT	tıran-	340
D-K	tirän-<tirä-	"do not let yourself go ..." (191)
BA	tiren-	*er ıştın tirendi* adam işten çekindi (II,145)
TTD	tirən-	tirenmek , tirecimek , ozini tartmaḳ , dacimaḳ (II,206)
EN	tirenmek	dayanmak , yaslanmak (414)
UTİL	tirenmek<tirimek	1-nersini birer ḥalette yölep , kötürüp , tutup turuş üçün başḳa bir nersini tirep ḳoymaḳ (II,458)
GJ		bulunamadı

145 DLT	tıraş-	316
D-K	tiräš-<tirä-	"quarrel" (191)
BA	tireş-	*yılkı tuyağın tireşdi* hayvan sıkıntıdan yürümez oldu , çekindi (II,96) ; ol menin birle tireşdi o , benimle çekişti tırkazı vurmakta yardımlaşmak için de böyle söylenir (II,95)
TTD	tirəx-	tirecimek ; tireşmek , tirkeşmek (II,127)
EN	tirenmek ; tirişmaḳ	dayanmak , yaslanmak ; I-çabalamak , çırpınmak , gayret etmek (414)
UTİL	tirişmaḳ	birer işniŋ muveppeḳiyiti üçün , barlıḳ küçini çıḳırıp işlimek estayidil işlimek (II,455)
GJ		bulunamadı

146 DLT	tırkAş	524
D-K	tergäš<ter-	"gather" (186)
BA	tirkeş	sıkıntı , kalabalık yüzünden yürümekte güçlük , toplanmak (I,460)
TTD	tirkəx	ḳista-ḳistaŋçilik , ḳisitaŋçilikten maŋalmay ḳéliş (I,600)
EN	tirkeş	takma , bağlama , ekleme (414)
UTİL	tirkeşmek	1-*tirkimek* pélíniŋ ömlük dericisi 2-ḳarşılıḳ körsetmek , ḳarşilaşmaḳ , élişmaḳ 3-pütün küci ve tirişçanlıḳini iḳa salmaḳ , tirişmaḳ 4-aççıḳlişip ḳalmaḳ , zıtlaşmaḳ , ḳarşılışıp ḳalmaḳ 5-keynige dacimaḳ , maŋmay turuvalmaḳ (II,451)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

147 DLT	tırkaş-	524
D-K	tergäš-<ter-	"gather" (186)
BA	térgeş-	*tewey térgeşdi* develer katarlaştı (II,206)
TTD	tirkəx-	tirkeşmek , tirkilişmek , tizilişmek , ḳatarlaşmaḳ (II,295)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	tirkeşmek<tirkimek	1-tirimek (II,451)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

148 DLT	tırmal-	370
D-K	tarmal-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tırmal-	*anıng yüzi tırmaldı* onun yüzü tırmalandı (II,230)
TTD	tïrmal-	tırmalmaḳ~tirnalmaḳ , tatilanmaḳ (II,334)
EN	tirmaḳlimaḳ	tırnaklamak (414)
UTİL	tirmilimaḳ	tirnaḳni paturup tatilimaḳ (II,452)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

149 DLT	tırmaş-	370
D-K	tarmaš-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tırmaş-	*olar ikki tırmaşdı* onlar ikisi birlikte kaşındılar (II,297)
TTD	tïrmax-	tirmaşmaḳ , tatılaşmaḳ (II,297)
EN	tırmak	tırnak (414)
UTİL	tirmaşmaḳ	mehkem yépişip , yamişip heriket ḳilmaḳ ; tirişmaḳ (II,451)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

150 DLT	tırnAk	240
D-K	ternek<ter-	"gather" (186)
BA	térnek	dernek , işlerini konuşmak için ulusun yoplandığı yer (I,479)
TTD	tərnək	dernek (I,622)
EN		bulunamadı
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yığmaḳ , danılap yigip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

151 DLT	tırnkaK	611
D-K	tirŋaq	"nail or claw" (191)
BA	tırnğak	tırnak (III,382)
TTD	tïrŋaḳ	tirnaḳ (III,522)
EN	tirnaḳ~tirnak	tırnak (414)
UTİL	tirnaḳ	1-barmaḳuçiniŋ arḳa teripidiki göşke y"pişḳan muŋuzsiman ḳismi (II,452)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

152 DLT	tIş	497
D-K	tiš	"tooth" ; "ploughshare" (191) ; 497 "with blaze spread over his eyes (horse) (192)
BA	tış	diş , insanın insandan başkasının dişleri (III,173); sapan demiri ; alın akıntısı gözü önüne varıp kulaklarına çıkmayan ve burnuna inmeyen ikisi ortası kalan at (III,125)
TTD	tïx	tiş~çiş , adem ve başḳilarniŋ çişi; bogusiniŋ , sapanniŋ çişi ; *tiş at* kaşka at (III,173)
EN	çiş	diş ; sapannin çişi (83)
UTİL	çiş	1- adem ve yuḳiri dericilik hayvanlarniŋ ozuḳluḳ çaynaş ve nersilerni çişleş üçün ẖizmet ḳilidiġan orgini ; 3-sapanniŋ béşiġa kiydürüp , yer aġduridiġan polat yaki çöyün sayman (II,758)
GJ	tiš	1- tooth , plugh-share (308)

153 DLT	tIşI	544
D-K	tiši	"female (animal)" (192)
BA	tışı	her hayvanın dişisi (III,224)
TTD	tixi	tişi~çişi , herkandaḳ nerseniŋ çişisi (III,310)
EN	çişi	dişi (83)
UTİL	çişi	1-erkekniŋ eksi (II,763)
GJ	tiši~tiš	female (308)

154 DLT	tışlA-	497
D-K	tišlä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişle-	*ol anı tişledi* o, onu dişledi , dişle ısırdı (III,294)
TTD	tixlə-	çişlimek (III,402)
EN	çişlemek>çişlimek	dişlemek (83)
UTİL	çiş	2-nersilerniŋ çiş şeklidiki ḳismi (II,758)
GJ	tišlɛ-	to bite (308)

155 DLT	tışlat-	497
D-K	tišlat-<tišlä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tışlat-	*ol anı tışlattı* o , onu dişletti (II,343)
TTD	tïxlat-	tişletmek~çişletmek (II,502)
EN	çişletmek	dişletmek (83)
UTİL	çişlimek	3-çişliriniŋ arisiġa élip ķismaķ , çişi bilen tutmaķ (II,762)
GJ	tišlɛ-	to bite (308)

156 DLT	tıtış-	412
D-K	titiš-<tit-	"tear" (192)
BA	titiş-	*ol manga yüng titişdi* o, bana yün ditmekte tardım etti (II,89)
TTD	tïtïx-	titişmek (II,118)
EN	titiliş	ditilme , ditiliş (415)
UTİL	titmaķ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ķilmaķ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

157 DLT	tıtraş-	375
D-K	titräš-<*titrä-	"shiver ; move from place" (192)
BA	titreş-	*kişi tumlıgdın titreşdi* halk soğuktan titreşti (II,218)
TTD	titrəx-	titreşmek (II,313)
EN	titreşmek	titreşmek , beraber titremek (415)
UTİL	titreşmek<titrimek	1-soġuķ , ķorķuş , mağdursizliķ yaki késellik ķatarliķlariniŋ sevebidin beden iḫtiyarsiz halda laġildimaķ , dirildimek (II,447)
GJ	titrɛ-	to tremble , to shiver (309)

158 DLT	tızık	194
D-K	tizig<tiz-	"row" (192)
BA	tiziğ	saf , sıra , dizi (I,387)
TTD	tiziķ	tiziķ , ķatar (I,502)
EN	tiziķ	I-dizili , bağ (415)
UTİL	tiziķ	1-biriniŋ keynidin biri orunlaşturul ġan , tizilġan (IĮ463)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

159 DLT	tızlA-	573
D-K	tizlä-<tiz	"kneel" (192)
BA	tizle-	*bogra erig tizledi* bogra , adamı altına aldı , diziyle ezdi , dizledi (III,293)
TTD	tizlə-	tizlimek , dislimek (III,401)
EN	tiz	diz (415)
UTİL	tizlemek<tizlimek	tizi bilen niḳtimaḳ , tizi bilen basmaḳ (II,462)
GJ	tiz	1-knee (309)

160 DLT	tızlat-	573
D-K	tizlät-<tizlä-<tiz	"kneel" (192)
BA	tizlet-	*ol tizletti nengni* o, nesneyi dizletti (II,342)
TTD	tizlət-	tizletmek (II,501)
EN	tizlenme	diz çökmek (415)
UTİL	tizlatmaḳ<tizlimaḳ	tizi bilen niḳtimaḳ , tizi bilen basmaḳ (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

161 DLT	tızmA	218
D-K	tizmä<tiz	"waistband ; mouth (of a bag)" (192)
BA	tizme	şalvarın uçkurluğu , torbanın bağı ve buna benzer nesnedir (I,433)
TTD	tizmə	iştanbaġ , torva ve şuniŋa oḫşaş nersileriŋ aġzini yiġip bağlaş üçün yiptin toḳulġan boguç (I,563)
EN	tizma	sıra , dizi (416)
UTİL	tizma	yanmuyan tizil ġan (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

162 DLT	tubıK	494
D-K	top<topiq	"meat-bone" ; "ball" (195)
BA	topık	*topık süŋgük* topuk kemiğinden yapılan yemek , paça; çevgende vurulan top , topaç (I,380)
TTD	topïḳ ; top	topiḳ səŋük koynun topuḳ söŋigidin kilinidi ġan ġiza ; topuḳ , çevgen bilen örüp oynaydi ġan topıḳ top (I,492)
EN	topuḳ	ayak bileği ; top (420)
UTİL	topuḳ	2-özara tekdim ḳilip oynaş üçün , alahide teyyarlan ġan topıḳ süŋiki (II,224)
GJ	top	1-ball (311)

163 DLT	tubU	540
D-K	töpü	"top of head" ; "summit (mountain)" (197)
BA	tüpü	insanın başının tepesi ; tepe (III,216)
TTD	tɵpü	töpe , ademniŋ töpesi , çökkisi (III,298)
EN	töpiçi ; töpe	usta , şapkacı ; 1-tepe 2-doruk , zirve (424)
UTİL	töpilik	2-döppiniŋ üsti ḳismi (II,353)
GJ	töpɛ	1-top , upper side , higher (314)

164 DLT	tubutlA-	179
D-K	tübütle-<tübüt	"a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübütle-	ol anı tübütledi o , onu Tibetli saydı (III,330)
TTD	tübütlə-	Tübüt hisaplimaḳ (III,450)
EN		bulunamadı
UTİL	tibet	şizaŋ aptonom rayoniniŋ yene bir ẖil atilişi (II,442)
GJ	tibɛt~tɵbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

165 DLT	tUḏ-	633
D-K	toḏ-	"be satiated" (193)
BA	todh-	*meniŋ karın todhtı* benim karnım doydu (III,439)
TTD	toż-	toymaḳ (III,596)
EN	toymak	doymak (422)
UTİL	toymaḳ	1- yep-içip , ġizalinip ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

166 DLT	tudun-	633
D-K	todun-<toḏ-	"be satiated" (193)
BA	todun-	*er todundı* adam , doyar göründü (II,144)
TTD	todun-	toyunmaḳ (II,204)
EN	toyunmak	doyunmak (<doymak) (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

167 DLT	tuGA	544
D-K	tuγa<tu-	"illness , difficulty breathing" (198)
BA	toga	Hastalık iç ağrısı (III,224)
TTD	tooɣa	kisel , kisellik , bedenniŋ biaramliġi (III,310)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	toqa	lame (312)

168 DLT	tuGAKlıK	251
D-K	tuγaqliq<*tuγaq <tuγ<tu-	"strainer" (198)
BA	tugaklık	süzgeç yapılacak ağaç (I,503)
TTD	tuoɣaḳlīḳ	tiḳinliḳ , iwriḳniŋ aġzini bėkitidiġan tikin yasaş üçün tayyarlanġan yaġaç (I,655)
EN	tagaḳ	1-tarak 2-sırt yüzgeci 3-kürek kemiği (384)
UTİL	toġraḳ	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ 2-ġülça şehirige ḳaraşlıḳ bir yézıniŋ nami (II,252)
GJ	toγraq	poplar , balsam-poplar (309)

169 DLT	tuGra-	566
D-K	toγra-	"carve , cut up" (193)
BA	togra-	*et togradı* et doğradı (III,277)
TTD	tooɣra-	toġrimaḳ (III,379)
EN	toġram	Parça , lokma , dilim (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parça-parça ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

170 DLT	tuGtur-	271
D-K	tuγtur-<tuγur-<tuγ-	"rise (sun)" ; be born" (199)
BA	togtur-	*Tengri ogul togturdı* Tanrı çocuk doğurttu (II,173)
TTD	tuoɣtur-	tuġdurmaḳ (II,244)
EN	tugmak	doğmak (425)
UTİL	tuġdurmaḳ	2-meydanġa keltürmek , peyda ḳilmaḳ (II,336)
GJ	tuγul-~toγul-	to be born (315)

171 DLT	tukA-	563
D-K	tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tüke-	*ış tükedi* iş tükedi , bitti (III,270)
TTD	tügə-	tügimek , yetmek (III,368)
EN	tügümek	tükenmek (430)
UTİL	tügellimek	aḫirġa yetküzmek , toluḳlimaḳ , pütküzmek , tamamlimaḳ (II,400)
GJ	tügɛ-~túgö-~tügü-	to come to an end , to finish , to be finished (319)

172 DLT	tukat-	563
D-K	tükät-<tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tüket-	*ol ışın tüketti* o , işini tüketti , bitirdi (II,309)
TTD	tügət-	tügetmek (II,453)
EN	tügetmek	bitirmek (430)
UTİL	tügetmek<tügimek	1-aḫiriġa yetmek , tamam bolmaḳ (II,406)
GJ	tögɛ-	to come an end , to , finish (313)

173 DLT	tuKI-	562
D-K	toqi-	"knock (door)" (195)
BA	tokı-	*ol kapug tokıdı* o, kapıyı çaldı , kapıya vurdu (III,268)
TTD	toḳï-	örmek , ḳakmaḳ , soḳmaḳ , toḳimaḳ , tegmek (III,366)
EN	tukumaḳ	I-örmek II-eyerlemek (417)
UTİL	toḳmaḳ	1-nersilerni urup parçilaş , ḳeḳiş üçün işlitidiġan bir uçi tompay yaġaç (II,259)
GJ	toχmaqlaš-	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

174 DLT	tuKın-	562
D-K	toqin-<toqi-	"knock" ; "strike" (195)
BA	tokın-	*er tamka tokındı* adam duvara çarptı (II,147)
TTD	toḳïn-	toḳunmaḳ , soḳulmaḳ , örülmek (II,208)
EN	toḳunmaḳ	dokunmak , takılma , itiş , itme (418)
UTİL	taḳmaḳ	1-nersilerni urup parçilaş ḳeḳiş üçün işlitidiġan bir uçi tompay yaġaç (II,259)
GJ	toχta-~toχtæ-	to stay , to stop , to remain , to abide , to wait (310)

175 DLT	tuKış	185
D-K	toqiš<toqi-	"war" (195) ; 320 toqiš (195)
BA	tokış	cenk , savaş (I,367) ; kişi adı (I,368)
TTD	toḳïx	toḳunuş , örüş , çeŋ (I,476) ; 320 toqiš , adem ismi (I,477)
EN		bulunamadı
UTİL	toḳunuş	1-ikki terep bir-biri bilen doḳuruşuş , duç kélip bir-birige uruluş (II,264)
GJ	toχmaqlaš-	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

176 DLT	tuKıt-	562
D-K	toqit-<toqi-	"weave (cloth)" ; "strike" (195)
BA	tokıt-	*ol böz tokıttı* o, bez dokuttu ; ol anıng boynın tokıttı o , onun boynunu vurdurdu (II,308)
TTD	toḳït-	tokutmaḳ , sokturmaḳ , ördürmek , ḳaḳturmaḳ ; urdurmaḳ (II,451)
EN	toḳumaḳ; tokal	I-örme ; boynuzsuz (417)
UTİL	toḳumaḳ ; toḳmaḳlimaḳ	2-tal-tal çiviḳ yaki ḳomuş ḳatarlıḳlarni örüp yaki bir-birige çétip her ḫil şekildiki büyüm halitige keltürmek (II,262) ; toḳmaḳ bilen urmaḳ (II,260)
GJ	toχmaq	club , mallet , untranslated (310)

176 DLT	tuKlI	217
D-K	toqli	"six-month-old sheep" (195)
BA	toklı	toklu , altı aylık kuzu (I,431)
TTD	toḳlï	toḳla , alte aylik ḳuza (I,561)
EN	toxla	toklu (416)
UTİL	toḳla	çişimeldin ötüp ikki yaşḳa toluş arilikidiki barḳa (II,259)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaša (312)

177 DLT	tuklun-	274
D-K	tüglün-<tügül-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüglün-	*suw tüglündi* su boğazda düğüldü , durdu (II,244)
TTD	tüglün-	tügülmek , türülmek (II,355)
EN	tüglenmek	bükülmek , kıvrılmak (430)
UTİL	tügmek	5-yiġmaḳ , puruşturmek (II,401)
GJ	tüg-	to fold (319)

178 DLT	tukmA	218
D-K	tügmä	"button" (204)
BA	tügme	düğme (I,433)
TTD	tügmə	tügme (I,563)
EN	tügme	düğme (430)
UTİL	tügme	1-kiyimniŋ yaḳi , peş ve yançuḳlirini étiş üçün ḳadilidiġan köpinçe yumilaḳ kélidiġan nerse topçe (II,400)
GJ		bulunamadı

179 DLT	tuKsun	220
D-K	toquz<toqson<toquz on	"ninety" (196)
BA	toksun	sayıda doksan (I,437)
TTD	toḳsun	toksen (I,569)
EN	toxsan	doksan (416)
UTİL	toḳsan	onniŋ toḳḳuz kétim ḳoşuluşidin hasıl bol ġan san (II,257)
GJ	toqsan~toqsæn~toχsan	ninety (312)

180 DLT	tukun	525
D-K	tögün<tög-	"crush" (197)
BA	tügün	düğün (I,400)
TTD	tügün	düğün (I,521)
EN	tökün	toy-tökün ; düğün ve bayram (423)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

181 DLT	tuKuc	180
D-K	toquč<toq<*to-	"flat bread" (193)
BA	tokuç	çörek (I,358)
TTD	toḳuq	toḳaç. Bu söz "toḳ ér " "toḳ adem" digen ibaridiki "toḳ" sözidin yasal ġan (I,464)
EN	tokaç	Francala , çörek (417)
UTİL	toḳaç	1- boldurul ġan hémirdin girde çoŋlukida ḳilip , çekküç çékip , pişürülġan bir ẖil nan (II,256)
GJ	toqač	a kind of bread prepared with fat in the dough (312)

182 DLT	tulA-	563
D-K	tülä-<tü	"lose winter coat(horse)" (203)
BA	tüle-	*at tüledi* at tüyünü döktü. At kışlık tüyünü attı, yeni tüy çıkardı , demektir.
TTD	tülə-	tülimek , tük taşlimaḳ (III,369)
EN	tülemek>tülimek	tüy atmaḳ , tüy dökmek (430)
UTİL	tülimek	etyaz yaki közde tük yaki peylirini taşlap , yéŋi tük ve pey çiḳarmaḳ (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (318)

183 DLT	tulat-	501
D-K	tölet-<tölä-<töl	"parturition" (197)
BA	tület-	*ol koy tületti* o , koyunu kuzulattı , doğurttu (II,310)
TTD	tülət-	tületmek (II,454)
EN	tülletmek	dölletmek (430)
UTİL	tölletmek<töllimek	toġmaḳ ; ḳozilimaḳ (II,366)
GJ		bulunamadı

184 DLT	tulak	563
D-K	tüläk<tülä-<tü	"lose winter coat" (203)
BA	tülek	dört ayaklı hayvanların tüylerini attıkları sıra (I,387) ; *tülek yılkı* tüleyen , kış tüyünü döken hayvan (I,412)
TTD	tüləḳ	hayvanlar töleydi ġan vaḳit (I,503) ; tülek , tülidi ġan mal (I,537)
EN	tülimek	tüy atmak , tüy dökmek (430)
UTİL	tülek	ḳuşlamiŋ tük , pey taşlaş ve almaşturuş (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (small birds only) (318)

185 DLT	tulat-	501
D-K	tölet-<tölä-<töl	"parturition" (197)
BA	tület-	*ol koy tületti* o , koyunu kuzulattı , doğurttu (II,310)
TTD	tülət-	tületmek (II,454)
EN	tülletmek	dölletmek (430)
UTİL	tölletmek<töllimek	toġmaḳ ; ḳozilimaḳ (II,366)
GJ		bulunamadı

186 DLT	tulGAG	410
D-K	tolγaγ<tolγa-	"hardship" ; "earring" (194)
BA	tolgağ	sıkıntı ; kadın küpesi (II,288)
TTD	toloɪaoɪ	tolġaḳ , capa ; söke , halḳa , ḳulaḳḳa taḳilidiġan söke (II,420)
EN	tolğaḳ ; tolgaş	doğum sancısı ; çevirme , döndürme (418)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

187 DLT	tulI	548
D-K	toli	"hail" (194)
BA	tolı	gökten yağan dolu , tolu (III,233)
TTD	tolï~ tola~töle	moldur , asmandin , yaġidiġan tola (III,320)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tolu~tolɛ	hail (311)

188 DLT	tulU	548
D-K	tolu<tol-	"be full" (193)
BA	tolu	*tolu idhiş* dolu kap (III,232)
TTD	tolu	toluḳ , tolġan , liḳ (193)
EN	toluḳ	dolu , tam , tüm (418)
UTİL	toluḳ	1-tolġan , baş orun ḳalmiġan (II,278)
GJ	tol-	to fill , to be full (310)

189 DLT	tulunk	202
D-K	tulun	" temple (of head) ; temple-gear of bridle" (199)
BA	tulunğ	gemde olan bir halkadır , kulağın altında bulunur. Baştan ve dulundan gelen kayışları birleştirir. Buna *yügün tılnğı* denir. (III,371)
TTD	tuluŋ	tünge , halḳa , yügende bolidiġan bir haḳa (III, 506)
EN		bulunamadı
UTİL	tolun	tolġan , toluḳ şekil alġan (II,282)
GJ	tolun~tulun	full ; full moon (311)

190 DLT	tumlI-	170
D-K	tımli-<tum	"cold" (199)
BA	tumlı-	*suw tumlıdı* su soğudu (III,294)
TTD	tumlï-	tuŋlimaḳ , muzlimaḳ (III,402)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tum	nahayati bek dė ġen menide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildüridü (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

191 DLT	tumlıG	233
D-K	tumliγ<tum	" cold" (199)
BA	tumlıg	tumlu , soğuk , soğuk olan şey (I,463)
TTD	tumlïoɣ	soġaḳ (I,604)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

192 DLT	tumlıt-	170
D-K	tumlit-<tumli<tum	"cold" (199)
BA	tumlut-	*ol anıng könglin tumluttı* o , onun gönlünü soğuttu ; *ol suw tumlıttı* o , su soğuttu (II,344)
TTD	tumlut- ; tumlït-	sovutmaḳ , muzlatmaḳ (II,503-504)
EN	tumukimaḳ	soğuk almak , grip olmak (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

193 DLT	tunA-	170
D-K	tünä-<tün	"night" (204)
BA	tüne-	*ol mende tünedi* o , benim yanımda geceledi (III,273)
TTD	tünə-	tünimek (III,372)
EN	tün	Gece (430)
UTİL	tünemek>tünimek	1-birer cayda kéçini ötküzmek , ḳonup ḳalmaḳ (II,410)
GJ	tún	night (318)

194 DLT	tUnak	205
D-K	tünäk<tünä-<tün	"prison" (204)
BA	tünek	hapishane , zindan (I,408)
TTD	tünək	ḳamaḳḫane , zindan (I,531)
EN	tünek	geceye mahsus ; gecenin geçirileceği yer (430)
UTİL	tünek	4-ḳamaḳḫane , zindan (II,409)
GJ		bulunamadı

195 DLT	tunat-	170
D-K	tünät-<tünä-<tün	"night" (204)
BA	tünet-	*ol konukug tünetti* o , konuğu evde geceletti (II,312)
TTD	tünət-	tünetmek , ḳondurmaḳ (II,457)
EN	tünetmek	geceletmek (431)
UTİL	tünetmek<tünimek	1-birer cayda kéçini ötküzmek , ḳonup ḳalmaḳ (II,410)
GJ	tún	night (318)

196 DLT	tunkut-	609
D-K	tŋüt-<*tŋ , *tŋ- ?	*t.tüş-* "fall on face" (197)
BA	tüŋüt-	*er başın tüŋütti* adam başını eğdi (III,396)
TTD	tüŋit-	egmek , iniştürmek (II,477)
EN	tŋülmek	endişesiz bir suskunluk (424)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

197 DLT	turKın-	326
D-K	turqin-<turuq-<tur-	"swell in vein (blood) ; gather (pus in wound)" (200)
BA	turkın-	*ol mendin turkındı* o , benden utandı (II,241)
TTD	turḳin-	tartınmaḳ , oyalmaḳ , hiyikmek (II,350)
EN	turgunluḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

198 DLT	tuntur-	554
D-K	tuntur-<tun-<tu-	"shut ; plug up , cover" (198)
BA	tuntur	*ot anıng közin tunturdı* ilaç onun gözünü kapattı. Herhangi bir nesne bir şeyi örterse yine böyle denir (II,176)
TTD	tuntur-	tutuldurmaḳ (II,250)
EN	tondurmak	dondurmak , üşütmek (419)
UTİL	tün	2-zulmet , cahalet ; ḳaranġu (II,408)
GJ	tundur-	to give peace , to find peace (315)

199 DLT	tuŋuz~tuŋukuz	174
D-K	toŋuz	"calendar" ; 603 "pig" (195)
BA	tonguz	domuz (III,363) ; domuz yılı (I,346) ;Türklerin on ikili yıllarından biri (III,363)
TTD	toŋuz	toŋġuz ,on ikki müçel y ılınıŋ on biri (III,497) ; toŋ ġuz yïl (I,451)
EN	toŋġuz	domuz (419) ; domuz yılı (419)
UTİL	toŋġuz	on ikki müçelniŋ on ikkinçisi (II,271)
GJ	toŋgúz~ toŋŋuz	swine , pig , hog , boar (311)

200 DLT	tuput	179
D-K	tübüt	"a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübüt	Türk illerinde bulunan kalabalıklı bir kavimdir. Onların bulunduğu yerde misk geyiği bulunur(I,355)
TTD	tübüt	tübüt , Türk elliride yaşaydi ġan birḳovm (I,460)
EN		bulunamadı
UTİL	töbüt	memlikitimizniŋ bugünki çiŋçey şizan égizlikide yaşaydi ġan ḳedimḳi millet (II,352)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

201 DLT	turKun	221
D-K	turqun<turuq-<tur-	"still (water)" (200)
BA	turkun	durgun (I,440)
TTD	turḳun	turgun (I,573)
EN	turġun	yerli ; eskiden oturan *turgun su* akmayan su (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳlıḳ 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

202 DLT	turluk	240
D-K	türlüg	"sorts , types" (205)
BA	türlüg	türlü , bir şeyin çeşitleri (I,476)
TTD	türlüg	türlük (I,622)
EN	türlük	türlü (431)
UTİL	türlük	1- melum tur , tarmaḳ ḫilġa ige bolġan 2- bir-birige oḫşimaydiġan her ḫil ḫilmuḫil (II , 385)
GJ	túrlúk	different (319)

203 DLT	turmAk	240
D-K	türmäk<tür-	"rolled bread" (205)
BA	türmek	kadınbudu denilen yemek (I,477)
TTD	türmək	türmel (I,622)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak , buram buram çıkarmak (431)
UTİL	türmek I	oralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túrtɛklɛ-	to roll (319)

204 DLT	turuKluK	251
D-K	turuqluq<turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (200)
BA	turukluk	durgunluk , cılızlık (I,503)
TTD	turuḳluḳ	oruḳluḳ , acizliḳ (I,654)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳliḳ (II,323)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay *toruγ at* bay (312)

205 DLT	turun-	267
D-K	türün-<tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türün-	*er öz bitikin türündi* o kendi kitabını dürdü , kendi başına dürdü (II,145)
TTD	türün-	türüvalmaḳ , türteklimek , türmek (II,205)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türmek I	uralġan , tügülgen , türülgen (I,386)
GJ	túrúm~túǰúm	*tiş t.* an iron part fixed to the gunde (of the mill) (319)

206 DLT	tUş	497
D-K	tuş	"belt buckle" ; "like or equal ; facing" ; 220 "confront" (201)
BA	tuş	kemer kayışları ucuna takılan altın veya gümüş toka ; denk , öğür , benzer ; karşı , bir şeyin karşısı , arnaç (III,125)
TTD	tux	altun yaki kümüştin yasal ġan kemer tasmisiniŋ öçiġa taķilidiġan toķa (III,173) ; teŋ , teŋtüş ; tuş , ödül , bir nersiniŋ tuşi (III,172)
EN	duş ; çüş	kabarık , tümsek (105) ; III- tüşmu-tüştin taraf taraftan (432)
UTİL	töşbaġ	éġer , toķum , mölni toķiġanda , harvini ķatķanda , hayvanlarniŋ töşidin tartip çiŋitidiġan tasma yaki arġamaça (II,360)
GJ		bulunamadı

207 DLT	tuş-	220
D-K	tuš- ; tüš-	"confront" (201) ; 270 "get off (horse)" (206)
BA	tuş- ; tüş-	*ol manga tuşdı* o , bana duş oldu , bana rastladı , beni gördü (II,12) ; er attın tüşdi adam attan indi. Yerinden düşen herhangi bir şey için dahi böyle denir (II,13)
TTD	tux- ; tüş-	düç kelmek , ödül kelmek , öçreşmek (II,15) ; tüşmek~çüşmek (II,16)
EN	çüşmek	inmek , düşmek *yenişinizda biznikige çüşün* dönüşünüzde bize gelin (89)
UTİL	çüşmek	1-yuķiridin , égiz yerdin yaki nersé üstidin peske ķarap heriket ķilmaķ (II,722) ; 10-seperde közligen cay ġa bérip tɔ̧timaķ , ķonmaķ (II,723)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

208 DLT	tuşAG	207
D-K	tušaγ<*tuša-<tuš	"shackle , hobble (201)"
BA	tuşağ	köstek , at ayağına vurulan bukağı (I,411)
TTD	tuxaoɳ	tuşak~çuşek at çüşigi (I,536)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , eşek , ķatarliķ ülaġlarniŋ ayiġini çétip ķoyuş üçün yasalġan sayman çéder (II,720)
GJ	tüş-~túş-	to alight , to descend , to dismount , to go down (320)

209 DLT	tuşGur-	356
D-K	tošγur-<to-	"fill" (193)
BA	toşgur-	*ol ewin tawar birle toşgurdı* o , evini malla doldurdu (II,178)
TTD	toxoɣur-	toşgurmaḳ~toşguzmaḳ (II,253)
EN	toşkuzmaḳ	doldurmak (421)
UTİL	toşmaḳ	1-liḳ ḳilip ḳaçilanmaḳ , tolmaḳ (II,246)
GJ	tošqar- ; tošqu{-	to fill (313)

210 DLT	tuşGur-	220
D-K	tošγur-<tuşur-<tuş-	"confront" (201)
BA	tuşgur-	*men ogulnı atasınga tuşgurdum* ben oğlunu babasına kavuşturdum (II,178)
TTD	tuxoɣur-	kovuşturmaḳ , oçraşturmaḳ (II,253)
EN	toşimaḳ	yetmek , berdaşliḳ , bermek , çidimaḳ (II,248)
UTİL	çüşürmek<çüşmek	19-kelmek , yetmek , uḳturulmaḳ (II,724)
GJ	tüš~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

211 DLT	tuşluk	240
D-K	tüšlük<tüš	"siesta time" (204)
BA	tüşlük	*tüşlük ödhi* dinlenmek için yolcuların gece yarısından sonraki konak vakitleri (I,477)
TTD	tüxlük	"tüşlük özi" çüşkün vaḳti (I,622)
EN	çüşlük	öğlen , öğle zamanına ait . Çüşlük dem aliş: öğlen dinlenme zamanı (89)
UTİL	çüşlük	çüşte ait , çüşge teelluḳ (II,722)
GJ	tüš	1-t.~čüš: dream 2-noon , midday ; tüš væʁtidæ: noon ot noon (320)

212 DLT	tuşur-	220
D-K	tušur-<tuš-	"confront" (201)
BA	tuşur-	ol meni sanga tuşurdu o , beni sana kavuşturdu (II,78)
TTD	tuxur-	uçraşturmaḳ , kovuşturmaḳ (II,103)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşürmek<çüşmek	19-kelmek , yetmek , uḳturulmaḳ (II,724)
GJ	tüš~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

213 DLT	tuşur-	270
D-K	tüšür-<tüš-	"get off" (206)
BA	tüşür-	*ol elig yarmak tüşürdi* o , elinden para düşürdü (II,78)
TTD	tüxür-	tüşürmek~çüşürmek , çüşürüp ķaymaķ (II,103)
EN	çüşürmek	indirmek , düşürmek (90)
UTİL	çüşmek	1-yuķiridin , égiz yerdin yaki nersé üstidin peske ķarap heriket ķilmaķ (II,722)
GJ	tüšür-~tüšúr-~tüšüj-	to cause to fall , to cause to descend (320)

214 DLT	tutGaK	235
D-K	tutγaq<tut-	"raiding party" (202)
BA	tutgak	geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük (I,467)
TTD	tutoɣak	til tutķuçi (I,611)
EN	tutmaķ	tutmak (428)
UTİL	tutķaķ	pat-pat tutidiġan tutuş adetke aylanġan (II,303)
GJ	tutγun	prisoner (317)

215 DLT	tutGUn	220
D-K	tutγun<tut-	"captive" (202)
BA	tutgun	tutgun , yakalanan esir , tutsak (I,438)
TTD	tutoɣun	tutkun , esir (I,570)
EN	tutkun	tutsak , esir (428)
UTİL	tutķun	1-tutulġan , ķamalġan , öz erkidin , iḫtiyarlikidin mehrum ķilinġan (II,305)
GJ	tut-	to seize , to grasp , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

216 DLT	tutuG	187
D-K	tutuγ<tut-	" demonic possession" (202)
BA	tutuğ	rehin , dutu ; efsun , büyü tutması (I,373)
TTD	tutuoɣ	tutuķ , gore , rene; tutķaķliķ (I,483)
EN	tutmaķ	tutmak , alıkoymak ; tutmak , ahı tutmak (428)
UTİL	tutuķ I	2-éniķ emes , mücmel 3-ḫuşallıķ alametliri bilinmeydi ġan ; ġemkin (II,311)
GJ		bulunamadı

217 DLT	tutuş-	313
D-K	tutuš-<tut-	"quarrel" (201)
BA	tutuş-	*olar ikki tutuşdılar* onlar ikisi tutuştular. Yapışırsa da böyle söylenir (II,88)
TTD	tutux-	tutuşmaḳ (II,117)
EN	tutaşmaḳ	bitişik olmak (428)
UTİL	tutmaḳ	1- koli bilen siḳimdimaḳ , siḳimdap turmaḳ (II,306)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join , to take together (317)

218 DLT	tutuş-	313
D-K	tütüš-<tut--	"quarrel" (202)
BA	tütüş-	*ol manga keyik tütüşdi* o , bana avı yakalamakta yardım etti. Yarışmakta yardım etti. Yarışmak da böyledir (II,88)
TTD	tütüx-	tütüşmek (II,117)
EN	tutuş	tutuş , tutma (429)
UTİL	tutuşmaḳ<tutmaḳ	ḳoli bilen siḳimdimaḳ , siḳimdap turmaḳ ; ikki ḳoli arisida toḫtatmaḳ (II,306) ; 2-birbiri bilen élişmaḳ , uruşmaḳ (II,310)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold (316)

219 DLT	tuvıl	517
D-K	tavil	"drum" (181)
BA	tovıl	davul ; avda doğan kuşu için çalınan davul (III,165)
TTD	towïl	tébilcaŋ , kiçik dumbaḳ (III,226)
EN	tovlimak	bağırmak , seslenmek (422)
UTİL	davul	ovġa çiḳḳanda , ovlarni ürkütüp bir yerge yi ġiş üçün çélinidiġan meḫsus naġra (II,37)
GJ	tovala~towla-	to shout , to scald , to cry , to bellow (camel) (313)

220 DLT	tuyaG	517
D-K	tuyaγ	"hoof (horse)" (203)
BA	tuyağ	*at tırnağı* , hayvan tırnağı , tuynak (III,165)
TTD	tuyaoɳ	tuyaḳ , hayvanniŋ tuyiġi (III,227)
EN	tuyak	1-toynak , hayvanın tırnağı (429)
UTİL	tuyaḳ	1-bezi süt emgüçi hayvanlarniŋ ayaġliriniŋ uçidiki muŋguzsiman ḳattiḳ ḳismi (II,350)
GJ		bulunamadı

221 DLT	tuyaGlIG	523
D-K	tuyaγliγ<tuyaγ	"hoof (horse)" (203)
BA	tuyağlığ	*tuyaglıg yılkı* tırnaklı hayvan (III,178)
TTD	tuyaoɣlïoɣ	tuyaglıg (III,245)
EN	tuyaḳ	1-toynak ; hayvanın tırnağı (429)
UTİL	tuyaḳlıḳ	tuyaġi bar , tuyaḳḳa ige (II,350)
GJ		bulunamadı

222 DLT	tuyın	519
D-K	tuyin<tu-	"stingy" (198)
BA	tuyın	pinti ; sıkıntılı (III,169)
TTD	tuyïn	bihil , pihsik (III,231)
EN	toyduruvetmek	bıktırmak , usandırmak (422)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

223 DLT	tuytur-	552
D-K	tuytur-<tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuytur-	*ol manga söz tuyturdı* o, bana söz duyurdu , tarif etti (III,192)
TTD	tuytur-	tuydurmaḳ~bildürmek (203)
EN	tuydurmak	duyurmak , işittirmek , hissettirmek (429)
UTİL	tuydurmaḳ<tuymaḳ	hés ḳilmaḳ , sezmek , bayḳimaḳ (II,351)
GJ		bulunamadı

224 DLT	tuzlA-	496
D-K	tuzla-<tuz	"salt" (203)
BA	tuzla-	*ol et tuzladı* o , et tuzladı (III,293)
TTD	tuzla-	tuzlimaḳ (III,401)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuzlamaḳ>tuzlimaḳ	tuz sepmek yaki tuzluḳ suġa çilimaḳ (II,334)
GJ	tuz	1-salt (317)

225 DLT	tunkul-	616
D-K	tüŋül-<*tüŋ-	"despair" (205)
BA	tonğul-	*er ıştın tonğuldı* adam işten ümidini kesti (III,395)
TTD	tüŋül-	tüŋülmek , ümidini üzmek (III,539)
EN		bulunamadı
UTİL	toŋlimaḳ	4- ḳizġinliḳi sovumaḳ , méhir-mühebbiti kaytmaḳ (II,273)
GJ		bulunamadı

226 DLT	tuzGır	496
D-K	tozγir-<toz	"dust" (196)
BA	tozgır-	*yer tozgırdı* yer tozardı , yerden toz kalkacak gibi oldu (II,178)
TTD	tozoɣïr-	tozanlaşḳili turmaḳ , çaŋ-nuzan kötirilişke başlimaḳ (II,252)
EN	toz	1I-toz-duman (422)
UTİL	tozumaḳ	1-tozandek her yanġa çéçilmaḳ , uçmaḳ , tökülüp çüşmek (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

227 DLT	tuzıtGAn	496
D-K	tozityan<tozit-<toz	"dust" (196)
BA	tozıtgan	çok tozutan (I,514)
TTD	tozïtoɣan	tozutidiġan (I,667)
EN	tozutmaḳ	II-tozutmak , toz çıkarmak (423)
UTİL	tozumaḳ	1-tozandek her yanġa çéçilmaḳ uçmaḳ , tökülüp çüşmek 2-uçup çaŋ-tozanġa aylanmaḳ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

228 DLT	tuzlun-	268
D-K	tüzlün-~tüzül-<tüz-	"level" (206)
BA	tüzlün-	*tüzlündi yer* yer düzeldi (II,243)
TTD	tüzlün-	tüzlenmek , tüzelmek (II,353)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüzlimek	égiz-pes eġri-bügrisini yoḳitip tüz , rus haletke keltürmek , tüz ḳilmaḳ (II,391)
GJ	túzlɛ-	to level , to make straight (319)

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK'TE /t-/ SESİ İLE BAŞLAYAN SÖZCÜKLERİN YENİ UYGUR TÜRKÇESİNE YANSIMALARI

146325

II. CİLT

Mehmet KÖYYAR

146325
2.c.1+

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana-2004

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK'TE /t-/ SESİ İLE BAŞLAYAN SÖZCÜKLERİN YENİ UYGUR TÜRKÇESİNE YANSIMALARI

II. CİLT

Mehmet KÖYYAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana-2004

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK'TE /t-/ SESİ İLE BAŞLAYAN SÖZCÜKLERİN YENİ UYGUR TÜRKÇESİNE YANSIMALARI

II. CİLT

Mehmet KÖYYAR

DANIŞMAN : Doç. Dr. A. Deniz ABİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana-2004

7. ORTAK SÖZCÜKLERİN ANLAM BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Değişen zaman, kimi sözcüklerin yeni anlamlar kazanmasını sağlarken kimi sözcüklerin de ölümüne sebep olur. Yaşam koşulları kimi sözcüklerin kullanılmasını gerektirmeyebilir. Telgraf ve mektup gibi araç gereçlerin yerlerini daha modernlerine (telefon, e-mail) bıraktıkları gibi kullanımdan düşen kimi sözcükler de zamanla unutulmaya mahkumdurlar. Yine bunun yanında şekil ve işlev benzerliği esas olmak üzere sözcüklerin, karşıladıkları bir anlamdan daha geniş bir anlama kaymaları mümkün olabilir.

Örneğin, Türkçede 8. yüzyıl metinlerinde geçen "sakınmak" eylemi hiçbir biçim değişikliğine uğramadan bugüne kadar gelmiştir. Ancak aynı kelime o zaman "düşünmek, üzerinde durmak, yaslanmak, kederlenmek" kavramlarını yansıtırken, bugün "esirgemek, korumak" gibi bunlarla ilişkili anlamlara gelmektedir. Türkçenin en eski ürünlerinde "ince, dayanıksız" anlamlarıyla geçen "yuka" sözcüğü, bugün yufka biçimiyle hâlâ yaşamakta yalnızca "ince açılmış hamur" anlamıyla kullanılmaktadır (Aksan, 1995, 536).

DLT ile Yeni Uygur Türkçesi arasında /t-/ sesi ile başlayan 702 ortak sözcük tespit ettiğimizi yukarıdaki bölümde belirtmiştik. Madde başı sözcükler anlam incelemesine alınırken taranan kaynaklarda ses ve şekil bakımlarından benzerlerinin, anlamca ilişkili olanlarının tespiti yapılmıştır. Aralarında böyle bir ilişki görülmeyen (Kök ortaklığı bulunan, TTD'de sadece açıklanan, Taranan sözlüklerde karşılığı bulunmayanlar) sözcükler anşam incelemsine dahil edilmemiştir. Ortak sözcüklerden %15'i anlam bakımından en az bir değişmeye uğramıştır. Anlam bakımından incelenen ortak sözcüklerden mecaz anlam kazanan sözcüklerin payı %1, anlam değişmesi yaşmayan sözcüklerin payı %41, başka anlama kayan sözcüklerin payı %5, anlam genişlemesi yaşayan sözcüklerin payı %4, anlam daralması yaşayan sözcüklerin payı %5'tir.

Aşağıda anlam değişikliği yaşayan tüm ortak sözcükleri tek tek sınıflandırmaya çalışacağız. Ancak bundan önce sözcükleri hangi kıstaslara göre değerlendirdiğimiz hakkında kısaca bilgi vermek istiyorum.

Yukarıda verdiğimiz bilgiler ışığında anlam değişmesi yaşayan sözcükleri yaşadığı anlam değişmelerine göre ; anlam daralması yaşayan sözcükler, anlam genişlemesi yaşayan sözcükler, anlam başkalaşması yaşayan sözcükler ve mecaz anlama geçen sözcükler olmak üzere dört sınıfta topladık. Saydığımız başlıklara göre anlam değişiklikeri aşağıya listelenmiştir. Dökümü yapılan sözcüklerin sonuna hiçbir anlam değişikliğine uğramamış ortak sözcükler de ekleyerek diğer sözcüklerden farkını ortaya koymaya çalıştık.

7.1. ANLAM DEĞİŞMESİ YAŞAMAYAN SÖZCÜKLER

Aralarında anlam ilişkisi bulunan ortak sözcüklerin çoğunun herhangi bir anlam değişikliğine uğramadığını görmekteyiz. Tespit edilen ortak sözcüklerin Yeni Uygur Türkçesisinin taranan kaynaklarında da hiçbir anlam değişikliğine uğramadan kullanılması DLT'de kullanılan bu sözcüklerin Yeni Uygur Türkçesinde de aynı şekilde yaşadığını belgelemektedir. Hiçbir anlam değişmesine uğramayan sözcükler DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ortak sözcüklerin %41'idir.

Anlam değişikliği yaşamayan ortak sözcüklerin taranan sözlüklerdeki karşılıkları öncelikle DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş, daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

tabala-/tabala- ; tabanla-/tapanla- ; tadğun/tazyun taġ/taġ ; taġar/taġar ; tagla-/daġla-; taġlat-/taġlat- ; tabanlığ/tabanlik ; tak/tak ; taḳ-/taḳmaḳ ; taḳı/taḳi ; taḳır taḳır/taḳır taḳır ; taḳtur-/taḳtur- ; taḳuḳ>toḫu ; talḳan/talḳan ; tam/tam ; tam-/tammaḳ ; tamġala-/tamġalamaḳ ; tamırlığ/tomurluḳ ; tamıt-/tamit-; tamış-/tamiş- ; tamtur-/tamdurmaḳ ; tamur/tomur ; tan-/tanmaḳ ; tana/dane; tanış-/taniş- ; tankıl-/tanjil-; tantur-/tantur- ; tanu-/tanu- ; tanuḳ/tanuḳ ; tanuḳluḳ/tonuḳluḳ ; tanul-/tonulmaḳ; tanut-/tanut- ; tanj/tanj ; tanjut-/tanjut- ; tanjsuḳ/tanjsuḳ;

tartığ/tartiġ ; tap/tap ; tap-/tap; tapan/tapan ; tapçur-/tapçur-; tara-/tara- ; taranmaḳ/taranmaḳ ; tarġıl/tarġil ; tarı-/térimaḳ; tarḫan/tarḫan; tarmaḳlan-/tarmaḳlanmaḳ ; tart-/tartmaḳ ; tartığ/tartiġ ; tartıl-/tartilmaḳ ; tarus/torus ; tas/tas ; taş/taş ; taş-/taş-; taşıt/taşıt- ; taşla-/taşla- ; taşlat-/taşlat- taşu-/taşumaḳ ; taşuġ/toşuḳ ; taşur-/toşur- ; tat/tat ; tatar/tatar ; tatığ/tatiḳ ; tati-/taté- ; tatir/tatir ; tatit/tatit ; tavgaç/tabġaç ; tay/tay ; tayaḳ/tayaḳ ; tayanku/tayaŋu ; tayġan/tayġan ; tayıġ/tayiġ; ; taytur-/taytur- ; taz/taz teg-/teg- ; tefçit-/tepçitmek ; tejik/tacik; tegirmek/tégirmek ; tegiş-/tégişmek ; tegül/tügül ; tepil-/tépilmek ; tapin-/tépin-; tegin/tikin ; tegşüt/tegşüt ; tep-/tep- ; tepin-/tépinmek ; tepre-/tébré- ; tepren-/tevrenmek ; tepreş-/tebreş- ; tepret-/tébrét- ; tepri-/tebré- ; tepil-/tépilmaḳ- ; teke/téke; telpin-/telpünmek; telgen-/talḳanmaḳ ; telü/telve ; telve/telve ; temür/tömür ; tenkle-/teŋle- ; teŋiz/déŋiz ; teŋleş-/teŋleş- ; teŋri/teŋri ; ter/ter ; teri/tére; teril-/térilmek ; terle-/terlemek ; terlet-/terletmek ; ters/térs; teşil-/téşilmek ; teşük/teşük ; tetrü/tetür ; teve/tivé ; tez-/tezmek ; tezek/tézek ; tezekle-/tézeklimek ; tezgek/tezgek ; teziş-/teziş- ; tığra-/tiġra- ; tığraş-/tiġraş- ; tığrat-/tiġrat-; tıḳıl-/tiḳilmaḳ ; tıḳmaḳ/tiḳmaḳ ; tinkle-/téŋla- ; tırmal-/tirmal- ; tik-/tik-; tiken/tikén ; tikiklik/tikiklig ; tikil-/tikilmek ; tikim/tigim ; tikir tikir/tikir tikir ; tikiş-/tikiş- ; tiklin-/tiklin- ; tiktür-/tiktürmek ; til/til ; til-/til- ; tile-/tilé- ; tilek/tilek ; tileş/tileş- ; tildür-/tildürmaḳ ; tilim/tilim ; tilġe-/tilġamaḳ ; tilin-/tilinmaḳ ; tiliş-/tiliş- ; tiltür-/tildür- ; tilkülen-/tilkülen- ; tin/tin ; tinçi-/tinçi-; tindur-/tindurmak; tiŋlaş-/tiŋlaşmaḳ ; tiŋlat-/tiŋlatmaḳ ; ter-/ter- ; tire-/tire-; tirek/tirek ; tireklik/tireklik ; tirig/tirik ; tiril-/tiril- ; tiriŋ/tiriŋ ; tirnek/ternek ; tirŋaḳ/tirnaḳ ; tişi/tişi ; tişlet-/çişletmek ; titiş-/titiş- ; titreş-/titreşmek ; titür-/titür- ; tiy-/tiymaḳ ; tiz/tiz ; tiz-/tiz- ; tiziḳ/tiziḳ ; tizil-/tizilmaḳ ; tizim/tizim ; tizle-/tizlemek ; tizlet-/tizlatmaḳ ; tiẓiġ/tiẓiġ ; tiẓil-/tiẓil-; tiẓin-/tiẓin- ; topıḳ/topuḳ ; toġ/toġ; toġ-/toġ- ; toġa/toḳa ; toġra-/toġra- ; toġraḳ/toġraḳ ; toġra-/toġrimaḳ ; tuġtur-/tuġdurmaḳ ; tök-/tökmek ; tög-/tög- ; tüge-/tügé- ; tügel/tügel ; tüget-/tügetmek ; toġral-/toġral- ; toġrat-/toġrat-; toḳın-/toḳunmaḳ ; toḳıt-/toḳit- ; toḳlı/toḳla ; toḳluḳ/toḳluḳ; toḳsun/toḳsan ; toḳu-/toḳumaḳ ; toḳuç/toḳuç ; toḳul-/toḳul- ; ; tolġa-/tolġa- ; tolġan-/tolġanmak ; toltur-/toltur- ; tolun/tolun ; ton/ton ; toŋ/toŋ ; toŋ-/toŋ-; toŋra/toŋra ; toŋuz/toŋġuz ; top/top ; topraḳ/topraḳ ; tor/tor; toruġ/toruġ ; toriġa/toriġa ; toşġur-/toşġur- ; toy-/toymaḳ ; tozut-/tozutmaḳ ; toz/toz ; toẓ-/toymaḳ ; toẓġur-/toẓġur- ; toẓur-/toẓur-;

tögün/tökün; tökül-/tökülmek; tölet-/tület- ; tör/tör ; törkünlen-/töekünlen-; tört/tört ; töş/töş ; töşe-/töşe-; töşek/töşek ; töşeklik/töşeklik ; tul/tul ; tuman/tuman ; tur-/tur- ; tura/tura ; turḳun/turġun ; turma/turma; turuḳluḳ/turuġluḳ ; turna/turna ; turumtay/turumtay ; turuş-/turuş- ; tus tus/tus tus ; tuş-/tuş- ; tuşaġ/çüşmek ; tuşla-/tuşla- ; tutġaḳ/tutḳaḳ ; tutġun/tutḳun ; tutuġ/tutuḳ ; tuttur-/tuttur- ; tutul-/tutul- ; tutuş-/tutuş-; tuy-/tuymaḳ ; tuyaġ/tuyaḳ ; tuyaġliġ/tuyaḳliḳ ; tuz/tuz ; tuzaḳ/tuzaḳ ; tuzla-/tuzlamaḳ ; tuzlat-/tuzlatmaḳ ; tügme/tügme ; tügülgen/tügülgen ; tügüş-/tügüş-; tülek/tülek ; tümen/tümen; tüne/tünimek ; tünek/tünek; tünet-/tünetmek ; tünkül-/tüŋül-; tüŋlük/tüŋlük ; tügün-/tügün; tüle-/tülé-; tüp/tüp ; tüplen-/tüplen- ; türgek/türgek ; türgeklen-/türgeklen- ; tür-/türmek; Türk/Türk ; Türkmen/Türkmén ; türlüg/türlük ; türt-/türtmek ; türtüş-/türtüşmek; türül-/türülmek ; tüş/tüş ; tüşe-/tüşe- ; tüşlük/çüşlük ; tütet-/tütet-; tüz-/tüzmek

1 DLT	tab-	265
D-K	täp-	"kick" (185)
BA	tep-	*ol kulın tepdi* o, kölesini ayağıyla tepti (II,3)
TTD	təp-	tepmek (II,2)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɐp-~tep-	to kick (303)

2 DLT	tabAlA-	586
D-K	tapala-<tapa	"reproach , take pleasure in another's misfortune" (177)
BA	tabala-	*ol anı tabaladı* o , onu kınadı , ayıpladı (III,322)
TTD	tapala-	tavalamaḳ~tapa ḳilmaḳ , tapa-tene ḳilmaḳ (III,439)
EN	tapa	serzeniş , başa kakma , tekdir (389)
UTİL	tav II	ḳiziḳliḳ , ḫarareti (II,91)
GJ	tapala-	to nag , to coution (294)

3 DLT	taban	201
D-K	taban	"hoof (camel)" (173)
BA	taban	taban ; deve tabanı (I,400)
TTD	tapan	tugi tapini (I,520)
EN	tapan	I-taban (ayak tabanı) (389)
UTİL	tapan	heel , name of a plant (294)
GJ	tapan	1-put astiniŋ arḳa ḳismi 2-ayaġ kiyimniŋ şu cayġa toġra kélidiġan ḳismi (II,4)

4 DLT	tabanlA-	201
D-K	tabanla-<taban	"hoof (camel)" (173)
BA	tabanla-	*tevey tabanladı* deveye ayağıyla vurdu (III,342)
TTD	tapanla-	tapanlimaḳ , tapan bilen tepmek (III,467)
EN	tapan	1-taban (ayak tabanı) (389)
UTİL	tapan	1-put astiniŋ arḳa ḳismi (II,4)
GJ	tapan	heel (294)

5 DLT	tabcur-	354
D-K	tapšur-<tapčur-<tapiš-<tap-	"give over , entrust" (177)
BA	tapçur-	*men ogulni anasınga tapçurdum* ben çocuğu anasına tapşırdım , çocuğu ayırdım (II,175)
TTD	tapqur-	tapçurmaḳ~tapşurmaḳ (II,248)
EN	tapşurmaḳ	teslim etmek , vermek , emanet etmek , sunmak , havale etmek (389)
UTİL	tapşurmaḳ	1-birer nersini şeḫsiyiniŋ yaki kolléktipniŋ ḳoliġa , iḫtiyariġa ötküzüp bermek (II,7)
GJ	tap~tæp-	to find , to discover , to detect , to get , to provide , to invent , to gain , to gather , to understand (294)

6 DLT	tabıl-	265
D-K	täpil-<täp-	"kick" (185)
BA	tepil-	*tepildi yer* yer tepildi (II,119)
TTD	təpil-	tipilmek (II,165)
EN	tépilmek	tepilmek (409)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tep~tep-	to kick (303)

7 DLT	tabın-	264-5
D-K	tapin-<tap-	"serve ; worship (God)" (177)
BA	tap-	*kul Tengrige tapdı* kul Allah'a taptı (II,3)
TTD	tapïn-	tivinmek , buysunmaḳ , hizmet ḳilmaḳ (II,197)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbin-	to worship , to adore (298)

8 DLT	tabın-	265
D-K	täpin-<täp-	"kick" (185)
BA	tepin-	*er atıntepindi* adam atını tepti (II,140)
TTD	təpin-	divitmek (II,197)
EN	tépinmek	yere ayaklarını vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp~tep-	to kick (303)

9 DLT	tabrA-	566
D-K	täprä-	"move" (186)
BA	tepre-	*tepredi neng* nesne tepredi , kımıldadı , hareket etti (III,277)
TTD	təbrə-	tevrimek , midirlimek (III,378)
EN	tépirlimak>tipirlimaḳ	çırpınmak , çabalamak (414)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ~tebrɛ- ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

10 DLT	tabran-	566
D-K	täprän-<täprä-	"move" (186)
BA	tepren-	*teprendi neng* nesne teprendi (II,240)
TTD	təbrən-	tevrenmek (II,348)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tevrenmek<tevrimek	1-bir yerde o yaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ	tep-	to kick (303)

11 DLT	tabraş-	566
D-K	täpräš-<täprä-	"move" (186)
BA	tepreş-	*kişi kamug tepreşdi* bütün halk tepreşti , kaynaştı (II,204)
TTD	təbrəx-	tevreşmek (II,292)
EN	tépilmek	tepilmek (409)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ~tebrɛ- ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

12 DLT	tabrat-	566
D-K	täprät-<täprä-	"move" (186)
BA	tepret-	*er teweseysin tepretti* adam devesini sıçrattı ; ol tepretti nengni o , bir şeyi tepretti , kımıldattı (II,329)
TTD	təprət-	loḳuldatmaḳ , sekretmek (II,483) ; tewretmek , itilmek (II,482)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tevrimek	2-silkinmek , titrimek (II,209)
GJ	tɛbrɛt~tɛvrɛt~tebrɛt~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

13 DLT	tabrI-	566
D-K	tapri-	"leap (camel)" (178)
BA	tapr1-	*tewi taprıdı* deve sıçradı , hopladı (III,277)
TTD	taprï-	lokuldimaḳ , sekrimek (III,378)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ~tebrɛ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

14 DLT	tabul-	265
D-K	tapil-<tap-	"find" (177)
BA	tapul-	*tabuldı neŋ* nesne bulundu. (II-119)
TTD	tapul-	tipilmek (II-166)
EN	tépilmaḳ	bulunmak (409)
UTİL	tapşurmaḳ	1-birer nersini şeḫsiyniŋ yaki kolléktipniŋ ḳoliga , iḫtiyariġa ötküzüp bermek (II,7)
GJ	tapïl~tæpïl ~tapæl-	to be found (294)

15 DLT	tadGUn	220
D-K	tadγun	"river" (174)
BA	tadgun	Fırat ve ona benzer akan dere (I,438)
TTD	tadoŋun	tazġun , Fırat ve şuniŋga oḫşaş bir derya vadisi (ikini) (I,570)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tazγun	1-a small river running through (298)

16 DLT	tafcıt-	565
D-K	täwčit-<täwči-	"sew loosely" (188)
BA	tefçit-	*ol tonın tefçitti* o , elbisesini sıkıca geçmeli bir halde diktirdi (II,329)
TTD	təfqit-	tepçütmek , tepçütüp tiḳtürmek (II,482)
EN	tepçimek	teyellemek (401)
UTİL	tepçitmek<tepçimek II	tikiçlerni ziç ve bir-birige ulap tikmek (II,111)
GJ		bulunamadı

17 DLT	tAG	511
D-K	taγ	"mountain" (174)
BA	tağ	dağ (III,153)
TTD	taoŋ	taġ (III,209)
EN	tag	I-dağ (385)
UTİL	taġ	1-yer üstiniŋ tekşilikke , döŋlükke nisbeten téhimu kötürülgen égiz ḳismi (II,54)
GJ	taγ~ta.γ	mountain (290)

18 DLT	taGAr	207
D-K	taγar	"sack" (174)
BA	tagar	çuval , dağarcık , içerisine buğday ve başka şeyler konan nesne , harar (I,411)
TTD	taoŋar	taġar , içige buğday ve başḳa nersiler ḳaçilinidiġan (I,535)
EN	tagar	çuval (385)
UTİL	taġar	aşliḳ ve baška nersilerni ḳaçilaş üçün işlitilidi ġan pa̱ḫta , yük , çike yipliridin yaki sun'i tallardin to ġan buyum ; ço̱ŋ ḳap (II,57)
GJ	taγar~taγ'ar~taγa~ taγ'a~taγa.~taγa:	sack , also a measure for grain (291)

19 DLT	taGlA-	511
D-K	daγ (<taγla-)	"brand" (97)
BA	tagla-	*ol atın tağladı* o, atını dağladı (III,294)
TTD	taoɣla-	dağlimaḳ , tamġilimaḳ , tamġa basmaḳ (III,402)
EN	daglimak	kızdırmak , yakmak , dağlamak (92)
UTİL	dağlimaḳ I	ḳizik nersilerni tegküzüp , bésip köydürmek (II,20)
GJ	daγla-~da:γla-	to stain , to put a sign on , to brand , to tattoo (79)

20 DLT	taGlat-	511
D-K	daγ (<taγla-)	"brand" (97)
BA	taglat-	*ol atın tağlattı* o, atını dağlattı (II,344)
TTD	taoɣlat-	dağlatmaḳ , dağmalatmaḳ , tamġilatmaḳ (II,503)
EN	daglimaḳ	kızdırmak , yakmak , dağlamak (92)
UTİL	dağlimaḳ I	ḳizik nersilerni tegküzüp , bésip köydürmek (II,20)
GJ	daγla-~da:γla-	to stain , to put a sign on , to brand , to tattoo (79)

21 DLT	tajık	194
D-K	tažik	"Persian" (183)
BA	tejik	Tacik , Farslı (I,387)
TTD	təzḳ	tacik (I,503)
EN	Tacik	Tacik (384)
UTİL	tacik	muşu nam bilen atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,14)
GJ	ta:dʒik	Tadjik (290)

22 DLT	tak ; tAk	168
D-K	täk ; täg	"aimless" (184) ; 513 "like" (183)
BA	tek	tek , sadece , bir şey dilemiyerek (I,334) ; Benzetme kelimesi "ol andag tek" ona benzer (III,155)
TTD	tɑk	mundaḳla ,ançikim , téç , şük (I , 435) ; tek~dek oḫşitiş yardemçisi (III,212)
EN	tak	tek , yalnız ,çift olmayan (385)
UTİL		bulunamadı
GJ	dɛk	like , resembling (83)

23 DLT	tak-	274
D-K	täg-	"reach" (183)
BA	teg-	*ol ewge tegdi* o, eve vardı (II,19)
TTD	təg-	tegmek , yetmek (II,25)
EN	tegmek	değmek , dokunmak *yerge tégey-tégey dep kaldi* yere değmeye az kaldı (397)
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	teg-~tek-~tɛk-	to touch , to hit , to strike down upon (305)

24 DLT	taK-	272
D-K	taq-	"tie" (178)
BA	tak-	*er burunduk butluka takdı* adam burunduruğu burun yumuşağına takdı (II,16)
TTD	taḳ-	taḳmaḳ~taḳimaḳ , ötküzmek (II,21)
EN	taḳmaḳ	takmak (386)
UTİL	taḳimaḳ	1-etmek , békitmek (II,66)
GJ		bulunamadı

25 DLT	takA	546
D-K	täkä	"male antelope ; billy goat" (184)"
BA	teke	boynuzundan yay yapılan erkek geyik (III,228)teke (III,228)
TTD	təkə	erkek kiyik , onıŋ muŋuzidin yay yasilidü ; tike (III,316)
EN	téke	teke tag tékisi dağ tekesi ; teke *tag tékisi* dağ tekesi (408)
UTİL	téke	öçke , yava öçke , ceren ḳatarlıḳlarnıŋ erkikiniŋ piçilmi ġini (II,431)
GJ	tekɛ	buck (306)

26 DLT	taKI	545
D-K	taqi	"aleo ; another" ; "with" (178)
BA	takı	dahi , daha (III,226)
TTD	taḳï	téhi , yene (III,313)
EN	taḳi	1-halen , şimdi , şimdilik 2- dıkça , -ıncaya kadar (385)
UTİL	taḳ I	2-cüpsi şériki bolmi ġan , cüpsiz , yalġuz (II,59)
GJ	tæqi	knitted (299)

27 DLT	taKır taKır	182
D-K	taqir	t. t. onomat. horse's hooves (178)
BA	takır takır	ses bildiren bir kelime (I,361)
TTD	taḳır taḳır	At ayağ taḳir-taḳir étti (I,468)
EN	tak-tuk	takır , takır takır (taklidi ses) (386)
UTİL	taḳır-tuḳur	"taḳır" ḳılġan ve şu ḫildiki avazlar (II,65)
GJ		bulunamadı

28 DLT	takırmak	253
D-K	tägirmäk~ügürmäk<*tägir-	"camel-litter" (184)
BA	tegirmek	deve üzerine iki taraflı atılarak içerisine binilen sepetle sepete benzer nesne (I,506)
TTD	təgirmək	kaçuva tögige artilidi ġan kaçuva (I,659)
EN		bulunamadı
UTİL	tégirmek	tögige toḳulġan , üsti tüz , çomġa gümbez şeklide orunlaşturulġan perdilik kaçuva (II,434)
GJ		bulunamadı

29 DLT	takış-	227
D-K	tägšüt<tägiš- <täg-	"exchange" (183)
BA	tekiş-	bu birine senin lokma vermen , onun da sana vermesi gibidir (I,368)
TTD	təgix-	aş étiş , bir-birige loḳma yidürüş (I,477)
EN	tégişmek II	değiştirmek (408)
UTİL	tegişmek	almaşturmaḳ , yeŋgüşlimek (II,435)
GJ	teg~tek~tɛk-	to touch , to hit , to strike down upon (305)

30 DLT	takşut	227
D-K	tägšüt<tägiš-<täg-	"exchange" (183)
BA	tekşüt	değişit , karşılık , bedel ; kalp akça vererek iyisini alma gibi (I,451)
TTD	təgxüt	teşküt , bir nersiniŋ orniġa birilgen bedel (I,589)
EN	tégişmek	II-değiştirmek (408)
UTİL	tekşi	3-oḫşaş , teŋmüteŋ (II,161)
GJ	tegiš-	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

31 DLT	taKtur-	272
D-K	taqtur-<taq-	"tie" (178)
BA	taktur-	*et şışka tqkturdı* eti şişe dizdirdi (II,174)
TTD	takṭur-	takṭurmaḳ , ötküzgüzmek (II,245)
EN	takmaḳ	takmak (386)
UTİL	takimaḳ	1-etmek , békitmek (II,66)
GJ	toq-	to weave (312)

32 DLT	taKuK	224
D-K	taquq<taqaγu	"fowl" ; "cock" ; "hen" (178)
BA	takuk	tavuk (II,286)
TTD	takuḳ	toḫu (II,417)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫunıŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

33 DLT	takul	198
D-K	tägül	"not so" (183)
BA	tegül	değil (I,393)
TTD	təgül	tögül (I,510)
EN	tekik	yasak , men (398)
UTİL		bulunamadı
GJ	tügül	is not , not-existing (320)

34 DLT	talbın-	275
D-K	talpin-<*talpi-<tal-	"flutter" (174)
BA	talpın-	*kuş talbındı* kuş talbındı , çırpındı (II,239)
TTD	talpïn-	telpunmaḳ , intilmek (II,347)
EN	telpünmek	1-ellerini sallamak 2-çırpınmak (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpuγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

35 DLT	talkan	571
D-K	tälgän-<tälgä-	"annoy , anger" (184)
BA	telgen-	*ol angar bulgandı* telgendi , o , ona kızdı , içlendi , tellendi (II,242)
TTD	təlgən-	aççiqlanmaq , tirikmek (II,351)
EN	talqanmaq	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talqan qilmaq	2-parçe-parçe qilmaq ; uvimaq (II,79)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

36 DLT	talKan	221
D-K	talqan	"barley gruel" (175)
BA	talkan	kavut , kavrulmuş , döğülmüş arpa (I,440)
TTD	talqan	talqan (I,573)
EN	talqan	kavrulmuş un 2-darmadağın olma (386)
UTİL	talqan	1-qazanda qorulğan on 2-uvalğan , un halitige keltürülgen (II,78)
GJ	tala-	to rob , to pillage , to plunder , to snatch (292)

37 DLT	talU	214
D-K	tälü~telwä	"crazy" ; 548 "stupid" (184)
BA	telü	ahmak (III,232)
TTD	təlü	telve (III,232)
EN	telve	I-akılsız , deli (399)
UTİL	telve	2- asanla aççiqlinip ƣuylinip qilidiğan , saraŋ , kac (II,183)
GJ	telbɛ	fod , foolish (302)

38 DLT	talwA	214
D-K	telwä	"crazy" (184)
BA	telwe	deli (I,426)
TTD	təlvə	telve , saraŋ (I,556)
EN	telve	akılsız , deli (399)
UTİL	telve	2- asanla aççiqlinip ƣuylinip qalidiğan , saraŋ , kac (II,183)
GJ	tɛlbɛ	fool , foolish (302)

39 DLT	tAm	513
D-K	tam	"wall" (175)
BA	tam	duvar (III,157)
TTD	tam	tam (214)
EN	tam	I-dam , duvar (387)
UTİL	tam	öy ve binaniŋ üsti teripini kötürüp , etrapni urap turidi ġan ve kések , ẖiş yaġaç ḳatarliḳlardin tik kötürülüp ḳurulġan ḳurulma (II,81)
GJ	tam	wall (292)

40 DLT	tam-	277
D-K	tam-	"drip" (175)
BA	tam-	*suw tamdı* su damladı. Başkası da böyledir (II,26)
TTD	tam-	tammaḳ (II,35)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip tékip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

41 DLT	tamGAlA-	213
D-K	tamγala<tamγa	"seal" (176)
BA	tamgala-	*ol bitik tamgaladı* o , kitaba , mektuba hakanın damgasını vurdu (III,353)
TTD	tamoɣala-	tamġilimaḳ (III,482)
EN	tamgilanmak	damgalanmak (388)
UTİL	tamġalamaḳ>tamġilimaḳ	tamġa basmaḳ , tamġa urmaḳ , tamġa ḳoymaḳ (II,88)
GJ	tamγula-	to stamp (293)

42 DLT	tamırlıG	248
D-K	tamurluγ<tamar	"vein" (176)
BA	tamırlığ	*tamırlıg et* damarlı , sinirli et (I,495)
TTD	tamirliŋ	"tamirliġ et" tomurluḳ siŋirliḳ guş , bulçuŋ guş (I,644)
EN	tomur	1- kök 2- damar (419)
UTİL	tomurluḳ	tomuru bar , tomurdin terkib tapḳan (II,286)
GJ	tomor	pulse ; "aq tomor" nerve (311)

43 DLT	tamış-	277
D-K	tamıš-<tam-	"drip" (175)
BA	tamış-	*suw tamışdı* su damladı (II,110)
TTD	tamïx-	timişmek , tamçimek~tamçilimek (II,152)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	1-suyuḳluḳniŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik-içik parçilar , suniŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

44 DLT	tamıt-	277
D-K	tamit-<tam-	"drip" (175)
BA	tamıt-	*ol suwnı tamıttı* o , suyu damlattı (II,311)
TTD	tamït-	timitmaḳ (II,455)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamdurmaḳ<tammaḳ	tim-tim ḳilip téḳip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït~tæmït~tɛmit-	to drip , to drop (293)

45 DLT	tamtur-	277
D-K	tamtur-<tam-	"drip" (175)
BA	tamtur-	*anıŋ agzıŋa suw tamturdı* onun ağzına su damlattırdı (II,175)
TTD	tamtur-	tamdurmaḳ (II,248)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamdurmaḳ<tammaḳ	tim-tim ḳilip téḳip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

46 DLT	tamur	182
D-K	tamur~tamar<tam-	"vein" (176)
BA	tamur	Damar (I,362)
TTD	tɘmur	tomur (I,469)
EN	tomur	kök , damar (419)
UTİL	tomur	1-ḳan suyuḳluvı adem bedinide ayliniş davamida ötidiġan neyçisiman toḳulma , organ. 2-yürek herikitiniŋ neticiside ḳanniŋ tépişi tomurniŋ soḳuşi (II,285)
GJ	tomor	pulse , nerve , artery (311)

47 DLT	tamur	182
D-K	tämür	"iron" (185)
BA	temür	demir (I,361)
TTD	təmür	tomur (I,468)
EN	tömür	demir (424)
UTİL	tömür	1- kül reŋ yaki aḳuç kömüş reŋ , sozülüşçan , sumuruşçan métal élément , ḫimiyivi belgisi Fe (II,367)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

48 DLT	tAn-	526
D-K	tan-	"disclaim" (176)
BA	tan-	*ol alımnı tandı* o alacağını ve buna benzer şeylerini inkar etti (III,184)
TTD	tan-	tanmaḳ (III,255)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenlikĺirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

49 DLT	tanA	549
D-K	tana	"grain of coriander" (176)
BA	tene	Farsça *dane* kelimesinden alınmıştır zannederim. Türkler buna *tene* demişlerdir. (III,44) ; susam , mışmış gibi şeyler (III,236)
TTD	tənə ; tana	*tənə* sözi Parsça *dane* sözidin ilkin ġan (III,58) ; tanakçe~danekçe (III,324)
EN	dane ; dan	tane , tohum (93)
UTİL	dane-dane	1- birdane-birdanidin türidi ġan , daniliri ayrilip türidiġan (II,31)
GJ	da:nɛ~danɛ	corn , grain , piece , lump (80)

50 DLT	tangsuK	600
D-K	taŋsuq<taŋ	"marvel" (176)
BA	tanğsuk	*tangsuk neng* şaşılacak şey , acayip nesne (III,382)
TTD	taŋsuḳ	taŋsuḳ (III,522)
EN	taŋ	I-hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋsuḳ	temi ġelite , özgiçe (II,71)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

51 DLT	tanış-	526
D-K	taniš-<tan-	"disclaim" (176)
BA	tanış-	*olar meni tanışdı* onlar birbirinin borcunu inkar ettiler (II,112)
TTD	taniχ-	tinişmek (II,155)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenliḳlirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

52 DLT	tank	600
D-K	taŋ	"marvel" (176)
BA	tang	*tang neng* acayip şey şaşılacak nesne (III,355)
TTD	taŋ	taŋsuḳ , taŋ ḳalarliḳ , acayip (III,485)
EN	taŋ	I-hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ III <taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indifiifference to or not being avare of ; don't know (294)

53 DLT	tank-	614
D-K	taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	taŋ-	*ol anıng başın tangğdı* o , onun başını bir sargı ile sardı (III,390)
TTD	taŋ-	taŋmaḳ (III,533)
EN	taŋmaḳ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaḳ	tarḳitiş , icra ḳilişni vaḳitliḳ toḫtitip ḳoymaḳ ; vaḳitliḳ küçidin ḳaldurmaḳ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

54 DLT	tankıl-	614
D-K	taŋil-<taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	tanğıl-	*tanğıldı baş* baş sarıldı (III,395)
TTD	taŋïl-	tiŋilmek (III,539)
EN	taŋmaḳ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaḳ	tarḳitiş , icra ḳilişni vaḳitliḳ toḫtitip ḳoymaḳ ; vaḳitliḳ küçidin ḳaldurmaḳ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

55 DLT	tankız	603
D-K	täŋiz	"sea" (185)
BA	tengiz	deniz (III,363)
TTD	təŋiz	diŋiz (III,497)
EN	déŋiz	deniz (101)
UTİL	déŋiz	1-okyanniŋ ḳoruḳluḳḳa tutaşḳan yaki ḳuruḳluḳḳa içkirilep kirgen bir böliki (III,152)
GJ	tɛŋgiz	sea , lake (303)

56 DLT	tankla-	599-600
D-K	täŋlä-<täŋ	" equal , like" (185)
BA	teŋğle-	*bir neng birge tengledi* bir şeyi bir şeye denk etti (III,403)
TTD	təŋlə-	təŋlimek , təŋ kilmek (III,550)
EN	teŋleş I	I- eşit yapma , denkleştirme (401)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiḳ ; baraver (II,166)
GJ	tɛŋlɛštúr-	to fit in , to fit together (303)

57 DLT	tanklaş-	599-600
D-K	täŋläš-<täŋlä-<täŋ	"equal , like" (185)
BA	teŋğleş-	*bir neng birge tengleşdi* bir şey bir şeyle denkleşti , denk oldu (III,398)
TTD	təŋləx-	təŋleşmek (III,543)
EN	teŋleş-	I- eşit yapma , denkleştirme (401)
UTİL	teŋleşmek	1- teŋ , baraver halġa kelmek , teŋorunda turmaḳ ; baraverleşmek (II,176)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

58 DLT	tankrI	608-9
D-K	täŋri	"God" (185)
BA	tengri	Ulu Tanrı (III,376)
TTD	təŋri	təŋri , aziz ve ulug təŋri (III,514)
EN	teŋri	tanrı (401)
UTİL	teŋri	ḫüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

59 DLT	tankuc	610
D-K	täŋgüč<täŋ-	"raised (cooking-pot supports, etc.) (185)
BA	tengüç	sacayağı gibi yarım arşın yüksekliğinde olan her şey (III,381)
TTD	təngüq	tömür oçak ve şunıŋga oḫşaş yirim ġez igizliktiki heṛḳandaḳ nerse (III,520)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal , half , middle (303)

60 DLT	tankut	602
D-K	taŋut	" a tribe of the Turks dwelling near Şin. (242)
BA	teŋğüt	Çin yakınında oturan Türklerden bir bölük (III,362)
TTD	taŋut	taŋut , Türklerdin bir kabile bolup , olar Çin ġa yikin caylaşġan (III,495)
EN	taŋġut	Tibetli , Tibet milleti (389)
UTİL	taŋġutlar	ḳedimki çiyaŋlarniŋ bir tarmiḳi , yeni hazirḳi zaŋzularniŋ ata-boviliri bolup (II,71)
GJ	tangyut	Tangut (293)

61 DLT	tantur-	526
D-K	tantur-<tan-	"disclaim" (176)
BA	tantur-	*ol manga alımın tanturdı* o , bana borcunu inkar ettirdi (II,176)
TTD	tantur-	tandurmaḳ , inkar ḳildurmaḳ (II,176)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenliḳlirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

62 DLT	tanU-	564
D-K	tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanu-	*ol manga söz tanudı* o , bana bir söz söyledi (III,273)
TTD	tanu-	tonumaḳ , çikilimek (III,372)
EN	taŋcaŋ	subay (389)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

63 DLT	tanuK	191
D-K	tanuq<tanu-	"witness" (176)
BA	tanuk	şahit , tanık (I,380)
TTD	tanuḳ	tonuḳ , güva (I,494)
EN	tonuḳluḳ	tanıklık (419)
UTİL	tonumaḳ	1-özige tonuşluḳ kişi yaki nersini körünüşidin yaki melum belgisidin bilivalmaḳ 2-bilmek , oḳmaḳ (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

64 DLT	tanuKluK	251
D-K	tanuqluq<tanuq<tanu-	"witness" (176)
BA	tanukluk	şahitlik , tanıklık (I,503)
TTD	tanuḳluḳ	tonuḳluḳ , göwaliḳ (I,655)
EN	tonuḳluḳ	tanıklık (419)
UTİL	tonuġusiz	tonuġili bolmaydiġan , tonuvéliş mümkin bolmaydiġan (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

65 DLT	tanul-	564
D-K	tanul-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanul-	*angar söz tanuldı* ona söz söylendi , söz geçildi (II,130)
TTD	tanul-	tonulmaḳ , tonup birilmek (II,182)
EN	tonuşturmaḳ	sunmak , takdim etmek , tanıtmak (419)
UTİL	tonulmaḳ	3-öz üstige almaḳ , iḳrar ḳilmaḳ (II,292)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

66 DLT	tanut-	564
D-K	tanut-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanut-	*ol manga söz tanuttı* o, , bana başkasına sözü eriştirmemi , tavsiye etmemi emretti (II,312)
TTD	tanut-	tonutmaḳ , çékiletmek (II,457)
EN	tonuş	tanış , tanıdık , tanıma , itiraf , bilgi , fikir , bilinç (419)
UTİL	taŋmaḳ	2-zorlimaḳ , mecburlimaḳ (II,72)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

67 DLT	tAp ; tap	207
D-K	tap	"scar" ; 160 "enough" (177)
BA	tap	yaralama veya döğme izeri (III,145) ; elverir , yetişir (I,318)
TTD	tap	téridiki yara yaki tayaḳ izi (III,198) ; yéterlik , köpaye (I,417)
EN	tap	iz, sapan izi (389)
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ	tap	furrow (294)

68 DLT	tap-	264-5
D-K	tap-	"serve : worship (God)" ; 265 "find" (177)
BA	tap-	*kul Tengrige tapdı* Kul Allah'a taptı ; "ol nenği tapdı" O yiten şeyi buldu (II,3)
TTD	tap-	tévindi, ḫizmet ildi; tapti "ol ne ŋni tapdï" O nersini tapti. (II,1)
EN	tapmaḳ	bulmak (389)
UTİL	tapmaḳ	1-arzu kılğan , izdigen nersini kolga keltürmek 2-öginiş , tekşürüş neticisi arkilik keşip ḳılmaḳ , yaratmaḳ (II , 8)
GJ	tæbïn-~tap-	to worship,to adore (298) ; to find , to discover , to detect , to get , to gain , to gather (294)

69 DLT	tapanlıG	201
D-K	tabanlıγ<taban	"hoof (camel) (173)
BA	tabanlıg	tabanlı (I,499)
TTD	tapanlioɳ	"tabanlıġ tevi" tapanlik̡ tüge , paypaḳlik̡ tüge (I,649)
EN	tapan	1-taban (ayak tabanı) 2-ispit 3-ökçe (389)
UTİL	tapanlik̡	tapını bar , tapan ornıtıl ġan (II,6)
GJ	tapan	heel ; "töge tabanı" name of plant (294)

70 DLT	tar	509
D-K	tär	“sweat; wages” (186)
BA	ter	ter (I,322) ; ücretle çalışana verilen para (III,148)
TTD	tər	ter , tirikiş (422) ; iş hakḳı üçün birilġen puḫ (III,203)
EN	ter	ter (402)
UTİL	ter I	1-adem ve başka canlik̡larniŋ térisi astidiki meḫsus bezler teripidin acritilġan suyuḳluḳ 2-ecir , emgek (II,125)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

71 DLT	tarA-	559
D-K	tara-<tar-	"comb" ; 524"disperse" (178)
BA	tara-	*kız saçın taradı* kız saçını taradı (III,260)
TTD	tara-	tarimaḳ , taratmaḳ (III,356)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarimaḳ I	targaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlıḳnıŋ çigidikini yeşmek ; talmutal , danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tara-	to comb (295)

72 DLT	taran-	559
D-K	taran-<tara-	"comb" (179)
BA	taran-	*ol saçın tarandı* o saçını taradı (II,145)
TTD	taran-	taranmaḳ , tarimaḳ (II,205)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	taranmaḳ<tarimaḳ I	targak yaki şu hildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlıḳnıŋ çigikini yeşmek ; talmutal danimudane ḳilmaḳ tekşilimek (II,37)
GJ	taraŋ	combed (295)

73 DLT	tarGıl	242
D-K	tarγil<tar-	"with white and black stripes ; speckled (animal) (178)
BA	targıl	attan başka her hayvan için alacalı (I,482)
TTD	taroγïl	taġil (I,628)
EN	targil	çizgili , kaplansı. Targil at: çizgili renkli at (390)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

74 DLT	tarḪAn	219
D-K	tarxan	"emir" (180)
BA	tarxan	İslamlıktan önce verilmiş olan bir addır. *bey* denmektir (I,436)
TTD	tarhan	tarḫan (I,568)
EN		bulunamadı
UTİL	tarḫan	ottura esirlerde alvan-yasaḳ sélik ve her ḫil mecburiyetlerdin azad ḳilinġan imtiyazlik ḳebile , kişi yaki mensepdar (II,28)
GJ		bulunamadı

75 DLT	tarI	542
D-K	täri	"skin" (186)
BA	teri	deri (III,221)
TTD	təri	tire (III,305)
EN	tére	II-deri (409)
UTİL	tére	1-müskülni orap turġuçi ten
GJ	terɛ~tɛrɛ~tejɛ	skin , hide (306)

76 DLT	tarI-	559
D-K	tari-	"till" (179)
BA	tarı-	*ol tarıg tarıdı* o, ekin ekti (III,262)
TTD	tarï-	tirimek (179)
EN	térilmek	I-ekilmek II-toplanmak (409)
UTİL	térimaḳ	1-ziraetlerniŋ uruḳini yerge çéçip , kömmek (II,427)
GJ	teri-~teji-	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306)

77 DLT	tarıl-	524
D-K	teril-<ter-	"gather" (186)
BA	téril-	*budhun térildi* halk toplandı (II,127)
TTD	təril-	tirilmek , yıġılmaḳ (II,177)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	térilme	bir-birlep t"rilip cem bolġan , yiġilġan (II,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

78 DLT	tarlA-	572
D-K	tärlä-<tär	"currycomb , clean off sweat and dung (horse)" (186)
BA	terle-	*at terledi* at terledi (III,293)
TTD	tərlə-	terlimek , tazilimek (III,400)
EN	ter	ter (402)
UTİL	terlemek>terlimek	1-bedendin ter çiḳmaḳ (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

79 DLT	tarlat-	509
D-K	tärlät-<tärlä-<tär	"sweat; wages" (186)
BA	terlet-	*ol atın terletti* o, atını terletti (II,342)
TTD	tərlət-	terletmek , taratmaḳ , tatilatmaḳ (II,500)
EN	terletmek	terletmek (403)
UTİL	terletmek<terlimek	1-bedendin ter çiḳmaḳ , ter basmaḳ (II,136)
GJ	tɛrlɛt-	to perspire (304)

80 DLT	tarmaKlan-	524
D-K	tarmaqlan-<tar-	"disperse" (179)
BA	tarmaḳlan-	*boy tarmaklandı* boy ve oymak , kuşların kıynakları gibi kol kol her yandan akın etti (II,274)
TTD	tarmaḳlan-	tarmaḳlanmaḳ , yiyilmek , şaḫ ayridi , tırmaḳlanmaḳ~tırnaḳlanmaḳ (II,399)
EN	tarmaḳlanmaḳ	dallanmak (391)
UTİL	tarmaḳlanmaḳ	tarmaḳ , böleklerge bölünmek ; ayrilmaḳ (II,33)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

81 DLT	tars	175
D-K	tärs	"difficult" (187)
BA	ters	güç olan her nesne (I,607)
TTD	tərs	tes , ḳiyin , herḳandaḳ tes iş (I,453)
EN	tes	zor , zahmetli (404)
UTİL	tes	işliniş , orundilişi cehettin oŋay emes , ḳiyin , müşkül , çapaliḳ (II,138-139)
GJ	tɛrs	difficult , with difficulty , hardly (304)

82 DLT	tart-	628-9
D-K	tart-	"weigh ; stretch" (180)
BA	tart-	*ol yarmak tarttı* o , para tarttı (III,426)
TTD	tart-	tartmaḳ , ölçimek , sözmek , salmaḳ , yeşmek (III,579)
EN	tartmaḳ	çekmek (392)
UTİL	tartmaḳ	birer işḳa arilaşturmaḳ , ḳatnaşturmaḳ (II,24)
GJ	tart-~ta.rt-~ta:t-~ta.t-	to draw , to pull , to subtract (296)

83 DLT	tartıG	232
D-K	tartiγ<tart-	"summons" (of king)" ; "girth (saddle)" (180)
BA	tartığ	bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması ; yük ipi , denk sargısı (I,462)
TTD	tartïoɳ	ḫaḳan çakiriġi ; tartiḳ , yüknin tartiġi (I,603)
EN	tartilmaḳ	1-gergin hale getirilmek , çekilmek 2-sürüklenmek 3-tartılmak , ölçüp biçilmek 4-cezalandırılmak , işe celbedilmek 5-öğütülmek , ufalanmak , 6-azalmak , kısalmak , çekilmek , gerilmek 7-sunmak , vermek ; 3-tartılmak , ölçüp biçilmek , kilosuna bakmak (391)
UTİL	tartımlıḳ ; tartmaḳ	kişniŋ diḳḳatini özige celip ḳilidiġan ; yékimlik (II,27) ; 12-éġirliḳni ölçimek , çiŋlimaḳ (II,25)
GJ	tart-~ta.rt-~ta:t-~ta.t-	to draw , to pull , to subtract , to suck , to bend (296)

84 DLT	tartıl-	628-9
D-K	tartil-<tart-	"stretch" (180)
BA	tartıl-	*yarmak tartıldı* para tartıldı ip ve ipe benzer şeyler gerildiği zaman da böyle denir (II,229)
TTD	tartïl-	tartılmaḳ , ölçenmak , kirilmek (II,332)
EN	tartilmaḳ	1-gergin hale getirilmek , çekilmek 2-sürüklenmek (391)
UTİL	tartilmaḳ<tartmaḳ	birer nersini ḳol bilen tutup , özi terepke sörimek yaki söreşke heriketlenmek (II,24)
GJ	tartïl-~ta.tïl-~ta:tïl-	to be pulled up , to be led away (296)

85 DLT	tarus	184
D-K	tarus	"roof" (179)
BA	tarus	Evin çatısı (I,366)
TTD	tarus	torus (I,474)
EN	torus	tavan (421)
UTİL	torus	öy içiniŋ üsti ḳismi , şip (II,237)
GJ	torus ~ tous	ceiling (312)

86 DLT	tas	165
D-K	tas	"bad" (180)
BA	tas	her nesneniŋ kötüsü , baya ġısı (I,329)
TTD	tas	yaman , pes nerse (I,430)
EN	tas	zor , zahmetli (404)
UTİL	tas I	işliniş , orundiliş cehettin oŋay emes , ḳiyin , müşkül çapalıḳ (II,139)
GJ		bulunamadı

87 DLT	tAş	511
D-K	taš	"stone"; "outer (garment)" ; "open country , foreign land" (180)
BA	taş	taş , kaya ; *taş yer* dış , taşra , gurbet ; geniş sıcaklık , yazı , yabancı yer ; *taş ton* dış elbise (III,152)
TTD	tax	taş ; sirt (III,207)
EN	taş	I-taş II-dış (393)
UTİL	taşI ; taş II	ayrim-ayrim halda yaki bir pütün uyul halette uçraydi ġan , su kar ḳilmaydiġan ḳattiḳ taġ cinslirinin omumiy nami (II,41) ; 1- içige içkirige nisbeten sirt ; tala (II,43)
GJ	taš~ta:š	stone ; out , outside (296)

88 DLT	taş-	270
D-K	taš-	"overflow" (180)
BA	taş-	*aşıç taşdı* tencere kaynadı , taştı (II,12)
TTD	tax-	taşmaḳ (II,15)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaktin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

89 DLT	taşıl-	332
D-K	täšil-<*täš-	"split (187)
BA	teşil-	*kap teşildi* kap yarıldı , deşildi (II,127)
TTD	təxil-	tişilmek (II,178)
EN	téşilmek	delinmek (410)
UTİL	teşmek	birer nerse oyup , çoḳup yaki başḳa bir ḫil yol bilen töşük açmaḳ , töşük hasıl ḳilmaḳ (II,150)
GJ	teš~tęš~tɛš~tiš-	to pierce , to perforate , to penetrate , to make a hole in (307)

90 DLT	taşıt-	270
D-K	tašit-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşıt-	*tarıg taşıttı* buğday taşıttı (II,307)
TTD	taxït-	toşutmaķ (II,449)
EN	toşumaķ	taşımak (422)
UTİL	taşlimaķ	5-birer cayda ķaldurmaķ (II,52)
GJ	tašqar-	to cause to overflow (296)

91 DLT	taşlA-	511
D-K	tašla-<taš	"outer (garment) ; open country , foreign land" (180)
BA	taşla-	*ol ıtıg taşladı* o , köpeği taşladı (III,294)
TTD	taxla-	taş bilen ordı ; taşlimaķ (III,401)
EN	taşlimaķ ; taşki	I-atmak , fırlatmak , bırakmak ; dış , harici(393)
UTİL	taşlimaķ I ; taşmaķ	nersilerni yerge , peske ķaritip çüşürmek , atmaķ (II,52) ; ķirġaķtin aşmaķ , éşip etrapķa yéyilmaķ ; basmaķ (II,53)
GJ	tašla- ; taš	to throw , to cast off ; out , outside (296)

92 DLT	taşlat-	511
D-K	tašlat-<tašla-<taš	"outer ; open country , foreign land" (180)
BA	taşlat-	*ol anı taşlattı* o onu taşlattı (II,343)
TTD	taxlat-	taş bilen ördürdi ; taşlatmaķ , taşlitip ķoymaķ (II,502)
EN	taş	I-taş II-dış taraf (393)
UTİL	taşlimaķ I	nersilerni yerge , peske ķaritip çüşürmek , atmaķ (II,52)
GJ	tašla-	to throw , to cast off (296)

93 DLT	taşU-	561
D-K	tašu-	"coney , transport" (180)
BA	taşu-	*ol efge yarmak taşudı* o eve para taşıdı (III,266)
TTD	taxu-	toşumaķ (III,363)
EN	toşumaķ	taşımak (422)
UTİL	taşlimaķ	5- birer cayda ķaldurmaķ yaki bir kimniŋ iḫtiyariġa ötküzüp bermek (II,52)
GJ	taš	out , outside (296)

94 DLT	taşuk	194-5
D-K	täšük<täš-	"ruptured in the scrotum" (187)
BA	teşük	deşik , yarık (I,387)
TTD	təxük	töşük , yérik , sérik at yériği , çikuk (I,503)
EN	teşmek	delmek (405)
UTİL	teşmek	birer nersini oyup , çokup yaki başka bir hil yol bilen tröşük açmak , töşük hasil kilmak (II,150)
GJ	teš-~tęš-~tɛš-~tiš-	to pierce , to perforate , to penetrate , to make hole in (307)

95 DLT	taşUG	207
D-K	tašuγ<tašu-	"convey , transport" (180)
BA	taşuġ	taşınabilen mal , eşya ; menkul mal (I,411)
TTD	taxuoı	tuşak , tuşuşka bolidiġan mal ve şuniŋga oḫşaş nersiler (I,536)
EN	toşuguçi	taşıyan , nakil eden ; bir yerden bir yere götüren (422)
UTİL	toşuk II	toşup yötkep kélinġan nerse (II,248)
GJ	taš	out , outside (296)

96 DLT	taşur-	270
D-K	tašur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşur-	*ot aşiç taşurdı* ateş , tencereyi taşırdı (II,78)
TTD	taxur-	taşurmak (II,103)
EN	taşmak	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmak	1-kirġaktin aşmak , éşip etrapka yéyilmak , basmak (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

97 DLT	tat	407
D-K	tat	"rust (on sword , etc.)" (181)
BA	tat	kılıç ve kılıç gibi şeylerin üzerine çöken pas (II,281)
TTD	tat	dat~tat , kılıç ve şunın ġa ḫşaş nerselerniŋ yüzide peyda bolġan dat (II,410)
EN	dat	2-pas (94)
UTİL	dat	tömür , mis katarlik métallarniŋ yüzide nem havaniŋ oksidilişidin şekillengen bir kevet madda (III,3)
GJ	tat	2-rust (297)

98 DLT	tatAr	207
D-K	tatar	"a tribe of the Turks" (242)
BA	tatar	Türklerden bir bölük (I,411)
TTD	tatar	Tatar , Türk halḳliridin biri (I,535)
EN	tatar	Tatar , Kuzey Türkleri , Kazan Türkleri (394)
UTİL	tatar	muşu nam bilén atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,9)
GJ		bulunamadı

99 DLT	tatI-	557-8
D-K	tati-	"be tasty" (181)
BA	tatı-	*aş agızda tatıdı* yemek ağıza tat verdi (III,257)
TTD	tatï-	titimek (III,352)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti , yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tatï-~tætï-	to taste (297)

100 DLT	tAtıG	557-8
D-K	tatıγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatığ	tat , dat , lezzet (I,408)
TTD	tatïoı	tatiḳ~tétiḳ , tatliḳ (I,530)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti , yaḫşi , temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

101 DLT	tatır	182
D-K	tatir	"steppe" (181)
BA	tatır	*tatır yer* suyu , ağacı olmayan kıraç yer (I,361)
TTD	tatïr	tétir , tékir "titir yer" , susiz ve dereḫsiz yer (I,468)
EN	tatirik	sarı , solgun , benzi uçmuş (394)
UTİL	tatıraŋ	kétip ketken , ḳurġaḳ ; hiç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

102 DLT	tatıt-	557-8
D-K	tatit-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıt-	*tuz aşıg tatıttı* tuz aşı tadıttı (Herhangi bir şey başka bir şeyin tadına tesir edersre yine böyle denir) (II,299)
TTD	tatït-	tititmek , temlik ḳilmaḳ , tem kirgüzmek (II,436)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

103 DLT	tatru	212
D-K	tetrü~*tetür-	"inverted" (187)
BA	tetrü	her şeyin tersine dönmüşü (I,420)
TTD	tətrü	tetür , Her nersiniŋ tetüri (I,458)
EN	tetür	ters , arka , yanlış , zıd , aykırı (405)
UTİL	tetür	1- Birer nersiniŋ aldı teripige nisbeten ḳarımuḳarşı bolġan ; keyni , arḳa 2- Öŋ ḳilinnidiġan iş-heriketniŋ eksi (II-115)
GJ	tɛrtúr~tɛtúr~ tetú~tetú	inverted , inside out , the wrong way , wrong (304)

104 DLT	taway	544
D-K	tewe~dävä	"camel" (188)
BA	tewey	deve (III,225)
TTD	təvə	tüge (III,311)
EN	tüge	deve (423)
UTİL	töge	süt emgüçi hayvan (II,363)
GJ	tivɛ~túgɛ~tügɛ ~tögɛ~tövɛ	camel (309)

105 DLT	tawGAc ; tat tawGAc	228
D-K	tawγač ; tat tawγač<tat	"Maşin" (242) ; 228 "a manufactured item that is ancient and imposing" ; "a tree" ; 406 (most of Türk) P. "Uighur infidels" (181)
BA	tawgaç ; tat tawgaç	Maçin'in adıdır ; Türklerden bir bölüktür (I,453) ; *tawgaç edhi* büyük ve eski yapıların hepsine birden bu ad verilir ; *tawgaç yudası* denir ki , susam çiçeğinin yaprağına benzer yaprakları bulunan bir ağaçtır , ilaç için kullanılır ; Bu sözdeki tat kelimesinden Farslılar , tawgaç kelimesinden de Türkler murat edilir (I,454)
TTD	tavoɩaq ; tat tavoɩaq	tawġäç , Maçin ilinin nami ; tawġaç , Türklernin bir bölügi ; her bir büyük ve ḳedimiyi nerse *tawġaç ezi* dep atilidu (I,592) ; tawġaç yudası yopurmaḳliri Sevsen gölini ŋ yopurmaḳliriġa oẖşaydiġan ve dora bolidiġan bir ẖil dereẖ; bu cup söz , bu orunda tat sözi Pars digen menide tawgaç sözi Türk digen menide kelgen (I,593)
EN	tamġaç han ; tavak	tabgaç Han (388) ; II- yaprak (394)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esirniŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

106 DLT	tAy	514
D-K	tay	"colt" (182)
BA	tay	tay (III,158)
TTD	tay	tay (III,216)
EN	tay	I-tay (394)
UTİL	tay I	1-atniŋ ikki yaşḳa tolmiġan balisi (II,97)
GJ		bulunamadı

107 DLT	tay-	552
D-K	tay-	"slip" (182)
BA	tay-	*er taydı* adam kaydı (III,243)
TTD	tay-	taymaḳ , tiyilmaḳ (III,335)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-siliḳ téyilġaḳ yerde siyrilip téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

108 DLT	tayaK	518
D-K	tayaq<taya-	"staff" (183)
BA	tayak	dayak , dayangaç (III,166)
TTD	tayaḳ	tayaḳ , hasa (III,227)
EN	tayak	dayak (394)
UTİL	tayaḳ	1-dereḫ şéḫidin késilgen ḳaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

109 DLT	tayAnkU	610
D-K	tayaŋu<tayan-<taya-	"chamberlain" (182)
BA	tayanğu	mabeyinci , perdeci başı (III,380)
TTD	tayaŋu	tayaṅgu (III,380)
EN	tayanmaḳ	dayanmak , yaslanmak (395)
UTİL	tayanç	1-yardemde , yar-yölekte bolidiġan küç (II,98)
GJ		bulunamadı

110 DLT	tayGAn	521
D-K	tayγan	"hound (dog)" (183)
BA	taygan	tazı , av köpeği (III,174)
TTD	tayoɣan	tayġan (III,240)
EN	tayġan	av köpeği (395)
UTİL	tayġan	1-itnin bir ḫili béli inçike , paçiḳi uzun ve yügürük kélidü (II,99)
GJ		bulunamadı

111 DLT	tayıG	552
D-K	tayıγ<tay-	"slip" (182)
BA	tayığ	kaygın (III,165)
TTD	tayïoɣ	tiyik , taygaḳ (III,226)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-siliḳ , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

112 DLT	taytur-	552
D-K	taytur-<tay-	"slip" (182)
BA	taytur-	*ol anı suwķa taytурdı* o onu suda kaydırdı , zıyındırdı (III,192)
TTD	taytur-	taydurma (III,266)
EN	taymaķ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaķ	silik , téyilġaķ yerde siyrilip , téyilip ketmek ; téyilmaķ (II,100)
GJ		bulunamadı

113 DLT	tAz	509
D-K	taz	"bald or scabby headed ; speckled (horse) ; hornless(sheep) ; saline (land)" (183)
BA	taz	kel , daz ; boynuzsuz ; bitkisiz , çorak ; *taz yer* bitkisi az olan çorak yer , kel toprak ; *taz at* alacalı at (III,148)
TTD	taz	taz (III,203)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiķmiġan ; aypaŋ , taķir 2-muŋguz çiķmiġan , muŋguzsi (II,37)
GJ		bulunamadı

114 DLT	taz-	268
D-K	tez-	"flee" (188)
BA	tez-	*keyik tezdi* geyik kaçtı (II,8)
TTD	təz-	tezmek (II,10)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başķa canliķlar eslidiki orni maķanini taşlap , başķa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

115 DLT	tazak	194
D-K	täzäk	"dung (horse)" (188)
BA	tezek	tezek , at gübresi (I,386)
TTD	təzək	tizek (I,502)
EN	tézek	tezek (410)
UTİL	tézek	hayvanlarniŋ gendisi (II,428)
GJ	tizɛk~tɛzɛk	dung of horse , ass and cow (309)

116 DLT	tazaklA-	194
D-K	täzäklä-<täzäk	"dung (horse)" (188)
BA	tezekle-	*at tezekledi* at pisledi (III,340)
TTD	təzəklə-	tizeklimek (III,465)
EN	tezeklimek	dışkısını salmak , terslemek (410)
UTİL	tézeklimek	tézek çıkarmaḳ , çiçmaḳ (II,428)
GJ	tizɛk~tɛzɛk	dung of horse , ass and cow (309)

117 DLT	tazış-	268
D-K	täziš-<täz-	"flee" (188)
BA	teziş	*olar ikki teazişdi* onlar birbirinden ürküştü ve kaçıştı (II,99)
TTD	təzix-	tizişmek (II,133)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

118 DLT	tazkAk	268
D-K	täzgäk<täz-	"flee" (188)
BA	tezgek	*tezgek er* işten ve işe benzer şeylerden kaçan çekingen adam (II,289)
TTD	təzgək	tezgek , ḳaçḳaḳ (II,422)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

119 DLT	tIḍIG	633
D-K	tiḍiγ<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhığ	bir şeyden alıkoyma , engel olma (I,373)
TTD	tïzïoɣ	tiyiḳ , bir iştin tiyiş , tosaş , men'i ḳiliş (I,483)
EN	tiyiş<tiymaḳ	yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1- ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ 2- azap salmaḳ , aġrıtmaḳ (II,448)
GJ		bulunamadı

120 DLT	tıḏıl-	331
D-K	tiḏil-<tiḏ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhıl-	*er ıştan tıdhıldı* adam işten kaçındı , çekindi (II,126)
TTD	tïžïl-	tiyilmek , çeklenmek (II,176)
EN	tiymaḳ	II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

121 DLT	tıḏın-	633
D-K	tiḏin-<tiḏ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhın-	*tıdhındı neŋ* esirgenen yasak edilen nesne (I,449) ; er ıştın tıdhındı adam işten kaçındı (II,145)
TTD	tïžïn-	tizindi neŋ tiyilġan nerse , menéi ḳilinġan nerse (I,586) ; tiyinmek , çeklenmek (II,204)
EN	tiymaḳ	1-tırnak II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

122 DLT	tıGrA-	556
D-K	tiγra-	"be hardy" (189)
BA	tıgra-	*er tıgradı* adam digrek oldu , katı oldu , sert oldu (III,277)
TTD	tïoɣra-	diġrimaḳ , ḳayserleşmek (189)
EN	tiklenmek	diklenmek (411)
UTİL	tik<tik turmaḳ	1-gevdisini tüz ḳilip ikki ayiġiġa tayinip turmaḳ , õre turmaḳ (II,469)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

123 DLT	tıGraş-	556
D-K	tiγraš-<tiγra-	"be hardy" ; "harden" (189)
BA	tıgraş-	*oglan tıgraşdı* çocuklar gürbüzleşti , bahadırlaştı (II,212)
TTD	tïoɣrax-	diġraşmaḳ , keyserleşmek , balilar di ġraşti (II,304)
EN	tik	dik (411)
UTİL	tiklimek	2-yiḳilġan , bozulġan , ḫarap bolġan nersilerni esli ḫalitige keltürmek ; turġuzmaḳ (II,473)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

124 DLT	tıGrat-	556
D-K	tiɣrat-<tiɣra-	"be hardy" (189)
BA	tıgrat-	*oglın ışka tıgrattı* çocuğunu işe sıkıştırdı (II,330)
TTD	tïoɣrat-	diğratmaḳ , ḳayserleştürmek , çénḳitürmek (II,484)
EN	tikma-tikmek	kalabalık , sıkışıklık (412)
UTİL	tiḳilma	1-melum nerse içige tiḳilip étilip ḳalġan şey'i (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

125 DLT	tık-	274
D-K	tik-	"sew" (189)
BA	tik-	*er ton tikdi* adam , elbise dikti (II,20)
TTD	tik-	tikmek , çaḳmaḳ (189)
EN	tikmek	dikmek (411)
UTİL	tikmek	3- yip-yiŋne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him cipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant , to sew up , to encamp (307)

126 DLT	tıK-	272
D-K	tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tık-	*ol kapka ın tıkdı* o kaba on tıktı (II,16)
TTD	tïk-	tikmek (II,21)
EN	tıkmak	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tiḳmaḳ	bir nersini yene bir nersiniŋ içige arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaştırmaḳ (II,467)
GJ	tiq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

127 DLT	tıkan	202
D-K	tikän<tik-	"thorn" (189)
BA	tiken	diken (I,400)
TTD	tikən	tiken (I,521)
EN	tiken	diken (411)
UTİL	tiken	2-tikenlik ösümlüklerniŋ özi (II,470)
GJ	tikɛn	thistle , thorn (308)

128 DLT	tıkıklık	274
D-K	tikiglig<tikig<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikiğliğ	*tikiklig ton* dikilmiş elbise (I,509)
TTD	tikiklig	tikiklik (I,662)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarliḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaşturmaḳ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

129 DLT	tıkıl-	274
D-K	tikil-<tik-	"sew ; sting ; plant ; set upright (189)
BA	tikil-	*yıgaç tikildi* ağaç dikildi (II,130)
TTD	tikil-	tikilmek. *yigaç tikildi* dereḫ tikildi (II,182)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikilmek<tikmek	1-sançip , tiḳip orunlaşturmaḳ , ḳadimaḳ , ornatmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

130 DLT	tıKıl-	274
D-K	tiqil-<tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tıkıl-	*kendükke un tıkıldı* küpe un tıkıldı (II,129)
TTD	tïḳïl-	tikilmek , çindalmaḳ (II,181)
EN	tiḳilmak	sokulmak , sıkışmak (411)
UTİL	tiḳilmaḳ	2-tar , kiçik , çoŋḳur cayġa kirip , ḳisilip ḳalmaḳ , kepleşmek (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

131 DLT	tıkım	200
D-K	tikim<tik-	"portion" (189)
BA	tikim	*bir tikim türmek* bir parça dürüm (I,396)
TTD	tęgim	tęgim , parçe (I,515)
EN	tiḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tiḳmaḳ	2-bir nersiniŋ aġziġa , töşükige yene bir nersini keplep ḳoymaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert ; to fix (307)

132 DLT	tıkın	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniyya (184)
BA	tigin	Aslında köle anlamına gelen ; sonraları hakan oğullarına verilen ungun (I,413)
TTD	tegin	Bu sözniŋ asli menisi kul dimektir (I,539)
EN		bulunamadı
UTİL	tikin	şahzade , şah oğlı (II,433)
GJ		bulunamadı

133 DLT	tıkır tıkır	182
D-K	tikir<tiki (tegi ?)	t. t. Onomat. (189)
BA	tikir tikir	*tikir tikir etti* Atın ayağı tikir tikir ses çıkardı (I,361)
TTD	tikir tikir	At ayağı tikir tikir ses ḳildi (I,468)
EN	tikirlimak	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tikir tikir	"tikir" sözıniŋ tekrarlinişi (II,475)
GJ		bulunamadı

134 DLT	tıkış-	321-2
D-K	tikiš-<tik-	"feed" (189)
BA	tikiş-	*ol manga ton tikişti* o, bana elbise dikmekte yardım etti (II,106)
TTD	tikix-	tikişmek (II,144)
EN	tikiş	sokma , gizleme (411)
UTİL	tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

135 DLT	tıklın-	274
D-K	tiklin-<tikil-<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tiklin-	*yıgaç tiklindi* ağaç dikildi (II,244)
TTD	tiklin-	tiklenmek (II,355)
EN	tikmek	dikmek (411)
UTİL	tiklimek	1-tövendin yuḳiriġa ḳaritip tüz , tik halette orunlaştırmaḳ ; tik ḳilmaḳ (II,473)
GJ	tik	upright , vertical (307)

136 DLT	tıktur-	274
D-K	tiktür-<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tiktür-	*ol ton tiktürdi* o , elbise diktirdi (II,174)
TTD	tiktür-	tiktürmek (II,246)
EN	tiktürmek	1-diktirmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tiktúr-	to cause to fasten , to sew , to (cause to) pitch (308)

137 DLT	tIl	169
D-K	til	"dialect or language ; speech or words" ; 501 "tongue" (189)
BA	tıl	Lügat , *Uygur tili* Uygur dili (III,133) ; söz , *ol begge tıl tegürdi* o , beye dil uzattı (III,134)
TTD	til	til , söz , Uygur tili (III,183) ; til , haḳaret (III,184)
EN	til	Dil (413) ; *til tekküzmek* hakaret etmek (412)
UTİL	til	4-til tavuşi , luġet terkibi ve grammatikidin terkib tapḳan bir sistéma ; 7- başḳilarni haḳaretlep ḳilġan söz , ahanet (II,476)
GJ	til	tongue , language (308)

138 DLT	tıl-	276
D-K	til-	"cut lengthwise" (190)
BA	til-	*er yarındak tildi* adam ; sırım kayış dildi (II,23)
TTD	til-	tilmek (II,30)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilmaḳ	1-késip tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tïl-	to split (307)

139 DLT	tılA-	563
D-K	tilä-	"seek ; will or desire" (190)
BA	tile-	*ol anı tiledi* o , onu diledi , istedi (III,271)
TTD	tilə-	tilimek (III,369)
EN	tilivalmaḳ	istemek , dileyerek almak (412)
UTİL	tilimek	1-melum bir işniŋ boluşini umid ḳilmaḳ , arzu ḳilmaḳ ; arzu ümidini ipadilimek (II,492)
GJ	tilɛ-~tillɛ-~tila-	1-to beg , to ask for , to pray , to request (308)

140 DLT	tılAk	563
D-K	tilek<tile-	"seek ; will or desire" (190)
BA	tilek	dilek (I,412)
TTD	tïlək	tilek (I,537)
EN	tilek	dilek (412)
UTİL	tilek	1-birer nerse , işni emelge aşuruş üçün kilinġan arzu , intiliş , istek (II,486)
GJ	tilɛk	request , wish , prayer (308)

141 DLT	tılaş-	563
D-K	tiläš-<tilä-	"seek ; will or desire" (190)
BA	tileş-	*ol mening birle neng tileşdi* o , benimle nesne dilmekte yarıştı (o , benimle kaybolan şeyi bılmakta yarıştı) (II,108)
TTD	tiləx-	tileşmek , izdeşmek (II,148)
EN	tilgaş-	seçme , ayıklama , aramak , karıştırmak , evirip çevirmek (412)
UTİL	tilimlimaḳ	tilim-tilim ḳilip kesmek , piçmaḳ (II,493)
GJ	tïl-	to split (307)

142 DLT	tıldur-	354
D-K	tildür-<til-	"stab" (190)
BA	tildür-	*anı biçek bile tildürdi* onu bıçakla dildirdi (II,176)
TTD	tildür-	tildürmek (II,249)
EN	tilimlimek	dilim dilim halinde kesmek (412)
UTİL	tildürmaḳ>tilmaḳ	1-késip tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

143 DLT	tılım	200
D-K	tilim<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tilim	dilim (I,397)
TTD	tïlïm	tilim (I,516)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilim	1-nersilerni uzun tiliştin yériştin hasil bol ġan bölek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

144 DLT	tılın-	276
D-K	tilin-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tilin-	*teri tilindi* deri dilindi (II,149)
TTD	tilin-	tilinmek (II,210)
EN	tilinmaḳ	dilimlenmek , kesilmek , biçilmek (412)
UTİL	tilinmaḳ<tilmaḳ	1-késip , tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

145 DLT	tılış-	276
D-K	tiliş-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tiliş-	*ol manga yarındak tilişdi* o bana kayış dilmekte yardım etti (II,108)
TTD	tilix-	tilişmek (II,147)
EN	tilmaḳ	dilimlemek (412)
UTİL	tilimlimaḳ	tilim-tilim ḳilip kesmek , piçmaḳ (II,493)
GJ	tïl-	to split (307)

146 DLT	tılkA	216
D-K	tilgä<til-	"slice , strip" (190)
BA	tilge	dilim , uzunlamasına kesilen her şey (I,429)
TTD	tilgə	bir tilge et bir tilim guş (I,559)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilġamaḳ>tilġimaḳ	2-tilip pare-pare ḳilmaḳ titivetmek (II,490)
GJ	til-	to split (307)

147 DLT	tılkUlan-	216
D-K	tilkülän-<tilkü	"fox" (190)
BA	tilkülen-	*er tilkülendi* adam tilkilik etti , yaltaklandı (III,202)
TTD	tilkülən-	tülkilenmek , tülkilik kilmek (III,280)
EN	tülke	tilki (430)
UTİL	tülkilik	hiyligerlik , mekkarliḳ (II,407)
GJ	túlki~túlkɛ	fox (318)

148 DLT	tıltur-	276
D-K	tiltür-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tiltür-	*er yarındak tiltürdi* adam kayış dildirdi (II,175)
TTD	tiltür-	tildürmek (II,247)
EN	tilmak	dilimlemek (412)
UTİL	tilmaḳ	1-késip , tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

149 DLT	tın ; tİn	170
D-K	tin	"spirit , breath" ; 503 "rein" (190) ; "resting , unoccupied by work" (190)
BA	tin ; tın	ruh , nefes , soluk (I,339) ; *tın kişi* dinmiş adam , bir işle uğraşmıyan haylaz , harınlaşan , tembelleşen ; yular , dizgin (III,138)
TTD	tin ; tïn-	tin tiniḳ , nepes , ruh , can (I,441) ; tin~ti ŋ , aram , alġan , bikar (III,188)
EN	tin ; tın; tinikmak	yügen , "tin tizgin" yügen-tizgin (I,441) ; tizgin (III,189) ; nefes ; dinlenmek , sakinleşmek (413)
UTİL	tin ; tiniḳmaḳ	nepes , tiniḳ , dem (II,494)
GJ	tïn-~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

150 DLT	tıncI-	565
D-K	tinči-	"smell bad (meat)" (191)
BA	tınçı-	*et tıncıdı* et koktu (III,276)
TTD	tïnqï-	tincimek , tiksip ḳalmaḳ (III,376)
EN	tincik	Boğucu , bunaltıcı hal , pek sıcaklık (413)
UTİL		bulunamadı
GJ	tïndʒ-	to go rotten (307)

151 DLT	tındur--	278
D-K	tindur-<tin-	"stop" ; "sign" ; "rest" ; "be quiet" (190)
BA	tındur-	*ol meni tındurdı* o , beni rahat ettirdi , o beni dinlendirdi (II,176)
TTD	tïndur-	tındurmaḳ (II,250)
EN	tindurmak	I-teskin etmek , yatıştırmak , dinlendirmek , sakinleştirmek (413)
UTİL	tïn	nepes , tiniḳ , dem (II,495)
GJ	tïn-~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

152 DLT	tınklA-	60-1
D-K	tiŋla-	"listen (191)
BA	tıŋğla-	*er söz tıŋğladı* adam söz dinledi (III-403)
TTD	tïŋla-	tiŋlimek~tiŋşimek , aŋlimek (III,551)
EN	tiŋlimak	dinlemek (413)
UTİL	tiŋlimaḳ	ḳulaḳ sallamaḳ , tiŋşimaḳ , aŋlimaḳ (II,476)
GJ	tïŋla-	to listen (307)

153 DLT	tınklaş-	617
D-K	tiŋlaš-<tiŋla-	"listen" (191)
BA	tınglaş-	*ol maning birle söz tınglaşdı* o , benimle söz dinlemekte yarış etti (III,398)
TTD	tïŋlax-	tïŋlaşmaḳ , tïŋşaşmaḳ , aŋlaşmaḳ (III,543)
EN	tiŋlaş	dinleme (413)
UTİL	tiŋlaşmaḳ<tiŋlimaḳ	ḳulaḳ salmaḳ , tiŋşimaḳ , aŋlimaḳ (II,476)
GJ	tïŋla-	to listen (307)

154 DLT	tınklat-	442
D-K	tiŋlat-<tiŋla-	"listen" (191)
BA	tınglat-	*ol manga söz tınglattı* o, bana söz dinletti (II,359)
TTD	tïŋlat-	tıŋlatmaḳ~tıŋşatmaḳ (II,526)
EN	tiŋlatmaḳ	dinletmek (413)
UTİL	tiŋlimaḳ	ḳulaḳ salmaḳ , tiŋşimaḳ , aŋlimaḳ (II,476)
GJ	tïnla-	to listen (307)

155 DLT	tIr-	524
D-K	ter-	"gather" (186)
BA	tér-	*ol tawar térdi* o, mal topladı (III,181)
TTD	tęr-	termek , yiġmaķ (III,251)
EN	térilmek	toplanmak (409)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiġmaķ , danilap yiġip toplimaķ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

156 DLT	tırA-	559
D-K	tirä-	"prop up" (191)
BA	tire-	*ol kapug tiredi* o kapıya direk dikti (III,262)
TTD	tirə-	tirimek , trek koymaķ (III,358)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-birer nersini yölep , kötürüp , tutup turuş üçün ķoyulidiġan melum uzunluķtiki yaġaç , tömürķatarlik nersiler (II,449)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

157 DLT	tırAk	559
D-K	*tiräk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tirek	direk (I,412)
TTD	tęrək	tirek (I,537)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaķ taşlaydiġan dereƞ (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

158 DLT	tıraklık	559
D-K	tiräklik<*tiräk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tireklik	direklik ağaç yetişen yer , kavaklık ; direklik (I,509)
TTD	tərəklik	tireklik , tirek ösken yer (I,661)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tireklik	térek bilen ķaplanġan térek östürülgen 2-térek köp östürülgen cay (422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

159 DLT	tırık	194
D-K	tirig<*tir-	"live" (191)
BA	tiriğ	diri , her hayvanın dirisi (I,386)
TTD	tirig	tirik , her ḳandaḳ hayvannıŋ tirigi (I,502)
EN	tirik	diri canlı (414)
UTİL	tirik	1-ölmiġen , yaşap turuvatḳan canliḳ (II,456)
GJ	tirik~tiik	allve (308)

160 DLT	tırıl-	331
D-K	tiril-<*tir-	"live" (191)
BA	tiril-	*ölüg tirildi* ölü dirildi (II,127)
TTD	tiril-	tirilmek (II,177)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirik	1-ölmigen , yaşap turuvatḳan , canliḳ (II,456)
GJ	tiril-~teril-	1-to return to life (308)

161 DLT	tırınk	606
D-K	tiriŋ	"ring (ears) (191)
BA	tiring	*kulakım tiring etti* kulağım tın etti (III,370)
TTD	tiriŋ	tiriŋ~diriŋ (III,505)
EN	tirsilmek	çatırtı , patırtı olmak (415)
UTİL	tiriŋ	népiz métal boyum yaki sim tarlarni yeŋgil çekiştin çiḳḳan avaz (II,457)
GJ		bulunamadı

162 DLT	tırmal-	370
D-K	tarmal-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tırmal-	*anıng yüzi tırmaldı* onun yüzü tırmalandı (II,230)
TTD	tïrmal-	tırmalmaḳ~tirnalmaḳ , tatilanmaḳ (II,334)
EN	tirmaḳlimaḳ	tırnaklamak (414)
UTİL	tirmilimaḳ	tirnaḳni paturup tatilimaḳ (II,452)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

163 DLT	tırnAk	240
D-K	ternek<ter-	"gather" (186)
BA	térnek	dernek , işlerini konuşmak için ulusun yoplandığı yer (I,479)
TTD	tərnək	dernek (I,622)
EN		bulunamadı
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yığmaḳ , danılap yigip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

164 DLT	tırnkaK	611
D-K	tirŋaq	"nail or claw" (191)
BA	tırnğak	tırnak (III,382)
TTD	tïrŋaḳ	tirnaḳ (III,522)
EN	tirnaḳ~tirmak	tırnak (414)
UTİL	tirnaḳ	1-barmaḳuçiniŋ arḳa teripidiki göşke yépişḳan muŋuzsiman ḳismi (II,452)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

165 DLT	tlşI	544
D-K	tiši	"female (animal)" (192)
BA	tışı	Her hayvanın dişisi (III,224)
TTD	tixi	tişi~çişi , herkandaḳ nerseniŋ çişisi (III,310)
EN	çişi	dişi (83)
UTİL	çişi	1-erkekniŋ eksi (II,763)
GJ	tiši~tiš	female (308)

166 DLT	tışlat-	497
D-K	tišlat-<tišlä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tışlat-	*ol anı tışlattı* o , onu dişletti (II,343)
TTD	tïxlat-	tişletmek~çişletmek (II,502)
EN	çişletmek	dişletmek (83)
UTİL	çişlimek	3-çişliriniŋ arisiġa élip ḳismaḳ , çişi bilen tutmaḳ (II,762)
GJ	tišlɛ-	to bite (308)

167 DLT	tıtış-	412
D-K	titiš-<tit-	"tear" (192)
BA	titiş-	*ol manga yüng titişdi* o, bana yün ditmekte tardım etti (II,89)
TTD	tïtïx-	titişmek (II,118)
EN	titiliş	ditilme , ditiliş (415)
UTİL	titmaķ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ķilmaķ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

168 DLT	tıtraş-	375
D-K	titräš-<*titrä-	"shiver ; move from place" (192)
BA	titreş-	kişi tumlıgdın titreşdi halk soğuktan titreşti (II,218)
TTD	titrəx-	titreşmek (II,313)
EN	titreşmek	titreşmek , beraber titremek (415)
UTİL	titreşmek<titrimek	1-soġuķ , ķorķuş , maġdursizliķ yaki késellik ķatarliķlarniŋ sevebidin beden iŋtiyarsiz halda la ġildimaķ , dirildimek (II,447)
GJ	titrɛ-	to tremble , to shiver (309)

169 DLT	tItur-	526
D-K	tetür-<te-	"say" (183)
BA	tétür-	*ol andag tétürdi* o , öyle söyletti ; o , öyle dedirtti (III,186)
TTD	tętür-	didürmek~digüzmek (III,258)
EN	démek	demek , söylemek (100)
UTİL	démek I	1-aġzaki yaki yazma revişte birer pikir bildürmek , éytmaķ , sözlimek (II,158)
GJ	de-~de.~ de:-~di:-~dɛ	to say , to tell , to call , to speak (85)

170 DLT	tıy-	633
D-K	tiḑ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıy-	*ol anı tıydı* o , onu menetti (III,244)
TTD	tïy-	tiymaķ , tosmaķ (III,335)
EN	tiymaķ	II-yasak etmek , menetmek , yatıştırmak (415)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

171 DLT	tIz	496
D-K	tiz	"knee" (192)
BA	tiz	diz (III,123)
TTD	tiz	tiz (III,170)
EN	tiz	diz (415)
UTİL	tiz	1-putniŋ pükülidiġan , yota bilen şiraķ totaşķan cayniŋ aldinķi ķismi (III,458)
GJ	tiz	1- knee (309)

172 DLT	tız-	268
D-K	tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tiz-	*ol yinçü tizdi* o inci dizdi (II,9)
TTD	tiz-	tizmek (II,10)
EN	tizmak	sıralamak (416)
UTİL	tizmaķ II	1-yip ,sim ķatarliķ nersilerge ötküzüp tiziķ halitige keltürmek (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

173 DLT	tızık	194
D-K	tizig<tiz-	"row" (192)
BA	tiziğ	saf , sıra , dizi (I,387)
TTD	tiziķ	tiziķ , ķatar (I,502)
EN	tiziķ	I-dizili , bağ (415)
UTİL	tiziķ	1-biriniŋ keynidin biri orunlaşturul ġan , tizilġan (II,463)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

174 DLT	tızıl-	268
D-K	tizil-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizil-	*yinçü tizildi* inci dizildi (II,127)
TTD	tizil-	tizilmek (II,177)
EN	tizilmaķ	sıralanmak (415)
UTİL	tizmaķ II	1-yip ,sim ķatarliķ nersilerge ötküzüp tiziķ halitige keltürmek (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

175 DLT	tızım	268
D-K	tizim<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizim	dizi , sıra (I,396)
TTD	tizim	tizim , tiziḳ (I,515)
EN	tizim	liste (415)
UTİL	tizim	adem ve şey'ileriniŋ ismi , miḳdari ve olariniŋ munasivetlik terepliri ḳurmuḳur , retlik , tizilġan yazma melumat , cedvel (II,463)
GJ	tiz-~tez-~tɛz	to arrange , to arrange in raws (309)

176 DLT	tızlA-	573
D-K	tizlä-<tiz	"kneel" (192)
BA	tizle-	*bogra erig tizledi* bogra , adamı altına aldı , diziyle ezdi , dizledi (III,293)
TTD	tizlə-	tizlimek , dislimek (III,401)
EN	tiz	diz (415)
UTİL	tizlemek<tizlimek	tizi bilen niḳtimaḳ , tizi bilen basmaḳ (II,462)
GJ	tiz	1-knee (309)

177 DLT	tızlat-	573
D-K	tizlät-<tizlä-<tiz	"kneel" (192)
BA	tizlet-	*ol tizletti nengni* o, nesneyi dizletti (II,342)
TTD	tizlət-	tizletmek (II,501)
EN	tizlenme	diz çökmek (415)
UTİL	tizlatmaḳ<tizlimaḳ	tizi bilen niḳtimaḳ , tizi bilen basmaḳ (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

178 DLT	tUb	494
D-K	tüp	"foundation (wall); "root (tree)" (205)
BA	tüp	temel , *tam tüpi* duvar temeli , insanın aslına da *tüp* denir ; Herhangi bir şeyin aslı , kökü *yıgaç tüpi* ağaç kökü (III,119)
TTD	tüp	tüv , tekt *tam tüpi* tam tüvi ; tüp , kötek , herḳandaḳ nersiniŋ tüvi dereḫniŋ tüvi (III,164)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp I	2- esliy , eslidiki (II,377)
GJ	túp	root , piece (318)

179 DLT	tubıK	494
D-K	top<topiq	"meat-bone" ; "ball" (195)
BA	topık	*topık sünğük* topuk kemiğinden yapılan yemek , paça ; çevgende vurulan top , topaç (I,380)
TTD	topïḳ ; top	topiḳ sөŋük koynun topuḳ sөŋigidin kilinidi ġan ġiza;topuḳ , çevgen bilen örüp oynaydi ġan topıḳ top (I,492)
EN	topuḳ	ayak bileği ; top (420)
UTİL	topuḳ	2-özara tekdim ḳilip oynaş üçün , alahide teyyarlan ġan topıḳ süŋiki (II,224)
GJ	top	1-ball (311)

180 DLT	tublan-	494
D-K	tüplän-<tüplä-<tüp	"root (tree)" ; "foundation (wall)" ; "origin (man)" (205)
BA	tüplen-	*yıgaç tüplendi* ağaç köklendi (II,242)
TTD	tüplən-	tüplenmek , tüvalimaḳ (II,351)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp	ösümlük yaki dereḫleriŋ her danisi (II,377)
GJ	túp	root , piece (318)

181 DLT	tUḍ-	633
D-K	toḍ-	"be satiated" (193)
BA	todh-	*meniŋ karın todhtı* benim karnım doydu (III,439)
TTD	toż-	toymaḳ (III,596)
EN	toymak	doymak (422)
UTİL	toymaḳ	1- yep-içip , ġizalinip ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

182 DLT	tuḍGUr-	355
D-K	toḍyur-<toy-<*to-	"give one's fill" ; "disgust" (193)
BA	todhgur-	*ol meni todhgurdı* o, beni doyurdı (II,176); ol meni bu iştin todhgurdı o , beni bu işten bıktırdı (II,177)
TTD	tożoqur-	toydurmaḳ~toyġuzmaḳ (II,250) ; ziriktürmek (II,251)
EN	toymaḳ	doymak *toyup ketmek* 1-fazlaca doymak ; 2-usanmak bıkmak (422)
UTİL	toydurmaḳ<toymaḳ	1-yep-içip, ġizalinip ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ 3- zérikmek , bizar bolmaḳ , bezmek (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

183 DLT	tuḏur-	355
D-K	toḏyur-<toy-<toḏ-<to-	"give one's fill , disgust" (193)
BA	todhur-	*men anı todhurdum* ben onu doyurdum (II,76)
TTD	tożur-	todurmaḳ~toyguzmaḳ (II,100)
EN	toydurmaḳ	doyurmak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

184 DLT	tudun-	633
D-K	todun-<toḏ-	"be satiated" (193)
BA	todun-	*er todundı* adam , doyar göründü (II,144)
TTD	todun-	toyunmaḳ (II,204)
EN	toyunmak	doyunmak (<doymak) (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

185 DLT	tUG	498
D-K	tuγ	"dam ; cover , stopper" (198) ; 498 "drum ; standard" (199)
BA	tuğ	su bendi , büvet , germeç *suwka tuğ ur* suya germeç ger , büvet yap ; Herhangi bir nesnenin tıkacı , kapağı ; Hakan yanında çalınan kös ve davul , nöbet davulu ; sancak , bayrak (III,127)
TTD	tuoɳ	tuġ , tuġan , *suvḳa tuġ ur* suġa tuġ bağla; herḳandaḳ bir nerseniŋ ḳapḳiği (III,176) ; dombaḳ , ḫanniŋ huzurida çélinidi ġan dombaḳ ; tuġ , bayraḳ (175)
EN	tugan ; tokunak; tug	bend (425) ; engel , pürüz (418) ; tuğ , bayrak (425)
UTİL	tuġan ; tuγ	suni tosuş , boġuş üçün topa , taş yaki sémanittin teyyarlanġan ḳurulma (II,336) ; 2- flag (315)
GJ	tuγ ; tuġ I	1- a dam in a river or channel (315) ; 1- bayraḳ , elem (II,335)

186 DLT	tuG- ; tUG-	271
D-K	toγ-<tuγ-	"rise (sun)" ; "be born" (199) ; "rise up (dust)" (193)
BA	toğ-	*kün togdı* güneş doğdu oğul togdı çocuk doğdu (II,14) ; tog togdı toz göğe ağdı (III,183)
TTD	tooɣ-	toġmaḳ , toġulmaḳ (II,18) ; tuġmaḳ , çiḳmaḳ , kötirilmek , örlimek (III,253)
EN	tugmak	doğmak (425)
UTİL	tuġmaḳ	4-körünmek , çiḳmaḳ (II,338)
GJ	tuγ-~tuq-	to bear , to bring forth children , to calve (315)

187 DLT	tuGA	544
D-K	tuγa<tu-	"illness , difficulty breathing" (198)
BA	toga	Hastalık iç ağrısı (III,224)
TTD	tooɣa	kisel , kisellik , bedenniŋ biaramliği (III,310)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	toqa	lame (312)

188 DLT	tuGra-	566
D-K	toγra-	"carve , cut up" (193)
BA	togra-	*et togradı* et doğradı (III,277)
TTD	tooɣra-	toġrimaḳ (III,379)
EN	toġram	Parça , lokma , dilim (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parça-parça ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

189 DLT	tuGraK	235
D-K	toγraq	"willow" (194)
BA	tograk	kavak ağacı (I,468)
TTD	tooɣraḳ	toğraḳ (I,611)
EN	tograk	1-kavak ağacı 2-kütük parçası (416)
UTİL	toğraḳ	1-tal türekler ailisidiki , yopurmaḳ taşlaydiğan derɛ̧ (II,251-252)
GJ	toγraq	poplar , balsam-poplar , poplar wood(309)

190 DLT	tuGral-	381
D-K	toγral-<toγra-	"be tattered , split" (193)
BA	togral-	*et tograldı* et doğrandı (II,230)
TTD	tooɣral-	toğralmaḳ , örülüp ketmek (II,333)
EN	togrimaḳ	kesmek (416)
UTİL	toğrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

191 DLT	tuGraş-	566
D-K	toγraš-<toγra-	"carve , cut up" (193)
BA	tograş-	*ol manga et tograşdı* o , bana et doğramakta yardım etti (II,211) ; ton kirdin tograşdı elbise kirden parçalandı (II,212)
TTD	tooɣrax-	toğraşmaḳ ; titilmaḳ , ḳirḳilip kitmaḳ (II,304)
EN	tograş	kesme , kesiş (416)
UTİL	toğrimaḳ	késip , herilep , parça-parça ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

192 DLT	tuGrat-	566
D-K	toγrat-<toγra-	"carve , cut up (193)"
BA	tograt-	*ol angar et tograttı* o, ona et doğrattı (II,330)
TTD	tooɣrat-	toğratmaḳ (II,483)
EN	togrimak	kesmek (416)
UTİL	toğrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

193 DLT	tuGtur-	271
D-K	tuγtur-<tuγur-<tuγ-	"rise (sum)" ; be born" (199)
BA	togtur-	*Tengri ogul togturdı* Tanrı çocuk doğurttu (II,173)
TTD	tuoɣtur-	tuġdurmaḳ (II,244)
EN	tugmak	doğmak (425)
UTİL	tuġdurmaḳ	2-meydanġa keltürmek , peyda ḳilmaḳ (II,336)
GJ	tuγul-~toγul-	to be born (315)

194 DLT	tuk-	273
D-K	tök-	"pour" (197)
BA	tök-	*oglan suw tökdi* oğlan su döktü (II,19)
TTD	tək-	tökmek (II,25)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	tökmek	5-akṭurmaḳ , ékitmaḳ (II,362)
GJ	tök~~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

195 DLT	tUk-	525
D-K	tög-	"crush" (197)
BA	tög-	*er tuz tögdi* adam tuz döğdü , inceltti (III,184)
TTD	tüg-	sokmaḳ (III,255)
EN	tögmen	değirmen (423)
UTİL	tögmek	1-urap , çigip tögünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tök~~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

196 DLT	tukA-	563
D-K	tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tüke-	*iş tükedi* iş tükedi , bitti (III,270)
TTD	tügə-	tügimek , yetmek (III,368)
EN	tügümek	tükenmek (430)
UTİL	tügellimek	aḫirġa yetküzmek , toluḳlimaḳ , pütküzmek , tamamlimaḳ (II,400)
GJ	tügɛ~~túgö~~tügü-	to come to an end , to finish , to be finished (319)

197 DLT	tukAl	563
D-K	tükäl<tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tükel	tamam ,tüm (I,412)
TTD	tügel	tügel , toluḳ bütün bolġan nersimu (I,537)
EN	tügel	dolu , tam , hep (429)
UTİL	tügel	1-toluḳ , yéterlik 2-pütünley , tamamen , hemen (II,399)
GJ	tükel-	to run out (320)

198 DLT	tukat-	563
D-K	tükät-<tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tüket-	*ol işın tüketti* o , işini tüketti , bitirdi (II,309)
TTD	tügət-	tügetmek (II,453)
EN	tügetmek	bitirmek (430)
UTİL	tügetmek<tügimek	1-aḫiriġa yetmek , tamam bolmaḳ (II,406)
GJ	tögɛ-	to come an end , to , finish (313)

199 DLT	tuKın-	562
D-K	toqin-<toqi-	"knock" ; "strike" (195)
BA	tokın-	*er tamka tokındı* adam duvara çarptı (II,147)
TTD	toḳïn-	toḳunmaḳ , soḳulmaḳ , örülmek (II,208)
EN	toḳunmaḳ	dokunmak , takılma , itiş , itme (418)
UTİL	taḳmaḳ	1-nersilerni urup parçilaş ḳéḳiş üçün işlitidiġan bir uçi tompay yaġaç (II,259)
GJ	toχta-~toχtæ-	to stay , to stop , to remain , to abide , to wait (310)

200 DLT	tuKıt-	562
D-K	toqit-<toqi-	"weave (cloth)" ; "strike" (195)
BA	tokıt-	*ol böz tokıttı* o, bez dokuttu ; ol anmg boynm tokıttı o , onun boynunu vurdurdu (II,308)
TTD	tokït-	tokutmaḳ , sokturmaḳ , ördürmek , ḳaḳturmaḳ ; urdurmaḳ (II,451)
EN	toḳumaḳ; tokal	I-örme ; boynuzsuz (417)
UTİL	toḳumaḳ ; toḳmaḳlimaḳ	2-tal-tal çivik yaki ḳomuş ḳatarliḳlarni örüp yaki bir-birige çétip her ḫil şekildiki büyüm halitige keltürmek (II,262) ; toḳmaḳ bilen urmaḳ (II,260)
GJ	toχmaq	club , mallet , untranslated (310)

201 DLT	tuKll	217
D-K	toqli	"six-month-old sheep" (195)
BA	toklı	toklu , altı aylık kuzu (I,431)
TTD	toḳlï	toḳla , alte aylik ḳuza (I,561)
EN	toxla	toklu (416)
UTİL	toḳla	çişimeldin ötüp ikki yaşḳa toluş ariliḳidiki barḳa (II,259)
GJ		bulunamadı

202 DLT	tuKluK	167
D-K	toqluq<toq	"satiated" ; "bald (man) ; hornless (animal)" (193)
BA	tokluk	tokluk ; insanın başı saçsız , hayvanın başı boynuzsuz olması (I,469)
TTD	toḳluḳ	toḳluḳ , bayaşatliḳ ; ademnin aypaŋligi , hayvanniŋ muŋguzsizligi (I,613)
EN	tokçilik ; tokal	tokluk ; boynuzsuz (417)
UTİL	toḳ ; tuḳal I	1-aş-tamaḳḳa toyġan , aç emes 2-yéterlik , toluḳ 3-paravan , bayaşat 4-ḫatircem , ġemsiz , pütün 5-méġizi , dan éliş yéterlik , toluk , ala emes 6-ḳéniḳ , koyuḳ (II,255) ; muŋuzsiz (II,256)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

203 DLT	tukmA	218
D-K	tügmä	"button" (204)
BA	tügme	düğme (I,433)
TTD	tügmə	tügme (I,563)
EN	tügmc	düğmc (430)
UTİL	tügme	1-kiyimniŋ yaḳi , peş ve yançuḳlirini étiş üçün ḳadilidiġan köpinçe yumilaḳ kélidiġan nerse topçe (II,400)
GJ		bulunamadı

204 DLT	tuKsun	220
D-K	toquz<toqson<toquz on	"ninety" (196)
BA	toksun	sayıda doksan (I,437)
TTD	toḳsun	toksen (I,569)
EN	toxsan	doksan (416)
UTİL	toḳsan	onniŋ toḳḳuz kétim ḳoşuluşidin hasıl bolġan san (II,257)
GJ	toqsan~toqsæn~toχsan	ninety (312)

205 DLT	tuKU	545
D-K	toqu	"belt buckle" (195)
BA	toku	toka , kemer tokası (III,226)
TTD	toḳu	toku , kemeriŋ tokusu (III,313)
EN	toḳumaḳ	1-örmek , II-eyerlemek (418)
UTİL	tıḳa I	kemer , töşbaġ ve ayaġ kiyim tasmiliriniŋ bir üçini ötküzüp , zörür tépilġan yerde toḫtitidiġan , tilliḳ , yumilaḳ yaki töt bürcek halḳa ; cirim (II,256)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaš'a (312)

206 DLT	tuKuc	180
D-K	toquč<toq<*to-	"flat bread" (193)
BA	tokuç	çörek (I,358)
TTD	toḳuq	toḳaç. Bu söz "toḳ ér " "toḳ adem" digen ibaridiki "toḳ" sözidin yasalġan (I,464)
EN	tokaç	Francala , çörek (417)
UTİL	toḳaç	1- boldurulġan hémirdin girde çoŋlukida ḳilip , çekküç çékip , pişürülġan bir ḫil nan (II,256)
GJ	toqač	a kind of bread prepared with fat in the dough (312)

207 DLT	tukul-	273
D-K	tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	tökül-	*suw töküldi* su döküldü (II,129)
TTD	tөkül-	tökülmek (II,181)
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökülmek	2- tüzüp çüşmek , çüşüp ketmek (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shead ; to pour out , to throw out (314)

208 DLT	tuKul-	562
D-K	toqil-<toqi-	"knock" ; "strike" (195)
BA	tokul-	*er tokuldı* adam döğüldü (II,129)
TTD	toḳul-	urulmaḳ , toḳulmaḳ , soḳulmaḳ (II,180)
EN	tüymek	dövmek , ezmek (432)
UTİL	toḳmaḳlimaḳ	toḳmaḳ bilen urmaḳ (II,260)
GJ	toχmaq	club ,mallet , untranslated (310)

209 DLT	tukulkAn	261
D-K	tügülgän<tügül-<tüg-	"who wrinkles his brow" "tie or knot" (203)
BA	tügülgen	*bu er ol tutçı kaşı közi tügülgen* bu , her zaman kaşı gözü döğülen , can sıkıntısından kaşı gözü çatılı kişidir ; bu yip ol tügülgen bu her zaman döğülen iptir (I,524)
TTD	tügülgən	bu hemişe kapiġi türülüple yüridiġan adem ; bu tögülüvalidiġan yip (I,679)
EN	tügülmek	düğülmek , büzülmek , yuvarlaklanmak (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek ; 3-çetlirini ķatlap , purup ķiymini içige almaķ (401)
GJ	tök-~tög- ; tögül-	to shed , to pour out , to throw out (314) ; 1-to run out 2- *tögúl-~túgúl* to roll up , to coil (313)

210 DLT	tukun	525
D-K	tögün<tög-	"crush" (197)
BA	tügün	düğün (I,400)
TTD	tügün	düğün (I,521)
EN	tökün	toy-tökün ; düğün ve bayram (423)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

211 DLT	tukun-	202
D-K	tügün<tüg-	"knot" (204)
BA	tügün-	*ol tügün tügündi* o, kendi başına düğüm düğdü (II,143)
TTD	tügün-	tügünmek , tügüvalmaķ , tügünni (urmaķ) (II,201)
EN	tügün	düğüm (430)
UTİL	tügmek	1-urap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	túg-	to tie to (318)

212 DLT	tukuş-	274
D-K	tügüš-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tügüş-	*ol mening birle tügün tügüşdi* o , benimle düğüm düğmekte yarıştı (II,106)
TTD	tügüx-	tügüşmek (II,144)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak , (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	túg-	to tie to (318)

213 DLT	tUl	501
D-K	tul	"widow" (199)
BA	tul	dul (III,133)
TTD	tul	tul , tul ḫotun (III,183)
EN	tul	dul (426)
UTİL	tul	éri ölüp kétip yaki uniŋ bilen acrişip kétip yal ġuzḳalġan , öz aldiġa ayrim turmuş keçürġen (II,3429
GJ	tul	widow (315)

214 DLT	tulA-	563
D-K	tülä-<tü	"lose winter coat(horse)" (203)
BA	tüle-	*at tüledi* at tüyünü döktü. At kışlık tüyünü attı, yeni tüy çıkardı , demektir.
TTD	tülə-	tülimek , tük taşlimaḳ (III,369)
EN	tülemek>tülimek	tüy atmaḳ , tüy dökmek (430)
UTİL	tülimek	etyaz yaki közde tük yaki peylirini taşlap , yéŋi tük ve pey çiḳarmaḳ (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (318)

215 DLT	tulak	563
D-K	tüläk<tülä-<tü	"lose winter coat" (203)
BA	tülek	dört ayaklı hayvanların tüylerini attıkları sıra (I,387) ; *tülek yılkı* tüleyen , kış tüyünü döken hayvan (I,412)
TTD	tüləḳ	hayvanlar tölcydi ġan vaḳit (I,503) ; tülck , tülidi ġan mal (I,537)
EN	tülemek>tülimek	tüy atmaḳ , tüy dökmek (430)
UTİL	tülimek	etyaz yaki közde tük yaki peylirini taşlap , yéŋi tük ve pey çiḳarmaḳ (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (small birds only) (318)

216 DLT	tulat-	501
D-K	tölet-<tölä-<töl	"parturition" (197)
BA	tület-	*ol koy tületti* o, koyunu kuzulattı , doğurttu (II,310)
TTD	tüləṭ-	tületmek (II,454)
EN	tülletmek	dölletmek (430)
UTİL	tölletmek<töllimek	toġmaḳ ; ḳozilimaḳ (II,366)
GJ		bulunamadı

217 DLT	tulGA-	571
D-K	tolγa-	"put on earrings ; make hanks (of wool)" (194)
BA	tolga-	*kız yinçü tolgadı* kız incili küpe takındı (III,289)
TTD	toloɣa-	tolġimaḳ , taḳimaḳ , orimaḳ (III,394)
EN	tolğanmaḳ	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġima	tolġap yasalġan , tolġanġan (II,276)
GJ	tolγa-	to twist (311)

218 DLT	tulGan-	387
D-K	tolγan-<tolγa-	"writhe (from pain)" (194)
BA	tolgan-	*er ulındı tolgandı* adam kıvrıldı , dolandı (II,241)
TTD	toloɣan-	tolġanmaḳ , tolġaḳ , tutmaḳ , tolġiwalmaḳ (II,350)
EN	tolġanmak	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġanmaḳ<tolġimaḳ	1-bir teripini , bir béşidin tutup aylandurmaḳ , burimaḳ (II,277)
GJ	tolγan-	to turn and twist (311)

219 DLT	tultur-	354
D-K	toltur-<tol-	"be full" (193)
BA	toltur-	*ol ayak tolturdı* o , kap doldurdu (II,175)
TTD	toltur-	tolturmaḳ~toldurmaḳ (II,247)
EN	tolmaḳ	dolmak (418)
UTİL	tolmaḳ	köl , taḳaça ḳatarlıḳlarnıŋ içige boş yéri ḳalmay ḳaçilanmaḳ , toşḳuzulmaḳ (II,277)
GJ	tol-	to fill , to be full ,to get full , to be filled (310)

220 DLT	tulun	202
D-K	tolun<tol-	"full moon" (193)
BA	tolun	ayın on dördü , dolun (I,402)
TTD	tolun	tolun , on dört künlük ay (I,522)
EN	tolun	dolun , dolu *tolun ay* dolun ay (418)
UTİL	tolun ay	tolup , yumılaḳlışıp , ruşen görüngen ay (II,282)
GJ	tolun~tulun	full , full moon (311)

221 DLT	tuman	202
D-K	tümen	"much or many" ; "million" (204)
BA	tümen ; tümen miŋğ	çok ; bin kere bin , bir milyon (I,402)
TTD	tümən ; tümen	tümen , köp , türgün (I,522) ; tümen , yeni bir milyon (I,523)
EN	tümen-türlük ; tümen	çoḳ çeşitli ; tümen (430)
UTİL	tümen	1-on min 2-nahayiti köp , nurġun (II,407)
GJ	túmen	1-ten thousend (318)

222 DLT	tumAn	209
D-K	tuman	"mist" (200)
BA	tuman	duman , sis (I,414)
TTD	tuman	tuman (I,540)
EN	tuman	sis , duman (426)
UTİL	tuman	1-témpératur tövenligende atmusféraniŋ töven ḳatlimida hasıl bolġan su yaki muz zerriçiliri (II,345)
GJ	tuman	mist , cloud (315)

223 DLT	tUnak	205
D-K	tünäk<tünä-<tün	"prison" (204)
BA	tünek	hapishane , zindan (I,408)
TTD	tünək	ḳamaḳḫane , zindan (I,531)
EN	tünek	geceye mahsus ; gecenin geçirileceği yer (430)
UTİL	tünek	4-ḳamaḳḫane , zindan (II,409)
GJ		bulunamadı

224 DLT	tUn	503
D-K	ton	"garment" (194)
BA	ton	elbise (III,137)
TTD	ton	ton , kiyim (III,188)
EN	tonluḳ	giyimli , giyimi kuşamı yerinde (419)
UTİL	tonII	aldi oçuḳ , tüz yaḳiliḳ , uzun sirtḳi ḳiyim (II,287)
GJ	ton	outer garment , overcoat , coat , clothes , dress (311)

225 DLT	tunA-	170
D-K	tünä-<tün	"night" (204)
BA	tüne-	*ol mende tünedi* o , benim yanımda geceledi (III,273)
TTD	tünə-	tünimek (III,372)
EN	tün	Gece (430)
UTİL	tünemek>tünimek	1-birer cayda kéçini ötküzmek , ḳonup ḳalmaḳ (II,410)
GJ	tún	night (318)

226 DLT	tunat-	170
D-K	tünät-<tünä-<tün	"night" (204)
BA	tünet-	*ol konukug tünetti* o , konuğu evde geceletti (II,312)
TTD	tünət-	tünetmek , ḳondurmaḳ (II,457)
EN	tünetmek	geceletmek (431)
UTİL	tünetmek<tünimek	1-birer cayda kéçini ötküzmek , ḳonup ḳalmaḳ (II,410)
GJ	tún	night (318)

227 DLT	tunk	600
D-K	toŋ ; taŋ toŋ~daŋ~doŋ ; toŋ	"frozen" ; "onomat. : something heavy falling" ; "not hollow" (194)
BA	tong	don. soğuktan donmuş olan ete *teng et* denir. (III,356) ; tong tung etti katı bir şey sert bir şey üzerine düşerek ses verdi (III,486)
TTD	toŋ	toŋ , herḳandaḳ toŋlap kalgan nerse ; pütey *toŋ neŋ* pütey nerse , yeni içi kavak bolmigan nerse (III,487) ; toŋ (imlik) , toŋ-tuŋ kildi (III,486)
EN	toŋ ; daŋrimak ; tuŋ	1- don , buz (419) ; çıngırdamak (93) ; fiçı (426)
UTİL	toŋ I-II	1-soġuḳtin muzlap ḳatḳan muzġa aylanġan (II,269) ; ḳattiḳ ve kavak nersilerni uruştin çiḳḳan avaz (II,271)
GJ	toŋ ; tuŋ	frozen , hard-frozen (311) ; a wooden barrel for water (316)

228 DLT	tunk-	614
D-K	toŋ-	"freeze (water)" (194)
BA	toŋ-	*suw tongdı* su dondu (III,390)
TTD	toŋ-	toŋmaḳ~toŋlimaḳ (III,533)
EN	toŋmaḳ	üşümek (420)
UTİL	toŋmaḳ <toŋlimaḳ	2-muzlimaḳ , toŋmaḳ (II,272)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

229 DLT	tunkluk	611
D-K	tünlük	"smokehole or window" (205)
BA	tünğlük	baca , pencere (III,383)
TTD	tünlük	tünlük (III,523)
EN	tünlük	çatı penceresi , keçe çadırının tepesini kapatan keçe (431)
UTİL	tünlük	kün nuri çüşüş ve hava almaşturuş üçün , öynıŋ törüsidin éçilğan töşük (II-406)
GJ	toŋluk~toŋnuk	a höle in the roof for the admission of light , skylight (311)

230 DLT	tunkrA	609
D-K	toŋra	"body filth" (194)
BA	tunğra	bedendeki kir (III,378)
TTD	toŋra	toŋra , bededikı kir (III,5159
EN		bulunamadı
UTİL	toŋra I	kir ḳasmaḳ (II,271)
GJ		bulunamadı

231 DLT	tunkul-	616
D-K	tünül-<*tüŋ-	"despair" (205)
BA	tonğul-	*er ıştın tonğuldı* adam işten ümidini kesti (III,395)
TTD	tünül-	tünülmek , ümidini üzmek (III,539)
EN		bulunamadı
UTİL	toŋlimaḳ	4- ḳizġinliḳi sovumaḳ , méhir-mühebbiti kaytmaḳ (II,273)
GJ		bulunamadı

232 DLT	tuŋuz~tuŋukuz	174
D-K	toŋuz	"calendar" ; 603 "pig" (195)
BA	tonguz	domuz (III,363) ; domuz yılı (I,346) ; Türklerin on ikili yıllarından biri (III,363)
TTD	toŋuz	toŋġuz ,on ikki müçel y ılınıŋ on biri (III,497) ; toŋ ġuz yïlï (I,451)
EN	toŋġuz	domuz (419) ; domuz yılı (419)
UTİL	toŋġuz	o ikki müçelniŋ on ikkinçisi (II,271)
GJ	toŋgúz~ toŋŋuz	swine , pig , hog , boar (311)

233 DLT	tUp	191
D-K	top<topiq	"meat-bone" (195)
BA	top	topuk , topık kelimesinin kısaltılmışıdır (III,119)
TTD	top	top , poŋzek , bu *topiķ* sözinin ķısķartilmisi (III,164)
EN	topuķ	topuk , ayak bileği (420)
UTİL	tupuķ	1- hayvannıŋ tizidiki uç burçek şekillik sögek 2- özara teķdim ķélip oynaş üçün alahide tayyarlandigan topuķ süŋiki 3- süŋek , limfa toķulmisi (II,224)
GJ	tapan	heel (294)

234 DLT	tuprAK	235
D-K	topraq<topra-	"earth or soil" (195)
BA	toprak	toprak (I,467)
TTD	topraķ	toprak , topa (I,611)
EN	topraķ<topa	toprak , toz (420)
UTİL	tupraķ	1-külaş , hedeş , çéçiş neticiside , çéçil ġan halette kelgen yer ķatlimi , topa 2-yer şarınıŋ östidiki ösümlük öseleydi ġan ķatlimi 4-yurt zémin (II,299-300)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

235 DLT	tUr	495
D-K	tor	"snare , net" (196)
BA	tor	tuzak , ağ (III,121)
TTD	tor	tor , tuzaķ (III,168)
EN	tor	Ağ (420)
UTİL	tor I	5- tuzaķ , ķapķan ; ķamal (II,232)
GJ	tor~to.	net , spider's web (312)

236 DLT	tUr	495
D-K	tör~töre	"foremost part of house" (197)
BA	tör	Evin veya odanın en iyi , en önemli yeri , sediri (645)
TTD	tər	tor , öyniŋ töri (III,168)
EN	tör	Evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	tör	1- begahķa nisbeten yuķiridiki cay , hürmetlik orun (II,357)
GJ		bulunamadı

237 DLT	tur- ; tUr-	266
D-K	tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	tur-	*er yokaru turdı* adam ayağa kalktı (II,6) ; adam yukarı durdu , dikildi (III,180) ; at turdı at zayıfladı , durdu (III,181)
TTD	tur-	turmaḳ , kopmaḳ , örlimek (II,6) ; turmaḳ , ḳopmaḳ (III,250) ; oruklimaḳ , at oruḳlimaḳ (III,251)
EN	turmak	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	3-yatḳan , olturġan cayidin ḳozġilip tik bolmaḳ , ḳopmaḳ (II,324)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , to keep fresh , to begin (316)

238 DLT	tur-	267
D-K	tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türdi	*ol bitik türdi* o kitap dürdü (II,7)
TTD	tür-	türmek , türteklimek (II,7)
EN	türmek	sarmak ,yumaklamak ,sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türmek I	oralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (a spindle) (318)

239 DLT	turA	542
D-K	tura	"shield" (201)
BA	tura	*tura kalkan* düşmandan gizlenmek için kullanılan her şey (III,221)
TTD	tura	tura (III,305)
EN	torimak	siper almak , engel olmak (421)
UTİL	tura II	1-melum égizliktiki , etrapi ḳorşilip müdapie ḳilinġan cay (II,317)
GJ		bulunamadı

240 DLT	turıG at ; turuG	187
D-K	turuγ	"horse bay (horse color)" (196)
BA	torığ at ; toruğ	*doru renkli at* ; at (I,374)
TTD	toruoŋ	toruḳ , toruḳ at (I,484)
EN	toruk	doru , koyu renkli doru (421)
UTİL	toruk	1-ḳizil , ḳizġuç (atnıŋ reŋgi heḳḳide) 2-reŋgi ḳaramtul ḳizil , ḳizġuç kelgen at (II,237)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay ; toruγ at bay (312)

241 DLT	turlGA	521
D-K	toriγa	"lark (bird)" (196)
BA	turıga	turga kuşu , bir çeşit serçe (III,174)
TTD	torïoıa	torġa (III,239)
EN	torgay	toygar , çayır kuşu (420)
UTİL	torġay	ḳanatliri sus ḳoŋur , ḳara reŋlik sizikçiliri bar , tumşuḳi kiçik ve uçluḳ , ḳaniti çoŋ (II,235)
GJ		bulunamadı

242 DLT	turk	176
D-K	Türk	"Türk" ; "young man at prime of youth" ; "noon" (205)
BA	Türk	Tanrı yarlığayası Nuh'un oğlunun adıdır. (I,350) ; Türk. Bu kelime hem müfret hem cemi olarak kullanılır. (I,352) ; *vakit* anlamına gelen bir kelime (I,353)
TTD	Türk	Türk , Taŋrı yarliḳiguçi Nuh'un oġliniŋ ismi (I,455) ; vaḳit menisini bildüridiġan söz bolup "taza yitilġen vaḳti" digen menide. (I,458)
EN	Türk	Türk (431)
UTİL	Türk	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,383)
GJ	túrk	Turk , illiterate person (318)

243 DLT	turkAk	410
D-K	türgäk<tür-	"bundle" (205)
BA	türgek	boḫça (II,289)
TTD	türgək	türgek , boḫça , boġcima (II,421)
EN	türge	harmanda ve kar küremede kullanılan büyük kürek (431)
UTİL	türüm	1-türülüp , yiġilip ḳatlaş bolup ketmek (II,388)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (a spindle) (318)

244 DLT	turkaklan-	410
D-K	türgäklän-<türgäk<tür-	"bundle" (205)
BA	türkeklen-	*ton türkeklendi* elbise dürüldü (II,351)
TTD	türgəklən-	türgeklenmek , türteklenmek (II,514)
EN	türküm	grup , top , kitle , sürü (431)
UTİL	türge	1-toḳulġan mata , etles arliḳlar yögişlip , türülüp , turidiġan toġra ḳirliḳ yaġaç (II,384)
GJ	turγuz-	to cause to stand , to cause to stand upright , to raise , to arise (316)

245 DLT	turkmAn	622-5
D-K	Türkmän	"they are the Oγuz" (243)
BA	Türkmen	bunlar Oğuzlardır (III,412)
TTD	Türkmən	Türkmen , bular oġuzlardur. (III,564)
EN	Türkmen	Türkmen (431)
UTİL	Türkmen	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (III,383)
GJ	Túrk	Turk , illiterate person (318)

246 DLT	turKun	221
D-K	turqun<turuq-<tur-	"still (water)" (200)
BA	turkun	durgun (I,440)
TTD	turḳun	turgun (I,573)
EN	turġun	yerli ; eskiden oturan , *turgun su* akmayan su (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳlıḳ 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

247 DLT	turkunlan-	222
D-K	törkünlän-<törkün	"gathering-place of clan ; parents hause"
BA	türkünlen-	*ol bu ewni türkünlendi* o , bu evi kendi evi saydı ve oturdu (II,278)
TTD	tərkünlən-	törkünlenmek , törkün ḳilivalmaḳ (II,406)
EN	turgunluḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳlıḳ 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

248 DLT	turluk	240
D-K	türlüg	"sorts , types" (205)
BA	türlüg	türlü , bir şeyin çeşitleri (I,476)
TTD	türlüg	türlük (I,622)
EN	türlük	türlü (431)
UTİL	türlük	1- melum tur , tarmaḳ ḫilġa ige bolġan 2- bir-birige oḫşimaydiġan her ḫil ḫilmuḫil (II , 385)
GJ	túrlúk	different (319)

249 DLT	turmA	217
D-K	turma	"radish" (201)
BA	turma	turp (I,431)
TTD	turma	turma , turup (I,562)
EN	turup	turp (428)
UTİL	turup	2-şu ẖil ösümlüknin oḳ yiltizi (II,328)
GJ	turup~tu:p	turnip (316)

250 DLT	turnA	550
D-K	turna	"crane" (201)
BA	turna	durna , turna (III,239)
TTD	turna	turna (III,329)
EN	turna	turna (428)
UTİL	turna	bir ẖil ḳuş (II,328)
GJ	turna~tonæ	crane (316)

251 DLT	turt	172
D-K	tört	"four" (198)
BA	tört	sayıda dört (I,341)
TTD	tört	töt (I,445)
EN	tört	Dört (424)
UTİL	töt	üçtin kéyin , beştin burun kelgen san yaki miḳdar (II,353)
GJ	tört~tö:t~tö. t~töt~tö:~tö.	four (314)

252 DLT	turt-	628
D-K	türt-	"rub (oil on leather)" (205)
BA	türt-	*könge yağ türtti* göne yağ sürttü , sıvadı , çaldı (III,425)
TTD	türt-	sürtmek , sürkimek (III,579)
EN	türtünmek	vurmak , çarpmak , çarpışmak (432)
UTİL	türtmek	1- ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	tút-	to move away (319)

253 DLT	turtuş-	628
D-K	türtüš-<türt-	"rob (oil on leather)" (205)
BA	türtüş-	*ol mening birle koguşka yağ türtüşdi* o, benimle deriye yağ sürmekte yarış etti (II,205)
TTD	türtüş-	surkeşmek , suruşmaḳ , suvaşmaḳ (II,294)
EN	türtüşmek	dürtüşmek ; birbirini dürtmek (432)
UTİL	türtüşmek<türtmek	1-ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

254 DLT	turuKluK	251
D-K	turuqluq<turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (200)
BA	turukluk	durgunluk , cılızlık (I,503)
TTD	turuḳluḳ	oruḳluḳ , acizliḳ (I,654)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳliḳ (II,323)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay *toruγ at* bay (312)

255 DLT	turul-	267
D-K	türül-<tür-	"roll up (book) (205)
BA	türül-	*bitik türüldi* kitap dürüldü (II,127)
TTD	türül-	türülmek , türteklenmek (II,177)
EN	türülmek	sarılmak , yumaklanmak , sıvanmak , kıvrılmak , buram buram çıkmak (432)
UTİL	türülmek	2- yiġilip , üsti-üstige dövilenmek (II,387)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (spindle) (318)

256 DLT	turumtAy	552
D-K	turumtay	"a bird of prey , a hunting bird" (201)
BA	turumtay	yırtıcı kuşlardan birinin adı (III,243)
TTD	turumtay	turumtay (III,334)
EN	turumtay	bozdoğan (428)
UTİL	turumtay	şunḳar ailisige kiridiġan yirtḳuç ḳuş (II,330)
GJ		bulunamadı

257 DLT	turuş-	266-7
D-K	turuš-<tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turuş-	*kiçig ulug birle turışdı* küçük büyüğe karşı durdu , mukavemet etti (II,95)
TTD	turux-	ten turuşmaḳ , ḳarşı turmaḳ (II,126)
EN	turuş	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	20- ayaḳta tursun , tügül dégen inkar meniside yüklime rolida kélidü (II,325)
GJ	turuš-	to stand together (316)

258 DLT	tus tus	165
D-K	tos	t.t. : onomat.: beating something soft. Tos tos (196)
BA	tus tus	keçe ve elbise gibi her yumuşak şeye vurmaktan çıkan ses (I,329) ; "anı tus tus urdı" onun elbisesi üzerine çabuk çabuk vurdu. (III,124)
TTD	tus tus	tas-tus , Kiğiz ve tonġa oḫşaş yumşaḳ nersilerni orġanda çiḳidiġan avaz(I,430) ; onıŋ tonıġa tas-tus urdı (III,172)
EN	tars tus	tak tak (taklidi ses) (428)
UTİL	tus tus	"tus" sözinin tekrarlinişi (II,241)
GJ		bulunamadı

259 DLT	tUş	497
D-K	töš	sternum or breast-bone" (198)
BA	töş	döş , göğsün başı (III,125)
TTD	tөx	toş , kökreknin otturisi (III,173)
EN	töş	döş (424)
UTİL	töş	gevdinin boyun bilen ḳorsaḳ otturisidiki aldi kismi , kökrek (II,360)
GJ	töš	1-sternum (314)

260 DLT	tUş ; tuş	497
D-K	tüš ; tüš-	*siesta time* (205) ; 473 (no tr.) "alight" ; "who has attained pubsory" ; "dream" (206)
BA	tüş	"tüş ödi" konulacak zaman , kuşluk vakti ; düş görmek ; ihtilam olmak , düşü azmak ; Düş , rüya , *tüş yordi* rüya tabir etti (I,125) ; eğlek , durak , yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman (I,330)
TTD	tüx	tüş~çüş , "tüş ödi" çüş vaḳti ; tüş~çüş , éhtilam ; tüş~çüş , *tüş yordi* çüş oridi (III,173) ; tüş~çüş , seperde dem alidi ġan orun yaki vaḳit (431)
EN	çüş	öğle , öğlene kadar zaman ; düş , rüya (89) ; inmek , düşmek (89)
UTİL	çuş I	uyḳu ceryanida hasil bol ġan (II , 720)
GJ	tüš- ~ túš- ; tüš	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perch , to put up ; 1- t.~čüš: dream (320)

261 DLT	tuş-	220
D-K	tuš- ; tüš-	"confront" (201) ; 270 "get off (horse)" (206)
BA	tuş- ; tüş-	*ol manga tuşdı* o, bana duş oldu , bana rastladı , beni gördü (II,12) ; er attın tüşdi adam attan indi. Yerinden düşen herhangi bir şey için dahi böyle denir (II,13)
TTD	tux- ; tüş-	düç kelmek , ödül kelmek , öçreşmek (II,15) ; tüşmek~çüşmek (II,16)
EN	çüşmek	inmek , düşmek *yenişinizda bizmikige çüşün* dönüşünüzde bize gelin (89)
UTİL	çüşmek	1-yuḳiridin , égiz yerdin yaki nersé üstidin peske ḳarap heriket ḳilmaḳ (II,722) ; 10-seperde közligen cay ġa bérip tohtimaḳ , ḳonmaḳ (II,723)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

262 DLT	tuşA-	561
D-K	töšä-	"spread out (matterss or bedding)" (198)
BA	töşe-	*töşek töşedi* döşek döşedi (III,266)
TTD	təxə-	töşimek , salmaḳ (III,364)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun- körpe (II,360)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

263 DLT	tuşA-	497
D-K	tüšä-<tüš	"dream" (206)
BA	tüşe-	*ol tüş tüşedi* o , düş gördü (III,266)
TTD	tüxə-	tüşi~çüşi- , çüş körmek (III,363)
EN	çüş	I-düş , rüya(89)
UTİL	çüş I	uyķu , ceryanida hasil bolġan (II,720)
GJ	tüš	1-t.~čüš , dream (320)

264 DLT	tuşAG	207
D-K	tušaγ<*tuša-<tuš	"shackle , hobble (201)"
BA	tuşağ	köstek , at ayağına vurulan bukağı (I,411)
TTD	tuxaoɣ	tuşak~çuşek at çüşigi (I,536)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , eşek , ķatarlik ülaġlarniŋ ayiġini çétip ķoyuş üçün yasalġan sayman çéder (II,720)
GJ	tüş-~túş-	to alight , to descend , to dismount , to go down (320)

265 DLT	tuşak	561
D-K	töşek<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşek	döşek (I,387)
TTD	təxək	töşek , orun , körpe (I,503)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-túš-	to alight , to descend (320)

266 DLT	tuşaklık	561
D-K	töšeklig,lik< töşek<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşeklik	döşeklik , döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan (I,509)
TTD	təxəklik	töşeklik (I,662)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall (320)

267 DLT	tuşGur-	356
D-K	tošγur-<to-	"fill" (193)
BA	toşgur-	ol ewin tawar birle toşgurdı o , evini malla doldurdu (II,178)
TTD	toxoqur-	toşgurmaḳ~toşguzmaḳ (II,253)
EN	toşkuzmaḳ	doldurmak (421)
UTİL	toşmaḳ	1-liḳ ḳilip ḳaçilanmaḳ , tolmaḳ (II,246)
GJ	tošqar- ; tošquż-	to fill (313)

268 DLT	tuşlA-	573
D-K	tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşla-	*men am tuşladım* ben onu sıraya aldım , hizasında durdum , karşısında durdum (III,294)
TTD	tuxla-	tuşlimaḳ , ödüllimek , ödülleşmek (III,402)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşmek	33- toḫtimaḳ , toġra kelmek (II,722)
GJ		bulunamadı

269 DLT	tuşluk	240
D-K	tüšlük<tüš	"siesta time" (204)
BA	tüşlük	*tüşlük ödhi* dinlenmek için yolcuların gece yarısından sonraki konak vakitleri (I,477)
TTD	tüxlük	"tüşlük özi" çüşkün vaḳti (I,622)
EN	çüşlük	öğlen , öğle zamanına ait . Çüşlük dem aliş: öğlen dinlenme zamanı (89)
UTİL	çüşlük	çüşte ait , çüşge teelluḳ (II,722)
GJ	tüš	1-t.~čüš: dream 2-noon , midday ; tüš væʁtidæ: noon ot noon (320)

270 DLT	tutat-	415
D-K	tütät-<tütä-<tüt-	"smoke , smoulder" (206)
BA	tütet-	*ot tütün tütetti* ateş ,duman tütüttü , tütün tütüttü (II,299)
TTD	tütət-	tütetmek (II,436)
EN	tütün	duman , aile , ocak (432)
UTİL	tütek	1-ot yalḳunliridin kötürülġen is , tütün (II,379)
GJ	tútún	smoke (319)

271 DLT	tutGaK	235
D-K	tutγaq<tut-	"raiding party" (202)
BA	tutgak	geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük (I,467)
TTD	tutoɣak	til tutķuçi (I,611)
EN	tutmaķ	tutmak (428)
UTİL	tutķaķ	pat-pat tutidiġan tutuş adetke aylanġan (II,303)
GJ	tutγun	prisoner (317)

272 DLT	tutGUn	220
D-K	tutγun<tut-	"captive" (202)
BA	tutgun	tutgun , yakalanan esir , tutsak (I,438)
TTD	tutoɣun	tutkun , esir (I,570)
EN	tutkun	tutsak , esir (428)
UTİL	tutķun	1-tutulġan , ķamalġan , öz erkidin , iḫtiyarlikidin mehrum ķilinġan (II,305)
GJ	tut-	to seize , to grasp , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

273 DLT	tutuG	187
D-K	tutuγ<tut-	" demonic possession" (202)
BA	tutuğ	rehin , dutu ; efsun , büyü tutması (I,373)
TTD	tutuoɣ	tutuķ , gore , rene; tutķaklik (I,483)
EN	tutmaķ	tutmak , alıkoymak ; tutmak , ahı tutmak (428)
UTİL	tutuķ I	2-énik emes , mücmel 3-ḫuşallıķ alametliri bilinmeydi ġan ; ġemkin (II,311)
GJ		bulunamadı

274 DLT	tuttur-	411-2
D-K	tuttur-<tut-	"catch , capture" , "give surety" (201)
BA	tuttur-	*beg ogrını tuttırdı* bey hırsızı tutturdu (II,174)
TTD	tuttur-	tutturmaķ~tutguzmaķ (II,246)
EN	tutmaķ	tutmak (428)
UTİL	tutmaķ	3-ķoğlap , ovlap , izlap ķolġa çüşürmek , ķismaķ , ķiltaķ , ķapķan ķatarlıklarġa çüşürmek (II,306)
GJ	tuttur-~tuttuj-	to cause to take , to hand over (317)

275 DLT	tutul-	411-2
D-K	tutul-<tut-	"catch , capture" , "give surety" (201)
BA	tutul-	*keyik tutuldı* yaban hayvanı tutuldu. (II,120)
TTD	tutul-	tutulmak (II,167)
EN	tutulmak	tutulmak (429)
UTİL	tutmaḳ	3-ḳoġlap , ovlap , izlap ḳolġa çüşürmek ; ḳismaḳ , ḳiltaḳ , ḳapḳan ḳatarlıḳlarġa çüşürmek (II,306)
GJ	tutul-	to be seized (II,317)

276 DLT	tutuş-	313
D-K	tutuš-<tut-	"quarrel" (201)
BA	tutuş-	*olar ikki tutuşdılar* onlar ikisi tutuştular. Yapışırsa da böyle söylenir (II,88)
TTD	tutux-	tutuşmaḳ (II,117)
EN	tutaşmaḳ	bitişik olmak (428)
UTİL	tutmaḳ	1- koli bilen sıḳımdımaḳ , sıḳımdap turmaḳ (II,306)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join , to take together (317)

277 DLT	tuy-	633
D-K	toy-<toḍ-<*to-	"be satiated" (193)
BA	toy-	*karın toydı* karın doydu (III,244)
TTD	toy-	toymaḳ (III,336)
EN	toymaḳ	doymak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ		bulunamadı

278 DLT	tuy-	552
D-K	tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuy-	er ışın tuydı adam işini duydu (III,244)
TTD	tuy-	tuymaḳ (III,335)
EN		bulunamadı
UTİL	tuymaḳ	hés ḳilmaḳ , sezmek , bayḳimaḳ (II,351)
GJ		bulunamadı

279 DLT	tuyaG	517
D-K	tuyaγ	"hoof (horse)" (203)
BA	tuyağ	at tırnağı , hayvan tırnağı , tuynak (III,165)
TTD	tuyaoŋ	tuyaḳ , hayvanniŋ tuyiġi (III,227)
EN	tuyak	1-toynak , hayvanın tırnağı (429)
UTİL	tuyaḳ	1-bezi süt emgüçi hayvanlarniŋ ayaġliriniŋ uçidiki muŋguzsiman ḳattiḳ ḳismi (II,350)
GJ		bulunamadı

280 DLT	tuyaGlIG	523
D-K	tuyaγliγ<tuyaγ	"hoof (horse)" (203)
BA	tuyağlığ	*tuyaglıg yılkı* tırnaklı hayvan (III,178)
TTD	tuyaoŋlïoŋ	tuyaglıg (III,245)
EN	tuyaḳ	1-toynak ; hayvanın tırnağı (429)
UTİL	tuyaḳlıḳ	tuyaġi bar , tuyaḳḳa ige (II,350)
GJ		bulunamadı

281 DLT	tUz	496
D-K	tuz	"salt , charm" (203)
BA	tuz	tuz (III,123)
TTD	tuz	tuz (III,170)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuz I	1-aş tuziniŋ omumiy atilişi (II,330)
GJ	túz	2- salt (319)

282 DLT	tUz	496
D-K	toz	"dust" (196)
BA	toz	yaylara sarılan sırım ; toz (III,123)
TTD	toz	yaylarġa orap ḳoyulġan ḳéyiş toz ,tozan (III,169)
EN	toz	II- toz , duman (422)
UTİL	tozan	1-asmanġa kötürülġen yumşaḳ topa , caŋ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust

283 DLT	tuz-	268
D-K	tüz-	"level" , "organize the province" (206)
BA	tüz-	*beg elin tüzdi* bey ilini , vilayetini düzeltti (II,9)
TTD	tüz-	tüzimek , tüzlimek (II,10)
EN	tüzmek	derlemek , yapmak , tasis etmek , kurmak (433)
UTİL	tüzme	süzüş arkilik şekillengen , tüzülgen (II,392)
GJ	túzɛt-	to straighteen , to correct , to improve (319)

284 DLT	tuzaK	191
D-K	tuzaq	"snare , trap" (203)
BA	tuzaḳ	tuzak , av için kullanılan tuzak (I,380)
TTD	tuzak	tuzaḳ (I,493)
EN	tuzaḳ	tuzak , pusu (429)
UTİL	tuzaḳ	1-hayvan ve kuşlarni tutuş üçün tömür ve ya gaçtin yasalgan bir hil kismakka ohşaş kurulma , kapkan (II,332)
GJ	tozaq~tuzaq	loop of horse hair for catching birds , snare , spring , trap , to be caught in the snare (313)

285 DLT	tuzlA-	496
D-K	tuzla-<tuz	"salt" (203)
BA	tuzla-	*ol et tuzladı* o , et tuzladı (III,293)
TTD	tuzla-	tuzlimaḳ (III,401)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuzlamaḳ>tuzlimaḳ	tuz sepmek yaki tuzluḳ suga çilimaḳ (II,334)
GJ	tuz	1-salt (317)

286 DLT	tuzlat-	496
D-K	tuzlat-<tuzla-<tuz	"salt" (203)
BA	tuzlat-	*ol et tuzlattı* o , et tuzlattı (II,342)
TTD	tuzlat-	tuzlatmaḳ (II,501)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuzlatmaḳ<tuzlimaḳ	tuz sepmek yaki tuzluḳ suga çilimaḳ (II,334)
GJ	tuz	1-salt (317)

287 DLT	tuzut-	496
D-K	tozit-<toz	"dust" (196)
BA	tozut-	*ol toprak tozıttı* o , toprağı tozuttu (II,305)
TTD	tozut-	tozutmaḳ (II,446)
EN	tozutmak	II-tozutmak , toz çıkarmak (423)
UTİL	tozutmaḳ<tozumaḳ	1-tozandek her yanġa çeçilmaḳ , uçmaḳ , tökülüp çüşmek (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

7.2. ANLAM DARALMASI YAŞAYAN SÖZCÜKLER

Bir göstergenin "gösterilen" yönü eskiye göre daralır, başka deyişle, sözcük eskiden anlattığı nesnenin bir bölümünü, bir türünü anlatır duruma gelirse buna anlam daralması adı verilir (Aksan, 1995, 536).

Anlam daralması yaşayan sözcüklerin kimilerini Türkiye türkçesinde benzer şekillerde görmek mümkündür. Örneğin ; DLT'de "til" sözcüğü "dil, söz, lügat, tutsak, haksızlığa uğratmak" anlamlarında kullanılmaktadır. Yeni Uygur Türkçesinde ise sadece "dil (İng. : language)" anlamına gelmektedir. Buna benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür. Şimdi anlam daralması yaşayan sözcüklerin istatistiği hakkında bilgi verelim.

Taranan kaynaklarda tespit edilen anlam daralması yaşayan sözcükler DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ortak sözcüklerin %5'idir.

Anlam daralması yaşayan ortak sözcüklerin taranan sözlüklerdeki karşılıkları öncelikle DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş, daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

taba/taba ; taḳaġu>toḫu ; taḳuḳluġ>toḫu ; tegiş-/tégiş- ; tamġa/tamġa ; taŋ/taŋ ; tar/tar ; tarıġ/térik ; tartış-/tartış- ; tavışġan/tawşḳan ; tegit/tékin ; til/til ; tiren-/tirenmek ; teriş-/tériş- ; tirkeş/tirkeş ; tirmaş-/tirmaşmaḳ ; tiş/tiş ; topïḳ/topuḳ ; tuġ/tuġ ; tüküz/tüküz ; töl/töl ; tülek/tülek ; tun/tun ; türmek/türmek ; tuş/tuş ; tut-/ tut- ; tutuş/tutuş ; tütüş-/tütüş- ; tüz/tuz

1 DLT	tabA	540
D-K	tapa	"toward" (177)
BA	taba	rağmen anlamında bir kelimedir ; Arapçada *ila* anlamında bir edat (III,216)
TTD	tapa	tapa , degge ; taman ,terep , yönilişni bildüridi ġan yardemçi söz (III,298)
EN		bulunamadı
UTİL	taba	birer iş yaki birer mesile to ġrisida bir kimgeḳilinġan tene , doḳ ; aġriniş (II,3)
GJ		bulunamadı

2 DLT	taKaGu; taKAGU yılİ	
D-K	taqayu	174 "calendar" ; 224 "fowl" , "cock" , "hen" (178)
BA	takagu; takagu yılı	tavuk ve horoza verilen ortak ad ; *takagu yılı* Türklerin on ikili yıllarından biri (I,447) ; tavuk yılı (I,346)
TTD	taḳaoqu;taḳaoqu yili	toḫu , toḫu cinsiniŋ omumi namı (I,582) ; toḫu yili (I,583)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫuniŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

3 DLT	takış-	321
D-K	tägiš-<täg-	"go for judment" (183)
BA	tegiş-	*olar ikki begge tegişdi* onlar beyin huzurunda muhakeme oldular ; mening *eligim taruska tegişdi* elim çatıya değdi ; *ol manga türmek tegişdi* o , benimle dürüm dürüştü (II,105)
TTD	təgix- ; tügix-	tigişmek , öçraşmaḳ ; tegmek (II,143) ; tügüşmek , turuşmaḳ (II,145)
EN	tégiş-	değme , ait , dokunma (407)
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	teg-~tek-~tɛk-	to touch , to hit , to strike down upon (305)

4 DLT	taKuKluG	
D-K	taquqluγ<taquq< taqaγu	224 "fowl , cock , hen" (178)
BA	takuklug	*takuklug er* tavuğu olan adam (I,498)
TTD	taḳuḳluoŋ	"taḳuḳluġ er" tohuluk adem , tohusi bar adem (I,648)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫunıŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

5 DLT	tamGA	213
D-K	tamγa ; tamγa<tam-	"seal" (176) ; 213-4 "tributary ; estuary" (175)
BA	tamga	damga , hakanın ve başkalarının damgası ; denize , göle veya dereye dökülen suyun bir kolu ; gemilerin demir attıkları iskele veya liman (I,424)
TTD	tamoŋa	tamġa , hakan ve başḳilarıniŋ tamġisi ; tarmaḳ , diŋiz , köl ve deryalarġa ḳuyulidiġan süniŋ bir tarmiġi , koltuk (I,553)
EN	tamġa	damga (388)
UTİL	tamġa	3-eser , nişan , iz (II,87)
GJ	tamγa	owner's mark (293)

6 DLT	tank	599
D-K	täŋ ; taŋ	"equal , like" (185) ; 600 "dawn" (177) ; 600 "sieve" ; "an ancient ruin or mound" (176)
BA	tang ; teng ; tanğ	denk , akran , öğür ; fırsat , sıra , imkan ; tan , sabah vakti ; elek (III,355) ; eski zaman dan kalmış olan yapı (III,356)
TTD	təŋ ; taŋ	baraver , imkan , purset , cay ; taŋ , seher vaḳti ; eglek (III,485) ; harabe (III,487)
EN	teŋ ; taŋ	eşit , aynı , denk (400) ; II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ ; taŋ I	3-bir-birge mas , muvapıḳ ; baraver (II,166) ; çiḳışnıŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng ; taŋ	equal , half , middle (303) ; 1-dawn , day-break (294)

7 DLT	tAr	508
D-K	tar	"narrow" ; "raft" (178); 509 "dregs of butter" (178)
BA	tar	dar (III,97) ; kelek-ırmaklardaq , sal ; yağ tortusu (III,148)
TTD	tar	tar , tar bolġan herḳandaḳ nerse (III,202) ; sal , bir neççe tulumġa yel birilip aġzi baġlinidu (III,202) ; sériḳ yaġnıŋ duġi , yeni yaġ éritilip élinġandin kéyin ḳazannıŋ tégide çokup ḳalġan duġ (III,203)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow (295)

8 DLT	tarıG	187
D-K	tariγ<tari-	"cereal crops" ; "wheat" (179)
BA	tarığ	ekin , bu , genel bir addır. (I,373) ; bütün Türklerce *buğday* ; Oğuzlarca *darı* . Bu kullanış yanlıştır ; onlar buğdaya *aşlık* derler. (I,373)
TTD	tarïoɣ	aşlıḳ , bu danlıḳ ziraetlerniŋ umumi isimi (I , 483) ; bu köpçilik Türk ḫalḳliri tilida "buġday" digen bolidi ; yalġuz Oġuzlar bu sözni *tériḳ* digen menide ḳollinidü. (I,483)
EN	térik	darı (térikçilik: ekincilik) ; darı (409)
UTİL	tarımaḳ I	tarġaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlıḳnıŋ çigikini yeşmek ; talmutal , danmudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tïrïγ~tïrïq~ tærïγ~tæjiγ	millet (307)

9 DLT	tartış-	369
D-K	tartiš-<tart-	"bow" (180)
BA	tartış-	*ol manga uruk tartışdı* o , bana ip germekte yardım etti (II,205)
TTD	tartïx-	tartışmaḳ , sözüşmek (II,293)
EN	tartuḳlimaḳ	ödüllendirmek (392)
UTİL	tartişmaḳ<tartmaḳ	8-birer işḳa arilaşturmaḳ , ḳatnaşturmaḳ (II,24)
GJ	tartïš-~ta.tïš-	to pull (296)

10 DLT	tawışGAn	256
D-K	tawišyan<täwiš< *täw-/taw-	"rabbit" ; 174 "calendar" (182)
BA	tavşgan	tavşan (I,513) ; tavşan yılı (I,346)
TTD	tavïxoŋan	toşḳan (I,666) ; toşḳan yili (I,450)
EN	tavuş	ses (394)
UTİL	tavuş	1- méhanikiliḳ tevrinişler neticiside hasil bolidi ġan doḳunniŋ aŋlaş sezgüsige tesir ḳilişi arḳisida peyda bolidiġan her ḫil avaz , sada 2- teleppuzda , sözniŋ en kiçik éléménti (II,95)
GJ	tawšqan~tåšqan~ tošqan~tašqan	hare (297)

11 DLT	tıkıt	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniyya (184)
BA	tégit ; tégin	*tégin* kelimesinin çoğul şekli (I,355) ; aslında köle anlamında iken sonra hakan oğullarına verilen ungun (IV,619)
TTD	taoŋit	"tagin" sözíniŋ köplük şekli (I , 461)
EN		bulunamadı
UTİL	tékin I	Şahzade , şah oğlı (II , 433)
GJ		bulunamadı

12 DLT	tıl	169
D-K	til	"tongue" ; "spy / enemy captive" (189)
BA	tıl	söz (I,335) ; lügat (Oğuz tili) ; durumunu öğrenmek için düşmandan yakalanan tutsak ; çaşıt , casus (I,336)
TTD	tïl	til , til tekküzdi. (I,437) ; til , söz , lu ġat (Oğuz tili) ; til , düşmendin élinġan esir (I,438)
EN	til	dil (412) ; Dil , Uygur tili (412)
UTİL	til	1-tétiş , çaynaş , teleppuz ḳılışḳa yardem béridiġan aza. 2-Hayvanlarnıŋ göş ornida yéyilidiġan aşundaḳ azası 3-insannıŋ iġiz arḳiliḳ ipadilingen gep-sözi 4-insanlarnıŋ en mühim alaḳe ḳorali ve bir-birini çüşiniş ḳorali. Til tavuşı , luġet terkibi ve grammatikidin terkib tapḳan bir sistima 5- nütüknıŋ özige ḫas vasitilerbilen ipadilingen türi , üslübi. 9-melum kişilerniŋ özige ḫas pikir ḳiliş , sözleş aditi (II,476-477)
GJ	til	tongue , language (308)

13 DLT	tıran-	340
D-K	tirän-<tirä-	"do not let yourself go ..." (191)
BA	tiren-	*er ıştın tirendi* adam işten çekindi (II,145)
TTD	tirən-	tirenmek , tirecimek , ozini tartmaḳ , dacimaḳ (II,206)
EN	tirenmek	dayanmak , yaslanmak (414)
UTİL	tirenmek<tirimek	1-nersini birer ḫalette yölep , kötürüp , tutıp turuş üçün başḳa bir nersini tirep ḳoymaḳ (II,458)
GJ		bulunamadı

14 DLT	tırış-	524
D-K	teriš-<ter-	"gather" (186)
BA	tériş-	*ol manga yemiş terişdi* o, bana meyve dermekte yardım etti (II,95)
TTD	tərix-	tirişmek , tirişip bermek (II,127)
EN	tériş-<termek	II-toplamak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiġmaḳ , danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

15 DLT	tirkAş	524
D-K	tergäš<ter-	"gather" (186)
BA	tirkeş	sıkıntı , kalabalık yüzünden yürümekte güçlük , toplanmak (I,460)
TTD	tirkəx	ḳista-ḳistaŋçïlïḳ , ḳisitaŋçïlïḳtin maŋalmay ḳéliş (I,600)
EN	tirkeş	takma , bağlama , ekleme (414)
UTİL	tirkeşmek	1-t*irkimek* pélinïŋ ömlük dericisi 2-ḳarşılıḳ körsetmek , ḳarşilaşmaḳ , élişmaḳ 3-pütün küci ve tirişçanlïḳini ïḳa salmaḳ , tirişmaḳ 4-aççıḳlişip ḳalmaḳ , zıtlaşmaḳ , ḳarşılışıp ḳalmaḳ 5-keynige dacimaḳ , maŋmay turuvalmaḳ (II,451)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

16 DLT	tırmaş-	370
D-K	tarmaš-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tırmaş-	*olar ikki tırmaşdı* onlar ikisi birlikte kaşındılar (II,297)
TTD	tïrmax-	tirmaşmaḳ , tatılaşmaḳ (II,297)
EN	tırmak	tırnak (414)
UTİL	tirmaşmaḳ	mehkem yépişip , yamişip heriket ḳilmaḳ ; tirişmaḳ (II,451)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

17 DLT	tİş	497
D-K	tiš	"tooth" ; "ploughshare" (191) ; "with blaze spread over his eyes (horse) (192)
BA	tış	diş , insanın insandan başkasının dişleri (III,173); sapan demiri ; alın akıntısı gözü önüne varıp kulaklarına çıkmayan ve burnuna inmeyen ikisi ortası kalan at (III,125)
TTD	tïx	tiş~çiş , adem ve başḳilarïŋ çişi; bogusiniŋ , sapanniŋ çişi ; *tiş at* kaşka at (III,173)
EN	çiş	diş ; sapannin çişi (83)
UTİL	çiş	1- adem ve yuḳiri dericilik hayvanlarïŋ ozuḳluḳ çaynaş ve nersilerni çişleş üçün ḫizmet ḳilidiġan orgini ; 3-sapanniŋ béşiġa kiydürüp , yer aġduridiġan polat yaki çöyün sayman (II,758)
GJ	tiš	1- tooth , plugh-share (308)

18 DLT	tubıK	494
D-K	top<topiq	"meat-bone" ; "ball" (195)
BA	topık	*topık süŋgük* topuk kemiğinden yapılan yemek , paça; çevgende vurulan top , topaç (I,380)
TTD	topïḳ ; top	topiḳ sǝŋük koynun topuḳ söŋigidin kilinidi ġan ġiza ;topuḳ , çevgen bilen örüp oynaydi ġan topık top (I,492)
EN	topuḳ	ayak bileği ; top (420)
UTİL	topuḳ	2-özara tekdim ḳilip oynaş üçün , alahide teyyarlan ġan topık süŋiki (II,224)
GJ	top	1-ball (311)

19 DLT	tUG	498
D-K	tuγ	"dam ; cover , stopper" (198) ; 498 "drum ; standard" (199)
BA	tuğ	su bendi , büvet , germeç *suwka tuğ ur* suya germeç ger , büvet yap ; Herhangi bir nesnenin tıkacı , kapağı ; Hakan yanında çalınan kös ve davul , nöbet davulu ; sancak , bayrak (III,127)
TTD	tuoɳ	tuġ , tuġan , *suvḳa tuġ ur* suġa tuġ bağla; herḳandaḳ bir nersenin ḳapḳiği (III,176) ; dombaḳ , ḫannin huzurida çélinidi ġan dombaḳ ; tuġ , bayraḳ (175)
EN	tugan ; tokunak; tug	bend (425) ; engel , pürüz (418) ; tuğ , bayrak (425)
UTİL	tuġan ; tuγ	suni tosuş , boġuş üçün topa , taş yaki sémanittin teyyarlanġan ḳurulma (II,336) ; 2- flag (315)
GJ	tuγ ; tuġ I	1- a dam in a river or channel (315) ; 1- bayraḳ , elem (II,335)

20 DLT	tukuz	183
D-K	tögüz ?	"with blaze on forehead (horse) (197)
BA	tüküz	*tüküz at* alnında bir parça beyaz bulunan at (I,365)
TTD	tüküz	"tüküz at" pişaniside teŋgidek éḳi bar at , ḳaşḳa at (I,473)
EN		bulunamadı
UTİL	tüküz	1-bedende öskençaç yaki muy , yu ŋ 2bezi nersilemiŋ üstini ḳaplivalġan uşşaḳ-uşşaḳ ḳıl ve tuzġaksiman ḳevet (II,396)
GJ		bulunamadı

21 DLT	tUl	501
K	töl	"porturition" (197)
BA	töl	yavrulama zamanı , yavru döl (III,1339
TTD	təl	töl iliş vaḳti (III,183)
EN	töl	Döl . Hayvanların yeni doğurdukları yavruları (423)
UTİL	töl	toġulup ḳatarġa ḳoşulġan ḳoza , oġlaḳ (II,365)
GJ		bulunamadı

22 DLT	tulak	563
D-K	tüläk<tülä-<tü	"lose winter coat" (203)
BA	tülek	dört ayaklı hayvanların tüylerini attıkları sıra (I,387) ; *tülek yılkı* tüleyen , kış tüyünü döken hayvan (I,412)
TTD	tülək	hayvanlar töleydi ġan vaḳit (I,503) ; tülek , tülidi ġan mal (I,537)
EN	tülimek	tüy atmak , tüy dökmek (430)
UTİL	tülek	ḳuşlarıŋ tük , pey taşlaş ve almaşturuş (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (small birds only) (318)

23 DLT	tUn	503
D-K	tun	"tranquility" ; "first born ; first husban" (200)
BA	tun	dinlenme, tunma ; kadının ilk çocuğu ; kadının ilk kocası (III,137)
TTD	tun	tiniş , téçliniş ; tun , tuncı , ḫotunnıŋ tun balisi (III,188)
EN	tindurmak ; tun	I-taeskin etmek , yatıştırmak , dinlendirmek , sakinleştirmek ; ilk , ilk doğan evlat (413)
UTİL	tindurma ; tunci	1-tindürülġan , tiŋġan (II,499) ; deslepki , balduŗki , avvalḳi , birinçi , birinçi ḳetimḳi (II,349)
GJ	twndwr- ; tundʒï	to give peace , to find peace ; first born (315)

24 DLT	turmAk	240
D-K	türmäk<tür-	"rolled bread" (205)
BA	türmek	kadınbudu denilen yemek (I,477)
TTD	türmək	türmel (I,622)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak , buram buram çıkarmak (431)
UTİL	türmek	1- oralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túrtɛklɛ-	to roll (319)

25 DLT	tUş	497
D-K	tuş	"belt buckle" ; "like or equal ; facing" ; 220 "confront" (201)
BA	tuş	kemer kayışları ucuna takılan altın veya gümüş toka ; denk , öğür , benzer ; karşı , bir şeyin karşısı , arnaç (III,125)
TTD	tux	altun yaki kümüştin yasal ġan kemer tasmisiniŋ öçiġa taḳilidiġan toḳa (III,173) ; teŋ , teŋtüş ; tuş , ödül , bir nersiniŋ tuşi (III,172)
EN	duş ; çüş	kabarık , tümsek (105) ; III- tüşmu-tüştin taraf taraftan (432)
UTİL	töşbaġ	éġer , toḳum , mölni toḳiġanda , harvini ḳatḳanda , hayvanlarniŋ töşidin tartip çiŋitidi ġan tasma yaki arġamaça (II,360)
GJ		bulunamadı

26 DLT	tut-	411
D-K	tut- ; tut-(tït- ?)	"catch , capture" (201) ; 411 "throb with pain" (192)
BA	tut-	*ıt keyik tuttı* köpek geyik tuttu (II,292) ; baş tuttı yara zonkladı (II,291)
TTD	tut-	tutmaḳ (II,426) ; totmaḳ , aġrıḳ tutmaḳ (II,425)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutmaḳ	16-öz pailiyitide melum tertip-ḳaide bilen iş élip barmaḳ , becirilmek (II,307)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

27 DLT	tutuş	184
D-K	tutuš~ tutuš-<tut-	"quarrel" (202)
BA	tutuş	erkek adlarındandır ; çıkışma , çekişme (I,367)
TTD	tutux	tutuş , erler isimi ; kayiş , ḳattiḳ gep ḳiliş (I,476)
EN	tutuş	tutut , tutma (429)
UTİL	tutuş	"tutmaḳ" péliniŋ yene bir ẖil isimdişi (II,310)
GJ	tutuš-	to hold each other (317)

28 DLT	tutuş-	313
D-K	tütüš-<tut--	"quarrel" (202)
BA	tütüş-	*ol manga keyik tütüşdi* o , bana avı yakalamakta yardım etti. Yarışmakta yardım etti. Yarışmak da böyledir (II,88)
TTD	tütüx-	tütüşmek (II,117)
EN	tutuş	tutuş , tutma (429)
UTİL	tutuşmaķ<tutmaķ	ķoli bilen siķimdimaķ , siķimdap turmaķ ; ikki ķoli arisida toḫtatmaķ (II,306) ; 2-birbiri bilen élişmaķ , uruşmaķ (II,310)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold (316)

29 DLT	tuz ; tUz	163
D-K	tüz ; töz ; tüzün<tüz	"level" ; 209 "forebearing" (206) ; 496 el t. "state and subjects" (198)
BA	tüz	düz , düz olan her şey (I,325) ; *tüz yer* düz yer ; halk , reaya ; asıl , kök , soy sop (III,123)
TTD	tüz ; töz	tüz "tüz yar" tüz yer (I,426 ; III,123) ; yurt (III,169) ; töp , asıl (III,170)
EN	tüz ; tüzleŋ	tüz , düz ; II-*tüzge çikmak* dışarıya çıkmak ; vadi , dere , ova (432)
UTİL	tuz	1-egri emes , rus 2-égiz-pesa emes , tekşi 3-Keŋ ketken tekşi yer 4-oçük-yorüķ başķılarġa yamanlıķ ķılmaydiġan , haramzadilikni bilmeydiġan aķ ķöŋül (II,388)
GJ	túz	1) t.~tuz , even , plain , a plain , plane (319)

7.3. ANLAM GENİŞLEMESİ YAŞAYAN SÖZCÜKLER

Bir göstergeye, temel anlam olarak bir nesnenin, bir işin bir bölümünü ya da bir türünü gösterirken zamanla o nesnenin bütününü, bütün türlerini anlatır duruma gelirse buna anlam genişlemesi denmektedir. Örneğin; "ödül" eskiden yalnızca güreşlerde verilen "mükafat" iken bugün bununla birlikte "yarışma" anlamını da taşımaktadır (Aksan, 1995, 538).

Sözcükler yaşam evreleri içinde yolculuk yaparken farklı kültür basamaklarından geçmekte zamanla anlam genişlemeleri yaşayabilmektedirler.

Sözcükler, belirgin bir özelliğe sahip nesnenin, kavramın adı iken onun herhangi bir özelliğine bağlı kalarak, bir tür adına, genel bir ada dönüşebilir. Bu tür anlam genişlemeleri Türk dilinde oldukça sık yaşanmıştır. Örneğin; "tavar" sözcüğü DLT'de "canlı cansız mal" anlamıyla geçmektedir. Aynı sözcük Yeni Uygur Türkçesinde "canlı cansız mal" anlamının yanında "ipekli Çin kumaşı" anlamıyla da yaşamaktadır. Bu sözcüğün anlam genişlemesi yaşadığı görülmektedir.

Ortak sözcükler içinde anlam genişlemesi yaşayan sözcükler DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ortak sözcüklerin %4'üdür. Anlam genişlemesi yaşayan sözcüklerin dökümü alfabetik sıraya göre aşağıya çıkarılmıştır.

Anlam genişlemesi yaşayan ortak sözcüklerin taranan sözlüklerdeki karşılıkları öncelikle DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş, daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır.

Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

tal/tal ; telmir-/télmür- ; tamġaḳ/tamġaḳ ; tarġaḳ/tarġaḳ ; terlik/terlik ; tarmaḳ/tarmaḳ ; tavar/tavar ; tilkü/tülke ; tiŋ/tiŋ ; tişlen-/tişlen- ; tit-/tit- ; tiz-/tit- ; töpü/töpé ; tüg-/tügmek ; tügül-/tügülmek ; tolgaş-/tolġaşmaḳ ; tuluŋ/tolun ; tumşuḳ/tumşuḳ ; tün/tün ; tunçuḳ/tuncuḳmaḳ ; tübüt/töbüt ; türi/türi ; turḳ/turḳ ; tuşur-/çüşürmek ; tütün/tütün ; tuytur-/tuydurmaḳ ; tuzluḳ/tuzluḳ ; tüzüş-/tüzüş-

1 DLT	tAl	513
D-K	tal	"tender branch" (174)
BA	tal	dal , yaş dal (III,156)
TTD	tal	tal (III,214)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane, adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (II,72)
GJ	tal	2-vine, grape-vine (292)

2 DLT	talmır-	356
D-K	tälmir-<tälim	"turn right and left" (184)
BA	telmir-	*er telmirdi* adam çok bakındı (II,179)
TTD	təlmir-	telmürmek, tikilip karimaḳ (II,255)
EN	telmürmek	intizar olmak (399)
UTİL	telmürmek	köz üzmey, ḳarimaḳ, umid kütmek (II,138)
GJ	tɛlmúr-	to look watchingly (in expectation) (302)

3 DLT	tamGAK	236
D-K	tamγaq<tam-	"throat , larynx" (175)
BA	tamgak	damak (I,469)
TTD	tamoɣaḳ	tamak (I,613)
EN	tamak	1-yemek 2-damak 3-tırmak
UTİL	tamaḳ I	1-éġiz boşluḳiniŋ üstünki çiştin tart ıp boġuzgiçe bolġanḳismi ḳattiḳ taŋlay 2-ḳiziliŋgeç bilen kékirdek arkiliḳidiki cay boġuz (II,83)
GJ	tamγaq	plate (293)

4 DLT	targak	235
D-K	taryaq<tara-	"comb" (179)
BA	targak	tarak (I,467)
TTD	taroɣaḳ	taġaḳ (I,611)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarḳaḳ	1-ayrım-ayrım çéçilġan , bir-biridin yiraḳ ; biri uyerde biri bu yerde 2-ömleşmigen , çéçilaŋġu , uyuşmiġan (II 30)
GJ	taryaq	1-comb 2-shoulder-blade (295)

5 DLT	tarlık	240
D-K	tärlik<tär	"saddle felt" (186)
BA	terlik	teri çekmek için eğerin veya planının altına konulan keçe (I,476)
TTD	tərlik	terlik , terni sumuruvéliş öçün toḳumniŋ astiġa sélinidiġan kiġiz (I,622)
EN	terlik	terli , terlemiş (403)
UTİL	terlik	at-uluġlarġa toḳulidiġan égerge ter ötküzmeslik , un ı asrapḳéliş üçün onıŋ astıġa sélinidiġan içmek , yopuḳçe (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

6 DLT	tarmAK	235
D-K	tarmaḳ<tarma-	"claw" (179)
BA	tarmak	yırtıcı hayvanların pençesi (I,467)
TTD	tarmaḳ	tarmaḳ. Yirtḳuç hayvan ve ḳuşlarniŋ çaŋgili (I,611)
EN	tarmaḳ	1-dal , şube , budak , kol 2-tırmak : tırnak (391)
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su ékinliri ve şu ḳatarlḳlarniŋ acrılıp çıḳḳan ḳismi ; böligi , şaḫçe 2-asasiy teşkilat yaki birleşmilerniŋ bölekliri 3-pen-téhniga , maarip ve şu ḳatarliḳlarniŋ birer sahesi (II,33)
GJ		bulunamadı

7 DLT	tawar	207
D-K	tawar	"merchandise , property" (181)
BA	tawar	canlı , cansız mal , davar(I,362) ; mal , eşya (I,411)
TTD	tawar	tawar , canlık ve cansız mallar (I,469) ; tawar , mal (I,535)
EN	tavar<tava	ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tavar	1-almaşturuş üçün işlepçikirilgan emgek mehsulati. 2-fabrikada toḳulgan , tégi bilen gullirinin̡ renǧi oḫşaş bolgan yipek gezlime , reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~ tava:r~tava~ tava.~tav'a	silk-stuff , cloth , goods (297)

8 DLT	tıḏ-	633
D-K	tiḏ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdh-	*ol anı aşka tıdhtı* o , onu yemekten alıkoydu. (III,439)
TTD	tïż-	tiymek , çeklimek (III,596)
EN	tiymak	II-yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

9 DLT	tılkU	216
D-K	tilkü	"fox" (190)
BA	tilkü	tilki , kinaye olarak kız çocuklarına söylenir (I,559)
TTD	tilkü	tülke (I,559)
EN	tülke	tilki (430)
UTİL	tülke	1-emgüçi hayvan 2-hiyliger , mekkar ; aldamçi kişi (407)
GJ	túlki~túlɛ	fox (318)

10 DLT	tınk	600
D-K	tiŋ~*tik	"upright" (189)
BA	tiŋğ	*er ting turdı* adam dik durdu (III,356)
TTD	tiŋ	tik , adem tik turdi (III,487)
EN	tiŋ	I-sağlam , dinç (413)
UTİL	tik I	1-yuḳiriǧa ḳarap tüptüz orunlaşmaḳ , tiklengen , tikin (II,468)
GJ	diŋ	vertical , raised (87)

11 DLT	tışlan-	332
D-K	tišlän-<tišlä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişlen-	*oglan tişlendi* oğlan diş çıkardı (II,244)
TTD	tixlən-	çişlenmek , çişi çikmaḳ , çişliḳ bolmaḳ , bilenmek (II,354)
EN	çiş	diş (83)
UTİL	çişimek	1-çiş çikmaḳ , yéşiġa toşmaḳ (II,763)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

12 DLT	tıt-	412
D-K	tit-	"tear" (192)
BA	tıt-	*ol et tıttı* o, et ditti (o , iyice pişmiş eti ditti) ; ol anı tıttı o , onu işten geri koydu , men etti (II,292)
TTD	tït-/tit-	titmek , tikilip ḳarimaḳ , homiyip ḳarimaḳ ; tiymek , çeklimek (II,426)
EN	titilmak	ditilmak
UTİL	titmaḳ ; titildimaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir bübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ , melum bir iştin ensirep ḫatircemsizlenmek , taḳetsizlenmek ; teḳezza bolmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

13 DLT	tubU	540
D-K	töpü	"top of head" ; "summit (mountain)" (197)
BA	tüpü	insanın başının tepesi ; tepe (III,216)
TTD	təpü	töpe , ademniŋ töpesi , çökkisi (III,298)
EN	töpiçi ; töpe	usta , şapkacı ; 1-tepe 2-doruk , zirve (424)
UTİL	töpilik	2-döppiniŋ üsti ḳismi (II,353)
GJ	töpɛ	1-top , upper side , higher (314)

14 DLT	tuk-	274
D-K	tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüg-	*er tügün tügdi* adam düğüm düğdü (II,20)
TTD	tüg-	tügmek (II,26)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak (430)
UTİL	tügmek	5-yiġmaḳ , puruşturmek (II,401)
GJ	túg-	to tie to (318)

15 DLT	tukul-	274
D-K	tügül-<tüg-	" tie or knot" (203)
BA	tügül-	*tügün tügüldi* düğüm düğüldü (II,130)
TTD	tügül-	tügülmek , tikilmek (II,182)
EN	tügülmek	düğülmek , büzülmek , yuvarlaklanmak (430)
UTİL	tügülmek<tügmek	1-urap ,çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tögül-	1-to run out 2-*tögúl-~túgúl-* to roll up , to coil (313)

16 DLT	tulGaş-	571
D-K	tolγaš-<tolγa-	"put on earrings ; make hanks (of wool)" (194)
BA	tolgaş-	*ol mening birle yüng tolgaşdı* o , benimle yün dolamakta , bükmekte yarış etti. Herhengi bir şeyi bükmek de böyledir (II,220)
TTD	toloɣax-	tolġaşmaḳ , tolaşmaḳ (II,318)
EN	tolgaş	çevirme , döndürme (418)
UTİL	tolġaşmaḳ<tolġimaḳ	1- bir teripi , bir béşidin tutup aylandurmaḳ , burimaḳ (II,277)
GJ	tolγa-	to twist (311)

17 DLT	tulunk	202
D-K	tulun	" temple (of head) ; temple-gear of bridle" (199)
BA	tulunğ	gemde olan bir halkadır , kulağın altında bulunur. Baştan ve dulundan gelen kayışları birleştirir. Buna *yügün tılnğı* denir. (III,371)
TTD	tuluŋ	tüŋge , halḳa , yügende bolidiġan bir haḳa (III, 506)
EN		bulunamadı
UTİL	tolun	tolġan , toluḳ şekil alġan (II,282)
GJ	tolun~tulun	full ; full moon (311)

18 DLT	tumşuK	236
D-K	tumšuq	"beak" (200)
BA	tomşuk	kuş gagası (I,469)
TTD	tumxuḳ	tumşuḳ , ḳuş tumşuġi (I,613)
EN	tumşuḳ	burun , çıkıntı , gaga (426)
UTİL	tumşuḳ	1-ḳuşlarnıŋ éġizġa tutaş astın-üstün bir cüp caġ ornidiki sozunçaḳ , muŋguzsıman aza. 2-hayvanlarnıŋ béşiniŋ burun etrapı ḳismi (II,346)
GJ	tumšuq	nose , snout , beak , muzzle , nozzle (315)

19 DLT	tun	170
D-K	tün	"night" (204)
BA	tün	gece (I,339)
TTD	tün	tün , kéçe (I,441)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tun	1-aḫşamdin taŋ atḳuçe bolġan vaḳit , kiçe 2-zülmet , cahalet , ḳaraŋġu (II,408)
GJ	tún	night (418)

20 DLT	tuncuK-	380
D-K	tunčuq-<tun-<tu-	"be clogged up and unable to breathe ; hibernate" (198)
BA	tunçuk-	*er tunçuktı* adam duncuktu (Adamın kaygıdan soluğu çıkmaz oldu , soluyamaz oldu.) (II,227)
TTD	tunquḳ-	tuncuḳmaḳ (II,329)
EN	tunçukturmak	nefesini kesmek , bunaltmak , boğmak (426)
UTİL	tuncuḳmaḳ	1-havaniŋ yétişmesliki yaki tosulup ḳelişidin nepes alalmay ḳiynalmaḳ , boġulmaḳ (II,349)
GJ	tïndʒ-(tïndʒï-?)	*t. ïp qal-* to go rotten (307)

21 DLT	tuput	179
D-K	tübüt	"a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübüt	Türk illerinde bulunan kalabalıklı bir kavimdir. Onların bulunduğu yerde misk geyiği bulunur(I,355)
TTD	tübüt	tübüt , Türk elliride yaşaydiġan bir ḳovm (I,460)
EN		bulunamadı
UTİL	töbüt	memlikitimiziniŋ bugünki çiŋçey şizan égizlikide yaşaydi ġan ḳedimḳi millet (II,352)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

22 DLT	turI	542
D-K	turi	"bitter ; ill-natured" ; "sour,frowning (face)" (201)
BA	türi	*türi neng* tadı mazı tadı gibi kekre olan her şey. Huyu sert olan adama da *türi kişi* denir (III,220)
TTD	türi	temi mozíniŋ temige oḫşaş kirik bolġan heṛḳandaḳ nerse (III,304)
EN	türi	Il- çile , tura , kangal (431)
UTİL	türlük-türlük	her ḫil,her yayza , ḫilmuḫil (II,385)
GJ	türlük	tifferent (319)

23 DLT	turK	176
D-K	turq	"length" (201)
BA	turk	Bir cismin uzunluğu , boyu(I,349)
TTD	turķ	turķ , teķ-turķ , herķandaķ nersiniŋ uzunluġu , boyu (I,453)
EN	turk	suret , şekil, hal ,durum (427)
UTİL	turķ	taşķı ķıyapet , görünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

24 DLT	tuşur-	220
D-K	tušur-<tuš-	"confront" (201)
BA	tuşur-	*ol meni sanga tuşurdu* o, beni sana kavuşturdu (II,78)
TTD	tuxur-	uçraşturmaķ , kovuşturmaķ (II,103)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşürmek<çüşmek	19-kelmek , yetmek , uķturulmaķ (II,724)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

25 DLT	tutun	201-2
D-K	tütün<tüt-	"smoke" (206)
BA	tütün	duman (I,400)
TTD	tütün	tütün , is (I,520)
EN	tütün	duman , aile , ocak (I,432)
UTİL	tütün	1-maddilar köygende hava ġa acrilip çķidiġan uşşaķ zerriçilerdin ibaret bolġan ġazsiman cisimlar yiġindisi , is (II,380)
GJ	tútún	smoke (319)

26 DLT	tuytur-	552
D-K	tuytur-<tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuytur-	*ol manga söz tuyturdı* o, bana söz duyurdu , tarif etti (III,192)
TTD	tuytur-	tuydurmaķ~bildürmek (203)
EN	tuydurmak	duyurmak , işittirmek , hissettirmek (429)
UTİL	tuydurmaķ<tuymaķ	hés ķilmaķ , sezmek , bayķimaķ (II,351)
GJ		bulunamadı

27 DLT	tuzluK	235
D-K	tuzluq<tuz	"salt" (203)
BA	tuzluk	tuzluk (I,467)
TTD	tuzluḳ	tuzluḳ , tuz ḳaçisi (I,611)
EN	tuzluk	tuzlu (429)
UTİL	tuzluḳ	éritilgen tuzı saḳlaydigan çoŋ , ḳaça , idiş (II,334)
GJ	tuzluq	salt , salty (317)

28 DLT	tuzuş-	163
D-K	tüzäš-<tüz	"level" (206)
BA	tüzüş-	ol manga yer tüzüşdi o , bana yer düzlemekte yardım etti (II,100)
TTD	tüzəx-	tüzleşmek (II,134)
EN	tüzüş-	derleme , yapma , tesis etmek , kurma (433)
UTİL	tüzlimek	égiz-pes eğri-bügrisini yoḳitip tüz , rus haletke keltürmek , tüz ḳilmaḳ (II,391)
GJ	túz-	to arrange (319)

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş , Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

tef/dap ; tın-/tin- ; tuntur-/tundur- ; tutuḳ/tutuḳ

1 DLT	taf	167
D-K	täw	"deceit , trickery" (187)
BA	tef	dek , al , hile (I,332)
TTD	təf	hile (I,433)
EN	dap II	övünme , atıp tutma (93)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

2 DLT	tın-	278
D-K	tin-	"stop (rain)" (190)
BA	tın-	*yagmur tındı* yağmur dindi (II,28)
TTD	tïn-	tinmek , toḫtimaḳ (II,36)
EN	tindurmaḳ	I-teskin etmek , yatıştırmak , dindirmek , sakinleştirmek (413)
UTİL	tindurma	tindürülġan , tinġan (II,499)
GJ	tïn-~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

3 DLT	tuntur-	554
D-K	tuntur-<tun-<tu-	"shut ; plug up , cover" (198)
BA	tuntur	ot anıng közin tunturdı ilaç onun gözünü kapattı. Herhangi bir nesne bir şeyi örterse yine böyle denir (II,176)
TTD	tuntur-	tutuldurmaḳ (II,250)
EN	tondurmak	dondurmak , üşütmek (419)
UTİL	tün	2-zulmet , cahalet ; ḳaraŋġu (II,408)
GJ	tundur-	to give peace , to find peace (315)

4 DLT	tutuK	191
D-K	tutuq<tut-	"gelding , eunuch" (202)
BA	tutuk	enenmiş , iğdiş edilmiş ; erkek adlarındandır (I,380)
TTD	tutuḳ	piçivétilgen , aḫta ; tutuḳ , erler ismi (I,492)
EN	tutuḳ	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	éniḳ körünüp turmaydi ġan , uçuḳ emes (II,311)
GJ	tutuγ<tut-	t. ber- to permit to be caught (317)

7.5. BAŞKA ANLAMA KAYAN SÖZCÜKLER

Sözcükler işlevi ve şekli aynı kalmak koşuluyla anlam değişmeleri yaşayabilirler. Yukarıda da belirttiğimiz gibi sözcükler, zaman içinde değişen yaşam koşullarından, kültürden, yaşam şekillerinden, coğrafyadan canlı bir organizma gibi etkilenirler.

Geçmişte göçebe hayat süren Türkler gibi başka toplumların da dillerinde, yaşam şekillerinin değişmesi (yerleşik hayata geçmeleri, tarımla ve hayvancılıkla uğraşmaları, kullandıkları araç gereçlerin farklılaşması ...) o dilin kelime hazinesinde değişiklikler yapmıştır. Geçmiş kültüre ait sözcükler, ad konmaya muhtaç kimi nesne ve kavramlar için kullanılmaya başlanmış, toplumların dilleri yeni bir biçim alabilmiştir.

Dünya dillerinde örneklerine bakılacak olursa bir göstergenin kimi zaman, başlangıçtaki anlamından bütün bütün uzaklaşarak farklı bir anlam yansıtır duruma geldiği görülür. Başka anlama geçiş olarak niteleyebileceğimiz bu olayın en uçtaki örneklerinden birinin bugün Almancadaki *Gift* 'zehir' sözcüğü olduğunu söyleyebiliriz. *Geben* 'vermek' eylemine dayanan bu sözcük eskiden 'armağan, bağış, sunu' anlamına gelirken bugünkü anlamını almıştır. Bugün Türkçemizde de yaşayan *konservatuvar* sözcüğü, başlangıçta kimsesiz çocukların yetiştirildiği esirgeme kurumlarına verilen addı. Türkçede de *espri* biçiminde kullandığımız Fr. esprit'in dayandığı Lat. *spiritus* ise 'soluk, nefes' demekti. Türkçeye Arapçadan giren garip sözcüğünün başlangıçtaki anlamı 'gurbette olan, yabancı' idi. Birçok dilde 'yoksul, fakir' anlamındaki sözcükler de aynı zamanda 'zavallı' anlamına gelir.

Gösterilen bu örneklerde olduğu gibi, sözcüklerin zamanla yeni kavramları anlatır duruma gelmesi çeşitli etkenlerle gerçekleşir. Kimi zaman sözcüklerin taşıdıkları, insanda uyandırdıkları duygu değerleri etkili olur. *Garip*'te, gurbette olmanın, kimsesizliğin yansıttığı duygular, 'fakir' anlamına gelen sözcüklerde görülen ve fakirliğin acıma duygusu uyandırmasından ileri gelen duygular burada düşünülmelidir (Aksan, 1999, 89).

Yaptığımız çalışmada yukarıdaki gibi *anlam başkalaşmasına* uğrayan sözcüklerden biri de "top" kelimesidir. Sözcük DLT'de 'Buğdayın kaynatılarak yapıldığı bir yemek çeşidi' anlamında tanımlanmıştır. Yeni Yeni Uygur Türkçesinde ise 'buğday başağının kalıntısı, parça, top' anlamlarına değiştiğini görmekteyiz. Kelimeler arasında birebir anlam ilgisi görülmemektedir. Bununla beraber buğdayın kaynatılırken suda şişerek parçalara ayrılması olayını düşünecek olursak kelimenin yaşadığı anlam değişmesi daha iyi anlaşılacaktır. Tarladan toplanan buğday başaklarının su içinde kabuklarından ayrılması olayı da yine *parça* sözcüğünü hatırlatmaktadır. "top" sözcüğünün 'parça, bölük' anlamlarına gelmesi sözcüğün kazandığı yeni anlamı ve bu anlam ilişkisini daha iyi anlatacaktır.

Yukarıda verdiğimiz sınıflamanın dışında çalışmamız sırasında aralarında anlam bakımından hiçbir ilgi görülemeyen sözcüklerle de karşılaştık. Örneğin ; DLT'de "tegiş" sözcüğü 'her şeyin sonu, bitimi, ahiri' anlamları ile anlamlandırılırken Yeni Uygur Türkçesinde aynı sözcük 'değişme, takas etme, değme, ait, dokunma' anlamları ile karşılanmaktadır. Bu sözcükler arasındaki anlam bağı görülmemektedir.

Ortak sözcükler içinde başka anlama geçen sözcükler DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ortak sözcüklerin %5'idir.

Başka anlama geçen ortak sözcüklerin taranan sözlüklerdeki karşılıkları öncelikle DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş, daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

tah tah/taḫ ; tegiŋ/tiyin ; tegiş/tégiş ; tam/tam ; tamtur-/tamtur- ; tan/taŋ ; tar-/tarmaḳ ; tepze-/tépzé ; temürlük/tömürlük ; tanuş-/tonuşmaḳ ; tarasla-/taraslamaḳ ; tarıġlıġ/tériḳliḳ ; tavuş/tavuş ; tavuşla-/tawuşlamaḳ ; tireş-/tirişmaḳ ; tirt/tirt ; titin-/titin- ; tizme/tizma ; tu-/tu- ; tuç/tuç ; tüge/tügé ; tüglün-/tüglenmek ; tolġaġ/tolğaḳ ; top/top ; törkün/turġun ; tosun/tosun ; tutuş-/tutaş- ; tavil/davul ; tuyuḳ/tuyuḳ

1 DLT	tabzA-	183
D-K	täpsä-~täpzä-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepze- ; tepse-	*ol anı tepzedi* o , ona haset etti , çekemedi (III,283)
TTD	təpzə- ; təpsə-	körelmimek , heset kilmek (III,385-8)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tepse tevrimes	her ḳandaḳ zörür işlarġimu aldirimaydiġan , biġam , biperva (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

2 DLT	tAh tAh	493
D-K	tah	" call for a falcon" (174)
BA	tah tah	salındıktan sonra doğanı veya şahini çağırmak için bir nida (III,117)
TTD	tah tah	tah-tah , laçin öçürül ġandin kiyin çakiriş öçün iytilidiġan söz (III,162)
EN	tax	*u toxuni tax devetti* o , tavuğa kış kış dedi (384)
UTİL	taḫ	toḫuni ḳoġlaş , heydeşni bildüridiġan buyruḳ imasi (II,14)
GJ	taχ	1- shoo-away word for cocks and hens (291)

3 DLT	takınk	606
D-K	täginŋ	"sable" (184)
BA	teginğ	tegin , samur (III,370)
TTD	təginŋ	tiyin (III,506)
EN	tiyin	I-sincap (415)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

4 DLT	takış	185
D-K	tägiš<täg-	"goal , limit" (183)
BA	tekiş	her şeyin sonu , bitimi ; erkek adlarındandır (I,368)
TTD	təgix	her nersiniŋ aḫiri tögişi ; tekiş , erler ismi (I,477)
EN	tégiş	değme , ait , dokunma (407)
UTİL	tegmek	1-bir-birige yaki birer nersige bivasite halda yanmuyan , udulmuudul kélip taḳalmaḳ , taḳaşmaḳ (II,166)
GJ	tegiš	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

5 DLT	tam	170
D-K	tam	"bolt (door)" (175)
BA	tem	tırkaz (I,337)
TTD	təm	dem , tirek (I,439)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tam	wall , hedge , cardinal point (292)

6 DLT	tamtur-	355
D-K	tamtur-<*tam-	"burn" (176)
BA	tamtur-	*ol ot tamturdı* o, ateş yaktırdı (II,176)
TTD	tamtur-	tamdurmaḳ , yaḳturmaḳ , tutaşturmaḳ (II,249)
EN	tamuḳ	tamu , cehennem (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tumuγ	hell (315)

7 DLT	tamurluk	182
D-K	tämürlüg,lük<tämür	"iron" (185)
BA	temürlük	demir eritilen ve süzülen yer (I,506)
TTD	təmürlük	tömür iritilidiğan yer (I,658)
EN	tömürlük	demirden (424)
UTİL	tömürlük	1-terkibide tömür bar (II,370)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

8 DLT	tAn	513
D-K	tan	"cold wind" (176)
BA	tan	sabah akşam esen serin esinti (III,157)
TTD	tan	selkin , etigen , ahşamda çikidigan selkin (III,214)
EN	taŋ	II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ I	1-kün çikişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

9 DLT	tanuş-	564
D-K	tanuš-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanuş-	*olar ikki söz tanuştı* onlar birbirine söz danıştılar (II,112)
TTD	tanux-	söz tonuşmak , çikileşmek (II,154)
EN	tonuş	tanış , tanıdık , itiraf , bilgi , fikir , bilinç (419)
UTİL	tonuşmak	3-bilmek , çüşenmek , heverdar bolmak (II,291)
GJ	tonur~tonu~tono-	to know , to recognize (311)

10 DLT	tAr-	524
D-K	tar-	"disperse (troops)" (178)
BA	tar-	*beg süsin tardı* bey askerini yaydı , dağıttı
TTD	tar-	taratmak~tarkatmak (III,250)
EN	tarmak	dal , şube , kol , budak (391)
UTİL	tarmak	2-asasiy teşkilat yaki birleşmilerniŋ bölekliri (II,33)
GJ	taraqa:j~taraq'aj	dispersed , scattered (295)

11 DLT	taraslA-	524
D-K	tarasla-<tar-	"disperse (troops)" (178)
BA	tarasla-	*alp çerig tarasladı* yiğit , askeri dağıttı (III,332)
TTD	tarasla-	tiri-piren kilivetmek , tüzitivetmek , batur eskerlerni tiri-piren kilivetmek (III,453)
EN	taralmak	1-dağılmak (390)
UTİL	taraslamak>taraslimak	taras kilip avaz çikarmak (II,19)
GJ		bulunamadı

12 DLT	tarıGlıG	251
D-K	tariγliγ<tariγ<tari-	"granary" (179)
BA	tarıglıg	*tarıglıg yer* ekin bulunan yer , anbar (I,496)
TTD	tarïoɣlïoɣ	"tarıġlıġ yer" tériklik yer , ékinzarlik , aşlik ambirimu şundak diyilidü (I,646)
EN	térikçilik	ekincilik , çiftçilik (409)
UTİL	tériklik I	térik térilgan cay , térik köp ösken , térik baskan yer étiz (II,425)
GJ	terimaq	cultivation (307)

13 DLT	tawuş~tavuş	185
D-K	taviš~~tawiš< *täw-/taw-	"sound and movement" (187)
BA	tawuş ; tavuş	his , duygu ve kımıldanma (I,367) ; duygu , kımıldanma (III,165)
TTD	tawux	his-duygu , tiviş , şepe (I,476)
EN	tavuş	ses (394)
UTİL	tavuş	2-teleppuzda , sözniŋ eŋ kiçik éléménti (II,95)
GJ	tavala~tawala~~tavla-	to shout , to clamour , to scream (297)

14 DLT	tawuşlA-	185
D-K	tawišla-<tawiš<*täw-/taw-	"sound and movement" (187)
BA	tawuşla-	tawuşladı neng nesne kımıldadı (III,335)
TTD	tavuxla-	tiviş bermek , şepe bermek (III,457)
EN	tawuşlamak>tawuşlimak	gürültü yapmak , uğuldamak (394)
UTİL	tavuş	2-teleppuzda , sözniŋ eŋ kiçik éléménti (II,95)
GJ	tavala~tawala~~tavla-	to shout , to clamour , to scream (297)

15 DLT	tıraş-	316
D-K	tiräš-<tirä-	"quarrel" (191)
BA	tireş-	yılkı tuyağın tireşdi hayvan sıkıntıdan yürümez oldu , çekindi (II,96) ; ol menin birle tireşdi o , benimle çekişti tırkazı vurmakta yardımlaşmak için de böyle söylenir (II,95)
TTD	tirəx-	tirecimek ; tireşmek , tirkeşmek (II,127)
EN	tirenmek ; tirişmak	dayanmak , yaslanmak ; I-çabalamak , çırpınmak , gayret etmek (414)
UTİL	tirişmak	birer işniŋ muveppekiyiti üçün , barlik küçini çikirip işlimek estayidil işlimek (II,455)
GJ		bulunamadı

16 DLT	tırt	172
D-K	tirt	t.t. Onomat. "tearing of clothes" (191)
BA	tırt	tekrarlanarak "cart diye ses verme (I,341)
TTD	tïrt	tirt , "tonin tirt tirt yirtti" oni ŋ tonini tirt-tirt ḳilip yirtti (I,445)
EN		bulunamadı
UTİL	tirt	harvikeşler ḳamça silkigende éytidi ġan , at yaki éşekni heydeş , tézlitiş imasini bildüridi ġan söz (II,450)
GJ		bulunamadı

17 DLT	tıtın-	412
D-K	tetin-<tet-	"oppose" (187)
BA	titin-	ol angar titindi o , ona dayandı , direndi (II,144)
TTD	titin-	tikilmek , tik ḳarimaḳ (II,204)
EN	tikilmek	dikilmek (411)
UTİL	titin-	çéçilip , çéçilip ketken , titilġan nerse (II,448)
GJ	tetil-	to recorver (304)

18 DLT	tızmA	218
D-K	tizmä<tiz	"waistband ; mouth (of a bag)" (192)
BA	tizme	şalvarın uçkurluğu , torbanın bağı ve buna benzer nesnedir (I,433)
TTD	tizmə	iştanbaġ , torva ve şuniŋa oḫşaş nersilerniŋ aġzini yiġip bağlaş üçün yiptin toḳulġan boguç (I,563)
EN	tizma	sıra , dizi (416)
UTİL	tizma	yanmuyan tizilġan (II,462)
GJ		bulunamadı

19 DLT	tU-	544
D-K	tu-	"shut ; plug up , cover" (198)
BA	tu-	*ol agzın tudı* o , ağzını kapattı (III,247)
TTD	tu-	etti , yaptı (III,340)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	turmaḳ	1-ḳoli bilen siḳimdimaḳ , siḳimdap turmaḳ (II,306)
GJ	tur-~tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

20 DLT	tUc	494
D-K	tuč	"yellow copper" (199)
BA	tuç	tunç (III,120)
TTD	tuq	tuç (III,166)
EN	tuç	pirinç (425)
UTİL	tuç	mis bilen ḳeleyniŋ arilaşmisi. sarġuç yaki köküç sarġuç bolidu , sürkileşke , çirişke çidamliḳ , ḳattiḳ ḳelidu (II,314)
GJ	tuč~túč	brass (315)

21 DLT	tukA	546
D-K	tügä	"calf in second year" (204)
BA	tüge	düge , iki yaşına varmış olan buzağı ; *tişi tüge* dişi düğe (III,229)
TTD	tügə	ikki çişlik muzay (III,316)
EN	töge	deve (423)
UTİL	töge	süt emgüçi hayvan (II,363)
GJ	tivɛ~túge~ tügɛ~ tögɛ~tövɛ	camel (309)

22 DLT	tuklun-	274
D-K	tüglün-<tügül-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüglün-	suw tüglündi su boğazda düğüldü , durdu (II,244)
TTD	tüglün-	tügülmek , türülmek (II,355)
EN	tüglenmek	bükülmek , kıvrılmak (430)
UTİL	tügmek	5-yiġmaḳ , puruşturmek (II,401)
GJ	tüg-	to fold (319)

23 DLT	tulGAG	410
D-K	tolγaγ<tolγa-	"hardship" ; "earring" (194)
BA	tolgağ	sıkıntı ; kadın küpesi (II,288)
TTD	toloɣaoɣ	tolġaḳ , capa ; söke , halḳa , ḳulaḳḳa taḳilidiġan söke (II,420)
EN	tolğaḳ ; tolgaş	doğum sancısı ; çevirme , döndürme (418)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

24 DLT	tup	160
D-K	töp	"boiled wheat" (197)
BA	top	buğday su ile kaynatılır ... eridikten sonra yenir. (I,318)
TTD	top	bir ḫil yimeklik (I,417)
EN	topan	başak kalıntısı (420)
UTİL	topan I	buğday , şal ,térik ḳatarlik ziraetlerniŋ ḫamanda déni ayrivélin ġandin kéyin ḳélip ḳalġan ġol , yopurmaḳlariniŋ topidek bolup ketken uvaḳliri (II,220)
GJ	top	1- ball 2- piece (311)

25 DLT	turkun	222
D-K	törkün	"gathering-place of clan ; parents house" (198)
BA	türkün	oymakların , hısımların toplandığı yer ; ana baba evi (I,441)
TTD	tərkün	törkün , örük-oymak azaliriniŋ yaki örük-toḳḳanlarniŋ toplinidiġan yiri (I,575)
EN	turgunluḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2- özgermes , muḳim , turaḳliḳ 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

26 DLT	tusan	202
D-K	tosun	"unbroken colt" (196)
BA	?	Henüz binilmemiş tay (I,402)
TTD	tosun	tosun , minilmigen tay (I,523)
EN	tosun	ürkek , korkak *tosun at* ürkek at (421)
UTİL	tosun	köndürülmigen , şaş (II,245)
GJ	tosandʒï	wooden hedge , covering (312)

27 DLT	tutuş-	313
D-K	tutuš-<tut-	"quarrel" (201)
BA	tutuş-	*olar ikki tutuşdılar* onlar ikisi tutuştular. Yapışırsa da böyle söylenir (II,88)
TTD	tutux-	tutuşmaḳ (II,117)
EN	tutaşmaḳ	bitişik olmak (428)
UTİL	tutmaḳ	1- koli bilen siḳimdimaḳ , siḳimdap turmaḳ (II,306)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join , to take together (317)

28 DLT	tuvıl	517
D-K	tavil	"drum" (181)
BA	tovıl	davul ; avda doğan kuşu için çalınan davul (III,165)
TTD	towïl	tébilcaŋ , kiçik dumbaḳ (III,226)
EN	tovlimak	bağırmak , seslenmek (422)
UTİL	davul	ovġa çiḳḳanda , ovlarni ürkütüp bir yerge yiġiş üçün çélinidiġan meḫsus naġra (II,37)
GJ	tovala-~towla-	to shout , to scald , to cry , to bellow (camel) (313)

29 DLT	tuyuK	518
D-K	tuyuq<tu-	"overcast (day) ; locked (door)" (198)
BA	tuyuk	tuyuk , tutuk , *tuyuk kişi* canı sıkılmış kişi (III,166) ; tuyuk kapug kapalı kapı ; *tuyuk kün* sisli , puslu gün (III,167)
TTD	tuyuḳ	tutuḳ adem , ġamḳin adem ; *tuyuk kün* tumanlik ve bulutluk kün (III,228)
EN	tuyuk	çıkmaz (429)
UTİL	tuyuḳ I	aḫiri yoḳ , aḫirini tapḳili bolmaydiġan (II,351)
GJ		bulunamadı

8. ORTAK SÖZCÜKLERİN YAPI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

DLT ile Yeni Uygur Türkçesinin sözlükleri arasındaki ortak sözcükleri bu bölümde yapı açısından incelemeye çalışacağız. Sözcükleri yapı açısından incelerken öncelikle yapı sözcüğünün içini dolduran yalın (basit), türemiş ve birleşik sözcük kavramlarının tanımını yapmaya çalışacağız. İncelememiz sonucu elde edilen ortak sözcükleri yapısına göre basit , türemiş ve birleşik olmak üzere üç gruba ayıracağız. Bu sözcüklerin dökümünü yaptıktan sonra, ikilemeler başlığı altında, söz tekrarlarından oluşan sözcükleri sıralayacağız. Daha sonra da yapısal ilişkilerine göre ayrılan her başlığın kapsadığı alanı sayısal verilerle ifade etmeye çalışacağız.

Dilbilgisi terimleri sözlüklerinde, yapısına göre sözcük çeşitleri az çok farklılıklarla beraber hepsinde ortalama olarak aynı tanım yapılmaktadırlar. Buna göre yalın (basit), türemiş, birleşik sözcük ve ikilemeler şöyle tanımlanabilirler :

Basit Sözcük :Türetilmiş veya birleşik olmayan ve yapısı daha küçük parçalara ayrılamayan kök halindeki kelime (Korkmaz, 1992, 169).

Türemiş Sözcük : İsim ve fiil soylu kelime köklerinden yapım ekleriyle genişletilerek bağlandığı kelimeyle ilgili yeni anlamlar kazanmış kelime (Korkmaz , 1992, 153).

Birleşik Sözcük : Yeni bir kavramı karşılamak için iki veya daha çok kelimenin Türkçenin söz kalıplarına uygun belirli yollarla bir araya getirilmesi ile kurulmuş söz birliği (Korkmaz, 1992, 27).

İkileme : Aynı , yakın , ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin bir tek kelime gibi anlam göstermek üzere yan yana gelmesi (Korkmaz, 1992, 82).

Karşılaştırmalı incelemesini yaptığımız Divânü Lûgati't-Türk adlı eser Karahanlı döneminde Karahanlı Türkçesinin özelliklerine göre yazılmıştır. Bu özelliklerin bilinmesi bize karşılaştırma sırasında kolaylık sağlayacaktır. Buna göre Karahanlı Türkçesinin başlıca özellikleri şunlardır:

1. Söz içinde ve söz sonunda */d/ > /ḍ/* sesi değişmesi : *ET adaḳ>aḍaḳ "ayak", ET toḍ->toḍ- "doymak"* vb.

2. Söz içi ve söz sonu */b/ > /w/* sesi değişmesi : *ET eb>ew "ev", ebir- >ewür- "evirmek, döndürmek"* vb.

3. ET'nin şart ekindeki */r/* sesinin düşmesi ile *-sā/-sē* biçimini alması : *ET bol-sar "olsa">bolsā, ET kel-ser>kelsē* vb.

4. ET olumsuz geniş zaman ekinin *-mas/-mes* şekline dönüşmesi : *ET bol-maz > bolmas "olmaz", ET bil-mez>bilmes "bilmez"* vb.

5. Yeterlilik bildiren *uma-* eyleminin, asıl eylemin zarffiil almış biçimiyle birleşerek *–uma-/üme-* biçimine dönüşmesi : *ET ısır-u uma->ısr-uma- "ısıramamak", ET kör-ü uma->körüme- "görememek", ET tapın-u uma->tapnuma-* vb. (Tekin-Ölmez, 1999, 34-35)

Bu açıklamalardan sonra Divânü Lûgati't-Türk ile Yeni Uygur Türkçesinin sözlükleri arasında /t-/ sesi ile başlayan sözcükler içerisinde ortak sözcüklerin yapı açısından dağılımlarını şu şekilde gösterebiliriz.

Ortak sözcükler arasından ulaşabildiğimiz sözcüklerden %25'i basit, %73'ü türemiş, %1'i birleşik, yine %1'i ikilemelerden oluşmuştur.

Basit sözcüklerin %18'i isim, %7'si fiil kökündendir. Basit isimlerin basit sözcükler içindeki payı %68 iken basit fiillerin payı %32'dir.

Türemiş sözcüklerin %48'i fiil, %25'i isim türündedir. Türemiş fiillerin türemiş sözcükler içindeki payı %65 iken türemiş isimlerin payı %35'tir.

Türemiş sözcüklerin incelemesi sırasında türetme ekleriyle ilgili bir çalışma da yapılmıştır. Çalışma sırasında her türetme eki türüyle ilgili farklı sayılarda yapım ekleri kullanıldığı görülmüştür. Bunlardan

F.İ. türeten eklerin sayısı 36 ; F.F. türeten eklerin sayısı 25

İ.İ. türeten eklerin sayısı 22 ; İ.F. türeten eklerin sayısı ise 19'durr.

Ortak sözcükler arasında yaptığımız tarama sonucunda üç adet birleşik sözcüğe ulaşabildik. Yukarıda da yazıldığı gibi biz bu değeri en küçük yüzdelik dilimle % 1'le gösterdik.

Tarama sonucunda 6 adet ikilemeye ulaşabildik. İkilemelerden 5'i aynı sözcüğün tekrarıyla 1'i de yakın anlamlı sözcüklerin tekrarıyla kurulmuş sözcüklerden oluşmaktadır. İkilemelerin ortak sözcükler içindeki payı %1'dir.

Kimi sözcükleri yapısına göre incelerken madde başı sözcüklerin basit veya türemiş olduklarına dair ikna edici delillerle karşılaşılmamıştır. Bu gruptaki sözcükler basit kabul edilmişlerdir. "türgün" sözcüğü bunlardandır. Clauson, 1972, 545, bu sözcüğün kökünü "tür-" fiilinden türemiş bir şekil olarak "TT. dür-"' gösterir. Brockhelman, 1954, 108-109, gun/gün ekini açıklarken "türkün" kelimesi gibi bir şekle örnek sözcükler içinde yer vermemiştir. Sevortyan, 1980, 319, "dür-" sözcüğü içindeki açıklamalarında "türkün" biçiminde bir sözcükle karşılaşılmamıştır. D-K, 198, sayfada "törkün" olarak okunan sözcük "tür-", "tör-" gibi bir fiil köküyle ilişkilendirilmemiştir. Bu durumda "türkün" biçimini her ne kadar kök olarak görmesek de bu türden sözcükleri basit sözcükler içinde değerlendirdik.

TTD adlı eser YUT'nin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, sözlüklerde tam karşılığı bulunamayan sözcükler için TTD'da yazılı madde başları ve anlam karşılıkları geçerli kabul edilmiştir.

8.1. BASİT SÖZCÜKLER

8.1.1. Basit İsimler

YUT'un taranan kaynaklarında tespit edilen basit isimler DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ortak sözcüklerin %18'idir.

Basit isimlerin taranan sözlüklerdeki karşılıkları öncelikle DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş, daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişkili görülenlerinin listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

taban/tapan ; tadġun/tazġun ; taġ/taġ ; taġar/aġar ; tal/tal ; talaḳ/tal ; talḳan/talḳan ; tam/tam ; tam/tam ; taman/taman ; tamu/tamuk ; tan/taŋ ; tana/dane ; taŋ/taŋ ; taŋut-/taŋut- ; tap/tap ; tapa/taba ; tar/tar ; tarım/tarim ; tarka~talka/tarka~talka ; tarqa~talqa/tarqa~talqa; tarus/torus ; tarḫan/tarḫan ; tas/tas ; taş/taş ; tat/tat ; tatar/tatar ; tatırġa/tatırġa ; tatir/tatir ; tavıl/towil ; tavilġuç/tivilġa ; tavar/tavar ; tavgaç/tabġaç ; tay/tay ; tayġan/tayġan ; taz/taz ; tef/dap ; tegin/tékin ; tegin/tikin ; tigiŋ/tiyin ; tegül/tügül ; tejik/tacik ; tek/tak ; teke/téke ; telve/télbé ; telü/télü ; temregü/témér'etku ; temür/tömür ; teŋiz/déŋiz ; teŋri/téŋri ; ter/tér ; teri/tére ; tırmal->tirmal- ; tırnaḳ/térnaḳ ; ters/térs ; teve/tivé ; tevsi/tava ; tiz/tiz ;

tezek/tézek ; tiki/téki ; til/til ; til/til ; tilkü/tülke ; tim/tim ; tin/tin ; tiŋ/tiŋ ; tiriŋ/tiriŋ ; tirt/tirt ; tiş/çiş ; tişi/çişi ; titiz/téti- ; tiz/tiz ; to/toḳaç ; toġ/toġ ; toga/toḳa ; toḳli/toḳla ; toḳu/toḳu ; toli/tolu ; tolu/tolu ; ton/ton ; toŋ/toŋ ; toŋra/toŋra ; toŋuz/toŋġuz ; top/top ; top/topuḳ ; topuz/topur ; tor/tor ; toriġa/toriġa ; torḳu/turḳi ; toruġ/toruġ ; tosun/tosun ; toz/toz ; töl/töl ; töpü/töpc ; tör/tör ; tört/tört ; törü/törc ; töş/ töş ; tuç/tuç ; tuġ/tuġ ; tul/tul ; tuluŋ/tolun ; tum/tumukaş ; tuma/tum ; tuman/tuman ; tumşuḳ/tumşuḳ ; tun/tun ; tura/tura ; tura/turé ; turḳ/turḳ ; turma/turma ; turna/turna ; turumtay/turumtay ; tuyaġ/tuyaḳ ; tuz/tuz ; tü/tük ; tübüt/töbüt ; tüge/tügé ; tüküz/tüküz ; tümse/tompak ; tün/tün ; tüp/tüp ; tüpi/tupan ; türi/türi ; Türk/Türk ; türkün/turġun ; tüş/çüş ; tüz/tüz

1 DLT	tabA	540
D-K	tapa	"toward" (177)
BA	taba	rağmen anlamında bir kelimedir ; Arapçada *ila* anlamında bir edat (III,216)
TTD	tapa	tapa , degge ; taman ,terep , yönilişni bildüridi ġan yardemçi söz (III,298)
EN		bulunamadı
UTİL	taba	birer iş yaki birer mesile to ġrisida bir kimgeḳilinġan tene , doḳ ; aġriniş (II,3)
GJ		bulunamadı

2 DLT	taban	201
D-K	taban	"hoof (camel)" (173)
BA	taban	taban ; deve tabanı (I,400)
TTD	tapan	tugi tapini (I,520)
EN	tapan	I-taban (ayak tabanı) (389)
UTİL	tapan	heel , name of a plant (294)
GJ	tapan	1-put astiniŋ arḳa ḳismi 2-ayaġ kiyimniŋ şu cayġa toġra kélidiġan ḳismi (II,4)

3 DLT	tadGUn	220
D-K	tadγun	"river" (174)
BA	tadgun	Fırat ve ona benzer akan dere (I,438)
TTD	tadoɣun	tazğun , Fırat ve şuniŋga oḫşaş bir derya vadisi (ikini) (I,570)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tazγun	1-a small river running through (298)

4 DLT	tAdun	201
D-K	taḍun	"calf" (174)
BA	tadun	bir yaşındaki buzağı (III,171)
TTD	tadun	tayınça , bir yaşlik muzay (III,235)
EN	tayinça	dana (395)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

5 DLT	taf	167
D-K	täw	"deceit , trickery" (187)
BA	tef	dek , al , hile (I,332)
TTD	təf	hile (I,433)
EN	dap II	övünme , atıp tutma (93)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

6 DLT	tAG	511
D-K	taγ	"mountain" (174)
BA	tağ	dağ (III,153)
TTD	taoɣ	taġ (III,209)
EN	tag	I-dağ (385)
UTİL	taġ	1-yer üstiniŋ tekşilikke , döŋlükke nisbeten téhimu kötürülgen égiz kismi (II,54)
GJ	taγ~ta.γ	mountain (290)

7 DLT	taGAr	207
D-K	tayar	"sack" (174)
BA	tagar	çuval , dağarcık , içerisine buğday ve başka şeyler konan nesne , harar (I,411)
TTD	taoɣar	tağar , içige buğday ve başka nersiler qaçilinidiğan (I,535)
EN	tagar	çuval (385)
UTİL	tağar	aşlik ve baška nersilerni qaçilaş üçün işlitilidi ğan pąta , yük , çike yipliridin yaki sun'i tallardin to ğan buyum ; çoŋ qap (II,57)
GJ	tayar~tay'ar~taya~ tay'a~taya.~taya:	sack , also a measure for grain (291)

8 DLT	tajık	194
D-K	tažik	"Persian" (183)
BA	tejik	Tacik , Farslı (I,387)
TTD	təzik	tacik (I,503)
EN	Tacik	Tacik (384)
UTİL	tacik	muşu nam bilen atal ğan millet ve şu milletke mensup kişi (II,14)
GJ	ta:dʒik	Tadjik (290)

9 DLT	tak ; tAk	168
D-K	täk ; täg	"aimless" (184) ; 513 "like" (183)
BA	tek	tek , sadece , bir şey dilemiyerek (I,334) ; Benzetme kelimesi *ol andag tek* ona benzer (III,155)
TTD	tak	mundaqla ,ançikim , téç , şük (I , 435) ; tek~dek oḫşitiş yardemçisi (III,212)
EN	tak	tek , yalnız ,çift olmayan (385)
UTİL		bulunamadı
GJ	dɛk	like , resembling (83)

10 DLT	takA	546
D-K	täkä	"male antelope ; billy goat" (184)"
BA	teke	boynuzundan yay yapılan erkek geyik ; teke (III,228)
TTD	təkə	erkek kiyik , onıŋ muŋuzidin yay yasilidü ; tike (III,316)
EN	téke	teke tag tékisi dağ tekesi ; teke *tag tékisi* dağ tekesi (408)
UTİL	téke	öçke , yava öçke , ceren qatarliqlariŋ erkikiniŋ piçilmi ğini (II,431)
GJ	tekɛ	buck (306)

11 DLT	takınk	606
D-K	täginŋ	"sable" (184)
BA	teginğ	tegin , samur (III,370)
TTD	təginŋ	tiyin (III,506)
EN	tiyin	I-sincap (415)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

12 DLT	takul	198
D-K	tägül	"not so" (183)
BA	tegül	değil (I,393)
TTD	təgül	tögül (I,510)
EN	tekik	yasak , men (398)
UTİL		bulunamadı
GJ	tügül	is not , not-existing (320)

13 DLT	tAl	513
D-K	tal	"tender branch" (174)
BA	tal	dal , yaş dal (III,156)
TTD	tal	tal (III,214)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaq taşlaydigan dereŋ yaki çatqal (II,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

14 DLT	talAK	207
D-K	talaq	"spleen" (175)
BA	talak	dalak (I,411)
TTD	talaq	tal , ademniŋtili (I,536)
EN	tal	dalak (386)
UTİL	tal	adem ve yuqiri dericilik hayvanlariniŋ içki azaliriniŋ biri (II,73)
GJ	tal	1-probably , spleen (292)

15 DLT	talKa ; tarKA	215
D-K	tarka~talka	"sour grapes" (179)
BA	talka	koruk (I,427)
TTD	talḳa ; tarḳa	terke özüm , gorap , gora üzüm (I,556)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (I,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

16 DLT	talKan	221
D-K	talqan	"barley gruel" (175)
BA	talkan	kavut , kavrulmuş , döğülmüş arpa (I,440)
TTD	talḳan	talḳan (I,573)
EN	talḳan	kavrulmuş un 2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan	1-ḳazanda ḳorulġan on 2-uvalġan , un halitige keltürülgen (II,78)
GJ	tala-	to rob , to pillage , to plunder , to snatch (292)

17 DLT	talU	214
D-K	tälü~telwä	"crazy" ; 548 "stupid" (184)
BA	telü	ahmak (III,232)
TTD	təlü	telve (III,232)
EN	tclvc	I-akılsız , dcli (399)
UTİL	telve	2- asanla aççiḳlinip ḫuylinip ḳilidiġan , saraŋ , kac (II,183)
GJ	telbɛ	fod , foolish (302)

18 DLT	talwA	214
D-K	telwä	"crazy" (184)
BA	telwe	deli (I,426)
TTD	təlvə	telve , saraŋ (I,556)
EN	telve	akılsız , deli (399)
UTİL	telve	2-asanla aççiḳlinip ḫuylinip ḳalidiġan , saraŋ , kac (II,183)
GJ	tɛlbɛ	fool , foolish (302)

19 DLT	tam	170
D-K	tam	"bolt (door)" (175)
BA	tem	tırkaz (I,337)
TTD	tam	dem , tirek (I,439)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tam	wall , hedge , cardinal point (292)

20 DLT	tAm	513
D-K	tam	"wall" (175)
BA	tam	duvar (III,157)
TTD	tam	tam (214)
EN	tam	I-dam , duvar (387)
UTİL	tam	öy ve binaniŋ üsti teripini kötürüp , etrapni urap turidi ġan ve lések , hiş yaġaç ḳatarliḳlardin tik kötürülüp ḳurulġan ḳurulma (II,81)
GJ	tam	wall (292)

21 DLT	taman	202
D-K	tämän	N. "large needle" (184)
BA	temen	temen yingne timne , çuvaldız
TTD	təmən	tömüne
EN	tümene	kalın iğne (430)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

22 DLT	taman	202
D-K	taman	"a river flowing through Kaš γar" (244)
BA	taman	Kaşgar'ın ortasından akan bir dere (I,402)
TTD	tümən	tümen , Kaşgar'niŋ otturisidin ikip otidi ġan deryanıŋ namı (I,522)
EN	taman	yan taraf , yön (387)
UTİL	taman	terep (II,86)
GJ		bulunamadı

23 DLT	tamrakU	246
D-K	tämrägü	"tetter (skin disease)" (185)
BA	temregü	temregi (I,491)
TTD	tamrägü	temretke (I,639)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛmɛr'etkú	"eczeme" (302)

23 DLT	tamU	548
D-K	tamu	"hell" (176)
BA	tamu	cehennem (III,234)
TTD	tamu	tomuġ , dozaḫ (III,322)
EN	tamuḳ	tamu , cehennem (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tumuγ	hell (315)

24 DLT	tamur	182
D-K	tämür	"iron" (185)
BA	temür	demir (I,361)
TTD	təmür	tomur (I,468)
EN	tömür	demir (424)
UTİL	tömür	1- kül reŋ yaki aḳuç kömüş reŋ , sozülüşçan , sumuruşçan métal élément , ḫimiyivi belgisi Fe (II,367)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

25 DLT	tAn	513
D-K	tan	"cold wind" (176)
BA	tan	sabah akşam esen serin esinti (III,157)
TTD	tan	selkin , etigen , aḫşamda çiḳidiġan selkin (III,214)
EN	taŋ	II-tan , sabalı , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ I	1-kün çiḳişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

26 DLT	tanA	549
D-K	tana	"grain of coriander" (176)
BA	tene	Farsça *dane* kelimesinden alınmıştır zannederim. Türkler buna *tene* demişlerdir. (III,44) ; susam , mışmış gibi şeyler (III,236)
TTD	tənə ; tana	*tənə* sözi Parsça *dane* sözidin ilkin ġan (III,58) ; tanakçe~danekçe (III,324)
EN	dane ; dan	tane , tohum (93)
UTİL	dane-dane	1- birdane-birdanidin türidi ġan , daniliri ayrilip türidiġan (II,31)
GJ	da:nɛ~danɛ	corn , grain , piece , lump (80)

27 DLT	tank	600
D-K	taŋ	"marvel" (176)
BA	tang	*tang neng* acayip şey şaşılacak nesne (III,355)
TTD	taŋ	taŋsuḳ , taŋ ḳalarliḳ , acayip (III,485)
EN	taŋ	I-hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ III <taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indifiifference to or not being avare of ; don't know (294)

28 DLT	tank	599
D-K	täŋ ; taŋ	"equal , like" (185) ; 600 "dawn" (177) ; 600 "sieve" ; "an ancient ruin or mound" (176)
BA	tang ; teng ; tanğ	denk , akran , öğür ; fırsat , sıra , imkan ; tan , sabah vakti ; elek (III,355) ; eski zaman dan kalmış olan yapı (III,356)
TTD	təŋ ; taŋ	baraver , imkan , purset , cay ; taŋ , seher vaḳti ; eglek (III,485) ; harabe (III,487)
EN	teŋ ; taŋ	eşit , aynı , denk (400) ; II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ ; taŋ I	3-bir-birge mas , muvapıḳ ; baraver (II,166) ; çiḳişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng ; taŋ	equal , half , middle (303) ; 1-dawn , day-break (294)

29 DLT	tankız	603
D-K	täŋiz	"sea" (185)
BA	tengiz	deniz (III,363)
TTD	təŋiz	diŋiz (III,497)
EN	déŋiz	deniz (101)
UTİL	déŋiz	1-okyanniŋ ḳoruḳluḳḳa tutaşḳan yaki ḳuruḳluḳḳa içkirilep kirgen bir böliki (III,152)
GJ	tɛŋgiz	sea , lake (303)

30 DLT	tankrI	608-9
D-K	täŋri	"God" (185)
BA	tengri	Ulu Tanrı (III,376)
TTD	təŋri	təŋri , aziz ve ulug təŋri (III,514)
EN	teŋri	tanrı (401)
UTİL	teŋri	ẖüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

31 DLT	tankut	602
D-K	taŋut	" a tribe of the Turks dwelling near Şin. (242)
BA	teŋğüt	Çin yakınında oturan Türklerden bir bölük (III,362)
TTD	taŋut	taŋut , Türklerdin bir kabile bolup , olar Çin ġa yikin caylaşġan (III,495)
EN	taŋġut	Tibetli , Tibet milleti (389)
UTİL	taŋġutlar	ḳedimki çiyaŋlarniŋ bir tarmiḳi , yeni hazirḳi zaŋzularniŋ ata-boviliri bolup (II,71)
GJ	tangyut	Tangut (293)

32 DLT	tAp ; tap	207
D-K	tap	"scar" ; 160 "enough" (177)
BA	tap	yaralama veya döğme izeri (III,145) ; elverir , yetişir (I,318)
TTD	tap	téridiki yara yaki tayaḳ izi (III,198) ; yéterlik , köpaye (I,417)
EN	tap	iz, sapan izi (389)
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ	tap	furrow (294)

33 DLT	tar	509
D-K	tär	"sweat; wages" (186)
BA	ter	ter (I,322) ;ücretle çalışana verilen para (III,148)
TTD	tər	ter , tirikiş (422) ; iş hakḳı üçün birilġen puḫ (III,203)
EN	ter	ter (402)
UTİL	ter I	1-adem ve başḳa canlıḳlarnıŋ térisi astidiki meḫsus bezler teripidin acritilġan suyuḳluḳ 2-ecir , emgek (II,125)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

34 DLT	tAr	508
D-K	tar	"narrow" ; "raft" (178); 509 "dregs of butter" (178)
BA	tar	dar (III,97) ; kelek-ırmaklardaq , sal ; yağ tortusu (III,148)
TTD	tar	tar , tar bolġan herḳandaḳ nerse (III,202) ; sal , bir neççe tulum ġa yel birilip aġzi bağlinidu (III,202) ; sériḳ yaġniŋ duġi , yeni yaġ éritilip élinġandin kéyin ḳazanniŋ tégide çokup ḳalġan duġ (III,203)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow (295)

35 DLT	tarHAn	219
D-K	tarxan	"emir" (180)
BA	tarxan	İslamlıktan önce verilmiş olan bir addır. *bey* denmektir (I,436)
TTD	tarhan	tarḫan (I,568)
EN		bulunamadı
UTİL	tarḫan	ottura esirlerde alvan-yasaḳ sélik ve her ḫil mecburiyetlerdin azad ḳilinġan imtiyazliḳ ḳebile , kişi yaki mensepdar (II,28)
GJ		bulunamadı

36 DLT	tarI	542
D-K	täri	"skin" (186)
BA	teri	deri (III,221)
TTD	təri	tire (III,305)
EN	tére	II-deri (409)
UTİL	tére	1-müskülni orap turġuçi ten
GJ	terɛ~tɛrɛ~tejɛ	skin , hide (306)

37 DLT	tarım	199
D-K	tarim	"a place on the frontier of Uighur near Kuča" ; "river channels that flow into swamps or deserts" (242) ; 199 "title for princesses" (187)
BA	tarım	Tekinlere ve Afrasiyab soyundan olan hatunlara ve bunların büyük , küçük çocuklarına karşı söylenen bir kelimedir ; göllere , kumluklara dökülen çay kolları ; Uygur sınırında Köçe adında bir yerin yanında bir yer adı (I,396)
TTD	tarïm	Téginlerge , Afrasiyap evladin bol ġanẖénimlarġa şuniŋdek ölarniŋ uluġ oşşaķ baliliriġa ẖas bir söz ; köl ve ķumluķlarġa ķoyulidiġan derya tarmaķliri (tarmaķ derya) ; tarim , Uyġurlar çégrisidiki kuça digen yriŋ yénidiki bir cay (I,514)
EN	tarmaķ I	dal , şube , budak , kol (391)
UTİL	tarimaķ	1-toptin ayrilmaķ ; çéçilmaķ , tarķimaķ (II,37)
GJ	tar'am~tæra'am~tɛra:m	a stream branching off into many , nom. geogr. Toguz Taram (295)

38 DLT	tars	175
D-K	tärs	"difficult" (187)
BA	ters	güç olan her nesne (I,607)
TTD	tərs	tes , ķiyin , herķandaķ tes iş (I,453)
EN	tcs	zor , zahmetli (404)
UTİL	tes	işliniş , orundilişi cehettin oŋay emes , ķiyin , müşkül , çapaliķ (II,138-139)
GJ	tɛrs	difficult , with difficulty , hardly (304)

39 DLT	tarus	184
D-K	tarus	"roof" (179)
BA	tarus	evin çatısı (I,366)
TTD	tarus	torus (I,474)
EN	torus	tavan (421)
UTİL	torus	öy içiniŋ üsti ķismi , şip (II,237)
GJ	torus~tous	ceiling (312)

40 DLT	tas	165
D-K	tas	"bad" (180)
BA	tas	her nesneniŋ kötüsü , bayağısı (I,329)
TTD	tas	yaman , pes nerse (I,430)
EN	tas	zor , zahmetli (404)
UTİL	tas I	işliniş , orundiliş cehettin oŋay emes , ḳiyin , müşkül çapalıḳ (II,139)
GJ		bulunamadı

41 DLT	tAş	511
D-K	taš	"stone"; "outer (garment)" ; "open country , foreign land" (180)
BA	taş	taş , kaya ; *taş yer* dış , taşra , gurbet ; geniş sıcaklık , yazı , yabancı yer ; *taş ton* dış elbise (III,152)
TTD	tax	taş ; sirt (III,207)
EN	taş	I-taş II-dış (393)
UTİL	taşI ; taş II	ayrim-ayrim halda yaki bir pütün uyul halette uçraydi ġan , su kar ḳilmaydiġan ḳattiḳ taġ cinslariniŋ omumiy nami (II,41) ; 1- içige içkirige nisbeten sirt ; tala (II,43)
GJ	taš~ta:š	stone ; out , outside (296)

42 DLT	tat	407
D-K	tat	"rust (on sword , etc.)" (181)
BA	tat	kılıç ve kılıç gibi şeylerin üzerine çöken pas (II,281)
TTD	tat	dat~tat , kılıç ve şunın ġa ḏşaş nerselerniŋ yüzide peyda bol ġan dat (II,410)
EN	dat	2-pas (94)
UTİL	dat	tömür , mis ḳatarlıḳ métallarniŋ yüzide nem havaniŋ oksidilişidin şekillengen bir ḳevet madda (III,3)
GJ	tat	2-rust (297)

43 DLT	tatAr	207
D-K	tatar	"a tribe of the Turks" (242)
BA	tatar	Türklerden bir bölük (I,411)
TTD	tatar	Tatar , Türk halḳliridin biri (I,535)
EN	tatar	Tatar , Kuzey Türkleri , Kazan Türkleri (394)
UTİL	tatar	muşu nam bilén atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,9)
GJ		bulunamadı

44 DLT	tatır	182
D-K	tatir	"steppe" (181)
BA	tatır	*tatır yer* suyu , ağacı olmayan kıraç yer (I,361)
TTD	tatïr	tétir , tékir "titir yer" , susiz ve dereḫsiz yer (I,468)
EN	tatirik	sarı , solgun , benzi uçmuş (394)
UTİL	tatıraŋ	kétip ketken , ḳurġaḳ ; hiç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

45 DLT	tatru	212
D-K	tetrü~*tetür-	"inverted" (187)
BA	tetrü	her şeyin tersine dönmüşü (I,420)
TTD	tətrü	tetür , her nersiniŋ tetüri (I,458)
EN	tctür	ters , arka , yanlış , zıd , aykırı (405)
UTİL	tetür	1- Birer nersiniŋ aldı teripige nisbeten ḳarımuḳarşı bolġan ; keyni , arḳa 2- Öŋ ḳilinnidiġan iş-heriketniŋ eksi (II-115)
GJ	tɛrtúr~tɛtúr~ tetú~tetú	inverted , inside out , the wrong way , wrong (304)

46 DLT	tawar	207
D-K	tawar	"merchandise , property" (181)
BA	tawar	canlı , cansız mal , davar (I,362) ; mal , eşya (I,411)
TTD	tawar	tawar , canlık ve cansız mallar (I,469) ; tawar , mal (I,535)
EN	tavar<tava	ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tavar	1-almaşturuş üçün işlepçiḳirilġan emgek mehsulati. 2-fabrikada toḳulġan , tégi bilen gullirinin reŋgi oḫşaş bolġan yipek gezlime , reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~ tava:r~tava~ tava.~tav'a	silk-stuff , cloth , goods (297)

47 DLT	taway	544
D-K	tewe~dävä	"camel" (188)
BA	tewey	deve (III,225)
TTD	təvə	tüge (III,311)
EN	tüge	deve (423)
UTİL	töge	süt emgüçi hayvan (II,363)
GJ	tivɛ~túgɛ~tügɛ ~tögɛ~tövɛ	camel (309)

48 DLT	tawılGUc	245
D-K	tawılyuč~tawilqu	"jujube" (181)
BA	tawılguç	tabarhun , innap dedikleri meyve ; kızıl ağaç ; bokam ağacı ; tarhun denen sebze ; kızıl söğüt (I,488)
TTD	tavïloɣuq	tévilġa (I,636)
EN		bulunamadı
UTİL	tivilġa	azgan ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan çaḳal , yopurmiki tohum yaki éllips şeklide bolidu ; ġuli aç ḳizil , mürekkep künlüksiman gül rétide bolup , yazınŋ béşida içilidu ; adette menzire ösümlüki ḳilinidu (II,441)
GJ		bulunamadı

49 DLT	tawGAc ; tat tawGAc	228
D-K	tawγač ; tat tawγač<tat	"Maşin" (242) ; "a manufactured item that is ancient and imposing" ; "a tree" ; 406 (most of Türk) P. "Uighur infidels" (181)
BA	tawgaç ; tat tawgaç	Maçin'in adıdır ; Türklerden bir bölüktür (I,453) ; *tawgaç edhi* büyük ve eski yapıların hepsine birden bu ad verilir ; *tawgaç yudası* denir ki , susam çiçeğinin yaprağına benzer yaprakları bulunan bir ağaçtır , ilaç için kullanılır ; Bu sözdeki tat kelimesinden Farslılar , tawgaç kelimesinden de Türkler murat edilir (I,454)
TTD	tavoɣaq ; tat tavoɣaq	tawġäç , Maçin iliniŋ nami ; tawġaç , Türklerniŋ bir bölügi ; her bir büyük ve ḳedimiyi nerse *tawġaç ezi* dep atilidu (I,592) ; tawġaç yudası yopurmaḳliri Sevsen gölini ŋ yopurmaḳliriġa oḫşaydiġan ve dora bolidiġan bir ḫil dereḫ; bu cup söz , bu orunda tat sözi Pars digen menide tawgaç sözi Türk digen menide kelgen (I,593)
EN	tamġaç han ; tavak	tabgaç Han (388) ; II- yaprak (394)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esiriniŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

50 DLT	tawsI	213
D-K	täwsi	"tray" (188)
BA	tewsi	tepsi , sofra (I,423)
TTD	təvsi	dastiḫan , şire (I,551)
EN	tava	tava (394)
UTİL	tava	nan ve şu ḫildiki yémekliklerni pişürüş üçün işlitildi ġan métaldin yasalġan ve tégi tüz , yéni girveklik nerse (II,91)
GJ	tava	1-pan , frying-pan (297)

51 DLT	tAy	514
D-K	tay	"colt" (182)
BA	tay	tay (III,158)
TTD	tay	tay (III,216)
EN	tay	I-tay (394)
UTİL	tay I	1-atnıŋ ikki yaşḳa tolmiġan balisi (II,97)
GJ		bulunamadı

52 DLT	tAz	509
D-K	taz	"bald or scabby headed ; speckled (horse) ; hornless(sheep) ; saline (land)" (183)
BA	taz	kel , daz ; boynuzsuz ; bitkisiz , çorak ; *taz yer* bitkisi az olan çorak yer , kel toprak ; *taz at* alacalı at (III,148)
TTD	taz	taz (III,203)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir 2-muŋguz çiḳmiġan , muŋguzsi (II,37)
GJ		bulunamadı

53 DLT	tazak	194
D-K	täzäk	"dung (horse)" (188)
BA	tezek	tezek , at gübresi (I,386)
TTD	təzək	tizek (I,502)
EN	tézek	tezek (410)
UTİL	tézek	hayvanlarnıŋ gendisi (II,428)
GJ	tizɛk~tɛzɛk	dung of horse , ass and cow (309)

54 DLT	tıkI	547
D-K	tiki (tegi?)	"rustling of spirits of dead at night" (189)
BA	tiki	geceleri işitilen ses (III,230)
TTD	tęgi	kiçilerde aŋlinidiġan gök , gök avaz (III,317)
EN	tikirlimak	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ḳattiḳ bir nersini yene bir ḳattiḳ nerse üstige tegküzüş , çikiş , taşlaştin çiḳḳan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

55 DLT	tıkIn	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniyya (184)
BA	tigin	aslında köle anlamına gelen ; sonraları hakan oğullarına verilen unvan (I,413)
TTD	tęgin	bu söznin asli menisi kul dimektir (I,539)
EN		bulunamadı
UTİL	tikin	şahzade , şah oğlı (II,433)
GJ		bulunamadı

56 DLT	tıl	169
D-K	til	"tongue" ; "spy / enemy captive" (189)
BA	tıl	Söz (I,335) ; lügat (Oğuz tili) ; durumunu öğrenmek için düşmandan yakalanan tutsak ; çaşıt , casus (I,336)
TTD	tïl	til. til tekküzdi. (I,437) ; til , söz , lu ġat (Oğuz tili) ; til , düşmendin élinġan esir (I,438)
EN	til	dil (412) ; Dil , Uygur tili (412)
UTİL	til	1-tétiş , çaynaş , teleppuz ḳılışḳa yardem béridiġan aza. 2-Hayvanlarnin göş ornida yéyilidiġan aşundaḳ azası 3-insannıŋ iġiz arḳilik ipadilingen gep-sözi 4-insanlarnıŋ en mühim alaḳe ḳorali ve bir-birini çüşiniş ḳorali. Til tavuşı , luġet terkibi ve grammatikidin terkib tapḳan bir sistima 5- nütüknin özige ḫas vasitilerbilen ipadilingen türi , üslübi. 9-melum kişilerniŋ özige ḫas pikir ḳiliş , sözleş aditi (II,476-477)
GJ	til	tongue , language (308)

57 DLT	tIl	169
D-K	til	"dialect or language ; speech or words" ; 501 "tongue" (189)
BA	tıl	lügat , *Uygur tili* Uygur dili (III,133) ; söz , *ol begge tıl tegürdi* o , beye dil uzattı (III,134)
TTD	tïl	til , söz , Uygur tili (III,183) ; til , hakaret (III,184)
EN	til	Dil (413) ; *til tekküzmek* hakaret etmek (412)
UTİL	til	4-til tavışi , luġet terkibi ve grammatikidin terkib tapkan bir sistéma ; 7- başkilarni hakaretlep kilġan söz , ahanet (II,476)
GJ	til	tongue , language (308)

58 DLT	tılkU	216
D-K	tilkü	"fox" (190)
BA	tilkü	tilki , kinaye olarak kız çocuklarına söylenir (I,559)
TTD	tilkü	tülke (I,559)
EN	tülkc	tilki (430)
UTİL	tülke	1-emgüçi hayvan 2-hiyliger , mekkar ; aldamçi kişi (407)
GJ	túlki~túlɛ	fox (318)

59 DLT	tIm	503
D-K	tim	"full wineskin ; wine-merchant" (190)
BA	tim	şarap dolo tulum ; şarap satan (III,136)
TTD	tim	torsuk , içimlik toldurulidi ġan tulum (III,187)
EN	témim	damla (408)
UTİL	témim	bir kétim tamġan yaki tamidiġan suyukluk , tamçe (440)
GJ	tamit~tæmït~tɛmit-	to drop , to drip (293)

60 DLT	tın ; tIn	170
D-K	tin	"spirit , breath" ; 503 "rein" (190) ; "resting , unoccupied by work" (190)
BA	tin ; tın	ruh , nefes , soluk (I,339) ; *tın kişi* dinmiş adam , bir işle uğraşmıyan haylaz , harınlaşan , tembelleşen ; yular , dizgin (III,138)
TTD	tin ; tïn-	tin tiniḳ , nepes , ruh , can (I,441) ; tin~ti ŋ , aram , alġan , bikar (III,188)
EN	tin ; tın; tinikmak	yügen , "tin tizgin" yügen-tizgin (I,441) ; tizgin (III,189) ; nefes ; dinlenmek , sakinleşmek (413)
UTİL	tin ; tiniḳmaḳ	nepes , tiniḳ , dem (II,494)
GJ	tïn-~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

61 DLT	tınk	600
D-K	tiŋ~*tik	"upright" (189)
BA	tinğ	*er ting turdı* adam dik durdu (III,356)
TTD	tiŋ	tik , adem tik turdi (III,487)
EN	tiŋ	I-sağlam , dinç (413)
UTİL	tik I	1-yuḳiriġa ḳarap tüptüz orunlaşmaḳ , tiklengen , tikin (II,468)
GJ	diŋ	vertical , raised (87)

62 DLT	tırınk	606
D-K BA	tiriŋ tiring	"ring (ears) (191) *kulakım tiring etti* kulağım tın etti (III,370)
TTD	tiriŋ	tiriŋ~diriŋ (III,505)
EN	tirsilmek	çatırtı , patırtı olmak (415)
UTİL	tiriŋ	népiz métal boyum yaki sim tarlarni yeŋgil çekiştin çiḳḳan avaz (II,457)
GJ		bulınamadı

63 DLT	tırnkaK	611
D-K	tirŋaq	"nail or claw" (191)
BA	tırnğak	tırnak (III,382)
TTD	tïrŋaḳ	tirnaḳ (III,522)
EN	tirnaḳ~tirnak	tırnak (414)
UTİL	tirnaḳ	1-barmaḳuçiniŋ arḳa teripidiki göşke yépişḳan muŋuzsiman ḳismi (II,452)
GJ	tïrnaq~tïrnaq	clow , nail (307)

64 DLT	tırt	172
D-K	tirt	t.t. Onomat. "tearing of clothes" (191)
BA	tırt	tekrarlanarak *cart* diye ses verme (I,341)
TTD	tïrt	tirt , "tonin tirt tirt yirtti" oni ŋ tonini tirt-tirt ḳilip yirtti (I,445)
EN		bulunamadı
UTİL	tirt	harvikeşler ḳamça silkigende éytidi ġan , at yaki éşekni heydeş , tézlitiş imasini bildüridi ġan söz (II,450)
GJ		bulunamadı

65 DLT	tIş	497
D-K	tiš	"tooth" ; "ploughshare" (191) ; "with blaze spread over his eyes (horse) (192)
BA	tış	diş , insanın insandan başkasının dişleri (III,173); sapan demiri ; alın akıntısı gözü önüne varıp kulaklarına çıkmayan ve burnuna inmeyen ikisi ortası kalan at (III,125)
TTD	tïx	tiş~çiş , adem ve başḳilarniŋ çişi; bogusiniŋ , sapanniŋ çişi ; *tiş at* kaşka at (III,173)
EN	çiş	diş ; sapannin çişi (83)
UTİL	çiş	1- adem ve yuḳiri dericilik hayvanlarniŋ ozuḳluḳ çaynaş ve nersilemi çişleş üçün ḫizmet ḳilidiġan orgini ; 3-sapanniŋ béşiġa kiydürüp , yer aġduridiġan polat yaki çöyün sayman (II,758)
GJ	tiš	1- tooth , plugh-share (308)

66 DLT	tIşI	544
D-K	tiši	"female (animal)" (192)
BA	tışı	her hayvanın dişisi (III,224)
TTD	tixi	tişi~çişi , herkandaķ nersenin̆ çişisi (III,310)
EN	çişi	dişi (83)
UTİL	çişi	1-erkekniŋ eksi (II,763)
GJ	tiši~tiš	female (308)

67 DLT	tıtız	183
D-K	titiz	"bitter" (192)
BA	titiz	*titiz neŋ* tadı helile gibi kekremsi olan her şey (I,365)
TTD	titiz	"titiz neŋ" ķirtaķ nerse , hélili dek ķirtaķ nerse (I,472)
EN		bulunamadı
UTİL	tétimaķ	1-biraz yep , içip temini ŋķandaķlıķini körüp baķmaķ 2-melum tem bilinmek hés ķilinmaķ 3- temlik mezzilik hés ķilinmaķ , yarımaķ (II,416-417)
GJ	tatï- ~ tætï-	to taste (297)

68 DLT	tIz	496
D-K	tez	"high place" (188)
BA	tiz	Kaşkar'a yakın bir yaylaya yüksekliği dolayısıyla *tarıg art tiz* derler.; yüksek yer (III,123)
TTD	tęz ; təz	téyiz yer , égizlik ; tiz yər (III,170)
EN		bulunamadı
UTİL	tézlimek	2- melum bir iş ceryaniniŋ emelge éşişi ġa azķalmaķ ; yükselmek , ilgirilmek (II,430)
GJ		bulunamadı

69 DLT	tIz	496
D-K	tiz	"knee" (192)
BA	tiz	diz (III,123)
TTD	tiz	tiz (III,170)
EN	tiz	diz (415)
UTİL	tiz	1-putniŋ pükülidiġan , yota bilen şiraķ totaşķan cayniŋ aldinķi ķismi (III,458)
GJ	tiz	1- knee (309)

70 DLT	tu	535
D-K	to	"a food" (192)
BA	to	bulamaç gibi pişirilen bir undur. Bir kaba konarak ekşitilir , sonra içilir. (III,207)
TTD	to	bulmaḳḳa oḫşaş pişürülidiġan birḫil un tamaḳ (III,2879
EN	toḳaç	fırıncala , çörek (417)
UTİL	toḳaç	boldurulġanḫimirdin girde çoŋlu ḳida ḳilip , çekküç çékip pişürül ġan bir ḫil nan (II,256)
GJ	toqač	a kind ofbread prepared with fat in the dough (312)

71 DLT	tU	535
D-K	tü	"hair (of body) ; color ; marking (horse)" (203)
BA	tü	tüy ; at donu *atıŋ ne tülüg* atın ne dondadır , atın ne renktedir ; renk (III,207)
TTD	tü	Tük , bedendiki tük ; atnıŋ reŋgi , tüsi ; reŋ , tüs (III,287)
EN	tük ; tüs	tüy (430) ; renk ,sima , görünüm , görüntü (432)
UTİL	tük ; tüs	1-bedende ösken çaç yaki muy , yöŋ (II,396) ; reŋ boyaḳlarnıŋ bir-biridin perḳlinidiġan ayrim türi ; reŋ (II,395)
GJ	túk	hair of animals , down (318)

72 DLT	tUb	494
D-K	tüp	"foundation (wall); "root (tree)" (205)
BA	tüp	temel , *tam tüpi* duvar temeli , insanın aslına da *tüp* denir ; Herhangi bir şeyin aslı , kökü *yıgaç tüpi* ağaç kökü (III,119)
TTD	tüp	tüv , tekt *tam tüpi* tam tüvi ; tüp , kötek , herḳandaḳ nersiniŋ tüvi dereḫniŋ tüvi (III,164)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp I	2- esliy , eslidiki (II,377)
GJ	túp	root , piece (318)

73 DLT	tubI	540
D-K	tüpi	"strong wind" (205)
BA	tüpi	tipi (III,216)
TTD	tüpi	boran (III,299)
EN	tupan	tufan (426)
UTİL	tupan	diniy rivayetlerde éytilidi ġan Nuh peyġember zamanisigiki ademlerniŋ günahliri üçün , pütün dünyani basḳan su taşḳini (II,220)
GJ		bulunamadı

74 DLT	tıbU	540
D-K	töpü	"top of head" ; "summit (mountain)" (197)
BA	tüpü	insanın başının tepesi ; tepe (III,216)
TTD	tөpü	töpe , ademniŋ töpesi , çökkisi (III,298)
EN	töpiçi;töpc	usta , şapkacı ; 1-tcpc 2-doruk , zirvc (424)
UTİL	töpilik	2-döppiniŋ üsti ḳismi (II,353)
GJ	töpɛ	1-top , upper side , higher (314)

75 DLT	tUc	494
D-K	tuč	"yellow copper" (199)
BA	tuç	tunç (III,120)
TTD	tuq	tuç (III,166)
EN	tuç	pirinç (425)
UTİL	tuç	mis bilen ḳeleyniŋ arilaşmisi. sarġuç yaki köküç sarġuç bolidu , sürkileşke , çirişke çidamlik , ḳattik ḳelidu (II,314)
GJ	tuč~túč	brass (315)

76 DLT	tUG	498
D-K	toγ	"dust raised by horses' hooves" (193)
BA	toğ	at ayaklarının kazdığı çukurlardan çıkan toz (III,127)
TTD	tooŋ	tozan , atlarniŋ toyaḳliridiŋ çikḳan çaŋ tozan (175)
EN		bulunamadı
UTİL	toġ	ḳonaḳ ḳatarlik ösümlük yopurmaḳliriġa ve başḳa nersiler üstige ḳonġan topa-çaŋ , tozan (II,248)
GJ	toγ	dirt , which as the result of a dust-storm , gathers on the leaves of trees and bushes (309)

77 DLT	tUG	498
D-K	tuγ	"dam ; cover , stopper" (198) ; 498 "drum ; standard" (199)
BA	tuğ	su bendi , büvet , germeç *suwka tuğ ur* suya germeç ger , büvet yap ; Herhangi bir nesnenin tıkacı , kapağı ; Hakan yanında çalınan kös ve davul , nöbet davulu ; sancak , bayrak (III,127)
TTD	tuoɣ	tuġ , tuġan , *suvķa tuġ ur* suğa tuġ bağla; herķandaķ bir nerseniŋ ķapķiği (III,176) ; dombaķ , ḫanniŋ huzurida çélinidiġan dombaķ ; tuġ , bayraķ (175)
EN	tugan ; tokunak ; tug	bend (425) ; engel , pürüz (418) ; tuğ , bayrak (425)
UTİL	tuġan ; tuγ	suni tosuş , boġuş üçün topa , taş yaki sémanittin teyyarlanġan ķurulma (II,336) ; 2- flag (315)
GJ	tuγ ; tuġ I	1- a dam in a river or channel (315) ; 1- bayraķ , elem (II,335)

78 DLT	tUG	498
D-K	toγ	"dust raised by horses' hooves" (193)
BA	toğ	at ayaklarının kazdığı çukurlardan çıkan toz (III,127)
TTD	tooɣ	tozan , atlarniŋ toyaķliridiŋ çiķķan çaŋ tozan (175)
EN		bulunamadı
UTİL	toġ	ķonaķ ķatarlik ösümlük yopurmaķliriġa ve başķa nersiler üstige ķonġan topa-çaŋ , tozan (II,248)
GJ	toγ	dirt , which as the result of a dust-storm , gathers on the leaves of trees and bushes (309)

79 DLT	tuGA	544
D-K	tuγa<tu-	"illness , difficulty breathing" (198)
BA	toga	hastalık iç ağrısı (III,224)
TTD	tooɣa	kisel , kisellik , bedenniŋ biaramliği (III,310)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	toqa	lame (312)

80 DLT	tuGraK	235
D-K	toγraq	"willow" (194)
BA	tograḳ	kavak ağacı (I,468)
TTD	tooɣraḳ	toġraḳ (I,611)
EN	tograk	1-kavak ağacı 2-kütük parçası (416)
UTİL	toġraḳ	1-tal térekler ailisidiki , yopurmaḳ taşlaydiġan dereŋ (II,251-252)
GJ	toγraq	poplar , balsam-poplar , poplar wood(309)

81 DLT	tukA	546
D-K	tügä	"calf in second year" (204)
BA	tüge	düge , iki yaşına varmış olan buzağı ; tişi tüge dişi dige (III,229)
TTD	tügə	ikki çişlik muzay (III,316)
EN	töge	deve (423)
UTİL	töge	süt emgüçi hayvan (II,363)
GJ	tivɛ~túgɛ~ tügɛ~ tögɛ~tövɛ	camel (309)

82 DLT	tuKII	217
D-K	toqli	"six-month-old sheep" (195)
BA	toklı	toklu , altı aylık kuzu (I,431)
TTD	toḳlï	toḳla , altc aylik ḳuza (I,561)
EN	toxla	toklu (416)
UTİL	toḳla	çişimeldin ötüp ikki yaşḳa toluş arilikidiki barḳa (II,259)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaša (312)

83 DLT	tuKU	545
D-K	toqu	"belt buckle" (195)
BA	toku	toka , kemer tokası (III,226)
TTD	toḳu	toku , kemerniŋ tokusu (III,313)
EN	toḳumaḳ	1-örmek , II-eyerlemek (418)
UTİL	tıḳa I	kemer , töşbaġ ve ayaġ kiyim tasmilariniŋ bir üçini ötküzüp , zörür tépilġan yerde toḫtitidiġan , tillik , yumilaḳ yaki töt bürcek halḳa ; cirim (II,256)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaš'a (312)

84 DLT	tukuz	183
D-K	tögüz ?	"with blaze on forehead (horse) (197)
BA	tüküz	*tüküz at* alnında bir parça beyaz bulunan at (I,365)
TTD	tüküz	"tüküz at" pişaniside teŋgidek éki bar at , ḳaşḳa at (I,473)
EN		bulunamadı
UTİL	tüküz	1-bedende öskençaç yaki muy , yu ŋ 2bezi nersilerni ŋ üstini ḳaplivalġan uşşaḳ-uşşaḳ ḳıl ve tuzġaksiman ḳevet (II,396)
GJ		bulunamadı

85 DLT	tUl	501
D-K	töl	"porturition" (197)
BA	töl	yavrulama zamanı , yavru döl (III,1339
TTD	tөl	töl iliş vaḳti (III,183)
EN	töl	Döl . Hayvanların yeni doğurdukları yavruları (423)
UTİL	töl	toġulup ḳatarġa ḳoşulġan ḳoza , oġlaḳ (II,365)
GJ		bulunamadı

86 DLT	tUl	501
D-K	tul	"widow" (199)
BA	tul	dul (III,133)
TTD	tul	tul , tul ḫotun (III,183)
EN	tul	dul (426)
UTİL	tul	éri ölüp kétip yaki uniŋ bilen acrişip kétip yal ġuzḳalġan , öz aldiġa ayrim turmuş keçürgen (II,3429
GJ	tul	widow (315)

87 DLT	tulI	548
D-K	toli	"hail" (194)
BA	tolı	gökten yağan dolu , tolu (III,233)
TTD	tolï~ tola~töle	moldur , asmandin , ya ġidiġan tola (III,320)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tolu~tolɛ	hail (311)

88 DLT	tulunk	202
D-K	tulun	" temple (of head) ; temple-gear of bridle" (199)
BA	tulunğ	gemde olan bir halkadır , kulağın altında bulunur. Baştan ve dulundan gelen kayışları birleştirir. Buna *yügün tılnığı* denir. (III,371)
TTD	tuluŋ	tüŋge , halḳa , yügende bolidi ġan bir haḳa (III, 506)
EN		bulunamadı
UTİL	tolun	tolġan , toluḳ şekil alġan (II,282)
GJ	tolun~tulun	full ; full moon (311)

89 DLT	tum	170
D-K	tum	"cold" (199)
BA	tum	soğuk (I,338)
TTD	tum	soġaḳ , tum-soġaḳ (I,440)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL		bulunamadı
GJ	toŋ-	frozen , hard-frozen , unripe (311)

90 DLT	tumA	548
D-K	toma	"what rises to top of vat (beer)" (194)
BA	tuma	*tuma buxsun* küpte bulunan darı şarabının , fışkıran kısmı (III,234)
TTD	tuma	*tuma buḫsun* térik şarabiniŋ köpniŋ üstige bujuldap çiḳḳan ḳismi (III,322)
EN	tum	pek , aşırı , tamamen (426)
UTİL		bulunamadı
GJ	tama:~tɛma:~tamæ	greed , covetousness (292)

91 DLT	tumsA	213
D-K	tumsa ?	"platform" (200)
BA	tümse	minber (I,422)
TTD	tümsə	münber (I,551)
EN	tompak	çıkıntı , tümsek , dışbükey (419)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

92 DLT	tumşuK	236
D-K	tumšuq	"beak" (200)
BA	tomşuk	kuş gagası (I,469)
TTD	tumxuḳ	tumşuḳ , ḳuş tumşuġi (I,613)
EN	tumşuḳ	burun , çıkıntı , gaga (426)
UTİL	tumşuḳ	1-ḳuşlarnıŋ éġizġa tutaş astın-üstün bir cüp caġ ornidiki sozunçaḳ , muŋguzsıman aza. 2-hayvanlarnıŋ béşiniŋ burun etrapı ḳismi (II,346)
GJ	tumšuq	nose , snout , beak , muzzle , nozzle (315)

93 DLT	tun	170
D-K	tün	"night" (204)
BA	tün	gece (I,339)
TTD	tün	tün , kéçe (I,441)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tun	1-aḫşamdin taŋ atḳuçe bolġan vaḳit , kiçe 2-zülmet , cahalet , ḳaraŋġu (II,408)
GJ	tún	night (418)

94 DLT	tUn	503
D-K	ton	"garment" (194)
BA	ton	elbise (III,137)
TTD	ton	ton , kiyim (III,188)
EN	tonluk	giyimli , giyimi kuşamı yerinde (419)
UTİL	tonII	aldi oçuḳ , tüz yaḳilik , uzun sirtḳi ḳiyim (II,287)
GJ	ton	outer garment , overcoat , coat , clothes , dress (311)

95 DLT	tUn	503
D-K	tun	"tranquility" ; "first born ; first husban" (200)
BA	tun	dinlenme, tunma ; kadının ilk çocuğu ; kadının ilk kocası (III,137)
TTD	tun	tiniş , téçliniş ; tun , tuncı , ḫotunnıŋ tun balisi (III,188)
EN	tindurmak ; tun	I-taeskin etmek , yatıştırmak , dinlendirmek , sakinleştirmek ; ilk , ilk doğan evlat (413)
UTİL	tindurma ; tunci	1-tindürülġan , tiŋġan (II,499) ; deslepki , balduŕḳi , avvalḳi , birinçi , birinçi ḳetimḳi (II,349)
GJ	twndwr- ; tundʒï	to give peace , to find peace ; first born (315)

96 DLT	tunk	600
D-K	toŋ ; taŋ toŋ ~daŋ~ doŋ ; toŋ	"frozen" ; "onomat. : something heavy falling" ; "not hollow" (194)
BA	tong	don , soğuktan donmuş olan ete *teng et* denir (III,356); tong tung etti katı bir şey sert bir şey üzerine düşerek ses verdi (III,486)
TTD	toŋ	toŋ , herḳandaḳ toŋlap kalgan nerse ; pütey *toŋ ney* pütey nerse , yeni içi kavak bolmigan nerse (III,487) ; toŋ (imlik) , toŋ-tuŋ kildi (III,486)
EN	toŋ ; tuŋ daŋrimak ;	1- don , buz (419) ; fiçı (426) ; çıngırdamak (93)
UTİL	toŋ I-II	1-soġuḳtin muzlap ḳatḳan muzġa aylanġan (II,269) ; ḳattiḳ ve kavak nersilerni uruştin çiḳḳan avaz (II,271)
GJ	toŋ ; tuŋ	frozen , hard-frozen (311) ; a wooden barrel for water (316)

97 DLT	tunkluk	611
D-K	tüŋlük	"smokehole or window" (205)
BA	tüŋğlük	baca , pencere (III,383)
TTD	tüŋlük	tüŋlük (III,523)
EN	tüŋlük	çatı penceresi , keçe çadırının tepesini kapatan keçe (431)
UTİL	tüŋlük	kün nuri çüşüş ve hava almaşturuş üçün , öyniŋ törüsidin éçilġan töşük (II-406)
GJ	toŋluk~toŋnuk	a höle in the roof for the admission of light , skylight (311)

98 DLT	tunkrA	609
D-K	toŋra	"body filth" (194)
BA	tunğra	bedendeki kir (III,378)
TTD	toŋra	toŋra , bededikі kir (III,5159
EN		bulunamadı
UTİL	toŋra I	kir ḳasmaḳ (II,271)
GJ		bulunamadı

99 DLT	tuŋuz~tuŋukuz	174
D-K	toŋuz	"calendar" ; 603 "pig" (195)
BA	tonguz	domuz (III,363) ; domuz yılı (I,346) ; Türklerin on ikili yıllarından biri (III,363)
TTD	toŋuz	toŋġuz , on ikki müçel y ılınıŋ on biri (III,497) ; toŋ ġuz yïlï (I,451)
EN	toŋġuz	domuz (419) ; domuz yılı (419)
UTİL	toŋġuz	on ikki müçelniŋ on ikkinçisi (II,271)
GJ	toŋgúz~ toıγγuz	swine , pig , hog , boar (311)

100 DLT	tup	160
D-K	töp	"boiled wheat" (197)
BA	top	buğday su ile kaynatılır ... eridikten sonr yenir. (I,318)
TTD	top	bir ḫil yimeklik (I,417)
EN	topan	başak kalıntısı (420)
UTİL	topan I	buğday , şal ,térik ḳatarlik ziraetlerniŋ ḫamanda déni ayrivélin ġandin kéyin ḳélip ḳalġan ġol , yopurmaḳlariniŋ topidek bolup ketken uvaḳliri (II,220)
GJ	top	1- ball 2- piece (311)

101 DLT	tUp	191
D-K	top>topiq	"meat-bone" (195)
BA	top	topuk , topık kelimesinin kısaltılmışıdır (III,119)
TTD	top	top , poŋzek , bu "topḳ" sözíniŋ ḳısḳartilmisi (III,164)
EN	topuḳ	topuk , ayak bilcği (420)
UTİL	tupuḳ	1- hayvannıŋ tizidiki uç burçek şekillik sögek 2- özara teḳdim ḳélip oynaş üçün alahide tayyarlandigan topuḳ süŋiki 3- süŋek , limfa toḳulmisi (II,224)
GJ	tapan	heel (294)

102 DLT	tuput	179
D-K	tübüt	"a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübüt	Türk illerinde bulunan kalabalıklı bir kavimdir. Onların bulunduğu yerde misk geyiği bulunur(I,355)
TTD	tübüt	tübüt , Türk elliride yaşaydi ġan birḳovm (I,460)
EN		bulunamadı
UTİL	töbüt	memlikitimizniŋ bugünki çiŋçey şizan égizlikide yaşaydiġan ḳedimḳi millet (II,352)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

103 DLT	tupuz	183
D-K	topuz ?	"which the rider cannot settle comfortably (saddle , load)" (195)
BA	topuz	*topuz yük* üzerinde durulamıyan , üstüne binilemeyen hayvan yükü (I,365)
TTD	topuz	topuz yük , üstige mingbili bolmaydi ġan dericide kéleŋsiz ætilġan yük. (I,472)
EN	top III	top *bir top adem* bir grup adam (420)
UTİL	topur	sep , ret , ḳatar (II,224)
GJ	töpɛ	1- top , upper side , higher (314)

104 DLT	tUr	495
D-K	tor	"snare , net" (196)
BA	tor	tuzak , ağ (III,121)
TTD	tor	tor , tuzaḳ (III,168)
EN	tor	Ağ (420)
UTİL	tor I	5- tuzaḳ , ḳapḳan ; ḳamal (II,232)
GJ	tor~to.	net , spider's web (312)

105 DLT	tUr	495
D-K	tör~töre	"foremost part of house" (197)
BA	tör	evin veya odanın en iyi , en önemli yeri , sediri (645)
TTD	tər	tor , öyniŋ töri (III,168)
EN	tör	Evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	tör	1- begahḳa nisbeten yuḳiridiki cay , hürmetlik orun (II,357)
GJ		bulunamadı

106 DLT	tura	495
D-K	törä~tör<tör	"foremost part of house" (197)
BA	töre	evin önemli yeri ve sediri (III,221)
TTD	tөre	tör,öyniŋ töri (III,305)
EN	tör	evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	turalğu	1-öy , makan ķilip orunlişişķa layiķ (II,320)
GJ	turæ~törə	official (316)

107 DLT	turA	542
D-K	tura	"shield" (201)
BA	tura	*tura kalkan* düşmandan gizlenmek için kullanılan her şey (III,221)
TTD	tura	tura (III,305)
EN	torimak	siper almak , engel olmak (421)
UTİL	tura II	1-melum ėgizliktiki , etrapi ķorşilip müdapie ķilinġan cay (II,317)
GJ		bulunamadı

108 DLT	turI	542
D-K	turi	"bitter ; ill-natured" ; "sour,frowning (face)" (201)
BA	türi	*türi neng* tadı mazı tadı gibi kekre olan her şey. Huyu sert olan adama da *türi kişi* denir (III,220)
TTD	türi	temi mozıniŋ temige oŋşaş kirik bolġan heŋķandaķ nerse (III,304)
EN	türi	II.çile , tura , kangal (431)
UTİL	türlük-türlük	her ŋil,her yayza , ŋilmuŋil (II,385)
GJ	türlük	tifferent (319)

109 DLT	turıG at ; turuG	187
D-K	turuγ	"horse bay (horse color)" (196)
BA	torığ at ; toruğ	doru renkli at ; at (I,374)
TTD	toruoɣ	toruķ , toruķ at (I,484)
EN	toruk	doru , koyu renkli doru (421)
UTİL	toruk	1-ķizil , ķizġuç (atnıŋ reŋgi heķķide) 2-reŋgi ķaramtul ķizil , ķizġuç kelgen at (II,237)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay ; toruγ at bay (312)

110 DLT	turlGA	521
D-K	toriγa	"lark (bird)" (196)
BA	turıga	turga kuşu , bir çeşit serçe (III,174)
TTD	torïoıa	torġa (III,239)
EN	torgay	toygar , çayır kuşu (420)
UTİL	torġay	ḳanatliri sus ḳoŋur , ḳara reŋlik sizikçiliri bar , tumşuḳi kiçik ve uçluḳ , ḳaniti çoŋ (II,235)
GJ		bulunamadı

111 DLT	turk	176
D-K	Türk	"Türk" ; "young man at prime of youth" ; "noon" (205)
BA	Türk	Tanrı yarlığayası Nuh'un oğlunun adıdır. (I,350) ; Türk , bu kelime hem müfret hem cemi olarak kullanılır. (I,352) ; *vakit* anlamına gelen bir kelime (I,353)
TTD	Türk	Türk , Tanrı yarlikiguçi Nuh'un oğliniŋ ismi (I,455) ; vaḳit menisini bildüridiġan söz bolup "taza yitilġen vaḳti" digen menide. (I,458)
EN	Türk	Türk (431)
UTİL	Türk	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,383)
GJ	Túrk	Turk , illiterate person (318)

112 DLT	turK	176
D-K	turq	"length" (201)
BA	turk	bir cismin uzunluğu , boyu(I,349)
TTD	turḳ	turḳ , teḳ-turḳ , herḳandaḳ nersiniŋ uzunluġu , boyu (I,453)
EN	turk	surct , şckil, hal ,durum (427)
UTİL	turḳ	taşkı ḳıyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

113 DLT	turKU	215
D-K	torqu	"silk" (196)
BA	turku	ipek kumaş (I,427)
TTD	torḳu	torḳa , tawar-torḳa (I,556)
EN		bulunamadı
UTİL	turḳi	1-taşḳi ḳiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ	turgɛ	cloth-beam (316)

114 DLT	turkun	222
D-K	törkün	"gathering-place of clan ; parents house" (198)
BA	türkün	oymakların , hısımların toplandığı yer ; ana baba evi (I,441)
TTD	tərkün	törkün , örük-oymak azaliriniŋ yaki örük-toḳḳanlarıniŋ toplinidiġan yiri (I,575)
EN	turġunluḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳlıḳ 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

115 DLT	turluk	240
D-K	türlüg	"sorts , types" (205)
BA	türlüg	türlü , bir şeyin çeşitleri (I,476)
TTD	türlüg	türlük (I,622)
EN	türlük	türlü (431)
UTİL	türlük	1- melum tur , tarmaḳ ḫilġa ige bolġan 2- bir-birige oḫşimaydiġan her ḫil ḫilmuḫil (II , 385)
GJ	túrlúk	different (319)

116 DLT	turmA	217
D-K	turma	"radish" (201)
BA	turma	turp (I,431)
TTD	turma	turma , turup (I,562)
EN	turup	turp (428)
UTİL	turup	2-şu ḫil ösümlükniŋ oḳ yiltizi (II,328)
GJ	turup~tu:p	turnip (316)

117 DLT	turnA	550
D-K	turna	"crane" (201)
BA	turna	durna , turna (III,239)
TTD	turna	turna (III,329)
EN	turna	turna (428)
UTİL	turna	bir ḫil ḳuş (II,328)
GJ	turna~tonæ	crane (316)

118 DLT	turt	172
D-K	tört	"four" (198)
BA	tört	sayıda dört (I,341)
TTD	tört	töt (I,445)
EN	tört	Dört (424)
UTİL	töt	üçtin kéyin , beştin burun kelgen san yaki miḳdar (II,353)
GJ	tört~tö:t~tö. t~töt~tö:~tö.	four (314)

119 DLT	turU	542
D-K	törü	"custom" (197)
BA	törü	görenek , âdet (III,221)
TTD	tərü	tərü , resm-yosun , kaide (III,305)
EN	tör	evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	töre	3-buyurukrat (II,357)
GJ		bulunamadı

120 DLT	turumtAy	552
D-K	turumtay	"a bird of prey , a hunting bird" (201)
BA	turumtay	yırtıcı kuşlardan birinin adı (III,243)
TTD	turumtay	turumtay (III,334)
EN	turumtay	bozdoğan (428)
UTİL	turumtay	şuŋḳar ailisige kiridiġan yirtḳuç ḳuş (II,330)
GJ		bulunamadı

121 DLT	tusan	202
D-K	tosun	"unbroken colt" (196)
BA	?	henüz binilmemiş tay (I,402)
TTD	tosun	tosun , minilmigen tay (I,523)
EN	tosun	ürkek , korkak *tosun at* ürkek at (421)
UTİL	tosun	köndürülmigen , şaş (II,245)
GJ	tosandʒï	wooden hedge , covering (312)

122 DLT	tUş	497
D-K	töš	sternum or breast-bone" (198)
BA	töş	döş , göğsün başı (III,125)
TTD	tөx	toş , kökreknin otturisi (III,173)
EN	töş	döş (424)
UTİL	töş	gevdinin boyun bilen ḳorsaḳ otturisidiki aldi kismi , kökrek (II,360)
GJ	töš	1-sternum (314)

123 DLT	tUş	497
D-K	tuş	"belt buckle" ; "like or equal ; facing" ; 220 "confront" (201)
BA	tuş	kemer kayışları ucuna takılan altın veya gümüş toka ; denk , öğür , benzer ; karşı , bir şeyin karşısı , arnaç (III,125)
TTD	tux	altun yaki kümüştin yasal ġan kemer tasmisinin öçiġa taḳilidiġan toḳa (III,173) ; teŋ , teŋtüş ; tuş , ödül , bir nersiniŋ tuşi (III,172)
EN	duş ; çüş	kabarık , tümsek (105) ; III- tüşmu-tüştin taraf taraftan (432)
UTİL	töşbaġ	éġer , toḳum , mölni toḳiġanda , harvini ḳatḳanda , hayvanlarniŋ töşidin tartip çiŋitidi ġan tasma yaki arġamaça (II,360)
GJ		bulunamadı

124 DLT	tUş ; tuş	497
D-K	tüš ; tüš-	*siesta time* (205) ; 473 (no tr.) "alight" ; "who has attained pubsory" ; "dream" (206)
BA	tüş	"tüş ödi" konulacak zaman , kuşluk vakti ; düş görmek ; ihtilam olmak , düşü azmak ; Düş , rüya , *tüş yordi* rüya tabir etti (I,125) ; eğlek , durak , yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman (I,330)
TTD	tüx	tüş~çüş , "tüş ödi" çüş vaḳti ; tüş~çüş , ċhtilam ; tüş~çüş , *tüş yordi* çüş oridi (III,173) ; tüş~çüş , seperde dem alidi ġan orun yaki vaḳit (431)
EN	çüş	öğle , öğlene kadar zaman ; düş , rüya (89) ; inmek , düşmek (89)
UTİL	çuş I	uyku ceryanida hasil bol ġan (II , 720)
GJ	tüš- ~ túš- ; tüš	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perch , to put up ; 1- t.~čüš: dream (320)

125 DLT	tuvıl	517
D-K	tavil	"drum" (181)
BA	tovıl	davul ; avda doğan kuşu için çalınan davul (III,165)
TTD	towïl	tébilcaŋ , kiçik dumbaḳ (III,226)
EN	tovlimak	bağırmak , seslenmek (422)
UTİL	davul	ovġa çiḳḳanda , ovlarni ürkütüp bir yerge yi ġiş üçün çélinidiġan meḫsus naġra (II,37)
GJ	tovala-~towla-	to shout , to scald , to cry , to bellow (camel) (313)

126 DLT	tuyaG	517
D-K	tuyaγ	"hoof (horse)" (203)
BA	tuyağ	at tırnağı , hayvan tırnağı , tuynak (III,165)
TTD	tuyaoŋ	tuyaḳ , hayvanniŋ tuyiġi (III,227)
EN	tuyak	1-toynak , hayvanın tırnağı (429)
UTİL	tuyaḳ	1-bezi süt emgüçi hayvanlarniŋ ayaġliriniŋ uçidiki muŋguzsiman ḳattiḳ ḳismi (II,350)
GJ		bulunamadı

127 DLT	tuz ; tUz	163
D-K	tüz ; tõz ; tüzün<tüz	"level" ; 209 "forebearing" (206) ; 496 el t. "state and subjects" (198)
BA	tüz	düz , düz olan her şey (I,325) ; *tüz yer* düz yer ; halk , reaya ; asıl , kök , soy sop (III,123)
TTD	tüz ; töz	tüz "tüz yar" tüz yer (I,426 ; III,123) ; yurt (III,169) ; töp , asıl (III,170)
EN	tüz ; tüzlcŋ	tüz , düz ; II-*tüzge çikmak* dışarıya çıkmak ; vadi , dere , ova (432)
UTİL	tuz	1-egri emes , rus 2-égiz-pesa emes , tekşi 3-Keŋ ketken tekşi yer 4-oçük-yorüḳ başḳılarġa yamanlıḳ ḳılmaydiġan , haramzadilikni bilmeydiġan aḳ ḳöŋül (II,388)
GJ	túz	1) t.~tuz , even , plain , a plain , plane (319)

128 DLT	tUz	496
D-K	tuz	"salt , charm" (203)
BA	tuz	tuz (III,123)
TTD	tuz	tuz (III,170)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuz I	1-aş tuziniŋ omumiy atilişi (II,330)
GJ	túz	2- salt (319)

129 DLT	tUz	496
D-K	toz	"dust" (196)
BA	toz	yaylara sarılan sırım ; toz (III,123)
TTD	toz	yaylarġa orap ḳoyulġan ḳéyiş toz ,tozan (III,169)
EN	toz	II- toz , duman (422)
UTİL	tozan	1-asmanġa kötürülġen yumşaḳ topa , caŋ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust ;

8.1.2. Basit Fiiller

DLT/YUT karşılaştırması sonucunda tespit edilen basit fiiller DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ortak sözcüklerin %7'sidir. Basit fiillerin taranan sözlüklerdeki karşılıkları öncelikle DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş, daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

tapi/tavi ; taşu-/taşu- ; tep-/təp- ; tepre-/tébré- ; teg-/teg- ; taḳ-/taḳmaḳ ; tel-/tel- ; tam-/tammaḳ ; tan-/tan- ; taŋ-/taŋ- ; tenri-/téneş ; tanu-/tanu ; tap-/tap- ; tar-/tarmaḳ ; tari-/térimaḳ ; tart-/tart-; taş-/taş-; tay-/taymaḳ ; tez-/tezmek ; tezgin-/tézgin- ; te-/de- ; tiz-/tiz- ; tik-/tik- ; tıḳ-/tīḳ- ; til-/tilmaḳ ; tile-/tilé- ; tin-/tin-; teŋ-/taŋ ; ter-/termek ; tire-/tire ; tit-/tit- ; tiy-/tiymaḳ ; tiz-/tiz- ; tu-/tu- ; topra-/topraḳ ; toġ-/toġ- ; toġra-/toġra ; tök-/tök- ; tön-/tön- ; tüg-/tüg- ; tüg-/tög- ; tüge-/tügé- ; toŋ-/toŋmaḳ ; tur-/tur- ; tür-/tür- ; türçi-/türçi ; türt-/türtmek ; törü-/törelmeḳ ; tuş-/tuş- ; tut-/tut- ; tuy-/tuymaḳ ; tüz-/tüzmek

1 DLT	tab-	265
D-K	täp-	"kick" (185)
BA	tep-	*ol kulın tepdi* o kölesini ayağıyla tepti (II,3)
TTD	təp-	tepmek (II,2)
EN	tepmek	tepmek, çifte atmak (402)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɐp~tep-	to kick (303)

2 DLT	tabI	540
D-K	tapi<tap	"satisfaction" (177)
BA	tapı	orta , ne uzun ne kısa ; bir şeye razı olmak (III,216)
TTD	tapï	ottura ; bir nersege razi boluş (III,298)
EN	tav (tavi) I	1-kişi organizminiŋ normal haliti , saḳliḳ (II,91)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

3 DLT	tak-	274
D-K	täg-	"reach" (183)
BA	teg-	*ol ewge tegdi* o, eve vardı (II,19)
TTD	təg-	tegmek , yetmek (II,25)
EN	tegmek	değmek , dokunmak *yerge tégey-tégey dep kaldi* yere değmeye az kaldı (397)
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	teg~tek~tɛk-	to touch , to hit , to strike down upon (305)

4 DLT	taK-	272
D-K	taq-	"tie" (178)
BA	tak-	er burunduk butluka takdı adam burunduruğu burun yumuşağına takdı (II,16)
TTD	taḳ-	taḳmaḳ-taḳimaḳ , ötküzmek (II,21)
EN	taḳmaḳ	takmak (386)
UTİL	taḳimaḳ	1-etmek , békitmek (II,66)
GJ		bulunamadı

5 DLT	tal-	275
D-K	täl-	"bore through" ; "join to suckle (kid to ewe)" (184)
BA	tel-	*er tam teldi* adam duvar deldi ; *ol oglakıg saglıkka teldi* o oğlağı sağılana kattı (II,22)
TTD	təl-	teşmek ; ḳoşmaḳ , ḳatmaḳ (II,29)
EN	talan	yağma , çapul , talan (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidiğan (II,78)
GJ	tala-	to rop , to pillage , to plunder (292)

6 DLT	tam-	277
D-K	tam-	"drip" (175)
BA	tam-	*suw tamdı* su damladı. Başkası da böyledir (II,26)
TTD	tam-	tammaḳ (II,35)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip tékip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

7 DLT	tAn-	526
D-K	tan-	"disclaim" (176)
BA	tan-	*ol alımnı tandı* o alacağını ve buna benzer şeylerini inkar etti (III,184)
TTD	tan-	tanmaḳ (III,255)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenliḳlirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

8 DLT	tank-	614
D-K	taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	taŋ-	*ol anıng başın tangdı* o , onun başını bir sargı ile sardı (III,390)
TTD	taŋ-	taŋmaḳ (III,533)
EN	taŋmaḳ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaḳ	tarḳitiş , icra ḳilişni vaḳitliḳ toḫtitip ḳoymaḳ ; vaḳitliḳ küçidin ḳaldurmaḳ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

9 DLT	tanrI-	567
D-K	tänri-?	"feel dizzy from loss of sleep" (185)
BA	tenri-	*anıng başı tenridi* onun başı döndü (III,282)
TTD	tənri-	kaymaḳ (III,384)
EN	téneş	şaşma ,sapma ,sersem hale gelme (408)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

10 DLT	tanU-	564
D-K	tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanu-	*ol manga söz tanudı* o , bana bir söz söyledi (III,273)
TTD	tanu-	tonumaḳ , çikilimek (III,372)
EN	taŋcaŋ	subay (389)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

11 DLT	tap-	264-5
D-K	tap-	"serve : worship (God)" ; 265 "find" (177)
BA	tap-	*kul Tengrige tapdı* kul Allah'a taptı ; *ol neŋi tapdı* o, yiten şeyi buldu (II,3)
TTD	tap-	tévindi, ḫizmet ildi; tapti "ol neŋni tapdï" o, nersini tapti (II,1)
EN	tapmak	bulmak (389)
UTİL	tapmaḳ	1-arzu kılğan , izdigen nersini kolga keltürmek 2-öginiş , tekşürüş neticisi arkilik keşip ḳılmaḳ , yaratmaḳ (II , 8)
GJ	tæbïn~tap-	to worship,to adore (298) ; to find , to discover , to detect , to get , to gain , to gather (294)

12 DLT	tAr-	524
D-K	tar-	"disperse (troops)" (178)
BA	tar-	*beg süsin tardı* bey askerini yaydı , dağıttı
TTD	tar-	taratmaḳ~tarḳatmaḳ (III,250)
EN	tarmaḳ	dal , şube , kol , budak (391)
UTİL	tarmaḳ	2-asasiy teşkilat yaki birleşmilerniŋ bölekliri (II,33)
GJ	taraqa:j~taraq'aj	dispersed , scattered (295)

13 DLT	tarI-	559
D-K	tari-	"till" (179)
BA	tarı-	*ol tarıg tarıdı* o , ekin ekti (III,262)
TTD	tarï-	tirimek (179)
EN	térilmck	I-ckilmck II-toplanmak (409)
UTİL	térimaḳ	1-ziraetlerniŋ uruḳini yerge çeçip , kömmek (II,427)
GJ	teri~teji-	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306)

14 DLT	tart-	628-9
D-K	tart-	"weigh ; stretch" (180)
BA	tart-	*ol yarmak tarttı* o , para tarttı (III,426)
TTD	tart-	tartmaḳ , ölçimek , sözmek , salmaḳ , yeşmek (III,579)
EN	tartmaḳ	çekmek (392)
UTİL	tartmaḳ	birer işḳa arilaşturmaḳ , ḳatnaşturmaḳ (II,24)
GJ	tart-~ta.rt-~ta:t-~ta.t-	to draw , to pull , to subtract (296)

15 DLT	taş-	270
D-K	taš-	"overflow" (180)
BA	taş-	aşıç taşdı tencere kaynadı , taştı (II,12)
TTD	tax-	taşmaḳ (II,15)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaktin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

16 DLT	taşU-	561
D-K	tašu-	"coney , transport" (180)
BA	taşu-	*ol efge yarmak taşudı* o, eve para taşıdı (III,266)
TTD	taxu-	toşumaḳ (III,363)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	taşlimaḳ	5- birer cayda ḳaldurmaḳ yaki bir kimniŋ iḥtiyariġa ötküzüp bermek (II,52)
GJ	taš	out , outside (296)

17 DLT	tay-	552
D-K	tay-	"slip" (182)
BA	tay-	*er taydı* adam kaydı (III,243)
TTD	tay-	taymaḳ , tiyilmaḳ (III,335)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-siliḳ téyilġaḳ yerde siyrilip téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

18 DLT	taz-	268
D-K	tez-	"flee" (188)
BA	tez-	*keyik tezdi* geyik kaçtı (II,8)
TTD	təz-	tezmek (II,10)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başka canlıklar eslidiki orni makanini taşlap , başka caylarğa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

19 DLT	tI-	554
D-K	te-	"say"(183)
BA	té-	*ol manga andag tedi* o, bana öyle söyledi (III,247)
TTD	tę-	dimek (III,340)
EN	démek	demek , söylemek (100)
UTİL	démek I	1-ağzaki yaki yazma revişte birer pikir bildürmek , éytmaq , sözlimek (II,158)
GJ	de-~de.~de:-~di:-~dɛ	to say , to tell , to call , to speak (85)

20 DLT	tıd-	633
D-K	tid-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdh-	ol anı aşka tıdhtı o, onu yemekten alıkoydu. (III,439)
TTD	tïż-	tiymek , çeklimek (III,596)
EN	tiymak	II-yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaq	1-ğujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça qilmaq (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

21 DLT	tık-	274
D-K	tik-	"sew" (189)
BA	tik-	*er ton tikdi* adam , elbise dikti (II,20)
TTD	tik-	tikmek , çakmaq (189)
EN	tikmek	dikmek (411)
UTİL	tikmek	3- yip-yiqne ve maşina qatarliqlar bilen tönep , tepçip bir-birige hem cipsilaştırmaq (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant , to sew up , to encamp (307)

22 DLT	tıK-	272
D-K	tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tık-	*ol kapka un tıkdı* o kaba on tıktı (II,16)
TTD	tïḳ-	tikmek (II,21)
EN	tiḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tiḳmaḳ	bir nersini yene bir nersiniŋ içige arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaştırmaḳ (II,467)
GJ	tiq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

23 DLT	tıl-	276
D-K	til-	"cut lengthwise" (190)
BA	til-	*er yarındak tildi* adam ; sırım kayış dildi (II,23)
TTD	til-	tilmek (II,30)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilmaḳ	1-késip tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tïl-	to split (307)

24 DLT	tılA-	563
D-K	tilä-	"seek ; will or desire (God)" (190)
BA	tile-	*ol anı tiledi* o , onu diledi , istedi (III,271)
TTD	tilə-	tilimek (III,369)
EN	tilivalmaḳ	istemek , dileyerek almak (412)
UTİL	tilimek	1-melum bir işniŋ boluşini umid ḳilmaḳ , arzu ḳilmaḳ ; arzu ümidini ipadilimek (II,492)
GJ	tilɛ~tillɛ~tila-	1-to beg , to ask for , to pray , to request (308)

25 DLT	tın-	278
D-K	tin-	"stop (rain)" (190)
BA	tın-	*yagmur tındı* yağmur dindi (II,28)
TTD	tïn-	tinmek , toḫtimaḳ (II,36)
EN	tindurmak	I-teskin etmek , yatıştırmak , dindirmek , sakinleştirmek (413)
UTİL	tindurma	tindürülġan , tiŋġan (II,499)
GJ	tïn~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

26 DLT	tınk-	614
D-K	täŋ-	"soar (bird)" (185)
BA	teŋğ-	*kuş teŋğdi* kuş havalandı (III,390)
TTD	təŋ-	pervaz kildi (III,532)
EN	taŋ	II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋI	1-kün çikişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	tɛŋri	God (33)

27 DLT	tIr-	524
D-K	ter-	"gather" (186)
BA	tér-	*ol tawar térdi* o, mal topladı (III,181)
TTD	tęr-	termek , yiğmaķ (III,251)
EN	tćrilmek	toplanmak (409)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiğmaķ , danilap yiğip toplimaķ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

28 DLT	tırA-	559
D-K	tirä-	"prop up" (191)
BA	tire-	*ol kapug tiredi* o kapıya direk dikti (III,262)
TTD	tirə-	tirimek , tirek koymaķ (III,358)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-birer nersini yölep , kötürüp , tutup turuş üçün ķoyulidiğan melum uzunluķtiki yağaç , tömür ķatarliķ nersiler (II,449)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

29 DLT	tıt-	412
D-K	tit-	"tear" (192)
BA	tıt-	*ol et tıtdı* o, et ditti (o , iyice pişmiş eti ditti) ; *ol anı tıtdı* o , onu işten geri koydu , men etti (II,292)
TTD	tït-/tit-	titmek , tikilip ķarimaķ , homiyip ķarimaķ ; tiymek , çeklimek (II,426)
EN	titilmaķ	ditilmak
UTİL	titmaķ ; titildimaķ	1-ğujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir bübir ayrip , tala-tala , parça-parça ķilmaķ , melum bir iştin ensirep ḫatircemsizlenmek , taķetsizlenmek ; teķezza bolmaķ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

30 DLT	tıy-	633
D-K	tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıy-	*ol anı tıydı* o, onu menetti (III,244)
TTD	tïy-	tiymaḳ , tosmaḳ (III,335)
EN	tiymaḳ	II-yasak etmek , menetmek , yatıştırmak (415)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

31 DLT	tız-	268
D-K	tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tiz-	*ol yinçü tizdi* o inci dizdi (II,9)
TTD	tiz-	tizmek (II,10)
EN	tizmaḳ	sıralamak (416)
UTİL	tizmaḳ II	1-yip ,sim ḳatarlıḳ nersilerge ötküzüp tiziḳ halitige keltürmek (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

32 DLT	tU-	544
D-K	tu-	"shut ; plug up , cover" (198)
BA	tu-	*ol agzın tudı* o , ağzını kapattı (III,247)
TTD	tu-	etti , yaptı (III,340)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	turmaḳ	1-ḳoli bilen sıḳımdimaḳ , sıḳımdap turmaḳ (II,306)
GJ	tur-~tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

33 DLT	tubrA-	566
D-K	topra-	"become dry (plant)" (195)
BA	topra-	*ot topradı* ot kurudu (III,277)
TTD	topra-	*topiga aylandı* kurup öwülüp ketti (III,378)
EN	topa	Toprak , toz (420)
UTİL	topraḳ	1-kolaş , heydeş , çépiş neticiside , çéçil ġan halette kelgen yer ḳatlimi , topa (II,299)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

34 DLT	tUḍ-	633
D-K	toḍ-	"be satiated" (193)
BA	todh-	*meniŋ karın todhtı* benim karnım doydu (III,439)
TTD	toż-	toymaḳ (III,596)
EN	toymak	doymak (422)
UTİL	toymaḳ	1- yep-içip , ġizalinip ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

35 DLT	tuG- ; tUG-	271
D-K	toγ-<tuγ-	"rise (sun)" ; "be born" (199) ; "rise up (dust)" (193)
BA	toğ-	*kün togdı* güneş doğdu oğul togdı çocuk doğdu (II,14) ; *tog togdı* toz göğe ağdı (III,183)
TTD	tooɣ-	toġmaḳ , toġulmaḳ (II,18) ; tuġmaḳ , çiḳmaḳ , kötirilmek , örlimek (III,253)
EN	tugmaḳ	doğmak (425)
UTİL	tuġmaḳ	4-körünmek , çiḳmaḳ (II,338)
GJ	tuγ-~tuq-	to bear , to bring forth children , to calve (315)

36 DLT	tuGra-	566
D-K	toγra-	"carve , cut up" (193)
BA	togra-	*et tograḍı* et doğradı (III,277)
TTD	tooɣra-	toġrimaḳ (III,379)
EN	toġram	Parça , lokma , dilim (416)
UTİL	toḫrimaḳ	késip , herilep , parça-parça ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

37 DLT	tuk-	273
D-K	tök-	"pour" (197)
BA	tök-	*oglan suw tökdi* oğlan su döktü (II,19)
TTD	tək-	tökmek (II,25)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , ékitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

38 DLT	tuk-	274
D-K	tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüg-	*er tügün tügdi* adam düğüm düğdü (II,20)
TTD	tüg-	tügmek (II,26)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak (430)
UTİL	tügmek	5-yiğmaḳ , puruşturmek (II,401)
GJ	túg-	to tie to (318)

39 DLT	tUk-	525
D-K	tög-	"crush" (197)
BA	tög-	*er tuz tögdi* adam tuz döğdü , inceltti (III,184)
TTD	tüg-	sokmaḳ (III,255)
EN	tögmen	değirmen (423)
UTİL	tögmek	1-urap , çigip tögünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

40 DLT	tukA-	563
D-K	tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tüke-	*ış tükedi* iş tükedi , bitti (III,270)
TTD	tügə-	tügimek , yetmek (III,368)
EN	tügümek	tükenmek (430)
UTİL	tügellimek	aḥirġa yetküzmek , toluḳlimaḳ , pütküzmek , tamamlimaḳ (II,400)
GJ	tügɛ-~túgõ-~tügü-	to come to an end , to finish , to be finished (319)

41 DLT	tUn-	526
D-K	tön-	"return" (197)
BA	tön-	*ol ewinge töndi* o evine döndü (III,184)
TTD	tən-	ḳaytmaḳ (III,256)
EN	tönkcrmck	dcvirmck , yıkmak (424)
UTİL	töŋgilek	1-yumilaḳ , ḫalḳa şekilde (II,365)
GJ		bulunamadı

42 DLT	tunk-	614
D-K	toŋ-	"freeze (water)" (194)
BA	toŋ-	*suw tongdı* su dondu (III,390)
TTD	toŋ-	toŋmaḳ~toŋlimaḳ (III,533)
EN	toŋmaḳ	üşümek (420)
UTİL	toŋmaḳ <toŋlimaḳ	2-muzlimaḳ , toŋmaḳ (II,272)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

43 DLT	tur- ; tUr-	266
D-K	tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	tur-	*er yokaru turdı* adam ayağa kalktı (II,6) ; adam yukarı durdu , dikildi (III,180) ; at turdı at zayıfladı , durdu (III,181)
TTD	tur-	turmaḳ , kopmaḳ , örlimek (II,6) ; turmaḳ , ḳopmaḳ (III,250) ; oruklimaḳ , at oruḳlimaḳ (III,251)
EN	turmak	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	3-yatḳan , olturġan cayidin ḳozġilip tik bolmaḳ , ḳopmaḳ (II,324)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , to keep fresh , to begin (316)

44 DLT	tur-	267
D-K	tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türdi	*ol bitik türdi* o kitap dürdü (II,7)
TTD	tür-	türmek , türteklimek (II,7)
EN	türmek	sarmak ,yumaklamak ,sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türmek I	oralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (a spindle) (318)

45 DLT	turt-	628
D-K	türt-	"rub (oil on leather)" (205)
BA	türt-	*könge yağ türtti* göne yağ sürttü , sıvadı , çaldı (III,425)
TTD	türt-	sürtmek , sürkimek (III,579)
EN	türtünmek	vurmak , çarpmak , çarpışmak (432)
UTİL	türtmek	1- ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	tút-	to move away (319)

46 DLT	turU-	559
D-K	törü-	"be created" (198)
BA	törü-	*yalnğuk törüdi* insan yaratıldı (III,262)
TTD	tərü-	törelmek , yaratılmaḳ (III,358)
EN	törclmck	vuku bulmak , çıkmak , mcydana gclmck , yaratılmak , türcmck (424)
UTİL	törelmeḳ	2-toġulmaḳ , dünyaġa köz açmaḳ (II,359)
GJ	törɛl-	to be born (314)

47 DLT	tuş-	220
D-K	tuš- ; tüš-	"confront" (201) ; 270 "get off (horse)" (206)
BA	tuş- ; tüş-	*ol manga tuşdı* o , bana duş oldu , bana rastladı , beni gördü (II,12) ; er attın tüşdi adam attan indi. Yerinden düşen herhangi bir şey için dahi böyle denir (II,13)
TTD	tux- ; tüş-	düç kelmek , ödül kelmek , öçreşmek (II,15) ; tüşmek ~ çüşmek (II,16)
EN	çüşmek	inmek , düşmek *yenişinizda biznikige çüşün* dönüşünüzde bize gelin (89)
UTİL	çüşmek	1-yuḳiridin , égiz yerdin yaki nersé üstidin peske ḳarap heriket ḳilmaḳ (II,722) ; 10-seperde közligen cay ġa bérip tḍtimaḳ , ḳonmaḳ (II,723)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

48 DLT	tut-	411
D-K	tut- ; tut-(tït- ?)	"catch , capture" (201) ; 411 "throb with pain" (192)
BA	tut-	*ıt keyik tuttı* köpek geyik tuttu (II,292) ; baş tuttı yara zonkladı (II,291)
TTD	tut-	tutmaḳ (II,426) ; totmaḳ , aġrıḳ tutmaḳ (II,425)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutmaḳ	16-öz pailiyitide melum tertip-ḳaide bilen iş élip barmaḳ , becirilmek (II,307)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

49 DLT	tuy-	552
D-K	tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuy-	*er işin tuydı* adam işini duydu (III,244)
TTD	tuy-	tuymaḳ (III,335)
EN		bulunamadı
UTİL	tuymaḳ	hés ḳilmaḳ , sezmek , bayḳimaḳ (II,351)
GJ		bulunamadı

50 DLT	tuz-	268
D-K	tüz-	"level" , "organize the province" (206)
BA	tüz-	*beg elin tüzdi* bey ilini , vilayetini düzeltti (II,9)
TTD	tüz-	tüzimek , tüzlimek (II,10)
EN	tüzmek	derlemek , yapmak , tasis etmek , kurmak (433)
UTİL	tüzme	süzüş arḳilik şekillengen , tüzül ġen (II,392)
GJ	túzɛt-	to straighteen , to correct , to improve (319)

8.2. TÜREMİŞ SÖZCÜKLER

8.2.1. Türemiş İsimler

Yapı bölümünün başında türemiş sözcüklerin tanımı yapılmıştı. DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ortak sözcüklerin yapısal incelemesi sonucunda ortak sözcüklerin %25'inin türemiş isimlerden meydana geldiği görülmüştür.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

tabanliġ/tapanlik ; takı/takı ; talġuç/tal ; talġuk/tal ; talķu/tolġimak ; talu/talu ; tamġa/tamġa ; tamġak/tamak ; tamġalık/tamġa ; tamındı/témin ; tamırlıŋ/tomurluk ; tamur/tomur ; tamurġan/tammak ; tanuk/tanuk ; tanukluk/tanukluk ; tapış/tapilaş ; taplaġ/taplaġ ; tapuġ/tapuġ ; tapuġluġ/tapuġluġ ; tapuzġu/tapuzġu ; tapuzġuk/tépişmak ; tapzuġ/tépişmak ; tareġ/téréġ ; tarġak/tarġak ; tarġıl/tarġil ; tarıġcı/térikçilik ; tarıġlaġ/tériklik ; tarıġlık/tariġlik ; tarıtġan/térim ; tarmak/tarmak ; tarmut/tarmut ; tartıġ/tartıġ ; tartin/tartuk ; taşırkan/taşmak ; taşıtġan/taşmak ; taşıtġan/toşumak ; taştin/taşki ; taşuġ/toşuk ; taşurġan/taşurġan ; tatıġ/tatik ; tatıġlıġ/tatlik ; tatırġa/tatırġa ; tatirlıġ/tatiraŋ ; taturġan/taturġan ; tavarliġ/tavar ; tavarluk/tavarluk ; tavrak/tavrak ;

tavışġan/tawşḳan ; tayanku>tayaŋu ; tayġan/tayġan ; tayıġ>tayıġ ; tegirmek/tégirmek ; tegürgen/tégürgén ; tekiş/tégiş ; tegit/taġit ; tegşüt/tegşüt ; temürken/témür ; tcmürlük/tömürlük ; tcpük/tcpküç ; tcpük/tcpmck ; tcrcklik/tircklik ; tcrilgcn/térilmck ; terilgen/térilgén ; terkin/térkin ; terlik/térlik ; ternek/termek ; teşük/teşük ; tezgek/tezgek ; tczgi/téz ; tczik/tczmck ; tcziş/tczmck ; tikcn/tikén ; tikiklik/tikiklig ; tikim/tigim ; tikme/tikmek ; tiküç/tikiç ; tilek/tilek ; tilge/tilġimaḳ ; tilim/tilim ; tiregü/tiregü ; tirek>tirek ; tirig/tirik ; tirilgcn/tirilmck ; tirkcş/tirkcşmck ; tcrnck/térnék; tişck/çiş ; titizlik/titimaḳ ; tizik/tizik ; tizim/tizim ; tizme/tizma ; tiẓiġ/tiẓiġ ; tiẓiġliġ/titmaḳ ; tiẓiş/tiyiş ; toḳış/toḳunuş ; toḳluḳ/toḳluḳ ; toḳuç/toḳuç ; toḳuşġan/toḳuş ; tolġaġ/talkandimaḳ ; tolġaġ/tolġaḳ ; tolu/tolu ; tolun/tolun ; tomrum/tom ; tumaġu/tumaḳ ; top/top ; top/topiḳ ; topıḳ/topuḳ ; topraḳ/tupraḳ ; topulġan/topulġan ; topurġan/topurġan ; tozıtġan/tozumaḳ ; tozurġan/toydurmaḳ ; töküklüg/tökülmek ; tōşeklik/töşeklik ; topunluġ/topunluġ; tuġaḳlıḳ/tuġaḳléḳ ; tuġraġ/tuġraġ ; tuġsuġ/tuġma ; tulḳuḳ/tulum ; tumlıġ/tum ; turgun/turġun ; turḳuġ/turḳ ; turḳun/turġun ; turuġ/tura ; turuġlaġ/turugluk ; turuḳ/turuġluḳ ; turuḳluḳ/turuġluḳ ; turuşġan/turmaḳ ; tuşaġ/çüşmck ; tuşaġu/çüşmck ; tutaşi/tutaş ; tutġak/tutḳaḳ ; tutġun/tutḳun ; tutuġ/tutmaḳ ; tutuġluġ/tutuḳ ; tutuḳ/tutuḳ ; tutuş/tutuş ; tuzġu/tuzġu ; tuzluḳ/tuzluḳ ; tüdcş/türdaşlik ; tügck/tügmck ; tügcl/tügcl ; tügmc/tügmc ; tügülgen/tügülgen ; tügün/tökün ; tüksin/tügüm ; tülek/tülek ; tümen/tümen ; tünek/tünek ; tüncrik/tün ; tüŋlük/tüŋlük ; tüpün/topan ; türgck/türgck ; Türkmcn/Türkmcn ; türlüg/türlük ; türmek/türmék ; tüşlük/çüşlük ; tüşük/çüşkün ; tütsük/tütek ; tütün/tütün ; tüzün/tüzün

Yukarıda , yapı başlığı altında yazdığımız YUT'un cklcrinc paralcl olarak , tcspit edilen ortak sözcükler arasından ulaştığımız eklerin dağılımı türlerine göre şu şekildedir. Söz konusu cklcri çeşitlcri vc taranan kaynaklardaki karşılıklarıyla sıralayacağız.

8.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleriyle Kurulan Sözcükler

+(a , c)ç	toḳ-aç
+(a , c)n	tüm+cn
+çi	tcr+çi , tari-ġ+çi
+ġa	tatır+ġa
+aġu	tum+aġu
+gül	tört+gül
+ġu	tapuz+ġu
+(i , u , ü)ç	to-ḳ+uç
+(i , u , ü)ḳ	tay+uḳ ; top+ıḳ
+(i , u , ü)n	tüz+ün
+g;k(a , c)n	tcŋri+kcn ; tcmür+gcn
+ġ(i , u , ü)	tuz+ġu
+i , u , ü	tal+u
+(i , u , ü)t	tigin+it>tigit

+l(i , u , ü)k tüş+lük ; tcr+lik ; töşc-k+lik ; tik-ik+lik ; toḳ+luḳ ; tünk+lük ;

+laġ tur-uġ+aġ ; tar-iġ+aġ

+l(i , u , ü) tum+li

+l(i,u,ü)ġ;ḳ topun+luġ ; taban+liġ ; tut-uġ+luġ ; tiz-iġ+liġ ; tar-iġ+liġ ;
tati-ġ+liġ ; tap-uġ+luġ ; tamur+luġ ; tawar+iġ ; tatir+iġ ;
tum+liġ ; tuyaġ+liġ ; tök-üg+lüg ; tik-ig+lig ; tirc-k+lik ; titiz+lik ;
temür+lük ; toḳ+luḳ ; tuz+luḳ ; tawar+luḳ ; tur-uḳ+luḳ ; tari+ġ+liḳ ;
tanu-ḳ+luḳ ; tuġ+aḳ+liḳ ; tamġa+liḳ ; töş-c-k+lik ; tür+lük

+men Türk+men

+raġ tuġ+raġ

+suḳ taŋ+suḳ

+tin taş+tin

8.2.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleriyle Kurulan Sözcükler

-(a , c)k tüg-ck ; tirc-k

-cn tik-cn

-çu tut-un-çu

-deş	tü-deş
-di	tam-in-di
-gc ; -ġa	til-gc , tam-ġa , tuzġu+lan-
-gck ; -ġaḳ	tür-gck , tcz-gck , tam-ġaḳ , tara-ġaḳ>tarġaḳ , tut-ġaḳ , topra-ḳ
-ġ;g(a , c)n	tcg-ür-gcn , tcr-il-gcn , tüg-ül-gcn , tay-ġan , top+ur-ġän
-g(i , u , ü)	tcz-gi , taya-n-gu , tirc-gü
-g(i , u , ü)n	tcr-gin ; tut-ġun ; tur-gun
-güç	teŋ-güç
-ġaġ	tal-ġaġ
-ġ ; ḳ (a , c)n	tav-iş-ġan , tcr-il-ġcn , tir-il-ġcn , topul-ġan , toḳu-ş-ġan , tur-uş-ġan tam-ur-ġan , taş-ur-ġan , to-z-ur-ġan , tati-r-ġan , taş-it-ġan , taşu-t-ġan , toz+it-ġan , tari-t-ġan , taş-ir-ḳan , tüg-ül-gcn
-ġil	tar-ġıl
-ġu	tuş+a-ġu
-ġuḳ	tapuz-ġuḳ
-i	tut-uş-i>tutşi , taḳ-ı

-(i , u , ü)ġ tart-ıġ , tay-ıġ , tiz̲-iġ, tur-uķ-iġ , tart-iġ , tapuz-uġ , tur-iġ , tari-ġ , tut-uġ , tap-uġ , tay-iġ , tolġa-ġ , tuş-a-ġ , taşu-ġ , tati-ġ

-(i , u , ü)ç tik-üç , tal-ķ-uç

-(i , u , ü)g;k;ķ tiz-ig , tir-ig , tünc-r-ik , tal-ķ-uķ>talġuķ , taŋ-uķ , tcŋc-k , tcp-ük , tün+e-k , tü+le-k , tiş+e-k , töşe-k , tüş-ük , teş-ük , tez-ik , tep-ik , , tavra-ķ , tarma-ķ ,tap+la-ķ , taya-ķ , tanu-ķ , tut-uķ

-(i , u , ü)m tomur-um>tomrum ; tik-im , tiz-im

-(i , u , ü)n tiz̲-in , tur-uķ-un>turķun , tart-in , tol-un , tüt-ün , tög-ün , tüg-ün

-(i , u , ü)r tam-ur , tur-ur

-(i ,u ,ü)ş tut-uş , tap-ış , tck-iş , toķ-iş , taw-uş , tiz̲ -iş

-(i , u , ü)t tcg-iş-üt

-kcş tcr-kcş

-ķuķ to-l-ķuķ

-maķ,mck toķi-maķ ; tür-mck ; tcgir-mck

-mc tik-mc ; tiz-mc ; tüg-mc

-nck tcr-nck

-sin tüg-sin

-suġ;-sük tuġ-suġ ; tüt-sük

-u tayaŋ-u ; tal-ķ-u ; tol-u

-ü tik-ü

-yin tu-yin

-yuķ tu-yuķ

1 DLT	tabık	265
D-K	täpig<täp-	"kick" (185)
BA	tepik	tepme (I,386)
TTD	təpük	tipik (I,501)
EN	tɛpkü	itiş , çarpma , sarsıntı (402)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

2 DLT	tabuk	194
D-K	täpük<täp-	"football" (185)
BA	tepük	kurşun eritilerek iğ ağırşağı şeklinde dökülür , üzerine keçi kılı veya başka bir şey sarılır , çocuklar bunu teperek oynarlar (I,386)
TTD	təpük	tepküç , döglek , ķoġuşunniŋ töşügige öçke çöpürini ötküzüp balilar tépip oynaydi ġan oyunçaķ (I,501)
EN	tepküç	tepme oyununda kullanılan tüy (402)
UTİL	tepküç	bir ẖil oyunçaķ (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

3		
DLT	tabuzGU	311-2
D-K	tapuzγu<tapuz-	"ask a riddle (178)
BA	tabuzγu	*tapuzgu neng* bilmece (I,489)
TTD	tapuzoqu	"tapuzġu neŋ" tépişmaḳ (I,636)
EN	tapkuzuş	bulmaya zorlama (389)
UTİL	tépişmaḳ I	1-ḫelḳ égiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşinilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

4		
DLT	tabuzGuK	311-2
D-K	tapuzγuq<tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tabuzguk	bilmece (I,502)
TTD	tapuzoquḳ	tipişmaḳ (I,653)
EN	tépişmaḳ	I-bulmaca , bilmece (409)
UTİL	tipişmaḳ I	1- ḫelḳ éġiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşünilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

5		
DLT	taKI	545
D-K	taqi	"aleo ; another" ; "with" (178)
BA	takı	dahi , daha (III,226)
TTD	taḳï	téhi , yene (III,313)
EN	taḳi	1-halen , şimdi , şimdilik 2- dıkça , -ıncaya kadar (385)
UTİL	taḳ I	2-cüpsi şériki bolmiġan , cüpsiz , yalġuz (II,59)
GJ	tæqi	knitted (299)

6		
DLT	takırmak	253
D-K	tägirmäk~ügürmäk<*tägir-	"camel-litter" (184)
BA	tegirmek	deve üzerine iki taraflı atılarak içerisine binilen sepetle sepete benzer nesne (I,506)
TTD	təgirmək	kaçuva tögige artilidiġan kaçuva (I,659)
EN		bulunamadı
UTİL	tégirmek	tögige toḳulġan , üsti tüz , çomġa gümbez şeklide orunlaşturulġan perdilik kaçuva (II,434)
GJ		bulunamadı

7 DLT	takış	321
D-K	tägiš<täg-	"go for judment (to emir)" (183)
BA	tekiş	her şeyin sonu , bitimi ; erkek adlarındandır (I,368)
TTD	təgix	her nersiniŋ aḫiri tögişi ; tekiş , erler ismi (I,477)
EN	tégiş	değme , ait , dokunma (407)
UTİL	tegmek	1-bir-birige yaki birer nersige bivasite halda yanmuyan , udulmuudul kélip taḳalmaḳ , taḳaşmaḳ (II,166)
GJ	tegiš	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

8 DLT	takk	604
D-K	täŋig ? <täŋ-	"air" (185)
BA	teŋĝek	hava (III,366)
TTD	təŋək	hava (III,500)
EN	tcŋziçilik	açık hava satıcılığı (401)
UTİL	taŋ I	1-kün çiḳişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1-dawn ,day-break (294)

9 DLT	takşut	227
D-K	tägšüt<tägiš-<täg-	"exchange" (183)
BA	tekşüt	değişit , karşılık , bedel ; kalp akça vererek iyisini alma gibi (I,451)
TTD	təgxüt	teşküt , bir nersiniŋ orniĝa birilgen bedel (I,589)
EN	tégişmek	II-değiştirmek (408)
UTİL	tekşi	3-oḫşaş , teŋmüteŋ (II,161)
GJ	tegiš-	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

10 DLT	takurkAn	311
D-K	tägürgän<tägür-<täg-	"convey" (183)
BA	tegürgen	daima değiren , eriştiren (I,522)
TTD	təgürgən	tekküzidiĝan , yetküzidiĝan (I,678)
EN	tegdürmek	değdirmek , dokundurmak , hedefe vurmak (397)
UTİL	tegmek	1- bir-birige yaki birer nersige bivasite halda yanmuyan , udulmuudul kélip taḳalmaḳ , taḳaşmaḳ 2- bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II , 165)
GJ	tegdür-~tegdü-	to hit (305)

11 DLT	talGAG	410
D-K	talγaγ<tal-	"a blizzard that strikes a man and almost kills him (174)"
BA	talgağ	insanı öldürecek derecede şiddetli olan tipi (II,288)
TTD	taloɣaoɣ	şivirğan , kar-boran , ademni kömüvetküdek hetta öltürgüdek dericide şiddetlik bolğan kar-boran (II,420)
EN	talḳan dimaḳ	1-dövmek , ezmek , ufalamak 2-kırmak , parçalamak , bozmak , darmadağın etmek (387)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

12 DLT	talGUc	228
D-K	talγuč<talq-<tal-	"a wooden load-fastener" (174)
BA	talğuç	hayvan sırtına yükletilen yükü sıkıştırmak için kullanılan ağaç (I,453)
TTD	taloɣuq	olğam , olğumaç , olaḳḳa artilğan yükni çiŋitiş üçün , yük bilen arğamça arisiğa ḳisturulidiğan kaltek (I,591)
EN	tal	I-söğüt ağacı (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiğan dereḫ yaki çatḳal (II,72)
GJ	tal	3-piece (292)

13 DLT	talGUK	236
D-K	talγuq<talq-<tal-	"a peg to fasten blade of pickaxe to handle" (174)
BA	talguk	baltanıŋ sapını sıkıştırmak için çakılan çivi (I,469)
TTD	taloɣuk	baltiniŋ sépini çiŋitidiğan şina yaki mḫ (I,613)
EN	tal	1-söğüt ağacı.üzüm téli: üzüm dalı (386)
UTİL	tal	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiğan dereḫ yaki çatḳalm 2-tek (II,72)
GJ	tal	3-piece (292)

14 DLT	talkan	571
D-K	tälgän-<tälgä-	"annoy , anger" (184)
BA	telgen-	*ol angar bulgandı* telgendi , o , ona kızdı , içlendi , tellendi (II,242)
TTD	təlgən-	aççiḳlanmaḳ , tirikmek (II,351)
EN	talḳan maḳ	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan ḳilmaḳ	2-parçe-parçe ḳilmaḳ ; uvimaḳ (II,79)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

15 DLT	talKU	215
D-K	talqu<talq-<tal-	"twisted" (174)
BA	talku	eğrilmiş , bükülmüş nesne (I,427)
TTD	talḳu	tolġanġan , işilgen nerse (I,557)
EN	tolğanmaḳ	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġimaḳ	2-eşmek , tutup bir terepke aylandurmaḳ , torlimaḳ 3-o yan bu yanġa éġip aylandurup heriketlendürmek (II,277)
GJ	tolya-	to twist (311)

16 DLT	talU	548
D-K	talu	"choice" (175)
BA	talu	*talu neng* seçme nesne (III,232)
TTD	talu	tallanġan (III,320)
EN	tallanmaḳ	seçilmek , ayıklanmak (387)
UTİL	tallimaḳ	türi , ẖilliri ve alahidilikliri boyiçe retke tur ġuzup çḳmaḳ ; ilġimaḳ , ẖillimaḳ , ayrimaḳ (II,80)
GJ	tal	3-piece (292)

17 DLT	tamGA	213
D-K	tamya ; tamya<tam-	"seal" (176) ; 213-4 "tributary ; estuary" (175)
BA	tamga	damga , hakanın ve başkalarının damgası ; denize , göle veya dereye dökülen suyun bir kolu ; gemilerin demir attıkları iskele veya liman (I,424)
TTD	tamoɣa	tamġa , hakan ve başḳilarniŋ tamġisi ; tarmaḳ , diŋiz , köl ve deryalarġa ḳuyulidiġan süniŋ bir tarmiġi , koltuk (I,553)
EN	tamġa	damga (388)
UTİL	tamġa	3-eser , nişan , iz (II,87)
GJ	tamya	owner's mark (293)

18 DLT	tamGAK	236
D-K	tamγaq<tam-	"throat , larynx" (175)
BA	tamgak	damak (I,469)
TTD	tamoɉaḳ	tamak (I,613)
EN	tamaḳ	1-yemek 2-damak 3-tırmak
UTİL	tamaḳ I	1-éġiz boşluḳiniŋ üstünki çiştin tartıp boġuzgiçe bolġanḳismi ḳattiḳ taŋlay 2-ḳiziliŋgeç bilen kékirdek arkiliḳidiki cay boġuz (II,83)
GJ	tamγaq	plate (293)

19 DLT	tamGalıK	263
D-K	tamγaliq<tamγa	"private table" ; "small ewer" (176)
BA	tamgalık	bir kişilik sofra ; hakandan başka kimsenin üzerinde yemek yememesi için damga vurulmaya hazırlanmış sofra ; küçük ibrik (I,527)
TTD	tamoɉalïk	bir kişilik dastihan ; kiçik ivrik (I,682)
EN	tamġa ; tammaḳ	damga ; damlamak (388)
UTİL	tamaḳ II ; tamġa ; tammaḳ	ġiza , taam , yémeklik (II,83) ; 1-nerse ve her ḫil mehsulat ḳatarliḳlariŋ kimge ve ḳaysi oruŋġa tégişlik ikenlikini körsetiş , türde ayriş üçün , het yaki bekge oyul ġaŋḳoral (II,87) ; tim-tim kélip téḳin çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamaq ; tamdur-	food ; owner's mark ; to cause to drip (293)

20 DLT	tamındı	227
D-K	tamındı <tamin-<tam-	"drip" (175)
BA	tamındı	*tamındı suw* su damlası (I,450) ; *ol özinge yag tamındı* o, kendisi için yalnız başına sütten yağ çıkardı (II,149)
TTD	tamïndï	tamïndï suv tamġan su (I,587) ; timtivaldi (II,210)
EN	témin ; témiş	damla ; damlama (408)
UTİL	tamçilimaḳ	tamçe-tamçe bolup çüşmek , sirġimaḳ (II,87)
GJ	tam-	to drip (292)

21 DLT	tamırlıG	248
D-K	tamurluγ<tamar	"vein" (176)
BA	tamırlıg	*tamırlıg et* damarlı , sinirli et (I,495)
TTD	tamirliḫ	"tamirliġ et" tomurluḳ siŋirlik guş , bulçuŋ guş (I,644)
EN	tomur	1- kök 2- damar (419)
UTİL	tomurluḳ	tomuru bar , tomurdin terkib tapḳan (II,286)
GJ	tomor	pulse ; "aq tomor" nerve (311)

22 DLT	tamur	182
D-K	tamur~tamar<tam-	"vein" (176)
BA	tamur	damar (I,362)
TTD	təmur	tomur (I,469)
EN	tomur	kök , damar (419)
UTİL	tomur	1-ḳan suyuḳluvı adem bedinide ayliniş davamida ötidi ġan neyçisiman toḳulma , organ. 2-yürek herikitiniŋ neticiside ḳanniŋ tépişi tomurniŋ soḳuşi (II,285)
GJ	tomor	pulse , nerve , artery (311)

23 DLT	tamurGAn	277
D-K	tam-<tamuryan	"drip" (175)
BA	tamurgan	daima (burnu) damlayan (I,518)
TTD	tamuroŋan	tamidiġan (I,672)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip tékip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït~~tæmït~~tɛmit-	to drip , to drop (293)

24 DLT	tamurkAn	260
D-K	tämürgän<tämür	"arrowhead" (185)
BA	temürken	ok temreni (I,522)
TTD	təmürkən	ok başiġi (I,678)
EN	tämür	demir (424)
UTİL	tömür	1- kül reŋ yaki aḳuç kömüş reŋ , sozülüşçan , sumuruşçan métal élément , ḫimiyivi belgisi Fe (II , 367)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

25 DLT	tamurluk	182
D-K	tämürlüg,lük<tämür	"iron" (185)
BA	temürlük	demir eritilen ve süzülen yer (I,506)
TTD	təmürlük	tömür iritilidiğan yer (I,658)
EN	tömürlük	demirden (424)
UTİL	tömürlük	1-terkibide tömür bar (II,370)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

26 DLT	tanɡsuK	600
D-K	tansuq<tan	"marvel" (176)
BA	tanğsuk	*tangsuk neng* şaşılacak şey , acayip nesne (III.382)
TTD	tansuḳ	tansuḳ (III,522)
EN	tan	I-hayret , şaşıntı (388)
UTİL	tansuḳ	temi ġelite , özgiçe (II,71)
GJ	tan	3-ta:n exclamation implying indifiifference to or not being avare of ; don't know (294)

27 DLT	tankuc	610
D-K	tängüč<täŋ-	"raised (cooking-pot supports, etc.) (185)
BA	tengüç	saçayağı gibi yarım arşın yüksekliğinde olan her şey (III,381)
TTD	təngüq	tömür oçak ve şunıŋga oḫşaş yirim ġez igizliktiki heṛḳandaḳ nerse (III,520)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal , half , middle (303)

28 DLT	tankuK	604
D-K	tanuq<taŋ-	"gift for king with food and brocade" ; "a brocade given to one who makes a goal in polo" ; " a piece of silk attached to lances and standards (177)
BA	tanġık ; tanğuk	çevgen oyununda -gerilen ipten- topu geçirebilen adama verilen ipek kumaş parçası (III,365)
TTD	tanuḳ	çögen oyunida töpni tartil ġan yiptin ötküzüwetken ademge birilidiğan yipek parçisi ; hanlar seperge çiḳḳanda yaki bir yerge manġanda birilidiğan soġa , yolluk (III,499)
EN	tana	I-ip (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tana	cord (293)

29 DLT	tankrıkAn	613
D-K	täŋrikän<täŋri	"wise , pious man" (185)
BA	tengrigen	Tanrıya tapınan bilgin (III,389)
TTD	təŋrikən	Təŋrige ibadet kilidi ġan alim (III,530)
EN	teŋri	Taŋrı (401)
UTİL	teŋri	ḫüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

30 DLT	tanuK	191
D-K	tanuq<tanu-	"witness" (176)
BA	tanuk	şahit , tanık (I,380)
TTD	tanuḳ	tonuḳ , güva (I,494)
EN	tonuḳluḳ	tanıklık (419)
UTİL	tonumaḳ	1-özige tonuşluḳ kişi yaki nersini körünüşidin yaki melum belgisidin bilivalmaḳ 2-bilmek , oḳmaḳ (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

31 DLT	tanuKluK	251
D-K	tanuqluq<tanuq<tanu-	"witness" (176)
BA	tanukluk	şahitlik , tanıklık (I,503)
TTD	tanuḳluḳ	tonuḳluḳ , göwaliḳ (I,655)
EN	tonuḳluḳ	tanıklık (419)
UTİL	tonuġusiz	tonuġili bolmaydiġan , tonuvéliş mümkin bolmaydiġan (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

32 DLT	tapanlıG	201
D-K	tabanliγ<taban	"hoof (camel) (173)
BA	tabanlıg	tabanlı (I,499)
TTD	tapanlioɣ	"tabanlıġ tevi" tapanlıḳ tüge , paypaḳlıḳ tüge (I,649)
EN	tapan	1-taban (ayak tabanı) 2-ispit 3-ökçe (389)
UTİL	tapanliḳ	tapını bar , tapan ornıtıl ġan (II,6)
GJ	tapan	heel ; "töge tabanı" name of plant (294)

33 DLT	tapış	184
D-K	tapiš<tap	"mutual trust" (177)
BA	tapış	iki adam işlerini birbirine tapşırma , vekilleşme (I,367)
TTD	tapïx	tapilaş. İkki ademniŋ bir-birige iş tapşuruş , havale ḳilişi (I,475)
EN	tapilaş I	tenbih etme , uyarma , ikazda bulunma (389)
UTİL	tapilimaḳ	birer iş yaki birer mesiliniŋ hel ḳiliniş bïciriliş saḳlinişi ḳatarlıḳlarni bir kimge tapşurmaḳ ; çïkilimek (II,9)
GJ		bulunamadı

34 DLT	taplAG	160
D-K	taplaq<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	taplağ	bir şeye razı olmak (I,177)
TTD	taplaoɣ	raziliḳ (I,602)
EN		bulunamadı
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ		bulunamadı

35 DLT	tapuG	264-5
D-K	tapuɣ<tap-	"serve , worship (God)" (177)
BA	tapuğ	hizmet ;tapma; tapı (I,372) ; tapma ,T*engri tapugı* Tanrıya tapma (I,373)
TTD	tapuoɣ	ḫizmet , ḫizmet ḳilmaḳ (I,483) ;téviniş , taet-ibadet (I,483)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbïn-	to worship , to adore (298)

36 DLT	tapuGluG	264-5
D-K	tapuɣluɣ<tapuɣ<tap-	"serve ; worship (God) (177)
BA	tapuglug	*tapuglug er* eskiden beri hizmeti olan adam (I,495)
TTD	tapuoɣluoɣ	"tapuġluġ er" ḫizmetlik adem , ḫizmiti bar adem (I,645)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbin-	to worship , to adore (298)

37 DLT	tapzuG	311-2
D-K	tapzuɣ<tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tapzuğ	bilmece (I,462)
TTD	tapzuoŋ	tépişmaḳ (I,603)
EN	tépişmaḳ	1-bulmaca , bilmece 2-buluşmak (409)
UTİL	tépişmaḳ I	1-ḫelḳ égiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşinilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

38 DLT	tarcI	509
D-K	tärči<tär	"sweat" ; "wages" (186)
BA	terçi	ter (III,148) ; ücretle çalışan ırgat (I,417)
TTD	tər ; tərqi	ter (III,203) ; künlükçi , medikar (I,544)
EN	ter	ter (402)
UTİL	ter I	1-adem ve başḳa canlıḳlarniŋ térisi astidiki meḫsus bezler teripidin acritilġan suyuḳluḳ (II,125)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

39 DLT	targak	235
D-K	taryaq<tara-	"comb" (179)
BA	targak	tarak (I,467)
TTD	taroɟaḳ	taġaḳ (I,611)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarḳaḳ	1-ayrım-ayrım çéçilġan , bir-biridin yiraḳ ; biri uyerde biri bu yerde 2-ömleşmigen , çéçilaŋġu , uyuşmiġan (II 30)
GJ	taryaq	1-comb 2-shoulder-blade (295)

40 DLT	tarGıl	242
D-K	taryıl<tar-	"with white and black stripes ; speckled (animal) (178)
BA	targıl	attan başka her hayvan için alacalı (I,482)
TTD	taroɟïl	taġil (I,628)
EN	tarġil	çizgili , kaplansı. Targil at: çizgili renkli at (390)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

41 DLT	tarıG	187
D-K	tariγ<tari-	"cereal crops" ; "wheat" (179)
BA	tarığ	ekin , bu , genel bir addır. (I,373) ; bütün Türklerce *buğday* ; Oğuzlarca *darı* . Bu kullanış yanlıştır ; onlar buğdaya *aşlık* derler. (I,373)
TTD	tarïoɣ	aşlïḳ , bu danlïḳ ziraetleriŋ umumi isimi (I , 483) ; bu köpçilik Türk ḫalḳliri tilida "buġday" digen bolidi ; yalġuz Oğuzlar bu sözni *térïḳ* digen menide ḳollinidü. (I,483)
EN	térik	darı (térikçilik: ekincilik) ; darı (409)
UTİL	tarımaḳ I	tarġaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlıḳnıŋ çigikini yeşmek ; talmutal , danmudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tïrïγ~tïrïq~	tærïγ~tæjiγ millet (307)

42 DLT	tarıGcI	187
D-K	tariγči<tariγ<tari-	"cereal crops" , "wheat" (179)
BA	tarığcı	çiftçi , ekinci (III,242)
TTD	tarïoɣqï	dihan (III,333)
EN	térikçilik	ekincilik . çiftçilik (409)
UTİL	térikçiliḳ	1-ziraet tériş , perviş ḳiliş , yiġiş işliri ; déhḳançilik (II,425)
GJ	teri~teji-	to cultivate , to graw , to plant , to sow (306)

43 DLT	tarıGlAG	248
D-K	tariγlaγ<tariγ<tari-	"sown field" (179)
BA	tarıglag	tohum ekilecek yer ; tarla , ekerge (I,496)
TTD	tarioɣlaoɣ	térilġuluḳ , étiz , étizliḳ (I,646)
EN	térikçilik	ekincilik , çiftçilik (409)
UTİL	tiriḳliḳ II	térilġan , térip östürülgen (II,425)
GJ	terimaq	cultivation (307)

44 DLT	tarıGlıG	251
D-K	tariγliγ<tariγ<tari-	"granary" (179)
BA	tarıglıg	*tarıglıg yer* ekin bulunan yer , anbar (I,496)
TTD	tarïoɣlïoɣ	"tarıġlıġ yer" tériķlik yer , ékinzarlik , aşlik ambirimu şundak diyilidü (I,646)
EN	térikçilik	ekincilik , çiftçilik (409)
UTİL	tériķlik I	tériķ térilġan cay , tériķ köp ösken , tériķ basķan yer étiz (II,425)
GJ	terimaq	cultivation (307)

45 DLT	tarıGlıK	251
D-K	tariγliq<tariγ<tari-	"granary" (179)
BA	tarıglık	anbar (I,496)
TTD	tarïoɣlïķ	aşlik ambiri (I,654)
EN	térilmek	1- ekilmek 2- toplanmak (409)
UTİL	termek	birdin-birdin tütüp yiġmaķ , danilap yiġip toplimaķ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

46 DLT	tarılkAn ; tırılkAn	524
D-K	terilgän<teril-<ter-	"gather" (186)
BA	térilgen	*bu neng ol bir birge terilgen* bu , her zaman birbiri üzerine derilen , toplanan nesnedir (I,523) ; her zaman derilen , toplanan (I,521)
TTD	tərilgən	bu bir-birige tirkilidiġan nerse (I,679) ; toplinidiġan (I,676)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	térilme	bir-birlep térilip cem bolġan , yiġilġan (II,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

47 DLT	tarıtGAn	559
D-K	taritγan<tarit-<tari-	"till" (179)
BA	tarıtgan	*bu er ol telim tarıg tarıtgan* bu adam tohumu çok ektiren kimsedir (I,514)
TTD	tarïtoɣan	tiritidiġan (I,667)
EN	térim	ekim (409)
UTİL	tirimaķ	1-ziraetlerniŋ oruķini yerge çéçilip , kömmek (I,427)
GJ	teri-~teji-	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306)

48 DLT	tarkın	222
D-K	tergin<ter-	"stagnant" ; "gathered" (186)
BA	terkin	toplu olan , toplanmış olan her şey ; *terkin sü* toplanmış birikmiş asker ; terkin suw birikmiş su (I,443)
TTD	tərkin	terkin sü toplanġan koşun ; *turgun su* toḫtam su (I,576)
EN	termek	toplamak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiġmaḳ danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

49 DLT	tarlık	240
D-K	tärlik<tär	"saddle felt" (186)
BA	terlik	teri çekmek için eğerin veya planının altına konulan keçe (I,476)
TTD	tərliḳ	terlik , terni sumuruvéliş öçün toḳumniŋ astiġa sélinidiġan kiġiz (I,622)
EN	terlik	terli , terlemiş (403)
UTİL	terlik	at-uluġlarġa toḳulidiġan égerge ter ötküzmeslik , un ı asrapḳéliş üçün onıŋ astıġa sélinidiġan içmek , yopuḳçe (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

50 DLT	tarmAK	235
D-K	tarmaḳ<tarma-	"claw" (179)
BA	tarmak	yırtıcı hayvanların pençesi (I,467)
TTD	tarmaḳ	tarmaḳ. Yirtḳuç hayvan ve ḳuşlarıŋ çaŋgili (I,611)
EN	tarmaḳ	1-dal , şube , budak , kol 2-tırmak : tırnak (391)
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su ékinliri ve şu ḳatarlḳlarıŋ acrılıp çıḳḳan ḳismi ; böligi , şaḫçe 2-asasiy teşkilat yaki birleşmileriŋ bölekliri 3-pen-téhniga , maarip ve şu ḳatarliḳlariŋ birer sahesi (II,33)
GJ		bulunamadı

51 DLT	tarmut	227
D-K	tarmut<tarim<tar-	"ravines , streams (in mountains)" (179)
BA	tarmut	dağların tepeleri , dereleri (I,451)
TTD	tarmut	cira (I,589)
EN	tarmaḳ	dal , şube , budak , kol (391)
UTİL	taram	1-su tarilip aḳḳan cay , ékin (II,21)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

52 DLT	tartıG	232
D-K	tartiγ<tart-	"summons" (of king)" ; "girth (saddle)" (180)
BA	tartığ	bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması ; yük ipi , denk sargısı (I,462)
TTD	tartïoŋ	ḫaḳan çakiriġi ; tartiḳ , yüknin tartiġi (I,603)
EN	tartılmaḳ	1-gergin hale getirilmek , çekilmek 2-sürüklenmek 3-tartılmak , ölçüp biçilmek 4-cezalandırılmak , işe celbedilmek 5-öğütülmek , ufalanmak , 6-azalmak , kısalmak , çekilmek , gerilmek 7-sunmak , vermek ; 3-tartılmak , ölçüp biçilmek , kilosuna bakmak (391)
UTİL	tartımlıḳ ; tartmaḳ	kişniŋ dikḳatini özige celip ḳilidiġan ; yékimlik (II,27) ; 12-éġirliḳni ölçimek , çiŋlimaḳ (II,25)
GJ	tart-~ta.rt-~ta:t-~ta.t-	to draw , to pull , to subtract , to suck , to bend (296)

53 DLT	tartIn	219
D-K	tartin<tart-	"band , retinue ; provisions" ; 286 "be solicitous" (180)
BA	tartın	yiyecek , başḳa bir yerden getirilen zahire (I,435) ; *er oglınga tartındı* adam oğlunu özledi ona acındı. Göçebeler şehirden buğday götürseler yine böyle denir (II,240)
TTD	tartïn	sunulġan aş , başḳa öydin kirgen tamaḳ (I,567) ; tartışmaḳ , ḳisinmaḳ , tartmaḳ , toşimaḳ , tügünmek (II,348)
EN	tartuk	I-armaġan , hediye II-ödül , mükafat (392)
UTİL	tartuḳ	bir kimge inam , teḳdim ḳilinġan nerse ; hediye , sovġa (II,25)
GJ		bulunamadı

54 DLT	taşırKAn	260
D-K	taširqan<taşurġan <tašur-<taš-	"boggle-eyed" (180)
BA	taşırkan	*taşırkan közlüg* patlak gözlü , lokma gözlü (I,521)
TTD	taxirḳan	taşırḳan közlüg badraŋ közlük (I,675)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ ,éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

55 DLT	taşıtGAn	270
D-K	tašitγan<tašit-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşıtgan	taşıran (I,514)
TTD	taxïtoɣan	taştüridiġan (I,668)
EN	taşmaḳ	taşmak ,dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

56 DLT	taşıtGAn	561
D-K	tašitγan<tašut-<tašit-<tašu-	"convey , transport" (180)
BA	taşıtġan	taşıtan (I,514)
TTD	taxïtoɣan	toşutidiġan (I,668)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	toşumaḳ	1-bir orundin yene bir orun ġa yötkimek 2-oparmaḳ , yetküzmek (II,248)
GJ	taš-	to overflow (296)

57 DLT	taştIn	219
D-K	taštin<taš	"outside" (180)
BA	taştın	*er taştın bardı* adam dışarı gitti (I,435)
TTD	taxtin	*er taştin bardi* adem sirtġa ketti (I,567)
EN	taşki	dış , harici (393)
UTİL	taški	1-birer nersiniŋ sirtḳi terpidiki , sirtḳi terpide körüngen ; içkini ŋ eksi 2-içki işlarġa nisbeten sirtḳi , ḫariciy (II,47)
GJ	taš	out , outside (296)

58 DLT	taşUG	207
D-K	tašuγ<tašu-	"convey , transport" (180)
BA	taşuġ	taşınabilen mal , eşya ; menkul mal (I,411)
TTD	taxuoɣ	tuşaḳ , tuşuşḳa bolidiġan mal ve şuniŋga oḫşaş nersiler (I,536)
EN	toşuguçi	taşıyan , nakil eden ; bir yerden bir yere götüren (422)
UTİL	toşuḳ II	toşup yötkep kélin ġan nerse (II,248)
GJ	taš	out , outside (296)

59 DLT	taşık	194-5
D-K	täšük<täš-	"ruptured in the scrotum" (187)
BA	teşük	deşik , yarık (I,387)
TTD	təxük	töşük , yériḳ , sériḳ at yériği , çiḳuḳ (I,503)
EN	teşmek	delmek (405)
UTİL	teşmek	birer nersini oyup , çoḳup yaki başḳa bir ḫil yol bilen tröşük açmaḳ , töşük hasil ḳilmaḳ (II,150)
GJ	teš-~teṣ-~tɛš-~tiš-	to pierce , to perforate , to penetrate , to make hole in (307)

60 DLT	taşurGAn	270
D-K	tašuryan <tašur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşurgan	daima (tencereyi) taşıran (I,518)
TTD	taxuroɣan	taşturidiġan (I,672)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

61 DLT	tatGan	557-8
D-K	tatγan-<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatgan-	*er aşıg tatgandı* adam aşı tatlı buldu (adam yemekten tat aldı) (II,241)
TTD	tatoɣan-	tatliḳ hisaplimaḳ , lezzetlenmek (II,350)
EN	tatlik	tatlı (394)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezzeti yaḫşi ; temliḳ , mezziliḳ (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

62 DLT	tAtıG	557-8
D-K	tatıγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatığ	tat , dat , lezzet (I,408)
TTD	tatïoɣ	tatiḳ~tétiḳ , tatliḳ (I,530)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti , yaḫşi , temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

63 DLT	tatıGlıG	557-8
D-K	tatiγliγ<tatiγ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıglıg	*tatıglıg neng* tatlı nesne (I,495)
TTD	tatïoɣlïoɣ	"tatıġlıġ neŋ" tatlıḳ nerse (I,645)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatlıḳ	1- temi , lezziti yaḫşi temlik , mezzilik 2- lezzet , huzur béġişlaydiġan , şérin (II,10)
GJ	tatlïq~tatlïγ	palatable , delicious , sweet (of taste) (297)

64 DLT	tatırGA	245
D-K	tatirqa	"a white tanned skin" (181)
BA	tatırga	*tirşe* denilen serpilenmiş beyaz deri (I,489)
TTD	tatïrġa	aşlanġan aḳ tére (I,637)
EN	tatirik	sarı , solgun , benzi uçmuş (394)
UTİL	tatiraŋ	ḳétip ketken , ḳurġaḳ héç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

65 DLT	tatırlıG	247
D-K	tatirliγ<tatir	"steppe" (181)
BA	tatırlıg	*tatırlıg yer* toprağı düz olmakla beraber sert olan yer (I,494)
TTD	tatïrlïoɣ	"tatirliġ yer" tétir yer , tüz ve ḳattiḳ yer (I,643)
EN	takir	düz , dümdüz , çıplak (385)
UTİL	tatiraŋ	kétip ketken , ḳurġaḳ ; hiç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

66 DLT	taturGAn	557-8
D-K	taturγan<tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatırgan	daima (yemek) tattıran (I,515)
TTD	taturoɣan	tititidiġan (I,669)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezziti yaḫşi , temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

67 DLT	tawarlıG	248
D-K	tawarliγ<tawar	"merchandise , property" (181)
BA	tawarlığ	*tavarlıg er* mallı adam (I,495)
TTD	tavarlïğ	"tavarlıġ er" tavarlıḳ adem , méli bar adem (I,644)
EN	tavar<tava	2- ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tavar	1-almaşturuş üçün işlepçiḳirilġan , tégi bilen güllirinıŋ reŋgi oḫşaş bolġan yipek gezlime ;reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~ tava:r~tava~ tava.~tav'a	silk-stuff , cloth , goods (297)

68 DLT	tawarluK	251
D-K	tawarluq<tawar	"pantry" (182)
BA	tawarluk	mal konan yer , hazine (I,503)
TTD	tavarluḳ	mal koyulidigan cay , hezine (I,654)
EN	tavar<tava	II. ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tawar	1- almaşturuş üçün işlepçiḳirilġan emgek mehsülatı. 2- fabrikida toḳulġan , tégi bilen güllirinıŋ reŋgi oḫşaş bolġan yipek gezlime , reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~tava:r~ tava~tava.~tav'a	silk-stuff , cloth (297)

69 DLT	tawışGAn	256
D-K	tawišγan<täwiš< *täw-/taw-	"rabbit" ; 174 "calendar" (182)
BA	tawışgan	tavşan (I,513) ; tavşan yılı (I,346)
TTD	tavïxoŋan	toşḳan (I,666) ; toşḳan yili (I,450)
EN	tavuş	ses (394)
UTİL	tavuş	1- méhanikiliḳ tevrinişler neticiside hasil bolidi ġan dolḳunnıŋ aŋlaş sezgüsige tesir ḳilişi arḳisida peyda bolidiġan her ḫil avaz , sada 2- teleppuzda , sözniŋ en kiçik éléménti (II,95)
GJ	tawšqan~tåšqan~ tošqan~tašqan	hare (297)

70 DLT	tawrAK	236
D-K	tawraq<tawra-	"hasten" (182)
BA	tawrak	çabuk , acele ; kıvrak , çalışkan , çabukluk (I,468)
TTD	tavraḳ	téz , çapsan , çaḳḳan (I,612)
EN	tevretmek	sallanmak , titremek (406)
UTİL	tevretmek<tevrimek	bir yerde oyaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ		bulunamadı

71 DLT	tawuş~tavuş	185
D-K	taviš-~tawiš< *täw-/taw-	"sound and movement" (187)
BA	tawuş ; tavuş	his , duygu ve kımıldanma (I,367) ; duygu , kımıldanma (III,165)
TTD	tawux	his-duyğu , tiviş , şepe (I,476)
EN	tavuş	ses (394)
UTİL	tavuş	2-teleppuzda , söznin eŋ kiçik élémènti (II,95)
GJ	tavala~tawala-~tavla-	to shout , to clamour , to scream (297)

72 DLT	tayaK	518
D-K	tayaq<taya-	"staff" (183)
BA	tayak	dayak , dayangaç (III,166)
TTD	tayaḳ	tayaḳ , hasa (III,227)
EN	tayak	dayak (394)
UTİL	tayaḳ	1-dereḫ şéḫidin késilgen ḳaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

73 DLT	tayAnkU	610
D-K	tayaŋu<tayan-<taya-	"chamberlain" (182)
BA	tayanğu	mabeyinci , perdeci başı (III,380)
TTD	tayaŋu	tayanġu (III,380)
EN	tayanmak	dayanmak , yaslanmak (395)
UTİL	tayanç	1-yardemde , yar-yölekte bolidi ġan küç (II,98)
GJ		bulunamadı

74 DLT	tayGAn	521
D-K	tayγan	"hound (dog)" (183)
BA	taygan	tazı , av köpeği (III,174)
TTD	tayoɣan	tayġan (III,240)
EN	tayġan	av köpeği (395)
UTİL	tayġan	1-itni n bir ḫili béli inçike , paçiḳi uzun ve yügürük kélidü (II,99)
GJ		bulunamadı

75 DLT	tayıG	552
D-K	tayıγ<tay-	"slip" (182)
BA	tayığ	kaygın (III,165)
TTD	tayïoŋ	tiyik , taygaḳ (III,226)
EN	taymak	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-siliḳ , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

76 DLT	tayuK	517
D-K	tayuq<tay	"colt" (182)
BA	tayuk	*tayuk er* ince kibar genç adam (III,166)
TTD	tayuḳ	tuyġun , tuygun , zirek yigit (III,227)
EN	tuygak	uyanık , hassas (429)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

77 DLT	tazık	268
D-K	täzig<täz-	"flee" (188)
BA	tezik	halk arasında ürküntü , panik (I,387)
TTD	təzik	tézip ketmek ḫalḳ arisida yüz bergen téziş vehime (I,502)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

78 DLT	tazkAk	268
D-K	täzgäk<täz-	"flee" (188)
BA	tezgek	*tezgek er* işten ve işe benzer şeylerden kaçan çekingen adam (II,289)
TTD	təzgək	tezgek , ḳaçḳaḳ (II,422)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

79 DLT	tazkI	268
D-K	täzgi<täz-	"flee" (188)
BA	tezgi	düşman gelmesi yüzünden halk arasında olan ürküntü , panik (I,429)
TTD	təzgi	tezgi boldi helk arisida tiziş yüz berdi (I,559)
EN	tez	çabuk , hızlı (410)
UTİL	tiz	1-aridin köp vaḳit ötmey , ḳiṣḳa vaḳit içide (II,427)
GJ	taz	one afflicted with Favus , scald-head , pilgarlic (298)

80 DLT	tIḍIG	633
D-K	tiḍiγ<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhığ	bir şeyden alıkoyma , engel olma (I,373)
TTD	tïzïoɣ	tiyiḳ , bir iştin tiyiş , tosaş , men'i ḳiliş (I,483)
EN	tiyiş<tiymak	yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1- ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ 2- azap salmaḳ , aġrıtmaḳ (II,448)
GJ		bulunamadı

81 DLT	tıḍıGlıG	633
D-K	tiḍiyliγ<tiḍiγ<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhıglıg	*tıdhıglıg neng* kendisine varılması yasak olan nesme (I,496)
TTD	tïzïoɣlïoɣ	"tiziğliğ neŋ" tiyiḳlik nerse , yéniġa bériş çeklengen nerse (I,646)
EN	tiymaḳ II	yatıştırmak , yasak etmek , men etmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ 2-azap salmaḳ , aġrıtmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

82 DLT	tIḍIn	633
D-K	tiḍin<tiḍ-	"detain" (188)
BA	tıdhın	vakit bildiren bir kelime (613)
TTD	tïzïn	vakitni , bildüridiġan sözz (III,235)
EN	tézdin	yakında , hemen , birazdan , az sonra (410)
UTİL	tézdin	ḳiṣḳa vaḳit içide , derhal (II,429)
GJ		bulunamadı

83 DLT	tıdış	633
D-K	tiḍiš<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdış	engellik , engel oluş (I,407)
TTD	tïdïx	tiyiş , tosḳunluḳ , tosḳún boluş (I,530)
EN	tiyiş<tiymak II	yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

84 DLT	tıkan	202
D-K	tikän<tik-	"thorn" (189)
BA	tiken	diken (I,400)
TTD	tikən	tiken (I,521)
EN	tiken	diken (411)
UTİL	tiken	2-tikenlik ösümlüklerniŋ özi (II,470)
GJ	tikɛn	thistle , thorn (308)

85 DLT	tıkıklık	274
D-K	tikiglig<tikig<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikiğliğ	*tikiklig ton* dikilmiş elbise (I,509)
TTD	tikiklig	tikiklik (I,662)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarliḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

86 DLT	tıkım	200
D-K	tikim<tik-	"portion" (189)
BA	tikim	*bir tikim türmek* bir parça dürüm (I,396)
TTD	tęgim	tégim , parçe (I,515)
EN	tiḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tiḳmaḳ	2-bir nersiniŋ aġziġa , töşükige yene bir nersini keplep ḳoymaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert ; to fix (307)

87 DLT	tıkıt	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniyya (184)
BA	tégit ; tégin	*tégin* kelimesinin çoğul şekli (I,355) ; aslında köle anlamında iken sonra hakan oğullarına verilen ungun (IV,619)
TTD	taoqit	"tagin" sözinin köplük şekli (I , 461)
EN		bulunamadı
UTİL	tékin I	Şahzade , şah oğlı (II , 433)
GJ		bulunamadı

88 DLT	tıkmA	274
D-K	tikmä<tik-	"sew , sting ; plant ; set upright" (189)
BA	tikme	tikme neng dikilmiş nesne (I,433)
TTD	tikmə	tikme neng tikme nerse (I,564)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikilmek<tikmek	1-sançip , tikip orunlaştırmak , kadimak , ornatmak (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant , to sew up , to encamp (307)

89 DLT	tıkU	546
D-K	tik-<tikü	"slice(meat)" (189)
BA	tikü	parça (III,229)
TTD	tekü	tigim , parça (III,316)
EN	tikküçi	terzi (411)
UTİL	tikmek	3- yip-yiŋne ve maşina katarlikiar bilen tönep , tepçip bir-birige him cipsilaştırmak (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

90 DLT	tıkuc	180
D-K	tiküč<tik-	"pastry prick" (189)
BA	tiküç	ekmekçilerin ekmek üzerine nakış yapmak için kullandıkları nesne , kuş yeleği (I,358)
TTD	tüküq	çekküç (I,464)
EN	tikküçi	terzi (411)
UTİL	tikiç	reht , tére katarlıklardin tikilgen buyumlarni ŋ tikip ulanğan cayı (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

91 DLT	tılAk	563
D-K	tilek<tile-	"seek ; will or desire" (190)
BA	tilek	dilek (I,412)
TTD	tïlək	tilek (I,537)
EN	tilek	dilek (412)
UTİL	tilek	1-birer nerse , işni emelge aşuruş üçün ķilinġan arzu , intiliş , istek (II,486)
GJ	tilɛk	request , wish , prayer (308)

92 DLT	tılım	200
D-K	tilim<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tilim	dilim (I,397)
TTD	tïlïm	tilim (I,516)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilim	1-nersilerni uzun tiliştin yériştin hasil bol ġan bölek (I,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

93 DLT	tılkA	216
D-K	tilgä<til-	"slice , strip" (190)
BA	tilge	dilim , uzunlamasına kesilen her şey (I,429)
TTD	tilgə	bir tilge et bir tilim guş (I,559)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tiġamaķ>tilġimaķ	2-tilip pare-pare ķilmaķ titivetmek (II,490)
GJ	til-	to split (307)

94 DLT	tırAk	559
D-K	*tiräk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tirek	direk (I,412)
TTD	tɐrək	tirek (I,537)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaķ taşlaydiġan dereh (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

95 DLT	tıraklık	559
D-K	tiräklik<*tiräk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tireklik	direklik ağaç yetişen yer , kavaklık ; direklik (I,509)
TTD	tərəklik	tireklik , tirek ösken yer (I,661)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tireklik	térek bilen ḳaplanġan térek östürülgen 2-térek köp östürülgen cay (422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

96 DLT	tırAkU	225
D-K	tirägü	"support" (191)
BA	tiregü	direk , kendisine bir şey dayanılan ve kendisiyle bir şey durdurulan her nesne , direcen ve buna benzer şeyler (I,447)
TTD	tirəgü	tirek~tirgek (I,583)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

97 DLT	tırık	194
D-K	tirig<*tir-	"live" (191)
BA	tiriğ	diri , her hayvanın dirisi (I,386)
TTD	tirig	tirik , her ḳandaḳ hayvanniŋ tirigi (I,502)
EN	tirik	diri canlı (414)
UTİL	tirik	1-ölmiġen , yaşap turuvatḳan canlik (II,456)
GJ	tirik~tiik	allve (308)

98 DLT	tırılkAn	261
D-K	tirilgän<tiril-<tir-	"live" (191)
BA	tirilgen	*bu er ol edhü sawın tirilgen* bu , her zaman iyi ün ile yaşayan kimsedir (I,523)
TTD	tirilgən	yaḫşiligi bilen mahtilidi ġan adem (I,679)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirilmek	1-ḳaytidin can kirmek 2-huşiġa kelmek , heriket ḳilişḳa başlimaḳ (II,458)
GJ	tiril~teril-	1-to retum to life 2-*tiril~til-* to be dry , to dry (cow) (308)

99		
DLT	tirkAş	524
D-K	tergäš<ter-	"gather" (186)
BA	tirkeş	sıkıntı , kalabalık yüzünden yürümekte güçlük , toplanmak (I,460)
TTD	tirkəx	ķista-ķistaŋçilik , ķisitaŋçiliktin maŋalmay ķéliş (I,600)
EN	tirkeş	takma , bağlama , ekleme (414)
UTİL	tirkeşmek	1-t*irkimek* pélinin ömlük dericisi 2-ķarşılık körsetmek , ķarşilaşmaķ , élişmaķ 3-pütün küci ve tirişçanlikini ika salmaķ , tirişmaķ 4-aççıklişip ķalmaķ , zıtlaşmaķ , ķarşılışıp ķalmaķ 5-keynige dacimaķ , maŋmay turuvalmaķ (II,451)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

100		
DLT	tırnAk	240
D-K	ternek<ter-	"gather" (186)
BA	térnek	dernek , işlerini konuşmak için ulusun yoplandığı yer (I,479)
TTD	tərnək	dernek (I,622)
EN		bulunamadı
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yığmaķ , danılap yigip toplimaķ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

101		
DLT	tışak	195
D-K	tišäk<tišä-<tiš	"sheep in third year" (191)
BA	tişek	şişek , iki yaşını bitirerek üçüne basmış koyun (I,387)
TTD	tixək	ikki çişlik ķoy (I,503)
EN	çiş	Diş (83)
UTİL	çiş	1- adem ve yukiri dericilik hayvanlarniŋ ozukluķ çaynaş ve nersilerni çişleş üçün hizmet ķilidigan orgini (II,758)
GJ	tiš	1- tooth , plugh-share (308)

102		
DLT	tıtızlık	183
D-K	titizlik<titiz	"bitter" (192)
BA	titizlik	kekrelik (helilenin tadı gibi) (I,506)
TTD	titizlik	ķirtaķlik , ķaŋsiķlik hélilini ŋ temidek tem (I,659)
EN	tétimaķ	tatmak (410)
UTİL	titimaķ	1-biraz yep-içip teminiŋ ķandaķlikini körüp baķmaķ 2-melum tem bilinmek , hés ķilinmaķ (II,416)
GJ	tatï-~tætï-	to taste (297)

103 DLT	tızık	194
D-K	tizig<tiz-	"row" (192)
BA	tiziğ	saf , sıra , dizi (I,387)
TTD	tizik	tiziķ , ķatar (I,502)
EN	tizik	I-dizili , bağ (415)
UTİL	tiziķ	1-biriniŋ keynidin biri orunlaşturul ġan , tizilġan (II,463)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

104 DLT	tızım	268
D-K	tizim<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizim	dizi , sıra (I,396)
TTD	tizim	tizim , tiziķ (I,515)
EN	tizim	liste (415)
UTİL	tizim	adem ve şey'ileriŋ ismi , miķdari ve olariŋ munasivetlik terepliri ķurmuķur , retlik , tizilġan yazma melumat , cedvel (II,463)
GJ	tiz-~tez-~tɛz	to arrange , to arrange in raws (309)

105 DLT	tızmA	218
D-K	tizmä<tiz	"waistband ; mouth (of a bag)" (192)
BA	tizme	şalvarın uçkurluğu , torbanın bağı ve buna benzer nesnedir (I,433)
TTD	tizmə	iştanbaġ , torva ve şuniŋa oḫşaş nersileriŋ aġzini yiġip bağlaş üçün yiptin toķulġan boguç (I,563)
EN	tizma	sıra , dizi (416)
UTİL	tizma	yanmuyan tizilġan (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

106 DLT	tubıK	494
D-K	top<topiq	"meat-bone" ; "ball" (195)
BA	topık	*topık süŋgük* topuk kemiğinden yapılan yemek , paça; çevgende vurulan top , topaç (I,380)
TTD	topïķ ; top	topiķ səŋük koynun topuķ söŋigidin kilinidi ġan ġiza ;topuķ , çevgen bilen örüp oynaydi ġan topķ top (I,492)
EN	topuķ	ayak bileği ; top (420)
UTİL	topuķ	2-özara tekdim ķilip oynaş üçün , alahide teyyarlanġan topķ süŋiki (II,224)
GJ	top	1-ball (311)

107 DLT	tubulGAn	259
D-K	topulγan<topul-	"mountain swallow"; "it bores through mountain peaks" (195)
BA	tupulgan	kök tupulgan , bir kuş adı ; bu er ol çerig tupulgan bu savaş sıralarını yarıp yırtan kişidir (I,519)
TTD	topuloɣan	kök topuloɣan bir ḳuşniŋ eyti ; busidi ġan , yirip otidiġan (I,674)
EN	topılan	I-ayaklanma , isyan 2-karışıklık (420)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

108 DLT	tubun	201
D-K	topun<top	"knob of a corn-stalk" (195)
BA	tübün	yemekte bulunan çörçöp parçaları ; buğday kesmiği (I,400)
TTD	tüpün	aşniŋ tüvi , ḳazan tüvi (I,520)
EN	topan	başak kalıntısı (420)
UTİL	tüplimek	1-buġday , şal ḳatarlıḳ ziraetler yiltiziniŋ tereḳḳiy ḳilişiġa egişip asasiy ġoliniŋ yénidin ḳoşumçe ġol şaḫlarni , çiḳarmaḳ (II,379)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lower part , root (317)

109 DLT	tuburGAn	257
D-K	topurGan	"which raises dust (ground)" (195)
BA	topurgan	ayak basıldığında tozıyan yumuşak toprak (I,516)
TTD	topuroɣan	topurġan yer topilaŋ yer (I,670)
EN	topa-tozan basmak	tozlanmak (420)
UTİL	topa	dust , earth , sand , soil , loess (311)
GJ	topilik	1-topisi ḳélin köp , topa basḳan , topa tuzup turidi ġan (II,225)

110 DLT	tUdaş	205
D-K	tüdäš<tü	"of all kinds" (203)
BA	tüdeş	birbirine benzeyen , aynı cinsten olan nesneler (I,406)
TTD	tüdəx	türdaş nerse (I,529)
EN		bulunamadı
UTİL	türdaşliḳ	türi , ḫili cehettiki oḫşaşliḳ , bir ḫilliḳ (II,383)
GJ		bulunamadı

111 DLT	tuḍurGAn	355
D-K	toḍuryan<toḍyur-<toγ-<toḍ-<to-	"give one's fill , disgust" (193)
BA	todhurgan	doyuran (aç kimseyi) (I,517)
TTD	toẓuroɣan	toyduridiġan (I,671)
EN	toydurmaḳ	doyurmak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

112 DLT	tuGAKlıK	251
D-K	tuγaqliq<*tuγaq <tuγ<tu-	"strainer" (198)
BA	tugaklık	süzgeç yapılacak ağaç (I,503)
TTD	tuoɣaḳlīḳ	tiḳinliḳ , iwriḳniŋ aġzini béḳitidiġan tikin yasaş üçün tayyarlanġan yaġaç (I,655)
EN	tagaḳ	1-tarak 2-sırt yüzgeci 3-kürek kemiği (384)
UTİL	toġraḳ	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ 2-ġülça şehirige ḳaraşlıḳ bir yézıniŋ nami (II,252)
GJ	toγraq	poplar , balsam-poplar (309)

113 DLT	tuGraG ; tuGzaG	232
D-K	tuγraγ~tuγzaγ	"horse given by king for a parade or campaign ; "royal seal" (199)
BA	tugzağ ; tugrağ	dönüşte geri alınmak üzere savaş zamanında askerin binmesi için hakan tarafından verilen at ; tuğra , hakanın mührü , buyrultusu (I,462)
TTD	tuoɣzaoɣ; tuoɣraoɣ	örüş vaḳtida ḫakan teripidin eskerlerge bérilip örüş tügigende ḳayturuvélinidiġan at; ḫaḳanniŋ mührı , ḫan yarliği (I,603)
EN	tuġ	bayrak , tuğ (425)
UTİL	tuġ	1-bayraḳ , elem 2-toprak béşidiki ḫadilarġa ésilġan ḳotaznıŋ ḳuyruḳliri ve aḳ vizil sérik latilar. (II,335)
GJ	tuγ	2- flag (315)

114 DLT	tuGsuG	233
D-K	tuɣsuɣ<tuɣ-	"east" (199)
BA	togsug	*kün togsug* doğu , şark (I,463)
TTD	tooɟsuoɟ	"kün tuġsuġ" künçiķiş , şerķ (I,604)
EN	tugma	doğma (425)
UTİL	tuġma	1-kişi tuġulġandila özide mevcut bolġan , tebiiy 2-kiçik çéġidila şu nersini bilip bolġan toġulġandın başlap şu işķa adetlengen 3-yalıŋaç , kiyim-kéçeksiz (II,338)
GJ	tuɣuš	delivery , birth (315)

115 DLT	tukak	409
D-K	tügäk<tüg-	"wooden ring tied to end of rope to fasten load" (203)
BA	tükek	halķa , yük yükletirken yükü sıkıştırmak için kullanılan ve ipe takılmış bulunan ağaç halķa (II,287)
TTD	tügək	toķunaķ , ağamçinin uçiğa bağlinip , artiķni (yükni) çiķtidiğan bağaç halķa (II,418)
EN	tügnek	tomurcuk (botanik) (430)
UTİL	tügmek	1-urap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	toχmaq	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

116 DLT	tukAl	563
D-K	tükäl<tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tükel	tamam ,tüm (I,412)
TTD	tügel	tügel , toluķ bütün bolġan nersimu (I,537)
EN	tügel	dolu , tam , hep (429)
UTİL	tügel	1-toluķ , yéterlik 2-pütünley , tamamen , hemen (II,399)
GJ	tükel-	to run out (320)

117 DLT	tuKImaK	522
D-K	toqimaq<toqi-	"fuller's mallet" (195)
BA	tokımak	tokmak , çamaşır tokmağı (III,177)
TTD	toķimaķ	toķmaķ , kirçini n toķmiği (III,244)
EN	tak-tuk	takır , takır takır (386)
UTİL	toķiçaķ I	toķaç şeklide yésisi ve yumilaķ bolġan (II,265)
GJ	toχmaq	club , mallet , untraslated (310)

118 DLT	tıKış	185
D-K	toqiš<toqi-	"war" (195) ; 320 toqiš (195)
BA	tokış	cenk , savaş (I,367) ; kişi adı (I,368)
TTD	toḳïx	toḳunuş , örüş , çeŋ (I,476) ; 320 toqiš , adem ismi (I,477)
EN		bulunamadı
UTİL	toḳunuş	1-ikki terep bir-biri bilen doḳuruşuş , duç kélip bir-birige uruluş (II,264)
GJ	toχmaqlaš-	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

119 DLT	tuKluK	167
D-K	toqluq<toq	"satiated" ; "bald (man) ; hornless (animal)" (193)
BA	tokluk	tokluk ; insanın başı saçsız , hayvanın başı boynuzsuz olması (I,469)
TTD	toḳluḳ	toḳluḳ , bayaşatliḳ ; ademnin aypaŋligi , hayvanniŋ muŋguzsizligi (I,613)
EN	tokçilik ; tokal	tokluk ; boynuzsuz (417)
UTİL	toḳ ; tuḳal I	1-aş-tamaḳḳa toyġan , aç emes 2-yéterlik , toluḳ 3-paravan , bayaşat 4-ḫatircem , ġemsiz , pütün 5-méġizi , dan éliş yéterlik , toluk , ala emes 6-ḳéniḳ , koyuḳ (II,255) ; muŋuzsiz (II,256)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

120 DLT	tukmA	218
D-K	tügmä	"button" (204)
BA	tügme	düğme (I,433)
TTD	tügmə	tügme (I,563)
EN	tügme	düğme (430)
UTİL	tügme	1-kiyimniŋ yaḳi , peş ve yançuḳlirini étiş üçün ḳadilidiġan köpinçe yumilaḳ kélidiġan nerse topçe (II,400)
GJ		bulunamadı

121 DLT	tuksIn	219
D-K	tügsin<tüg-	"title of a subject in third rank from the king" ; type of square knot (204)
BA	tüksin ; tügsin	halktan olup handan üç kat aşağı bulunan kişi (I,437); dört köşeli düğümlenen bir çeşit düğüm (I,436)
TTD	tüksin ; tügsin	addi ḫalḳtin bolup ḫandin öç derice tüven menseptiki kişi (I,569) ; töt bürçeklik ḳilip tögülidiġan birḫil tügüç (I,568)
EN	tügüç	düğüm (430)
UTİL	tügüm	1-nersilerniŋ bir kétim tügüşke bolidi ġan yaki bir kétim tükülken ḳismi (II,404)
GJ	túge ; túg-	under ; to tie to (318)

122 DLT	tuKuc	180
D-K	toqač<toq<*to-	"flat bread" (193)
BA	tokuç	çörek (I,358)
TTD	toḳuq	toḳaç. Bu söz "toḳ ér " "toḳ adem" digen ibaridiki "toḳ" sözidin yasalġan (I,464)
EN	tokaç	Francala , çörek (417)
UTİL	tokaç	1- boldurulġan hémirdin girde çoŋlukida ḳilip , çekküç çékip , pişürülġan birḫil nan (II,256)
GJ	toqač	a kind of bread prepared with fat in the dough (312)

123 DLT	tukukluk	273
D-K	töküglüg<töküg<tök-	"pour" (197)
BA	töküglüğ	*tökügliig tarıg* dökülmüş buğday (I,509)
TTD	teküklüg	töküklüg tarıg töküklük buğday (I,6629
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , éḳitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

124 DLT	tukulkAn	261
D-K	tügülgän<tügül-<tüg-	"who wrinkles his brow" "tie or knot" (203)
BA	tügülgen	*bu er ol tutçı kaşı közi tügülgen* bu , her zaman kaşı gözü döğülen , can sıkıntısından kaşı gözü çatılı kişidir ; bu yip ol tügülgen bu her zaman döğülen iptir (I,524)
TTD	tügülgən	bu hemişe kapiği türülüple yüridiğan adem ; bu tögülüvalidiğan yip (I,679)
EN	tügülmek	düğülmek , büzülmek , yuvarlaklanmak (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek ; 3-çetlirini katlap , purup kiymini içige almak (401)
GJ	tök-~tög- ; tögül-	to shed , to pour out , to throw out (314) ; 1-to run out 2-*tögül-~túgúl* to roll up , to coil (313)

125 DLT	tukun	525
D-K	tögün<tög-	"crush" (197)
BA	tügün	düğün (I,400)
TTD	tügün	düğün (I,521)
EN	tökün	toy-tökün ; düğün ve bayram (423)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

126 DLT	tuKuşGAn	562
D-K	toqušγan<toqiš-<toqi-	"knock (door) ; strike (slave)" (195)
BA	tokuşgan	*ol er yawlak tokuşgan* o , adam yavuz çarpışan , kavgacı , cenk ateşini kızıştıran kimsedir (I,519)
TTD	tokuxoqan	yavlak tokuxoqan o , yaman sokuşkak , cidelçi adem (I,673)
EN	tokuş	I-örme (418)
UTİL	tokaç	2-kiçik tokaç şeklide yaki töt bürçek şeklide kilinğan (II,256)
GJ	toqmaq	1-mallet (312)

127 DLT	tulak	563
D-K	tüläk<tülä-<tü	"lose winter coat" (203)
BA	tülek	dört ayaklı hayvanların tüylerini attıkları sıra (I,387) ; *tülek yılkı* tüleyen , kış tüyünü döken hayvan (I,412)
TTD	tülək	hayvanlar töleydi ġan vaḳit (I,503) ; tülek , tülidi ġanmal (I,537)
EN	tülimek	tüy atmak , tüy dökmek (430)
UTİL	tülek	ḳuşlarniŋ tük , pey taşlaş ve almaşturuş (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (small birds only) (318)

128 DLT	tulGAG	410
D-K	tolγaγ<tolγa-	"hardship" ; "earring" (194)
BA	tolgağ	sıkıntı ; kadın küpesi (II,288)
TTD	toloɣaoɣ	tolġaḳ , capa ; söke , halḳa , ḳulaḳḳa taḳilidiġan söke (II,420)
EN	tolğaḳ ; tolgaş	doğum sancısı ; çevirme , döndürme (418)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

129 DLT	tulGuG	410
D-K	tolquq<tol-<to-	"inflated (wineskin)" (193)
BA	tulkuk	tuluk , ürülmüş , şişirilmiş (II,289)
TTD	tulḳuḳ	püdelgen tulum (II,421)
EN	tulum	I-tulum (426)
UTİL	tulum	1-ḳursaḳni yarmay soyġan ḳala , ḳoy , öçke ḳatarliḳlariŋ térisi (II,343)
GJ		bulunamadı

130 DLT	tulU	548
D-K	tolu<tol-	"be full" (193)
BA	tolu	*tolu idhiş* dolu kap (III,232)
TTD	tolu	toluḳ , tolġan , liḳ (193)
EN	toluḳ	dolu , tam , tüm (418)
UTİL	toluḳ	1-tolġan , baş orun ḳalmiġan (II,278)
GJ	tol-	to fill , to be full (310)

131 DLT	tulun	202
D-K	tolun<tol-	"full moon" (193)
BA	tolun	aym on dördü , dolun (I,402)
TTD	tolun	tolun , on dört künlük ay (I,522)
EN	tolun	dolun , dolu *tolun ay* dolun ay (418)
UTİL	tolun ay	tolup , yumılaḳlışıp , ruşen görüngen ay (II,282)
GJ	tolun~tulun	full , full moon (311)

132 DLT	tumAGU	225
D-K	tumaɣu	"a cold" (199)
BA	tumagu	nezle , ingi , dumağı (I,447)
TTD	tumaoɣu	tumu , zükam (I,583)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tumaḳlik	1-tumiḳi bar , tumaḳ kiygen 2-tumaḳ tikişke bolidi ġan , tumaḳḳa bap (II,345)
GJ	tumaq	fur cap , cap , leather-cap (315)

133 DLT	tuman	202
D-K	tümen	"much or many" ; "million" (204)
BA	tümen ; tümen miŋğ	çok ; bin kere bin , bir milyon (I,402)
TTD	tümən ; tümen	tümen , köp , türgün (I,522) ; tümen , yeni bir milyon (I,523)
EN	tümen-türlük ; tümen	çoḳ çeşitli ; tümen (430)
UTİL	tümen	1-on min 2-nahayiti köp , nurġun (II,407)
GJ	túmen	1-ten thousend (318)

134 DLT	tumlıG	233
D-K	tumliɣ<tum	" cold" (199)
BA	tumlıg	tumlu , soğuk , soğuk olan şey (I,463)
TTD	tumlïoɣ	soġaḳ (I,604)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

135 DLT	tumrum	243
D-K	tomrum<tomur-	"cut rounded (wood)" ; "bleed(nose)" (194)
BA	tomrum	*tomrum yıgaç* pabuççuların üzerinde sahtıyan ve göl gibi şeylerikestikleri ağaç kütük , ağaç tomruğu (I,485)
TTD	tomrum	"tomrum yigaç" mozdizlarni ŋ iş gündisi ve şuniŋga ḏşaş toġrisiġa késilgen yaġaç günda (I,631)
EN	tom	kalın , tırkaz (419)
UTİL	tom I	1-toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ(yaġaç ,arġamça , yip ḳatarlik boylam nersiler heḳḳide) 2-kélin 3- çoŋ katta (II,283)
GJ		bulunamadı

136 DLT	tUnak	205
D-K	tünäk<tünä-<tün	"prison" (204)
BA	tünek	hapishane , zindan (I,408)
TTD	tünək	ḳamaḳẖane , zindan (I,531)
EN	tünek	geceye mahsus ; gecenin geçirileceği yer (430)
UTİL	tünek	4-ḳamaḳẖane , zindan (II,409)
GJ		bulunamadı

137 DLT	tunArık	245
D-K	tünärig<tünär-<tünä-	"grave" (204)
BA	tünerik	*tünerik yer* karanlık yer.Mezara da "tünerik" denir (I,488)
TTD	tünərik	"tünerik yer" ḳaraŋġu yer. gornimu deydü (I ,635)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tün	1-aẖşamdin taŋ atḳuçe bolġan vaḳit , kéçe 2-zulmet , cahalet ; ḳaraŋġu (II,408)
GJ	tún	night (318)

138 DLT	tunkluk	611
D-K	tünlük	"smokehole or window" (205)
BA	tünğlük	baca , pencere (III,383)
TTD	tünlük	tünlük (III,523)
EN	tünlük	çatı penceresi , keçe çadırının tepesini kapatan keçe (431)
UTİL	tünlük	kün nuri çüşüş ve hava almaşturuş üçün , öyniŋ törüsidin éçilġan töşük (II-406)
GJ	toŋluk~toŋnuk	a höle in the roof for the admission of light , skylight (311)

139 DLT	tuprAK	235
D-K	topraq<topra-	"earth or soil" (195)
BA	toprak	toprak (I,467)
TTD	toprąk	toprak , topa (I,611)
EN	toprak<topa	toprak , toz (420)
UTİL	tuprąk	1-külaş , hedeş , çéçiş neticiside , çéçil ġan halette kelgen yer ḳatlimi , topa 2-yer şarınıŋ östidiki ösümlük öseleydi ġan ḳatlimi 4-yurt zémin (II,299-300)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

140 DLT	tupunluG	201
D-K	topunluγ<topun<top	"knob of a corn-stalk" (195)
BA	tubunlug	*topunlug tarıg* kesmikli buğday (I,499)
TTD	topunluoŋ	"topunluġ tariġ" topanlıḳ buġday topini bar buġday (I,649)
EN	topan	Başak kalıntısı (420)
UTİL	topan I	buğday , şal ,térik ḳatarlik ziraetleriniŋ ḫamanda déni ayrivélinġandin kéyin ḳélip ḳalġan ġol , yopurmaḳliriniŋ topidek bolup ketken uvaḳliri (II,220)
GJ	top	1-ball 2-piece (311)

141 DLT	turkAk	410
D-K	türgäk<tür-	"bundle" (205)
BA	türgek	boḫça (II,289)
TTD	türgək	türgek , boḫça , boġcima (II,421)
EN	türge	harmanda ve kar küremede kullanılan büyük kürek (431)
UTİL	türüm	1-türülüp , yiġilip ḳatlaş bolup ketmek (II,388)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (a spindle) (318)

142 DLT	turkmAn	622-5
D-K	Türkmän	"they are the Oyuz" (243)
BA	Türkmen	bunlar Oğuzlardır (III,412)
TTD	Türkmən	Türkmen , bular oġuzlardur. (III,564)
EN	Türkmen	Türkmen (431)
UTİL	Türkmen	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (III,383)
GJ	Túrk	Turk , illiterate person (318)

143 DLT	turKuG	232
D-K	turqıγ<turuq-<tur-	"shame" (200)
BA	turkuğ	haya , utanma (I,462)
TTD	turķuoŋ	tartiniş , iza tartiniş (I,603)
EN	turķ	sima , suret , şekil , hal , durum (427)
UTİL	turķ (turķi)	1-taşķi ķiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

144 DLT	turKun	221
D-K	turqun<turuq-<tur-	"still (water)" (200)
BA	turkun	durgun (I,440)
TTD	turķun	turgun (I,573)
EN	turġun	yerli ; eskiden oturan *turgun su* akmayan su (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ķalġan , orunlaşķan , makanlaşķan 2-özgermes , muķim , turaķlik 3-heriket ķilmaydiġan toḫtap ķalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

145 DLT	turkun	222
D-K	törkün	"gathering-place of clan ; parents house" (198)
BA	türkün	oymakların , hısımların toplandığı yer ; ana baba evi (I,441)
TTD	terkün	törkün , örük-oymak azaliriniŋ yaki örük-toķķanlarniŋ toplinidiġan yiri (I,575)
EN	turġunluķ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ķalġan , orunlaşķan , makanlaşķan 2-özgermes , muķim , turaķlik 3-heriket ķilmaydiġan toḫtap ķalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

146 DLT	turluk	240
D-K	türlüg	"sorts , types" (205)
BA	türlüg	türlü , bir şeyin çeşitleri (I,476)
TTD	türlüg	türlük (I,622)
EN	türlük	türlü (431)
UTİL	türlük	1- melum tur , tarmaķ ḫilġa ige bolġan 2- bir-birige oḫşimaydiġan her ḫil ḫilmuḫil (II , 385)
GJ	túrlúk	different (319)

147 DLT	turmAk	240
D-K	türmäk<tür-	"rolled bread" (205)
BA	türmek	kadınbudu denilen yemek (I,477)
TTD	türmək	türmel (I,622)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak , buram buram çıkarmak (431)
UTİL	türmek	1- oralğan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túrtɛklɛ-	to roll (319)

148 DLT	turtıkul	625
D-K	törtgil<tört	"square" (198)
BA	törtgül	*törtgül ew* dört köşeli ev (III,417)
TTD	tərtgül	tot çasa , tot burçek (III,569)
EN	tört	dört (424)
UTİL	türtek	2- sanaķ sanlar bilen kélip , törteklengen nersilerniŋ mikdarini bildüridü (II,381)
GJ	tört~tö:t~tö.t ~töt~tö:~tö.	four (314)

149 DLT	turuG	187
D-K	turiγ<tur-	"mountain stronghold" (200)
BA	turuğ	dağlarda sığınılacak yer (I,373)
TTD	turuoɣ	turaķ , tura , taġ tura (I,483)
EN		bulunamadı
UTİL	tura II	1-melum égizliktiki etrapı ķorşilip müdapie ķilinğan ve turuş , hayat keçürüş üçün teyyarlan ġan cay 2-égiz boy , ķamet (II,317)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stand , to stay , to abide (316)

150 DLT	turuGlAG	266-7
D-K	turuqlaq<turiγ<tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turuglag	*turuglag yer* durulacak yer (I,496)
TTD	turuoɣlaoɣ	"turuġlaġ yer" turalġu yer , turidiğan yer (I,646)
EN	turuġluķ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turaķlıķ	1-özgermeydiğan , muķim 2-melum turaķlarğa ige bolğan , turaķlarğa bölüngen (II,319)
GJ	tur-~tu.~tu-	to stay , to stand (316)

151 DLT	turuK	524
D-K	turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (201)
BA	turuk	her şeyin arığı , zayıf (I,380)
TTD	turuḳ	oruḳ , her nersiniŋ oruğı (I,492)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳlıḳ (II,323)
GJ		bulunamadı

152 DLT	turuKluK	251
D-K	turuqluq<turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (200)
BA	turukluk	durgunluk , cılızlık (I,503)
TTD	turuḳluḳ	oruḳluḳ , acizliḳ (I,654)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳlıḳ (II,323)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay *toruγ at* bay (312)

153 DLT	turur	296
D-K	turur<tur-	"as verbal auxiliary" (200)
BA	turur	dır ; mazisi ve mastarı olmayan bir fiil (I,6) ; dır , mazisi ve mastarı olmayan bir müstakbel fiildir
TTD	turur	bu gelgüsi zaman péili bolup , onıŋ ötġen zaman ve mester şekli adette işlitilmeydi ve dur ; tur digen manini bildüridü (I,7) ; tur~dur (III,251)
EN	turmaK	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	ayiġiġa tayinip tik ḫalette bolmaḳ (II,324)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

154 DLT	turuşGAn	266-7
D-K	turušγan<turuš-<tur-	"stand up , rise (mist)" (200)
BA	turuşgan	daima (herkese) karşı koyan (I,518)
TTD	turuxoɣan	teŋ turuşidiġan , zitlişidiġan (I,673)
EN	turmaḳ	kalkmak *turup almak* ısrar etmek (427)
UTİL	turmaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	turuš-	to stand together (316)

155 DLT	tuşAG	207
D-K	tušaγ<*tuša-<tuš	"shackle , hobble (201)"
BA	tuşağ	köstek , at ayağına vurulan bukağı (I,411)
TTD	tuxaoɣ	tuşak~çuşek at çüşigi (I,536)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , eşek , katarlik ülağlarniŋ ayiğini çetip koyuş üçün yasalğan sayman çéder (II,720)
GJ	tüş-~túş-	to alight , to descend , to dismount , to go down (320)

156 DLT	tuşAGU	224
D-K	tušaγu<tuša-<tuš	"shackle , hobble" (201)
BA	tuşagu	köstek (I,446)
TTD	tuşaoɣu	at tuşagu boldı atnı çüşeş vakti bolmak (I,582)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , eşek , katarlik olağlarniŋ ayiğini çetip koyuş üçün yasalğan sayman , çéder (II,720)
GJ	tüš~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

157 DLT	tuşak	561
D-K	töşek<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşek	döşek (I,387)
TTD	təxək	töşek , orun , körpe (I,503)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ğan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-túš-	to alight , to descend (320)

158 DLT	tuşaklık	561
D-K	töšeklig,lik< töşek<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşeklik	döşeklik , döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan (I,509)
TTD	təxəklik	töşeklik (I,662)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ğan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall (320)

159 DLT	tuşluk	240
D-K	tüšlük<tüš	"siesta time" (204)
BA	tüşlük	*tüşlük ödhi* dinlenmek için yolcuların gece yarısından sonraki konak vakitleri (I,477)
TTD	tüxlük	"tüşlük özi" çüşkün vakti (I,622)
EN	çüşlük	öğlen , öğle zamanına ait . Çüşlük dem aliş: öğlen dinlenme zamanı (89)
UTİL	çüşlük	çüşte ait , çüşge teelluk (II,722)
GJ	tüš	1-t.~čüš: dream 2-noon , midday ; tüš væʁtidæ: noon ot noon (320)

160 DLT	tuşuk	195
D-K	tüšük<tüš-	"sluggard" (206)
BA	tüşük	işten güçten kalan , haylaz , düşkün (I,387)
TTD	tüxük	çüşkün , horun lamzelle (I,503)
EN	çüşkün	kederli , mahzun , hüzünlü , üzüntülü , düşünceli (89)
UTİL	çüşkün	ruhiy keypiyati töven , ümidsiz , meyus , ġemkin (II,722)
GJ		bulunamadı

161 DLT	tutAşI~tutşı	213
D-K	tutaši~tutši~tutči <tutuš-<tut-	"adjoining" (202)
BA	tutaşı ~ tutşı	yakın komşu , her zaman (I,423)
TTD	tutxï	tutaş , yandaş , hoşna (I,552)
EN	tutaş ; tutaşmak	yekpare , bütün , hep , kesintisiz ; bitişik olmak (428)
UTİL	tutaş	2-yanmuyan caylaşkan , yandaş (II,300)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join , to take together (317)

162 DLT	tutGaK	235
D-K	tutyaq<tut-	"raiding party" (202)
BA	tutgak	geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük (I,467)
TTD	tutoqak	til tutkuçi (I,611)
EN	tutmak	tutmak (428)
UTİL	tutkak	pat-pat tutidiġan tutuş adetke aylanġan (II,303)
GJ	tutyun	prisoner (317)

163 DLT	716	220
D-K	tutγun<tut-	"captive" (202)
BA	tutgun	tutgun , yakalanan esir , tutsak (I,438)
TTD	tutoɣun	tutkun , esir (I,570)
EN	tutkun	tutsak , esir (428)
UTİL	tutḳun	1-tutulġan , ḳamalġan , öz erkidin , iḫtiyarlikidin mehrum ḳilinġan (II,305)
GJ	tut-	to seize , to grasp , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

164 DLT	tutsuk	239
D-K	tütsüg<tut-	"quarrelsome" (202)
BA	tütsük	kinci (I,476)
TTD	tütsük	"tütsükkişi" adavet tutdı ġan kişi (I,624)
EN	tütküşlimek	birbirine saldırmak , kışkırtmak , tahrik etmek (432)
UTİL	tütek	3- zulmet , ġezep , vehimini bildiridiġan alamet ; körünüş (II,379)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join (317)

165 DLT	tutuG	187
D-K	tutuγ<tut-	" demonic possession" (202)
BA	tutuğ	rehin , dutu ; efsun , büyü tutması (I,373)
TTD	tutuoɣ	tutuḳ , gore , rene; tutḳaḳlik (I,483)
EN	tutmak	tutmak , alıkoymak ; tutmak , ahı tutmak (428)
UTİL	tutuḳ I	2-éniḳ emes , mücmel 3-ḫuşallıḳ alametliri bilinmeydi ġan ; ġemkin (II,311)
GJ		bulunamadı

166 DLT	tutuGluG	187
D-K	tutuγluγ<tutuγ<tut-	"demonic possession" (202)
BA	tutuglug	*tutuglug yer* tekin olmayan yer , cin çarpan yer (I,496)
TTD	tutuoɣluoɣ	"tutuġluġ yer" cinlik yer , cin bar yer , ötken kişilerge cin çaplişidiġan yer (I,645)
EN	tutuḳ	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	2-éniḳ emes , mücmel 3-ḫuşallıḳ alametliri bilinmeydi ġan ; ġemkin (II,311)
GJ		bulunamadı

167 DLT	tutuK	191
D-K	tutuq<tut-	"gelding , eunuch" (202)
BA	tutuk	enenmiş , iğdiş edilmiş ; erkek adlarındandır (I,380)
TTD	tutuḳ	piçivétilgen , aḫta ; tutuḳ , erler ismi (I,492)
EN	tutuḳ	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	éniḳ körünüp turmaydi ġan , uçuḳ emes (II,311)
GJ	tutuγ<tut-	t. ber- to permit to be caught (317)

168 DLT	tutuK-	407
D-K	tatiq-<tat-	"rust" (181)
BA	tutuk-	paslanmak , kılıç tutuktı kılıç paslandı (II,116)
TTD	totuḳ-	tatlaşmaḳ~datlaşmaḳ *ḳiliç datlaşti* ḳiliçni dat basti (II,161)
EN	tutuḳ	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	1- éniḳ körünüp turmaydi ġan , uçuḳ emes (II , 311)
GJ	tat	2-rust (297)

169 DLT	tutun	201-2
D-K	tütün<tüt-	"smoke" (206)
BA	tütün	duman (I,400)
TTD	tütün	tütün , is (I,520)
EN	tütün	duman , aile , ocak (I,432)
UTİL	tütün	1-maddilar köygende hava ġa acrilip çḳidiġan uşşaḳ zerriçilerdin ibaret bolġan ġazsiman cisimlar yiġindisi , is (II,380)
GJ	tútún	smoke (319)

170 DLT	tutuncu	339
D-K	tutunču<tutun-<tut-	"be eclipsed (sun:moon)" (202)
BA	tutunçu	*tutunçu ogul* evlatlığa alınmış çocuk (III,375)
TTD	tutunqu	asranda , asranda oġul (III,512)
EN	tutmak	tutmak (428)
UTİL	tutunmaḳ	2- kirişmek , birer işni ḳilişḳa başlimaḳ (II,312)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp (316)

171 DLT	tutuş	184
D-K	tutuš~ tutuš-<tut-	"quarrel" (202)
BA	tutuş	erkek adlarındandır ; çıkışma , çekişme (I,367)
TTD	tutux	tutuş , erler isimi ; kayiş , ḳattiḳ gep ḳiliş (I,476)
EN	tutuş	tutut , tutma (429)
UTİL	tutuş	"tutmaḳ" pélinin yene bir ḫil isimdişi (II,310)
GJ	tutuš-	to hold each other (317)

172 DLT	tuyaGlIG	523
D-K	tuyaγliγ<tuyaγ	"hoof (horse)" (203)
BA	tuyağlığ	*tuyaglıg yılkı* tırnaklı hayvan (III,178)
TTD	tuyaoɣlïoɣ	tuyaglıg (III,245)
EN	tuyaḳ	1-toynak ; hayvanın tırnağı (429)
UTİL	tuyaḳlik	tuyaġi bar , tuyaḳḳa ige (II,350)
GJ		bulunamadı

173 DLT	tuyın	519
D-K	tuyin<tu-	"stingy" (198)
BA	tuyın	pinti ; sıkıntılı (III,169)
TTD	tuyïn	bihil , pihsik (III,231)
EN	toyduruvetmek	bıktırmak , usandırmak (422)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

174 DLT	tuyuK	518
D-K	tuyuq<tu-	"overcast (day) ; locked (door)" (198)
BA	tuyuk	tuyuk , tutuk , *tuyuk kişi* canı sıkılmış kişi (III,166) ; tuyuk kapug kapalı kapı ; *tuyuk kün* sisli , puslu gün (III,167)
TTD	tuyuḳ	tutuḳ adem , ġamḳin adem ; *tuyuk kün* tumanlik ve bulutluk kün (III,228)
EN	tuyuk	çıkmaz (429)
UTİL	tuyuḳ I	aḫiri yoḳ , aḫirini tapḳili bolmaydiġan (II,351)
GJ		bulunamadı

175 DLT	tuzGU	213
D-K	tuzγu	"a gift of food" (203)
BA	tuzgu	yoldan geçen hısımlara veya tanıdıklara arma ġan olarak çıkarılan yemek (I,424)
TTD	tuzoqu	yolġa çiḳḳan toḳḳan yaki tonuşlarġa yolluḳ öçün birilidiġan yimeklik (I,553)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ḳatarliḳ kündilik turmuşta istémal ḳilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

176 DLT	tuzıtGAn	496
D-K	tozityan<tozit-<toz	"dust" (196)
BA	tozıtgan	çok tozutan (I,514)
TTD	toziṭoqan	tozutidiġan (I,667)
EN	tozutmaḳ	II-tozutmak , toz çıkarmak (423)
UTİL	tozumaḳ	1-tozandek her yanġa çéçilmaḳ uçmaḳ , tökülüp çüşmek 2-uçup çaŋ-tozanġa aylanmaḳ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

177 DLT	tuzluK	235
D-K	tuzluq<tuz	"salt" (203)
BA	tuzluk	tuzluk (I,467)
TTD	tuzluḳ	tuzluḳ , tuz ḳaçisi (I,611)
EN	tuzluk	tuzlu (429)
UTİL	tuzluḳ	éritilġen tuzı saḳlaydiġan çoŋ , ḳaça , idiş (II,334)
GJ	tuzluq	salt , salty (317)

178 DLT	tuzUn	209
D-K	tüzün<tüz	"forebearing" (206)
BA	tüzün	yumuşak huylu adam , halim (I,414)
TTD	tüzün	tüzütlük , mülayim , yuvaş adem (I,540)
EN		bulunamadı
UTİL	tüz	4-oçuḳ-yoruḳ ; başḳilarġa yamanliḳ ḳilmaydiġan , haramzadilikni bilmeydiġan , aḳ köŋül (II,388)
GJ		bulunamadı

8.2.2. Türemiş Fiiller

Yapı bölümünün başında türemiş sözcüklerin tanımı yapılmıştı. Ortak sözcükler içinden yapısal inceleme sonucunda tespit edilen türemiş fiiller aşağıya yazılmıştır.

DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ve YUT'da bulunan ortak sözcüklerin % 48'i türemiş fiildir. Aşağıya türemiş fiillerin taranan sözlüklerdeki karşılıkları öncelikle DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş , daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynakları arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş , Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

tabanla-/tapanla- ; tağık-/tağik- ; tağla-/dağla- ; tağlat->tağlat- ; taktur-/taktur- ; talkıl-/talkil- ; talkilan-/talkïlan- ; taltur-/talmak ; tamçur-/tamçur- ; tamış-/tamiş- ; tamıt-/tamét- ; tamtur-/tammak ; tamtur-/tamtur- ; tamur-/tammak ; tamuz-/tammak ; tanış-/taniş- ; tankıl->tanjil- ; tantur-/tantur- ; tanu->tanu- ; tanuş-/tonuşmak ; tanut-/tanut- ; tapçur-/tapçur- ; taplat-/taplat- ; tapri-/tapré- ; tapul-/tapul- ; tapuz-/tapuz- ; tara-/tara- ; taral-/taral- ; tarık-/tarık- ; tarıl-/téril- ; tarımsın-/tarımsın- ; tarmaklan-/tarmaklanmak ; tarmat-/tarmat- ; tarmutlan-/tarmutlan- ; tarut-/tarut- ; tasğa-/tasğa- ; tasğat-/tasğat- ; taşık-/taşık- ; taşıt-/taşit- ; taşlat-/taşlat- ; taşur-/taşur- ; tatgan-/tatgan- ; tatiğlan-/taték ; tatil-/tatil- ; tati-/taté- ; tatit-/tatit- ; tatur-/tatur- ; tavran-/tevrenmek ; tawğaçlan-/tawğaçlan- ; taya-/taya-; tayan-/tayanmak ; tayiş-/taymak ; tayit-/taymak ; taytur->taytur- ; tazar-/tazar- ; tebreş->tebreş- ;

tefçit-/tepçitmek ; tegiş-/tégiş- ; tegiş-/tégiş- ; tegür-/tégür- ; tekiş-/tégişmek ; telge-/télgé- ; telgen-/talkan ; telin-/talan ; teliş-/téliş- ; teliş/tilmak ; telmir-/telmürmek ; teltür-/téltür- ; tenkle->teŋle- ; tepil-/tépilmek ; tepiş-/tépişmek ; tepre-/tébré- ; tepret-/tevrimek ; tepzet-~tepset-/tépzét-~tépsét- ; teril-/téril- ; teriş-/tériş- ; terit-/térit- ; terlen-/terlimek ; terlet-/terletmek ; tersin-/térsin- ; teşil-/téşil- ; tevçi-/tevçi- ; tevşin-/tévşin- ; tezekle-/tezeklimek ; tezgin-/tézgin- ; tezin-/tézin- ; teziş->teziş- ; tığra->tığra- ; tığraş->tığraş- ; tığrat-/tığrat- ; tigret-/tigrét- ; tikil-/tikilmek ; tıkıl-/tıkılmak ; tikiş-/tikiş-; tıkış-/tıkış- ; tıkıt-/tıkmak ; tiklin-/tiklin ; tıkmak/tıkmak ; tiktür-/tiktür- ; tildür-/tildür- ; tileş-/tileş- ; tilet-/tilimek ; tilik-/tilimek ; tiliş-/tiliş- ; tilkülen->tilkülen- ; tiltür-/tilmak ; timli-/tumukaş ; tinçi->tinçi- ; tindur-/tindurmak ; tiŋle-/tiŋle- ; tinglat-/tiŋlimak ; tiren-/tirenmek ; tiriş-/tirişmak ; tiril-/tiril- ; tişe/çiş ; tişel-/çiş ; tişet-/çişlimek ; tişlat-/çişletmek ; tişle-/çişletmek ; tişlen-/tişlen- ; titil-/titmak ; titiş-/titiş- ; titür->titür- ; tizil-/tizilmak ; tiziş-/tizmak ; tizlet-/tizlimak ; tizlin-/tizmak ; tizil-/tizil- ; tizin-/tizin- ; tiziş-/tiyiş ; tizlin-/titildimak ; toğ-/toğ- ; toğral->toğral- ; toğran-/toğrimak ; toğrat-/toğrat- ; toğru-/toğru- ; toğur-/tuğmak ; tokuş-/tokmak ; tokı-/toki- ; tokıt-/tokit- ; tokul->tokul- ; tolğa->tolğa- ; tolğan-/tolğanmak ; toltur-/toltur- ; tomur-/tomur- ; tonat-/tonluk ; toprat-/töb ; toşğur->toşğur- ; totuk-/tutuk ; tozut-/tozutmak ; toz-/toz- ; tozğur-/tozğur- ; tozur->tozur- ; töklün-/tökülmek ; töktür-/tökmek ; töküş-/töküş- ; tölet->tület- ; tön-/tön- ; törkünlen->törkünlen- ; töşe->töşe- ; töşel-/töşek ; töşen-/töşek ; töşet-/töşek ; töşlet-/töş ; tuğrağlan-/tuğrağlan- ; tulkuklan-/tulum ; tumlit-/tumukimak ; tumluğlan-/tumukimak ; turkin-/turğun ; turuk-/turuğluk ; turuklan-/turuğluk ; turul-/turmak ; turuş-/turuş- ; tuşan-/çüşmek ; tuşlan-/çüşlimek ; tuşur-/çüşürmek ; tuttur-/tuttur- ; tutul-/tutul- ; tutuş-/tutuş- ; tutuz-/tutkuzmak ; tuşla->tuşla- ; tuşlat-/çuşluk ; tuzğulan-/tuz taam ; tuzlan-/tuzlimak ; tuzlat-/tuzlimak ; tüplen->tüplen- ; tüglün-/tüglenmek ; tüglüş-/tügmek ; tügül-/tügül- ; tügün-/tügmek ; tügüş-/tügmek ; tüket-/tügetmek ; tüküş->tügüş- ; tület-/tülletmek ; tüner-/tün ; tünet-/tünetmek ; tünkül->tüŋül-; tüŋit-/tüŋit- ; tüplen-/tüp ; tüplet-/tüplük ; tüpür-/tupan ; türçi-/türçi- ; türkeklen-/türgeklen- ; türkünlen-/turgunluk ; türlün-/türmek ; türmeklen-/türmeklimek ; türül-/türül- ; türüş-/türmek türüt-/törelmek ; tüşe->tüşe- ; tüşlen-/çüşlimek ; tüşür-/çüşürmek ; tütet->tütet-;

tütür-/tutuşmaḳ ; tütüş-/tutmaḳ ; tüzer-/tüzlenmek ; tüzger-/tüzger-; tüzlün-/tüzlenmek ; tüzül-/tüzmek ; tüzüş-/tüzüş- ;

8.2.2.1. İsimden Fiil Yapım Ekleriyle Kurulan Sözcükler

+a- , e-	tuz+a- , tiş+e- , tün+e- , tikir+e->tikre- , tepiz+e->tepze- , töl+e-
+a n-	tat-i-ġ+a-n-
+(a , e)r-	taz+ar- , tüz+er- , toz-ar- ,
+(a , e)ş-	tüz+eş- , teŋ+eş-
+çi-	tin+çi- , tev+çi , tür+çi-
+der-	töŋ+der-
+ġa-	tol+ġa- ; tas+ġa-
+ger-	teŋ+ger- ; tuz-u-g+ar->tüz+ger-
+(i , u , u)-	tat+i- ; toḳ+ı-
+(i , u , ü)n-	tar+un- , tari-msi+n- , top+un , töşe-n- , töşe-l-
+(i , u , ü)ḳ-	tar+iḳ- , taş+ik-

+(i , u , ü)l-	tank+ıl- , tünk+ül-
+ir-	telim+ir->telmir-
+(i , u , ü)t-	tum+li+t- , tar-im+ut>tarmut
+ila-	tink+ila-
+l(a , e)-	taban+la- , taŋ+la- , tenk+le- , teŋ+le- , toŋa+la- , turķ+la- , Türk+le- , tuġ+la- , tü+le- , tüp+le- , ter+le- , taz+la- , tuz+la- , tiz+le- , taş+la- , tuş+la- , tuş+la- , taġ+la- , taġ+la-t- , töpü+le- , toķu+la- , tiki+le- , tikü+le- , talu+la- , tam-u+la- , tübüt+le- , tarus+la- , tav-uş+la- , tutuķ+la- , turuķ+la- , tajik+le- , teş-üķ+le- , tur-um+la- , tar-im+la- , taban+la- , tawgaç+la- , tamġaķ+la- , tamġa+la- , tiş+le- , tezek+le-
+l(a , e)n-	terŋük+len- , tay-uķ+lan- , taya-ķ+lan- , tilkü+len- , tar-maķ+lan- , tür-mek+len- , törkün+len- , tati-ġ+lan- , tar-mut+lan- , tum+liġ+lan- , tilkü+len- , türkek+len- , tuġ+ra-ġ+lan- , tal-ki+lan- ,
+r(a , e)-	tiġ+ra-
+sa-	tati-ġ+sa- , tur-uġ+sa-

8.2.2.2. Fiilden Fiil Yapım Ekleriyle Kurulan Sözcükler

-a/e-	tar-a- , töş-e-
-asla-	tar-asla-
-çur-	tam-çur-
-ç(i , u , ü)ķ-	tu-n-çuķ-
-g(a , e)-	tel-ge-
-g(i , u , ü)n-	tez-gin-
-g(a , e)ş-	ter-géş-
-ġ(i , u , ü)r-	to-y-ġur- , tur-ġur- , taz-ġir- , toz-ġir- , to-ş-ġur- , tuş-ġur- , taş-ġur- , tal-ġir- , tam-ġir- , tüp+gér- , tir-gür- , to-ẓ-ġur-
-(i , u , ü)ķ-	taġ-iķ- , tan-u-uķ , tur-uķ- , tat-ik- , til-iķ- , tile-k , tire-k
-(i , u , ü)l-	tap-ul- , tut-ul- , tati-l- , tit-il- , tiẓ-il- , tar-il- , tara-l- , tur-ul- , tir-il- , ter-il- , tür-ül- , tüz-ül , tiz-il- , teş-il- , tiş+e-l- , taķ-el- , tik-il- , tök-ül- , toġra-l- , toķı-l- , toķ-ul- , teg-il- , tiķ-il- , tüŋ-ül- , taŋ-il- , tanu-l- , tin-il- , tart-ıl- , türt-ül- , tet-ür-ül->tetrül- , toġra -l- , tal-ķ-il- , tarma-l- , tep-il- , tüke-l- , tüg-ül- , tal-ķ-il-

-(i , u , ü)n- taŋ-in- , teŋ+le-n- , taya-n- , tap-in- , tep-in- , teg-in- , tur-un- , tür-ün- , tire-n- , ter-in- , tiz-in- , tiz-in- , tev-in- , toḳi-n- , tıḳ-ın- , tik-il-in->tiklin- , türt-ün- , tepre-n- , til-in- , tübüt+le-n- , tut-un- , tet-in- , toz-un- , tara-n- , tari-n- , tal-pi-n- , to-l-ḳuḳ+la-n- , telge-n- , tur-uḳ-in->turḳin- , tolġa-n- , toġra-n- , tavra-n- , ters+in- , tev-iş+in->tevşin- , tüp+le-n- , tiz-il-in- , tiş+le-n- , tüş-le-n- , ter+le-n- , tür-ül-ün- , tüz-ül-ün- , tuz+la-n- , tiz-il-in- , tuş-la-n- , tik-il-in- , tur-uḳ+la-n- , tel-in- , tür-gek+le-n- , tiz-in- , tawġaç+la-n- , tüg-ül-ün- , tök-ül-ün , tez-in- , tüg-me+le-n- , tuş-a-n-

-(i , u , ü)r- teŋ-ür- , tati-r- , tüpi-r , taş-u-r- , tuş-ur- , tüş-ür- , toġ-ur- , teg-ür- , tam-ur- , tün+e-r- , tati-r- , tur-uş- , tire-ş- , to-z-ur-

-(i , u , ü)ş- tal-pi-ş- , tam-iş- , tan-ış- , taŋ+la-ş- , tarma-ş- , tart-iş- , tüŋ-üş- , töŋ-üş- , teŋ+le-ş- , tut-uş- , tiŋla-ş-, tav-iş- , tay-iş- , tek-iş- , tep-re-ş- , tep-iz-+e-ş->tepzeş- , türt-üş- , tik+re-ş- , topra-ş- , tap+la-ş- , tüp+le-ş- , tik-il-iş->tikliş- , toġ-ur-uş->toġruş- , tiġra-ş->tiġraş- , toġra-ş- , tomur-uş->tomruş- , tapri-ş- , tatur-uş->tatruş , tüt-üş- , tit-iş- , tep-iş- , tut-uş- , ter-iş- , tiz-iş- , toḳi-ş- , tik-iş- , teg-iş- , tel-iş- , til-iş- , tik-iş- , tile-ş- , tam-iş- , tanu-ş- , tan-iş- , tiz-iş- , tüg-üş- , tüg-ül-üş->tüglüş- , tök-üş- , tez-iş- , til-e-ş- titre-ş- , tolġa-ş- , tep-re-ş-

-(i , u , ü)t- taġ+la-t- , tam-ıt- , taŋ-ıt- , tan-u-t- , taŋ+la-t- , tarma-t- , taş+la-t- , tat-ı-t- , teg+iş-üt->tegşüt- , töŋ-üt- , tati-t- , tüt-et- , tar+u-t- , törü-t- , tüt-e-t- , ter-it- , toz-it- , taş+ı-t- , tiş-e-t- , toḳ+i-t- , tüt-e-t- , tüke-t- , tile-t- , tiḳ-it- , töl+e-t-, tün+e-t- , ton+a-t- , tay-it- , teŋ-it- , tevçi-t- , tepre-t- , topra-t- , toġra-t- , tiġ-ra-t- , tik+re-t- , tepiz+e-t- , taġa -t- , tap+la-t- , tüp+le-t- , ter+le-t- , tuz+la-t- , tiz+le-t- , töş+le-t- , tuş+la-t- , tiş+le-t- , tiŋla-t- , tez-it- , töşe-t-

-(i , u , ü)z- taŋ-iz- , tut-uz- , tam-uz- , tap-uz-

-l(a , e)ş- tök-leş-

-pir- tal-pir-

-r(a , e)- tıġ-ra- , tep-re-

-r(i , u , ü)- tap-ri-

-suḳ- tuy-suḳ- , tut-suḳ-

-şur- tap-şur-

-t ; d (i , u , ü)r- taḳ-tur- , tam-tur- , tan-tur- teŋ-tür- , tay-tur- , tuy-tur- , te-tür- , tu-n-tur- , tuġ-tur- , tik-tür- , tal-tur- , tök-tür- , tut-tur- , tiḳ-tür- , tol-tur- , til-tür- , tel-tür- , tüt-tür- , tin-dür- , til-dür-

-u- tan-u- , tar-u- , toġ-ur-u->toġru-

-y- to-y-

-z to-z

1 DLT	tabAlA-	586
D-K	tapala-<tapa	"reproach , take pleasure in another's misfortune" (177)
BA	tabala-	*ol anı tabaladı* o, onu kınadı , ayıpladı (III,322)
TTD	tapala-	tavalamaḳ~tapa ḳilmaḳ , tapa-tene ḳilmaḳ (III,439)
EN	tapa	serzeniş , başa kakma , tekdir (389)
UTİL	tav II	ḳiziḳlıḳ , ḫarareť (II,91)
GJ	tapala-	to nag , to coution (294)

2 DLT	tabanlA-	201
D-K	tabanla-<taban	"hoof (camel)" (173)
BA	tabanla-	*tevey tabanladı* deveye ayağıyla vurdu (III,342)
TTD	tapanla-	tapanlimaḳ , tapan bilen tepmek (III,467)
EN	tapan	1-taban (ayak tabanı) (389)
UTİL	tapan	1-put astiniŋ arḳa ḳismi (II,4)
GJ	tapan	heel (294)

3 DLT	tabcur-	354
D-K	tapšur-<tapčur-<tapiš-<tap-	"give over , entrust" (177)
BA	tapçur-	*men ogulni anasınga tapçurdum* ben çocuğu anasına tapşırdım , çocuğu ayırdım (II,175)
TTD	tapqur-	tapçurmaḳ~tapşurmaḳ (II,248)
EN	tapşurmaḳ	teslim etmek , vermek , emanet etmek , sunmak , havale etmek (389)
UTİL	tapşurmaḳ	1-birer nersini şeḫsiyiniŋ yaki kolléktipniŋ ḳoliġa , iḫtiyariġa ötküzüp bermek (II,7)
GJ	tap~tæp-	to find , to discover , to detect , to get , to provide , to invent , to gain , to gather , to understand (294)

4 DLT	tabıl-	265
D-K	täpil-<täp-	"kick" (185)
BA	tepil-	*tepildi yer* yer tepildi (II,119)
TTD	təpil-	tipilmek (II,165)
EN	tépilmek	tepilmek (409)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp~tep-	to kick (303)

5 DLT	tabın-	264-5
D-K	tapin-<tap-	"serve ; worship (God)" (177)
BA	tap-	*kul Tengrige tapdı k*ul Allah'a taptı (II,3)
TTD	tapïn-	tivinmek , buysunmaḳ , hizmet ḳilmaḳ (II,197)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbin-	to worship , to adore (298)

6 DLT	tabın-	265
D-K	täpin-<täp-	"kick" (185)
BA	tepin-	*er atın tepindi* adam atını tepti (II,140)
TTD	təpin-	divitmek (II,197)
EN	tépinmek	yere ayaklarını vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp~tep-	to kick (303)

7 DLT	tabış-	265
D-K	täpiš-<täp-	"kick" (185)
BA	tepiş-	*ol mening birle tepişdi* o, benimle tepişti (II,87)
TTD	təpix-	tipişmek , püt tipişmek (II,116)
EN	tépişmek	tepişmek (409)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp~tep-	to kick (303)

8 DLT	tablaş-	160
D-K	taplaš-<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	tepleş-	*olar bu ışıg kamug tapleşdiler* onlar bu işte hepsi razı oldular (II,206)
TTD	taplax-	razı boluşmaḳ , halaşmaḳ (II,295)
EN	tapilaş I	tenbih etmek , uyarmak , ikazda bulunmak (389)
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ	tap~tæp-	to find , to discover , to detect , to get , to provide , to invent , to gain , to gather , to understand (294)

9 DLT	tablat-	160
D-K	taplat-<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	taplat-	*men anı işka taplattım* ben onu işe razı ettim (II,341)
TTD	taplat-	önatmaḳ , razi ḳılmaḳ (II,500)
EN	tapmaḳ	Bulmak uniŋ köŋlini taptim onun gönlünü aldım (389)
UTİL	tapilimaḳ	birer iş yaki birer mesiliniŋ hel ḳilinişi , béçirilişi , saḳlinişi ḳatarliḳlarni bir kimge tapşurmaḳ çékilimek (II,9)
GJ		bulunamadı

10 DLT	tabrA-	566
D-K	täprä-	"move" (186)
BA	tepre-	*tepredi neng* nesne tepredi , kımıldadı , hareket etti (III,277)
TTD	təbrə-	tevrimek , midirlimek (III,378)
EN	tépirlimaḳ>tipirlimaḳ	çırpınmak , çabalamak (414)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ-~tebrɛ- ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

11 DLT	tabrI-	566
D-K	tapri-	"leap (camel)" (178)
BA	tapru-	*tewi taprıdı* deve sıçradı , hopladı (III,277)
TTD	taprï-	lokuldimaḳ , sekrimek (III,378)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ-~tebrɛ- ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

12 DLT	tabran-	566
D-K	täpränˆ<täprä-	"move" (186)
BA	tepren-	*teprendi neng* nesne teprendi (II,240)
TTD	təbrən-	tevrenmek (II,348)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tevrenmek<tevrimek	1-bir yerde o yaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ	tep-	to kick (303)

13 DLT	tabraş-	566
D-K	täpräšˆ<täprä-	"move" (186)
BA	tepreş-	*kişi kamug tepreşdi* bütün halk tepreşti , kaynaştı (II,204)
TTD	təbrəx-	tevreşmek (II,292)
EN	tépilmek	tepilmek (409)
UTİL	tepmek	2-birer nersini heriketlendürüş üçün , put bilen dessimek (II,113)
GJ	tɛbrɛ-~tebrɛ- ~töbrɛ-	to tremble , to shake , to move (301)

14 DLT	tabraş-	566
D-K	tapriš-<tapri-	"leap" (178)
BA	tapraş-	*tewey kamug tapraşdı* develer bütün sıçraştı (II,217)
TTD	taprax-	loḳuldaşmaḳ , sekreşmek (II,313)
EN	tépinmek	yere ayaklarını vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepmek	birer nersini heriketlendürüş üçün , püt bilen desimek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

15 DLT	tabrat-	566
D-K	täprät-<täprä-	"move" (186)
BA	tepret-	*er teweseysin tepretti* adam devesini sıçrattı ; ol tepretti nengni o , bir şeyi tepretti , kımıldattı (II,329)
TTD	təprət-	loḳuldatmaḳ , sekretmek (II,483) ; tewretmek , itilmek (II,482)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tevrimek	2-silkinmek , titrimek (II,209)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

16 DLT	tabsat-~tabzat	183
D-K	täpsät-~täpzät- <täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepset-; tepzet	*ol meni tepsetti* o , beni haset ettirdi (II,336)
TTD	təpsət-; təpzət-	heset ḳildurmaḳ (II,491)
EN	teprikçilik	ayrılıkçılık (409)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

17 DLT	tabul-	265
D-K	tapil-<tap-	"find" (177)
BA	tapul-	*tabuldı neŋ* nesne bulundu. (II-119)
TTD	tapul-	tipilmek (II-166)
EN	tépilmaḳ	bulunmak (409)
UTİL	tapşurmaḳ	1-birer nersini şeḫsiyniŋ yaki kolléktipniŋ ḳoliga , iḫtiyariġa ötküzüp bermek (II,7)
GJ	tapïl-~tæpïl ~tapæl-	to be found (294)

18 DLT	tabuz-	311
D-K	tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tabuz-	ol manga söz tabuzdı o , ban bilmece söyledi (II,86)
TTD	tapuz-	tapguzmaḳ (II,114)
EN	tépişmaḳ	1-bulmaca , bilmece (409)
UTİL	tépişmaḳ I	1- ḫelḳ éǧiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşünilişi ḳiyin bolǧan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma<tæpïšmaq	riddle (294)

19 DLT	tabzA-	183
D-K	täpsä-~täpzä-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepze- ; tepse-	*ol anı tepzedi* o , ona haset etti , çekemedi (III,283)
TTD	təpzə- ; təpsə-	körelmimek , heset kilmek (III,385-8)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmaḳ (402)
UTİL	tepse tevrimes	her ḳandaḳ zörür işlarǧimu aldirimaydiǧan , biǧam , biperva (II,113)
GJ	tɛp~tep-	to kick (303)

20 DLT	tabzaş-	183
D-K	täpzäš-<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tepzeş-	*olar kamug bu ışka tebzeşdiler* onların hepsi bu işe hasetleştiler (I,206)
TTD	təpzəx-	heset ḳilişmek (II,294)
EN	tépinmeḳ	ayaklarını yere vurmak ; tepinmek (409)
UTİL	tepkilik	tepkisi bar , tepke arnitilǧan (II,113)
GJ	tɛp~tep-	to kick (303)

21 DLT	tafcıt-	565
D-K	täwčit-<täwči-	"sew loosely" (188)
BA	tefçit-	*ol tonın tefçitti* o, elbisesini sıkıca geçmeli bir halde diktirdi (II,329)
TTD	təfqit-	tepçütmek , tepçütüp tiḳtürmek (II,482)
EN	tepçimek	teyellemek (401)
UTİL	tepçitmek<tepçimek II	tikiçlerni ziç ve bir-birige ulap tikmek (II,111)
GJ		bulunamadı

22 DLT	taGıK-	511
D-K	tayiq-<tay	"mountain" (174)
BA	tagık-	*eçkü tagıktı* keçi dağa çıktı , yozlaştı (II,117)
TTD	taoɣiḳ-	tağlaşmaḳ (II,162)
EN	tag	I-dağ (384)
UTİL	tağ	1-yerüstiniŋ tekşilikke , döŋlükke nisbeten téḫimu kötürülgen égiz ḳismi (II,54)
GJ	tay~ta.y	mountain (290)

23 DLT	taGlA-	511
D-K	day (<tayla-)	"brand" (97)
BA	tağla-	*ol atın tağladı* o, atını dağladı (III,294)
TTD	taoɣla-	dağlimaḳ , tamġilimaḳ , tamġa basmaḳ (III,402)
EN	dağlimaḳ	kızdırmak , yakmak , dağlamak (92)
UTİL	dağlamaḳ>dağlimaḳ I	ḳiziḳ nersilerni tegküzüp , bésip köydürmek (II,20)
GJ	dayla~da:yla-	to stain , to put a sign on , to brand , to tattoo (79)

24 DLT	taGlat-	511
D-K	day (<tayla-)	"brand" (97)
BA	taglat-	*ol atın tağlattı* o, atını dağlattı (II,344)
TTD	taoɣlat-	dağlatmaḳ , dağmalatmaḳ , tamġilatmaḳ (II,503)
EN	daglimaḳ	kızdırmak , yakmak , dağlamak (92)
UTİL	dağlimaḳ I	ḳiziḳ nersilerni tegküzüp , bésip köydürmek (II,20)
GJ	dayla~da:yla-	to stain , to put a sign on , to brand , to tattoo (79)

25 DLT	tajıklA-	194
D-K	tažiklä-<tažik	"Persian" (183)
BA	tejikle-	*ol anı tejikledi* o, onu Farslı saydı , Farsa nisbet etti (III,340)
TTD	təʒiklə-	tecik (Pars) hisaplimaḳ (III,465)
EN	Tacik	Tacik (384)
UTİL	tacik	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,149
GJ	ta:dʒik	tadjik (290)

26 DLT	takıl-	333
D-K	tägil-<täg-	"be blinded" (183)
BA	tegil-	*anıŋ közi tegildi* onun gözü şaşılaştı (II,130)
TTD	təgil-	tutulmaḳ , közi tutuldi , körmes bolip ḳaldi (II,182)
EN	takalmaḳ	çatıştırmak , karşı karşıya getirmek , yakınlaştırmak (385)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

27 DLT	taKıl-	272
D-K	taqil-<taq-	"tie" (178)
BA	takıl-	*et şışka takıldı* et şişe takıldı , dizildi (II,129)
TTD	taḳïl-	taḳalmaḳ , ötküzülmek (II,180)
EN	taḳmaḳ	takmak (386)
UTİL	taḳimaḳ	4- tirkimek , tirimek (II,66)
GJ	tæqï	knitted (299)

28 DLT	takın-	339
D-K	tägin-<täg-	"come , arrive" (183)
BA	tegin-	*ol tegindi* Çiğilcede o , hakana gelmek için emir aldı , hazır oldu (II,143)
TTD	təgin-	hazır bolmaḳ , görüşüş pursatiġa ige bolmaḳ (II,201)
EN		bulunamadı
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	teg~tek~tɛk-	to touch , to hit , to strike , down upon , to reach (305)

29 DLT	takış-	321
D-K	tägiš-<täg-	"go for judment" (183)
BA	tegiş-	*olar ikki begge tegişdi* onlar beyin huzurunda muhakeme oldular ; mening *eligim taruska tegişdi* elim çatıya değdi ; *ol manga türmek tegişdi* o , benimle dürüm dürüştü (II,105)
TTD	təgix- ; tügix-	tigişmek , öçraşmaḳ ; tegmek (II,143) ; tügüşmek , turuşmaḳ (II,145)
EN	tégiş-	değme , ait , dokunma (407)
UTİL	tegmek	bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	teg~tek~tɛk-	to touch , to hit , to strike down upon (305)

30 DLT	taKtur-	272
D-K	taqtur-<taq-	"tie" (178)
BA	taktur-	*et şışka takturdı* eti şişe dizdirdi (II,174)
TTD	taḳtur-	taḳturmaḳ , ötküzgüzmek (II,245)
EN	taḳmaḳ	takmak (386)
UTİL	taḳimaḳ	1-etmek , békitmek (II,66)
GJ	toq-	to weave (312)

31 DLT	takur-	311
D-K	tägür-<täg-	"convey" (183)
BA	tegür-	ol manga begdin söz tegürdi o , bana beyden söz getirdi (II,84)
TTD	təgür-	tegdürmek~tekküzmek , yetküzmek (II,111)
EN	tegmek	değmek , dokunmak xet öz vaxtida tegdi mektup zamanında ulaştı (397)
UTİL	tegmek	4-bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II,165)
GJ	tegúz~tegüz~tekiz-	to cause to touch , to touch (305)

32 DLT	talbın-	275
D-K	talpin-<*talpi-<tal-	"flutter" (174)
BA	talpın-	*kuş talbındı* kuş talbındı , çırpındı (II,239)
TTD	talpïn-	telpunmaḳ , intilmek (II,347)
EN	telpünmek	1-ellerini sallamak 2-çırpınmak (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpıγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

33 DLT	talbır-	275-6
D-K	talpir-<tal-	"strike" (174)
BA	talpır-	*kuş talpırdı* kuş kanadıyla dalbındı (II,173)
TTD	talpïr-	telpunmaḳ , intilmek , kanat ḳaḳmaḳ (II,244)
EN	telpünmek	1-ellerini sallamak 2-çırpınmak (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpıγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

34 DLT	talbış-	275
D-K	talpiš-<*talpi-<tal-	"flutter" (174)
BA	talpış-	*kuşlar kamug talpışdı* kuşlar bütün talpıştı (II,205)
TTD	talpïx-	telpunuşmaḳ , intilişmek , lepildeşmek , yelpunuşmaḳ (II,293)
EN	telpünüş	1-ellerini sallama 2-çırpınma (399)
UTİL	telpünmek	1-birer nersige yaki birer işni ḳilişḳa temşelmek , intilmek (II,182)
GJ	talpuγ	the *prey* which is used for teaching the eagle hunt , usually a duck or some other small animal-for details (292)

35 DLT	talGur-	275-6
D-K	talγir-<tal-	"strike" (174)
BA	talgur-	*könglüm talgurdı* gönlüm bulandı , karıştı (II,178) ; *art başı talgurdı* dağ başında tipi koptu (II,179)
TTD	taloɣur-; taloɣir-	ileşmek , aynimaḳ , oğimaḳ ; şivirġan çiḳmaḳ , şivirġan kötirilmek (II,254)
EN	talimaḳ ; talan	yağmalamaḳ , soymaḳ ; yağma , çapul , talan (386)
UTİL	talimaḳ	bolimaḳ ; tartivalmaḳ , talan-taraç ḳilmaḳ (II,81)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

36 DLT	talın-	275
D-K	tälin-<täl-	"bore through" (184)
BA	telin-	*tam telindi* duvar delindi (II,147)
TTD	təlin-	tişilmek , içilmek (II,209)
EN	talan	yağma , çapul , talan (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidiġan (II,78)
GJ	tala-	to rop , to pillage , to plunder (292)

37 DLT	talış-	275
D-K	täliš-<täl-	"bore through" (184)
BA	teliş-	*olar ikki tam telişdi* onlar , ikisi duvar delmekte yarıştılar (II,108)
TTD	təlix-	tişişmek (II,147)
EN	taliguçi	yağmacı , soyguncu (386)
UTİL	tilmaḳ	3-yérip iz yaki melum boşluḳ hasıl ḳilmaḳ (II,492)
GJ	tal	3-piece (292)

38 DLT	taltur-	275
D-K	tältür-~täldür-<täl-	"bore through" (184)
BA	teltür-	*ol tam teltürdi* o , duvar deldirdi (II,174)
TTD	təltür-	teştürmek (II,246)
EN	talanmaḳ	yağmalanmak (386)
UTİL	tal-tal	her bir téli ayrim-ayrim turidiğan (II,78)
GJ		bulunamadı

39 DLT	talkA-	571
D-K	tälgä	"annoy , anger" (184)
BA	telge-	*ol arasın bulgadı* o , babasını sıktı , canını sıktı (III,291)
TTD	təlgə-	tergimek , hapa kilmek (III,396)
EN	talkanmak	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan ḳilmaḳ	2-parçe-parçe ḳilmaḳ ; uvimaḳ (II,79)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

40 DLT	talkan	571
D-K	tälgän-<tälgä-	"annoy , anger" (184)
BA	telgen-	*ol angar bulgandı* telgendi , o , ona kızdı , içlendi , tellendi (II,242)
TTD	təlgən-	aççiḳlanmaḳ , tirikmek (II,351)
EN	talḳan maḳ	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan ḳilmaḳ	2-parçe-parçe ḳilmaḳ ; uvimaḳ (II,79)
GJ	talqan	a mixture of roasted grain (292)

41 DLT	talKıl-	381
D-K	talqil-<talq-<tal-	*"fasten , twist , collide" , "harm" (175)
BA	talkıl-	*talkıldı neng* nesne itildi , kakıldı , defedildi (II,230)
TTD	talḳïl-	keynige sürülmek , dacimaḳ , dogurimaḳ (II,333)
EN	talḳan	2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan	uvalğan , un halitige keltürülgen (II,79)
GJ	tala	*1-t.~tala.~tal'a~tala* field , fields , out of doors , outside (292)

42 DLT	talKılan-	215
D-K	tarqa~talqa	"sour grapes" (179)
BA	talkalan-	*üzüm talkalandı* üzüm talkalandı , üzüm koruklandı , salkım koruk oldu (III,201)
TTD	talkïlan-	şıŋgileşmek , örilişmek , övçilimek (III,279)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaq taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (II,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

43 DLT	talmır-	356
D-K	tälmir-<tälim	"turn right and left" (184)
BA	telmir-	*er telmirdi* adam çok bakındı (II,179)
TTD	təlmir-	telmürmek , tikilip karimaḳ (II,255)
EN	telmürmek	intizar olmak (399)
UTİL	telmürmek	köz üzmey , ḳarimaḳ , umid kütmek (II,138)
GJ	tɛlmúr-	to look watchingly (in expectation) (302)

44 DLT	taltur-	354
D-K	taltur-<tal-	"beat someone until he almost faints" (174)
BA	taltur-	*anı urup talturdı* onu bayıltasıya kadar dögdi (II,174)
TTD	taltur-	taldurma , tilikturmaḳ (II,246)
EN	talmaḳ	yorulmak (387)
UTİL	talḳan dimaḳ	1-dövmek , ezmek , ufalamaḳ 2-kırmaḳ , parçalamaḳ , bozmaḳ , darmadağın etmek (387)
GJ	tal	3-piece (used as an auxiliary word especially for long objects , denoting a counted number out of a mass) (292)

45 DLT	talUlA-	548
D-K	talula-<talu	"choice" (175)
BA	talula-	*ol taluladı nengi* o, o şeyi seçti (III,326)
TTD	talula-	tallımaḳ , ḫillimaḳ (III,445)
EN	tallanmaḳ	seçilmek , ayıklanmak (387)
UTİL	tallimaḳ	türi , ḫilliri ve alaḫidiliḳliri boyiçe retke tur ġuzup çḳmaḳ ; ilġimaḳ , ḫillimaḳ , ayrimaḳ (II,80)
GJ	tal	3- piece (292)

46 DLT	tamcur-	354
D-K	tamčur-<tam-	"trickle" (175)
BA	tamčur-	yağmur sepeledi (II,175)
TTD	tamqur-	tamçilimaḳ (II,248)
EN	tamçilimaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçilimaḳ	tamçe-tamçe bolup çüşmek , sirġimaḳ (II,87)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

47 DLT	tamGaKlA-	236
D-K	tamγakla-<tamγaq<tam-	"throat , larynx" (175)
BA	tamgakla-	*ol anı tamgakladı* o, onun boğazına vurdu (III,351)
TTD	tanoqaḳla-	tamiġiġa urdi , kilige urdi (III,479)
EN	tamaḳ	II-damak (387)
UTİL	tamaḳ I	2-ḳizilivŋgeç bilen kékirdek arilikidiki cay , boġaz (II,83)
GJ	tamγaq	palate (293)

48 DLT	tamGAlA-	213
D-K	tamγala<tamγa	"seal" (176)
BA	tamgala-	*ol bitik tamgaladı* o , kitaba , mektuba hakanın damgasını vurdu (III,353)
TTD	tamoqala-	tamġilimaḳ (III,482)
EN	tamgilanmaḳ	damgalanmak (388)
UTİL	tamġalamaḳ>tamġilimaḳ	tamġa basmaḳ , tamġa urmaḳ , tamġa ḳoymaḳ (II,88)
GJ	tamγula-	to stamp (293)

49 DLT	tamGur-	277
D-K	tamγir-<tam-	"drip" (175)
BA	tamgur-	*suw tamgurdı* su damlyayazdı (II,179)
TTD	tamoqir-	tamġili ḳopmaḳ , tamçiliġili turmaḳ (II,254)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip téḳip cüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït~tæmït~tɛmit-	to drip , to drop (293)

50 DLT	tamış-	277
D-K	tamıš-<tam-	"drip" (175)
BA	tamış-	*suw tamışdı* su damladı (II,110)
TTD	tamïx-	timişmek , tamçimek~tamçilimek (II,152)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	1-suyuḳluḳnıŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik-içik parçilar , suniŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

51 DLT	tamıt-	277
D-K	tamit-<tam-	"drip" (175)
BA	tamıt-	*ol suwnı tamıttı* o , suyu damlattı (II,311)
TTD	tamït-	timitmaḳ (II,455)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamdurmaḳ<tammaḳ	tim-tim ḳilip téḳip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït~tæmït~tɛmit-	to drip , to drop (293)

52 DLT	tamtur-	
D-K	tamtur-<*tam-	355 "burn" (176)
BA	tamtur-	ol ot tamturdı (o ateş yaktırdı (II,176)
TTD	tamtur-	tamdurmaḳ , yaḳturmaḳ , tutaşturmaḳ (II,249)
EN	tamuḳ	tamu , cehennem (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tumuy	hell (315)

53 DLT	tamtur-	277
D-K	tamtur-<tam-	"drip" (175)
BA	tamtur-	*anıŋ agzıŋa suw tamturdı* onun ağzına su damlattırdı (II,175)
TTD	tamtur-	tamdurmaḳ (II,248)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamdurmaḳ<tammaḳ	tim-tim ḳilip téḳip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

54 DLT	tamulA-	587
D-K	tamula-<tam-	"dam up (water)" (175)
BA	tamula-	*ol suwug tamuladı* o, suyun büvetini , germeçini sıkıladı , sıkıştırdı (III,327)
TTD	tamula-	tamu yasimaḳ (III,445)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	suyuḳnıŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik kiçik parçilar , suni ŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

55 DLT	tamur-	277
D-K	tamur-<tam-	"drip" (175)
BA	tamur-	*er burnı tamurdı* adamın burnu kanadı , damladı (II,85)
TTD	tamur-	ḳanimaḳ (II,112)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	1-suyuḳluḳnıŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik-kiçik parçilar , suni ŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

56 DLT	tamuz-	277
D-K	tamuz-<tam-	"drip" (175)
BA	tamuz-	*ol suw tamuzdı* o, su damlattı (II,86)
TTD	tamuz-	tamguzmaḳ~tamdurmaḳ , timitmek (II,114)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tamçe	suyuḳnıŋ zerriçiliri tartişiş neticiside şar şeklini al ġan kiçik kiçik parçilar , suni ŋ témimi (II,86)
GJ	tam-	to drip (292)

57 DLT	tanış-	526
D-K	taniš-<tan-	"disclaim" (176)
BA	tanış-	*olar meni tanışdı* onlar birbirinin borcunu inkar ettiler (II,112)
TTD	tanïx-	tinişmek (II,155)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenliḳlirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

58 DLT	tankar-	599-600
D-K	täŋgär-<täŋ	"equal , like" (185)
BA	teŋğer-	*ol bir nengi birge tengerdi* o, iki şey arasını veya bir şeyi bir şeye denkleştirdi (III,398)
TTD	təŋər-	təŋleştürmek (III,543)
EN	teŋ	eşit , aynı , denk (400)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiķ ; baraver (II,166)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

59 DLT	tankaş-	599-600
D-K	täŋäš-<täŋ	"equal , like" (185)
BA	tengeş-	*tengeşdi neng* nesne denkleşti , bir şey bir şeye denk oldu (III,393)
TTD	təŋəx-	təŋleşmek (III,536)
EN	teŋeş	karşılaştırma , mukayese , benzeti , nazaran (401)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiķ ; baraver (II,166)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

60 DLT	tankıl-	614
D-K	taŋil-<taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	tanğıl-	*tanğıldı baş* baş sarıldı (III,395)
TTD	taŋïl-	tiŋilmek (III,539)
EN	taŋmaķ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaķ	tarķitiş , icra ķilişni vaķitliķ toḫtitip ķoymaķ ; vaķitliķ küçidin ķaldurmaķ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

61 DLT	tankın-	614
D-K	taŋin-<taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	tanğın-	*er başın tangındı* adam başını sargı ile sardı (III,395)
TTD	taŋïn-	tiŋiwalmaķ (III,539)
EN	taŋmaķ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaķ	tarķitiş , icra ķilişni vaķitliķ toḫtitip ķoymaķ ; vaķitliķ küçidin ķaldurmaķ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

62 DLT	tankıt-	614
D-K	täŋit-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	teŋgit-	*er okın teŋgitti* adam okunu göğe doğru yükseltti (III,396)
TTD	təŋit-	asmanġa karitip atti (III,540)
EN	teŋziçilik	açık hava satıcılığı (401)
UTİL	taŋ I	1-kün çikişiniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

63 DLT	tankız-	615
D-K	taŋiz-<taŋ-	"swell up" (177)
BA	tanğız-	*er öpkesinde tangızdı* adam öfkesinden şişti (III,393)
TTD	taŋïz-	isilmek , köpmek (III,536)
EN	teŋlik	II-sıkışık , nefes darlığı ; acı , üzüntü , keder (401)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

64 DLT	tankla-	600
D-K	taŋla-<taŋ	"marvel" (176)
BA	tanğla-	er işig tanğladı adam işi danladı , taaccüp etti (III,403)
TTD	taŋla-	taŋ kaldi , heyran kaldi (III,550)
EN	taŋ I	hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ III <taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indifiifference to or not being avare of ; don't know (294)

65 DLT	tankla-	599
D-K	täŋlä-<täŋ	" equal , like" (185)
BA	teŋğle-	*bir neng birge tengledi* bir şeyi bir şeye denk etti (III,403)
TTD	təŋlə-	təŋlimek , təŋ kilmek (III,550)
EN	teŋleş I	I- eşit yapma , denkleştirme (401)
UTİL	teŋ	3-bir-birige mas , muvapiḳ ; baraver (II,166)
GJ	teŋlɛštúr-	to fit in , to fit together (303)

66 DLT	tanklan-	618
D-K	tänlän-<tänlä-<täŋ	"take measures" (185)
BA	tenglen-	*er işin tenğlendi* adam işini düşündü , işinde çare düşündü (III,400)
TTD	tənlən-	tənlenmek , oylanmaḳ (III,546)
EN	danişmenlik	akıllılık , bilgelik (93)
UTİL	tiŋlimaḳ	ḳulaḳ salmaḳ , tiŋşimaḳ , aŋlimaḳ (II,476)
GJ	tɛŋlɛ-	2-*tɛŋlɛ-~taŋlɛ-* to present , to offer , to pass (303)

67 DLT	tanklaş-	600
D-K	taŋlaš-<taŋla-<taŋ	"marvel" (176)
BA	tanglaş-	*kişiler bu ışıg tanglaşdı* halk bu işe şaştı , taaccüp etti (III,398)
TTD	taŋlax-	taŋ ḳélişmek , heyran ḳélişmek (III,543)
EN	ténimek	şaşırmak , sapmak , sersem hale gelmek (409)
UTİL	taŋ III <taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

68 DLT	tanklaş-	599-600
D-K	tänläš-<tänlä-<täŋ	"equal , like" (185)
BA	tenğleş-	*bir neng birge tengleşdi* bir şey bir şeyle denkleşti , denk oldu (III,398)
TTD EN	tənləx- teŋleş-	tənleşmek (III,543) I- eşit yapma , denkleştirme (401)
UTİL	teŋleşmek	1- teŋ , baraver halġa kelmek , teŋorunda turmaḳ ; baraverleşmek (II,176)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal (303)

69 DLT	tanklat-	600
D-K	taŋlat-<taŋla-<taŋ	"seive" ; "marvel" ; "an ancient ruin or mound" (177)
BA	tanğlat-	*ol meni tanglattı* o beni danlattı (o , beni şaşılacak şeye düşürdü , şaşırttı) (II,359)
TTD	taŋlat-	taŋ ḳaldurmaḳ , haŋ-taŋ ḳaldurdı (II,525)
EN	taŋ	hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indififference to or not being avare of ; don't know (294)

70 DLT	tanktur-	614
D-K	täŋtür-<täŋ-	"soar (bird,arrow)" (185)
BA	teŋgtür-	*ol kuş teŋgtürdi* o , kuşu elinden saldırdı (III,397)
TTD	təŋtür-	üçürmek (III,541)
EN	teŋlimek	II- sallamak (401)
UTİL	teŋri	God (303)
GJ	teŋlimek	2- sunmaḳ , uzatmaḳ (II,177)

71 DLT	tankur-	614
D-K	täŋür-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	teŋgür-	*er ok tengürdi* adam göğe doğru yükselen bir ok attı (III,392)
TTD	təŋür-	*er ok təŋürdi* adem oḳni asmanġa ḳaritip atti (III,535)
EN	taŋ	II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ I	1-kün çiḳişiniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

72 DLT	tantur-	526
D-K	tantur-<tan-	"disclaim" (176)
BA	tantur-	*ol manga alımın tanturdı* o, bana borcunu inkar ettirdi (II,176)
TTD	tantur-	tandurmaḳ , inkar ḳildurmaḳ (II,176)
EN	tanmaḳ	inkar etmek , yadsımak , reddetmek (388)
UTİL	tanmaḳ	1-ḳilmişini günah ve sevenliḳlirini öz üstige almay turuvalmaḳ , inkar ḳilmaḳ (II,390)
GJ	tan-	to deny (293)

73 DLT	tanU-	564
D-K	tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanu-	*ol manga söz tanudı* o , bana bir söz söyledi (III,273)
TTD	tanu-	tonumaḳ , çikilimek (III,372)
EN	taŋcaŋ	subay (389)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

74 DLT	tanul-	564
D-K	tanul-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanul-	*angar söz tanuldı* ona söz söylendi , söz geçildi (II,130)
TTD	tanul-	tonulmaḳ , tonup birilmek (II,182)
EN	tonuşturmaḳ	sunmak , takdim etmek , tanıtmak (419)
UTİL	tonulmaḳ	3-öz üstige almaḳ , iḳrar ḳilmaḳ (II,292)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

75 DLT	tanuş-	564
D-K	tanuš-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanuş-	*olar ikki söz tanuştı* onlar birbirine söz danıştılar (II,112)
TTD	tanux-	söz tonuşmaḳ , çikileşmek (II,154)
EN	tonuş	tanış , tanıdık , itiraf , bilgi , fikir , bilinç (419)
UTİL	tonuşmaḳ	3-bilmek , çüşenmek , heverdar bolmaḳ (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

76 DLT	tanut-	564
D-K	tanut-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanut-	*ol manga söz tanuttı* o, bana başkasına sözü eriştirmemi , tavsiye etmemi emretti (II,312)
TTD	tanut-	tonutmaḳ , çekiletmek (II,457)
EN	tonuş	tanış , tanıdık , tanıma , itiraf , bilgi , fikir , bilinç (419)
UTİL	taŋmaḳ	2-zorlimaḳ , mecburlimaḳ (II,72)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

77 DLT	tarA-	559
D-K	tara-<tar-	"comb" ; 524"disperse" (178)
BA	tara-	*kız saçın taradı* kız saçını taradı (III,260)
TTD	tara-	tarimaḳ , taratmaḳ (III,356)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarimaḳ I	tarġaḳ yaki şu ẖildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlikniŋ çigidikini yeşmek ; talmutal , danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tara-	to comb (295)

74 DLT	tanul-	564
D-K	tanul-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanul-	*angar söz tanuldı* ona söz söylendi , söz geçildi (II,130)
TTD	tanul-	tonulmaḳ , tonup birilmek (II,182)
EN	tonuşturmaḳ	sunmak , takdim etmek , tanıtmak (419)
UTİL	tonulmaḳ	3-öz üstige almaḳ , iḳrar ḳilmaḳ (II,292)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

75 DLT	tanuş-	564
D-K	tanuš-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanuş-	*olar ikki söz tanuştı* onlar birbirine söz danıştılar (II,112)
TTD	tanux-	söz tonuşmaḳ , çikileşmek (II,154)
EN	tonuş	tanış , tanıdık , itiraf , bilgi , fikir , bilinç (419)
UTİL	tonuşmaḳ	3-bilmek , çüşenmek , heverdar bolmaḳ (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

76 DLT	tanut-	564
D-K	tanut-<tanu-	"enjoin ; commend" (176)
BA	tanut-	*ol manga söz tanuttı* o, bana başkasına sözü eriştirmemi , tavsiye etmemi emretti (II,312)
TTD	tanut-	tonutmaḳ , çekiletmek (II,457)
EN	tonuş	tanış , tanıdık , tanıma , itiraf , bilgi , fikir , bilinç (419)
UTİL	taŋmaḳ	2-zorlimaḳ , mecburlimaḳ (II,72)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

77 DLT	tarA-	559
D-K	tara-<tar-	"comb" ; 524"disperse" (178)
BA	tara-	*kız saçın taradı* kız saçını taradı (III,260)
TTD	tara-	tarimaḳ , taratmaḳ (III,356)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarimaḳ I	targaḳ yaki şu ẖildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlikniŋ çigidikini yeşmek ; talmutal , danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tara-	to comb (295)

78 DLT	taral-	331
D-K	taral-<tara-	"comb" (179)
BA	taral-	*saç taraldı* saç tarandı (II,126)
TTD	taral-	taralmaḳ (II,176)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	taralmaḳ<tarimaḳ I	tarġaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç ,saḳal ve şu ḳatarlıḳnıŋ çigikini yeşmek ; talmutal , danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tara-	to comb (295)

79 DLT	taran-	559
D-K	taran-<tara-	"comb" (179)
BA	taran-	*ol saçın tarandı* o saçını taradı (II,145)
TTD	taran-	taranmaḳ , tarimaḳ (II,205)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	taranmaḳ<tarimaḳ I	tarġak yaki şu hildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlıḳnıŋ çigikini yeşmek ; talmutal danimudane ḳilmaḳ tekşilimek (II,37)
GJ	taraŋ	combed (295)

80 DLT	taraslA-	524
D-K	tarasla-<tar-	"disperse (troops)" (178)
BA	tarasla-	alp çerig tarasladı yiğit , askeri dağıttı (III,332)
TTD	tarasla-	tiri-piren kilivetmek , tüzitivetmek , batur eskerlerni tiri-piren kilivetmek (III,453)
EN	taralmaḳ	1-dağılmak (390)
UTİL	taraslamaḳ>taraslimaḳ	taras ḳilip avaz çiḳarmaḳ (II,19)
GJ		bulunamadı

81 DLT	tarıK-	508
D-K	tariq-<tar	"narrow" (178)
BA	tarık-	*yer tarıktı* yer daraldı (II,115)
TTD	tarïḳ-	taraymaḳ , tarlaşmaḳ (II,158)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tarlïq~ta:lïq	strait , anguish (295)

82 DLT	tarıl-	524
D-K	teril-<ter-	"gather" (186)
BA	téril-	*budhun térildi* halk toplandı (II,127)
TTD	təril-	tirilmek , yığılmaḳ (II,177)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	térilme	bir-birlep t"rilip cem bolġan , yiġilġan (II,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

83 DLT	tarıl-	524
D-K	tarıl-<tar-	"disperse (troops) (178)
BA	tarıl-	*tarıg tarıldı* ekin ekildi ; *tarıldı neng* nesne ayrıldı (II, 126)
TTD	tarïl-	tirilmek , çiçilmek ; tarïldï neŋ nerse çiçildi (II,176)
EN	térilmek ; tariliş	1- ekilmek II-toplanmak (409) ; I-dağılma II-taralma (391)
UTİL	térimaḳ ; tarimaḳ I	1-ziraetleriniŋ uruḳini yerge çeçip , kömmek (II,427) ; targaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç saḳal ve şu ḳatarliḳniŋ çigikini yeşmek ; talmutal danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	teri~teji- ; taraqa:j ~taraq'aj	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306) ; dispersed , scattered (295)

84 DLT	tarımlA-	199
D-K	tarimla-<tarim<tar-	"river channels that flow into swampes or deserts" (178)
BA	tarımla-	*ol öküzni tarımladı* o, ırmağı , bir adadan öbür adaya atlamak suretiyle geçti (III,341)
TTD	tarïmla-	o , deryaniŋ bolunup aḳḳan yiridin ötti (III,467)
EN		bulunamadı
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su éḳinliri ve şu ḳatarliḳlariniŋ acrilip çiḳḳan ḳismi ; böliki , şaḫçe (II,33)
GJ		bulunamadı

85 DLT	tarımsın-	559
D-K	tarimsin-<tari-	"till" (179)
BA	tarımsın-	*ol tarıg tarımsındı* o , gerçekten ekin ekmediği halde eker göründü (II,259)
TTD	tarïmsïn-	tiriydiġandek körünmek (II,376)
EN	térim	ekim (409)
UTİL	térimaḳ	1-ziraetlerniŋ uruḳini yerge çéçüp , kömmek (II,427)
GJ	terimaq	cultivation (307)

86 DLT	tarın-	559
D-K	tarin-<tari-	"till" (179)
BA	tarın-	*er tarıg tarındı* adam ekin eker göründü (II,145)
TTD	tarïn-	tirivalmaḳ , tiriydiġandek körünmek (II,205)
EN	tériliş	I-ekilme (409)
UTİL	térilmaḳ	1-ziraetlerniŋ uruḳini yerge çéçip , kömmek (II,427)
GJ	terimaq	cultivation (307)

87 DLT	tarınkuklan-	411
D-K	täriŋüklän-<täriŋük	"water oozing from the ground" (187)
BA	teriŋgüklen-	*suw teriŋgüklendi* su derinledi , aktı , çoğaldı (III,411)
TTD	təriŋüklən-	tirenlidi , olġaydi (III, 562)
EN	termek	II-tolanmak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tütüp yiġnaḳ , danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

88 DLT	tarıt-	509
D-K	tärit-<tär	"sweat ; wages" (186)
BA	terit-	*er teritti* adam terledi (II,303)
TTD	tərit-	terlimek (II,443)
EN	ter	ter (402)
UTİL	terlimek	1-bedendin ter çiḳmaḳ , ter basmaḳ (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

89 DLT	tarlA-	572
D-K	tärlä-<tär	"currycomb , clean off sweat and dung (horse)" (186)
BA	terle-	*at terledi* at terledi (III,293)
TTD	tərlə-	terlimek , tazilimek (III,400)
EN	ter	ter (402)
UTİL	terlemek>terlimek	1-bedendin ter çıkmaḳ (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

90 DLT	tarlan-	572
D-K	tärlän-<tärlä-<tar	"currycomb , clean off sweat and dung (horse)" (186)
BA	terlen-	*at terlendi* at terledi (II,242)
TTD	tərlən-	terlenmek (II,352)
EN	terlimek	terlemek (403)
UTİL	terlenmek<terlimek	bedendin ter çıkmaḳ , ter basmaḳ (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

91 DLT	tarlat-	509
D-K	tärlät-<tärlä-<tär	"sweat; wages" (186)
BA	terlet-	*ol atın terletti* o, atını terletti (II,342)
TTD	tərlət-	terletmek , taratmaḳ , tatilatmaḳ (II,500)
EN	terletmek	terletmek (403)
UTİL	terletmek<terlimek	1-bedendin ter çıkmaḳ , ter basmaḳ (II,136)
GJ	tɛrlɛt-	to perspire (304)

92 DLT	tarmaKlan-	524
D-K	tarmaqlan-<tar-	"disperse" (179)
BA	tarmaḳlan-	*boy tarmaklandı* boy ve oymak , kuşların kıynakları gibi kol kol her yandan akın etti (II,274)
TTD	tarmaḳlan-	tarmaḳlanmaḳ , yiyilmek , şaḫ ayridi , tırmaḳlanmaḳ~tırnaḳlanmaḳ (II,399)
EN	tarmaḳlanmaḳ	dallanmak (391)
UTİL	tarmaḳlanmaḳ	tarmaḳ , böleklerge bölünmek ; ayrilmaḳ (II,33)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

93 DLT	tarmat-	437
D-K	tarmat-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tarmat-	*ol anıng yüzin tarmattı* o, onun yüzünü tırmalattı (II,349)
TTD	tarmat-	tamilatmaḳ , tatilatmaḳ (II,510)
EN	tarmaḳ	II-tırmak (tırmık) (391)
UTİL	tarmaḳlıḳ	tarmiḳi bar , tarmaḳlanġan , bir yaki bir ḳança tarmaḳḳa bölüngen (II,33)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

94 DLT	tarmutlan-	227
D-K	tarmutlan-<tarmut<tar-	"ravines , streams (in mountains)" (179)
BA	tarmutlan-	*suw tarmutlandı* su kollara ayrıldı (II,270)
TTD	tarmutlan-	tarmaḳlanmaḳ (II,393)
EN	tarmaḳ	I-dal, şube , budak , kol (391)
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su éḳinliri ve şu ḳatarlıḳlariniŋ acrilip çiḳḳan ḳismi ; böliki , şaḥçe (II,33)
GJ	tar'am~tær'am~tɛra:m	a stream branching off into many (295)

95 DLT	tarsın-	386
D-K	tärsin-<täs	"be angry ; break open after healing (wound or sore)" (187)
BA	tersin-	*beg angar tersindi* bey onu tersledi ona kızdı (II,240)
TTD	tərsin-	terür (tiris) , orulmaḳ , aççıḳlanmaḳ (II,349)
EN	tersalik	dikbaşlılık , terslik (403)
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛrs	difficult , with difficulty , difficulty , hardly (304)

96 DLT	tartıl-	628-9
D-K	tartil-<tart-	"stretch" (180)
BA	tartıl-	*yarmak tartıldı* para tartıldı ip ve ipe benzer şeyler gerildiği zaman da böyle denir (II,229)
TTD	tartïl-	tartılmaḳ , ölçenmak , kirilmek (II,332)
EN	tartilmaḳ	1-gergin hale getirilmek , çekilmek 2-sürüklenmek (391)
UTİL	tartilmaḳ<tartmaḳ	birer nersini ḳol bilen tutup , özi terepke sörimek yaki söreşke heriketlenmek (II,24)
GJ	tartïl-~ta.tïl-~ta:tïl-	to be pulled up , to be led away (296)

97 DLT	tartış-	369
D-K	tartiš-<tart-	"bow" (180)
BA	tartış-	*ol manga uruk tartışdı* o, bana ip germekte yardım etti (II,205)
TTD	tartïx-	tartışmaq , sözüşmek (II,293)
EN	tartuklimaq	ödüllendirmek (392)
UTİL	tartişmaq<tartmaq	8-birer işka arilaşturmaq , qatnaşturmaq (II,24)
GJ	tartïš~-ta.tïš-	to pull (296)

98 DLT	tarU-	508
D-K	taru-<tar	"narrow" (178)
BA	taru-	*ew tarudı* ev daraldı (III,261)
TTD	taru-	taraymaq , sıqılmaq (III,357)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

99 DLT	tarun-	508
D-K	tarun-<tar	"narrow" (178)
BA	tarun-	*er ışta buştı tarundı* adam işten osandı (II,145)
TTD	tarun-	sïqilmaq , tarliq his qilmaq , içi puşmaq (II,205)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar	1-teŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tarlïq~ta:lïq	strait , anguish (295)

100 DLT	taruslA-	184
D-K	tarusla-<tarus	"roof" (179)
BA	tarusla-	*ol ewin tarusladı* o, evine çatı yaptı (III,332)
TTD	tarusla-	torusnı yapmaq (III,453)
EN	torus	tavan (421)
UTİL	torus	öy içiniŋ üsti qismi , şip (II,237)
GJ	torus~tous	ceiling (312)

101 DLT	tarut-	508
D-K	tarut-<taru-<tar	"narrow" (178)
BA	tarut-	*ol angar ewin taruttı* o, ona ewini darlaştırdı (II,302)
TTD	tarut-	taraytmaḳ (II,442)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

102 DLT	tasGA-	570
D-K	tasɣa-	"slap" (180)
BA	tasga-	*ol anı tasgadı* o, onu tokatladı (III,287)
TTD	tasoɣa-	tars ḳilip urdi , testeklimek (III,392)
EN	toskaḳ	set , engel , mania (421)
UTİL	tas II	bir nersiniŋ yene bir nersige uruluş yaki bir nersiniŋ üzülüşidin peyda bolġan avaz (II,39)
GJ	tos~~to.s-	to stop , to hinder , to keep back , to keep away (312)

103 DLT	tasGat-	570
D-K	tasɣat-<tasɣa-	"slap" (180)
BA	tasgat-	*ol kulın tasgattı* o, kulunu tokatlattı (II,338)
TTD	tasoɣat-	testekletmek (II,494)
EN	toskaḳ	set , engel , mania (421)
UTİL	tas II	bir nersiniŋ yene bir nersige uruluş yaki bir nersiniŋ üzülüşidin peyda bol ġan avaz (II,39)
GJ	tos~~to.s-	to stop , to hinder , to keep back , to keep away (312)

104 DLT	taşGur-	270
D-K	taşɣur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşgur-	*aşıç taşgurdı* tencere taşayazdı , tencereden su taşayazdı (II,178)
TTD	taxoɣur-	taşḳilimaḳ , taşḳili ḳopmaḳ (II,253)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (3939
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ , basmaḳ (II,53)
GJ	tašqar-	to cause to overflow (296)

105 DLT	taşıl-	332
D-K	täšil-<*täš-	"split (187)
BA	teşil-	*kap teşildi* kap yarıldı , deşildi (II,127)
TTD	təxil-	tişilmek (II,178)
EN	téşilmek	delinmek (410)
UTİL	teşmek	birer nerse oyup , çoḳup yaki başḳa bir ḫil yol bilen töşük açmaḳ , töşük hasıl ḳilmaḳ (II,150)
GJ	teš~teš~tɛš~tiš-	to pierce , to perforate , to penetrate , to make a hole in (307)

106 DLT	taşıK-	326-7
D-K	tašiq-<taš	"go out" (180)
BA	taşık-	*er ewdin taşıktı* adam evden çıktı (II,116)
TTD	taxïḳ-	çiḳmaḳ , taşḳiri çiḳmaḳ (II,160)
EN	taşḳarḳi	dış , harici (393)
UTİL	taşlimaḳ	4-özini atmaḳ (II,52)
GJ	tašqarï~tašqærï~tašqæï	out , outside (296)

107 DLT	taşıt-	270
D-K	tašit-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşıt-	*tarıg taşıttı* buğday taşıttı (II,307)
TTD	taxït-	toşutmaḳ (II,449)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	taşlimaḳ	5-birer cayda ḳaldurmaḳ (II,52)
GJ	tašqar-	to cause to overflow (296)

108 DLT	taşlA-	511
D-K	tašla-<taš	"outer (garment) ; open country , foreign land" (180)
BA	taşla-	*ol ıtıg taşladı* o , köpeği taşladı (III,294)
TTD	taxla-	taş bilen ordı ; taşlimaḳ (III,401)
EN	taşlimaḳ ; taşki	l-atmak , firlatmak , bırakmak ; dış , harici(393)
UTİL	taşlimaḳ I ; taşmaḳ	nersilerni yerge , peske ḳaritip çüşürmek , atmaḳ (II,52) ; ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	tašla- ; taš	to throw , to cast off ; out , outside (296)

109 DLT	taşlat-	511
D-K	tašlat-<tašla-<taš	"outer ; open country , foreign land" (180)
BA	taşlat-	*ol anı taşlattı* o onu taşlattı (II,343)
TTD	taxlat-	taş bilen ördürdi ; taşlatmaḳ , taşlitip ḳoymaḳ (II,502)
EN	taş	I-taş II-dış taraf (393)
UTİL	taşlimaḳ I	nersilerni yerge , peske ḳaritip çüşürmek , atmaḳ (II,52)
GJ	tašla-	to throw , to cast off (296)

110 DLT	taşuklA-	194-5
D-K	täšüklä-<täšük<*täš-	"ruptured inthe scrotum" ; "glutton" (187)
BA	teşükle-	*ol anı teşükledi* o, onu obur saydı , açgözlü saydı (III,340)
TTD	təxüklə-	açköz hisaplidi (III,465)
EN		bulunamadı
UTİL	töşüklük II	tamaḳ étiş işliridin ḫeverdarliḳ , mahirliḳ (II,361)
GJ		bulunamadı

111 DLT	taşur-	270
D-K	tašur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşur-	*ot aşiç taşurdı* ateş , tencereyi taşırdı (II,78)
TTD	taxur-	taşurmaḳ (II,103)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ , basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

112 DLT	tatİ-	557-8
D-K	tati-	"be tasty" (181)
BA	tatı-	*aş agızda tatıdı* yemek ağıza tat verdi (III,257)
TTD	tatï-	titimek (III,352)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti , yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tatï-~tætï-	to taste (297)

113 DLT	tatıGlan-	557-8
D-K	tatiɣlan-<tatiɣ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıglan-	*üzüm tatıglandı* üzüm tatlandı (II,265)
TTD	tatïoɣlan-	tem kirmek , tatlik bolmak (II,385)
EN	tatik	tat (394)
UTİL	tatlik	1-temi , lezziti yahşi temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

114 DLT	tatıGsA-	557-8
D-K	tatiɣsa-<tatiɣ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıgsa-	*er tatıgsadı* adamın canı tatlı istedi (III,333)
TTD	tatïoɣsa-	tatliksirimak , tatlik (nerse) yigüsi kelmek (III,454)
EN	tatik	tat (394)
UTİL	tatlik	1- temi , lezziti yahşi , temilk , mezzilik (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

115 DLT	tatıl-	557-8
D-K	tatil-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıl-	*aş tatıldı* aş tatıldı (II,120)
TTD	tətïl-	tétiklendi, zirek boldi (II,167)
EN	tétimak	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatlik	1-temi , lezziti yahşi , temlik , mezzilik (II,110)
GJ	tatï~ tætï-	to taste (297)

116 DLT	tatıt-	557-8
D-K	tatit-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıt-	*tuz aşıg tatıttı* tuz aşı tadıttı (Herhangi bir şey başka bir şeyin tadına tesir edersre yine böyle denir) (II,299)
TTD	tatït-	tititmek , temlik kilmak , tem kirgüzmek (II,436)
EN	tatik	tat (394)
UTİL	tatlik	1-temi , lezzeti yahşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

117 DLT	tatrul-	381
D-K	tətrül-<*tetür-<tet-	"turn , turn around ; turn bad" (187)
BA	tetrül-	*yel tetrüldi* yel , rüzgar çevrildi (Güney yeli kuzeye ; Kuzey yeli güneye çevrildi) (II,229)
TTD	tətrül-	tetür örülmek , tetür bolmaḳ (II,332)
EN	tetür	ters , arka , yanlış , zıd , aykırı (405)
UTİL	tetür	1-birer nersiniŋ aldi teripige nisbeten ḳarimuḳarşi bolġan ; keyni , arḳa (II,115)
GJ	tɛrtúr~tɛtúr~ tetú~tetú	inverted , inside out , the wrong way , wrong (304)

118 DLT	tatruş-	557-8
D-K	tatruš-<tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatruş-	*olar bir ikindige et tatruşdı* onlar birbirine et tattırdılar (II,217)
TTD	tatrux-	tititturuşmaḳ~tititguzuşmaḳ (II,313)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

119 DLT	tatur-	557-8
D-K	tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatur-	*men angar aş taturdum* ben ona aş tattırdım (II,73)
TTD	tatur-	tititmek (II,95)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

120 DLT	tAtur-	557-8
D-K	tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatur-	*ol manga aş taturdı* o bana yemek tattırdı (III,186)
TTD	tatur-	tititmek (III,256)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezziti yaḫşi ; temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1- taste (297)

121 DLT	tawcI-	565
D-K	täwči-	"sew loosely" (188)
BA	tewçi-	*ol tonug tewçidi* o elbiseyi oyulkadı. Bu bir şeyi seyrekçe dikmek demektir. (III,276)
TTD	təvqi-	tepçümek , tepçüp tikmek (III,376)
EN	tepçiş	teyelleme (401)
UTİL	tepçimek II	tikiçlerni ziç ve bir-birige ulap tikmek (II,111)
GJ	tɛpčúr-	to melt (303)

122 DLT	tawGAclA-	228
D-K	tawγačla-<tawγač	"Maşin" (242)
BA	tawgaçla-	*ol anı tawgaçladı* o, onu Maçinli saydı (III,350)
TTD	tavoɣaqla-	tawġaç hisaplimaḳ , Maçinli hisaplimaḳ , Maçinli dimek (III,477)
EN		bulunamadı
UTİL	tabġaç	miladi 13. esirniŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

123 DLT	tawGAclan-	228
D-K	tawγačlan-<tawγačla-<tawγač	"Maşin" (242)
BA	tawgaçlan-	er tawgaçlandı adam Maçin halkı kılığına girdi (II,271)
TTD	tavoɣaqlan-	tavġaçlaşmaḳ , tavġaç ḳiyapitige kirmek (II,394)
EN	tamġaç han	tabgaç Han (388)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esirniŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

124 DLT	tawın-	341
D-K	täwin-<täw-	"wring (hands)" (187)
BA	tewin-	*er eligin uwındu* tewindi adam , işten tasalandı , utandığı ve sıkıldığı için elini oğuşturdu (II,147)
TTD	təvin-	övilimek (II,208)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tevrenme	tevrinip turidi ġan , tevriniştin ibaret bolġan (II,208)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

125 DLT	tawrAn-	386
D-K	tawran-<*tawra-	"hasten" (182)
BA	tawran-	*er tawrandı* adam davrandı adam yürüyüşte iver gibi göründü (II,240)
TTD	tavran-	taldiravatġandek körünmek (349)
EN	tevrenmek	titremek , sallanmak , sarsılmak (406)
UTİL	tav(tavi) I	2- ḳuvvet , güç , madar (II,91)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

126 DLT	tawşin-	386
D-K	täwšin-<tawiš<*täw-/taw-	"be very active" (188)
BA	tewşin-	*er ışta telim tewşindi* adam işte çok çalıştı , çırpındı (II,241)
TTD	tɘvxin-	tepçimek , küçenmek , hepileşmek , pitirlimek (II,349)
EN	tevriniş	titreme , sallanma , sarsılma (406)
UTİL	tevrenme	tevrinip turidi ġan , tevriniştin ibaret bolġan (II,208)
GJ	tɛbrɛt-~tɛvrɛt-~tebrɛt-~tevrɛt-	to cause to shake , to rock the cradle (301)

127 DLT	tawuşlA-	185
D-K	tawišla-<tawiš<*täw-/taw-	"sound and movement" (187)
BA	tawuşla-	*tawuşladı neng* nesne kımıldadı (III,335)
TTD	tavuxla-	tiviş bermek , şepe bermek (III,457)
EN	tawuşlamaḳ>tawuşlimaḳ	gürültü yapmak , uğuldamak (394)
UTİL	tavuş	2-teleppuzda , sözniŋ eŋ kiçik éléménti (II,95)
GJ	tavala~tawala~~tavla-	to shout , to clamour , to scream (297)

128 DLT	tayA-	565
D-K	taya-	"prop up" (182)
BA	taya-	*ol anı tayadı* o, ona dayak koydu , dayak dikti (III,274)
TTD	taya-	tayimaḳ , tayanmaḳ (182)
EN	tayanmaḳ	dayanmak , yaslanmak (3959
UTİL	tayaḳ	1-dereḫ şéḫidin késilgen kaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

129 DLT	tayaKlan-	531
D-K	tayaqlan-<tayaq<taya-	"staff" (183)
BA	tayaklan-	*er tayaklandı* , adam dayak , baston sahibi oldu (III,197)
TTD	tayaklan-	tayaklık bolmak , hasilik bolmak (III,274)
EN	tayak	dayak *koltuk tayak* koltuk değneği (394)
UTİL	tayaḳ	1-dereḫ şéḫidin késilgen ḳaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

130 DLT	tayan-	565
D-K	tayan-<taya-	"prop up" (182)
BA	tayan-	*ol manga tayandı* o bana dayandı (III,190)
TTD	tayan-	tayanmak (III,264)
EN	tayanmak	dayanmak , yaslanmak (395)
UTİL	tayanmak	2-birer meḳset ve nişanni işḳa aşuruşta birer nersini menbe , tayanç , asas kilmak , uniŋga yölenmek (II,99)
GJ		bulunamadı

131 DLT	tayAnkU	610
D-K	tayaŋu<tayan-<taya-	"chamberlain" (182)
BA	tayanğu	mabeyinci , perdeci başı (III,380)
TTD	tayaŋu	tayanġu (III,380)
EN	tayanmak	dayanmak , yaslanmak (395)
UTİL	tayanç	1-yardemde , yar-yölekte bolidiġan küç (II,98)
GJ		bulunamadı

132 DLT	tayış-	552
D-K	tayiš-<tay-	"slip" (182)
BA	tayış-	*ol anıng birle tayışdı* o onunla kaymakta yarış etti (III,188)
TTD	tayïx-	tiyilişmek (III,260)
EN	taymak	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-silik , téyilġaḳ yerde siyrilip téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

133 DLT	tayıt-	552
D-K	tayit-<tay-	"slip" (182)
BA	tayıt-	*ol anı suwka tayıttı* o , onu suda kaydırdı (II,326)
TTD	tayït-	taydurmaḳ , tiyildürmek (II,476)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	siliḳ , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek , téyilmaḳ (II,100)
GJ	taj-	to slide , to slip (291)

134 DLT	taytur-	552
D-K	taytur-<tay-	"slip" (182)
BA	taytur-	*ol anı suwḳa tayturdı* o onu suda kaydırdı , zıyındırdı (III,192)
TTD	taytur-	taydurma (III,266)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	siliḳ , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

135 DLT	tayuKlan-	612-3
D-K	taylaŋ<tay	"graceful , refined (youth)" (182)
BA	tayuklan-	*yigit tayuklandı* genç , dayılandı , kibarlandı , kibar kılığına girdi (III,197)
TTD	tayuḳlan-	zirekleşmek (III,274)
EN	tuygak	uyanık , hassas (429)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

136 DLT	tazaklA-	194
D-K	täzäklä-<täzäk	"dung (horse)" (188)
BA	tezekle-	*at tezekledi* at pisledi (III,340)
TTD	təzəklə-	tizeklimek (III,465)
EN	tezeklimek	dışkısını salmak , terslemek (410)
UTİL	tézeklimek	tézek çiḳarmaḳ , çiçmaḳ (II,428)
GJ	tizɛk~tɛzɛk	dung of horse , ass and cow (309)

137 DLT	tazar-	509
D-K	tazar-<taz	"bald or scabby headed" (183)
BA	tazar-	tazardı neng nesne kelleşti (II,77)
TTD	tazar-	tazlaşmaḳ , kumaḳlaşmaḳ (II,101)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

138 DLT	tazGar-	509
D-K	tazγir-<taz	"bald or scabby-headed" (183)
BA	tazgar-	*er başın tazgardı* adamın başı kelleşti (II,178)
TTD	tazoïr-	tazlaşmaḳ (II,252)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

139 DLT	tazın-	268
D-K	täzin-<täz-	"flee" (188)
BA	tezin-	*ol tezindi* o, kaçar göründü (II,146)
TTD	təzin-	tizip kitidi ġandek köründi (II,207)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canliḳlar eslidiki orni , makanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

140 DLT	tazış-	268
D-K	täziš-<täz-	"flee" (188)
BA	teziş	*olar ikki tazişdi* onlar birbirinden ürküştü ve kaçıştı (II,99)
TTD	təzix-	tizişmek (II,133)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canliḳlar eslidiki orni maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

141 DLT	tazıt-	268
D-K	täzit-<täz-	"flee" (188)
BA	tezit-	ıt keyikni tezitti köpek yaban hayvanını kaçırttı (II,305)
TTD	təzit-	tezdürmek , ḳaçurmaḳ (II,446)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa canlıḳlar eslidiki orni , maḳanini taşlap , başḳa caylarġa ketmek , köçmek ; taşlivetmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

142 DLT	tazkın-	387
D-K	täzgin-	"turn ; travel about" (188)
BA	tezgin-	*çıgrı tezgindi* çıkrık döndü (II,241)
TTD	təzgin-	aylanmaḳ , çogilimaḳ , pikirimek , tawap ḳilmaḳ (II,350)
EN	tézlenmek	hizalanmak (410)
UTİL	tezmek	adem ve başḳa caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

143 DLT	tazlA-	509
D-K	tazla-<taz	"bald or scabby-headed" (183)
BA	tazla-	*ol anı tazladı* o, ona kel dedi (III,293)
TTD	tazla-	taz hisaplimaḳ (III,400)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir (II,37)
GJ		bulunamadı

144 DLT	tıḍıl-	331
D-K	tiḍil-<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhıl-	*er ıştan tıdhıldı* adam işten kaçındı , çekindi (II,126)
TTD	tïžïl-	tiyilmek , çeklenmek (II,176)
EN	tiymak	II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

145 DLT	tıḏın-	633
D-K	tiḏin-<tiḏ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhın-	*tıdhındı neŋ* esirgenen yasak edilen nesne (I,449) ; *er ıştın tıdhındı* adam işten kaçındı (II,145)
TTD	tïžïn-	tizindi neŋ tiyilġan nerse , menéi ḳilinġan nerse (I,586) ; tiyinmek , çeklenmek (II,204)
EN	tiymaḳ	1-tirnak II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

146 DLT	tIḏış-	633
D-K	tiḏiš-<tiḏ-	"detain , hold back" (189)
BA	tıdhış-	*olar bir birig tıdhışdı* onlar birbirini alıkoymakta birbirine engel olmakta yarıştılar (II,93)
TTD	tïžïx-	tiyişmek , çekleşmek (II,124)
EN	tiyiş<tiymak II	II-yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

147 DLT	tıḏlın-	633
D-K	tiḏlin-<tidil-<tiḏ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhlın-	er ıştın tıdhlındı adam işten kaçındı , tıydı (II,242)
TTD	tïzlïn-	tiyilmek , tiyikmek (II,352)
EN	tiymaḳ	1-tirnak II- yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titildimaḳ	melum bir iştin ensirep ḫatircemsizlenmek , taḳetsizlenmek ; teḳezza bolmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

148 DLT	tıGrA-	556
D-K	tiɣra-	"be hardy" (189)
BA	tıgra-	*er tıgradı* adam digrek oldu , katı oldu , sert oldu (III,277)
TTD	tïoɣra-	diġrimaḳ , ḳayserleşmek (189)
EN	tiklenmek	diklenmek (411)
UTİL	tik<tik turmaḳ	1-gevdisini tüz ḳilip ikki ayiġiġa tayinip turmaḳ , öre turmaḳ (II,469)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

149 DLT	tıGraş-	556
D-K	tıγraš-<tıγra-	"be hardy" ; "harden" (189)
BA	tıgraş-	*oglan tıgraşdı* çocuklar gürbüzleşti , bahadırlaştı (II,212)
TTD	tïoɣrax-	diğraşmaḳ , keyserleşmek , balilar di ġraşti (II,304)
EN	tik	dik (411)
UTİL	tiklimek	2-yiḳilġan , bozulġan , ḫarap bolġan nersilerni esli ḫalitige keltürmek ; turġuzmaḳ (II,473)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

150 DLT	tıGrat-	556
D-K	tıγrat-<tıγra-	"be hardy" (189)
BA	tıgrat-	*oglın ışka tıgrattı* çocuğunu işe sıkıştırdı (II,330)
TTD	tïoɣrat-	diğratmaḳ , ḳayserleştürmek , çénḳitürmek (II,484)
EN	tiḳma-tiḳmaḳ	kalabalık , sıkışıklık (412)
UTİL	tiḳilma	1-melum nerse içige tiḳilip étilip ḳalġan şey'i (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

151 DLT	tıkıklık	274
D-K	tikiglig<tikig<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikiğliğ	*tikiklig ton* dikilmiş elbise (I,509)
TTD	tikiklig	tikiklik (I,662)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarliḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

152 DLT	tıkıl-	274
D-K	tikil-<tik-	"sew ; sting ; plant ; set upright (189)
BA	tikil-	*yıgaç tikildi* ağaç dikildi (II,130)
TTD	tikil-	tikilmek. *yigaç tikildi* dereḫ tikildi (II,182)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikilmek<tikmek	1-sançip , tiḳip orunlaştırmaḳ , ḳadimaḳ , ornatmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

153 DLT	tıKıl-	274
D-K	tiqil-<tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tıkıl-	*kendükke un tıkıldı* küpe un tıkıldı (II,129)
TTD	tïkïl-	tikilmek , çindalmaḳ (II,181)
EN	tiḳilmak	sokulmak , sıkışmak (411)
UTİL	tiḳilmaḳ	2-tar , kiçik , çoŋḳur cayġa kirip , ḳisilip ḳalmaḳ , kepleşmek (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

154 DLT	tıKIlA- ; tıkIlA-	547
D-K	tikilä-<tiki(tegi ?)	"rustling of spirits of dead at night" (189)
BA	tıkıla- ; tikile-	*tıkıladı neng* nesne tık diye ses verdi ; *tikiledi neŋg* o, şey hışırtı çıkardı (III,326)
TTD	tïkïla- ; tikilə-	takillimaḳ~takildimaḳ ; tikildimek , tik-tik ḳilmaḳ (III,444)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ḳattiḳ bir nersini yene bir ḳattiḳ nerse üstige tegküzüş , çiḳiş , taşlaştin çiḳḳan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

155 DLT	tıKın-	272
D-K	tiqin-<tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tıkın-	*er yüŋğ togarka tıkındı* adam , dağarcığa , çuvala yünü teperek tıktı (II,147)
TTD	tïḳïn-	tıḳıvalmaḳ , çiŋdap tıḳıvalmaḳ (II,208)
EN	tiḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tiḳmaḳ	bir nersini yene bir nersiniŋ içige arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaşturmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

156 DLT	tıkış-	321-2
D-K	tikiš-<tik-	"feed" (189)
BA	tikiş-	*ol manga ton tikişti* o, bana elbise dikmekte yardım etti (II,106)
TTD	tikix-	tikişmek (II,144)
EN	tikiş	sokma , gizleme (411)
UTİL	tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarliḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

157 DLT	tıKış-	321-2
D-K	tikiš-<tik-	"fed" (189)
BA	tıḳış-	*kişi ewde tıkıştı* halk eve tıkıldı , sıkıştı (II,104)
TTD	tïḳïx-	tikilişmek (II,141)
EN	tiḳiş	sokma , gizleme (411)
UTİL	tiḳmaḳ	1- bir nersini yene bir nersiniŋ içige , arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaştırmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , yo put on , to stuff into , to press , to insert , to fix (307)

158 DLT	tıKıt-	272
D-K	tiqit-<tiq-	"pres , force something into a container" (191)
BA	tıkıt-	*ol angar aş tıkıttı* o, ona zorla aş tıktırdı (II,308)
TTD	tikït-	tıkturmaḳ (II,451)
EN	tiḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tıḳmaḳ	bir nersini yene bir nersiniŋ içige arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaştırmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

159 DLT	tıklın-	274
D-K	tiklin-<tikil-<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tiklin-	*yıgaç tiklindi* ağaç dikildi (II,244)
TTD	tiklin-	tiklenmek (II,355)
EN	tikmek	dikmek (411)
UTİL	tiklimek	1-tövendin yuḳiriġa ḳaritip tüz , tik halette orunlaştırmaḳ ; tik ḳilmaḳ (II,473)
GJ	tik	upright , vertical (307)

160 DLT	tıklış-	274
D-K	tikliš-<tikil-<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikliş-	*yıgaç tiklişdi* ağaç dikildi (II,207)
TTD	tiklix-	tiklenmek tik bolmaḳ (II,297)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikmek	1-tövendin yuḳiriġa ḳaritip tüz , tik ẖalette orunlaştırmaḳ ; tik ḳilmaḳ (II,473)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

161 DLT	tıkrA-	182
D-K	tiki<tikir<tikrä-	*t.t.* : onomat.: horses hooves (189)
BA	tikre-	*at adhakı tikredi* atın ayağı ses verdi (III,280)
TTD	tigrə-	dupurlimaḳ , osmek , çoŋ bolmaḳ (III,381)
EN	tikirlimak	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ḳattiḳ bir nersini yene bir ḳattiḳ nerse tegküziş , çikiş , taşlaştin çiḳḳan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

161 DLT	tıkraş-	566-7
D-K	tikräš-<tikrä-<tiki	"horse's hoof" (189)
BA	tikreş-	*atlar adhakı tikreşti* atların ayağı ses verdi (II,209)
TTD	tigrəx-	döpürlimek , ösmek , çoŋ bolmaḳ (II,299)
EN	tikirlimak	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tikir	ḳattiḳ nersilerni ḳiriş tatilaştin anlanġan avaz (II,474)
GJ		bulunamadı

162 DLT	tıkrat-	566-7
D-K	tikrät-<tikrä-<tiki	"horse's hoof" (189)
BA	tikret-	*ol atın tigretti* o , atını yürürken ses çıkartarak , hışıldatarak , yürüttü (II,330)
TTD	tigrət-	ḳatratmaḳ , tiz yürgüzmek (II,484)
EN	tikirlimak	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik-tik II	tik sözinin tekrarlanişi (II,472)
GJ		bulunamadı

163 DLT	tıktur-	274
D-K	tiktür-<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tiktür-	*ol ton tiktürdi* o, elbise diktirdi (II,174)
TTD	tiktür-	tiktürmek (II,246)
EN	tiktürmek	1-diktirmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tiktúr-	to cause to fasten , to sew , to (cause to) pitch (308)

164 DLT	tıKtur-	274
D-K	tiktür-<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tıktur-	*unug kapka tıktırdı* unu kaba tıktırdı , bastırdı (II,174)
TTD	tïḳtur-	tïḳturmaḳ , çindap kuydurmaḳ (II,245)
EN	tïḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tïḳturmaḳ<tïḳmaḳ	1-bir nersini yene bir nersiniŋ içige arisiğa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaştırmaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

165 DLT	tıkUlA-	587
D-K	tikülä-<tikü<tik-	"bribe" (189)
BA	tiküle-	ol manga et tiküledi o bana et lokması verdi (III,326)
TTD	tẹkülə-	tütmek , aşatmaḳ , para bermek (III,444)
EN	tikilimak	sokulmak , sıkışmak (411)
UTİL	tïḳma	içige birer nersini niḳtap , liḳ tïḳılğan (II,466)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff (307)

166 DLT	tılaş-	563
D-K	tiläš-<tilä-	"seek ; will or desire" (190)
BA	tileş-	*ol mening birle neng tileşdi* o , benimle nesne dilmekte yarıştı (o , benimle kaybolan şeyi bılmakta yarıştı) (II,108)
TTD	tiləx-	tileşmek , izdeşmek (II,148)
EN	tilgaş-	seçme , ayıklama , aramak , karıştırmak , evirip çevirmek (412)
UTİL	tilimlimaḳ	tilim-tilim ḳilip kesmek , piçmaḳ (II,493)
GJ	tïl-	to split (307)

167 DLT	tılat-	563
D-K	tilät-<tilä-	"seek ; will or desire (God)" (190)
BA	tilet-	*ol anı tiletti* o, onu istetti , diletti (II,310)
TTD	tilət-	tiletmek , izdetmek (II,454)
EN	tilek	dilek (412)
UTİL	tiletmek<tilimek	1-mélum bir işniŋ boluşini ümid ḳilmaḳ , arzu ḳilmaḳ ; arzu ve ümidini ipadilimek (II,492)
GJ	tilɛ-~tillɛ-~tila-	1-to beg , to ask for , to pray , to request , to beseech (308)

168 DLT	tıldur-	354
D-K	tildür-<til-	"stab" (190)
BA	tildür-	*anı biçek bile tildürdi* onu bıçakla dildirdi (II,176)
TTD	tildür-	tildürmek (II,249)
EN	tilimlimek	dilim dilim halinde kesmek (412)
UTİL	tildürmaḳ<tilmaḳ	1-késip tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

169 DLT	tılıK-	169
D-K	tiliq-<til-	"speech or words" (190)
BA	tılık-	*kişi mening birle tılıkdı* adam benimle konuştu (benden haber sordu) (II,116)
TTD	tilik-	paranlaşmaḳ , oçur almaḳ , tilġa ḳalmaḳ (II,161)
EN	tilim	dilimlemek (412)
UTİL	tilimek	4-tilemçilik ḳilmaḳ (II,493)
GJ	til	tongue , language (358)

170 DLT	tılın-	276
D-K	tilin-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tilin-	*teri tilindi* deri dilindi (II,149)
TTD	tilin-	tilinmek (II,210)
EN	tilinmak	dilimlenmek , kesilmek , biçilmek (412)
UTİL	tilinmaḳ<tilmaḳ	1-késip , tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

171 DLT	tılış-	276
D-K	tiliş-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tiliş-	*ol manga yarındak tilişdi* o bana kayış dilmekte yardım etti (II,108)
TTD	tilix-	tilişmek (II,147)
EN	tilmaḳ	dilimlemek (412)
UTİL	tilimlimaḳ	tilim-tilim ḳilip kesmek , piçmaḳ (II,493)
GJ	til-	to split (307)

172 DLT	tıltur-	276
D-K	tiltür-<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tiltür-	*er yarındak tiltürdi* adam kayış dildirdi (II,175)
TTD	tiltür-	tildürmek (II,247)
EN	tilmaḳ	dilimlemek (412)
UTİL	tilmaḳ	1-késip , tilim şeklige keltürmek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

173 DLT	tılkUlan-	216
D-K	tilkülän-<tilkü	"fox" (190)
BA	tilkülen-	*er tilkülendi* adam tilkilik etti , yaltaklandı (III,202)
TTD	tilkülən-	tülkilenmek , tülkilik kilmek (III,280)
EN	tülke	tilki (430)
UTİL	tülkilik	hiyligerlik , mekkarlik (II,407)
GJ	túlki~túlkɛ	fox (318)

174 DLT	tıncI-	565
D-K	tinči-	"smell bad (meat)" (191)
BA	tınçı-	*et tıncıdı* et koktu (III,276)
TTD	tïnqï-	tincimek , tiksip ḳalmaḳ (III,376)
EN	tincik	Boğucu , bunaltıcı hal , pek sıcaklık (413)
UTİL		bulunamadı
GJ	tïndʒ-	to go rotten (307)

175 DLT	tındur-	278
D-K	tindur-<tin-	"stop" ; "sign" ; "rest" ; "be quiet" (190)
BA	tındur-	*ol meni tındurdı* o, beni rahat ettirdi , o beni dinlendirdi (II,176)
TTD	tïndur-	tındurmaḳ (II,250)
EN	tindurmak	I-teskin etmek , yatıştırmak , dinlendirmek , sakinleştirmek (413)
UTİL	tïn	nepes , tiniḳ , dem (II,495)
GJ	tïn-~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

176 DLT	tınıl-	278
D-K	tinil-<tin-	"stop" ; "sign" ; "rest" ; "be quiet" (190)
BA	tınıl-	*emgektin tınıldı* sıkıntıdan dinlenildi (II,130)
TTD	tïnïl-	tinivilmek , aram ilinmek (II,182)
EN	tinikmak	dinlenmek , sakinleşmek (413)
UTİL	tindurma	tindürülġan , tinġan (II,499)
GJ	twndwr-	to give peace , to find peace (315)

177 DLT	tınklIA-	182
D-K	tiki<tikir<tikrä-	*t.t.* : onomat.: horses hooves (189)
BA	tingıla-	*neng tıngıladı* hayvan gibi ağır bir şey yere düşerk ses verdi. (III,404)
TTD	tïŋïla-	tiriŋlimek (III,552)
EN	tikirlatmak	çatırdatmak , şakırdatmak (411)
UTİL	tikir	ḳattiḳ nersilerni ḳiriş tatilaştin aŋlaŋġan avaz (II,474)
GJ		bulunamadı

178 DLT	tınklA-	60-1
D-K	tiŋla-	"listen (191)
BA	tıŋğla-	*er söz tıŋğladı* adam söz dinledi (III-403)
TTD	tïŋla-	tiŋlimek~tiŋşimek , aŋlimek (III,551)
EN	tiŋlimaḳ	dinlemek (413)
UTİL	tiŋlimaḳ	ḳulaḳ sallamaḳ , tiŋşimaḳ , aŋlimaḳ (II,476)
GJ	tïŋla-	to listen (307)

179 DLT	tınklaş-	617
D-K	tıŋlaš-<tıŋla-	"listen" (191)
BA	tınglaş-	*ol maning birle söz tınglaşdı* o, benimle söz dinlemekte yarış etti (III,398)
TTD	tïŋlax-	tïŋlaşmaḳ , tïŋşaşmaḳ , aŋlaşmaḳ (III,543)
EN	tıŋlaş	dinleme (413)
UTİL	tıŋlaşmaḳ<tıŋlimaḳ	ḳulaḳ salmaḳ , tıŋşimaḳ , aŋlimaḳ (II,476)
GJ	tïŋla-	to listen (307)

180 DLT	tırA-	559
D-K	tirä-	"prop up" (191)
BA	tire-	*ol kapug tiredi* o kapıya direk dikti (III,262)
TTD	tirə-	tirimek , trek koymaḳ (III,358)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-birer nersini yölep , kötürüp , tutup turuş üçün ḳoyulidiġan melum uzunluḳtiki yaġaç , tömür ḳatarlıḳ nersiler (II,449)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

181 DLT	tıran-	340
D-K	tirän-<tirä-	"do not let yourself go ..." (191)
BA	tiren-	*er ıştın tirendi* adam işten çekindi (II,145)
TTD	tirən-	tirenmek , tirecimek , ozini tartmaḳ , dacimaḳ (II,206)
EN	tirenmek	dayanmak , yaslanmak (414)
UTİL	tirenmek<tirimek	1-nersini birer ḫalette yölep , kötürüp , tutup turuş üçün başḳa bir nersini tirep ḳoymaḳ (II,458)
GJ		bulunamadı

182 DLT	tırıl-	331
D-K	tiril-<*tir-	"live" (191)
BA	tiril-	*ölüg tirildi* ölü dirildi (II,127)
TTD	tiril-	tirilmek (II,177)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirik	1-ölmigen , yaşap turuvatḳan , canlıḳ (II,456)
GJ	tiril-~teril-	1-to return to life (308)

183 DLT	tırın-	524
D-K	terin-<ter-	"gather" (186)
BA	térin-	*ol özinge yemiş terindi* o, kendisi için yemiş derdi (II,146)
TTD	tərin-	tirivalmaḳ , yiġivalmaḳ (II,206)
EN	térilmek	I-ekilmek II-toplanmak (409)
UTİL	térim II	mehsülatlarni bir-birlep térip , yiġiş işi (III,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

184 DLT	tırkaş-	524
D-K	tergäš-<ter-	"gather" (186)
BA	térgeş-	*tewey térgeşdi* develer katarlaştı (II,206)
TTD	tirkəx-	tirkeşmek , tirkilişmek , tizilişmek , ḳatarlaşmaḳ (II,295)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	tirkeşmek<tirkimek	1-tirimek (II,451)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

185 DLT	tırkur-	356
D-K	tirgür-<*tir-	"live" (191)
BA	tirgür-	*Tengri ölüg tirgürdi* Tanrı ölü diriltti (II,179)
TTD	tirgür-	tirgüzmek , tirildürmek (II,255)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirik	1-ölmigen , yaşap turuvatḳan , canlıḳ (II,458)
GJ	tiril~teril-	1-to return to life 2-tiril~til- to be dry , to dry (cow) (308)

186 DLT	tırmaş-	370
D-K	tarmaš-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tırmaş-	*olar ikki tırmaşdı* onlar ikisi birlikte kaşındılar (II,297)
TTD	tïrmax-	tirmaşmaḳ , tatılaşmaḳ (II,297)
EN	tırmak	tırnak (414)
UTİL	tirmaşmaḳ	mehkem yépişip , yamişip heriket ḳilmaḳ ; tirişmaḳ (II,451)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

187 DLT	tışA-	497
D-K	tišä-<tiš	"tooth ; plughshare" (191)
BA	tişe-	*tegirmen tişedi* değirmen dişedi (değirmen taşını dişedi , dişlerini keskinleştirdi) (III,266)
TTD	tixə-	çekmek , bilimek , ittitmek (III,364)
EN	çiş	diş (83)
UTİL	çiş	2-nersilerniŋ çiş şeklidiki ķismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

188 DLT	tışal-	497
D-K	tišäl-<tišä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişel-	*orgak tişeldi* orak bilendi , dişendi (II,128)
TTD	tixəl-	bilenmek , bisi ittiklitilmek , çiş çikirilmek , çikilmek (II,179)
EN	tiş>çiş>çişaŋ	iri dişli , dişli , dişli tırnaklı ; öndeki dişlerin çıkıntılı olması (83)
UTİL	çiş	2- nersilerniŋ çiş şeklidiki ķismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

189 DLT	tışat-	497
D-K	tišät-<tišä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişet-	*ol orgak tişetti* o, orak dişetti (II,307)
TTD	tixət-	bilimek , ittitmek , çiş çikarmak (II,449)
EN	çişlemek>çişlimek	dişlemek (83)
UTİL	çiş	2-nersilerniŋ çiş şeklidiki ķismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

190 DLT	tışlA-	497
D-K	tišlä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişle-	*ol anı tişledi* o, onu dişledi , dişle ısırdı (III,294)
TTD	tixlə-	çişlimek (III,402)
EN	çişletmek	dişletmek (83)
UTİL	çiş	2-nersilerniŋ çiş şeklidiki ķismi (II,758)
GJ	tišlɛ-	to bite (308)

191 DLT	tışlan-	332
D-K	tišlän-<tišlä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tişlen-	*oglan tişlendi* oğlan diş çıkardı (II,244)
TTD	tixlən-	çişlenmek , çişi çikmaḳ , çişlik bolmaḳ , bilenmek (II,354)
EN	çiş	diş (83)
UTİL	çişimek	1-çiş çikmaḳ , yéşiğa toşmaḳ (II,763)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

192 DLT	tışlat-	497
D-K	tišlat-<tišlä-<tiš	"tooth ; ploughshare" (191)
BA	tışlat-	*ol anı tışlattı* o, onu dişletti (II,343)
TTD	tïxlat-	tişletmek~çişletmek (II,502)
EN	çişletmek	dişletmek (83)
UTİL	çişlimek	3-çişliriniŋ arisiğa élip ḳismaḳ , çişi bilen tutmaḳ (II,762)
GJ	tišlɛ-	to bite (308)

193 DLT	tıtıl-	492
D-K	titil-<tit-	"tear" (192)
BA	tıtıl-	*et pışıp tıtıldı* et pişip didildi. (Elbise yırtılıp parçalanırsa yine böyle denir.) (II,120)
TTD	tït-	titmek (II,167)
EN	titivetmek	altüst etmek dağıtmak , karmakarışık etmek , ditivetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1- ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni birmübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

194 DLT	tıtış-	412
D-K	titiš-<tit-	"tear" (192)
BA	titiş-	*ol manga yüng titişdi* o, bana yün ditmekte tardım etti (II,89)
TTD	tïtïx-	titişmek (II,118)
EN	titiliş	ditilme , ditiliş (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

195 DLT	tıtın-	412
D-K	tetin-<tet-	"oppose" (187)
BA	titin-	*ol angar titindi* o, ona dayandı , direndi (II,144)
TTD	titin-	tikilmek , tik ḳarimaḳ (II,204)
EN	tikilmek	dikilmek (411)
UTİL	titin-	çéçilip , çéçilip ketken , titil ġan nerse (II,448)
GJ	tɛtil-	to recorver (304)

196 DLT	tɪtur-	526
D-K	tetür-<te-	"say" (183)
BA	tétür-	*ol andag tétürdi* o , öyle söyletti ; o , öyle dedirtti (III,186)
TTD	tɐtür-	didürmek~digüzmek (III,258)
EN	démek	demek , söylemek (100)
UTİL	démek I	1-aġzaki yaki yazma revişte birer pikir bildürmek , éytmaḳ , sözlimek (II,158)
GJ	de~~de.~ de:~~di:~~dɛ	to say , to tell , to call , to speak (85)

197 DLT	tıtraş-	375
D-K	titräš-<*titrä-	"shiver ; move from place" (192)
BA	titreş-	*kişi tumlıgdın titreşdi* halk soğuktan titreşti (II,218)
TTD	titrəx-	titreşmek (II,313)
EN	titreşmek	titreşmek , beraber titremek (415)
UTİL	titreşmek<titrimek	1-soġuḳ , ḳorḳuş , maġdursizliḳ yaki késellik ḳatarliḳlarniŋ sevebidin beden iḫtiyarsiz halda la ġildimaḳ , dirildimek (II,447)
GJ	titrɛ-	to tremble , to shiver (309)

198 DLT	tızıl-	268
D-K	tizil-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizil-	*yinçü tizildi* inci dizildi (II,127)
TTD	tizil-	tizilmek (II,177)
EN	tizilmaḳ	sıralanmak (415)
UTİL	tizmaḳ II	1-yip ,sim ḳatarliḳ nersilerge ötküzüp tiziḳ halitige keltürmek (II,462)
GJ	tiz~~tez~~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

199 DLT	tızın-	268
D-K	tizin-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizin-	*uragut yinçüsin tizindi* kadın incisini dizdi (II,146)
TTD	tizin-	tizmek , tizivalmaḳ (II,207)
EN	tizmak	sıralamak (416)
UTİL	tizmaḳ II	1-yip , sim ḳatarlıḳ nersilerge ötküzüp tiziḳ ḫalige keltürmek (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

200 DLT	tızış-	268
D-K	tiziš-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tiziş-	*ol mening birle yinçü tizişdi* o , benimle inci dizmekte yarıştı. Şiir yapmak ve başka şey dizmek de böyledir (II,100)
TTD	tizix-	tizişmek (II,134)
EN	tiziş	sıralama (415)
UTİL	tizmaḳ	1-yipḳa ötküzüp tizilġan nerse (II,462)
GJ	tiz-~tez~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

201 DLT	tızlA-	573
D-K	tizlä-<tiz	"kneel" (192)
BA	tizle-	*bogra erig tizledi* bogra , adamı altına aldı , diziyle ezdi , dizledi (III,293)
TTD	tizlə-	tizlimek , dislimek (III,401)
EN	tiz	diz (415)
UTİL	tizlemek<tizlimek	tizi bilen niḳtimaḳ , tizi bilen basmaḳ (II,462)
GJ	tiz	1-knee (309)

202 DLT	tızlat-	573
D-K	tizlät-<tizlä-<tiz	"kneel" (192)
BA	tizlet-	*ol tizletti nengni* o, nesneyi dizletti (II,342)
TTD	tizlət-	tizletmek (II,501)
EN	tizlenme	diz çökmek (415)
UTİL	tizlatmaḳ<tizlimaḳ	tizi bilen niḳtimaḳ , tizi bilen basmaḳ (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

203 DLT	tızlın-	268
D-K	tizlin-<tizil-<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizlin-	*yinçü tizlindi* inci dizildi (II,243)
TTD	tizlin-	tizilmek (II,354)
EN	tizmaḳ	sıralamak (416)
UTİL	tizmaḳ I	yipküzüp tizil ġan nerse (II,462)
GJ	tiz-~tez-~tɛz-	to arrange , arrange in rows (309)

204 DLT	tubkar-	494
D-K	tüpgär-<tüp	"root" ; "foundation" ; "origin" (205)
BA	tüpker-	ol ışıg tüpkerdi o , işin aslını , dibini araştırdı ve izine düştü (II,179)
TTD	tüpgər-	tigi-tektini sürüştürmek (II,255)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp I	1-asasiy , négizlik (II,377)
GJ	túp	root , piece (used as an auxiliary word in counting trees and plants) (318)

205 DLT	tublA-	494
D-K	tüplä-<tüp	"root ; foundation , origin" (205)
BA	tüple-	*ol ışıg tüpledi* o, işi dipledi , o , işi kökünden aradı (III,293)
TTD	tüplə-	tüwini sürüştürmek , tektini izlimek (III,400)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp II	1-ösümlük yaki derẹḫlerniŋ her danisi (II,377)
GJ	túp	root (318)

206 DLT	tublan-	494
D-K	tüplän-<tüplä-<tüp	"root (tree)" ; "foundation (wall)" ; "origin (man)" (205)
BA	tüplen-	*yıgaç tüplendi* ağaç köklendi (II,242)
TTD	tüplən-	tüplenmek , tüvalimaḳ (II,351)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp	ösümlük yaki derẹḫlerniŋ her danisi (II,377)
GJ	túp	root , piece (318)

207 DLT	tublaş-	494
D-K	tüpläš-<tüplä-<tüp	"root ; foundation , origin" (205)
BA	tüpleş-	*olar bu ışıg tüpleşdiler* onlar bu işin dibini , aslını aradılar (II,206)
TTD	tüpləx-	tüvini tekşürüşmek , tigi-tekitini sürüştürüşmek (II,295)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp II	1-osümlük yaki derẹḫlerniṇ her danisi (II,377)
GJ	túp	root , piece (used as an auxiliary word in counting trees and plants) (318)

208 DLT	tublat-	494
D-K	tüplät-<tüplä-<tüp	"root ; foundation ; origin" (205)
BA	tüplet-	*ol bu ışıg telim tüpletti* o, bu işi çok arattı (II,342)
TTD	tüplət-	tekşürtmek , tigi-tektini sürüştürmek (II,500)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüplük	asasiy , mahiyetlik (II,379)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lover part , root (317)

209 DLT	tubraş-	566
D-K	topraš-<topra-	"become dry (plant)" (195)
BA	topraş-	*yer kurup topraşdı* yer kuruyarak tozlaştı toz olayazdı (II,206)
TTD	toprax-	topa kötirilmek , topa kötirildili turmaḳ (II,294)
EN	toprak	topa<toprak , toz (420)
UTİL	topa	çéçilidiġan yumşaḳ toprak (II,219)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

209 DLT	tubrat-	566
D-K	toprat-<topra-	"become dry (plant)" (195)
BA	töpret-	*koy otug töpretti* koyun , otu kurutasıya yedi (II,330)
TTD	toprat-	topa çikirivetmek , töpisni tözütti (II,483)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüpçek	ḳonaḳ ḳatarliḳ ġolluḳ ziraetler urup élinġandin kéyin ḳalġan yiltiz ḳismi , kötek (II,378)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lover part , root (317)

210 DLT	tubUlA-	540
D-K	töpülä-<töpü	"summit" ; "top of head" "hill" (197)
BA	tüpüle-	*ol yagnı tüpüledi* o , düşmanı tepeledi , düşmanın tapasine vurdu (III,322)
TTD	təpülə-	bişiğa ormaķ (III,439)
EN	töpiside	tepesinde (424)
UTİL	töpe I	2- birer nersiniŋ yuķiri ķismi , üsti (II,352)
GJ	töpɛ	1-top , upper side , higher (314)

211 DLT	tubutlA-	179
D-K	tübütle-<tübüt	" a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübütle-	*ol anı tübütledi* o , onu Tibetli saydı (III,330)
TTD	tübütlə-	Tübüt hisaplimaķ (III,450)
EN		bulunamadı
UTİL	tibet	şizaŋ aptonom rayoniniŋ yene bir ḫil atilişi (II,442)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

212 DLT	tubur-	540
D-K	tüpir-<tüpi	"strong wind" (205)
BA	tüpür-	*tüpi tüpürdi* rüzgar esti , toprağı savurdu (II,71)
TTD	tüpür-	şamal çiķmaķ (II,93)
EN	tupan	tufan (426)
UTİL	tupan	diniy rivayetlerde éytilidi ġan Nuh peyġember zamanisigiki ademleriniŋ günahliri üçün , pütün dünyani basķan su taşķini (II,220)
GJ		bulunamadı

213 DLT	tubutlan-	179
D-K	tübütlän-<tübütlä-<tübüt	" a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübütlen-	*er tübütlendi* adam Tibetli kılığma girdi (II,265)
TTD	tübütlən-	tübüt boluvalmaķ (II,385)
EN		bulunamadı
UTİL	tibet	şizaŋ aptonom rayoniniŋ yene bir ḫil atilişi (II,442)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

214 DLT	tudun-	633
D-K	todun-<toḍ-	"be satiated" (193)
BA	todun-	*er todundı* adam , doyar göründü (II,144)
TTD	todun-	toyunmaḳ (II,204)
EN	toyunmak	doyunmak (<doymak) (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

215 DLT	tuḍGUr-	355
D-K	toḍyur-<toy-<*to-	"give one's fill" ; "disgust" (193)
BA	todhgur-	*ol meni todhgurdı* o, beni doyurdı (II,176); *ol meni bu iştin todhgurdı* o , beni bu işten bıktırdı (II,177)
TTD	tożoɣur-	toydurmaḳ~toyġuzmaḳ (II,250) ; ziriktürmek (II,251)
EN	toymak	doymak *toyup ketmek* 1-fazlaca doymak ; 2-usanmak bıkmak (422)
UTİL	toydurmaḳ<toymaḳ	1-yep-içip, ġizalinip ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ 3- zérikmek , bizar bolmaḳ , bezmek (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

216 DLT	tuḍur-	355
D-K	toḍyur-<toy-<toḍ-<to-	"give one's fill , disgust" (193)
BA	todhur-	*men anı todhurdum* ben onu doyurdum (II,76)
TTD	tożur-	todurmaḳ~toyguzmaḳ (II,100)
EN	toydurmaḳ	doyurmak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

217 DLT	tuGlA-	498
D-K	tuɣla-<tuɣ<tu	"dam ; cover , stopper" (198)
BA	tuğla-	*ol yarag tugladı* o, suyun , çayın gediğini , yarığını kapattı (III,294)
TTD	tuoɣla-	tuġ tutmaḳ , etmek , tösmek (III,402)
EN	tug	tuğ , bayara (425)
UTİL	tuġan	suni tosuş , boġuş üçün topa , taş yaki sémanittin teyyarlanġan ḳurulma (II,336)
GJ	tuɣ	1- a dam in a river or channel (315)

218 DLT	tuGraGlan-	232
D-K	tuγraγlan-<tuγraγ	"royal seal" ; "horse given by king for a parade or campaing" (199)
BA	tugraglan-	*oglan tugraglandı* delikanlı atlandı (II,272)
TTD	tuoɣraoɣlan-	yiğit hanlik atğa ige boldi (II,397)
EN	tuġ	bayrak , tuğ (425)
UTİL	tuġ	1-bayraḳ , elem 2-toprak béşidiki ḫadilarğa ésilğan ḳotaznıŋ ḳuyruḳliri ve aḳ vizil sérik latilar. (II,335)
GJ	tuγ	2- flag (315)

219 DLT	tuGral-	381
D-K	toγral-<toγra-	"be tattered , split" (193)
BA	togral-	*et tograldı* et doğrandı (II,230)
TTD	tooɣral-	toğralmaḳ , örülüp ketmek (II,333)
EN	togrimak	kesmek (416)
UTİL	toğrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

220 DLT	tuGran-	566
D-K	toγran-<toγra-	"carve , cut up" (193)
BA	togran-	*ol özinge et tograndı* o, kendisi için et doğrar göründü (II,240)
TTD	tooɣran-	toğravatğandek körünmek (II,348)
EN	toğrimaḳ	kesmek (416)
UTİL	toğrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

221 DLT	tuGraş-	566
D-K	toγraš-<toγra-	"carve , cut up" (193)
BA	tograş-	*ol manga et tograşdı* o, bana et doğramakta yardım etti (II,211) ; ton kirdin tograşdı elbise kirden parçalandı (II,212)
TTD	tooɣrax-	toğraşmaḳ ; titilmaḳ , ḳirḳilip kitmaḳ (II,304)
EN	tograş	kesme , kesiş (416)
UTİL	toğrimaḳ	késip , herilep , parça-parça ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

222 DLT	tuGrat-	566
D-K	toγrat-<toγra-	"carve , cut up (193)"
BA	tograt-	ol angar et tograttı o , ona et doğrattı (II,330)
TTD	tooɣrat-	toġratmaḳ (II,483)
EN	togrimaḳ	kesmek (416)
UTİL	toġrimaḳ	késip , herilep , parçe-parçe ḳilmaḳ , uşşaḳlimaḳ (II,255)
GJ	toγra-	to cut , to cut into pieces , to chop , to mince (309)

223 DLT	tuGru-	525
D-K	togru<toγur-<toγ-	"rise up (dust)" (193)
BA	togru-	*ol manga togrudı* o, yolu bırakarak benden tarafa doğruluverdi (II,80)
TTD	tooɣru-	ol maŋa tıoɣrudi o , manga ödüllep keldi (II,106)
EN	toġrisiġa	düzüne , dümdüz *toġrisiġa jürüvériŋ* düzüne yürüyüverin (416)
UTİL	toġrilimaḳ	tüz , tekşi haletke keltürmek ; udullimaḳ , ruslimaḳ , tüzlimek (II,254)
GJ		bulunamadı

224 DLT	tuGruş-	524
D-K	toγruš-<toγur-<toγ-	"rise up (dust)" (193)
BA	togruş-	*ol meniŋ bile yolka toġruşdı* o benimle yola duruştu (o benimle yürümede , gitmede , durmada yarıştı) (II,212)
TTD	tooɣrux-	atlanmaḳ , tutuş kılmaḳ (II,304)
EN	togri	doğru , dürüst *togri berin* dümdüz gidin (416)
UTİL	toġra	3-melum yönilişke ḳarimuḳarşi , udulmuudul orunlaşḳan , aldini tosup turidi ġan (II,249)
GJ	toγrï-	straight (309)

225 DLT	tuGtur-	271
D-K	tuγtur-<tuγ-	"rise (sun)" ; be born" (199)
BA	togtur-	*Tengri ogul togturdı* Tanrı çocuk doğurttu (II,173)
TTD	tuoɣtur-	tuġdurmaḳ (II,244)
EN	tugmaḳ	doğmak (425)
UTİL	tuġdurmaḳ	2-meydanġa keltürmek , peyda ḳilmaḳ (II,336)
GJ	tuγul-~toγul-	to be born (315)

226 DLT	tuGur-	309
D-K	toɣur-<toɣ-	"leave the road and come precipitately ; go blindly toward a thing" (193)
BA	togur-	*uragut ogul togurdı* kadın çocuk doğurdu (II,80)
TTD	tooɣur-	toġmaḳ (II,105)
EN	tugmaḳ	doğmak (425)
UTİL	tuġmaḳ	1-baliya ḳudigi balini vaḳti saitide dünya ġa köz açturmaḳ (II,338)
GJ	tuɣul-~toɣul-	to be born (315)

227 DLT	tukat-	563
D-K	tükät-<tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tüket-	ol ışın tüketti o , işini tüketti , bitirdi (II,309)
TTD	tügət-	tügetmek (II,453)
EN	tügetmek	bitirmek (430)
UTİL	tügetmek<tügimek	1-aḫiriġa yetmek , tamam bolmaḳ (II,406)
GJ	tögɛ-	to come an end , to , finish (313)

228 DLT	tuKI-	562
D-K	toqi-	"knock (door)" (195)
BA	tokı-	*ol kapug tokıdı* o, kapıyı çaldı , kapıya vurdu (III,268)
TTD	toḳï-	örmek , ḳakmaḳ , soḳmaḳ , toḳimaḳ , tegmek (III,366)
EN	tukumaḳ	I-örmek II-eyerlemek (417)
UTİL	toḳmaḳ	1-nersilerni urup parçilaş , ḳéḳiş üçün işlitidi ġan bir uçi tompay yaġaç (II,259)
GJ	toχmaqlaš-	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

229 DLT	tuKın-	562
D-K	toqin-<toqi-	"knock" ; "strike" (195)
BA	tokın-	*er tamka tokındı* adam duvara çarptı (II,147)
TTD	toḳïn-	toḳunmaḳ , soḳulmaḳ , örülmek (II,208)
EN	toḳunmaḳ	dokunmak , takılma , itiş , itme (418)
UTİL	taḳmaḳ	1-nersilerni urup parçilaş ḳéḳiş üçün işlitidi ġan bir uçi tompay yaġaç (II,259)
GJ	toχta-~toχtæ-	to stay , to stop , to remain , to abide , to wait (310)

230 DLT	tuKıt-	562
D-K	toqit-<toqi-	"weave (cloth)" ; "strike" (195)
BA	tokıt-	*ol böz tokıttı* o , bez dokuttu ; ol anıng boynın tokıttı o , onun boynunu vurdurdu (II,308)
TTD	toḳït-	tokutmaḳ , sokturmaḳ , ördürmek , ḳaḳturmaḳ ; urdurmaḳ (II,451)
EN	toḳumaḳ ; tokal	I-örme ; boynuzsuz (417)
UTİL	toḳumaḳ ; toḳmaḳlimaḳ	2-tal-tal çiviḳ yaki ḳomuş ḳatarliḳlarni örüp yaki bir-birige çétip her ḫil şekildiki büyüm halitige keltürmek (II,262) ; toḳmaḳ bilen urmaḳ (II,260)
GJ	toχmaq	club , mallet , untranslated (310)

231 DLT	tuklaş-	273
D-K	tökläš-<tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	tökleş-	*tökleşdi neng* nesneler döküldü , aktı (II,207)
TTD	təkləş-	tökülüşmek (II,296)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , éḳitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

232 DLT	tukluş-	274
D-K	tüglüš-<tügül-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüglüş-	*yıplar tüglüşdi* ipler düğüldü (II,207)
TTD	tüglüx-	tügülüşmek , aḳmaḳ (II,296)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tögül-	2-*tögül-~túgú-* to roll up , to coil (313)

233 DLT	tuklun-	273
D-K	töklün-<tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	töklün-	*suw töklündi* su döküldü (II,244)
TTD	təklün-	tökülmek (II,355)
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , éḳitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out (314)

234 DLT	tuklun-	274
D-K	tüglün-<tügül-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tüglün-	*suw tüglündi* su boğazda düğüldü , durdu (II,244)
TTD	tüglün-	tügülmek , türülmek (II,355)
EN	tüglenmek	bükülmek , kıvrılmak (430)
UTİL	tügmek	5-yiğmaḳ , puruşturmek (II,401)
GJ	tüg-	to fold (319)

235 DLT	tukmalan-	218
D-K	tügmälän-<tügmä<tüg-	"button" (204)
BA	tügmelen-	*er tügmelendi* adam düğmelendi (adam gömleğinin iliklerini ilikledi) (III,203)
TTD	tügmələn-	tügmilimek (III,281)
EN	tügmilimek	düğmelemek , iliklemek (430)
UTİL	tügmilemek	tügme ḳadimaḳ , tügmini etmek (II,402)
GJ	túg-	to tie to (318)

236 DLT	tuktur-	273
D-K	töktür-<tök-	"pour" (197)
BA	töktür-	*ol suw töktürdi* o , su döktürdü (II,174)
TTD	tøktür-	töktürmek (II,246)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	töktürmek<tökmek	5-aḳturmaḳ , ékitmaḳ (II,362)
GJ	tök~tög-	to shed ,to pour , to throw out (314)

237 DLT	tukul-	273
D-K	tökül-<tök-	"pour" (197)
BA	tökül-	*suw töküldi* su döküldü (II,129)
TTD	tøkül-	tökülmek (II,181)
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökülmek	2- tüzüp çüşmek , çüşüp ketmek (II,362)
GJ	tök~tög-	to shead ; to pour out , to throw out (314)

238 DLT	tukul-	274
D-K	tügül-<tüg-	" tie or knot" (203)
BA	tügül-	*tügün tügüldi* düğüm düğüldü (II,130)
TTD	tügül-	tügülmek , tikilmek (II,182)
EN	tügülmck	düğülmck , büzülmck , yuvarlaklanmak (430)
UTİL	tügülmek<tügmek	1-urap ,çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tögül-	1-to run out 2-*tögúl-~túgúl-* to roll up , to coil (313)

239 DLT	tuKul-	562
D-K	toqil-<toqi-	"knock" ; "strike" (195)
BA	tokul-	*er tokuldı* adam döğüldü (II,129)
TTD	toḳul-	urulmaḳ , toḳulmaḳ , soḳulmaḳ (II,180)
EN	tüymek	dövmek , ezmek (432)
UTİL	toḳmaḳlimaḳ	toḳmaḳ bilen urmaḳ (II,260)
GJ	toχmaq	club ,mallet , untranslated (310)

240 DLT	tuKUlA-	545
D-K	toqula-<toqu	"belt buckle" (195)
BA	tokula-	*er kadhış tokuladı* adam kayışa toka yaptı (III,325)
TTD	toḳula-	toḳu biḳitmek (III,443)
EN	tokunmak	dokunmak , takılamak , itmek (418)
UTİL	toḳumaḳ II	1-at-ulaġka éger-toḳum artip cabdurmaḳ (II,263)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaš'a (312)

241 DLT	tukun-	202
D-K	tügün<tüg-	"knot" (204)
BA	tügün-	*ol tügün tügündi* o kendi başına düğüm düğdü (II,143)
TTD	tügün-	tügünmek , tügüvalmaḳ , tügünni (urmaḳ) (II,201)
EN	tügün	düğüm (430)
UTİL	tügmek	1-urap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	túg-	to tie to (318)

242 DLT	tukuş-	273
D-K	töküş-<tök-	"pour" (197)
BA	tögüş- ; töküş-	*ol mening birle tuz tögüşdi* o, benimle tuz döğmekte yarış etti ; ol manga tarıg töküşdi o , bana harmanda ekin döğmekte yardım etti saçarak suyu dökmek için de böyle denir (II,106)
TTD	təgüx-	yançışmaḳ (II,144) ; soḳuşmaḳ , soḳuşup bermek (II,145)
EN	töküş-	dökme (423)
UTİL	tökmek	1-suyuḳ yaki çéçilidi ġan nersilerni başḳa nersige çüşürmek , aġdurmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

243 DLT	tukuş-	274
D-K	tügüš-<tüg-	"tie or knot" (203)
BA	tügüş-	*ol mening birle tügün tügüşdi* o , benimle düğüm düğmekte yarıştı (II,106)
TTD	tügüx-	tügüşmek (II,144)
EN	tügmek	düğmek , bağlamak , (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	túg-	to tie to (318)

244 DLT	tuKuş-	185
D-K	toqiš-<toqi-	"war" (195)
BA	tokuş-	*begler tokuştı* beyler harp ettiler , çarpıştılar (II,103)
TTD	toḳuş-	örüşmek , toḳunuşmaḳ (II,139)
EN	toḳuş	1-örme (418)
UTİL	toḳmaḳ	1-nersilerni urup parçilaş II-tayaḳ (II,260)
GJ	toχmaqlaš-	to strike one another with a club , to strike with a club (310)

245 DLT	tulA-	501
D-K	tölä-<töl	"parturition" (197)
BA	töle-	*koy töledi* koyun dölledi , kuzuladı (III,271)
TTD	tələ-	töllimek (III,369)
EN	töl	Döl. Hayvanların yeni doğurdukları yavruları (423)
UTİL	töllimek	toġmaḳ , ḳozilimaḳ (II,366)
GJ		bulunamadı

246 DLT	tulA-	563
D-K	tülä-<tü	"lose winter coat(horse)" (203)
BA	tüle-	*at tüledi* at tüyünü döktü. At kışlık tüyünü attı, yeni tüy çıkardı , demektir.
TTD	tülə-	tülimek , tük taşlimaḳ (III,369)
EN	tülemek>tülimek	tüy atmaḳ , tüy dökmek (430)
UTİL	tülimek	etyaz yaki közde tük yaki peylirini taşlap , yéŋi tük ve pey çiḳarmaḳ (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (318)

247 DLT	tulat-	501
D-K	tölet-<tölä-<töl	"parturition" (197)
BA	tület-	*ol koy tületti* o , koyunu kuzulattı , doğurttu (II,310)
TTD	tülət-	tületmek (II,454)
EN	tülletmek	dölletmek (430)
UTİL	tölletmek<töllimek	toġmaḳ ; ḳozilimaḳ (II,366)
GJ		bulunamadı

248 DLT	tulGA-	571
D-K	tolγa-	"put on earrings ; make hanks (of wool)" (194)
BA	tolga-	*kız yinçü tolgadı* kız incili küpe takındı (III,289)
TTD	toloɣa-	tolġimaḳ , taḳimaḳ , orimaḳ (III,394)
EN	tolğanmaḳ	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġima	tolġap yasalġan , tolġanġan (II,276)
GJ	tolγa-	to twist (311)

249 DLT	tulGan-	387
D-K	tolγan-<tolγa-	"writhe (from pain)" (194)
BA	tolgan-	*er ulındı tolgandı* adam kıvrıldı , dolandı (II,241)
TTD	toloɣan-	tolġanmaḳ , tolġaḳ , tutmaḳ , tolġiwalmaḳ (II,350)
EN	tolğanmaḳ	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġanmaḳ<tolġimaḳ	1-bir teripini , bir béşidin tutup aylandurmaḳ , burimaḳ (II,277)
GJ	tolγan-	to turn and twist (311)

250 DLT	tulGaş-	571
D-K	tolγaš-<tolγa-	"put on earrings ; make hanks (of wool)" (194)
BA	tolgaş-	*ol mening birle yüng tolgaşdı* o, benimle yün dolamakta , bükmekte yarış etti. Herhengi bir şeyi bükmek de böyledir (II,220)
TTD	tolɣax-	tolġaşmaḳ , tolaşmaḳ (II,318)
EN	tolgaş	çevirme , döndürme (418)
UTİL	tolġaşmaḳ<tolġimaḳ	1- bir teripi , bir béşidin tutup aylandurmaḳ , burimaḳ (II,277)
GJ	tolγa-	to twist (311)

251 DLT	tulKuKlan-	410
D-K	tolquqlan<tolquq <tol-<to-	"inflated (wineskin)" (193)
BA	tulkuklan-	*tulkuklandı neng* nesne tulum gibi şişti (II,351)
TTD	tulḳuḳlan-	tulum bolmaḳ , ḳopmmaḳ , isilmek (II,513)
EN	tulum	1-tulum (426)
UTİL	tulum	1-ḳursaḳni yarmay soyġan ḳala , ḳoy , öçke ḳatarlıḳlarnıŋ térisi (II,343)
GJ		bulunamadı

252 DLT	tultur-	354
D-K	toltur-<tol-	"be full" (193)
BA	toltur-	*ol ayak tolturdı* o , kap doldurdu (II,175)
TTD	toltur-	tolturmaḳ~toldurmaḳ (II,247)
EN	tolmak	dolmak (418)
UTİL	tolmaḳ	köl , taḳaça ḳatarlıḳlarnıŋ içige boş yéri ḳalmay ḳaçilanmaḳ , toşḳuzulmaḳ (II,277)
GJ	tol-	to fill , to be full ,to get full , to be filled (310)

253 DLT	tumlI-	170
D-K	tımli-<tum	"cold" (199)
BA	tumlı-	*suw tumlıdı* su soğudu (III,294)
TTD	tumlï-	tuŋlimaḳ , muzlimaḳ (III,402)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tum	nahayati bek déġen menide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildüridü (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

254 DLT	tumlıt-	170
D-K	tumlit-<tumli<tum	"cold" (199)
BA	tumlut-	*ol anıng könglin tumluttı* o , onun gönlünü soğuttu ; *ol suw tumlıttı* o , su soğuttu (II,344)
TTD	tumlut- ; tumlït-	sovutmaḳ , muzlatmaḳ (II,503-504)
EN	tumukimaḳ	soğuk almak , grip olmak (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

255 DLT	tumluGlan-	170
D-K	tumliγlan-<tumliγ<tum	"cold" (199)
BA	tumluglan-	*ol bu ogurnı tumluglandı* o , bu zamanı soğuk buldu (II,273)
TTD	tumluoɣlan-	bu vaḳitni soġuḳ körmek (II,397)
EN	tumukimaḳ	soğuk almak , grip olmak (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

256 DLT	tumruş-	311
D-K	tomruš-<tomur-	"cut rounded (wood)" (194)
BA	tomruş-	*ol mening birle yıgaç tomruşdı* o , benimle ağacı tomruk yapmakta yarıştı (II,213)
TTD	tomrux-	beldeşmek , yumulak to ġraşmaḳ (II,305)
EN	töm	yuvarlak *töm yagaç* yuvarlak ağaç (424)
UTİL	tom I	1-toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ (yaġamça , yip ḳatarliḳ boylam nersiler heḳḳide) (II,283)
GJ		bulunamadı

257 DLT	tumur-	311
D-K	tomur-	"cut rounded (wood)" (194)
BA	tomur-	*er yıgaç tomurdı* adam ağacı tomruk yaptı (II,85)
TTD	tomur-	beldimek , düglek togrimaḳ (II,112)
EN	tom	kalın , tırkaz (419)
UTİL	tom I	toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ (yaġaç , arġamça , yip ḳatarliḳ boylam nersiler heḳḳide) (II,283)
GJ		bulunamadı

258 DLT	tunA-	170
D-K	tünä-<tün	"night" (204)
BA	tüne-	*ol mende tünedi* o , benim yanımda geceledi (III,273)
TTD	tünə-	tünimek (III,372)
EN	tün	Gece (430)
UTİL	tünemek>tünimek	1-birer cayda kéçini ötküzmek , ḳonup ḳalmaḳ (II,410)
GJ	tún	night (318)

259 DLT	tunar-	311
D-K	tünär-<tünä-<tün	"become dark" (204)
BA	tüner-	*tünerdi yer* yer karanlık oldu , karardı (II,86)
TTD	tünər-	keç kirmek , ḳaraŋu çüşmek (II,113)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tün	2-zulmet , cahalet ; ḳaraŋgu (II,408)
GJ	tún	night (318)

260 DLT	tunat-	503
D-K	tonat-<ton	"garment" (194)
BA	tonat-	*ol meni tonattı* o , beni giydirdi , donattı (II,312)
TTD	tonat-	ton kidürmek , ton hediye ḳilmaḳ (II,458)
EN	tonluḳ	giyimli , giyimi kuşamı yerinde (419)
UTİL	tonluḳ	1- ton kiygen , üstide toni bar (II,288)
GJ	ton	outer garment , overcoat , coat , clothes , dress (311)

261 DLT	tunat-	170
D-K	tünät-<tünä-<tün	"night" (204)
BA	tünet-	*ol konukug tünetti* o , konuğu evde geceletti (II,312)
TTD	tünət-	tünetmek , ḳondurmaḳ (II,457)
EN	tünetmek	geceletmek (431)
UTİL	tünetmek<tünimek	1-birer cayda kéçini ötküzmek , ḳonup ḳalmaḳ (II,410)
GJ	tún	night (318)

262 DLT	tuncuK-	380
D-K	tunčuq-<tun-<tu-	"be clogged up and unable to breathe ; hibernate" (198)
BA	tunçuk-	*er tunçuktı* adam duncuktu (Adamın kaygıdan soluğu çıkmaz oldu , soluyamaz oldu.) (II,227)
TTD	tunquķ-	tuncuķmaķ (II,329)
EN	tunçukturmak	nefesini kesmek , bunaltmak , boğmak (426)
UTİL	tuncuķmaķ	1-havaniŋ yétişmesliki yaki tosulup ķelişidin nepes alalmay ķiynalmaķ , boğulmaķ (II,349)
GJ	tïndʒ-(tïndʒï-?)	*t. ïp qal-* to go rotten (307)

263 DLT	tunkala-	620
D-K	toŋala-<toŋa	"do the deed of warriors" (194)
BA	toŋğala-	*er toŋğaladı* adam yiğitlerin ve kuvvetlilerin yaptığı işleri yaptı (III,405)
TTD	toŋala-	baturluk kilmek (III,553)
EN	toŋluk	kabalık (420)
UTİL	toŋ	4- ķopal , ķattiķ , kişiniŋ könŋlige tégidigan (II,270)
GJ		bulunamadı

264 DLT	tunkar-	617
D-K	töŋdär-<*töŋ , *töŋ- ?	"turn over" (197)
BA	töŋğder-	*ol ayak töŋğderdi* o , kabı dönderdi ; altını üstüne getirdi.(III,397)
TTD	təŋdər-	təŋtermek ~ öŋtermek (III,542)
EN	töŋtermek	devirmek , yıkmak (424)
UTİL	töŋgileklimek	halķa şekilde yögimek , töŋgilek ķilmaķ (II,365)
GJ		bulunamadı

265 DLT	tunkıt-	614
D-K	täŋit-<täŋ-	"soar (arrow)" (185)
BA	tüŋğit-	*er okın tüŋğitti* adam okunu göğe doğru yükseltti (II,326)
TTD	tüŋit-	adem , oknı asmannin kerige atti (II,477)
EN	tüŋlük ;	*çatı penceresi* keçe çadırının tepesini kapatan keçe (431)
UTİL	tüŋlük	kün nuri çüşüş ve hava almaşturuş üçün , oyniŋ torusidin éçilğan töşük (II,406)
GJ	taŋ	1-dawn , day-break (294)

266 DLT	tunkul-	616
D-K	tüŋül-<*tüŋ-	"despair" (205)
BA	toŋğul-	er ıştın toŋğuldı adam işten ümidini kesti (III,395)
TTD	tüŋül-	tüŋülmek , ümidini üzmek (III,539)
EN		bulunamadı
UTİL	toŋlimaḳ	4- ḳizġinliḳi sovumaḳ , méhir-mühebbiti kaytmaḳ (II,273)
GJ		bulunamadı

267 DLT	tunkuş-	615-6
D-K	tüŋüš-<*tüŋ-	"fix gtaze and ready to attack (boar)" (205)
BA	tonguş-	*toŋğuz tonguşdı* domuz gözlerini dikerek adamın üzerine saldırdı (III, 394)
TTD	toŋux-	toŋuz göliyip ademge hücüm kilmakçi boldi (III,537)
EN	toŋuz	domuz (419)
UTİL	toŋuz	1-süt emgüçi hayvan (II,271)
GJ	toŋguz~toŋyuz	swine , pig , hog , boar (311)

268 DLT	tunkuş-	615
D-K	töŋüš-<*töŋ , *töŋ- ?	"bow down (head) (197)
BA	tüngüş-	*er tüngüşdi* adam başını eğdi (III,393)
TTD	tüŋüx-	bişini saŋgilatti (III,537)
EN	töŋülmek	endişesiz bir suskunluk (424)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

269 DLT	tunkut-	609
D-K	töŋüt-<*töŋ , *töŋ- ?	*t.tüş-* "fall on face" (197)
BA	tüngüt-	*er başın tüngütti* adam başını eğdi (III,396)
TTD	tüŋit-	egmek , iniştürmek (II,477)
EN	töŋülmek	endişesiz bir suskunluk (424)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

270 DLT	tuntur-	554
D-K	tuntur-<tun-<tu-	"shut ; plug up , cover" (198)
BA	tuntur	*ot anıng közin tunturdı* ilaç onun gözünü kapattı. Herhangi bir nesne bir şeyi örterse yine böyle denir (II,176)
TTD	tuntur-	tutuldurmaḳ (II,250)
EN	tondurmak	dondurmak , üşütmek (419)
UTİL	tün	2-zulmet , cahalet ; ḳaranġu (II,408)
GJ	tundur-	to give peace , to find peace (315)

271 DLT	turcI-	565
D-K	törči-	"begin" (198)
BA	türçi-	*er iş türçidi* adam işe başladı (III,275)
TTD	türqi-	türüş kilmaḳ , başlimaḳ (III,376)
EN	törimek	vuku olmak , çıkmak , meydana gelmek , yaratılmak , türemek (424)
UTİL	töriçilik	ḫizmettiki ve öz vezipisini ada ḳiliştiki ḳuruḳ resmiyetçilik , biyrukratlik (II,359)
GJ	törɛl-	to be born (314)

272 DLT	turGur-	524
D-K	turγur-<tur-	"be emaciated (horse)" ; 266-7 "stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turgur-	*ol atıg turgurdı* o, atı durdurdu , zayıflattı , durgunlaştırdı ; ol mani urundun turgurdı o , beni yerimden kaldırdı (II,177)
TTD	turoɣur-	oruklatmaḳ , taldurmaḳ , hardurmaḳ , halidin ketküzmek ; turġuzmaḳ , ḳopkuzmaḳ , ḳoparmaḳ (II,252)
EN	turgunluḳ ; turmak	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali ; kalkmak(427)
UTİL	turġunluḳ	özgermeslik , muḳimliḳ , heriketsizliḳ (II,323)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay *toruγ at* bay (312)

273 DLT	turkaklan-	410
D-K	türgäklän-<türgäk<tür-	"bundle" (205)
BA	türkeklen-	*ton türkeklendi* elbise dürüldü (II,351)
TTD	türgəklən-	türgeklenmek , türteklenmek (II,514)
EN	türküm	grup , top , kitle , sürü (431)
UTİL	türge	1-toḳulġan mata , etles arlıḳlar yögişlip , türülüp , turidiġan toġra ḳirliḳ yaġaç (II,384)
GJ	turyuz-	to cause to stand , to cause to stand upright , to raise , to arise (316)

274 DLT	turKın-	326
D-K	turqin-<turuq-<tur-	"swell in vein (blood) ; gather (pus in wound)" (200)
BA	turkın-	*ol mendin turkındı* o, benden utandı (II,241)
TTD	turkïn-	tartınmaḳ , oyalmaḳ , hiyikmek (II,350)
EN	turgunluḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

275 DLT	turklA-	178
D-K	türklä-<Türk	"young man at prime of youth" ; "Turk" (205)
BA	türkle-	*ol meni türkledi* o , beni Türklerden saydı (III,446)
TTD	türklə-	Türk hisaplidi (III,604)
EN	Türk	Türk (431)
UTİL	Türk	muşu nam bilen atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,383)
GJ	túrk	Turk , illiterate person (318)

276 DLT	turKlA-	176
D-K	turqla-<turq	"lenght" (201)
BA	turkla-	"ol yer turkladı" o , yeri enine boyuna ölçtü (III,445)
TTD	turḳla-	o yerniŋ boyını ve ėnini ölçidi (III,604)
EN	turk	sima , suret , şekil , hal , durum (427)
UTİL	turḳ	1- taşḳi kiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

277 DLT	turkunlan-	222
D-K	törkünlän-<törkün	"gathering-place of clan ; parents hause"
BA	türkünlen-	*ol bu ewni türkünlendi* o , bu evi kendi evi saydı ve oturdu (II,278)
TTD	torkünlən-	törkünlenmek , törkün ḳilivalmaḳ (II,406)
EN	turgunluḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳlıḳ 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

278 DLT	turlun-	267
D-K	türlün-<türül-<tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türlün-	*türlündi neng* nesne dürüldü , büküldü (II,243)
TTD	türlün-	türülmek , püklenmek , yügelmek (II,352)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (4319
UTİL	türmek I	uralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (spindle) (318)

279 DLT	turmaklan-	240
D-K	türmäklän-<türmäk<tür-	"rolled bread" (205)
BA	türmeklen-	*ötmek türmeklendi* ekmekten dürüm yapıldı (II,276)
TTD	türməklən-	türmel ḳilinmaḳ (II,404)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türmeklenmek<türmeklimek	türmek haletḳe keltürmek orimaḳ , türmek ḳilip tügmek (II,386)
GJ	túrúm-~újúm	*tiš t.* an iron part fixed to the gunde (of the mill) (319)

280 DLT	turtuş-	628
D-K	türtüš-<türt-	"rob (oil on leather)" (205)
BA	türtüş-	*ol mening birle koguşka yağ türtüşdi* o, benimle deriye yağ sürmekte yarış etti (II,205)
TTD	türtüş-	surkeşmek , suruşmaḳ , suvaşmaḳ (II,294)
EN	türtüşmek	dürtüşmek ; birbirini dürtmek (432)
UTİL	türtüşmek<türtmek	1-ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

281 DLT	turtul-	628
D-K	türtül-<türt-	"rub (oil on leather)" (205)
BA	türtül-	*terige yag türtüldi* deriye yağ sürüldü (II,229)
TTD	türtül-	sürkelmek , sürülmek , suvalmaḳ (II,332)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türtülmek<türtmek	1-ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,382)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

282 DLT	turtun-	628
D-K	türtün-<türt-	"rub (oil on leather)" (205)
BA	türtün-	*ol özinge yağ türtündi* o , kendi kendine yağ süründü (II,240)
TTD	türtün-	sürkimek , sürkivalmaḳ , sürkevatkandek köründi (II,348)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türtmek	1-ḳattiḳ ittermek , sürmek (II,383)
GJ	túrt-	to move away , to poke (319)

283 DLT	turuGsA-	266-7
D-K	turuγsa-<turiγ<tur-	"stand up" (200)
BA	turugsa-	*ol munda turugsadı* o, burada durmak istedi (III,333)
TTD	turuoŋsa-	turġusi kelmek (III,445)
EN	turuġluḳ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turmaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	tur-~tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand (316)

284 DLT	turuK-	326
D-K	turuq-<tur-	"swell in vein (blood) ; gather (pus in wound)" (200)
BA	turuk-	*kan duruktu* toplandı (II,115)
TTD	turuķ-	turup ķalmaķ , yiğilmaķ , oyimaķ (II,158)
EN	turuġluķ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turmaķ	6- caylaşturmaķ , orunlaşmaķ (II,324)
GJ	tur~ tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

285 DLT	turuKlA-	524
D-K	turuqla-<turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (200)
BA	turukla-	*ol atıg durgunlaştırdı* arıksaydı (III,337)
TTD	turuķla-	oruķlatmaķ (III,460)
EN	turuġluķ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaķlik (II,323)
GJ		bulunamadı

286 DLT	turuKlan-	524
D-K	turuqlan-<turuqla- <turuq<tur-	"be emeciated (horse)" (200)
BA	turuklan-	*ol bu atıg turuklandı* o , bu atı durgun , argın saydı (II,265)
TTD	turuķlan-	turuķ körmek , oroķ hisaplimaķ (II,386)
EN	turuġluķ	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ķalġan , orunlaşķan , makanlaşķan 2-özgermes , muķim , turaķlik 3-herikct ķilmaydiġan toḫtap ķalġan (II,322)
GJ	tur~ tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

287 DLT	turul-	331
D-K	turul-<tur-	"be disgusted" (200)
BA	turul-	*er ıştın turuldı* adam işten usandı (II,126)
TTD	turul-	zirikmek , didikmek (II,176)
EN	turaklik	sabit , devamlı , istikrarlı , değişmez (426)
UTİL	turmaķ	2-hekettin toḫtap ķalmaķ (II,324)
GJ	tur~ tu.~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , to keep fresh , to begin (316)

288 DLT	turul-	267
D-K	türül-<tür-	"roll up (book) (205)
BA	türül-	*bitik türüldi* kitap dürüldü (II,127)
TTD	türül-	türülmek , türteklenmek (II,177)
EN	türülmek	sarılmak , yumaklanmak , sıvanmak , kıvrılmak , buram buram çıkmak (432)
UTİL	türülmek	2- yiğilip , üsti-üstige dövilenmek (II,387)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (spindle) (318)

289 DLT	turumlA-	200
D-K	turumla-<turum<tur-	"a man's height" (200)
BA	turumla-	*ol suwug turumladı* o, suyu boyu ile ölçtü (III,341)
TTD	turumla-	boylimaḳ (III,466)
EN	tırmak	kalkmak (427)
UTİL	tör	2-kiriş éğiziğa nisbeten eŋ içidiki cay (II,357)
GJ	túrúm~túJúm	tiš t. an iron part fixed to the gunde (of the mill) (319)

290 DLT	turun-	340
D-K	turun-<tur-	"stand against ; confront , oppose" ; "pause" ; 524 "be emaciated (horse)" (200)
BA	turun-	*ol manga utru turundı* o, bana dayattı (II,145) ; er ışta turundı adam işte durakladı ; at turundı at arıklaştı (II,146)
TTD	turun-	o bana ottura turdi (II,205); turuvalmaḳ , toḫtivalmaḳ ; oruklimaḳ , cudimaḳ (II,206)
EN	turguzmak ; turgunluḳ	kaldırmak , ayakta durdurmak ; durgunluk , sükunet hali (427)
UTİL	turmaḳ ; turgunluḳ ; torimaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324) ; sükunet hali (427) ; 3-ḳorşimaḳ , ariğa almaḳ (II,238)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , (316)

291 DLT	turun-	267
D-K	türün-<tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türün-	*er öz bitikin türündi* o, kendi kitabını dürdü , kendi başına dürdü (II,145)
TTD	türün-	türüvalmaḳ , türteklimek , türmek (II,205)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak (431)
UTİL	türmek I	uralġan , tügülgen , türülgen (I,386)
GJ	túrúm~túјúm	*tiş t.* an iron part fixed to the gunde (of the mill) (319)

292 DLT	turuş-	266-7
D-K	turuš-<tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turuş-	*kiçig ulug birle turışdı* küçük büyüğe karşı durdu , mukavemet etti (II,95)
TTD	turux-	ten turuşmaḳ , ḳarşı turmaḳ (II,126)
EN	turuş	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	20- ayaḳta tursun , tügül dégen inkar meniside yüklime rolida kélidü (II,325)
GJ	turuš-	to stand together (316)

293 DLT	turuş-	267
D-K	türüš-<tür-	"roll up (book)" (205)
BA	türüş-	*ol manga bitik türüşdi* o , bana kitap dürmekte yardım etti (II,95)
TTD	türüx-	türüşmek , türtekleşmek (II,127)
EN	türüş	sarma , yumaklama , sıvama , kıvırma (432)
UTİL	türmek I	oralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (spindle) (318)

294 DLT	turut-	417
D-K	törüt-<törü-	"fit make right" (198)
BA	türüt-	*Tengri yalnġuk türütti* Tanrı ademi yarattı (II,303)
TTD	tərüt-	türetmek , türeldürmek (II,442)
EN	törelmek	vuku olmak , çıkmak , meydana gelmek , yaratılmak , türemek (424)
UTİL	törelmek	3-peyda bolmaḳ , hasıl bolmaḳ (II,359)
GJ	tərɛl-	to be born (314)

295 DLT	tuşA-	497
D-K	tüšä-<tüš	"dream" (206)
BA	tüşe-	*ol tüş tüşedi* o , düş gördü (III,266)
TTD	tüxə-	tüşi-~çüşi- , çüş körmek (III,363)
EN	çüş	I-düş , rüya(89)
UTİL	çüş I	uyķu , ceryanida hasil bol ġan (II,720)
GJ	tüš	1-t.~čüš , dream (320)

296 DLT	tuşal-	561
D-K	töšel-<töšä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşel-	töşek töşeldi döşek döşendi (II,128)
TTD	təxel-	silinmek (II,179)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

297 DLT	tuşA-	561
D-K	töšä-	"spread out (matterss or bedding)" (198)
BA	töşe-	*töşek töşedi* döşek döşedi (III,266)
TTD	təxə-	töşimek , salmaķ (III,364)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun- körpe (II,360)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

298 DLT	tuşA-	497
D-K	tüšä-<tüš	"dream" (206)
BA	tüşe-	*ol tüş tüşedi* o , düş gördü (III,266)
TTD	tüxə-	tüşi-~çüşi- , çüş körmek (III,363)
EN	çüş	I-düş , rüya(89)
UTİL	çüş I	uyķu , ceryanida hasil bol ġan (II,720)
GJ	tüš	1-t.~čüš , dream (320)

299 DLT	tuşan-	497
D-K	tuşan-<tuş	"belt buckle" (201)
BA	tuşan-	*er adhakı tuşandı* adamın ayağı dolaştı , kösteklendi (II,146)
TTD	tuxan-	çüşele-~çüşalmaḳ , kalvulaşmaḳ (II,207)
EN	çüşmek	inmck , düşmck (89)
UTİL	çüşek I	at , éşek , ḳatarliḳ olaġlarnıŋ ayiġini çetip ḳoyuş üçün yasalġan sayman , çéder (II,720)
GJ	tüş-~túş-	to alight , to descend , to dismount , to go down (320)

300 DLT	tuşan-	561
D-K	töşän-<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşen-	*ol özinge töşek töşendi* o kendisine döşek döşedi (II,147)
TTD	təxən-	tüşek~çüşek silivalmaḳ (II,207)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun– körpe (II,360)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

301 DLT	tuşat-	561
D-K	töšet-<töšä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşet-	*ol töşek töşetti* o , döşek döşetti (II,307)
TTD	töşət-	töşek saldurmaḳ , körpe saldurmaḳ (II,449)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend (320)

302 DLT	tuşGur-	356
D-K	toš'ur-<to-	"fill" (193)
BA	toşgur-	*ol ewin tawar birle toşgurdı* o , evini malla doldurdu (II,178)
TTD	toxoɣur-	toşgurmaḳ~toşguzmaḳ (II,253)
EN	toşkuzmak	doldurmak (421)
UTİL	toşmaḳ	1-liḳ ḳilip ḳaçilanmaḳ , tolmaḳ (II,246)
GJ	tošqar- ; tošquż-	to fill (313)

303 DLT	tuşGur-	220
D-K	tušγur-<tuş-	"confront" (201)
BA	tuşgur-	*men ogulnı atasınga tuşgurdum* ben oğlunu babasına kavuşturdum (II,178)
TTD	tuxoɣur-	kovuşturmaḳ , oçraşturmaḳ (II,253)
EN	toşimaḳ	yetmek , berdaşlik , bermek , çidimaḳ (II,248)
UTİL	çüşürmek<çüşmek	19-kelmek , yetmek , uḳturulmaḳ (II,724)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

304 DLT	tuşlA-	573
D-K	tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşla-	*men anı tuşladım* ben onu sıraya aldım , hizasında durdum , karşısında durdum (III,294)
TTD	tuxla-	tuşlimaḳ , ödüllimek , ödülleşmek (III,402)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşmek	33- toḫtimaḳ , toġra kelmek (II,722)
GJ		bulunamadı

305 DLT	tuşlan-	166
D-K	tüšlän-<tüš-	"place or time of encampmend" (205)
BA	tüşlen-	*elkin tüşlendi* konuk indi (konuk yatıp sonra gitmek üzere indi) (II,242)
TTD	tüxlən-	aram almaḳ , ḳonmaḳ (II,352)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşlimek	şu cayda çüşkiçe turmaḳ , şu cayda çüşni ḳilmaḳ , şu cayda çüşni ötküzmek (II,722)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend (320)

306 DLT	tuşlan-	220
D-K	tušlan-<tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşlan-	*bir neng birge tuşlandı* bir nesne bir nesneye yöneldi , duş oldu , karşılaştı (II,244)
TTD	tuxlan-	tuş kelmek , ödül kelmek (II,354)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşlimek	şu cayda çüşkiçe turmaḳ (II,722)
GJ	tüš~túš-	*tüşüp ber-* to deliver (320)

307 DLT	tuşlat-	497
D-K	töšlet-<töšlä-<töš	"sternum or breast-bone" (198)
BA	töşlet-	*ol anı töşletti* o, onun döşüne , göğsüne vurdurttu (II,342)
TTD	təxlət-	töşige ördürdi (II,501)
EN	töş	döş (424)
UTİL	töş	1-gevdiniŋ boyun bilen ķorsaķ otturisidiki aldi ķismi (II,360)
GJ	töš	1-flesh on the sternum (314)

308 DLT	tuşlat-	573
D-K	tušlat-<tušla-<tuš	"confront" (201)
BA	tuşlat-	*ol yerig angar tuşlattı* o , onu uzaktan bir yeri karşısına gelecek surette durdurdu (II,342)
TTD		ödülletmek , ödül ķildurmaķ (II,501)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşmek	mas , del , toġra , muvapiķ , bap kelmek (II,724)
GJ		bulunamadı

309 DLT	tuşur-	220
D-K	tušur-<tuš-	"confront" (201)
BA	tuşur-	ol meni sanga tuşurdu o , beni sana kavuşturdu (II,78)
TTD	tuxur-	uçraşturmaķ , kovuşturmaķ (II,103)
EN	çuşluk	uygun , makul , münasip (88)
UTİL	çüşürmek<çüşmek	19-kelmek , yetmek , uķturulmaķ (II,724)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

310 DLT	tuşur-	270
D-K	tüšür-<tüš-	"get off" (206)
BA	tüşür-	*ol elig yarmak tüşürdi* o , elinden para düşürdü (II,78)
TTD	tüxür-	tüşürmek~çüşürmek , çüşürüp ķaymaķ (II,103)
EN	çüşürmek	indirmek , düşürmek (90)
UTİL	çüşmek	1-yuķiridin , égiz yerdin yaki nersé üstidin peske ķarap heriket ķilmaķ (II,722)
GJ	tüšür-~tüšúr-~tüšüj-	to cause to fall , to cause to descend (320)

311 DLT	tutat-	415
D-K	tütät-<tütä-<tüt-	"smoke , smoulder" (206)
BA	tütet-	*ot tütün tütetti* ateş , duman tütüttü , tütün tütüttü (II,299)
TTD	tütət-	tütetmek (II,436)
EN	tütün	duman , ailc , ocak (432)
UTİL	tütek	1-ot yalḳunliridin kötürülġen is , tütün (II,379)
GJ	tútún	smoke (319)

312 DLT	tutsuK-	411-2
D-K	tutsuq-<tut-	"catch , capture" (201)
BA	tutsuk-	*er yagıka tutsukdı* adam düşmana tutuldu , yakalandı (II,227)
TTD	tutsuḳ-	tutulmaḳ , tutḳun bolmaḳ (II,329)
EN	tutmak	tutmak (428)
UTİL	tutmaḳ	3-ġlap , ovlap , izlap ḳolġa çüşürmek (II,306)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

313 DLT	tutuKlA-	191
D-K	tutuqla-<tutuq	"gelding , eunuch" (202)
BA	tutukla-	*ol oglun tutukladı* o , oğlunu enedi veya enenmiş olmaya nisbet etti (III,337)
TTD	tutukla-	tutḳuzmaḳ , piçmek , aḫta ḳilmaḳ , aḫta dep hésaplimaḳ (III,460)
EN	tutuḳ	bulıutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	énik körünüp turmaydi ġan , uçuḳ emes (II,311)
GJ	tutuy<tut-	t. ber- to permit to be caught (317)

314 DLT	tuttur-	411-2
D-K	tuttur-<tut-	"catch , capture" , "give surety" (201)
BA	tuttur-	*beg ogrını tutturdı* bey hırsızı tutturdu (II,174)
TTD	tuttur-	tutturmaḳ~tutguzmaḳ (II,246)
EN	tutmak	tutmak (428)
UTİL	tutmaḳ	3-ḳoġlap , ovlap , izlap ḳolġa çüşürmek , ḳismaḳ , ḳiltaḳ , ḳapḳan ḳatarliḳlarġa çüşürmek (II,306)
GJ	tuttur-~tuttuj-	to cause to take , to hand over (317)

315 DLT	tutul-	411-2
D-K	tutul-<tut-	"catch , capture" , "give surety" (201)
BA	tutul-	*keyik tutuldı* yaban hayvanı tutuldu. (II,120)
TTD	tutul-	tutulmak (II,167)
EN	tutulmak	tutulmak (429)
UTİL	tutmaḳ	3-ḳoġlap , ovlap , izlap ḳolġa çüşürmek ; ḳismaḳ , ḳiltaḳ , ḳapḳan ḳatarlıḳlarġa çüşürmek (II,306)
GJ	tutul-	to be seized (II,317)

316 DLT	tutun-	339
D-K	tutun-<tut-	"be eclipsted (sun ; moon)" (202)
BA	tutun-	*kün tutundı* güneş tutuldu (II,143)
TTD	tutun-	tutulmaḳ , tutuvalmaḳ , tutaşmaḳ (II,202)
EN	tutulmak	tutulmak kün tutuldi güneş tutuldu (429)
UTİL	tutulmaḳ	4-başḳa nersiler yaki uniŋ sayisi bilen ḳaraŋġulişip ḳalmaḳ (II,312)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp (316)

317 DLT	tutur-	411-2
D-K	tüttür-<tut-	"catch , capture" (201)
BA	tütür-	*ol angar it tütürdi* o , ona köpeğini saldırttı , kışkırttı (II,73)
TTD	tütür-	küşkürt- (II,96)
EN	titivetmek	altüst etmek , dağıtmak , karmakarışık etmek , ditivetmek (415)
UTİL	tutuşmaḳ	2-bir-biri bilen élişmaḳ ; uruşmaḳ (II,310)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch (316)

318 DLT	tutuş-	313
D-K	tutuš-<tut-	"quarrel" (201)
BA	tutuş-	*olar ikki tutuşdılar* onlar ikisi tutuştular. Yapışırsa da böyle söylenir (II,88)
TTD	tutux-	tutuşmaḳ (II,117)
EN	tutaşmak	bitişik olmak (428)
UTİL	tutmaḳ	1- koli bilen siḳimdimaḳ , siḳimdap turmaḳ (II,306)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join , to take together (317)

319 DLT	tutuş-	313
D-K	tütüš-<tut-	"quarrel" (202)
BA	tütüş-	*ol manga keyik tütüşdi* o, bana avı yakalamakta yardım etti. Yarışmakta yardım etti. Yarışmak da böyledir (II,88)
TTD	tütüx-	tütüşmek (II,117)
EN	tutuş	tutuş , tutma (429)
UTİL	tutuşmaḳ<tutmaḳ	ḳoli bilen siḳimdimaḳ , siḳimdap turmaḳ ; ikki ḳoli arisida toḫtatmaḳ (II,306) ; 2-birbiri bilen élişmaḳ , uruşmaḳ (II,310)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold (316)

320 DLT	tutuz-	312
D-K	tutuz-<tut-	"give suggestion or instruction" (202)
BA	tutuz-	*men angar söz tutuzdum* ben ona tutulması riayet edilmesi lazım gelen bir söz söyledim (II,86)
TTD	tutuz-	tapilimek , çorimek (II,114)
EN	tutulmaḳ	tutulmak (429)
UTİL	tutḳuzmaḳ	2-başḳuruşḳa , ḫever élişḳa , terbiyileşke bermek , tapturmaḳ (II,304)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp , to tke hold off , to hold , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

321 DLT	tuy-	633
D-K	toy-<toḏ-<*to-	"be satiated" (193)
BA	toy-	*karın toydı* karın doydu (III,244)
TTD	toy-	toymaḳ (III,336)
EN	toymak	doymak (422)
UTİL	toymaḳ	1-yep-içip , ġizalinip , ġiza ve suġa bolġan telipini ḳandurmaḳ (II,297)
GJ		bulunamadı

322 DLT	tuysuK-	552
D-K	tuysuq-<tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuysuk-	*er tuysukdı* adam , duysuktı , duyar gibi oldu (III,195)
TTD	tuysuḳ-	tuyuḳsimaḳ , tuyup ḳalmaḳ (III,271)
EN	tuymak	duymak (429)
UTİL	tuymaḳ	hés ḳilmaḳ , sezmek , bayḳimaḳ (II,351)
GJ		bulunamadı

323 DLT	tuytur-	552
D-K	tuytur-<tuy-	"sense , feel" (203)
BA	tuytur-	*ol manga söz tuyturdı* o, bana söz duyurdu , tarif etti (III,192)
TTD	tuytur-	tuydurmaḳ~bildürmek (203)
EN	tuydurmak	duyurmak , işittirmek , hissettirmek (429)
UTİL	tuydurmaḳ<tuymaḳ	hés ḳilmaḳ , sezmek , bayḳimaḳ (II,351)
GJ		bulunamadı

324 DLT	tuzGır	496
D-K	tozγir-<toz	"dust" (196)
BA	tozgır-	*yer tozgırdı* yer tozardı , yerden toz kalkacak gibi oldu (II,178)
TTD	tozoŋïr-	tozanlaşḳili turmaḳ , çaŋ-nuzan kötirilişke başlimaḳ (II,252)
EN	toz	1I-toz-duman (422)
UTİL	tozumaḳ	1-tozandek her yanġa çéçilmaḳ , uçmaḳ , tökülüp çüşmek (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

325 DLT	tuzA-	496
D-K	tuza-<tuz	"salt" (203)
BA	tuza-	*ol et tuzadı* o , et tuzladı (III,263)
TTD	tuza-	tuzlımaḳ (III,360)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuz I	aş tuziniŋ omumiy atilişi (II,330)
GJ	tuz	1-salt (317)

326 DLT	tuzar-	163
D-K	tüzär-<tüz	"level" (206)
BA	tüzer-	*yer tüzerdi* yer düzeldi (II,77)
TTD	tüzər-	tüzlenmek (II,101)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüz	1- egri emes , rus (II,388)
GJ	túzlɛ-	to level (319)

327 DLT	tUzar-	496
D-K	tozar-<toz	"dust" (196)
BA	tozar-	*toz tozardı* toz tozardı , yükseldi (III,186)
TTD	tozar-	tozmaḳ~tozimaḳ (III,258)
EN	toz	II-toz , duman (422)
UTİL	tozan	1-asmanġa kötürülġen yumşaḳ topa çaŋ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

328 DLT	tuzGulan-	533
D-K	tuzγulan-<tuzγu	"a gift of food" (203)
BA	tuzgulan-	*ol manga tuzgulandı* o, ban yemek hediye etti (III,201)
TTD	tuzoulan-	*o , maŋa tuz berdi* yeni tamaḳ tekdim ildi (III,278)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ḳatarlıḳ kündilik turmuşta istémal ḳilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

329 DLT	tuzkar-	356
D-K	tüzgär-	"guide"→tüzgür- "give a gift" (206)
BA	tüzger-	*men anı tüzgerdim* ben ona armağan verdim (II,179)
TTD	tüzgər-	tüzimek , tüz yolġa salmaḳ (II,255)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ḳatarlıḳ kündilik turmuşta istémal ḳilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

330 DLT	tuzlA-	496
D-K	tuzla-<tuz	"salt" (203)
BA	tuzla-	*ol et tuzladı* o, et tuzladı (III,293)
TTD	tuzla-	tuzlimaḳ (III,401)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuzlamaḳ>tuzlimaḳ	tuz sepmek yaki tuzluḳ suġa çilimaḳ (II,334)
GJ	tuz	1-salt (317)

331 DLT	tuzlan-	496
D-K	tuzlan-<tuzla-<tuz	"salt" (203)
BA	tuzlan-	*et tuzlandı* et tuzlandı (II,243)
TTD	tuzlan-	tuzlanmak (II,354)
EN	tuzlimaḳ	tuzlamak (429)
UTİL	tuzlanmaḳ<tuzlimaḳ	tuz sepmek ,yaki tuzluḳ suġa çilimaḳ (II,334)
GJ	tuz	1-salt (317)

332 DLT	tuzlat-	496
D-K	tuzlat-<tuzla-<tuz	"salt" (203)
BA	tuzlat-	*ol et tuzlattı* o, et tuzlattı (II,342)
TTD	tuzlat-	tuzlatmaḳ (II,501)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuzlatmaḳ<tuzlimaḳ	tuz sepmek yaki tuzluḳ suġa çilimaḳ (II,334)
GJ	tuz	1-salt (317)

333 DLT	tuzlun-	268
D-K	tüzlün-~tüzül-<tüz-	"level" (206)
BA	tüzlün-	tüzlündi yer yer düzeldi (II,243)
TTD	tüzlün-	tüzlenmek , tüzelmek (II,353)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüzlimek	égiz-pes eġri-bügrisini yoḳitip tüz , rus haletke keltürmek , tüz ḳilmaḳ (II,391)
GJ	túzlɛ-	to level , to make straight (319)

334 DLT	tuzul-	268
D-K	tüzül-<tüz-	"level" (206)
BA	tüzül-	*yer tüzüldi* yer düzlendi (II,127)
TTD	tüzül-	tüzelmek , tekşilenmek , önşalmaḳ (II,177)
EN	tüzlenmek	düz hale gelmek (432)
UTİL	tüzmek	1-vücudḳa çiḳarmaḳ ,yaratmaḳ , berpa ḳilmaḳ ; turġuzmaḳ , belgilimek (II,392)
GJ	túz	1- *t.~tuz* even , plain , plane , straight , right (319)

335 DLT	tuzuş-	163
D-K	tüzäš-<tüz	"level" (206)
BA	tüzüş-	*ol manga yer tüzüşdi* o, bana yer düzlemekte yardım etti (II,100)
TTD	tüzəx-	tüzleşmek (II,134)
EN	tüzüş-	derlemc , yapma , tesis etmek , kurma (433)
UTİL	tüzlimek	égiz-pes eğri-bügrisini yoķitip tüz , rus haletke keltürmek , tüz ķilmaķ (II,391)
GJ	túz-	to arrange (319)

336 DLT	tuzut-	496
D-K	tozit-<toz	"dust" (196)
BA	tozut-	*ol toprak tozıttı* o, toprağı tozuttu (II,305)
TTD	tozut-	tozutmaķ (II,446)
EN	tozutmaķ	II-tozutmak , toz çıkarmak (423)
UTİL	tozutmaķ<tozumaķ	1-tozandek her yanġa çéçilmaķ , uçmaķ , tökülüp çüşmek (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

8.2.3. BİRLEŞİK SÖZCÜKLER

Ortak sözcükler içinden yapısal inceleme sonucunda 3 adet birleşik sözcüğe ulaşılabilmiştir. Elde edilen sözcükler , *toḳuz* ve *on* sayı adlarının birleşiminden doğan *toḳsun* "doksan" sözcüğü ile *tanrı* ve *han* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşan *tanrıkan* sözcüğü ile *taḳaġu* ve *yıl* sözcüklerinin birleşiminden meydana gelen *taḳaġu yılı* (Eski Türklerde kullanılan takvim) "tavuk yılı"dır.

Birleşik isim türündeki sözcüklerin ortak sözcükler içindeki oranı % 1'dir.

Birleşik sözcüğün öncelikle taranan sözlüklerdeki karşılıkları DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş , daha sonra harf çevrimli madde başı sözcükler taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla aşağıya yazılmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynakları arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş , Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

taḳaġu yılı/toḫu ; tankrıkan/teŋri ; toḳsun/toḳsan

1		
DLT	taKaGu ; taKAGU yilİ	174 ; 224
D-K	taqayu	"calendar" ; "fowl" , "cock" , "hen" (178)
BA	takagu; takagu yılı	tavuk ve horoza verilen ortak ad ; *takagu yili* Türklerin on ikili yıllarından biri (I,447) ; tavuk yılı (I,346)
TTD	taḳaoɣu; taḳaoɣu yili	toḫu , toḫu cinsiniŋ omumi nami (I,582) ; toḫu yili (I,583)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- õy ḳuşliridin biri 2- toḫuniŋ gõşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

2		
DLT	tankrıkAn	613
D-K	täŋrikän<täŋri	"wise , pious man" (185)
BA	tengrigen	Tanrıya tapınan bilgin (III,389)
TTD	təŋrikən	Təŋrige ibadet kilidi ġan alim (III,530)
EN	teŋri	Taŋrı (401)
UTİL	teŋri	ḫüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

3		
DLT	tuKsun	220
D-K	toqson<toquz on	"ninety" (196)
BA	toksun	sayıda doksan (I,437)
TTD	toḳsun	toksen (I,569)
EN	toxsan	doksan (416)
UTİL	toḳsan	onniŋ toḳḳuz kétim ḳoşuluşidin hasıl bol ġan san (II,257)
GJ	toqsan~toqsæn~toχsan	ninety (312)

8.2.4. İKİLEMELER

İncelememiz sonucunda ortak sözcükler arasından 6 adet ikilemeye ulaşabildik. İkilemeyi oluşturan sözcüklerden birinin yakın anlamlı sözcük tekrarlarıyla , diğer 5'inin ise aynı sözcüğün tekrarıyla kurulduğunu tespit ettik. Sözü edilen ikilemeler alfabetik sıraya göre aşağıya yazılmıştır.

İkileme türündeki sözcüklerin ortak sözcükler içindeki oranı % 1'dir. İkileme türündeki sözcüklerin öncelikle taranan sözlüklerdeki karşılıkları DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş , daha sonra harf çevrimli madde başı sözcükler taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla aşağıya yazılmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynakları arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş , Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

tah tah/taḫ ; takır takır/takır-tukur ; ewür- tevür-/tevürmek ; tikir tikir/tikir tikir ; tus tus/tus tus ; tuşu tuşu/çüşimek

1 DLT	tAh tAh	493
D-K	tah	"call for a falcon" (174)
BA	tah tah	salındıktan sonra doğanı veya şahini çağırmak için bir nida (III,117)
TTD	tah tah	tah-tah , laçin öçürül ġandin kiyin çakiriş öçün iytilidiġan söz (III,162)
EN	tax	*u toxuni tax devetti* o , tavuğa kış kış dedi (384)
UTİL	taḫ	toḫuni ḳoġlaş , heydeşni bildüridiġan buyruḳ imasi (II,14)
GJ	taχ	1- shoo-away word for cocks and hens (291)

2 DLT	taKır taKır	182
D-K	taqir	t. t. onomat. horse's hooves (178)
BA	takır takır	ses bildiren bir kelime (I,361)
TTD	taḳir taḳir	At ayağ taḳir-taḳir étti (I,468)
EN	tak-tuk	takır , takır takır (taklidi ses) (386)
UTİL	taḳır-tuḳur	"taḳır" ḳılġan ve şu ḫildiki avazlar (II,65)
GJ		bulunamadı

3 DLT	awur- tawur-	310
D-K	täwür-<täw-	"turn upside down and inside out (merchandise)" (187)
BA	ewür- tewür-	*ol tawarıġ ewürdi tewürdi* o, malı evirdi çevirdi , altını üstüne getirdi , tasarruf etti (II,81)
TTD	təvür-	ol tavaïoɳ əvürdi təvürdi maln ı urup çevirdi , astın-üstin ḳilmaḳ (II,108)
EN	tevrimek	sarsılmak , sallanmak , ırgalanmak , çalkalanmak (406)
UTİL	tevrimek	1-bir yerde o yaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ		bulunamadı

4 DLT	tıkır tıkır	182
D-K	tikir<tiki (tegi ?)	t. t. Onomat. (189)
BA	tikir tikir	*tikir tikir etti* atın ayağı tikir tikir ses çıkardı (I,361)
TTD	tikir tikir	At ayağı tikir tikir ses ḳildi (I,468)
EN	tikirlimak	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tikir tikir	"tikir" sözini ŋ tekrarlinişi (II,475)
GJ		bulunamadı

5 DLT	tus tus	165
D-K	tos	t.t. : onomat.: beating something soft. Tos tos (196)
BA	tus tus	keçe ve elbise gibi her yumuşak şeye vurmaktan çıkan ses (I,329) ; *anı tus tus urdı* onun elbisesi üzerine çabuk çabuk vurdu. (III,124)
TTD	tus tus	tas-tus , Kiğiz ve tonġa ọşaş yumşaḳ nersilerni orġanda çiḳidiġan avaz(I,430) ; onıŋ tonıġa tas-tus urdı (III,172)
EN	tars tus	tak tak (taklidi ses) (428)
UTİL	tus tus	"tus" sözinin tekrarlinişi (II,241)
GJ		bulunamadı

6 DLT	tuşU tuşU	544
D-K	tušu<tur šu	t.t. "said to make a donkey stop" (201)
BA	tuşu tuşu	eşek durdurulmak istendiği zaman kullanılır (III,224)
TTD	tüxü	*tüşü tüşü* çüşü çüşü işekni tọḫtitiş öçün iytilidiġan söz (III,310).
EN	çüşimek	Kösteklemek *atnı çüşimek* atı kösteklemek (89).
UTİL	töşbaġ	éger , toḳum , mölini toḳiġanda , harvini ḳatḳanda , hayvanlarniŋ töşidin tartip çiŋitidi ġan tasma yaki arġamçe (II,360).
GJ		bulunamadı

9. ORTAK SÖZCÜKLERİN NİTELİKLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

9.1. SOMUT SÖZCÜKLER

İsim soylu ortak sözcükler içinden yapılan inceleme sonucunda sözcüklerin %31'inin somut olduğu görülmüştür. Somut sözcüklerin oranı, isim türündeki ortak sözcüklerin %69'u kadardır.

Somut sözcüklerin taranan sözlüklerdeki karşılıkları öncelikle DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş, daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

taban/tapan ; tadġun/tazġun ; tadun/tayinça ; taġ/taġ ; taġar/taġar ; tah tah/taḫ ; takaġu>toḫu; takır takır/takır takır ; takuḳ>toḫu ; takuḳluġ>toḫu ; tal/tal ; talaḳ/talaḳ ; talġuç/talġuç ; talġuḳ/talġuḳ ; talḳan/talḳan ; talḳu/tolġimaḳ ; talu/tallimaḳ ; tam/tam ; tamġa/tamġa ; tamġaḳ/tamaḳ ; tamġalıḳ/tammaḳ ; tamındı/témin ; tamırlıġ/tomurluḳ ; tamu/tamuḳ ; tamur/tamur ; tamurġan/tammaḳ ; tan/taŋ ; tana/dane ; taŋuḳ/taŋuḳ; tap/tap ; taban/tapan ; tapuġ/tébin- ; tarġaḳ/tarġaḳ ; tarġıl/tarġil ; tarıġlaġ/tiriḳliḳ ; tarıġ/térik ; tarıġlıġ/tériḳliḳ ; tarıġlıḳ/térilmek ; tarım/tarimaḳ ; tarıtġan/tirimaḳ ; tarmaḳ/tarmaḳ ; tarmut/tarmut ; tartıġ/tartéġ ; tarus/torus ; taş/taş ; taşıtġan/toşumak ; taşırḳan/taşmaḳ ;

taşıtġan/taşmaķ ; taştın/taşki ; taşuġ/toşuķ ; taşurġan/taşurġan ; tat/dat ; tatıġ/tatiķ ; tatıġlıġ/tatliķ ; tatir/tatir ; tairġa/tatirik ; tatirliġ/tatiraŋ ; taturġan/tatliķ ; tavarluķ/tavarluķ ; tavar/tavar ; tavarlıġ/tavar ; tavgaç/tabġaç ; tavışgan/tawşķan ; tavılġuç/tivilġa ; tayaķ/tayaķ ; tayġan/tayġan ; tayıġ/tayiġ ; taz/taz ; tegiŋ/tiyin ; teġirmek/tégirmék ; tegşüt/tekşi ; tegürgen/tégürgén ; teke/téke ; teküklüg/tökülmek ; temregü/témérétkü ; temür/tömür ; temürken/témür ; temürlük/tömürlük ; tengüç/téng ; teŋek/taŋ ; teŋiz/déŋiz ; teŋriken/téŋri ; tepük/ tepkü ; ter/tér ; terçi/tér ; teri/tére ; terlik/terlik ; teşük/teşük ; tetür/tétür ; tewsi/tava ; tiz/tiz ; tezek/tézék ; tiẓiġ/tiẓiġ ; tiken/tikén ; tiki/tékirlimaķ ; tikiklig/tikmek ; tikim/tiķmaķ ; tikir tikir/tikir tikir ; tikme/tikmə ; tikü/tikküçi ; tiküç/tikiç ; tilge/tilġimaķ ; tilim/tilim ; tilkü/tülke ; tim/témim ; tiŋ/tiŋ ; tiregü/tirek ; tirek/tirek ; tireklik/tireklik ; tirig/tirik ; tiriŋ/tiriŋ ; tırnaķ/tirnaķ ; tirt/tirt ; tiş/çiş ; tişek/çişek ; tişi/çişi ; titiz/téti- ; titizlik/tétimaķ ; tiz/tiz ; tizik/tiziķ ; tizim/tizim ; tizme/tizma ; to/toķaç ; toġ/toġ ; toġraķ/toġraķ ; toķimaķ/toḫimaķ ; toķlı/toķla ; toķluķ/tokluķ ; toķu/toķu ; toķuç /toķuç ; toli/tolu ; tolun/tolun ; tomrum/tom ; ton/ton ; toŋ/toŋ ; toŋra/toŋra ; toŋuz/toŋġuz ; top/top ; top/topuķ ; topıķ/topuķ ; toprak/toprak ; topulġan/topılġan ; topunluġ/topunluġ ; topurġan/topa ; topuz/topur ; tor/tor ; toruġ/toruk ; toruġa/torġay ; torķu/turķi ; tosun/tosun ; tovil/davul ; toz/toz ; tozıtġan/tozıtmaķ ; töl/töl ; töpü/töpe ; tör/tör ; töre/töré ; törkün/turġun ; törtgül/tört ; töş/töş ; töşek/töşek ; töşeklik/töşeklik ; tuç/tuç ; tuġ/tuġ ; tuġaķlıķ/toġraķ ; tuluŋ/tolun ; tum/tumukaş ; tuma/tama ; tumaġu/tumaķliķ ; tuman/tuman ; tumlıġ/tumukaş ; tumsa/tompak ; tumşuķ/tumşuķ ; turķ/turķ ; turma/turma ; turna/turna ; turuġ/tura ; turumtay/turumtay ; tus tus/tus tus ; tuşaġ/çüşmek ; tuşaġu/çüşmek ; tuşu tuşu/çüşimek ; tutġaķ/tutķaķ ; tutġun/tutķun ; tutuk/tutuķ ; tutuş/tutuş ; tuyaġ/tuyaķ ; tuz/tuz ; tuzaķ/tuzaķ ; tuzġu/tuzġu; tuzluķ/tuzluķ ; tü/tük ; tüdeş/türdaşliķ ; tüge/tügé ; tügek/tügmek ; tügme/tügme ; tügsin/tügüç ; tügülgen/tügülmek ; tügün/tökün ; tüküz/tüküz ; tülek/tülimek ; tümen/tümén ; tünek/tünek ; tünerik/tün ; tüŋlük/tüŋlük ; tüp/tüp ; tüpi/tupan ; tüpün/tüplimek ; türgek/türgek ; türi/türi ; türmek/türmek ; tütün/tütün ; tüz/tüz

1 DLT	taban	201
D-K	taban	"hoof (camel)" (173).
BA	taban	taban ; deve tabanı (I,400).
TTD	tapan	tugi tapini (I,520).
EN	tapan	I-taban (ayak tabanı (389)
UTİL	tapan	heel , name of a plant (294).
GJ	tapan	1-put astiniŋ arķa ķismi 2-ayaġ kiyimniŋ şu cayġa toġra kélidiġan ķismi (II,4).

2 DLT	tabık	265
D-K	täpig<täp-	"kick" (185)
BA	tepik	tepme (I,386)
TTD	təpük	tipik (I,501)
EN	tepkü	itiş , çarpma , sarsıntı (402)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

3 DLT	tabuk	194
D-K	täpük<täp-	"football" (185)
BA	tepük	kurşun eritilerek iğ ağırşağı şeklinde dökülür , üzerine keçi kılı veya başka bir şey sarılır , çocuklar bunu teperek oynarlar (I,386)
TTD	təpük	tepküç , döglek , ķoġuşunniŋ töşügige öçke çöpürini ötküzüp balilar tépip oynaydi ġan oyunçaķ (I,501)
EN	tepküç	tepme oyununda kullanılan tüy (402)
UTİL	tepküç	bir ḫil oyunçaķ (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

4 DLT	tadGUn	220
D-K	tadγun	"river" (174)
BA	tadgun	Fırat ve ona benzer akan dere (I,438)
TTD	tadoɣun	tazġun , Fırat ve şuniŋga oḫşaş bir derya vadisi (ikini) (I,570)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tazγun	1-a small river running through (298)

5 DLT	tAdun	201
D-K	taḍun	"calf" (174)
BA	tadun	bir yaşındaki buzağı (III,171)
TTD	tadun	tayınça , bir yaşlik muzay (III,235)
EN	tayinça	dana (395)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

6 DLT	tAG	511
D-K	tay	"mountain" (174)
BA	tağ	dağ (III,153)
TTD	taoŋ	taġ (III,209)
EN	tag	I-dağ (385)
UTİL	taġ	1-yer üstiniŋ tekşilikke , döŋlükke nisbeten téhimu kötürülgen égiz ḳismi (II,54)
GJ	tay~ta.y	mountain (290)

7 DLT	taGAr	207
D-K	tayar	"sack" (174)
BA	tagar	çuval , dağarcık , içerisine buğday ve başka şeyler konan nesne , harar (I,411)
TTD	taoŋar	taġar , içige buğday ve başḳa nersiler ḳaçilinidiġan (I,535)
EN	tagar	çuval (385)
UTİL	taġar	aşliḳ ve baška nersilerni ḳaçilaş üçün işlitilidi ġan paḫta , yük , çike yipliridin yaki sun'i tallardin to ġan buyum ; çoŋ ḳap (II,57)
GJ	tayar~tay'ar~taya~ tay'a~taya.~taya:	sack , also a measure for grain (291)

8 DLT	tarıGcI	187
D-K	tariγči<tariγ<tari-	"cereal crops" , "wheat" (179)
BA	tarığcı	çiftçi , ekinci (III,242)
TTD	tarïoŋqï	diḫan (III,333)
EN	térikçilik	ekincilik . çiftçilik (409)
UTİL	térikçiliḳ	1-ziraet tériş , perviş ḳiliş , yiġiş işliri ; déhḳançilik (II,425)
GJ	teri-~teji-	to cultivate , to graw , to plant , to sow (306)

9 DLT	tAh tAh	493
D-K	tah	"call for a falcon" (174)
BA	tah tah	salındıktan sonra doğanı veya şahini çağırmak için bir nida (III,117)
TTD	tah tah	tah-tah , laçin öçürül ġandin kiyin çakiriş öçün iytilidiġan söz (III,162)
EN	tax	*u toxuni tax devetti* o , tavuğa kış kış dedi (384)
UTİL	taḫ	toḫuni ḳoġlaş , heydeşni bildüridiġan buyruḳ imasi (II,14)
GJ	taχ	1- shoo-away word for cocks and hens (291)

10 DLT	takA	546
D-K	täkä	"male antelope ; billy goat" (184)"
BA	teke	boynuzundan yay yapılan erkek geyik (III,228)teke (III,228)
TTD	təkə	erkek kiyik , onıŋ muŋuzidin yay yasilidü ; tike (III,316)
EN	téke	teke tag tékisi dağ tekesi ; teke *tag tékisi* dağ tekesi (408)
UTİL	téke	öçke , yava öçke , ceren ḳatarliḳlarıŋ erkikiniŋ piçilmi ġini (II,431)
GJ	tekɛ	buck (306)

11 DLT	taKaGu; taKAGU yılİ	
D-K	taqaγu	174 "calendar" ; 224 "fowl" , "cock" , "hen" (178)
BA	takagu; takagu yılı	tavuk ve horoza verilen ortak ad ; "takagu yılı" Türklerin on ikili yıllarından biri (I,447) ; tavuk yılı (I,346)
TTD	taḳaoɣu; taḳaoɣu yili	toḫu , toḫu cinsiniŋ omumi namı (I,582) ; toḫu yili (I,583)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫunıŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

12 DLT	takınk	606
D-K	täginŋ	"sable" (184)
BA	teginğ	tegin , samur (III,370)
TTD	təginŋ	tiyin (III,506)
EN	tiyin	I-sincap (415)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

13 DLT	taKır taKır	182
D-K	taqir	t. t. onomat. horse's hooves (178)
BA	takır takır	ses bildiren bir kelime (I,361)
TTD	takır takır	at ayağ takir-takir étti (I,468)
EN	tak-tuk	takır , takır takır (taklidi scs) (386)
UTİL	takır-tukur	"takır" kılğan ve şu hildiki avazlar (II,65)
GJ		bulunamadı

14 DLT	takırmak	253
D-K	tägirmäk~ügürmäk<*tägir-	"camel-litter" (184)
BA	tegirmek	deve üzerine iki taraflı atılarak içerisine binilen sepetle sepete benzer nesne (I,506)
TTD	təgirmək	kaçuva tögige artilidi ğan kaçuva (I,659)
EN		bulunamadı
UTİL	tégirmek	tögige tokulğan , üsti tüz , çomğa gümbez şeklide orunlaşturulğan perdilik kaçuva (II,434)
GJ		bulunamadı

15 DLT	takk	604
D-K	täŋig ? <täŋ-	"air" (185)
BA	teŋgek	hava (III,366)
TTD	təŋək	hava (III,500)
EN	teŋziçilik	açık hava satıcılığı (401)
UTİL	taŋ I	1-kün çikişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1-dawn ,day-break (294)

16 DLT	takşut	227
D-K	tägšüt<tägiš-<täg-	"exchange" (183)
BA	tekşüt	değişit , karşılık , bedel ; kalp akça vererek iyisini alma gibi (I,451)
TTD	təgxüt	teşküt , bir nersiniŋ orniğa birilgen bedel (I,589)
EN	tégişmek	II-değiştirmek (408)
UTİL	tekşi	3-oḫşaş , teŋmüteŋ (II,161)
GJ	tegiš-	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

17 DLT	taKuK	224
D-K	taquq<taqaγu	"fowl" ; "cock" ; "hen" (178)
BA	takuk	tavuk (II,286)
TTD	taḳuḳ	toḫu (II,417)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫunıŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

18 DLT	taKuKluG	224
D-K	taquqluγ<taquq< taqaγu	"fowl , cock , hen" (178)
BA	takuklug	*takuklug er* tavuğu olan adam (I,498)
TTD	taḳuḳluoɣ	"taḳuḳluġ er" tohuluk adem , tohusi bar adem (I,648)
EN	toxu	tavuk (417)
UTİL	toḫu	1- öy ḳuşliridin biri 2- toḫunıŋ göşi (II,230)
GJ	toχï~toχæ~toχa	hen , cocks and hens , cock , chicken (310)

19 DLT	takurkAn	311
D-K	tägürgän<tägür-<täg-	"convey" (183)
BA	tegürgen	daima değiren , eriştiren (I,522)
TTD	təgürgən	tekküzidiġan , yetküzidiġan (I,678)
EN	tegdürmek	değdirmek , dokundurmak , hedefe vurmak (397)
UTİL	tegmek	1- bir-birige yaki birer nersige bivasite halda yanmuyan , udulmuudul kélip taḳalmaḳ , taḳaşmaḳ 2- bérip yaki kélip yetmek , tapşurmaḳ , tapşurulmaḳ (II , 165)
GJ	tegdür-~tegdü-	to hit (305)

20 DLT	tAl	513
D-K	tal	"tender branch" (174)
BA	tal	dal , yaş dal (III,156)
TTD	tal	tal (III,214)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (II,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

21 DLT	talAK	207
D-K	talaq	"spleen" (175)
BA	talak	dalak (I,411)
TTD	talaḳ	tal , ademniŋtili (I,536)
EN	tal	dalak (386)
UTİL	tal	adem ve yuḳiri dericilik hayvanlariniŋ içki azaliriniŋ biri (II,73)
GJ	tal	1-probably , spleen (292)

22 DLT	talGUc	228
D-K	talγuč<talq-<tal-	"a wooden load-fastener" (174)
BA	talğuç	hayvan sirtina yükletilen yükü sikiştirmak için kullanilan ağaç (I,453)
TTD	taloɣuq	olġam , olġumaç , olaḳḳa artilġan yükni çiŋitiş üçün , yük bilen arġamça arisiġa ḳisturulidiġan kaltek (I,591)
EN	tal	I-söğüt ağaci (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (II,72)
GJ	tal	3-piece (292)

23 DLT	talGUK	236
D-K	talγuq<talq-<tal-	"a peg to fasten blade of pickaxe to handle" (174)
BA	talguk	baltaniŋ sapini sikiştirmak için çakilan çivi (I,469)
TTD	taloɣuk	baltiniŋ sépini çiŋitidiġan şina yaki mḫ (I,613)
EN	tal	1-söğüt ağacı.üzüm téli: üzüm dali (386)
UTİL	tal	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳalm 2-tek (II,72)
GJ	tal	3-piece (292)

24 DLT	talKa ; tarKA	215
D-K	tarka~talka	"sour grapes" (179)
BA	talka	koruk (I,427)
TTD	talḳa ; tarḳa	terke özüm , gorap , gora üzüm (I,556)
EN	tal	I-söğüt ağacı II-tane , adet (386)
UTİL	tal I	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ yaki çatḳal (I,72)
GJ	tal	2-vine , grape-vine (292)

25 DLT	talKan	221
D-K	talqan	"barley gruel" (175)
BA	talkan	kavut , kavrulmuş , döğülmüş arpa (I,440)
TTD	talḳan	talḳan (I,573)
EN	talḳan	kavrulmuş un 2-darmadağın olma (386)
UTİL	talḳan	1-ḳazanda ḳorulġan on 2-uvalġan , un halitige keltürülgen (II,78)
GJ	tala-	to rob , to pillage , to plunder , to snatch (292)

26 DLT	talKU	215
D-K	talqu<talq-<tal-	"twisted" (174)
BA	talku	eğrilmiş , bükülmüş nesne (I,427)
TTD	talḳu	tolġanġan , işilgen nerse (I,557)
EN	tolğanmaḳ	çevrilmek , döndürülmek (418)
UTİL	tolġimaḳ	2-eşmek , tutup bir terepke aylandurmaḳ , torlimaḳ 3-o yan bu yanġa éġip aylandurup heriketlendürmek (II,277)
GJ	tolya-	to twist (311)

27 DLT	talU	548
D-K	talu	"choice" (175)
BA	talu	*talu neng* seçme nesne (III,232)
TTD	talu	tallanġan (III,320)
EN	tallanmaḳ	seçilmek , ayıklanmak (387)
UTİL	tallimaḳ	türi , ḫilliri ve alahidilikliri boyiçe retke tur ġuzup çḳmaḳ ; ilġimaḳ , ḫillimaḳ , ayrimaḳ (II,80)
GJ	tal	3-piece (292)

28 DLT	tam	170
D-K	tam	"bolt (door)" (175)
BA	tem	tırkaz (I,337)
TTD	tam	dem , tirek (I,439)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tam	wall , hedge , cardinal point (292)

29 DLT	tAm	513
D-K	tam	"wall" (175)
BA	tam	duvar (III,157)
TTD	tam	tam (214)
EN	tam	I-dam , duvar (387)
UTİL	tam	öy ve binaniŋ üsti teripini kötürüp , etrapni urap turidi ġan ve kések , ḫiş yaġaç ḳatarlıḳlardin tik kötürülüp ḳurulġan ḳurulma (II,81)
GJ	tam	wall (292)

30 DLT	taman	202
D-K	tämän	N. "large needle" (184)
BA	temen	temen yingne timne , çuvaldız
TTD	təmən	tömüne
EN	tümene	kalın iğne (430)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

31 DLT	taman	202
D-K	taman	"a river flowing through Kaš ɣar" (244)
BA	taman	Kaşgar'ın ortasından akan bir dere (I,402)
TTD	tümən	tümen , Kaşgar'niŋ otturisidin ikip otidi ġan deryanıŋ namı (I,522)
EN	taman	yan taraf , yön (387)
UTİL	taman	terep (II,86)
GJ		bulunamadı

32 DLT	tamGA	213
D-K	tamɣa ; tamɣa<tam-	"seal" (176) ; 213-4 "tributary ; estuary" (175)
BA	tamga	damga , hakanın ve başkalarının damgası ; denize , göle veya dereye dökülen suyun bir kolu ; gemilerin demir attıkları iskele veya liman (I,424)
TTD	tamoɋa	tamġa , hakan ve başḳilariniŋ tamġisi ; tarmaḳ , diŋiz , köl ve deryalarġa ḳuyulidiġan süniŋ bir tarmiġi , koltuk (I,553)
EN	tamġa	damga (388)
UTİL	tamġa	3-eser , nişan , iz (II,87)
GJ	tamɣa	owner's mark (293)

32 DLT	tamGAK	236
D-K	tamγaq<tam-	"throat , larynx" (175)
BA	tamgak	damak (I,469)
TTD	tamoɣaḳ	tamak (I,613)
EN	tamaḳ	1-yemek 2-damak 3-tırmak
UTİL	tamaḳ I	1-éǧiz boşluḳiniŋ üstünki çiştin tartıp boǧuzgiçe bolǧanḳismi ḳattiḳ taŋlay 2-ḳiziliŋgeç bilen kékirdek arkiliḳidiki cay boǧuz (II,83)
GJ	tamγaq	plate (293)

33 DLT	tamGalıK	263
D-K	tamγaliq<tamγa	"private table" ; "small ewer" (176)
BA	tamgalık	bir kişilik sofra ; hakandan başka kimsenin üzerinde yemek yememesi için damga vurulmaya hazırlanmış sofra ; küçük ibrik (I,527)
TTD	tamoɣalïk	bir kişilik dastihan ; kiçik ivrik (I,682)
EN	tamġa ; tammaḳ	damga ; damlamak (388)
UTİL	tamaḳ II ; tamġa ; tammaḳ	ġiza , taam , yémeklik (II,83) ; 1-nerse ve her ḫil mehsulat ḳatarliḳlariniŋ kimge ve ḳaysi oruŋa téǧişlik ikenlikini körsetiş , türde ayriş üçün , het yaki bekge oyul ġaŋḳoral (II,87) ; tim-tim kélip téḳin çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamaq ; tamdur-	food ; owner's mark ; to cause to drip (293)

34 DLT	tamındı	227
D-K	tamındı <tamin-<tam-	"drip" (175)
BA	tamındı	*tamındı suw* su damlası (I,450) ; ol özinge yag tamındı o , kendisi için yalnız başına sütten yağ çıkardı (II,149)
TTD	tamïndï	tamïndï suv tamġan su (I,587) ; timtivaldi (II,210)
EN	témin ; témiş	damla ; damlama (408)
UTİL	tamçilimaḳ	tamçe-tamçe bolup çüşmek , sir ġimaḳ (II,87)
GJ	tam-	to drip (292)

35 DLT	tamırlıG	248
D-K	tamurluγ<tamar	"vein" (176)
BA	tamırlıg	*tamırlıg et* damarlı , sinirli et (I,495)
TTD	tamirliḫ	"tamirliḫ et" tomurluḳ sinirlik guş , bulçuŋ guş (I,644)
EN	tomur	1- kök 2- damar (419)
UTİL	tomurluḳ	tomuru bar , tomurdin terkib tapḳan (II,286)
GJ	tomor	pulse ; "aq tomor" nerve (311)

36 DLT	tamrakU	246
D-K	tämrägü	"tetter (skin disease)" (185)
BA	temregü	temregi (I,491)
TTD	tamrägü	temretke (I,639)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛmɛr'etkú	"eczeme" (302)

37 DLT	tamU	548
D-K	tamu	"hell" (176)
BA	tamu	cehennem (III,234)
TTD	tamu	tomuġ , dozaḫ (III,322)
EN	tamuḳ	tamu , cehennem (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tumuγ	hell (315)

38 DLT	tamur	182
D-K	tamur~tamar<tam-	"vein" (176)
BA	tamur	damar (I,362)
TTD	təmur	tomur (I,469)
EN	tomur	kök , damar (419)
UTİL	tomur	1-ḳan suyuḳluvı adem bedinide ayliniş davamida ötidi ġan neyçisiman toḳulma , organ. 2-yürek herikitiniŋ neticiside ḳanniŋ tépişi tomurniŋ soḳuşi (II,285)
GJ	tomor	pulse , nerve , artery (311)

39 DLT	tamur	182
D-K	tämür	"iron" (185)
BA	temür	demir (I,361)
TTD	təmür	tomur (I,468)
EN	tömür	demir (424)
UTİL	tömür	1- kül reŋ yaki aḳuç kömüş reŋ , sozülüşçan , sumuruşçan métal élément , ḫimiyivi belgisi Fe (II,367)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

40 DLT	tamurGAn	277
D-K	tam-<tamuryan	"drip" (175)
BA	tamurgan	daima (burnu) damlayan (I,518)
TTD	tamuroɣan	tamidiġan (I,672)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip tékip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamït~~tæmït~~tɛmit-	to drip , to drop (293)

41 DLT	tamurkAn	260
D-K	tämürgän<tämür	"arrowhead" (185)
BA	temürken	ok temreni (I,522)
TTD	təmürkən	ok başiği (I,678)
EN	tämür	demir (424)
UTİL	tömür	1- kül reŋ yaki aḳuç kömüş reŋ , sozülüşçan , sumuruşçan métal élément , ḫimiyivi belgisi Fe (II , 367)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

42 DLT	tamurluk	182
D-K	tämürlüg,lük<tämür	"iron" (185)
BA	temürlük	demir eritilen ve süzülen yer (I,506)
TTD	təmürlük	tömür iritilidiġan yer (I,658)
EN	tömürlük	demirden (424)
UTİL	tömürlük	1-terkibide tömür bar (II,370)
GJ	tömür ~ tömúj~ tömú~túmúr~ túmú~tumur~ twmwr	iron (314)

43 DLT	tAn	513
D-K	tan	"cold wind" (176)
BA	tan	sabalı akşam esen serin esinti (III,157)
TTD	tan	selkin , etigen , aḫşamda çiḳidiġan selkin (III,214)
EN	taŋ	II-tan , sabalı , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ I	1-kün çiḳişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	taŋ	1- dawn , day-break (294)

44 DLT	tanA	549;
D-K	tana	"grain of coriander" (176)
BA	tene	Farsça *dane* kelimesinden alınmıştır zannederim. Türkler buna *tene* demişlerdir. (III,44) ; susam , mışmış gibi şeyler (III,236)
TTD	tənə ; tana	*tənə* sözi Parsça *dane* sözidin ilkin ġan (III,58) ; tanakçe~danekçe (III,324)
EN	dane ; dan	tane , tohum (93)
UTİL	dane-dane	1- birdane-birdanidin türidiġan , daniliri ayrilip türidiġan (II,31)
GJ	da:nɛ~danɛ	corn , grain , piece , lump (80)

45 DLT	tankız	603
D-K	täŋiz	"sea" (185)
BA	tengiz	deniz (III,363)
TTD	təŋiz	diŋiz (III,497)
EN	déŋiz	deniz (101)
UTİL	déŋiz	1-okyanniŋ ḳoruḳluḳḳa tutaşḳan yaki ḳuruḳluḳḳa içkirilep kirgen bir böliki (III,152)
GJ	tɛŋgiz	sea , lake (303)

46 DLT	tankuc	610
D-K	täŋgüč<täŋ-	"raised (cooking-pot supports, etc.) (185)
BA	tengüç	saçayağı gibi yarım arşın yüksekliğinde olan her şey (III,381)
TTD	təngüq	tömür oçak ve şunıŋga oḫşaş yirim ġez igizliktiki herḳandaḳ nerse (III,520)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng	equal , half , middle (303)

47 DLT	tankuK	604
D-K	taŋuq<taŋ-	"gift for king with food and brocade" ; "a brocade given to one who makes a goal in polo" ; " a piece of silk attached to lances and standards (177)
BA	taŋġık ; taŋğuk	çevgen oyununda -gerilen ipten- topu geçirebilen adama verilen ipek kumaş parçası (III,365)
TTD	taŋuḳ	çögen oyunida töpni tartil ġan yiptin ötküzüwetken ademge birilidiġan yipek parçisi ; hanlar seperge çiḳḳanda yaki bir yerge manġanda birilidiġan soġa , yolluk (III,499)
EN	tana	I-ip (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tana	cord (293)

47 DLT	tankrıkAn	613
D-K	täŋrikän<täŋri	"wise , pious man" (185)
BA	tengrigen	Tanrıya tapınan bilgin (III,389)
TTD	təŋrikən	Təŋrige ibadet kilidi ġan alim (III,530)
EN	teŋri	Taŋrı (401)
UTİL	teŋri	ḫüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

48 DLT	tAp ; tap	207
D-K	tap	"scar" ; 160 "enough" (177)
BA	tap	yaralama veya döğme izeri (III,145) ; elverir , yetişir (I,318)
TTD	tap	téridiki yara yaki tayaḳ izi (III,198) ; yéterlik , köpaye (I,417)
EN	tap	iz, sapan izi (389)
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ	tap	furrow (294)

49 DLT	tapuG	264-5
D-K	tapuγ<tap-	"serve , worship (God)" (177)
BA	tapuğ	hizmet ; tapma; tapı (I,372) ; tapma ,*Tengri tapugı* Tanrıya tapma (I,373)
TTD	tapuoɣ	ḫizmet , ḫizmet ḳilmaḳ (I,483) ;téviniş , taet-ibadet (I,483)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbïn-	to worship , to adore (298)

50 DLT	tar	509
D-K	tär	"sweat; wages" (186)
BA	ter	ter (I,322) ; ücretle çalışana verilen para (III,148)
TTD	tər	ter , tirikiş (422) ; iş hakḳi üçün birilġen puḫ (III,203)
EN	ter	ter (402)
UTİL	ter I	1-adem ve başḳa canlıḳlarnıŋ térisi astidiki meḫsus bezler teripidin acritilġan suyuḳluḳ 2-ecir , emgek (II,125)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

51 DLT	tarcI	509
D-K	tärči<tär	"sweat" ; "wages" (186)
BA	terçi	ter (III,148) ; ücretle çalışan ırgat (I,417)
TTD	tər ; tərqi	ter (III,203) ; künlükçi , medikar (I,544)
EN	ter	ter (402)
UTİL	ter I	1-adem ve başḳa canlıḳlarnıŋ térisi astidiki meḫsus bezler teripidin acritilġan suyuḳluḳ (II,125)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

52 DLT	targak	235
D-K	taryaq<tara-	"comb" (179)
BA	targak	tarak (I,467)
TTD	taroɣaḳ	taġaḳ (I,611)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarḳaḳ	1-ayrım-ayrım çéçilġan , bir-biridin yiraḳ ; biri uyerde biri bu yerde 2-ömleşmigen , çéçilaŋġu , uyuşmiġan (II 30)
GJ	taryaq	1-comb 2-shoulder-blade (295)

53 DLT	tarGıl	242
D-K	taryil<tar-	"with white and black stripes ; speckled (animal) (178)
BA	targıl	attan başka her hayvan için alacalı (I,482)
TTD	taroɣil	taġil (I,628)
EN	targil	çizgili , kaplansı. Targil at: çizgili renkli at (390)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

54 DLT	tarI	542
D-K	täri	"skin" (186)
BA	teri	deri (III,221)
TTD	təri	tire (III,305)
EN	tére	II-deri (409)
UTİL	tére	1-müskülni orap turġuçi ten
GJ	terɛ~tɛrɛ~tejɛ	skin , hide (306)

55 DLT	tarıG	187
D-K	tariγ<tari-	"cereal crops" ; "wheat" (179)
BA	tarığ	ekin , bu , genel bir addır. (I,373) ; bütün Türklerce *buğday* ; Oğuzlarca *darı* . Bu kullanış yanlıştır ; onlar buğdaya *aşlık* derler. (I,373)
TTD	tarïoɣ	aşlıḳ , bu danlıḳ ziraetlerniŋ umumi isimi (I , 483) ; bu köpçilik Türk ḫalḳliri tilida *buġday* digen bolidi ; yal ġuz Oğuzlar bu sözni *térik* digen menide ḳollinidü. (I,483)
EN	térik	darı (térikçilik: ekincilik) ; darı (409)
UTİL	tarımaḳ I	tarġaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlıḳnıŋ çigikini yeşmek ; talmutal , danmudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tïrïγ~tïrïq~ tærïγ~tæjiγ	millet (307)

56 DLT	tarıGlAG	248
D-K	tariγlaγ<tariγ<tari-	"sown field" (179)
BA	tarıglag	tohum ekilecek yer ; tarla , ekerge (I,496)
TTD	tarioɣlaoɣ	térilġuluḳ , étiz , étizliḳ (I,646)
EN	térikçilik	ekincilik , çiftçilik (409)
UTİL	tiriḳliḳ II	térilġan , térip östürülgen (II,425)
GJ	terimaq	cultivation (307)

57 DLT	tarıGlıG	251
D-K	tariγliγ<tariγ<tari-	"granary" (179)
BA	tarıglıg	*tarıglıg yer* ekin bulunan yer , anbar (I,496)
TTD	tarïoɣlïoɣ	"tarıġlıġ yer" tériķlik yer , ékinzarlik , aşlik ambirimu şundak diyilidü (I,646)
EN	térikçilik	ekincilik , çiftçilik (409)
UTİL	tériķlik I	tériķ térilġan cay , tériķ köp ösken , tériķ basķan yer étiz (II,425)
GJ	terimaq	cultivation (307)

58 DLT	tarıGlıK	251
D-K	tariγliq<tariγ<tari-	"granary" (179)
BA	tarıglık	anbar (I,496)
TTD	tarïoɣlik	aşlik ambiri (I,654)
EN	térilmek	1- ekilmek 2- toplanmak (409)
UTİL	termek	birdin-birdin tütüp yiġmaķ , danilap yiġip toplimaķ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

59 DLT	tarım	199
D-K	tarim	"a place on the frontier of Uighur near Kuča" ; "river channels that flow into swamps or deserts" (242) ; 199 "title for princesses" (187)
BA	tarım	Tekinlere ve Afrasiyab soyundan olan hatunlara ve bunların büyük , küçük çocuklarına karşı söylenen bir kelimedir ; göllere , kumluklara dökülen çay kolları ; Uygur sınırında Köçe adında bir yerin yanında bir yer adı (I,396)
TTD	tarïm	Téginlerge , Afrasiyap evladin bol ġan ḫénimlarġa şuniŋdek ölarniŋ uluġ oşşaķ baliliriġa ḫas bir söz ; köl ve ķumluķlarġa ķoyulidiġan derya tarmaķliri (tarmaķ derya) ; tarım , Uyġurlar çégrisidiki kuça digen yrni ŋ yénidiki bir cay (I,514)
EN	tarmaķ I	dal , şube , budak , kol (391)
UTİL	tarimaķ	1-toptin ayrilmaķ ; çéçilmaķ , tarķimaķ (II,37)
GJ	tar'am~tæra'am~tɛra:m	a stream branching off into many , nom. geogr. Toguz Taram (295)

60 DLT	tarıtGAn	559
D-K	tarityan<tarit-<tari-	"till" (179)
BA	tarıtgan	*bu er ol telim tarıg tarıtgan* bu adam tohumu çok ektiren kimsedir (I,514)
TTD	tarïtoɣan	tiritidiğan (I,667)
EN	térim	ekim (409)
UTİL	tirimaḳ	1-ziraetlerniŋ oruḳini yerge çeçilip , kömmek (I,427)
GJ	teri-~teji-	to cultivate , to grow , to plant , to sow (306)

61 DLT	tarlık	240
D-K	tärlik<tär	"saddle felt" (186)
BA	terlik	teri çekmek için eğerin veya planının altına konulan keçe (I,476)
TTD	tərliḳ	terlik , terni sumuruvéliş öçün toḳumniŋ astiğa sélinidiğan kiğiz (I,622)
EN	terlik	terli , terlemiş (403)
UTİL	terlik	at-uluğlarğa toḳulidiğan égerge ter ötküzmeslik , un ı asrapḳéliş üçün onıŋ astı ğa sélinidiğan içmek , yopuḳçe (II,136)
GJ	tɛr	exudation , perspiration , sweat (303)

62 DLT	tarmAK	235
D-K	tarmaḳ<tarma-	"claw" (179)
BA	tarmak	yırtıcı hayvanların pençesi (I,467)
TTD	tarmaḳ	tarmaḳ. Yirtḳuç hayvan ve ḳuşlarıniŋ çaŋgili (I,611)
EN	tarmaḳ	1-dal , şube , budak , kol 2-tırmak : tırnak (391)
UTİL	tarmaḳ	1-asasiy yol , su ékinliri ve şu ḳatarlḳlarniŋ acrılıp çıḳḳan ḳismi ; böligi , şaḥçe 2-asasiy teşkilat yaki birleşmilerniŋ bölekliri 3-pen-téhniga , maarip ve şu ḳatarliḳlarniŋ birer sahesi (II,33)
GJ		bulunamadı

63 DLT	tarmut	227
D-K	tarmut<tarım<tar-	"ravines , streams (in mountains)" (179)
BA	tarmut	dağların tepeleri , dereleri (I,451)
TTD	tarmut	cira (I,589)
EN	tarmaḳ	dal , şube , budak , kol (391)
UTİL	taram	1-su tarilip aḳḳan cay , ékin (II,21)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow , strait (295)

64 DLT	tartıG	232
D-K	tartiγ<tart-	"summons" (of king)" ; "girth (saddle)" (180)
BA	tartığ	bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması ; yük ipi , denk sargısı (I,462)
TTD	tartïoɳ	ḫaḳan çakiriġi ; tartiḳ , yükniŋ tartiġi (I,603)
EN	tartilmaḳ	1-gergin hale getirilmek , çekilmek 2-sürüklenmek 3-tartılmak , ölçüp biçilmek 4-cezalandırılmak , işe celbedilmek 5-öğütülmek , ufalanmak , 6-azalmak , kısalmak , çekilmek , gerilmek 7-sunmak , vermek ; 3-tartılmak , ölçüp biçilmek , kilosuna bakmak (391)
UTİL	tartımlıḳ ; tartmaḳ	kişniŋ dikḳatini özige celip ḳilidiġan ; yékimlik (II,27) ; 12-éġirliḳni ölçimek , çiŋlimaḳ (II,25)
GJ	tart-~ta.rt-~ta:t-~ta.t-	to draw , to pull , to subtract , to suck , to bend (296)

65 DLT	tarus	184
D-K	tarus	"roof" (179)
BA	tarus	evin çatısı (I,366)
TTD	tarus	torus (I,474)
EN	torus	tavan (421)
UTİL	torus	öy içiniŋ üsti ḳismi , şip (II,237)
GJ	torus ~ tous	ceiling (312)

66 DLT	taşırKAn	260
D-K	taširqan<taşurġan <tašur-<taš-	"boggle-eyed" (180)
BA	taşırkan	*taşırkan közlüg* patlak gözlü , lokma gözlü (I,521)
TTD	taxirḳan	taşırḳan közlüg badraŋ közlük (I,675)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ ,éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

67 DLT	taşıtGAn	270
D-K	tašityan<tašit-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşıtgan	taşıran (I,514)
TTD	taxïtoɣan	taştüridiġan (I,668)
EN	taşmaḳ	taşmak ,dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaḳtin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

68 DLT	taşıtGAn	561
D-K	tašityan<tašut-<tašit-<tašu-	"convey , transport" (180)
BA	taşıtġan	taşıtan (I,514)
TTD	taxïtoɣan	toşutidiġan (I,668)
EN	toşumaḳ	taşımak (422)
UTİL	toşumaḳ	1-bir orundin yene bir orun ġa yötkimek 2-oparmaḳ , yetküzmek (II,248)
GJ	taš-	to overflow (296)

69 DLT	taştIn	219
D-K	taštin<taš	"outside" (180)
BA	taştın	*er taştın bardı* adam dışarı gitti (I,435)
TTD	taxtin	*er taştin bardi* adem sirtġa ketti (I,567)
EN	taşki	dış , harici (393)
UTİL	taški	1-birer nersiniŋ sirtḳi terpidiki , sirtḳi terpide körüngen ; içkini ŋ eksi 2-içki işlarġa nisbeten sirtḳi , ẖariciy (II,47)
GJ	taš	out , outside (296)

70 DLT	taşUG	207
D-K	tašuɣ<tašu-	"convey , transport" (180)
BA	taşuġ	taşmabilen mal , eşya ; menkul mal (I,411)
TTD	taxuoɣ	tuşaḳ , tuşuşḳa bolidiġan mal ve şuniŋga oẖşaş nersiler (I,536)
EN	toşuguçi	taşıyan , nakil eden ; bir yerden bir yere götüren (422)
UTİL	toşuḳ II	toşup yötkep kélin ġan nerse (II,248)
GJ	taš	out , outside (296)

71 DLT	taşuk	194-5
D-K	täšük<täš-	"ruptured in the scrotum" (187)
BA	teşük	deşik , yarık (I,387)
TTD	təxük	töşük , yérik , sérik at yériği , çikuk (I,503)
EN	teşmek	delmek (405)
UTİL	teşmek	birer nersini oyup , çokup yaki başka bir hil yol bilen tröşük açmak , töşük hasil kilmak (II,150)
GJ	teš~tęš~tɛš~tiš-	to pierce , to perforate , to penetrate , to make hole in (307)

72 DLT	taşurGAn	270
D-K	tašuryan <tašur-<taš-	"overflow" (180)
BA	taşurgan	daima (tencereyi) taşıran (I,518)
TTD	taxuroɣan	taşturidiğan (I,672)
EN	taşmak	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmak	1-kirgaktin aşmak , éşip etrapka yéyilmak ; basmak (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

73 DLT	tAş	511
D-K	taš	"stone"; "outer (garment)" ; "open country , foreign land" (180)
BA	taş	taş , kaya ; *taş yer* dış , taşra , gurbet ; geniş sıcaklık , yazı , yabancı yer ; *taş ton* dış elbise (III,152)
TTD	tax	taş ; sirt (III,207)
EN	taş	I-taş II-dış (393)
UTİL	taşI ; taş II	ayrim-ayrim halda yaki bir pütün uyul halette uçraydi gan , su kar kilmaydigan kattik tag cinslirinin omumiy nami (II,41) ; 1- içige içkirige nisbeten sirt ; tala (II,43)
GJ	taš~ta:š	stone ; out , outside (296)

74 DLT	tat	407
D-K	tat	"rust (on sword , etc.)" (181)
BA	tat	kılıç ve kılıç gibi şeylerin üzerine çöken pas (II,281)
TTD	tat	dat~tat , kılıç ve şunın ġa ḏışaş nerselerniŋ yüzide peyda bol ġan dat (II,410)
EN	dat	2-pas (94)
UTİL	dat	tömür , mis ḳatarlıḳ métallarnıŋ yüzide nem havanıŋ oksidilişidin şekillengen bir ḳevet madda (III,3)
GJ	tat	2-rust (297)

75 DLT	tAtıG	557-8
D-K	tatıɣ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatığ	tat , dat , lezzet (I,408)
TTD	tatïoɣ	tatiḳ~tétïḳ , tatlïḳ (I,530)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatliḳ	1-temi , lezzeti , yaḫşi , temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tatïq~tætïq	flavour (297)

76 RLT	tatıGlıG	557-8
D-K	tatıɣlıɣ<tatıɣ<tati-	"be tasty" (181)
BA	tatıglıg	*tatıglıg neŋ* tatlı nesne (I,495)
TTD	tatïoɣlïoɣ	"tatıġlıġ neŋ" tatliḳ nerse (I,645)
EN	tatiḳ	tat (394)
UTİL	tatlıḳ	1- temi , lezziti yaḫşi temlik , mezzilik 2- lezzet , huzur béġişlaydiġan , şérin (II,10)
GJ	tatlïq~tatlïɣ	palatable , delicious , sweet (of taste) (297)

77 DLT	tatır	182
D-K	tatir	"steppe" (181)
BA	tatır	*tatır yer* suyu , ağacı olmayan kıraç yer (I,361)
TTD	tatïr	tétir , tékir "titir yer" , susiz ve dereḫsiz yer (I,468)
EN	tatirik	sarı , solgun , benzi uçmuş (394)
UTİL	tatıraŋ	kétip ketken , ḳurġaḳ ; hiç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

78 DLT	tatırlıG	247
D-K	tatirliγ<tatir	"steppe" (181)
BA	tatırlıg	*tatırlıg yer* toprağı düz olmakla beraber sert olan yer (I,494)
TTD	tatïrlïoŋ	"tatirliġ yer" tétir yer , tüz ve ḳattiḳ yer (I,643)
EN	takir	düz , dümdüz , çıplak (385)
UTİL	tatiraŋ	kétip ketken , ḳurġaḳ ; hiç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

79 DLT	tatru	212
D-K	tetrü~*tetür-	"inverted" (187)
BA	tetrü	her şeyin tersine dönmüşü (I,420)
TTD	tətrü	tetür , Her nersiniŋ tetüri (I,458)
EN	tetür	ters , arka , yanlış , zıd , aykırı (405)
UTİL	tetür	1- Birer nersiniŋ aldı teripige nisbeten ḳarımuḳarşı bolġan ; keyni , arḳa 2- Öŋ ḳilinnidiġan iş-heriketniŋ eksi (II-115)
GJ	tɛrtúr~tɛtúr~ tetú~tetú	inverted , inside out , the wrong way , wrong (304)

80 DLT	taturGAn	557-8
D-K	taturγan<tatur-<tati-	"be tasty" (181)
BA	taturgan	daima (yemek) tattıran (I,515)
TTD	taturoŋan	tititidiġan (I,669)
EN	tétimaḳ	tatmak , çeşnisine bakmak (410)
UTİL	tatliḳ	1- temi , lezziti yaḫşi , temlik , mezzilik (II,10)
GJ	tat	1-taste (297)

81 DLT	tatırGA	245
D-K	tatirqa	"a white tanned skin" (181)
BA	tatırga	*tirşe* denilen serpilenmiş beyaz deri (I,489)
TTD	tatïrġa	aşlanġan aḳ tére (I,637)
EN	tatirik	sarı , solgun , benzi uçmuş (394)
UTİL	tatiraŋ	ḳétip ketken , ḳurġaḳ héç nerse unmigen (II,11)
GJ		bulunamadı

82 DLT	tawar	207
D-K	tawar	"merchandise , property" (181)
BA	tawar	canlı , cansız mal , davar (I,362) ; mal , eşya (I,411)
TTD	tawar	tawar , canlık ve cansız mallar (I,469) ; tawar , mal (I,535)
EN	tavar<tava	ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tavar	1-almaşturuş üçün işlepçikirilgan emgek mehsulati. 2-fabrikada toḳulgan , tégi bilen gullirinin̡ reŋgi oḫşaş bolgan yipek gezlime , reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~ tava:r~tava~ tava.~tav'a	silk-stuff , cloth , goods (297)

83 DLT	tawarlıG	248
D-K	tawarliγ<tawar	"merchandise , property" (181)
BA	tawarlığ	"tavarlıg er" mallı adam (I,495)
TTD	tavarlïğ	"tavarlıġ er" tavarlik adem , méli bar adem (I,644)
EN	tavar<tava	2- ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tavar	1-almaşturuş üçün işlepçikirilgan , tégi bilen güllirinin̡ reŋgi oḫşaş bolgan yipek gezlime ;reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~ tava:r~tava~ tava.~tav'a	silk-stuff , cloth , goods (297)

84 DLT	tawarluK	251
D-K	tawarluq<tawar	"pantry" (182)
BA	tawarluk	mal konan yer , hazine (I,503)
TTD	tavarluk	mal koyulidigan cay , hezine (I,654)
EN	tavar<tava	II. ipek Çin kumaşı (394)
UTİL	tawar	1- almaşturuş üçün işlepçikirilgan emgek mehsülatı. 2- fabrikida toḳulgan , tégi bilen güllirinin̡ reŋgi oḫşaş bolgan yipek gezlime , reḫt (II,92)
GJ	tavar~tav'ar~tava:r~ tava~tava.~tav'a	silk-stuff , cloth (297)

85 DLT	tawılGUc	245
D-K	tawılyuč~ tawilqu	"jujube" (181)
BA	tawılguç	tabarhun , innap dedikleri meyve ; kızıl ağaç ; bokam ağacı ; tarhun denen sebze ; kızıl söğüt (I,488)
TTD	tavïloɣuq	tévilġa (I,636)
EN		bulunamadı
UTİL	tivilġa	azgan ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan çatḳal , yopurmiki tohum yaki éllips şeklide bolidu ; ġuli açḳizil , mürekkep künlüksiman gül rétide bolup , yazmıŋ béşida içilidu ; adette menzire ösümlüki ḳilinidu (II,441)
GJ		bulunamadı

86 DLT	tawışGAn	256
D-K	tawıšγan<täwiš <*täw-/taw-	"rabbit" ; 174 "calendar" (182)
BA	tawışgan	tavşan (I,513) ; tavşan yılı (I,346)
TTD	tavïxoɣan	toşḳan (I,666) ; toşḳan yili (I,450)
EN	tavuş	ses (394)
UTİL	tavuş	1- méhanikiliḳ tevrinişler neticiside hasil bolidi ġan dolḳunniŋ aŋlaş sezgüsige tesir ḳilişi arḳisida peyda bolidiġan her ḫil avaz , sada 2- teleppuzda , sözniŋ en kiçik éléménti (II,95)
GJ	tawšqan~tåšqan~ tošqan~tašqan	hare (297)

87 DLT	tawGAc ; tat tawGAc	228
D-K	tawγač ; tat tawγač<tat	"Maşin" (242) ; 228 "a manufactured item that is ancient and imposing" ; "a tree" ; 406 (most of Türk) P. "Uighur infidels" (181)
BA	tawgaç ; tat tawgaç	Maçin'in adıdır ; Türklerden bir bölüktür (I,453) ; *tawgaç edhi* büyük ve eski yapıların hepsine birden bu ad verilir ; *tawgaç yudası* denir ki , susam çiçeğinin yaprağına benzer yaprakları bulunan bir ağaçtır , ilaç için kullanılır ; Bu sözdeki tat kelimesinden Farslılar , tawgaç kelimesinden de Türkler murat edilir (I,454)
TTD	tavoɩaq ; tat tavoɩaq	tawġäç , Maçin iliniŋ nami ; tawġaç , Türkleriŋ bir bölügi ; her bir büyük ve ḳedimiyi nerse *tawġaç ezi* dep atilidu (I,592) ; tawġaç yıdası yopurmaḳliri Sevsen gölini ŋ yopurmaḳliriġa oḫşaydiġan ve dora bolidi ġan birḫil dereḫ; bu cup söz , bu orunda tat sözi Pars digen menide tawgaç sözi Türk digen menide kelgen (I,593)
EN	tamġaç han ; tavak	tabgaç Han (388) ; II- yaprak (394)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esiriŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

88 DLT	tawsI	213
D-K	täwsi	"tray" (188)
BA	tewsi	tepsi , sofra (I,423)
TTD	təvsi	dastiḫan , şire (I,551)
EN	tava	tava (394)
UTİL	tava	nan ve şu ḫildiki yémekliklerni pişürüş üçün işlitildi ġan métaldi yasalġan ve tégi tüz , yéni girveklik nerse (II,91)
GJ	tava	1-pan , frying-pan (297)

89 DLT	tAy	514
D-K	tay	"colt" (182)
BA	tay	tay (III,158)
TTD	tay	tay (III,216)
EN	tay	I-tay (394)
UTİL	tay I	1-atniŋ ikki yaşḳa tolmiġan balisi (II,97)
GJ		bulunamadı

90 DLT	tayaK	518
D-K	tayaq<taya-	"staff" (183)
BA	tayak	dayak , dayangaç (III,166)
TTD	tayaḳ	tayaḳ , hasa (III,227)
EN	tayak	dayak (394)
UTİL	tayaḳ	1-dereḫ şéḫidin késilgen ḳaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

91 DLT	tayGAn	521
D-K	tayγan	"hound (dog)" (183)
BA	taygan	tazı , av köpeği (III,174)
TTD	tayoɣan	tayġan (III,240)
EN	tayġan	av köpeği (395)
UTİL	tayġan	1-itni n bir ḫili béli inçike , paçiḳi uzun ve yügürük kélidü (II,99)
GJ		bulunamadı

92 DLT	tayıG	552
D-K	tayıγ<tay-	"slip" (182)
BA	tayığ	kaygın (III,165)
TTD	tayïoɣ	tiyik , taygaḳ (III,226)
EN	taymaḳ	kaymak , kızak yapmak (395)
UTİL	taymaḳ	1-siliḳ , téyilġaḳ yerde siyrilip , téyilip ketmek ; téyilmaḳ (II,100)
GJ		bulunamadı

93 DLT	tAz	509
D-K	taz	"bald or scabby headed ; speckled (horse) ; hornless(sheep) ; saline (land)" (183)
BA	taz	kel , daz ; boynuzsuz ; bitkisiz , çorak ; *taz yer* bitkisi az olan çorak yer , kel toprak ; *taz at* alacalı at (III,148)
TTD	taz	taz (III,203)
EN	taz	1-kel (395)
UTİL	taz	1-béşi temretke bilen carahetlinip çaç çiḳmiġan ; aypaŋ , taḳir 2-muŋguz çiḳmiġan , muŋguzsi (II,37)
GJ		bulunamadı

94 DLT	tazak	194
D-K	täzäk	"dung (horse)" (188)
BA	tezek	tezek , at gübresi (I,386)
TTD	təzək	tizek (I,502)
EN	tézek	tezek (410)
UTİL	tézek	hayvanlarnıŋ gendisi (II,428)
GJ	tizɛk~tɛzɛk	dung of horse , ass and cow (309)

95 DLT	tIḍIG	633
D-K	tiḍiɣ<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhığ	bir şeyden alıkoyma , engel olma (I,373)
TTD	tïzïoɣ	tiyiḳ , bir iştin tiyiş , tosaş , men'i ḳiliş (I,483)
EN	tiyiş<tiymak	yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1- ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ 2- azap salmaḳ , aġrıtmaḳ (II,448)
GJ		bulunamadı

96 DLT	tıkan	202
D-K	tikän<tik-	"thorn" (189)
BA	tiken	diken (I,400)
TTD	tikən	tiken (I,521)
EN	tiken	diken (411)
UTİL	tiken	2-tikenlik ösümlüklerniŋ özi (II,470)
GJ	tikɛn	thistle , thorn (308)

97 DLT	tıkI	547
D-K	tiki (tegi?)	"rustling of spirits of dead at night" (189)
BA	tiki	Geceleri işitilen ses (III,230)
TTD	tęgi	kiçilerde aŋlinidiġan gök , gök avaz (III,317)
EN	tikirlimaḳ	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tik II	kiçik ve ḳattiḳ bir nersini yene bir ḳattiḳ nerse üstige tegküzüş , çikiş , taşlaştin çikḳan avaz (II,470)
GJ		bulunamadı

98 DLT	tıkıklık	274
D-K	tikiglig<tikig<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikiğliğ	*tikiklig ton* dikilmiş elbise (I,509)
TTD	tikiklig	tikiklik (I,662)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarliḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaşturmaḳ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

99 DLT	tıkım	200
D-K	tikim<tik-	"portion" (189)
BA	tikim	*bir tikim türmek* bir parça dürüm (I,396)
TTD	tęgim	tégim , parçe (I,515)
EN	tiḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tiḳmaḳ	2-bir nersiniŋ aġziġa , töşükige yene bir nersini keplep ḳoymaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert ; to fix (307)

100 DLT	tıkır tıkır	182
D-K	tikir<tiki (tegi ?)	t. t. Onomat. (189)
BA	tikir tikir	*tikir tikir etti at*ın ayağı tikir tikir ses çıkardı (I,361)
TTD	tikir tikir	At ayağı tikir tikir ses ḳildi (I,468)
EN	tikirlimak	çatırdamak , şakırdamak (411)
UTİL	tikir tikir	"tikir" sözíniŋ tekrarlinişi (II,475)
GJ		bulunamadı

101 DLT	tıkmA	274
D-K	tikmä<tik-	"sew , sting ; plant ; set upright" (189)
BA	tikme	*tikme neng* dikilmiş nesne (I,433)
TTD	tikmə	tikme neng tikme nerse (I,564)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikilmek<tikmek	I-sançip , tiḳip orunlaşturmaḳ , ḳadimaḳ , ornatmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant , to sew up , to encamp (307)

102 DLT	tıkU	546
D-K	tik-<tikü	"slice(meat)" (189)
BA	tikü	parça (III,229)
TTD	tękü	tigim , parça (III,316)
EN	tikküçi	terzi (411)
UTİL	tikmek	3- yip-yiŋne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him cipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

103 DLT	tıkuc	180
D-K	tiküč<tik-	"pastry prick" (189)
BA	tiküç	ekmekçilerin ekmek üzerine nakış yapmak için kullandıkları nesne , kuş yeleği (I,358)
TTD	tüküq	çekküç (I,464)
EN	tikküçi	terzi (411)
UTİL	tikiç	reḫt , tére ḳatarlıḳlardin tikilgen buyumlarni ŋ tikip ulanġan cayı (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

104 DLT	tılım	200
D-K	tilim<til-	"cut lengthwise" (190)
BA	tilim	dilim (I,397)
TTD	tïlïm	tilim (I,516)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilim	1-nersilerni uzun tiliştin yériştin hasil bol ġan bölek (II,492)
GJ	tildúr-	to cause to split (308)

105 DLT	tılkA	216
D-K	tilgä<til-	"slice , strip" (190)
BA	tilge	dilim , uzunlamasına kesilen her şey (I,429)
TTD	tilgə	bir tilge et bir tilim guş (I,559)
EN	tilim	dilim (412)
UTİL	tilġamaḳ>tilġimaḳ	2-tilip pare-pare ḳilmaḳ titivetmek (II,490)
GJ	til-	to split (307)

106 DLT	tılkU	216
D-K	tilkü	"fox" (190)
BA	tilkü	tilki , kinaye olarak kız çocuklarına söylenir (I,559)
TTD	tilkü	tülke (I,559)
EN	tülke	tilki (430)
UTİL	tülke	1-emgüçi hayvan 2-hiyliger , mekkar ; aldamçi kişi (407)
GJ	túlki~túlɛ	fox (318)

107 DLT	tIm	503
D-K	tim	"full wineskin ; wine-merchant" (190)
BA	tim	şarap dolo tulum ; şarap satan (III,136)
TTD	tim	torsuḳ , içimlik toldurulidi ġan tulum (III,187)
EN	témim	damla (408)
UTİL	témim	bir kétim tamġan yaki tamidiġan suyuḳluḳ , tamçe (440)
GJ	tamit~tæmït~tɛmit-	to drop , to drip (293)

108 DLT	tınk	600
D-K	tiŋ~*tik	"upright" (189)
BA	tinğ	*er ting turdı* adam dik durdu (III,356)
TTD	tiŋ	tik , adem tik turdi (III,487)
EN	tiŋ	I-sağlam , dinç (413)
UTİL	tik I	1-yuḳiriġa ḳarap tüptüz orunlaşmaḳ , tiklengen , tikin (II,468)
GJ	diŋ	vertical , raised (87)

109 DLT	tırAk	559
D-K	*tirăk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tirek	direk (I,412)
TTD	tẹrək	tirek (I,537)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḵ (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

110 DLT	tıraklık	559
D-K	tiräklik<*tiräk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tireklik	direklik ağaç yetişen yer , kavaklık ; direklik (I,509)
TTD	tərəklik	tireklik , tirek ösken yer (I,661)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tireklik	térek bilen ḳaplanġan térek östürülgen 2-térek köp östürülgen cay (422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

111 DLT	tırAkU	225
D-K	tirägü	"support" (191)
BA	tiregü	direk , kendisine bir şey dayanılan ve kendisiyle bir şey durdurulan her nesne , direcen ve buna benzer şeyler (I,447)
TTD	tirəgü	tirek~tirgek (I,583)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

112 DLT	tırık	194
D-K	tirig<*tir-	"live" (191)
BA	tiriğ	diri , her hayvanın dirisi (I,386)
TTD	tirig	tirik , her ḳandaḳ hayvannıŋ tirigi (I,502)
EN	tirik	diri canlı (414)
UTİL	tirik	1-ölmiġen , yaşap turuvatḳan canlik (II,456)
GJ	tirik~tiik	allve (308)

113 DLT	tırınk	606
D-K	tiriŋ	"ring (ears) (191)
BA	tiring	*kulakım tiring etti* kulağım tın etti (III,370)
TTD	tiriŋ	tiriŋ~diriŋ (III,505)
EN	tirsilmek	çatırtı , patırtı olmak (415)
UTİL	tiriŋ	népiz métal boyum yaki sim tarlarni yeŋgil çekiştin çiḳḳan avaz (II,457)
GJ		bulunamadı

114 DLT	tırnkaK	611
D-K	tirŋaq	"nail or claw" (191)
BA	tırnğak	tırnak (III,382)
TTD	tïrŋaḳ	tırnaḳ (III,522)
EN	tırnaḳ~tırmak	tırnak (414)
UTİL	tırnaḳ	1-barmaḳuçiniŋ arḳa teripidiki göşke y"pişḳan muŋuzsiman ḳismi (II,452)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

115 DLT	tırt	172
D-K	tirt	t.t. Onomat. "tearing of clothes" (191)
BA	tırt	tekrarlanarak *cart* diye ses verme (I,341)
TTD	tïrt	tirt , "tonin tirt tirt yirtti" oni ŋ tonini tirt-tirt ḳilip yirtti (I,445)
EN		bulunamadı
UTİL	tirt	harvikeşler ḳamça silkigende éytidi ġan , at yaki éşekni heydeş , tézlitiş imasini bildüridi ġan söz (II,450)
GJ		bulunamadı

116 DLT	tlş	497
D-K	tiš	"tooth" ; "ploughshare" (191) ; 497 "with blaze spread over his eyes (horse) (192)
BA	tış	diş , insanın insandan başkasının dişleri (III,173); sapan demiri ; alın akıntısı gözü önüne varıp kulaklarına çıkmayan ve burnuna inmeyen ikisi ortası kalan at (III,125)
TTD	tïx	tiş~çiş , adem ve başḳilarniŋ çişi; bogusiniŋ , sapanniŋ çişi ; *tiş at* kaşka at (III,173)
EN	çiş	diş ; sapannin çişi (83)
UTİL	çiş	1- adem ve yuḳiri dericilik hayvanlarniŋ ozuḳluḳ çaynaş ve nersilerni çişleş üçün ḥizmet ḳilidiġan orgini ; 3-sapanniŋ béşiġa kiydürüp , yer aġduridiġan polat yaki çöyün sayman (II,758)
GJ	tiš	1- tooth , plugh-share (308)

117 DLT	tışak	195
D-K	tišäk<tišä-<tiš	"sheep in third year" (191)
BA	tişek	şişek , iki yaşını bitirerek üçüne basmış koyun (I,387)
TTD	tixək	ikki çişlik ķoy (I,503)
EN	çiş	diş (83)
UTİL	çiş	1- adem ve yukiri dericilik hayvanlarnin ozukluk çaynaş ve nersilerni çişleş üçün hizmet kilidigan orgini (II,758)
GJ	tiš	1- tooth , plugh-share (308)

118 DLT	tIşI	544
D-K	tiši	"female (animal)" (192)
BA	tışı	her hayvanın dişisi (III,224)
TTD	tixi	tişi~çişi , herkandak nersenin çişisi (III,310)
EN	çişi	dişi (83)
UTİL	çişi	1-erkekniŋ eksi (II,763)
GJ	tiši~tiš	female (308)

119 DLT	tıtız	183
D-K	titiz	"bitter" (192)
BA	titiz	*titiz neng* tadı helile gibi kekremsi olan her şey (I,365)
TTD	titiz	"titiz neŋ" ķirtak nerse , hélili dek ķirtak nerse (I,472)
EN		bulunamadı
UTİL	tétimak	1-biraz yep , içip temini ŋķandaklikini körüp bakmak 2-melum tem bilinmek hés ķilinmak 3- temlik mezzilik hés ķilinmak , yarımak (II,416-417)
GJ	tatï~tætï-	to taste (297)

120 DLT	tıtızlık	183
D-K	titizlik<titiz	"bitter" (192)
BA	titizlik	kekrelik (helilenin tadı gibi) (I,506)
TTD	titizlik	ķirtaklik , ķaŋsiklik hélilinin temidek tem (I,659)
EN	tétimak	tatmak (410)
UTİL	titimak	1-biraz yep-içip teminiŋ ķandaklikini körüp bakmak 2-melum tem bilinmek , hés ķilinmak (II,416)
GJ	tatï~tætï-	to taste (297)

121 DLT	tĭz	496
D-K	tez	"high place" (188)
BA	tiz	Kaşkar'a yakın bir yaylaya yüksekliği dolayısıyla *tarıg art tiz* derler.; yüksek yer (III,123)
TTD	tęz ; təz	téyiz yer , égizlik ; tiz y ər (III,170)
EN		bulunamadı
UTİL	tézlimek	2- melum bir iş ceryaniniŋ emelge éşişi ġa azķalmaķ ; yükselmek , ilgirilmek (II,430)
GJ		bulunamadı

122 DLT	tĭz	496
D-K	tiz	"knee" (192)
BA	tiz	diz (III,123)
TTD	tiz	tiz (III,170)
EN	tiz	diz (415)
UTİL	tiz	1-putniŋ pükülidiġan , yota bilen şiraķ totaşķan cayniŋ aldinķi ķismi (III,458)
GJ	tiz	1- knee (309)

123 DLT	tızık	194
D-K	tizig<tiz-	"row" (192)
BA	tiziğ	saf , sıra , dizi (I,387)
TTD	tizik	tizik , ķatar (I,502)
EN	tizik	I-dizili , bağ (415)
UTİL	tiziķ	1-biriniŋ keynidin biri orunlaşturul ġan , tizilġan (II,463)
GJ	tiz~tez~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

124 DLT	tızım	268
D-K	tizim<tiz-	"string together (pearls , words)" (192)
BA	tizim	dizi , sıra (I,396)
TTD	tizim	tizim , tizik (I,515)
EN	tizim	liste (415)
UTİL	tizim	adem ve şey'ileriniŋ ismi , miķdari ve olariniŋ munasivetlik terepliri ķurmuķur , retlik , tizilġan yazma melumat , cedvel (II,463)
GJ	tiz~tez~tɛz	to arrange , to arrange in raws (309)

125 DLT	tızmA	218
D-K	tizmä<tiz	"waistband ; mouth (of a bag)" (192)
BA	tizme	şalvarın uçkurluğu , torbanın bağı ve buna benzer nesnedir (I,433)
TTD	tizmə	iştanbağ , torva vc şuniŋa oḫşaş nersilerniŋ ağzini yiğip bağlaş üçün yiptin toḳulğan boguç (I,563)
EN	tizma	sıra , dizi (416)
UTİL	tizma	yanmuyan tizilğan (II,462)
GJ	tiz~tez~tɛz-	to arrange , to arrange in rows (309)

126 DLT	tu	535
D-K	to	"a food" (192)
BA	to	bulamaç gibi pişirilen bir undur. Bir kaba konarak ekşitilir , sonra içilir. (III,207)
TTD	to	bulmaḳḳa oḫşaş pişürülidiğan birḫil un tamaḳ (III,2879
EN	toḳaç	firancala , çörek (417)
UTİL	toḳaç	boldurulğan ḫimirdin girde çoŋlu ḳida ḳilip , çekküç çékip pişürül ğan bir ḫil nan (II,256)
GJ	toqač	a kind ofbread prepared with fat in the dough (312)

127 DLT	tU	535
D-K	tü	"hair (of body) ; color ; marking (horse)" (203)
BA	tü	tüy ; at donu *atıng ne tülüg* atın ne dondadır , atın ne renktedir ; renk (III,207)
TTD	tü	Tük , bedendiki tük ; atnıŋ reŋgi , tüsi ; reŋ , tüs (III,287)
EN	tük ; tüs	tüy (430) ; renk ,sima , görünüm , görüntü (432)
UTİL	tük ; tüs	1-bedende ösken çaç yaki muy , yöŋ (II,396) ; reŋ boyaḳlarniŋ bir-biridin perḳlinidiğan ayrim türi ; reŋ (II,395)
GJ	túk	hair of animals , down (318)

128 DLT	tUb	494
D-K	tüp	"foundation (wall); "root (tree)" (205)
BA	tüp	temel , *tam tüpi* duvar temeli , insanın aslına da *tüp* denir ; Herhangi bir şeyin aslı , kökü *yıgaç tüpi* ağaç kökü (III,119)
TTD	tüp	tüv , tekt *tam tüpi* tam tüvi ; tüp , kötek , herḳandaḳ nersiniŋ tüvi dereḫniŋ tüvi (III,164)
EN	tüp	dip (431)
UTİL	tüp I	2- esliy , eslidiki (II,377)
GJ	túp	root , piece (318)

129 DLT	tubI	540
D-K	tüpi	"strong wind" (205)
BA	tüpi	tipi (III,216)
TTD	tüpi	boran (III,299)
EN	tupan	tufan (426)
UTİL	tupan	diniy rivayetlerde éytilidi ġan Nuḥ peyġember zamanisigiki ademleriniŋ günahliri üçün , pütün dünyani baskan su taşkini (II,220)
GJ		bulunamadı

130 DLT	tubıK	494
D-K	top<topiq	"meat-bone" ; "ball" (195)
BA	topık	*topık süŋgük* topuḳ kemiğinden yapılan yemek , paça ; çevgende vurulan top , topaç (I,380)
TTD	topiḳ ; top	topiḳ sөŋük koynun topuḳ söŋigidin kilinidi ġan ġiza;topuḳ , çevgen bilen örüp oynaydi ġan topıḳ top (I,492)
EN	topuḳ	ayak bileği ; top (420)
UTİL	topuḳ	2-özara tekdim ḳilip oynaş üçün , alahide teyyarlan ġan topıḳ süŋiki (II,224)
GJ	top	1-ball (311)

131 DLT	tubU	540
D-K	töpü	"top of head" ; "summit (mountain)" (197)
BA	tüpü	insanın başının tepesi ; tepe (III,216)
TTD	tөpü	töpe , ademniŋ töpesi , çökkisi (III,298)
EN	töpiçi ; töpe	usta , şapkacı ; 1-tepe 2-doruk , zirve (424)
UTİL	töpilik	2-döppiniŋ üsti ḳismi (II,353)
GJ	töpɛ	1-top , upper side , higher (314)

132 DLT	tubulGAn	259
D-K	topulγan<topul-	"mountain swallow"; "it bores through mountain peaks" (195)
BA	tupulgan	kök tupulgan bir kuş adı ; bu er ol çerig tupulgan bu savaş sıralarını yarıp yırtan kişidir (I,519)
TTD	topuloɣan	kök topuloɣan bir ḳuşnıŋ eyti ; busidiġan , yirip otidiġan (I,674)
EN	topılan	I-ayaklanma , isyan 2-karışıklık (420)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

133 DLT	tubun	201
D-K	topun<top	"knob of a corn-stalk" (195)
BA	tübün	yemekte bulunan çörçöp parçaları ; buğday kesmiği (I,400)
TTD	tüpün	aşnıŋ tüvi , ḳazan tüvi (I,520)
EN	topan	başak kalıntısı (420)
UTİL	tüplimek	1-buġday , şal ḳatarlıḳ ziraetler yiltiziniŋ terekḳiy ḳilişiġa egişip asasiy ġoliniŋ yénidin ḳoşumçe ġol şaḥlarni , çıḳarmaḳ (II,379)
GJ	túb~tüb~töb~túv~tüv	lower part , root (317)

134 DLT	tuburGAn	257
D-K	topurGan	"which raises dust (ground)" (195)
BA	topurgan	ayak basıldığında tozıyan yumuşak toprak (I,516)
TTD	topuroɣan	topurġan yer topilaŋ yer (I,670)
EN	topa-tozan basmak	tozlanmak (420)
UTİL	topa	dust , earth , sand , soil , loess (311)
GJ	topilik	1-topisi ḳélin köp , topa baskan , topa tuzup turidi ġan (II,225)

135 DLT	tUc	494
D-K	tuč	"yellow copper" (199)
BA	tuç	tunç (III,120)
TTD	tuq	tuç (III,166)
EN	tuç	pirinç (425)
UTİL	tuç	mis bilen ḳeleyniŋ arilaşmisi. sarġuç yaki köküç sarġuç bolidu , sürkileşke , çirişke çidamlik , ḳattik ḳelidu (II,314)
GJ	tuč~túč	brass (315)

136 DLT	tUdaş	205
D-K	tüdäš<tü	"of all kinds" (203)
BA	tüdeş	birbirine benzeyen , aynı cinsten olan nesneler (I,406)
TTD	tüdəx	türdaş nerse (I,529)
EN		bulunamadı
UTİL	türdaşlik	türi , ḫili cehettiki oḫşaşlik , bir ḫillik (II,383)
GJ		bulunamadı

137 DLT	tUG	498
D-K	toγ	"dust raised by horses' hooves" (193)
BA	toğ	at ayaklarının kazdığı çukurlardan çıkan toz (III,127)
TTD	tooɳ	tozan , atlarniɳ toyaḳliridiɳ çiḳḳan çaɳ tozan (175)
EN		bulunamadı
UTİL	toġ	ḳonaḳ ḳatarlik ösümlük yopurmaḳliriġa ve başḳa nersiler üstige ḳonġan topa-çaɳ , tozan (II,248)
GJ	toγ	dirt , which as the result of a dust-storm , gathers on the leaves of trees and bushes (309)

138 DLT	tUG	498
D-K	tuγ	"dam ; cover , stopper" (198) ; 498 "drum ; standard" (199)
BA	tuğ	su bendi , büvet , germeç *suwka tuğ ur* suya germeç ger , büvet yap ; Herhangi bir nesnenin tıkacı , kapağı ; Hakan yanında çalınan kös ve davul , nöbet davulu ; sancak , bayrak (III,127)
TTD	tuoɳ	tuġ , tuġan , *suvḳa tuġ ur* suġa tuġ bağla; herḳandaḳ bir nerseniɳ ḳapḳiği (III,176) ; dombaḳ , ḫanniɳ huzurida çelinidiġan dombaḳ ; tuġ , bayraḳ (175)
EN	tugan ; tuġ tokunak ;	bend (425) ; tuğ , bayrak (425) ; engel , pürüz (418)
UTİL	tuġan ; tuγ	suni tosuş , boġuş üçün topa , taş yaki sémanittin teyyarlanġan ḳurulma (II,336) ; 2- flag (315)
GJ	tuγ ; tuġ I	1- a dam in a river or channel (315) ; 1- bayraḳ , elem (II,335)

139 DLT	tuGAKlıK	251
D-K	tuɣaqliq<*tuɣaq<tuɣ<tu-	"strainer" (198)
BA	tugaklık	süzgeç yapılacak ağaç (I,503)
TTD	tuoɹaḳlïḳ	tïḳinliḳ , iwriḳniŋ aġzini békitidiġan tikin yasaş üçün tayyarlanġan yaġaç (I,655)
EN	tagaḳ	1-tarak 2-sırt yüzgeci 3-kürek kemiği (384)
UTİL	toġraḳ	1-tal térekler ailisidiki yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ 2-ġülça şehirige ḳaraşliḳ bir yézíniŋ nami (II,252)
GJ	toɣraq	poplar , balsam-poplar (309)

140 DLT	tuGraK	235
D-K	toɣraq	"willow" (194)
BA	tograk	kavak ağacı (I,468)
TTD	tooɹraḳ	toġraḳ (I,611)
EN	tograk	1-kavak ağacı 2-kütük parçası (416)
UTİL	toġraḳ	1-tal térekler ailisidiki , yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ (II,251-252)
GJ	toɣraq	poplar , balsam-poplar , poplar wood(309)

141 DLT	tuGraK	235
D-K	toɣraq	"willow" (194)
BA	tograk	kavak ağacı (I,468)
TTD	tooɹraḳ	toġraḳ (I,611)
EN	tograk	1-kavak ağacı 2-kütük parçası (416)
UTİL	toġraḳ	1-tal térekler ailisidiki , yopurmaḳ taşlaydiġan dereḫ (II,251-252)
GJ	toɣraq	poplar , balsam-poplar , poplar wood(309)

142 DLT	tukA	546
D-K	tügä	"calf in second year" (204)
BA	tüge	düge , iki yaşına varmış olan buzağı ; tişi tüge dişi dige (III,229)
TTD	tügə	ikki çişlik muzay (III,316)
EN	töge	deve (423)
UTİL	töge	süt emgüçi hayvan (II,363)
GJ	tivɛ~túge~ tügɛ~ tögɛ~tövɛ	camel (309)

143 DLT	tukak	409
D-K	tügäk<tüg-	"wooden ring tied to end of rope to fasten load" (203)
BA	tükek	halka , yük yükletirken yükü sıkıştırmak için kullanılan ve ipe takılmış bulunan ağaç halka (II,287)
TTD	tügək	toḳunaḳ , aġamçinin uçiġa bağlinip , artiḳni (yükni) çiḳtidiġan baġaç halḳa (II,418)
EN	tügnek	tomurcuk (botanik) (430)
UTİL	tügmek	1-urap , çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	toχmaq	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

144 DLT	tuKImaK	522
D-K	toqimaq<toqi-	"fuller's mallet" (195)
BA	tokımak	tokmak , çamaşır tokmağı (III,177)
TTD	toḳimaḳ	toḳmaḳ , kirçini n toḳmiġi (III,244)
EN	tak-tuk	takır , takır takır (386)
UTİL	toḳiçaḳ I	toḳaç şeklide yésisi ve yumilaḳ bolġan (II,265)
GJ	toχmaq	club , mallet , untraslated (310)

145 DLT	tuKII	217
D-K	toqli	"six-month-old sheep" (195)
BA	toklı	toklu , altı aylık kuzu (I,431)
TTD	toḳlï	toḳla , alte aylik ḳuza (I,561)
EN	toxla	toklu (416)
UTİL	toḳla	çişimeldin ötüp ikki yaşḳa toluş arilikidiki barḳa (II,259)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaša (312)

146 DLT	tuKluK	167
D-K	toqluq<toq	"satiated" ; "bald (man) ; hornless (animal)" (193)
BA	tokluk	tokluk ; insanın başı saçsız , hayvanın başı boynuzsuz olması (I,469)
TTD	toḳluḳ	toḳluḳ , bayaşatliḳ ; ademnin aypa ŋligi , hayvanniŋ muŋguzsizligi (I,613)
EN	tokçilik ; tokal	tokluk ; boynuzsuz (417)
UTİL	toḳ ; tuḳal I	1-aş-tamaḳḳa toyġan , aç emes 2-yéterlik , toluḳ 3-paravan , bayaşat 4-ḫatircem , ġemsiz , pütün 5-méġizi , dan éliş yéterlik , toluk , ala emes 6-ḳéniḳ , koyuḳ (II,255) ; muŋuzsiz (II,256)
GJ	toq	satisfied , sated (312)

147 DLT	tukmA	218
D-K	tügmä	"button" (204)
BA	tügme	düğme (I,433)
TTD	tügmə	tügme (I,563)
EN	tügme	düğme (430)
UTİL	tügme	1-kiyimniŋ yaḳi , peş ve yançuḳlirini étiş üçün ḳadilidiġan köpinçe yumilaḳ kélidiġan nerse topçe (II,400)
GJ		bulunamadı

148 DLT	tuksIn	219
D-K	tügsin<tüg-	"title of a subject in third rank from the king" ; type of square knot (204)
BA	tüksin ; tügsin	halktan olup handan üç kat aşağı bulunan kişi (I,437); dört köşeli düğümlenen bir çeşit düğüm (I,436)
TTD	tüksin ; tügsin	addi ḫalḳtin bolup ḫandin öç derice tüven menseptiki kişi (I,569) ; töt bürçeklik ḳilip tögülidiġan birḫil tügüç (I,568)
EN	tügüç	düğüm (430)
UTİL	tügüm	1-nersilerniŋ bir kétim tügüşke bolidi ġan yaki bir kétim tükülken ḳismi (II,404)
GJ	túge ; túg-	under ; to tie to (318)

149 DLT	tuKU	545
D-K	toqu	"belt buckle" (195)
BA	toku	toka , kemer tokası (III,226)
TTD	toḳu	toku , kemerniŋ tokusu (III,313)
EN	toḳumaḳ	1-örmek , II-eyerlemek (418)
UTİL	tıḳa I	kemer , töşbaġ ve ayaġ kiyim tasmilariniŋ bir üçini ötküzüp , zörür tépilġan yerde toḫtitidiġan , tilliḳ , yumilaḳ yaki töt bürcek halḳa ; cirim (II,256)
GJ	toqu	a piece of leather at each end of the kaš'a (312)

150 DLT	tuKuc	180
D-K	toquč<toq<*to-	"flat bread" (193)
BA	tokuç	çörek (I,358)
TTD	toḳuq	toḳaç , bu söz "toḳ ér " "toḳ adem" digen ibaridiki "toḳ" sözidin yasalġan (I,464)
EN	tokaç	Francala , çörek (417)
UTİL	tokaç	1- boldurulġan hémirdin girde çoŋlukida ḳilip , çekküç çékip , pişürülġan bir ẖil nan (II,256)
GJ	toqač	a kind of bread prepared with fat in the dough (312)

151 DLT	tukukluk	273
D-K	töküglüg<töküg<tök-	"pour" (197)
BA	töküğlüğ	*töküglüg tarıg* dökülmüş buğday (I,509)
TTD	tөküklüg	töküklüg tarıg tөküklük buğday (I,6629
EN	tökülmek	dökülmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , éḳitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

152 DLT	tukulkAn	261
D-K	tügülgän<tügül-<tüg-	"who wrinkles his brow" "tie or knot" (203)
BA	tügülgen	*bu er ol tutçı kaşı közi tügülgen* bu , her zaman kaşı gözü döğülen , can sıkıntısından kaşı gözü çatılı kişidir ; bu yip ol tügülgen bu her zaman döğülen iptir (I,524)
TTD	tügülgən	bu hemişe kapiġi türülüple yüridiġan adem ; bu tögülüvalidiġan yip (I,679)
EN	tügülmek	düğülmek , büzülmek , yuvarlaklanmak (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek ; 3-çetlirini ḳatlap , purup ḳiymini içige almaḳ (401)
GJ	tök-~tög- ; tögül-	to shed , to pour out , to throw out (314) ; 1-to run out 2-*tögúl-~túgúl* to roll up , to coil (313)

153 DLT	tukun	525
D-K	tögün<tög-	"crush" (197)
BA	tügün	düğün (I,400)
TTD	tügün	düğün (I,521)
EN	tökün	toy-tökün ; düğün ve bayram (423)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

154 DLT	tukuz	183
D-K	tögüz ?	"with blaze on forehead (horse) (197)
BA	tüküz	*tüküz at* alnında bir parça beyaz bulunan at (I,365)
TTD	tüküz	"tüküz at" pişaniside teŋgidek éḳi bar at , ḳaşḳa at (I,473)
EN		bulunamadı
UTİL	tüküz	1-bedende öskençaç yaki muy , yu ŋ 2bezi nersileriniŋ üstini ḳaplivalġan uşşaḳ-uşşaḳ ḳıl ve tuzġaksiman ḳevet (II,396)
GJ		bulunamadı

155 DLT	tUl	501
D-K	töl	"porturition" (197)
BA	töl	yavrulama zamanı , yavru döl (III,1339
TTD	təl	töl iliş vaḳti (III,183)
EN	töl	Döl . Hayvanların yeni doğurdukları yavruları (423)
UTİL	töl	toġulup ḳatarġa ḳoşulġan ḳoza , oġlaḳ (II,365)
GJ		bulunamadı

156 DLT	tulak	563
D-K	tüläk<tülä-<tü	"lose winter coat" (203)
BA	tülek	dört ayaklı hayvanların tüylerini attıkları sıra (I,387) ; *tülek yılkı* tüleyen , kış tüyünü döken hayvan (I,412)
TTD	tüləḳ	hayvanlar töleydi ġan vaḳit (I,503) ; tülek , tülidi ġan mal (I,537)
EN	tülimek	tüy atmak , tüy dökmek (430)
UTİL	tülek	ḳuşlarıniŋ tük , pey taşlaş ve almaşturuş (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (small birds only) (318)

157 DLT	tulI	548
D-K	toli	"hail" (194)
BA	tolı	Gökten yağan dolu , tolu (III,233)
TTD	tolï~ tola~töle	moldur , asmandin , yagidigan tola (III,320)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tolu~tolɛ	hail (311)

158 DLT	tulun	202
D-K	tolun<tol-	"full moon" (193)
BA	tolun	aym on dördü , dolun (I,402)
TTD	tolun	tolun , on dört künlük ay (I,522)
EN	tolun	dolun , dolu *tolun ay* dolun ay (418)
UTİL	tolun ay	tolup , yumılaklışıp , ruşen görüngen ay (II,282)
GJ	tolun~tulun	full , full moon (311)

159 DLT	tulunk	202
D-K	tulun	" temple (of head) ; temple-gear of bridle" (199)
BA	tulunğ	Gemde olan bir halkadır. Kulağın altında bulunur. Başţan ve dulundan gelen kayışları birleştirir. Buna *yügün tılınğı* denir. (III,371)
TTD	tuluŋ	tünge , halka , yügende bolidigan bir halka (III, 506)
EN		bulunamadı
UTİL	tolun	tolgan , toluk şekil algan (II,282)
GJ	tolun~tulun	full ; full moon (311)

160 DLT	tum	170
D-K	tum	"cold" (199)
BA	tum	soğuk (I,338)
TTD	tum	soğak , tum-soğak (I,440)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL		bulunamadı
GJ	toŋ-	frozen , hard-frozen , unripe (311)

161 DLT	tumA	548
D-K	toma	"what rises to top of vat (beer)" (194)
BA	tuma	*tuma buxsun* küpte bulunan darı şarabının , fışkıran kısmı (III,234)
TTD	tuma	*tuma buḫsun* térik şarabiniŋ köpniŋ üstigc bujuldap çiḳḳan ḳismi (III,322)
EN	tum	pek , aşırı , tamamen (426)
UTİL		bulunamadı
GJ	tama:~tɛma:~tamæ	greed , covetousness (292)

162 DLT	tumAGU	225
D-K	tumaγu	"a cold" (199)
BA	tumagu	nezle , ingi , dumağı (I,447)
TTD	tumaoɣu	tumu , zükam (I,583)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tumaḳliḳ	1-tumiḳi bar , tumaḳ kiygen 2-tumaḳ tikişke bolidi ġan , tumaḳḳa bap (II,345)
GJ	tumaq	fur cap , cap , leather-cap (315)

163 DLT	tumAn	209
D-K	tuman	"mist" (200)
BA	tuman	duman , sis (I,414)
TTD	tuman	tuman (I,540)
EN	tuman	sis , duman (426)
UTİL	tuman	1-témpératur tövenligende atmusféraniŋ töven ḳatlimida hasıl bol ġan su yaki muz zerriçiliri (II,345)
GJ	tuman	mist , cloud (315)

164 DLT	tumlıG	233
D-K	tumliγ<tum	" cold" (199)
BA	tumlıg	tumlu , soğuk , soğuk olan şcy (I,463)
TTD	tumlïoɣ	soġaḳ (I,604)
EN	tumukaş	soğuk alma , grip olma (426)
UTİL	tum	nahayiti , bek degen manide reŋniŋ ḳéniḳliḳ dericisini bildürimek (II,344)
GJ	toŋ-	to feel cold , to freeze (311)

165		
DLT	tumrum	243
D-K	tomrum<tomur-	"cut rounded (wood)" ; "bleed(nose)" (194)
BA	tomrum	*tomrum yıgaç* pabuççuların üzerinde sahtıyan ve göl gibi şeylerikestikleri ağaç kütük , ağaç tomruğu (I,485)
TTD	tomrum	"tomrum yigaç" mozdizlarni ŋ işgündisi vc şuniŋga oẖşaş toġrisiġa késilgen yaġaç günda (I,631)
EN	tom	kalın , tırkaz (419)
UTİL	tom I	1-toġra kesmisi , aylanmisi çoŋ(yaġaç ,arġamça , yip ḳatarlik boylam nersiler heḳḳide) 2-kélin 3- çoŋ katta (II,283)
GJ		bulunamadı

166		
DLT	tumşuK	236
D-K	tumšuq	"beak" (200)
BA	tomşuk	kuş gagası (I,469)
TTD	tumxuḳ	tumşuḳ , ḳuş tumşuġi (I,613)
EN	tumşuḳ	burun , çıkıntı , gaga (426)
UTİL	tumşuḳ	1-ḳuşlarnıŋ éġizġa tutaş astın-üstün bir cüp caġ omidiki sozunçaḳ , muŋguzsıman aza. 2-hayvanlarnıŋ béşiniŋ burun etrapı ḳismi (II,346)
GJ	tumšuq	nose , snout , beak , muzzle , nozzle (315)

167		
DLT	tumsA	213
D-K	tumsa ?	"platform" (200)
BA	tümse	minber (I,422)
TTD	tümsə	münber (I,551)
EN	tompak	çıkıntı , tümsek , dışbükey (419)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

168		
DLT	tUn	503
D-K	ton	"garment" (194)
BA	ton	elbise (III,137)
TTD	ton	ton , kiyim (III,188)
EN	tonluk	giyimli , giyimi kuşamı yerinde (419)
UTİL	tonII	aldi oçuḳ , tüz yaḳilik , uzun sirtḳi ḳiyim (II,287)
GJ	ton	outer garment , overcoat , coat , clothes , dress (311)

169 DLT	tUnak	205
D-K	tünäk<tünä-<tün	"prison" (204)
BA	tünek	hapishane , zindan (I,408)
TTD	tünək	ḳamaḳḫane , zindan (I,531)
EN	tünek	geceye mahsus ; gecenin geçirileceği yer (430)
UTİL	tünek	4-ḳamaḳḫane , zindan (II,409)
GJ		bulunamadı

170 DLT	tunArık	245
D-K	tünärig<tünär-<tünä-	"grave" (204)
BA	tünerik	*tünerik yer* karanlık yer.Mezara da "tünerik" denir (I,488)
TTD	tünərik	"tünerik yer" ḳaraŋġu yer. gomimu deydü (I ,635)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tün	1-aḫşamdin taŋ atḳuçe bolġan vaḳit , kéçe 2-zulmet , cahalet ; ḳaraŋġu (II,408)
GJ	tún	night (318)

171 DLT	tunk	600	
D-K	toŋ ; taŋ toŋ ~daŋ~ doŋ ; toŋ		"frozen" ; "onomat. : something heavy falling" ; "not hollow" (194)
BA	tong	don , soğuktan donmuş olan ete *teng et* denir. (III,356) ; tong tung etti katı bir şey sert bir şey üzerine düşerek ses verdi (III,486)	
TTD	toŋ	toŋ , herḳandaḳ toŋlap kalgan nerse ; pütey *toŋ neŋ* pütey nerse , yeni içi kavak bolmigan nerse (III,487) ; toŋ (imlik) , toŋ-tuŋ kildi (III,486)	
EN	toŋ ; tuŋ ; daŋrimak	1- don , buz (419) ; fıçı (426); çıngırdamak (93)	
UTİL	toŋ I-II	1-soġuḳtin muzlap ḳatḳan muzġa aylanġan (II,269) ; ḳattiḳ ve kavak nersilerni uruştin çiḳḳan avaz (II,271)	
GJ	toŋ ; tuŋ.	frozen , hard-frozen (311) ; a wooden barrel for water (316)	

172 DLT	tunkluk	611
D-K	tünlük	"smokehole or window" (205)
BA	tünğlük	Baca , pencere (III,383)
TTD	tünlük	tünlük (III,523)
EN	tünlük	çatı penceresi , keçe çadırının tepesini kapatan keçe (431)
UTİL	tünlük	kün nuri çüşüş ve hava almaşturuş üçün , öyniŋ törüsidin éçilgan töşük (II-406)
GJ	toŋluk~toŋnuk	a höle in the roof for the admission of light , skylight (311)

173 DLT	tunkrA	609
D-K	toŋra	"body filth" (194)
BA	tunğra	bedendeki kir (III,378)
TTD	toŋra	toŋra , bededikі kir (III,5159
EN		bulunamadı
UTİL	toŋra I	kir ķasmaķ (II,271)
GJ		bulunamadı

174 DLT	tuŋuz~tuŋukuz	174
D-K	toŋuz	"calendar" ; 603 "pig" (195)
BA	tonguz	domuz (III,363) ; domuz yılı (I,346) ;Türklerin on ikili yıllarından biri (III,363)
TTD	toŋuz	toŋġuz ,On ikki müçel yılınıŋ on biri (III,497) ; toŋ ġuz yïlï (I,451)
EN	toŋġuz	domuz (419) ; domuz yılı (419)
UTİL	toŋġuz	on ikki müçelniŋ on ikkinçisi (II,271)
GJ	toŋgúz~ toŋyuz	swine , pig , hog , boar (311)

175 DLT	tup	160
D-K	töp	"boiled wheat" (197)
BA	top	buğday su ile kaynatılır ... eridikten sonra yenir. (I,318)
TTD	top	bir ḫil yimeklik (I,417)
EN	topan	başak kalıntısı (420)
UTİL	topan I	buğday , şal ,térik ķatarlik ziraetlerniŋ ḫamanda déni ayrivélin ġandin kéyin ķélip ķalġan ġol , yopurmaķlariniŋ topidek bolup ketken uvaķliri (II,220)
GJ	top	1- ball 2- piece (311)

176 DLT	tUp	191
D-K	top<topiq	"meat-bone" (195)
BA	top	topuk , topık kelimesinin kısaltılmışıdır (III,119)
TTD	top	top , poŋzek , bu "topïķ" sözinin ķısķartilmisi (III,164)
EN	topuķ	topuķ , ayak bileği (420)
UTİL	tupuķ	1- hayvanmıŋ tizidiki uç burçek şekillik sögek 2- özara teķdim ķélip oynaş üçün alahide tayyarlandigan topuķ süŋiki 3- süŋek , limfa toķulmisi (II,224)
GJ	tapan	heel (294)

177 DLT	tuprAK	235
D-K	topraq<topra-	"earth or soil" (195)
BA	toprak	toprak (I,467)
TTD	topraķ	toprak , topa (I,611)
EN	toprak<topa	toprak , toz (420)
UTİL	tupraķ	1-külaş , hedeş , çéçiş neticiside , çéçil ġan halettekelgen yer ķatlimi , topa 2-yer şarınıŋ östidiki ösümlük öseleydi ġan ķatlimi 4-yurt zémin (II,299-300)
GJ	topraq~tofraq	dust , earth (312)

178 DLT	tupunluG	201
D-K	topunluγ<topun<top	"knob of a corn-stalk" (195)
BA	tubunlug	*topunlug tarıg* kesmikli buğday (I,499)
TTD	topunluoŋ	"topunluġ tariġ" topanlik buġday topini bar buġday (I,649)
EN	topan	başak kalıntısı (420)
UTİL	topan I	buğday , şal ,térik ķatarlik ziraetlerniŋ ḫamanda déni ayrivélinġandin kéyin ķélip ķalġan ġol , yopurmaķliriniŋ topidek bolup ketken uvaķliri (II,220)
GJ	top	1-ball 2-piece (311)

179 DLT	tupuz	183
D-K	topuz ?	"which the rider cannot settle comfortably (saddle , load)" (195)
BA	topuz	*topuz yük* üzerinde durulamıyan , üstüne binilemeyen hayvan yükü (I,365)
TTD	topuz	topuz yük , üstige mingbili bolmaydi ġan dericide kéleŋsiz artilġan yük. (I,472)
EN	top III	top *bir top adem* bir grup adam (420)
UTİL	topur	sep , ret , ḳatar (II,224)
GJ	töpɛ	1- top , upper side , higher (314)

180 DLT	tUr	495
D-K	tor	"snare , net" (196)
BA	tor	tuzak , ağ (III,121)
TTD	tor	tor , tuzaḳ (III,168)
EN	tor	ağ (420)
UTİL	tor I	5- tuzaḳ , ḳapḳan ; ḳamal (II,232)
GJ	tor~to.	net , spider's web (312)

181 DLT	tUr	495
D-K	tör~töre	"foremost part of house" (197)
BA	tör	evin veya odanın en iyi , en önemli yeri , sediri (645)
TTD	tər	tor , öyniŋ töri (III,168)
EN	tör	evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	tör	1- begahḳa nisbeten yuḳiridiki cay , hürmetlik orun (II,357)
GJ		bulunamadı

182 DLT	tura	495
D-K	törä~tör<tör	"foremost part of house" (197)
BA	töre	evin önemli yeri ve sediri (III,221)
TTD	təre	tör,öyniŋ töri (III,305)
EN	tör	evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	turalğu	1-öy , makan ḳilip orunlişişḳa layiḳ (II,320)
GJ	turæ~törə	official (316)

183 DLT	turI	542
D-K	turi	"bitter ; ill-natured" ; "sour,frowning (face)" (201)
BA	türi	*türi neng* tadı mazı tadı gibi kekre olan her şey. Huyu sert olan adama da *türi kişi* denir (III,220)
TTD	türi	temi mozinin temigc oḫşaş kirik bolġan hɛrḳandaḳ nɛrsɛ (III,304)
EN	türi	II.çile , tura , kangal (431)
UTİL	türlük-türlük	her ḫil,her yayza , ḫilmuḫil (II,385)
GJ	türlük	tifferent (319)

184 DLT	turıG at ; turuG	187
D-K	turuγ	"horse bay (horse color)" (196)
BA	torığ at ; toruğ	doru renkli at ; at (I,374)
TTD	toruoŋ	toruḳ , toruḳ at (I,484)
EN	toruk	doru , koyu renkli doru (421)
UTİL	toruk	1-ḳizil , ḳizġuç (atnin reŋgi hekḳide) 2-reŋgi ḳaramtul ḳizil , ḳizġuç kelgen at (II,237)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay ; toruγ at bay (312)

185 DLT	turIGA	521
D-K	toriγa	"lark (bird)" (196)
BA	turıga	turga kuşu , bir çeşit serçe (III,174)
TTD	toriοŋa	torġa (III,239)
EN	torgay	toygar , çayır kuşu (420)
UTİL	torġay	ḳanatliri sus ḳoŋur , ḳara reŋlik sizikçiliri bar , tumşuḳi kiçik ve uçluḳ , ḳaniti çoŋ (II,235)
GJ		bulunamadı

186 DLT	turK	176
D-K	turq	"length" (201)
BA	turk	Bir cismin uzunluğu , boyu (I,349)
TTD	turḳ	turḳ , teḳ-turḳ , herḳandaḳ nersinin uzunluġu , boyu (I,453)
EN	turk	suret , şekil, hal ,durum (427)
UTİL	turḳ	taşḳı ḳıyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

187 DLT	turkAk	410
D-K	türgäk<tür-	"bundle" (205)
BA	türgek	boḫça (II,289)
TTD	türgək	türgek , boḫça , boġcima (II,421)
EN	türge	harmanda ve kar küremede kullanılan büyük kürek (431)
UTİL	türüm	1-türülüp , yiġilip ḳatlaş bolup ketmek (II,388)
GJ	túr-	to wind up , to wind wool into balls , to roll up , to roll on (a spindle) (318)

188 DLT	turKU	215
D-K	torqu	"silk" (196)
BA	turku	ipek kumaş (I,427)
TTD	torḳu	torḳa , tawar-torḳa (I,556)
EN		bulunamadı
UTİL	turḳi	1-taşḳi ḳiyapet , görünüş , halet (II,323)
GJ	turgɛ	cloth-beam (316)

189 DLT	turkun	222
D-K	törkün	"gathering-place of clan ; parents house" (198)
BA	türkün	oymakların , hısımların toplandığı yer ; ana baba evi (I,441)
TTD	tərkün	törkün , örük-oymak azalirinin yaki örük-toḳḳanlarnin toplinidiġan yiri (I,575)
EN	turġunluḳ	durgunluk , göç etmeme hali , sükunet hali (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳlik 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

190 DLT	turmA	217
D-K	turma	"radish" (201)
BA	turma	turp (I,431)
TTD	turma	turma , turup (I,562)
EN	turup	turp (428)
UTİL	turup	2-şu ḫil ösümlüknin oḳ yiltizi (II,328)
GJ	turup~tu:p	turnip (316)

191 DLT	turmAk	240
D-K	türmäk<tür-	"rolled bread" (205)
BA	türmek	kadınbudu denilen yemek (I,477)
TTD	türmək	türmel (I,622)
EN	türmek	sarmak , yumaklamak , sıvamak , kıvırmak , buram buram çıkarmak (431)
UTİL	türmek	1- oralġan , tügülgen , türülgen (II,386)
GJ	túrtɛklɛ-	to roll (319)

192 DLT	turnA	550
D-K	turna	"crane" (201)
BA	turna	durna , turna (III,239)
TTD	turna	turna (III,329)
EN	turna	turna (428)
UTİL	turna	bir ẖil ḳuş (II,328)
GJ	turna~tonæ	crane (316)

193 DLT	turtıkul	625
D-K	törtgil<tört	"square" (198)
BA	törtgül	*törtgül ew* dört köşeli ev (III,417)
TTD	tərtgül	tot çasa , tot burçek (III,569)
EN	tört	dört (424)
UTİL	türtek	2- sanaḳ sanlar bilen kélip , törteklengen nersilerniŋ miḳdarini bildüridü (II,381)
GJ	tört~tö:t~tö.t ~töt~tö:~tö.	four (314)

194 DLT	turuG	187
D-K	turiγ<tur-	"mountain stronghold" (200)
BA	turuğ	dağlarda sığınılacak yer (I,373)
TTD	turuoŋ	turaḳ , tura , taġ tura (I,483)
EN		bulunamadı
UTİL	tura II	1-melum ćgizliktiki etrapı ḳorşilip müdapie ḳilinġan ve turuş , hayat keçürüş üçün teyyarlan ġan cay 2-égiz boy , ḳamet (II,317)
GJ	tur~tu.~tu-	to be , to become , to stand , to stay , to abide (316)

195 DLT	turumtAy	552
D-K	turumtay	"a bird of prey , a hunting bird" (201)
BA	turumtay	Yırtıcı kuşlardan birinin adı (III,243)
TTD	turumtay	turumtay (III,334)
EN	turumtay	bozdoğan (428)
UTİL	turumtay	şuŋkar ailisige kiridigan yirtquç kuş (II,330)
GJ		bulunamadı

196 DLT	tus tus	165
D-K	tos	t.t. : onomat.: beating something soft. Tos tos (196)
BA	tus tus	keçe ve elbise gibi her yumuşak şeye vurmaktan çıkan ses (I,329) ; "anı tus tus urdı" onun elbisesi üzerine çabuk çabuk vurdu. (III,124)
TTD	tus tus	tas-tus , Kiğiz ve tonga oŋşaş yumşaq nersilerni organda çiqidigan avaz(I,430) ; onıŋ tonıga tas-tus urdı (III,172)
EN	tars tus	tak tak (taklidi ses) (428)
UTİL	tus tus	"tus" sözinin tekrarlinişi (II,241)
GJ		bulunamadı

197 DLT	tusan	202
D-K	tosun	"unbroken colt" (196)
BA	?	Henüz binilmemiş tay (I,402)
TTD	tosun	tosun , minilmigen tay (I,523)
EN	tosun	ürkek , korkak *tosun at* ürkek at (421)
UTİL	tosun	köndürülmigen , şaş (II,245)
GJ	tosandʒï	wooden hedge , covering (312)

198 DLT	tUş	497
D-K	töš	sternum or breast-bone" (198)
BA	töş	döş , göğsün başı (III,125)
TTD	tөx	toş , kökrekniŋ otturisi (III,173)
EN	töş	döş (424)
UTİL	töş	gevdiniŋ boyun bilen qorsaq otturisidiki aldi kismi , kökrek (II,360)
GJ	töš	1-sternum (314)

199 DLT	tuşAG	207
D-K	tušaγ<*tuša-<tuš	"shackle , hobble (201)"
BA	tuşağ	köstek , at ayağına vurulan bukağı (I,411)
TTD	tuxaoɣ	tuşak~çuşek at çüşigi (I,536)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , eşek , ḳatarlıḳ ülaġlarnıŋ ayiġini çétip ḳoyuş üçün yasalġan sayman çéder (II,720)
GJ	tüş-~túş-	to alight , to descend , to dismount , to go down (320)

200 DLT	tuşAGU	224
D-K	tušaγu<tuša-<tuš	"shackle , hobble" (201)
BA	tuşagu	köstek (I,446)
TTD	tuşaoɣu	at tuşagu boldı atnı çüşeş vaḳti bolmaḳ (I,582)
EN	çüşmek	inmek , düşmek (89)
UTİL	çüşek I	at , éşek , ḳatarlıḳ olaġlarnıŋ ayiġini çetip ḳoyuş üçün yasalġan sayman , çéder (II,720)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

201 DLT	tuşak	561
D-K	töşek<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşek	döşek (I,387)
TTD	təxək	töşek , orun , körpe (I,503)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-túš-	to alight , to descend (320)

202 DLT	tuşaklık	561
D-K	töšeklig,lik< töşek<töşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşeklik	döşeklik , döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan (I,509)
TTD	təxəklik	töşeklik (I,662)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélinġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall (320)

203 DLT	tuşU tuşU	544
D-K	tušu<tur šu	t.t. "said to make a donkey stop" (201)
BA	tuşu tuşu	Eşek durdurulmak istendiği zaman kullanılır. (III,224)
TTD	tüxü	*tüşü tüşü* çüşü çüşü işekni töḫtitiş öçün iytilidi ġan söz (III,310)
EN	çüşimek	Kösteklemek *atnı çüşümek* atı kösteklemek (89)
UTİL	töşbaġ	éger , toḳum , mölini toḳiġanda , harvini ḳatḳanda , hayvanlarniŋ töşidin tartip çiŋitidi ġan tasma yaki arġamçe (II,360)
GJ		bulunamadı

204 DLT	tutGaK	235
D-K	tutγaq<tut-	"raiding party" (202)
BA	tutgak	Geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük (I,467)
TTD	tutoŋak	til tutḳuçi (I,611)
EN	tutmaḳ	tutmak (428)
UTİL	tutḳaḳ	pat-pat tutidiġan tutuş adetke aylanġan (II,303)
GJ	tutγun	prisoner (317)

205 DLT	tutGUn	220
D-K	tutγun<tut-	"captive" (202)
BA	tutgun	tutgun , yakalanan esir , tutsak (I,438)
TTD	tutoŋun	tutkun , esir (I,570)
EN	tutkun	tutsak , esir (428)
UTİL	tutḳun	1-tutulġan , ḳamalġan , öz erkidin , iḫtiyarlikidin mehrum ḳilinġan (II,305)
GJ	tut-	to seize , to grasp , to catch , to capture , to arrest , to keep (316)

206 DLT	tutuK-	407
D-K	tatiq-<tat-	"rust" (181)
BA	tutuk-	paslanmak , *kılıç tutuktı* kılıç paslandı (II,116)
TTD	totuḳ-	tatlaşmaḳ~datlaşmaḳ *ḳiliç datlaşti* ḳiliçni dat basti (II,161)
EN	tutuḳ	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuḳ I	1- éniḳ körünüp turmaydiġan , uçuḳ emes (II , 311)
GJ	tat	2-rust (297)

207 DLT	tutun	201-2
D-K	tütün<tüt-	"smoke" (206)
BA	tütün	duman (I,400)
TTD	tütün	tütün , is (I,520)
EN	tütün	duman , aile , ocak (I,432)
UTİL	tütün	1-maddilar köygende hava ġa acrilip çḳidiġan uşşaḳ zerriçilerdin ibaret bolġan ġazsiman cisimlar yiġindisi , is (II,380)
GJ	tútún	smoke (319)

208 DLT	tutuş	184
D-K	tutuš~ tutuš-<tut-	"quarrel" (202)
BA	tutuş	erkek adlarından ; çıkışma , çekişme (I,367)
TTD	tutux	tutuş , erler isimi ; kayiş , ḳattiḳ gep ḳiliş (I,476)
EN	tutuş	tutut , tutma (429)
UTİL	tutuş	"tutmaḳ" péliniŋ yene bir ẖil isimdişi (II,310)
GJ	tutuš-	to hold each other (317)

209 DLT	tuvıl	517
D-K	tavil	"drum" (181)
BA	tovıl	davul ; avda doğan kuşu için çalınan davul (III,165)
TTD	towïl	tébilcaŋ , kiçik dumbaḳ (III,226)
EN	tovlimak	bağırmak , seslenmek (422)
UTİL	davul	ovġa çiḳḳanda , ovlarni ürkütüp bir yerge yi ġiş üçün çélinidiġan meẖsus naġra (II,37)
GJ	tovala-~towla-	to shout , to scald , to cry , to bellow (camel) (313)

210 DLT	tuyaG	517
D-K	tuyaɣ	"hoof (horse)" (203)
BA	tuyağ	at tırnağı , hayvan tırnağı , tuynak (III,165)
TTD	tuyaoŋ	tuyaḳ , hayvanniŋ tuyiġi (III,227)
EN	tuyak	1-toynak , hayvanın tırnağı (429)
UTİL	tuyaḳ	1-bezi süt emgüçi hayvanlarniŋ ayaġliriniŋ uçidiki muŋguzsiman ḳattiḳ ḳismi (II,350)
GJ		bulunamadı

211 DLT	tuz ; tUz	163
D-K	tüz ; töz ; tüzün<tüz	"level" ; 209 "forebearing" (206) ; 496 el t. "state and subjects" (198)
BA	tüz	düz , düz olan her şey (I,325) ; *tüz yer* düz yer ; halk , reaya ; asıl , kök , soy sop (III,123)
TTD	tüz ; töz	tüz "tüz yar" tüz yer (I,426 ; III,123) ; yurt (III,169) ; töp , asıl (III,170)
EN	tüz ; tüzleŋ	tüz , düz ; II-*tüzge çıkmak* dışarıya çıkmak ; vadi , dere , ova (432)
UTİL	tuz	1-egri emes , rus 2-égiz-pesa emes , tekşi 3-Keŋ ketken tekşi yer 4-oçük-yoruk başḳılarġa yamanlıḳ ḳılmaydiġan , haramzadilikni bilmeydiġan aḳ ḳöŋül (II,388)
GJ	túz	1) t.~tuz , even , plain , a plain , plane (319)

212 DLT	tUz	496
D-K	tuz	"salt , charm" (203)
BA	tuz	tuz (III,123)
TTD	tuz	tuz (III,170)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuz I	1-aş tuziniŋ omumiy atilişi (II,330)
GJ	túz	2- salt (319)

213 DLT	tUz	496
D-K	toz	"dust" (196)
BA	toz	yaylara sarılan sırım ; toz (III,123)
TTD	toz	yaylarġa orap ḳoyulġan ḳéyiş toz ,tozan (III,169)
EN	toz	II- toz , duman (422)
UTİL	tozan	1-asmanġa kötürülġen yumşaḳ topa , caŋ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust

214 DLT	tuzaK	191
D-K	tuzaq	"snare , trap" (203)
BA	tuzaḳ	tuzak , av için kullanılan tuzak (I,380)
TTD	tuzak	tuzaḳ (I,493)
EN	tuzaḳ	tuzak , pusu (429)
UTİL	tuzaḳ	1-hayvan ve ḳuşlarnı tutuş üçün tömür ve ya ġaçtin yasalġan bir ḫil ḳismaḳḳa oḫşaş ḳurulma , ḳapḳan (II,332)
GJ	tozaq~tuzaq	loop of horse hair for catching birds , snare , spring , trap , to be caught in the snare (313)

215 DLT	tuzGU	213
D-K	tuzyu	"a gift of food" (203)
BA	tuzgu	yoldan geçen hısımlara veya tanıdıklara arma ġan olarak çıkarılan yemek (I,424)
TTD	tuzoqu	yolġa çiḳḳan toḳḳan yaki tonuşlarġa yolluḳ öçün birilidiġan yimeklik (I,553)
EN		bulunamadı
UTİL	tuz taam	aş-nan , yémek , içmek ḳatarlıḳ kündilik turmuşta istémal ḳilidiġan nersiler (II,332)
GJ		bulunamadı

216 DLT	tuzıtGAn	496
D-K	tozityan<tozit-<toz	"dust" (196)
BA	tozıtgan	çok tozutan (I,514)
TTD	tozïtoqan	tozutidiġan (I,667)
EN	tozutmaḳ	II-tozutmak , toz çıkarmak (423)
UTİL	tozumaḳ	1-tozandek her yanġa çéçilmaḳ uçmaḳ , tökülüp çüşmek 2-uçup çaŋ-tozanġa aylanmaḳ (II,239)
GJ	to:z	flour-dust (313)

217 DLT	tuzluK	235
D-K	tuzluq<tuz	"salt" (203)
BA	tuzluk	tuzluk (I,467)
TTD	tuzluḳ	tuzluḳ , tuz ḳaçisi (I,611)
EN	tuzluk	tuzlu (429)
UTİL	tuzluḳ	éritilġen tuzı saḳlaydiġan çoŋ , ḳaça , idiş (II,334)
GJ	tuzluq	salt , salty (317)

9.2. SOYUT SÖZCÜKLER

İsim soylu ortak sözcüklerin taraması sonucunda DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ve YUT'da karşılığı bulunan ortak sözcüklerin %12'sinin soyut sözcük olduğu tespit edilmiştir. Soyut sözcüklerin oranı , isim türündeki ortak sözcüklerin % 31'i kadardır. Soyut isim türündeki sözcüklerin dökümü alfabetik sıraya uygun şekilde aşağıya sıralanmıştır.

Soyut sözcüklerin öncelikle taranan sözlüklerdeki karşılıkları DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiş , daha sonra harf çevrimli madde başları alfabetik sıraya uygun şekilde taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sıralanmıştır.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynakları arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş , Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

taba/taba ; takı/takı ; taki/taki; tanuk/tanuk ; tanukluk/tonukluk ; tañ/tañ ; tañsuk/tañsuk ; tañut-/tañut- ; tapanlığ/tapanlik ; tapış/tapilaş ; taplağ/taplağ ; tapuğluğ/tébin- ; tapuzğu/tapkuzuş ; tapuzğuk/tépişmak ; tapzuğ/tépişmak ; tarḫan/tarḫan ; tar/tar ; tartin/tartuk ; tas/tas ; tatar/tatar ; tavrak/tavrak ; tayanku/tayanu ; tayuk/tuygak ; tef/dap ; tegin/tékin ; tegiş/tégiş ; tegşüt>tegşüt ; tegül/tügül ; tejik/tajik ; tek/ték ; telü/telve ; telve/telve ; teŋri/téŋri ; terilgen/térilmek ; terkin/termek ; ternek/termek ; ters/térs ; tezgek/tezgek ; tezgi/tez ; tezik/tezmek tigin/tikin ; tikiklik>tikiklig ; tikim>tigim ; til/til ; tilek/tilek ; tin/tin ; tirilgen/tirilmek ; tirkeş/tirkeş ; tiziğ/tiziğ ; tiziğliğ/tiymak ; tizin/tizin ;

tiẓiş/tiyiş ; todhurġan/toydurmaḳ ; toġa/toḳa ; toġsuġ/tuġma ; toḳış/toḳunuş ; toksun/toksan ; toḳuşġan/toḳuş ; tolu/tolu ; tört/tört ; törü/töre ; tul/tul ; til/til ; tun/tun ; turḳuġ/turḳ ; turḳuġ/turḳ ; turḳun/turġun ; turuġlaġ/turuglug ; turuḳ/turuglug ; turuḳluḳ/turuġluḳ ; turuşġan/turmaḳ ; tutaşı/tutaş ; tutuġ/tutmaḳ ; tutuġluġ/tutuḳ ; tutuḳ/ tutuḳ ; tutunçu/tutunmaḳ ; tuyin/toyin ; tuyuḳ/tuyuḳ ; tübüt/töbüt ; tügel/tügel ; tügülgen>tügülgen ; tülek>tülek ; tümen/tümen ; tün/tün ; Türk/Türk ; Türkmen/türkmén ; türlüg/türlük ; tüş/çüş ; tüşlük/çüşlük ; tüşük/çüşkün ; tütsük/tütek ; tüzün/tüz

1 DLT	tabA	540
D-K	tapa	"toward" (177)
BA	taba	rağmen anlamında bir kelimedir ; Arapçada *ila* anlamında bir edat (III,216)
TTD	tapa	tapa , degge ; taman ,terep , yönilişni bildüridi ġan yardemçi söz (III,298)
EN		bulunamadı
UTİL	taba	birer iş yaki birer mesile toġrisida bir kimgeḳilinġan tene , doḳ ; aġriniş (II,3)
GJ		bulunamadı

2 DLT	tabuzGU	311-2
D-K	tapuzyu<tapuz-	"ask a riddle (178)
BA	tabuzyu	"tapuzgu neng" bilmece (I,489)
TTD	tapuzoŋu	"tapuzġu neŋ" tépişmaḳ (I,636)
EN	tapkuzuş	bulmaya zorlama (389)
UTİL	tépişmaḳ I	1-ḫelḳ égiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşinilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

3 DLT	tabuzGuK	311-2
D-K	tapuzγuq<tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tabuzguk	bilmece (I,502)
TTD	tapuzoɣuḳ	tipişmaḳ (I,653)
EN	tépişmaḳ	I-bulmaca , bilmece (409)
UTİL	tipişmaḳ I	1- ḫelḳ éğiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşünilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

4 DLT	taf	167
D-K	täw	"deceit , trickery" (187)
BA	tef	dek , al , hile (I,332)
TTD	təf	hile (I,433)
EN	dap II	övünme , atıp tutma (93)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

5 DLT	tajık	194
D-K	tažik	"Persian" (183)
BA	tejik	Tacik , Farslı (I,387)
TTD	təʒiḳ	tacik (I,503)
EN	Tacik	Tacik (384)
UTİL	tacik	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,14)
GJ	ta:dʒik	Tadjik (290)

6 DLT	tak ; tAk	168
D-K	täk ; täg	"aimless" (184) ; 513 "like" (183)
BA	tek	tek , sadece , bir şey dilemiyerek (I,334) ; Benzetme kelimesi "ol andag tek" ona benzer (III,155)
TTD	tək	mundaḳla ,ançikim , téç , şük (I , 435) ; tek~dek oḫşitiş yardemçisi (III,212)
EN	tak	tek , yalnız ,çift olmayan (385)
UTİL		bulunamadı
GJ	dɛk	like , resembling (83)

7 DLT	taKI	545
D-K	taqi	"aleo ; another" ; "with" (178)
BA	takı	dahi , daha (III,226)
TTD	taḳï	téhi , yene (III,313)
EN	taḳi	1-halen , şimdi , şimdilik 2- dıkça , -ıncaya kadar (385)
UTİL	taḳ I	2-cüpsi şériki bolmi ġan , cüpsiz , yalġuz (II,59)
GJ	tæqi	knitted (299)

8 DLT	takış	321
D-K	tägiš<täg-	"go for judment (to emir)" (183)
BA	tekiş	her şeyin sonu , bitimi ; erkek adlarındandır (I,368)
TTD	təgix	her nersiniŋ aḫiri tögişi ; tekiş , erler ismi (I,477)
EN	tégiş	değme , ait , dokunma (407)
UTİL	tegmek	1-bir-birige yaki birer nersige bivasite halda yanmuyan , udulmuudul kélip taḳalmaḳ , taḳaşmaḳ (II,166)
GJ	tegiš	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

9 DLT	takşut	227
D-K	tägšüt<tägiš-<täg-	"exchange" (183)
BA	tekşüt	değişit , karşılık , bedel ; kalp akça vererek iyisini alma gibi (I,451)
TTD	təgxüt	teşküt , bir nersiniŋ orniġa birilgen bedel (I,589)
EN	tégişmek	II-değiştirmek (408)
UTİL	tekşi	3-oḫşaş , teŋmüteŋ (II,161)
GJ	tegiš-	to alter , to change , to exchange , to interchange , to marry (305)

10 DLT	takul	198
D-K	tägül	"not so" (183)
BA	tegül	değil (I,393)
TTD	təgül	tögül (I,510)
EN	tekik	yasak , men (398)
UTİL		bulunamadı
GJ	tügül	is not , not-existing (320)

11 DLT	talU	214
D-K	tälü~telwä	"crazy" ; 548 "stupid" (184)
BA	telü	ahmak (III,232)
TTD	təlü	telve (III,232)
EN	telve	I-akılsız , deli (399)
UTİL	telve	2- asanla aççiḳlinip ḫuylinip ḳilidiġan , saraŋ , kac (II,183)
GJ	telbɛ	fod , foolish (302)

12 DLT	talwA	214
D-K	telwä	"crazy" (184)
BA	telwe	deli (I,426)
TTD	təlvə	telve , saraŋ (I,556)
EN	telve	akılsız , deli (399)
UTİL	telve	2-asanla aççiḳlinip ḫuylinip ḳalidiġan , saraŋ , kac (II,183)
GJ	tɛlbɛ	fool , foolish (302)

13 DLT	tangsuK	600
D-K	taŋsuq<taŋ	"marvel" (176)
BA	taŋğsuk	*tangsuk neng* şaşılacak şey , acayip nesne (III,382)
TTD	taŋsuḳ	taŋsuḳ (III,522)
EN	taŋ	I-hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋsuḳ	temi ġelite , özgiçe (II,71)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indifiifference to or not being avare of ; don't know (294)

14 DLT	tank	600
D-K	taŋ	"marvel" (176)
BA	tang	*tang neng* acayip şey şaşılacak nesne (III,355)
TTD	taŋ	taŋsuḳ , taŋ ḳalarliḳ , acayip (III,485)
EN	taŋ	I-hayret , şaşıntı (388)
UTİL	taŋ III <taŋ ḳalmaḳ	birer nersige ḳattiḳ heyran bolmaḳ (II,70)
GJ	taŋ	3-ta:ŋ exclamation implying indifiifference to or not being avare of ; don't know (294)

15 DLT	tankrI	608-9
D-K	täŋri	"God" (185)
BA	tengri	Ulu Tanrı (III,376)
TTD	təŋri	təŋri , aziz ve ulug təŋri (III,514)
EN	teŋri	tanrı (401)
UTİL	teŋri	ẖüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

16 DLT	tankut	602
D-K	taŋut	" a tribe of the Turks dwelling near Şin. (242)
BA	tenğüt	Çin yakınında oturan Türklerden bir bölük (III,362)
TTD	taŋut	taŋut , Türklerdin bir kabile bolup , olar Çin ġa yikin caylaşġan (III,495)
EN	taŋġut	Tibetli , Tibet milleti (389)
UTİL	taŋġutlar	ḳedimki çiyaŋlarniŋ bir tarmiḳi , yeni hazirḳi zaŋzularniŋ ata-boviliri bolup (II,71)
GJ	tangγut	Tangut (293)

17 DLT	tanuK	191
D-K	tanuq<tanu-	"witness" (176)
BA	tanuk	şahit , tanık (I,380)
TTD	tanuḳ	tonuḳ , güva (I,494)
EN	tonuḳluḳ	tanıklık (419)
UTİL	tonumaḳ	1-özige tonuşluḳ kişi yaki nersini körünüşidin yaki melum belgisidin bilivalmaḳ 2-bilmek , oḳmaḳ (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

18 DLT	tanuKluK	251
D-K	tanuqluq<tanuq<tanu-	"witness" (176)
BA	tanukluk	şahitlik , tanıklık (I,503)
TTD	tanuḳluḳ	tonuḳluḳ , göwaliḳ (I,655)
EN	tonuḳluḳ	tanıklık (419)
UTİL	tonuġusiz	tonuġili bolmaydiġan , tonuvéliş mümkin bolmaydiġan (II,291)
GJ	tonur-~tonu-~tono-	to know , to recognize (311)

19 DLT	tapanlıG	201
D-K	tabanliγ<taban	"hoof (camel) (173)
BA	tabanlıg	tabanlı (I,499)
TTD	tapanlioɳ	"tabanlıġ tevi" tapanlik tüge , paypaklik tüge (I,649)
EN	tapan	1-taban (ayak tabanı) 2-ispit 3-ökçe (389)
UTİL	tapanlik	tapını bar , tapan onıtıl ġan (II,6)
GJ	tapan	heel ; "töge tabanı" name of plant (294)

20 DLT	tapış	184
D-K	tapiš<tap	"mutual trust" (177)
BA	tapış	iki adam işlerini birbirine tapşırma , vekilleşme (I,367)
TTD	tapïx	tapilaş. İkki ademniŋ bir-birige iş tapşuruş , havale kilişi (I,475)
EN	tapilaş I	tenbih etme , uyarma , ikazda bulunma (389)
UTİL	tapilimak	birer iş yaki birer mesiliniŋ hel kiliniş biciriliş saklinişi katarliklarni bir kimge tapşurmak ; çikilimek (II,9)
GJ		bulunamadı

21 DLT	taplAG	160
D-K	taplaq<tapla-<tap	"enough" (177)
BA	taplağ	bir şeye razı olmak (I,177)
TTD	taplaoɳ	razïlïk (I,602)
EN		bulunamadı
UTİL	tap IV	çidam , taket , berdaş (II,3)
GJ		bulunamadı

22 DLT	tapuGluG	264-5
D-K	tapuγluγ<tapuγ<tap-	"serve ; worship (God) (177)
BA	tapuglug	*tapuglug er* eskiden beri hizmeti olan adam (I,495)
TTD	tapuoɳluoɳ	"tapuġluġ er" hizmetlik adem , hizmiti bar adem (I,645)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tæbin-	to worship , to adore (298)

23 DLT	tapzuG	311-2
D-K	tapzuγ<tapuz-	"ask a riddle" (178)
BA	tapzuğ	bilmece (I,462)
TTD	tapzuoɣ	tépişmaḳ (I,603)
EN	tépişmaḳ	1-bulmaca , bilmece 2-buluşmak (409)
UTİL	tépişmaḳ I	1-ḫelḳ égiz edebiyatiniŋ bir türi 2-çüşinilişi ḳiyin bolġan sirliḳ nerse mesile (II,413)
GJ	tapma tæpïšmaq	riddle (294)

24 DLT	tAr	508
D-K	tar	"narrow" ; "raft" (178); 509 "dregs of butter" (178)
BA	tar	dar (III,97) ; kelek-ırmaklardaq , sal ; yağ tortusu (III,148)
TTD	tar	tar , tar bolġan herḳandaḳ nerse (III,202) ; sal , bir neççe tulumġa yel birilip aġzi baġlinidu (III,202) ; sériḳ yaġniŋ duġi , yeni yaġ éritilip élinġandin kéyin ḳazanniŋ tégide çokup ḳalġan duġ (III,203)
EN	tar	II-dar (390)
UTİL	tar I	1-keŋ emes ; ensiz (II,17)
GJ	tar~ta:~ta	2-narrow (295)

25 DLT	tarHAn	219
D-K	tarxan	"emir" (180)
BA	tarxan	İslamlıktan önce verilmiş olan bir addır. *bey* denmektir (I,436)
TTD	tarhan	tarḫan (I,568)
EN		bulunamadı
UTİL	tarḫan	ottura esirlerde alvan-yasaḳ séliḳ ve her ḫil mecburiyetlerdin azad ḳilinġan imtiyazliḳ ḳebile , kişi yaki mensepdar (II,28)
GJ		bulunamadı

26 DLT	tarılkAn ; tırılkAn	524
D-K	terilgän<teril-<ter-	"gather" (186)
BA	térilgen	*bu neng ol bir birge terilgen* bu , her zaman birbiri üzerine derilen , toplanan nesnedir (I,523) ; her zaman derilen , toplanan (I,521)
TTD	tərilgən	bu bir-birige tirkilidiġan nerse (I,679) ; toplinidiġan (I,676)
EN	térilmek	II-toplanmak (409)
UTİL	térilme	bir-birlep térilip cem bolġan , yiġilġan (II,426)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

27 DLT	tarkın	222
D-K	tergin<ter-	"stagnant" ; "gathered" (186)
BA	terkin	toplu olan , toplanmış olan her şey ; *terkin sü* toplanmış birikmiş asker ; *terkin suw* birikmiş su (I,443)
TTD	tərkin	terkin sü toplanġan koşun ; *turgun su* toḫtam su (I,576)
EN	termek	toplamak , bir araya getirmek (403)
UTİL	termek	birdin-birdin tutup yiġmaḳ danilap yiġip toplimaḳ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

28 DLT	tars	175
D-K	tärs	"difficult" (187)
BA	ters	güç olan her nesne (I,607)
TTD	tərs	tes , ḳiyin , herḳandaḳ tes iş (I,453)
EN	tes	zor , zahmetli (404)
UTİL	tes	işliniş , orundilişi cehettin oŋay emes , ḳiyin , müşkül , çapalik (II,138-139)
GJ	tɛrs	difficult , with difficulty , hardly (304)

29 DLT	tartın	219
D-K	tartin<tart-	"band , retinue ; provisions" ; 286 "be solicitous" (180)
BA	tartın	yiyecek , başḳa bir yerden getirilen zahire (I,435) ; *er oglınga tartındı* adam oğlunu özledi ona acındı. Göçebeler şehirden buğday götürseler yine böyle denir (II,240)
TTD	tartïn	sunulġan aş , başḳa öydin kirgen tamaḳ (I,567) ; tartışmaḳ , ḳisinmaḳ , tartmaḳ , toşimaḳ , tügünmek (II,348)
EN	tartuk	I-armaġan , hediye II-ödül , mükafat (392)
UTİL	tartuḳ	bir kimge inam , teḳdim ḳilinġan nerse ; hediye , sovġa (II,25)
GJ		bulunamadı

30 DLT	tas	165
D-K	tas	"bad" (180)
BA	tas	her nesneniŋ kötüsü , bayaġısı (I,329)
TTD	tas	yaman , pes nerse (I,430)
EN	tas	zor , zahmetli (404)
UTİL	tas I	işliniş , orundiliş cehettin oŋay emes , ḳiyin , müşkül çapalıḳ (II,139)
GJ		bulunamadı

31 DLT	tatAr	207
D-K	tatar	"a tribe of the Turks" (242)
BA	tatar	Türklerden bir bölük (I,411)
TTD	tatar	Tatar , Türk halkliridin biri (I,535)
EN	tatar	Tatar , Kuzey Türkleri , Kazan Türkleri (394)
UTİL	tatar	muşu nam bilén atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,9)
GJ		bulunamadı

32 DLT	tazık	268
D-K	täzig<täz-	"flee" (188)
BA	tezik	halk arasında ürküntü , panik (I,387)
TTD	təzik	tézip ketmek halk arisida yüz bergen téziş vehime (I,502)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başka canlıklar eslidiki orni makanini taşlap , başka caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

33 DLT	tazkAk	268
D-K	täzgäk<täz-	"flee" (188)
BA	tezgek	*tezgek er* işten ve işe benzer şeylerden kaçan çekingen adam (II,289)
TTD	təzgək	tezgek , kaçkak (II,422)
EN	tezmek	şenelmiş yeri terk etmek (407)
UTİL	tezmek	adem ve başka canlıklar eslidiki orni , başka caylarġa ketmek , köçmek (II,138)
GJ	tɛz-	1-to fly off ; *tezip ket-* to fly away (and not return) ; *tezip kir-* to fly off (and return) (305)

34 DLT	tazkI	268
D-K	täzgi<täz-	"flee" (188)
BA	tezgi	düşman gelmesi yüzünden halk arasında olan ürküntü , panik (I,429)
TTD	təzgi	tezgi boldi helk arisida tiziş yüz berdi (I,559)
EN	tez	çabuk , hızlı (410)
UTİL	tiz	1-aridin köp vakit ötmey , kiska vakit içide (II,427)
GJ	taz	one afflicted with Favus , scald-head , pilgarlic (298)

35 DLT	tIdış	633
D-K	tiḍiš<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdış	engellik , engel oluş (I,407)
TTD	tïdïx	tiyiş , toskunluk , toskún boluş (I,530)
EN	tiyiş<tiymak II	yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip , tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

36 DLT	tawrAK	236
D-K	tawraq<tawra-	"hasten" (182)
BA	tawrak	çabuk , acele ; kıvrak , çalışkan , çabukluk (I,468)
TTD	tavraḳ	téz , çapsan , çaḳḳan (I,612)
EN	tevretmek	sallanmak , titremek (406)
UTİL	tevretmek<tevrimek	bir yerde oyaḳ-bu yaḳḳa çayḳalmaḳ (II,209)
GJ		bulunamadı

37 DLT	tawuş~tavuş	185
D-K	taviš-~tawiš< *täw-/taw-	"sound and movement" (187)
BA	tawuş ; tavuş	his , duygu ve kımıldanma (I,367) ; duygu , kımıldanma (III,165)
TTD	tawux	his-duyġu , tiviş , şepe (I,476)
EN	tavuş	ses (394)
UTİL	tavuş	2-teleppuzda , sözniŋ eŋ kiçik éléménti (II,95)
GJ	tavala~tawala~tavla-	to shout , to clamour , to scream (297)

38 DLT	tIḍIG	633
D-K	tiḍiy<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhığ	bir şeyden alıkoyma , engel olma (I,373)
TTD	tïzïoɣ	tiyiḳ , bir iştin tiyiş , tosaş , men'i ḳiliş (I,483)
EN	tiyiş<tiymaḳ	yatıştırmak , yasak etmek , menetmek (415)
UTİL	titmaḳ	1- ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip tala-tala , parça-parça ḳilmaḳ 2- azap salmaḳ , aġrıtmaḳ (II,448)
GJ		bulunamadı

39 DLT	tıḍıGlıG	633
D-K	tiḍiɣliɣ<tiḍiɣ<tiḍ-	"detain , hold back" (188)
BA	tıdhıglıg	*tıdhıglıg neng* kendisine varılması yasak olan nesme (I,496)
TTD	tïzïoɣlïoɣ	"tiziğliğ neŋ" tiyiḳlik nerse , yéniğa bériş çeklengen nerse (I,646)
EN	tiymaḳ II	yatıştırmak , yasak etmek , men etmek (415)
UTİL	titmaḳ	1-ġujmekleşken , kirşip ketken nersilerni bir mübir ayrip tala-tala , parça-parça ḳılmaḳ 2-azap salmaḳ , aġrıtmaḳ (II,448)
GJ	tit-	to tear to pieces , to scatter (309)

40 DLT	tIḍIn	633
D-K	tiḍin<tiḍ-	"detain" (188)
BA	tıdhın	vakit bildiren bir kelime (613)
TTD	tïzïn	vakitni , bildüridi ġan söz (III,235)
EN	tézdin	yakında , hemen , birazdan , az sonra (410)
UTİL	tézdin	ḳisḳa vaḳit içide , derhal (II,429)
GJ		bulunamadı

41 DLT	tıkıklık	274
D-K	tikiglig<tikiġ<tik-	"sew; sting (snake , scorpion) ; plant ; set upright" (189)
BA	tikiğliğ	*tikiklig ton* dikilmiş elbise (I,509)
TTD	tikiklig	tikiklik (I,662)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tiktürmek<tikmek	3-yip-yiŋne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him çipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tikiš-	to sew together (308)

42 DLT	tıkım	200
D-K	tikim<tik-	"portion" (189)
BA	tikim	*bir tikim türmek* bir parça dürüm (I,396)
TTD	tęgim	tégim , parçe (I,515)
EN	tiḳmaḳ	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tiḳmaḳ	2-bir nersiniŋ aġziġa , töşükige yene bir nersini keplep ḳoymaḳ (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert ; to fix (307)

43 DLT	tıkIn	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniyya (184)
BA	tigin	aslında köle anlamına gelen ; sonraları hakan oğullarına verilen ungun (I,413)
TTD	tegin	bu söznin asli menisi kul dimektir (I,539)
EN		bulunamadı
UTİL	tikin	şahzade , şah oğlı (II,433)
GJ		bulunamadı

44 DLT	tıkıt	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniyya (184)
BA	tégit ; tégin	*tégin* kelimesinin çoğul şekli (I,355) ; aslında köle anlamında iken sonra hakan oğullarına verilen ungun (IV,619)
TTD	taoyit	"tagin" sözinin köplük şekli (I , 461)
EN		bulunamadı
UTİL	tékin I	Şahzade , şah oğlı (II , 433)
GJ		bulunamadı

45 DLT	tıl	169
D-K	til	"tongue" ; "spy / enemy captive" (189)
BA	tıl	söz (I,335) ; lügat (Oğuz tili) ; durumunu öğrenmek için düşmandan yakalanan tutsak ; çaşıt , casus (I,336)
TTD	tïl	til. til tekküzdi. (I,437) ; til , söz , lu ġat (Oğuz tli) ; til , düşmendin élinġan esir (I,438)
EN	til	dil (412) ; Dil , Uygur tili (412)
UTİL	til	1-tétiş , çaynaş , teleppuz ḳılışḳa yardem béridiġan aza. 2-Hayvanlarnıŋ göş ornida yéyilidiġan aşundaḳ azası 3-insannıŋ iġiz arḳiliḳ ipadilingen gep-sözi 4-insanlarnıŋ en mühim alaḳe ḳorali ve bir-birini çüşiniş ḳorali. Til tavuşı , luġet terkibi ve grammatikidin terkib tapḳan bir sistima 5- nütüknıŋ özige ḫas vasitilerbilen ipadilingen türi , üslübi. 9-melum kişilerniŋ özige ḫas pikir ḳiliş , sözleş aditi (II,476-477)
GJ	til	tongue , language (308)

46 DLT	tll	169
D-K	til	"dialect or language ; speech or words" ; 501 "tongue" (189)
BA	tıl	lügat , *Uygur tili* Uygur dili (III,133) ; söz , *ol begge tıl tegürdi* o , beye dil uzattı (III,134)
TTD	tïl	til , söz , Uygur tili (III,183) ; tıl , haḳaret (III,184)
EN	tıl	dil (413) ; *tıl tekküzmek* hakaret etmek (412)
UTİL	tıl	4-tıl tavuşi , luġet terkibi ve grammatikidin terkib tapḳan bir sistéma ; 7- başḳilarni haḳaretlep ḳilġan söz , ahanet (II,476)
GJ	tıl	tongue , language (308)

47 DLT	tılAk	563
D-K	tilek<tile-	"seek ; will or desire" (190)
BA	tilek	dilek (I,412)
TTD	tïlək	tilek (I,537)
EN	tilek	dilek (412)
UTİL	tilek	1-birer nerse , işni emelge aşuruş üçün ḳilinġan arzu , intiliş , istek (II,486)
GJ	tilek	request , wish , prayer (308)

48 DLT	tın ; tİn	170
D-K	tin	"spirit , breath" ; 503 "rein" (190) ; "resting , unoccupied by work" (190)
BA	tin ; tın	ruh , nefes , soluk (I,339) ; *tın kişi* dinmiş adam , bir işle uğraşmıyan haylaz , harınlaşan , tembelleşen ; yular , dizgin (III,138)
TTD	tin ; tïn-	tin tiniḳ , nepes , ruh , can (I,441) ; tin~ti ŋ , aram , alġan , bikar (III,188)
EN	tin ; tın; tinikmak	yügen , "tin tizgin" yügen-tizgin (I,441) ; tizgin (III,189) ; nefes ; dinlenmek , sakinleşmek (413)
UTİL	tin ; tiniḳmaḳ	nepes , tiniḳ , dem (II,494)
GJ	tïn-~tin-	to breathe , to respire , to be quiet (307)

49 DLT	tırılkAn	261
D-K	tirilgän<tiril-<tir-	"live" (191)
BA	tirilgen	*bu er ol edhü sawın tirilgen* bu , her zaman iyi ün ile yaşayan kimsedir (I,523)
TTD	tirilgən	yahşiligi bilen mahtilidigan adem (I,679)
EN	tirilmek	dirilmek (414)
UTİL	tirilmek	1-ķaytidin can kirmek 2-huşiğa kelmek , heriket ķilişķa başlimaķ (II,458)
GJ	tiril-~teril-	1-to return to life 2-*tiril-~tıl-* to be dry , to dry (cow) (308)

50 DLT	tırkAş	524
D-K	tergäš<ter-	"gather" (186)
BA	tirkeş	sıkıntı , kalabalık yüzünden yürümekte güçlük , toplanmak (I,460)
TTD	tirkəx	ķista-ķistaŋçïlïķ , ķisitaŋçïlïķtin maŋalmay ķéliş (I,600)
EN	tirkeş	takma , bağlama , ekleme (414)
UTİL	tirkeşmek	1-*tirkimek* pélinin ömlük dericisi 2-ķarşılıķ körsetmek , ķarşilaşmaķ , élişmaķ 3-pütün küci ve tirişçanlikini iķa salmaķ , tirişmaķ 4-aççıķlişip ķalmaķ , zıtlaşmaķ , ķarşılışıp ķalmaķ 5-keynige dacimaķ , maŋmay turuvalmaķ (II,451)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

51 DLT	tırnAk	240
D-K	ternek<ter-	"gather" (186)
BA	térnek	dernek , işlerini konuşmak için ulusun yoplandığı yer (I,479)
TTD	tərnək	dernek (I,622)
EN		bulunamadı
UTİL		birdin-birdin tutup yığmaķ , danılap yigip toplimaķ (II,136)
GJ	ter-	to collect , to gather (306)

52 DLT	tuḍurGAn		355
D-K	toḍuryan<toḍyur-<toɣ-<toḍ-<to-		"give one's fill , disgust" (193)
BA	todhurgan	doyuran (aç kimseyi) (I,517)	
TTD	toẓuroŋan	toyduridigan (I,671)	
EN	toydurmaķ	doyurmak (422)	
UTİL	toymaķ	1-yep-içip , ġiza ve suġa bolġan telipini ķandurmaķ (II,297)	
GJ	toq	satisfied , sated (312)	

53 DLT	tuGA	544
D-K	turγa<tu-	"illness , difficulty breathing" (198)
BA	toga	hastalık , iç ağrısı (III,224)
TTD	tooŋa	kisel , kisellik , bedenniŋ biaramliġi (III,310)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	toqa	lame (312)

54 DLT	tuGsuG	233
D-K	turγsuγ<turγ-	"east" (199)
BA	togsug	*kün togsug* doğu , şark (I,463)
TTD	tooŋsuoŋ	"kün tuġsuġ" künçiḳiş , şerḳ (I,604)
EN	tugma	doğma (425)
UTİL	tuġma	1-kişi tuġulġandila özide mevcut bolġan , tebiiy 2-kiçik çéġidila şu nersini bilip bolġan toġulġand ın başlap şu iḳa adetlengen 3-yalıŋaç , kiyim-kéçeksiz (II,338)
GJ	turγuš	delivery , birth (315)

55 DLT	tukAl	563
D-K	tükäl<tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tükel	tamam ,tüm (I,412)
TTD	tügel	tügel , toluḳ bütün bolġan nersimu (I,537)
EN	tügel	dolu , tam , hep (429)
UTİL	tügel	1-toluḳ , yéterlik 2-pütünley , tamamen , hemen (II,399)
GJ	tükel-	to run out (320)

56 DLT	tuKış	185
D-K	toqiš<toqi-	"war" (195) ; 320 toqiš (195)
BA	tokış	cenk , savaş (I,367) ; kişi adı (I,368)
TTD	toḳïx	toḳunuş , örüş , çeŋ (I,476) ; 320 toqiš , adem ismi (I,477)
EN		bulunamadı
UTİL	toḳunuş	1-ikki terep bir-biri bilen doḳuruşuş , duç kélip bir-birige uruluş (II,264)
GJ	toχmaqlaš-	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

57 DLT	tuKsun	220
D-K	toqson<toquz on	"ninety" (196)
BA	toksun	sayıda doksan (I,437)
TTD	toḳsun	toksen (I,569)
EN	toxsan	doksan (416)
UTİL	toḳsan	onniŋ toḳḳuz kétim ḳoşuluşidin hasıl bol ġan san (II,257)
GJ	toqsan~toqsæn~to χsan	ninety (312)

58 DLT	tukulkAn	261
D-K	tügülgän<tügül-<tüg-	"who wrinkles his brow" "tie or knot" (203)
BA	tügülgen	*bu er ol tutçı kaşı közi tügülgen* bu , her zaman kaşı gözü döğülen , can sıkıntısından kaşı gözü çatılı kişidir ; bu yip ol tügülgen bu her zaman döğülen iptir (I,524)
TTD	tügülgən	bu hemişe kapi ġi türülüple yüridiġan adem ; bu tögülüvalidi ġan yip (I,679)
EN	tügülmek	düğülmek , büzülmek , yuvarlaklanmak (430)
UTİL	tügmek	1-orap , çigip tügünçe şeklige keltürmek ; 3-çetlirini ḳatlap , purup ḳiymini içige alınaḳ (401)
GJ	tök-~tög- ; tögül-	to shed , to pour out , to throw out (314) ; 1-to run out 2-*tögúl-~túgúl* to roll up , to coil (313)

59 DLT	tuKuşGAn	562
D-K	toquš'yan<toqiš-<toqi-	"knock (door) ; strike (slave)" (195)
BA	tokuşgan	*ol er yawlak tokuşgan* o , adam yavuz çarpışan , kavgacı , cenk ateşini kızıştıran kimsedir (I,519)
TTD	toḳuxoɣan	yavlaḳ toḳuxoɣan o , yaman soḳuşḳaḳ , cidelçi adem (I,673)
EN	toḳuş	I-örme (418)
UTİL	toḳaç	2-kiçik toḳaç şeklide yaki töt bürçek şeklide ḳilinġan (II,256)
GJ	toqmaq	1-mallet (312)

60 DLT	tUl	501
D-K	tul	"widow" (199)
BA	tul	dul (III,133)
TTD	tul	tul , tul ḫotun (III,183)
EN	tul	dul (426)
UTİL	tul	éri ölüp kétip yaki uniŋ bilen acrişip kétip yal ġuzḳalġan , öz aldiġa ayrim turmuş keçürġen (II,3429
GJ	tul	widow (315)

61 DLT	tulak	563
D-K	tüläk<tülä-<tü	"lose winter coat" (203)
BA	tülek	dört ayaklı hayvanların tüylerini attıkları sıra (I,387) ; *tülek yılkı* tüleyen , kış tüyünü döken hayvan (I,412)
TTD	tülək	hayvanlar töleydi ġan vaḳit (I,503) ; tülek , tülidi ġan mal (I,537)
EN	tülemek>tülimek	tüy atmaḳ , tüy dökmek (430)
UTİL	tülimek	etyaz yaki közde tük yaki peylirini taşlap , yéŋi tük ve pey çiḳarmaḳ (II,407)
GJ	túlɛ-	to moult (small birds only) (318)

62 DLT	tulU	548
D-K	tolu<tol-	"be full" (193)
BA	tolu	*tolu idhiş* dolu kap (III,232)
TTD	tolu	toluḳ , tolġan , liḳ (193)
EN	toluḳ	dolu , tam , tüm (418)
UTİL	toluḳ	1-tolġan , baş orun ḳalmiġan (II,278)
GJ	tol-	to fill , to be full (310)

63 DLT	tuman	202
D-K	tümen	"much or many" ; "million" (204)
BA	tümen ; tümen miŋ	çok ; bin kere bin , bir milyon (I,402)
TTD	tümən ; tümen	tümen , köp , türgün (I,522) ; tümen , yeni bir milyon (I,523)
EN	tümen-türlük ; tümen	çoḳ çeşitli ; tümen (430)
UTİL	tümen	1-on min 2-nahayiti köp , nurġun (II,407)
GJ	túmen	1-ten thousend (318)

64 DLT	tun	170
D-K	tün	"night" (204)
BA	tün	gece (I,339)
TTD	tün	tün , kéçe (I,441)
EN	tün	gece (430)
UTİL	tun	1-aḫşamdin taŋ atḳuçe bolġan vaḳit , kiçe 2-zülmet , cahalet , ḳaraŋġu (II,408)
GJ	tún	night (418)

65 DLT	tUn	503
D-K	tun	"tranquility" ; "first born ; first husban" (200)
BA	tun	dinlenme, tunma ; kadının ilk çocuğu ; kadının ilk kocası (III,137)
TTD	tun	tiniş , téçliniş ; tun , tuncı , ḫotunnıŋ tun balisi (III,188)
EN	tindurmak ; tun	1-taeskin etmek , yatıştırmak , dinlendirmek , sakinleştirmek ; ilk , ilk doğan evlat (413)
UTİL	tindurma ; tunci	1-tindürülġan , tinġan (II,499) ; deslepki , balduŕḳi , avvalḳi , birinçi , birinçi ḳetimḳi (II,349)
GJ	twndwr- ; tundʒï	to give peace , to find peace ; first born (315)

66 DLT	tuput	179
D-K	tübüt	"a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübüt	Türk illerinde bulunan kalabalıklı bir kavimdir. Onların bulunduğu yerde misk geyiği bulunur(I,355)
TTD	tübüt	tübüt , Türk elliride yaşaydi ġan birḳovm (I,460)
EN		bulunamadı
UTİL	töbüt	memlikitimiznıŋ bugünki çiŋçey şizan égizlikide yaşaydiġan ḳedimḳi millet (II,352)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

67 DLT	turk	176
D-K	Türk	"Türk" ; "young man at prime of youth" ; "noon" (205)
BA	Türk	Tanrı yarlığayası Nuh'un oğlunun adıdır. (I,350) ; Türk. Bu kelime hem müfret hem cemi olarak kullanılır. (I,352) ; "vakit" anlamına gelen bir kelime (I,353)
TTD	Türk	Türk , Tanrı yarlıḳiguçi Nuh'un oġliniŋ ismi (I,455) ; vaḳit menisini bildüridiġan söz bolup "taza yitilġen vaḳti" digen menide. (I,458)
EN	Türk	Türk (431)
UTİL	Türk	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,383)
GJ	túrk	Turk , illiterate person (318)

68 DLT	turkmAn	622-5
D-K	türkmän	"they are the Oγuz" (243)
BA	Türkmen	Bunlar Oğuzlardır (III,412)
TTD	türkmən	Türkmen , bular oġuzlardur. (III,564)
EN	Türkmen	Türkmen (431)
UTİL	türkmen	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (III,383)
GJ	túrk	Turk , illiterate person (318)

69 DLT	turKuG	232
D-K	turqiγ<turuq-<tur-	"shame" (200)
BA	turkuğ	haya , utanma (I,462)
TTD	turḳuoŋ	tartiniş , iza tartiniş (I,603)
EN	turḳ	sima , suret , şekil , hal , durum (427)
UTİL	turḳ (turḳi)	1-taşḳi ḳiyapet , körünüş , halet (II,323)
GJ		bulunamadı

70 DLT	turKun	221
D-K	turqun<turuq-<tur-	"still (water)" (200)
BA	turkun	durgun (I,440)
TTD	turḳun	turgun (I,573)
EN	turġun	yerli ; eskiden oturan *turgun su* akmayan su (427)
UTİL	turġun	1-birer cayda turup adetlinip ḳalġan , orunlaşḳan , makanlaşḳan 2-özgermes , muḳim , turaḳlıḳ 3-heriket ḳilmaydiġan toḫtap ḳalġan (II,322)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide (316)

71 DLT	turluk	240
D-K	türlüg	"sorts , types" (205)
BA	türlüg	türlü , bir şeyin çeşitleri (I,476)
TTD	türlüg	türlük (I,622)
EN	türlük	türlü (431)
UTİL	türlük	1- melum tur , tarmaḳ ḫilġa ige bolġan 2- bir-birige oḫşimaydiġan her ḫil ḫilmuḫil (II , 385)
GJ	túrlúk	different (319)

72 DLT	turt	172
D-K	tört	"four" (198)
BA	tört	sayıda dört (I,341)
TTD	tört	töt (I,445)
EN	tört	dört (424)
UTİL	töt	üçtin kéyin , beştin burun kelgen san yaki miḳdar (II,353)
GJ	tört~tö:t~tö. t~töt~tö:~tö.	four (314)

73 DLT	turU	542
D-K	törü	"custom" (197)
BA	törü	görenek , âdet (III,221)
TTD	tərü	tərü , resm-yosun , kaide (III,305)
EN	tör	evin köşesi ; misafire ait yer (424)
UTİL	töre	3-buyurukrat (II,357)
GJ		bulunamadı

74 DLT	turuGlAG	266-7
D-K	turuqlaq<turiγ<tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	turuglag	*turuglag yer* durulacak yer (I,496)
TTD	turuoɣlaoɣ	"turuġlaġ yer" turalġu yer , turidiġan yer (I,646)
EN	turugluk	durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turaḳlıḳ	1-özgermeydiġan , muḳim 2-melum turaḳlarġa ige bolġan , turaḳlarġa bölüngen (II,319)
GJ	tur-~tu.-~tu-	to stay , to stand (316)

75 DLT	turuK	524
D-K	turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (201)
BA	turuk	her şeyin arığı , zayıf (I,380)
TTD	turuḳ	oruḳ , her nersiniŋ oruğı (I,492)
EN	turugluk	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳlıḳ (II,323)
GJ		bulunamadı

76 DLT	turuKluK	251
D-K	turuqluq<turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (200)
BA	turukluk	durgunluk , cılızlık (I,503)
TTD	turuḳluḳ	oruḳluḳ , acizliḳ (I,654)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳlıḳ (II,323)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay *toruγ at* bay (312)

77 DLT	turuşGAn	266-7
D-K	turušγan<turuš-<tur-	"stand up , rise (mist)" (200)
BA	turuşgan	daima (herkese) karşı koyan (I,518)
TTD	turuxoɣan	teŋ turuşidiġan , zitlişidiġan (I,673)
EN	turmak	kalkmak *turup almak* ısrar etmek (427)
UTİL	turmaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	turuš-	to stand together (316)

78 DLT	tUş ; tuş	497
D-K	tüš ; tüš-	"siesta time" (205) ; 473 (no tr.) "alight" ; "who has attained pubsory" ; "dream" (206)
BA	tüş	*tüş ödi* konulacak zaman , kuşluk vakti ; düş görmek ; ihtilam olmak , düşü azmak ; düş , rüya , *tüş yordi* rüya tabir etti (I,125) ; eğlek , durak , yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman (I,330)
TTD	tüx	tüş~çüş , "tüş ödi" çüş vaḳti ; tüş~çüş , éhtilam ; tüş~çüş , *tüş yordi* çüş oridi (III,173) ; tüş~çüş , seperde dem alidi ġan orun yaki vaḳit (431)
EN	çüş	öğle , öğlene kadar zaman ; düş , rüya (89) ; inmek , düşmek (89)
UTİL	çuş I	uyḳu ceryanida hasil bol ġan(II , 720)
GJ	tüš- ~ túš- ; tüš	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perch , to put up ; 1- t.~čüš: dream (320)

75 DLT	turuK	524
D-K	turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (201)
BA	turuk	her şeyin arığı , zayıf (I,380)
TTD	turuḳ	oruḳ , her nersiniŋ oruğı (I,492)
EN	turugluk	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳlıḳ (II,323)
GJ		bulunamadı

76 DLT	turuKluK	251
D-K	turuqluq<turuq<tur-	"be emaciated (horse)" (200)
BA	turukluk	durgunluk , cılızlık (I,503)
TTD	turuḳluḳ	oruḳluḳ , acizliḳ (I,654)
EN	turuġluḳ	Durağanlık , sabitlik , devamlılık (428)
UTİL	turġun	2-özgermes , mukim , turaḳlıḳ (II,323)
GJ	toroγ~toroq~toruγ	bay *toruγ at* bay (312)

77 DLT	turuşGAn	266-7
D-K	turušγan<turuš-<tur-	"stand up , rise (mist)" (200)
BA	turuşgan	daima (herkese) karşı koyan (I,518)
TTD	turuxoɣan	teŋ turuşidiġan , zitlişidiġan (I,673)
EN	turmak	kalkmak *turup almak* ısrar etmek (427)
UTİL	turmaḳ	2-herikettin toḫtap ḳalmaḳ (II,324)
GJ	turuš-	to stand together (316)

78 DLT	tUş ; tuş	497
D-K	tüš ; tüš-	"siesta time" (205) ; 473 (no tr.) "alight" ; "who has attained pubsory" ; "dream" (206)
BA	tüş	*tüş ödi* konulacak zaman , kuşluk vakti ; düş görmek ; ihtilam olmak , düşü azmak ; düş , rüya , *tüş yordi* rüya tabir etti (I,125) ; eğlek , durak , yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman (I,330)
TTD	tüx	tüş~çüş , "tüş ödi" çüş vaḳti ; tüş~çüş , éhtilam ; tüş~çüş , *tüş yordi* çüş oridi (III,173) ; tüş~çüş , seperde dem alidi ġan orun yaki vaḳit (431)
EN	çüş	öğle , öğlene kadar zaman ; düş , rüya (89) ; inmek , düşmek (89)
UTİL	çuş I	uyḳu ceryanida hasil bol ġan(II , 720)
GJ	tüš- ~ túš- ; tüš	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perch , to put up ; 1- t.~čüš: dream (320)

79 DLT	tuşluk	240
D-K	tüšlük<tüš	"siesta time" (204)
BA	tüşlük	*tüşlük ödhi* dinlenmek için yolcuların gece yarısından sonraki konak vakitleri (I,477)
TTD	tüxlük	"tüşlük özi" çüşkün vakti (I,622)
EN	çüşlük	öğlen , öğle zamanına ait . Çüşlük dem aliş: öğlen dinlenme zamanı (89)
UTİL	çüşlük	çüşte ait , çüşge teelluk (II,722)
GJ	tüš	1-t.~čüš: dream 2-noon , midday ; tüš væʁtidæ: noon ot noon (320)

80 DLT	tutAşl~tutşı	213
D-K	tutaši~tutši~tutči <tutuš-<tut-	"adjoining" (202)
BA	tutaşı~tutşı	yakın komşu , her zaman (I,423)
TTD	tutxï	tutaş , yandaş , hoşna (I,552)
EN	tutaş ; tutaşmak	yekpare , bütün , hep , kesintisiz ; bitişik olmak (428)
UTİL	tutaş	2-yanmuyan caylaşkan , yandaş (II,300)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join , to take together (317)

81 DLT	tuşuk	195
D-K	tüšük<tüš-	"sluggard" (206)
BA	tüşük	işten güçten kalan , haylaz , düşkün (I,387)
TTD	tüxük	çüşkün , horun lamzelle (I,503)
EN	çüşkün	kederli , mahzun , hüzünlü , üzüntülü , düşünceli (89)
UTİL	çüşkün	ruhiy keypiyati töven , ümidsiz , meyus , gemkin (II,722)
GJ		bulunamadı

82 DLT	tutsuk	239
D-K	tütsüg<tut-	"quarrelsome" (202)
BA	tütsük	kinci (I,476)
TTD	tütsük	"tütsükkişi" adavet tutdı gan kişi (I,624)
EN	tütküşlimek	birbirine saldırmak , kışkırtmak , tahrik etmek (432)
UTİL	tütek	3- zulmet , gezep , vehimini bildiridigan alamet ; körünüş (II,379)
GJ	tutaš-	to ignite , to kindle , to join (317)

83 DLT	tutuG	187
D-K	tutuγ<tut-	" demonic possession" (202)
BA	tutuğ	rehin , dutu ; efsun , büyü tutması (I,373)
TTD	tutuoı	tutuk , gore , rene; tutkaklik (I,483)
EN	tutmak	tutmak , alıkoymak ; tutmak , ahı tutmak (428)
UTİL	tutuk I	2-énik emes , mücmel 3-huşallık alametliri bilinmeydi gan ; gemkin (II,311)
GJ		bulunamadı

84 DLT	tutuGluG	187
D-K	tutuγluγ<tutuγ<tut-	"demonic possession" (202)
BA	tutuglug	*tutuglug yer* tekin olmayan yer , cin çarpan yer (I,496)
TTD	tutuoıluoı	"tutugluğ yer" cinlik yer , cin bar yer , ötken kişilerge cin çaplişidigan yer (I,645)
EN	tutuk	bulutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuk I	2-énik emes , mücmel 3-huşallık alametliri bilinmeydi gan ; gemkin (II,311)
GJ		bulunamadı

85 DLT	tutuK	191
D-K	tutuq<tut-	"gelding , eunuch" (202)
BA	tutuk	enenmiş , iğdiş edilmiş ; erkek adlarındandır (I,380)
TTD	tutuk	piçivétilgen , ahta ; tutuk , erler ismi (I,492)
EN	tutuk	bulıutlu , kapalı , karanlık , kederli , mahzun (429)
UTİL	tutuk I	énik körünüp turmaydi gan , uçuk emes (II,311)
GJ	tutuγ<tut-	t. ber- to permit to be caught (317)

86 DLT	tutuncu	339
D-K	tutunču<tutun-<tut-	"be eclipsed (sun:moon)" (202)
BA	tutunçu	*tutunçu ogul* evlatlığa alınmış çocuk (III,375)
TTD	tutunqu	asranda , asranda oğul (III,512)
EN	tutmak	tutmak (428)
UTİL	tutunmak	2- kirişmek , birer işni kilişka başlimak (II,312)
GJ	tut-	to take , to seize , to grasp (316)

87 DLT	tuyın	519
D-K	tuyin<tu-	"stingy" (198)
BA	tuyın	pinti ; sıkıntılı (III,169)
TTD	tuyïn	bihil , pihsik (III,231)
EN	toyduruvetmek	bıktırmak , usandırmak (422)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

88 DLT	tuyuK	518
D-K	tuyuq<tu-	"overcast (day) ; locked (door)" (198)
BA	tuyuk	tuyuk , tutuk , *tuyuk kişi* canı sıkılmış kişi (III,166) ; *tuyuk kapug* kapalı kapı ; *tuyuk kün* sisli , puslu gün (III,167)
TTD	tuyuḳ	tutuḳ adem , ġamḳin adem ; *tuyuk kün* tumanlik ve bulutluk kün (III,228)
EN	tuyuk	çıkmaz (429)
UTİL	tuyuḳ I	aḫiri yoḳ , aḫirini tapḳili bolmaydiġan (II,351)
GJ		bulunamadı

89 DLT	tuzUn	209
D-K	tüzün<tüz	"forebearing" (206)
BA	tüzün	yumuşak huylu adam , halim (I,414)
TTD	tüzün	tüzütlük , mülayim , yuvaş adem (I,540)
EN		bulunamadı
UTİL	tüz	4-oçuḳ-yoruḳ ; başḳilarġa yamanliḳ ḳilmaydiġan , haramzadilikni bilmeydiġan , aḳ köŋül (II,388)
GJ		bulunamadı

10. ÖZEL ADLAR

DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ortak sözcüklerin 22'si , ortak sözcükler içinde yer almayan sözcüklerin ise 14'ü özel addır. Genel olarak söyleyecek olursak Divânü Lûgat'it-Türk'te /t-/ sesiyle başlayan ve YUT'ta bulunan ortak sözcüklerin 36'sı özel addır. Bu rakam DLT'de /t-/ sesiyle başlayan isim türündeki ortak sözcüklerin %12'sidir.

10.1. YUT'un Sözlüklerinde Bulunan Madde Başı Özel Adlar

1 DLT	tadGUn	220
D-K	tadγun	"river" (174)
BA	tadgun	Fırat ve ona benzer akan dere (I,438)
TTD	tadoɣun	tazġun , Fırat ve şuniŋga oḫşaş bir derya vadisi (ikini) (I,570)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tazγun	1-a small river running through (298)

2 DLT	tajık	194
D-K	tažik	"Persian" (183)
BA	tejik	Tacik , Farslı (I,387)
TTD	təẓiḳ	tacik (I,503)
EN	Tacik	Tacik (384)
UTİL	tacik	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,14)
GJ	ta:dʒik	Tadjik (290)

3 DLT	tajıklA-	194
D-K	tažiklä-<tažik	"Persian" (183)
BA	tejikle-	ol anı tejikledi o , onu Farslı saydı , Farsa nisbet etti (III,340)
TTD	təʒiklə-	tecik (Pars) hisaplimaḳ (III,465)
EN	Tacik	Tacik (384)
UTİL	tacik	muşu nam bilen atal ġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,149
GJ	ta:dʒik	tadjik (290)

4 DLT	taman	202
D-K	tämän	N. "large needle" (184)
BA	temen	temen yingne timne , çuvaldız
TTD	təmən	tömüne
EN	tümene	kalın iğne (430)
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

5 DLT	taman	202
D-K	taman	"a river flowing through Kaš γar" (244)
BA	taman	Kaşgar'ın ortasından akan bir dere (I,402)
TTD	tümən	tümen , Kaşgar'niŋ otturisidin ikip otidi ġan deryanıŋ namı (I,522)
EN	taman	yan taraf , yön (387)
UTİL	taman	terep (II,86)
GJ		bulunamadı

6 DLT	tamU	548
D-K	tamu	"hell" (176)
BA	tamu	cehennem (III,234)
TTD	tamu	tomuġ , dozaḫ (III,322)
EN	tamuḳ	tamu , cehennem (388)
UTİL		bulunamadı
GJ	tumuγ	hell (315)

7 DLT	tankrI	608-9
D-K	täŋri	"God" (185)
BA	tengri	Ulu Tanrı (III,376)
TTD	təŋri	təŋri , aziz ve ulug təŋri (III,514)
EN	teŋri	tanrı (401)
UTİL	teŋri	ẖüda , Allah , perverdigar (II,172)
GJ	tɛŋri	God (303)

8 DLT	tankut	602
D-K	taŋut	" a tribe of the Turks dwelling near Şin. (242)
BA	teŋğüt	Çin yakınında oturan Türklerden bir bölük (III,362)
TTD	taŋut	taŋut , Türklerdin bir kabile bolup , olar Çin ġa yikin caylaşġan (III,495)
EN	taŋġut	Tibetli , Tibet milleti (389)
UTİL	taŋġutlar	ḳedimki çiyaŋlarnıŋ bir tarmiḳi , yeni hazirḳi zaŋzularnıŋ ata-boviliri bolup (II,71)
GJ	tangyut	Tangut (293)

9 DLT	tatAr	207
D-K	tatar	"a tribe of the Turks" (242)
BA	tatar	Türklerden bir bölük (I,411)
TTD	tatar	Tatar , Türk halḳliridin biri (I,535)
EN	tatar	Tatar , Kuzey Türkleri , Kazan Türkleri (394)
UTİL	tatar	muşu nam bilén atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,9)
GJ		bulunamadı

10 DLT	tawGAc ; tat tawGAc	228
D-K	tawγač ; tat tawγač<tat	"Maşin" (242) ; 228 "a manufactured item that is ancient and imposing" ; "a tree" ; 406 (most of Türk) P. "Uighur infidels" (181)
BA	tawgaç ; tat tawgaç	Maçin'in adıdır ; Türklerden bir bölüktür (I,453) ; *tawgaç edhi* büyük ve eski yapıların hepsine birden bu ad verilir ; *tawgaç yudası* denir ki , susam çiçeğinin yaprağına benzer yaprakları bulunan bir ağaçtır , ilaç için kullanılır ; Bu sözdeki tat kelimesinden Farslılar , tawgaç kelimesinden de Türkler murat edilir (I,454)
TTD	tavoɣaq ; tat tavoɣaq	tawġäç , Maçin iliniŋ nami ; tawġaç , Türkleriŋ bir bölügi ; her bir büyük ve ḳedimiyi nerse *tawġaç ezi* dep atilidu (I,592) ; tawġaç yudası yopurmaḳliri Sevsen gölini ŋ yopurmaḳliriġa oḫşaydiġan ve dora bolidiġan bir ḫil dereḫ; bu cup söz , bu orunda tat sözi Pars digen menide tawgaç sözi Türk digen menide kelgen (I,593)
EN	tamġaç han ; tavak	tabgaç Han (388) ; II- yaprak (394)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esiriŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

11 DLT	tawGAclA-	228
D-K	tawγačla-<tawγač	"Maşin" (242)
BA	tawgaçla-	*ol anı tawgaçladı* o , onu Maçinli saydı (III,350)
TTD	tavoɣaqla-	tawġaç hisaplimaḳ , Maçinli hisaplimaḳ , Maçinli dimek (III,477)
EN		bulunamadı
UTİL	tabġaç	miladi 13. esiriŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

12 DLT	tawGAclan-	228
D-K	tawγačlan-<tawγačla-<tawγač	"Maşin" (242)
BA	tawgaçlan-	*er tawgaçlandı* adam Maçin halkı kılığına girdi (II,271)
TTD	tavoɣaqlan-	tavġaçlaşmaḳ , tavġaç ḳiyapitige kirmek (II,394)
EN	tamġaç han	tabgaç Han (388)
UTİL	tabġaç	miladi 13. esiriŋ başlirida ottura asiyaliḳlar çoŋguluḳlarni tabġaç dep atiġan (II,2)
GJ		bulunamadı

13 DLT	tawışGAn	256
D-K	tawıšγan<täwiš< *täw-/taw-	"rabbit" ; 174 "calendar" (182)
BA	tawışgan	tavşan (I,513) ; tavşan yılı (I,346)
TTD	tavïxoɣan	toşkan (I,666) ; toşkan yili (I,450)
EN	tavuş	ses (394)
UTİL	tavuş	1- méhanikilik tevrinişler neticiside hasil bolidi ġan doḳunniŋ aŋlaş sezgüsige tesir ḳilişi arḳisida peyda bolidi ġan herḫil avaz , sada 2- teleppuzda , sözniŋ en kiçik éléménti (II,95)
GJ	tawšqan~tåšqan~ tošqan~tašqan	hare (297)

14 DLT	tıkIn	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniγγa (184)
BA	tigin	aslında köle anlamına gelen ; sonraları hakan oğullarına verilen ungun (I,413)
TTD	tęgin	bu söziniŋ asli menisi kul dimektir (I,539)
EN		bulunamadı
UTİL	tikin	şahzade , şah oğlı (II,433)
GJ		bulunamadı

15 DLT	tıkıt	208-9
D-K	tegin	"slave" Title for sons of the Xaqaniγγa (184)
BA	tégit ; tégin	*tégin* kelimesinin çoğul şekli (I,355) ; aslında köle anlamında iken sonra hakan oğullarına verilen ungun (IV,619)
TTD	taoɣit	"tagin" sözininŋ köplük şekli (I , 461)
EN		bulunamadı
UTİL	tékin I	Şahzade , şah oğlı (II , 433)
GJ		bulunamadı

16 DLT	tIz	496
D-K	tez	"high place" (188)
BA	tiz	Kaşkar'a yakın bir yaylaya yüksekliği dolayısıyla *tarıg art tiz* derler.; yüksek yer (III,123)
TTD	tęz ; təz	téyiz yer , égizlik ; tiz yər (III,170)
EN		bulunamadı
UTİL	tézlimek	2- melum bir iş ceryaniniŋ emelge éşişi ġa azḳalmaḳ ; yükselmek , ilgirilmek (II,430)
GJ		bulunamadı

17 DLT	tubutlA-	179
D-K	tübütle-<tübüt	"a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübütle-	ol anı tübütledi o , onu Tibetli saydı (III,330)
TTD	tübütlə-	Tübüt hisaplimaḳ (III,450)
EN		bulunamadı
UTİL	tibet	şizaŋ aptonom rayoniniŋ yene bir ḫil atilişi (II,442)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

18 DLT	tubutlan-	179
D-K	tübütlän-<tübütlä-<tübüt	"" a large tribe in the lands of the Turks" (242)
BA	tübütlen-	*er tübütlendi* adam Tibetli kılığına girdi (II,265)
TTD	tübütlən-	tübüt boluvalmaḳ (II,385)
EN		bulunamadı
UTİL	tibet	şizaŋ aptonom rayoniniŋ yene bir ḫil atilişi (II,442)
GJ	tibɛt~töbɛt~tövɛt	nom. geogr. Tibet (307)

19 DLT	tuKış	185
D-K	toqiš<toqi-	"war" (195) ; 320 toqiš (195)
BA	tokış	cenk , savaş (I,367) ; kişi adı (I,368)
TTD	toḳïx	toḳunuş , örüş , çeŋ (I,476) ; 320 toqiš , adem ismi (I,477)
EN		bulunamadı
UTİL	toḳunuş	1-ikki terep bir-biri bilen doḳuruşuş , duç kélip bir-birige uruluş (II,264)
GJ	toχmaqlaš-	to strike one another with a club ; to strike with a club (310)

20 DLT	tuŋuz~tuŋukuz	174
D-K	toŋuz	"calendar" ; 603 "pig" (195)
BA	tonguz	domuz (III,363) ; domuz yılı (I,346) ; Türklerin on ikili yıllarından biri (III,363)
TTD	toŋuz	toŋġuz , on ikki müçel y ılınıŋ on biri (III,497) ; toŋ ġuz yïlï (I,451)
EN	toŋġuz	domuz (419) ; domuz yılı (419)
UTİL	toŋġuz	on ikki müçelni ŋon ikkinçisi (II,271)
GJ	toŋgúz~ toŋγuz	swine , pig , hog , boar (311)

21 DLT	turk	176
D-K	Türk	"Türk" ; "young man at prime of youth" ; "noon" (205)
BA	Türk	Tanrı yarlığayası Nuh'un oğlunun adıdır. (I,350) ; Türk. Bu kelime hem müfret hem cemi olarak kullanılır. (I,352) ; "vakit" anlamına gelen bir kelime (I,353)
TTD	Türk	Türk , Tañrı yarlıḳiguçi Nuh'un oġliniŋ ismi (I,455) ; vaḳit menisini bildüridiġan söz bolup "taza yitilġen vaḳti" digen menide. (I,458)
EN	Türk	Türk (431)
UTİL	Türk	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (II,383)
GJ	túrk	Turk , illiterate person (318)

22 DLT	turkmAn	622-5
D-K	Türkmän	"they are the Oyuz" (243)
BA	Türkmen	bunlar Oğuzlardır (III,412)
TTD	Türkmən	Türkmen , bular oġuzlardur. (III,564)
EN	Türkmen	Türkmen (431)
UTİL	Türkmen	muşu nam bilen atalġan millet ve şu milletke mensup kişi (III,383)
GJ	Túrk	Turk , illiterate person (318)

11.3. YUT'un Sözlüklerinde Bulunmayan Madde Başı Özel Adlar

1 DLT	tapar	182
D-K	tapar	"two sons of İnal Öz of the kings of Qif čaq (245)
BA	tapar	Kıpçak Hanlarından İnal Öz'ün iki oğlu (I,361)
TTD	tapar	tapar , ḳipçaḳ ḫanliridin İnal Öz'niŋ ikki o ġliniŋ biri (I,468)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

2 DLT	tarbIn	199
D-K	tarım	"a place on the frontier of Uighur near Kuča" (242)
BA	tarbın	Türklerden bir bölük halktır ki kendilerinden bir büyüğün buyruğu altında bulunurlar (I,435)
TTD	tarbïn	tarbin , Türklerdin bir güruh helkniŋ nami (I,567)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

3 DLT	tarkan	222
D-K	tärkän	"royal address" (186)
BA	terken	egemen , hükümdar , melik ; vilayet üzerine vali olan kimseye karşı hakanların aytası , kendisine iteat edilen anlamına (I,441) ; Şaş şehrinin adıdır (asıl adı Taşkent'tir.) (I,443)
TTD	tərkən ; taxken	terken (I,575) ; taşkent , Şaş şehriniŋ namı (I,577)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

4 DLT	tartuK	235
D-K	tartuq	"a city in Yaγma". (242)
BA	tartuk	yagma ilinde bir şehir (I,467)
TTD	tartuḳ	tartuḳ , Yaġma yurtida bir şehemiŋ nami (I,611)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

5 DLT	tat	406-7
D-K	tat	"Persian" (181)
BA	tat	bütün Türklere göre Farsça konuşan kimse (II,280)
TTD	tat	bütünTürklerniŋ neziride Parsça sözlişidiğan kişi (II,409)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

6 DLT	tatıK-	406-7
D-K	tatiq-<tat	"Persian" (181)
BA	tatık-	*Türk tatıktı* Türk tatlaştı (Farslaştı) (II,116)
TTD	tatïk	tatlaşmaḳ (II,161)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

7 DLT	tatlA-	406-7
D-K	tatla-<tat	"Persian" (181)
BA	tatla-	*ol anı tatladı* o , onu Farslardan saydı (III,293)
TTD	tatla-	tat dep hisaplidi (III,400)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

8 DLT	tatlaş-	406-7
D-K	tatlaš-<tatla-<tat	"Persian" (181)
BA	tatlaş-	olar ikki birle tatlaşdı onlar ikisi birbiriyle Farsça konuştular (II,206)
TTD	tatlax-	olar ikkisi (birbiri bilen) Parsça sözleşti (II,296)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

9 DLT	tawuşGAn	256
D-K	tawuşyan ögüz	"a river in Uč" (244)
BA	tawuşgan	*tawuşgan öküz* uç şehrinde akan bir derenin adı (I,513)
TTD	tavuxoɣan	tavuxgan öküz , toşkan deryası (I,666)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

10 DLT	tuGrıl	242
D-K	toɣril	"a bird of prey:N (194) ; "gut-wurst" (194)
BA	togrıl	yırtıcı kuşlardan bir kuş , bin kaz öldürür ; bir tanesini yer. Erkek adı olur ; et ve baharatla doldurulan bağırsak , bumbar dolması (I,482)
TTD	tooɣril	toğrul , bu bir ḫil yirtḳuç ḳuş ; ḳéza , içige , dora-dermeklik goş tiḳilġan uçay , kençekçe (I,629)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

11 DLT	tuḪsI	213
D-K	tuxsi	"a tribe of the turks in Qayas" (242)
BA	toxsı	Kuyas'ta bulunan bir Türk boyunun adı (I,423)
TTD	toḫsi	toḫsi , ḳuyas'ta yaşaydiġan bir Türk ḳabilisi (I,551)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

12 DLT	tuKurKA	245
D-K	toqurqa	"spigot" (196) ; "a place in the summer pastures of Kasyar" (242)
BA	tokurka	küp ve ibrik gibi şeylerin kulpu ; Kaşgar yaylasında bir yerin adı (I,489)
TTD	toḳurḳa	ivriḳ ve şuniŋga oḫşaş nersilerniŋ çogisi ; toḳurḳa , ḳeşḳer yayliġidiki bir yerniŋ nami (I,637)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

13 DLT	turıG	187
D-K	turiγ<tur-	"mountain stronghold" t. art tez (200)
BA	turığ	*turıg art tiz* Kaşgar yaylasının adı (I,374)
TTD	torïoŋ	torġat. ḳaşḳar'da bir yaylaḳnıŋ namı (I,484)
EN		bulunamdı
UTİL		bulunamdı
GJ		bulunamdı

14 DLT	tuym	519
D-K	toyin	"pries of the infidels" (196)
BA	toym	toym ; İslam olmayan Türklerin Buda dininin din ulusu (III,169)
TTD	toyïn	toyin , İslam dinide bolmi ġanlarnıŋ din başliġi (III,232)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

11. ORTAK SÖZCÜKLERİN TÜRKİYE TÜRKÇESİ, AZERBAYCAN TÜRKÇESİ VE TÜRKMENCEDEKİ DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmamızın bu bölümünü oluştururken, daha önce Divânü Lûgati't-Türk'ün /t-/ sesiyle başlayan sözcüklerinin Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi ve Türkmence sözlükleriyle karşılaştırılması sonucunda elde edilen söz varlığından yararlandık. Yukarıdaki incelemeden de anlaşılacağı üzere Divânü Lûgati't-Türk'ün /t-/ sesiyle başlayan söz varlığını Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde taramıştık. Bu çalışmamızda tespit edilen her iki veriyi karşılaştırarak taranan kaynaklara göre Türkçenin doğu ve batı kollarının temel söz varlığını tespit etmeye çalıştık.

Evrim TOPAK, 2002 yılında Çukurova Üniversitesi'ne sunduğu Yüksek Lisans tezinde Divânü Lûgati't-Türk'teki Batı Türkçesinin özelliklerini gösteren sözcükleri taramış, sonuç olarak Divânü Lûgati't-Türk ve Derleme Sözlüğü arasında 183 ortak sözcüğe ulaşmıştır. Ayrıca Azerbaycan Türkçesi sözlüğü ve Türkmence sözlük de taranarak, her iki lehçenin ölçünlü dili üzerine çalışılmıştır. Tarama sonunda ortak sözcüklerin 111'inin Azerbaycan Türkçesi sözlüğünde veya Türkmence sözlükte madde başı olarak yer aldığı görülmüştür. Tespit edilen sözcüklerden 60'ı hem Azerbaycan Türkçesi sözlüğünde hem de Türkmence sözlükte görülmüştür. Bu değerin ortak sözcükler içindeki payı %66'dır. 53 sözcük de sadece bir lehçenin sözlüğünde kullanılmıştır. Azerbaycan veya Türkmence sözlüklerde görülen 113 sözcükten 12'si soyut 111'i somuttur (Topak, 2002, 99).

Azerbaycan Türkçesi ve Türkmence sözlüklerde görülen ortak sözcüklerin sayısı 35'tir.[1] Her iki sözlükte bulunan isim türündeki madde başı ortak sözcüklerin %93'ü somut, %7'si soyuttur. DLT ile DS arasındaki ortak sözcüklerin ise %86'sı somut, %14 'ü soyuttur (Topak, 2002, 98).

---

[1] Topak, Evrim (2002), Divânü Lûgati't-Türk'te /t-/ sesi ile başlayan Kelimelerin Derleme Sözlüğüne Yansımaları, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Somut sözcükler : tegirmen, taban, tam, tamġak, tana, targak, tarıġ, taş, tayak, teke, tekne, teŋ, tepik, tikü, tilkü, tiŋ, tirek, tirig, tolı, ton, toŋuz , tor, tosun, töl, töş, töşék, turna, tuz, tuzak, tüge, tütün,

Soyut sözcükler : tek, tilek, toksun, tul

DLT'nin ve YUT'un ortak sözcükleri somut ve soyut olma özelliklerine göre taranmıştır. Niteliklerine göre değerlendirilmiş ortak sözcüklerin %69'u somut %31'i soyuttur.

Yukarıdaki sayısal değerlendirmeler ve aralarındaki oranların yakınlığı Türkçenin batı kolunda olduğu gibi doğu kolunda da somut sözcüklerin soyutlar karşısındaki değeri hakkında bize bilgi vermektedir.

DLT ile YUT arasındaki karşılaştırma sonucunda niteliklerine göre ortak sözcüklerle Azerbaycan Türkçesinin ve Türkmencenin somut ve soyut sözcükleri arasında yaptığımız karşılaştırma sonucunda taranan kaynaklara göre isim türünde 33 ortak sözcüğe ulaşılmıştır. Yeni Uygur Türkçesi ve Batı Türkçesinin lehçeleri arasında tespit ettiğimiz ortak sözcüklerin %99'u somut %1'i soyuttur.

Somut sözcükler : taban, tam, tamġak, tana, targak, tarıġ, taş, tayak, teke, teŋ, tepik, tikü, tilkü, tiŋ, tirek, tirig, tolı, ton, toŋuz , tor, tosun, töl, töş, töşék, turna, tuz, tuzak, tüge, tütün,

Soyut sözcükler : tek , tilek , toksun, tul

DLT ve DS arasında ortak sözcüklerin %62'si isim kökü veya gövdesi %38'i ise fiil kökü veya gövdesi şeklindedir. Azerbaycan Türkçesi sözlüğünde veya Türkmence sözlükte görülen sözcüklerin %55'i isim kökü veya gövdesi, %45'i fiil kökü veya gövdesidir. Ortak sözcüklerde fiil oranının yükseldiği isim oranının düştüğü görülmektedir. Azerbaycan Türkçesi sözlüğünü veya Türkmence sözlüğü yapı açısından değerlendirecek olursak ortak sözcüklerin %49'unun türemiş %51'inin basit olduğu görülür. Bu oran DLT ile DS arasında ortak sözcüklerin yapı açısından gösterdikleri dağılımla aynı düzeydedir. Burada yalnızca değişen, isim kökü oranlarının düşmesi, fiil kökü oranlarının yükselmesidir. Bunun nedeni ise kullanım sıklığı az olan isimlerin Azerbaycan Türkçesinin veya Türkmencenin taranan kaynaklarında görülmemesidir.[2]

[2] a.g.e. s. 99

DLT ile YUT arasında yaptığımız karşılaştırma sonucunda ise ortak sözcükler içinde basit isimlerin oranı %19, basit fiillerin oranı %9'dur. Türemiş isimlerin oranı %25, türemiş fiillerin oranı %48'dir. Birleşik sözcüklerin oranı %1, ikilemelerin oranı %1'dir. İsimden isim türeten eklerin sayısı 22, fiilden isim türeten eklerin sayısı 36 iken isimden fiil türeten ortak eklerin sayısı 19, fiilden fiil türeten ortak eklerin sayısı 25'tir. Toplamda fiil türeten ortak eklerin sayısı 34, isim türeten ortak eklerin sayısı 48'dir.

Yukarıdaki sayısal ifadelere bakınca YUT için ; basit sözcükler içinde isimlerin, türemiş sözcükler içinde türemiş fiillerin, yapım ekleri içinde de isim türeten yapım eklerinin daha baskın olduğu görülmektedir. Sözcük çeşitliliği açısından türemiş fiillerin sayıca çokluğunun yanında fiil yapım eklerinin sınırlı kalması bir kısım türetme eklerinin sıklıkla başvurulan eklerden olduklarını düşündürmektedir. Azerbaycan Türkçesi sözlüğü veya Türkmence sözlükte büyük oranda isim türünde sözcüklerin yer aldığını görürüz. Aynı oran YUT'un basit sözcüklerinde de kendisini gösterir. Ancak YUT'un türemiş fiillerinin oranının türemiş isimlerden daha yüksek olduğunu yukarıdaki değerlere bakarak görmek mümkündür. Yüzdelik dilimleri değişmekle beraber genel olarak isim türünde sözcüklerin Derleme Sözlüğü, Türkmence, Azerbaycan Türkçesi ve YUT sözlükleri içinde en yüksek değerlere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

DLT ile DS arasında yapılan karşılaştırma sonucunda ortaya çıkan ortak sözcükler Azerbaycan Türkçesi sözlüğü ve Türkmence sözlükle karşılaştırılmış, aşağıdaki ortak fiiller bulunmuştur[3].

tabanla-, tam-, taŋ-, tap-, tara-, tarmal-, tart-, tartıl-, taş-, tayan-, tep-, tık-, tıkıl-, tik-, tikil-, tire-, tiren-,tişe-, tök-, tur-, tuş-, tügül-, tüke-

Yukarıdaki ortak fiiller YUT'un belirlenen sözlükleri ile karşılaştırılmış, karşılaştırma sonucunda aynı sözcüklerin YUT sözlüklerinde de yaşadığı tespit edilmiştir.

---

[3] a.g.e. s. 99

Türkçenin karşılaştırmasının yapıldığı dört lehçesinin (Türkiye Türkçesi, Türkmence, Azerbaycan Türkçesi ve Yeni Uygur Türkçesi) ortak söz varlığı içinde fiil türünde 23, isim türünde 33 olmak üzere toplam 56 sözcüğe ulaşılmıştır. Buna göre tespit edilen temel söz varlığının %60'ını isimler %40'ını da fiiller oluşturmaktadır.

Türkçenin doğu ve batı grubunun temel söz varlığını temsil eden fiiller YUT'un ortak fiillerinin %6'sını, isim türündeki sözcükler ise YUT'daki isimlerin %11'ini karşılamaktadır.

Yukarıdaki sayısal verilere bakarak Türkçenin doğu ve batı kolları için -ortak söz varlığında olduğu gibi- temel söz varlıklarında da isim türündeki sözcüklerin sıklığından bahsedebiliriz.

Taranan kaynaklara göre Türkçenin doğu ve batı kollarının temel söz varlığını oluşturan sözcüklerin %69'unu nesne adları, %31'ini de kavram adları oluşturmaktadır. Bu değerlendirmeyi ortak sözcükler arasından somut ve soyut sözcüklerle ilişkilendirecek olursak, Türkçenin hem doğu hem batı kolunda temel ve ortak söz varlığını oluşturan sözcüklerin büyük oranda görünen dış dünyaya ait sözcüklerden oluştuğunu, düş dünyasına ait sözcüklerin ise sınırlı kaldığını söyleyebiliriz.

DLT'nin ve YUT'un üç farklı kaynağı arasında yaptığımız bu karşılaştırmada sözcüklerin arasında içerik ve biçim yönünden en çok ilişki bulunanların listesi çıkarılarak DLT/YUT karşılaştırması şeklinde yan yana yazılmıştır. Madde başı sözcükler yazılırken kaynaklardaki yazım farklılıklarının giderilebilmesi için çevri yazıdan yararlanılmıştır.

Divânü Lügati't-Türk'ün Yeni Uygur Türkçesine çevirisi olan Türki Tiller Divanı adlı eser DLT/YUT karşılaştırmasında Yeni Uygur Türkçesinin bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde bulunamayan madde başları için bu eseredeki karşılıklar esas alınmıştır.

Öncelikle, temel söz varlığını oluşturan ortak sözcüklerin taranan sözlüklerdeki karşılıkları DLT/YUT karşılaştırması şeklinde verilmiştir. Daha sonra harf çevrimli madde başı sözcükler taranan kaynaklardaki tüm karşılıklarıyla sözcük türlerine göre sınıflandırılıp aşağıya listelenmiştir.

İsim : taban , tam , tamġak , tana , tarġak , tarıġ , taş , tayak , tek , teke , teŋ , tepik , tikü , tilek , tilkü , tiŋ , tirek , tiriġ , toksun , tolı , ton , toŋuz , tor , tosun , tõl , tõş , tõşék , tul , tuma , tuz , tuzak , tüge , tütün

1 DLT	taban	201
D-K	taban	"hoof (camel)" (173)
BA	taban	taban ; deve tabanı (I,400)
TTD	tapan	tugi tapini (I,520)
EN	tapan	I-taban (ayak tabanı (389))
UTİL	tapan	heel , name of a plant (294)
GJ	tapan	1-put astiniŋ arḳa ḳismi 2-ayaġ kiyimniŋ şu cayġa toġra kélidiġan ḳismi (II,4)

2 DLT	tAm	513
D-K	tam	"wall" (175)
BA	tam	duvar (III,157)
TTD	tam	tam (214)
EN	tam	I-dam , duvar (387)
UTİL	tam	öy vc binaniŋ üsti tcripini kötürüp , ctrapni urap turidi ġan vc késck , hiş yaġaç ḳatarliḳlardin tik kötürülüp ḳurulġan ḳurulma (II,81)
GJ	tam	wall (292)

3 DLT	tamGAK	236
D-K	tamγaq<tam-	"throat , larynx" (175)
BA	tamgak	damak (I,469)
TTD	tamoɣaḳ	tamak (I,613)
EN	tamaḳ	1-yemek 2-damak 3-tırmak
UTİL	tamaḳ I	1-éġiz boşluḳiniŋ üstünki çiştin tartıp boġuzgiçe bolġanḳismi ḳattiḳ tanlay 2-ḳiziliŋgeç bilen kékirdek arkiliḳidiki cay boġuz (II,83)
GJ	tamγaq	plate (293)

4 DLT	tanA	549
D-K	tana	"grain of coriander" (176)
BA	tene	Farsça *dane* kelimesinden alınmıştır zannederim. Türkler buna *tene* demişlerdir. (III,44) ; susam , mışmış gibi şeyler (III,236)
TTD	tənə ; tana	*tənə* sözi Parsça *dane* sözidin ilkin ġan (III,58) ; tanakçe~danekçe (III,324)
EN	dane ; dan	tane , tohum (93)
UTİL	dane-dane	1- birdane-birdanidin türidi ġan , daniliri ayrilip türidiġan (II,31)
GJ	da:nɛ~danɛ	corn , grain , piece , lump (80)

5 DLT	targak	235
D-K	tarγaq<tara-	"comb" (179)
BA	targak	tarak (I,467)
TTD	taroɣaḳ	taġaḳ (I,611)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarḳaḳ	1-ayrım-ayrım çéçilġan , bir-biridin yiraḳ ; biri uyerde biri bu yerde 2-ömleşmigen , çéçilaŋġu , uyuşmiġan (II 30)
GJ	tarγaq	1-comb 2-shoulder-blade (295)

6 DLT	tarıG	187
D-K	tariγ<tari-	"cereal crops" ; "wheat" (179)
BA	tarığ	Ekin. Bu , genel bir addır. (I,373) ; bütün Türklerce *buğday* ; Oğuzlarca *darı* . Bu kullanış yanlıştır ; onlar buğdaya *aşlık* derler. (I,373)
TTD	tarïoɣ	aşliḳ , bu danliḳ ziraetlerniŋ umumi isimi (I , 483) ; bu köpçilik Türk ḫalḳliri tilida "buġday" digen bolidi ; yalġuz Oğuzlar bu sözni *térik* digen menide ḳollinidü. (I,483)
EN	térik	darı (térikçilik: ekincilik) ; darı (409)
UTİL	tarımaḳ I	tarġaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlıḳnıŋ çigikini yeşmek ; talmutal , danmudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tïrïγ~tïrïq~ tærïγ~tæjiγ	millet (307)

7 DLT	tAş	511
D-K	taš	"stone"; "outer (garment)" ; "open country , foreign land" (180)
BA	taş	taş , kaya ; *taş yer* dış , taşra , gurbet ; geniş sıcaklık , yazı , yabancı yer ; *taş ton* dış elbise (III,152)
TTD	tax	taş ; sirt (III,207)
EN	taş	I-taş II-dış (393)
UTİL	taşI ; taş II	ayrim-ayrim halda yaki bir pütün uyul halette uçraydi ġan , su kar ķilmaydiġan ķattiķ taġ cinsliriniŋ omumiy nami (II,41) ; 1- içige içkirige nisbeten sirt ; tala (II,43)
GJ	taš~ta:š	stone ; out , outside (296)

8 DLT	tayaK	518
D-K	tayaq<taya-	"staff" (183)
BA	tayak	dayak , dayangaç (III,166)
TTD	tayaķ	tayaķ , hasa (III,227)
EN	tayak	dayak (394)
UTİL	tayaķ	1-dereḫ şéḫidin késilgen ķaltekçe (II,97)
GJ		bulunamadı

9 DLT	tak ; tAk	168
D-K	täk ; täg	"aimless" (184) ; 513 "like" (183)
BA	tek	tek , sadece , bir şey dilemiyerek (I,334) ; Benzetme kelimesi "ol andag tek" ona benzer (III,155)
TTD	tək	mundaķla ,ançikim , téç , şük (I , 435) ; tek~dek oḫşitiş yardemçisi (III,212)
EN	tak	tek , yalnız ,çift olmayan (385)
UTİL		bulunamadı
GJ	dɛk	like , resembling (83)

10 DLT	takA	546
D-K	täkä	"male antelope ; billy goat" (184)"
BA	teke	Boynuzundan yay yapılan erkek geyik (III,228)teke (III,228)
TTD	təkə	erkek kiyik , oniŋ muŋuzidin yay yasilidü ; tike (III,316)
EN	téke	teke tag tékisi dağ tekesi ; teke *tag tékisi* dağ tekesi (408)
UTİL	téke	öçke , yava öçke , ceren ķatarliķlariniŋ erkikiniŋ piçilmi ġini (II,431)
GJ	tekɛ	buck (306)

11 DLT	tank	599
D-K	täŋ ; taŋ	"equal , like" (185) ; 600 "dawn" (177) ; 600 "sieve" ; "an ancient ruin or mound" (176)
BA	tang ; teng ; tanğ	denk , akran , öğür ; fırsat , sıra , imkan ; tan , sabah vakti ; elek (III,355) ; eski zaman dan kalmış olan yapı (III,356)
TTD	təŋ ; taŋ	baraver , imkan , purset , cay ; taŋ , seher vaḳti ; eglek (III,485) ; harabe (III,487)
EN	teŋ ; taŋ	eşit , aynı , denk (400) ; II-tan , sabah , şafak vakti (388)
UTİL	taŋ ; taŋ I	3-bir-birge mas , muvapıḳ ; baraver (II,166) ; çiḳişniŋ aldidiki peyt , subhi , seher (II,69)
GJ	tɛŋ~tɛŋg~tɛng ; taŋ	equal , half , middle (303) ; 1-dawn , day-break (294)

12 DLT	tabık	265
D-K	täpig<täp-	"kick" (185)
BA	tepik	tepme (I,386)
TTD	təpük	tipik (I,501)
EN	tepkü	itiş , çarpma , sarsıntı (402)
UTİL	tepmek	put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp~tep-	to kick (303)

13 DLT	tıkU	546
D-K	tik-<tikü	"slice(meat)" (189)
BA	tikü	parça (III,229)
TTD	tẹkü	tigim , parça (III,316)
EN	tikküçi	terzi (411)
UTİL	tikmek	3- yip-yiŋne ve maşina ḳatarliḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him cipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

14 DLT	tılAk	563
D-K	tilek<tile-	"seek ; will or desire" (190)
BA	tilek	dilek (I,412)
TTD	tïlək	tilek (I,537)
EN	tilek	dilek (412)
UTİL	tilek	1-birer nerse , işni emelge aşuruş üçün ḳilinġan arzu , intiliş , istek (II,486)
GJ	tilɛk	request , wish , prayer (308)

15 DLT	tılkU	216
D-K	tilkü	"fox" (190)
BA	tilkü	tilki , kinaye olarak kız çocuklarına söylenir (I,559)
TTD	tilkü	tülke (I,559)
EN	tülke	tilki (430)
UTİL	tülke	1-emgüçi hayvan 2-hiyliger , mekkar ; aldamçi kişi (407)
GJ	túlki~túlɛ	fox (318)

16 DLT	tınk	600
D-K	tiŋ~*tik	"upright" (189)
BA	tinğ	*er ting turdı* adam dik durdu (III,356)
TTD	tiŋ	tik , adem tik turdi (III,487)
EN	tiŋ	I-sağlam , dinç (413)
UTİL	tik I	1-yuķiriğa ķarap tüptüz orunlaşmaķ , tiklengen , tikin (II,468)
GJ	diŋ	vertical , raised (87)

17 DLT	tırAk	559
D-K	*tirăk<tirä-	"bar of a gate" (191)
BA	tirek	direk (I,412)
TTD	tęrək	tirek (I,537)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-tal térekler ialisidiki yopurmaķ taşlaydiġan dereẖ (II,422)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

18 DLT	tırık	194
D-K	tirig<*tir-	"live" (191)
BA	tiriğ	diri , her hayvanım dirisi (I,386)
TTD	tirig	tirik , her ķandaķ hayvanniŋ tirigi (I,502)
EN	tirik	diri canlı (414)
UTİL	tirik	1-ölmiġen , yaşap turuvatķan canliķ (II,456)
GJ	tirik~tiik	allve (308)

19 DLT	tuKsun	220
D-K	toquz<toqson<toquz on	"ninety" (196)
BA	toksun	sayıda doksan (I,437)
TTD	toḳsun	toksen (I,569)
EN	toxsan	doksan (416)
UTİL	toḳsan	onniŋ toḳḳuz kétim ḳoşuluşidin hasıl bol ġan san (II,257)
GJ	toqsan~toqsæn~to χsan	ninety (312)

20 DLT	tulI	548
D-K	toli	"hail" (194)
BA	tolı	Gökten yağan dolu , tolu (III,233)
TTD	tolï~ tola~töle	moldur , asmandin , ya ġidiġan tola (III,320)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ	tolu~tolɛ	hail (311)

21 DLT	tUn	503
D-K	ton	"garment" (194)
BA	ton	elbise (III,137)
TTD	ton	ton , kiyim (III,188)
EN	tonluḳ	giyimli , giyimi kuşamı yerinde (419)
UTİL	tonII	aldi oçuḳ , tüz yaḳilik , uzun sirtḳi ḳiyim (II,287)
GJ	ton	outer garment , overcoat , coat , clothes , dress (311)

22 DLT	tuŋuz~tuŋukuz	174
D-K	toŋuz	"calendar" ; 603 "pig" (195)
BA	tonguz	Domuz (III,363) ; Domuz yılı (I,346) ;Türklerin on ikili yıllarından biri (III,363)
TTD	toŋuz	toŋġuz ,On ikki müçel y ılınıŋ on biri (III,497) ; toŋ ġuz yïlï (I,451)
EN	toŋġuz	Domuz (419) ; Domuz yılı (419)
UTİL	toŋġuz	On ikki müçelni ŋ on ikkinçisi (II,271)
GJ	toŋgúz~ toŋŋuz	swine , pig , hog , boar (311)

23 DLT	tUr	495
D-K	tor	"snare , net" (196)
BA	tor	tuzak , ağ (III,121)
TTD	tor	tor , tuzaḳ (III,168)
EN	tor	Ağ (420)
UTİL	tor I	5- tuzaḳ , ḳapḳan ; ḳamal (II,232)
GJ	tor~to.	net , spider's web (312)

24 DLT	tusan	202
D-K	tosun	"unbroken colt" (196)
BA	?	Henüz binilmemiş tay (I,402)
TTD	tosun	tosun , minilmigen tay (I,523)
EN	tosun	ürkek , korkak *tosun at* ürkek at (421)
UTİL	tosun	köndürülmigen , şaş (II,245)
GJ	tosandʒï	wooden hedge , covering (312)

25 DLT	tUl	501
D-K	töl	"porturition" (197)
BA	töl	yavrulama zamanı , yavru döl (III,1339
TTD	tөl	töl iliş vaḳti (III,183)
EN	töl	Döl . Hayvanların yeni doğurdukları yavruları (423)
UTİL	töl	toġulup ḳatarġa ḳoşulġan ḳoza , oġlaḳ (II,365)
GJ		bulunamadı

26 DLT	tUş	497
D-K	töš	sternum or breast-bone" (198)
BA	töş	döş , göğsün başı (III,125)
TTD	tөx	toş , kökreknıŋ otturisi (III,173)
EN	töş	döş (424)
UTİL	töş	gevdiniŋ boyun bilen ḳorsaḳ otturisidiki aldi kismi , kökrek (II,360)
GJ	töš	1-sternum (314)

27 DLT	tuşak	561
D-K	tŏşek<tŏşä-	"spread out (mattress or bedding)" (198)
BA	töşek	döşek (I,387)
TTD	təxək	töşek , orun , körpe (I,503)
EN	töşek	döşek (424)
UTİL	töşek	yétiş üçün sélin ġan orun-körpe (II,360)
GJ	tüš-túš-	to alight , to descend (320)

28 DLT	tUl	501
D-K	tul	"widow" (199)
BA	tul	dul (III,133)
TTD	tul	tul , tul ẖotun (III,183)
EN	tul	dul (426)
UTİL	tul	éri ölüp kétip yaki uniŋ bilen acrişip kétip yal ġuzķalġan , öz aldiġa ayrim turmuş keçürġen (II,3429
GJ	tul	widow (315)

29 DLT	turnA	550
D-K	turna	"crane" (201)
BA	turna	durna , turna (III,239)
TTD	turna	turna (III,329)
EN	turna	turna (428)
UTİL	turna	bir ẖil ķuş (II,328)
GJ	turna~tonæ	crane (316)

30 DLT	tUz	496
D-K	tuz	"salt , charm" (203)
BA	tuz	tuz (III,123)
TTD	tuz	tuz (III,170)
EN	tuz	tuz (429)
UTİL	tuz I	1-aş tuziniŋ omumiy atilişi (II,330)
GJ	túz	2- salt (319)

31 DLT	tuzaK	191
D-K	tuzaq	"snare , trap" (203)
BA	tuzaḳ	tuzak , av için kullanılan tuzak (I,380)
TTD	tuzak	tuzaḳ (I,493)
EN	tuzaḳ	tuzak , pusu (429)
UTİL	tuzaḳ	1-hayvan ve ḳuşlarni tutuş üçün tömür ve ya ġaçtin yasalġan bir ḫil ḳismaḳḳa oḫşaş ḳurulma , ḳapḳan (II,332)
GJ	tozaq~tuzaq	loop of horse hair for catching birds , snare , spring , trap , to be caught in the snare (313)

32 DLT	tukA	546
D-K	tügä	"calf in second year" (204)
BA	tüge	düge , iki yaşma varmış olan buzağı ; *tişi tüge* dişi düğe (III,229)
TTD	tügə	ikki çişlik muzay (III,316)
EN	töge	deve (423)
UTİL	töge	süt emgüçi hayvan (II,363)
GJ	tivɛ~túgɛ~ tügɛ~ tögɛ~töve	camel (309)

33 DLT	tutun	201-2
D-K	tütün<tüt-	"smoke" (206)
BA	tütün	duman (I,400)
TTD	tütün	tütün , is (I,520)
EN	tütün	duman , aile , ocak (I,432)
UTİL	tütün	1-maddilar köygende hava ġa acılip çiḳidiġan uşşaḳ zerriçilerdin ibaret bolġan ġazsiman cisimlar yiġindisi , is (II,380)
GJ	tútún	smoke (319)

Fiil : tabanla- , tam- , taŋ- , tap- , tara- , tarmal- , tart- , tartıl- , taş- , tayan- ,tep- ,tık- , tıkıl- , tik- , tikil- , tire- , tiren- , tişe- , tök- , tur- , tuş- , tügül- , tüke-

1 DLT	tabanlA-	201
D-K	tabanla-<taban	"hoof (camel)" (173)
BA	tabanla-	tevey tabanladı deveye ayağıyla vurdu (III,342)
TTD	tapanla-	tapanlimaḳ , tapan bilen tepmek (III,467)
EN	tapan	1-taban (ayak tabanı) (389)
UTİL	tapan	1-put astiniŋ arḳa ḳismi (II,4)
GJ	tapan	heel (294)

2 DLT	tam-	277
D-K	tam-	"drip" (175)
BA	tam-	suw tamdı su damladı. Başkası da böyledir (II,26)
TTD	tam-	tammaḳ (II,35)
EN	tammaḳ	damlamak (388)
UTİL	tammaḳ	tim-tim ḳilip tékip çüşmek , témimaḳ (II,88)
GJ	tamdur-	to cause to drip (293)

3 DLT	tank-	614
D-K	taŋ-	"tie a handband ; tie tightly" (177)
BA	taŋ-	*ol anıŋ başın tanğdı* o , onun başını bir sargı ile sardı (III,390)
TTD	taŋ-	taŋmaḳ (III,533)
EN	taŋmaḳ	bağlamak (389)
UTİL	toŋlatmaḳ	tarḳitiş , icra ḳilişni vaḳitliḳ toḫtitip ḳoymaḳ ; vaḳitliḳ küçidin ḳaldurmaḳ (II,272)
GJ	taŋ-	to bind , to tie , to tie together , to wrap up (294)

4		
DLT	tap-	264-5
D-K	tap-	"serve : worship (God)" ; 265 "find" (177)
BA	tap-	"kul Tengrige tapdı" Kul Allah'a taptı ; "ol nenği tapdı" O yiten şeyi buldu (II,3)
TTD	tap-	tévindi, ḫizmet ildi; tapti "ol ne ŋni tapdï" O nersini tapti. (II,1)
EN	tapmaḳ	bulmak (389)
UTİL	tapmaḳ	1-arzu kılğan , izdigen nersini kolga keltürmek 2-öginiş , tekşürüş neticisi arkilik keşip ḳılmaḳ , yaratmaḳ (II , 8)
GJ	tæbïn-~tap-	to worship,to adore (298) ; to find , to discover , to detect , to get , to gain , to gather (294)

5		
DLT	tarA-	559
D-K	tara-<tar-	"comb" ; 524"disperse" (178)
BA	tara-	*kız saçın taradı* kız saçını taradı (III,260)
TTD	tara-	tarimaḳ , taratmaḳ (III,356)
EN	taranmaḳ	taranmak (390)
UTİL	tarimaḳ I	tarġaḳ yaki şu ḫildiki nerse bilen çaç , saḳal ve şu ḳatarlıḳnıŋ çigidikini yeşmek ; talmutal , danimudane ḳilmaḳ , tekşilimek (II,37)
GJ	tara-	to comb (295)

6		
DLT	tırmal-	370
D-K	tarmal-<tarma-	"scratch" (179)
BA	tırmal-	anıng yüzi tırmaldı onun yüzü tırmalandı (II,230)
TTD	tïrmal-	tırmalmaḳ~tirnalmaḳ , tatilanmaḳ (II,334)
EN	tirmaḳlimaḳ	tırnaklamak (414)
UTİL	tirmilimaḳ	tirnaḳni paturup tatılımaḳ (II,452)
GJ	tïrnaq~tïrmaq	clow , nail (307)

7		
DLT	tart-	628-9
D-K	tart-	"weigh ; stretch" (180)
BA	tart-	ol yarmak tarttı o , para tarttı (III,426)
TTD	tart-	tartmaḳ , ölçimek , sözmek , salmaḳ , yeşmek (III,579)
EN	tartmaḳ	çekmek (392)
UTİL	tartmaḳ	birer işḳa arilaşturmaḳ , ḳatnaşturmaḳ (II,24)
GJ	tart-~ta.rt-~ta:t-~ta.t-	to draw , to pull , to subtract (296)

8 DLT	tartıl-	628-9
D-K	tartil-<tart-	"stretch" (180)
BA	tartıl-	yarmak tartıldı para tartıldı ip ve ipe benzer şeyler gerildiği zaman da böyle denir (II,229)
TTD	tartïl-	tartılmaḳ , ölçenmak , kirilmek (II,332)
EN	tartilmaḳ	1-gergin hale getirilmek , çekilmek 2-sürüklenmek (391)
UTİL	tartilmaḳ<tartmaḳ	birer nersini ḳol bilen tutup , özi terepke sörimek yaki söreşke heriketlenmek (II,24)
GJ	tartïl-~ta.tïl-~ta:tïl-	to be pulled up , to be led away (296)

9 DLT	taş-	270
D-K	taš-	"overflow" (180)
BA	taş-	aşıç taşdı tencere kaynadı , taştı (II,12)
TTD	tax-	taşmaḳ (II,15)
EN	taşmaḳ	taşmak , dökülmek (393)
UTİL	taşmaḳ	1-ḳirġaktin aşmaḳ , éşip etrapḳa yéyilmaḳ ; basmaḳ (II,53)
GJ	taš-	to overflow (296)

10 DLT	tayan-	565
D-K	tayan-<taya-	"prop up" (182)
BA	tayan-	*ol manga tayandı* o bana dayandı (III,190)
TTD	tayan-	tayanmaḳ (III,264)
EN	tayanmaḳ	dayanmak , yaslanmak (395)
UTİL	tayanmaḳ	2-birer meḳset ve nişanni işḳa aşuruşta birer nersini menbe , tayanç , asas kilmaḳ , uniŋġa yölenmek (II,99)
GJ		bulunamadı

11 DLT	tab-	265
D-K	täp-	"kick" (185)
BA	tep-	ol kulın tepdi o kölesini ayağıyla tepti (II,3)
TTD	təp-	tepmek (II,2)
EN	tepmek	tepmek , çifte atmak (402)
UTİL	tepmek	1-put bilen zerbe bermek (II,113)
GJ	tɛp-~tep-	to kick (303)

12 DLT	tıK-	272
D-K	tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tık-	ol kapka un tıkdı o kaba on tıktı (II,16)
TTD	tïk-	tikmek (II,21)
EN	tıkmak	sokmak , gizlemek (411)
UTİL	tıḳmaḳ	bir nersini yene bir nersiniŋ içige arisiġa yaki tégige kirgüzmek , salmaḳ , caylaştırmaḳ (II,467)
GJ	tiq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

13 DLT	tıKıl-	274
D-K	tiqil-<tiq-	"press , force something into a container" (191)
BA	tıkıl-	*kendükke un tıkıldı* küpe un tıkıldı (II,129)
TTD	tïḳïl-	tikilmek , çindalmaḳ (II,181)
EN	tıḳılmak	sokulmak , sıkışmak (411)
UTİL	tıḳılmaḳ	2-tar , kiçik , çoŋḳur cayġa kirip , ḳisilip ḳalmaḳ , kepleşmek (II,467)
GJ	tïq-	to put , to put on , to stuff , to stuff into , to press , to insert (307)

14 DLT	tık-	274
D-K	tik-	"sew" (189)
BA	tik-	er ton tikdi adam , elbise dikti (II,20)
TTD	tik-	tikmek , çaḳmaḳ (189)
EN	tikmek	dikmek (411)
UTİL	tikmek	3- yip-yiŋne ve maşina ḳatarlıḳlar bilen tönep , tepçip bir-birige him cipsilaştırmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant , to sew up , to encamp (307)

15 DLT	tıkıl-	274
D-K	tikil-<tik-	"sew ; sting ; plant ; set upright (189)
BA	tikil-	yıgaç tikildi ağaç dikildi (II,130)
TTD	tikil-	tikilmek. *yigaç tikildi* dereḫ tikildi (II,182)
EN	tikmek	I-dikmek (411)
UTİL	tikilmek<tikmek	1-sançip , tıḳip orunlaştırmaḳ , ḳadimaḳ , ornatmaḳ (II,474)
GJ	tik-	to fasten , to sew , to plant (307)

16 DLT	tırA-	559
D-K	tirä-	"prop up" (191)
BA	tire-	*ol kapug tiredi* o kapıya direk dikti (III,262)
TTD	tirə-	tirimek , tirek koymaḳ (III,358)
EN	tirek	direk (414)
UTİL	tirek	1-birer nersini yölep , kötürüp , tutup turuş üçün ḳoyulidiġan melum uzunluḳtiki yaġaç , tömür ḳatarliḳ nersiler (II,449)
GJ	terɛk~tejɛk~tɛrɛk	poplar , abele (306)

17 DLT	tıran-	340
D-K	tirän-<tirä-	"do not let yourself go ..." (191)
BA	tiren-	er ıştın tirendi adam işten çekindi (II,145)
TTD	tirən-	tirenmek , tirecimek , ozini tartmaḳ , dacimaḳ (II,206)
EN	tirenmek	dayanmak , yaslanmak (414)
UTİL	tirenmek<tirimek	1-nersini birer ḫalette yölep , kötürüp , tutup turuş üçün başḳa bir nersini tirep ḳoymaḳ (II,458)
GJ		bulunamadı

18 DLT	tışA-	497
D-K	tišä-<tiš	"tooth ; plughshare" (191)
BA	tişe-	*tegirmen tişedi* değirmen dişedi (değirmen taşını dişedi , dişlerini keskinleştirdi) (III,266)
TTD	tixə-	çekmek , bilimek , ittitmek (III,364)
EN	çiş	diş (83)
UTİL	çiş	2-nersilerniṇ çiş şeklidiki ḳismi (II,758)
GJ	tiš	1-tooth , plough-share (308)

19 DLT	tuk-	273
D-K	tök-	"pour" (197)
BA	tök-	oglan suw tökdi oğlan su döktü (II,19)
TTD	tɵk-	tökmek (II,25)
EN	tökmek	dökmek (423)
UTİL	tökmek	5-aḳturmaḳ , ékitmaḳ (II,362)
GJ	tök-~tög-	to shed , to pour out , to throw out (314)

20 DLT	tur- ; tUr-	266
D-K	tur-	"stand up ; rise (mist)" (200)
BA	tur-	er yokarı turdı adam ayağa kalktı (II,6) ; adam yukarı durdu , dikildi (III,180) ; at turdı at zayıfladı , durdu (III,181)
TTD	tur-	turmaḳ , kopmaḳ , örlimek (II,6) ; turmaḳ , ḳopmaḳ (III,250) ; oruklimaḳ , at oruḳlimaḳ (III,251)
EN	turmaḳ	kalkmak (427)
UTİL	turmaḳ	3-yatḳan , olturġan cayidin ḳozġilip tik bolmaḳ , ḳopmaḳ (II,324)
GJ	tur-~ tu.-~tu-	to be , to become , to stay , to stand , to abide , to remain , to keep fresh , to begin (316)

21 DLT	tuş-	220
D-K	tuš- ; tüš-	"confront" (201) ; 270 "get off (horse)" (206)
BA	tuş- ; tüş-	ol manga tuşdı o , bana duş oldu , bana rastladı , beni gördü (II,12) ; er attın tüşdi adam attan indi. Yerinden düşen herhangi bir şey için dahi böyle denir (II,13)
TTD	tux- ; tüş-	düç kelmek , ödül kelmek , öçreşmek (II,15) ; tüşmek ~ çüşmek (II,16)
EN	çüşmek	inmek , düşmek *yenişinizda biznikige çüşün* dönüşünüzde bize gelin (89)
UTİL	çüşmek	1-yuḳiridin , égiz yerdin yaki nersé üstidin peske ḳarap heriket ḳilmaḳ (II,722) ; 10-seperde közligen cay ġa bérip tḏtimaḳ , ḳonmaḳ (II,723)
GJ	tüš-~túš-	to alight , to descend , to dismount , to go down , to fall , to perc (320)

22 DLT	tukul-	274
D-K	tügül-<tüg-	" tie or knot" (203)
BA	tügül-	*tügün tügüldi* düğüm düğüldü (II,130)
TTD	tügül-	tügülmek , tikilmek (II,182)
EN	tügülmek	düğülmek , büzülmek , yuvarlaklanmak (430)
UTİL	tügülmek<tügmek	1-urap ,çigip tügünçe şeklige keltürmek (II,400)
GJ	tögül-	1-to run out 2-*tögúl-~túgúl-* to roll up , to coil (313)

23 DLT	tukA-	563
D-K	tükä-	"be finished and done ; be enough for" (204)
BA	tüke-	ış tükedi iş tükedi , bitti (III,270)
TTD	tügə-	tügimek , yetmek (III,368)
EN	tügümek	tükenmek (430)
UTİL	tügellimek	aḫirġa yetküzmek , toluḳlimaḳ , pütküzmek , tamamlimaḳ (II,400)
GJ	tügɛ-~túgö-~tügü-	to come to an end , to finish , to be finished (319)

12. DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK'TE OLUP YENİ UYGUR TÜRKÇESİNDE KARŞILIĞI BULUNAMAYAN SÖZCÜKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yeni Uygur Türkçesinin taranan sözlüklerinde 170 sözcük ortak söz varlığı içine dahil edilememiştir. Taranan kaynaklarda karşılığı bulunamayan sözcüklerin DLT'deki /t-/ sesiyle başlayan sözcükler içindeki oranı %20'dir.

Karşılığı bulunamayan sözcüklerin %70'i isim, %30'u fiil türünden sözcüklerden oluşmaktadır. İsimlerin %43'ü basit isim, %27'si türemiş isimdir. Fiillerin % 26'sı türemiş fiil, %4'ü basit fiildir. İsim türündeki sözcükler somutluk ve soyutluk ilişkilerine göre de değerlendirilmişlerdir. İsim türündeki sözcüklerin %76'sı somut, %24'ü soyuttur.

Karşılığı DLT'de bulunamayan sözcükler içinde en yüksek değeri %70'lik oranla isimler taşımaktadır. Bu oran ortak sözcüklerle tezatlık taşımaktadır. Ortak sözcüklerde fiil türünde sözcükler isimlere oranla daha yüksekti. Ortak sözcüklerde olduğu gibi burada da somut sözcüklerin çoğunlukta olduğunu görüyoruz.

DLT' nin Uygurca çevirisi olan TTD bu çalışmamızda aynı zamanda YUT'un bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, sözlüklerde karşılığı bulunamayan madde başları TTD'de aranarak, tespit edilen madde başları "TTD'de bire bir karşılığı bulunan sözcükler" ve "TTD'de bire bir karşılığı bulunmayan sözcükler" olmak üzere iki başlığa ayrılarak listelenmiştir. TTD'da bire bir karşılığı bulunanların sayısı 28 ; TTD'da bire bir karşılığı bulunamayanların sayısı ise 142'dir. Karşılığı taranan sözlüklerde bulunmayan özel adlar ayrıca başlıklandırılmıştır. Bu bölümdeki özel adların sayısı 14'tür.

TTD'de bire bir karşılığı bulunamayan sözcükler maddesi içinde yazılı 35 numaralı madde başı sözcüğü D-K'de ve TTD'da "[illegible] -" ; BA'da "[illegible] -" okunmuştur. Buna rağmen özgün metinde Arap alfabesi ile "[illegible] -" olarak görünen sözcüğü biz de D-K'de ve TTD'de olduğu gibi "[illegible] -" okuduk. Bu okumaya uygun alfabetik sıraya dizdik.

Sözlüklerde karşılığı hiçbir şekilde bulunamayan (ses ya da yapı yönlerinden benzeri olmayan) sözcüklerin dökümü aşağıya listelenmiştir.

12.1. TTD'de Bire Bir Karşılığı Bulunan Sözcükler

1 DLT	taKnA	218
D-K	tayna yawa	"a type of laserwart" (174)
BA	tagna	tagna yava , kasnı ağacı pusesi (I,434)
TTD	taoŋna	tağna yava , kasin deriḫitiŋ pusti (I,565)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

2 DLT	tancış-	565
D-K	tinčiš-<tinči	"smell bad (meat)" (191)
BA	tançış-	*etler kamug tançışdı* etler bütün bozuldu , kokuştu (II,217)
TTD	tïnqïx-	tinçişmek (II,312)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

3 DLT	takırmA	165
D-K	tägirmä<tägir-	"very round" (184)
BA	tegirme	*tegirme neng* çörek , değirmen ve para gibi olan her nesne (I,490)
TTD	tegirme	"tegirme neng " düglek nerse , tokuç tügmen tişi ve teŋgige oḫşaş düglek nerse (I,638)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

4 DLT	takna	218
D-K	täknä	"trough" (184)
BA	tekne	tekne (I,434)
TTD	təgnə	tekne (I,566)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

5 DLT	taKuKluG	224
D-K	taquqluγ<taquq< taqayu	"fowl , cock , hen" (178)
BA	takuklug	*takuklug er* tavuğu olan adam (I,498)
TTD	taḳuḳluoɣ	"taḳuḳluġ er" tohuluk adem , tohusi bar adem (I,648)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

6 DLT	talGAn	220
D-K	talγan<tal-	"epilepsy" (174)
BA	talgan	*talgan ig* sar'a , tutarık (I,438)
TTD	taloɣan	talgan ig , tutḳaḳ kisili (I,570)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

7 DLT	tapar	182
D-K	tapar	"two sons of İnal Öz of the kings of Qif čaq (245)
BA	tapar	Kıpçak Hanlarından İnal Öz'ün iki oğlu (I,361)
TTD	tapar	tapar , ḳipçaḳ ḫanliridin İnal Öz'niŋ ikki o ġliniŋ biri (I,468)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

8 DLT	tarbIn	199
D-K	tarım	"a place on the frontier of Uighur near Kuča" (242)
BA	tarbın	Türklerden bir bölük halktır ki kendilerinden bir büyüğün buyruğu altında bulunurlar (I,435)
TTD	tarbïn	tarbin , Türklerdin bir güruh helkniŋ nami (I,567)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

9 DLT	tarınk	606
D-K	täriŋ	"deep" (187)
BA	teriŋğ	*teriŋ tengiz* engin , geniş , derin deniz (III,370)
TTD	təring	téren , çoŋḳur , təriŋ déŋiz (III,505)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

10 DLT	tarkan	222
D-K	tärkän	"royal address" (186)
BA	terken	egemen , hükümdar , melik ; vilayet üzerine vali olan kimseye karşı hakanların aytası , kendisine iteat edilen anlamına (I,441) ; Şaş şehrinin adıdır (asıl adı Taşkent'tir.) (I,443)
TTD	tərkən ; taxken	terken (I,575) ; taşkent , Şaş şehriniŋ namı (I,577)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

11 DLT	tartuK	235
D-K	tartuq	"a city in Yaγma". (242)
BA	tartuk	yagma ilinde bir şehir (I,467)
TTD	tartuḳ	tartuḳ , Yaġma yurtida bir şehemiŋ nami (I,611)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

12 DLT	tark	176
D-K	tärk	"quickly" (186)
BA	terk	*terk gel* tez gel , çabukluk (I,350)
TTD	tərk	téz , terk kel téz gel (I,455)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

13 DLT	taşaK	191
D-K	tašaq<taš	"testicle , penis" (180)
BA	taşak	taşak , erkeklik aygıtı (I,380)
TTD	taxak	taşak , birbirge yikin caylaşkanliği sevvidin zekermu *taxaḳ* diyilidu (I,494)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

14 DLT	taşaKlıG	191
D-K	tašaq<taš	"testicle ; penis" (180)
BA	taşaklıg	*taşaklıg er* taşaklı adam (I,497)
TTD	taxaqlïoɣ	taşaklig er taşaklik adem , taşigi bar adem (I,648)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

15 DLT	tawşat-	569
D-K	täwšät-<täwšä-<täwiš	"tangle (yarn)" (188)
BA	tewşet-	*ol yıpıg tewşetti* o , ipi karıştırdı (II,336)
TTD	təvxət-	tepçitmek , çigiş ḳilivetmek , poḳulaşturuvetmek (II,492)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

16 DLT	tawuşGAn	256
D-K	tawuşγan öğüz	"a river in Uč" (244)
BA	tawuşgan	*tawuşgan öküz* uç şehrinde akan bir derenin adı (I,513)
TTD	tavuxoɣan	tavuxgan öküz , toşkan deryası (I,666)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

17 DLT	tIG	498
D-K	tiγ	"between sorrel and bay (horse)" (189)
BA	tığ	al ile doru arası at rengi , konur al (III,127)
TTD	tïoɣ	tiġ at , kara ḳizil bilen aç ḳizil otturisidiki at
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

18 DLT	tuHsI	213
D-K	tuxsi	"a tribe of the turks in Qayas" (242)
BA	toxsı	Kuyas'ta bulunan bir Türk boyunun adı (I,423)
TTD	toḫsi	toḫsi , ḳuyas'ta yaşaydiġan bir Türk ḳabilisi (I,551)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

19 DLT	tukU tukU	
D-K	tükü	547 t.t. "call for a puppy" (204)
BA	tükü tükü	köpek eniğini çağırmak için kullanılır (III,229)
TTD	tükü	tükü tükü , kuç-kuç kuçukni çakiriş üçün iytilidi ġan söz (III,317)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

20 DLT	tuKurKA	245
D-K	toqurqa	"spigot" (196) ; "a place in the summer pastures of Kasyar" (242)
BA	tokurka	küp ve ibrik gibi şeylerin kulpu ; Kaşgar yaylasında bir yerin adı (I,489)
TTD	toḳurḳa	ivriḳ ve şuniŋga oḫşaş nersilerniŋ çogisi ; toḳurḳa , ḳeşḳer yayliġidiki bir yerniŋ nami (I,637)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

21 DLT	tuKuş-	562
D-K	toqi-<toqiš	"drown and carry off (195)
BA	tokuş-	*udhuz tokuşdı* uyuz yayıldı (III,74)
TTD	yukux-	yuķuşti , *uẓuz yuķuşdi* ķotur yuķuşti , yeni nemlik sevividin ķotur bedenniŋ bir yéridin yene bir yérige yuķuşti (III,99)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

22 DLT	turpık	240
D-K	törpig~törpigü<törpi-	"adz or file" (198)
BA	törpig	törpü , keser (I,476)
TTD	türpik	türpik , çopsa (I,622)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

23 DLT	turpıkU	240
D-K	törpigü~törpig<törpi-	"adz or file" (198)
BA	törpigü	ağaç yontacak keser (I,491)
TTD	türpigü	türpik , çopsa (I,639)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

24 DLT	tuşkun	222
D-K	tüšgün	"goats-thron" (206)
BA	tüşkün	dikenli kitre ağaççığı (I,443)
TTD	tüxkün	çüşkine , bir ḫil tikenlik dereḫ (I,577)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

25 DLT	tuşkunlan-	222
D-K	tüšgünlän-<tüšgün	"goats-thron" (206)
BA	tüşkünlen-	*tağ tüşkünlendi* dağda kitre ağacı çoğaldı (II,278)
TTD	tüxkünlən-; tüxkün	çüşkinilenmek , çüşkinilik bolmaḳ (II,406) ; bir ḫil tikenlik dereḫ (I,577)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

26 DLT	tuşurkU	245
D-K	tüšürgü<tüšür-<tüš-	"outlet , run-off(water) (206)
BA	tüşürgü	çayın ırmağa karışan ağzı , değirmenin bir ırmağa olan savağı (I,490)
TTD	tüxürgü	çüşürge , kiçikrek suniŋ derya ġaḳoşulġan yéri (I,637)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

27 DLT	tuwak	195
D-K	tüwäk	"blow-gun" (206)
BA	tüwek	Yaş söğüt ağacının veya buna benzer bir ağacın kabuğu boru gibi çıkarılır , serçe kuşlarını vurmak için içcrisine yuvarlak tane konularak atılır , bu borudan dahi yapılabilir (I,388)
TTD	tüvək	tüpek (I,504)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

28 DLT	tuyın	519
D-K	toyin	"pries of the infidels" (196)
BA	toyın	toyın ; İslam olmayan Türklerin Buda dininin din ulusu (III,169)
TTD	toyïn	toyin , İslam dinide bolmi ġanlarniŋ din başliġi (III,232)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

12.2. TTD'de Bire Bir Karşılığı Bulunmayan Sözcükler

1 DLT	tabArU	540
D-K	taparu<tapa	"toward" (177)
BA	tabaru	*ol mening tabaru keldi* o, benden yana geldi (I,445)
TTD	tabaru	ol meniŋ tabaru keldi o , men terepke keldi (I,580)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

2 DLT	tabcank	219
D-K	tapčan	"a three-legged stool for picking grapes (178)
BA	tapçanğ	sofra biçiminde üç ayağı bulunan bir şeydir (III,385)
TTD	tapqaŋ	üçayak , üstelge oḫşaydiġan bir sayman (III,525)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

3 DLT	tabcAn	219
D-K	tapčan	"a three-legged stool for picking grapes" (178)
BA	tapçan	erişilmeyen üzüm salkımlarını kesmek için toplayanın üzerine çıktığı sofra biçiminde üç ayaklı bir nesne (I,435)
TTD	tapqan	üçayaḳ , üstelge , oḫşaydiġan bir sayman (I,567)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

4 DLT	tabızlık	183
D-K	täpizlik<täpiz	"marsh ; envious" (186)
BA	tebizlik	çekmezlik , haset (I,506)
TTD	təpizlik	körelmeslik , heset (I,659)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

5 DLT	tablA-	160
D-K	tapla-<tap	"enough" (177)
BA	tapla-	*ol tonug tapladı* o , elbiseyi kabullendi , razı oldu (III,293)
TTD	tapla-	yaratmaḳ , maḳul körmek (III,399)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

6 DLT	tadU	542
D-K	tadu	"a man's inborn nature" (174)
BA	tadu	insanın tabı ve tabiatı (III,220)
TTD	tadu	ademniŋ micezi ve tebiiti (III,304)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

7 DLT	taḍun	201
D-K	taḍun	"calf" (174)
BA	tadhun	tosun , iki yaşında olan sığır (I,400)
TTD	taẓun	tayinça , ikki yaşlik kala (I,520)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

8 DLT	taGıl-	271
D-K	tayil-(tiyil-?) <tiy-	"blunt" , "bow ; hide (head)" (189)
BA	tagıl-	*ok başakı taşka tegip tagıldı* ok temreni taşa değip körleşti (II,129)
TTD	taoɣïl-	gallaşti , yandi (II,180)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

9 DLT	taGuzmaK	252
D-K	taɣuzmaq~taquzmaq	"short and stout" (174)
BA	taguzmak	*taguzmak er* etine dolgun , bodur kişi (I,504)
TTD	taoquzmaḳ	taguzmaḳ er dikmaḳ adem (I,656)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

10 DLT	taHcak	240
D-K	taxčak ?	"a type of sini silk" (182)
BA	təhçek	bir çeşit Çin ipeği (I,476)
TTD	təhçək	bir ḫil Çin yipiġi (I,672)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

11 DLT	takrA	212
D-K	tägrä<*tägir-	"circut ; rim" (184)
BA	tegre	etraf , çevre , daire , değre (I,421)
TTD	təgrə	çöre , halḳa , daire , kaçuva (I,549)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

12 DLT	tamdU	210
D-K	tamdu~tamduq<*tam-	"kindling" (176)
BA	tamdu	kuvvetli , alevli , ateşli , tuturuk (I,418)
TTD	tamdu	ot , tuturuḳ (I,545)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

13 DLT	tancUlA-	210
D-K	tančula-<tanču	"morsel" (176)
BA	tançuladı	er etmek tançuladı adam ekmek çiğnedi (III,352)
TTD	tanquladï	çaynimaḳ (III,481)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

14 DLT	tankalkuc	613
D-K	täŋlägüč~täŋlägün	"kite (bird)" (185)
BA	teŋgelgüç~ teŋgelgün	dölengeç denilen kuş ; dölengeç kuşu (III,388)
TTD	təŋəlgüq ; təŋəlgün	sa (III,530)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

15 DLT	tankıl	604
D-K	taŋil	"whit stripes on forelegs (antelope) (177)
BA	teŋgil	*teŋgil keyik* ellerinde –ön ayaklarında- çizgiler bulunan geyik (III,366)
TTD	təŋil	aldınġi putlirida yol-yol siziklar bolġan kiyik (III,499)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

16 DLT	taHtU	210
D-K	taxtu	"raw silk" (182)
BA	taxtu	eğrilmemiş ham ipek (I,416)
TTD	tahtu	igirilmigen meşut (I,543)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

17 DLT	takmA	218
D-K	tägmä	"every" (183)
BA	tegme	değme , her , her bir , türlü türlü (I,433)
TTD	təgmə	hemme , herḳandaḳ , oçriġanla (I,563)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

18 DLT	takrak	240
D-K	tägräk<tägir-	"rim" (184)
BA	tegrek	herhangi bir şeyin halkası , değresi (I,477)
TTD	təgrək	herḳandaḳ bir nersiniŋ çorisi , atrapi (I,622)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

19 DLT	takuzluk	183
D-K	tägüzlük<tägüz?	"with blaze on forehead (horse)" (197)
BA	teküzlig	alnı akıtmalı at (I,507)
TTD	təküzlik	ḳaşḳa (I,660)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

20 DLT	talık	275
D-K	tälik<tä-	"bore through" (184)
BA	telik	delik (I,388)
TTD	təlik	iġiz , töşük ; cira (I,504)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

21 DLT	talım	200
D-K	tälim	"much or many" (184)
BA	telim	çok (I,397)
TTD	təlim	tola , köp (I,515)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

22 DLT	talAGu	225
D-K	talayu	"fatal poison ; dysentery" (175)
BA	talagu	çabuk öldüren ağı , iç ağrısı (I,447)
TTD	talaoɣu	otkür oġa , tiz oltüridiġan zeher (I,583)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

23 DLT	talKıG	233
D-K	talqiɣ<talq-	"place where ropes collide" ; "impediment" (175)
BA	talkığ	dağların çatıştığı yer ; işleri sürüncemede bırakma (I , 463)
TTD	talkïoɣ	taġlarnıŋ tutaşkan yéri ; birer işni kéçiktürüş (I , 604)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

24 DLT	talKış-	370
D-K	talqis<talq-<tal-	"* fasten , twist , collide" (174)
BA	talkış-	*ol manga oyma talkışdı* o bana çizme yapılan keçeyi dürmekte ve bükmekte yardım etti (II,207)
TTD	talkiş-	turuşmak , türtekleşmek (II,296)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

25 DLT	tapız	183
D-K	täpiz	"marsh , envious" (186)
BA	tebiz	çorak yer , haset eden (I,365)
TTD	təbiz	şortaŋ yer (I,472)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

26 DLT	tapluK	235
D-K	topluq<topul-	"cracks (in the ground)" (195)
BA	tapluk	yer yarıkları (I,467)
TTD	topluķ	yer yérikliri (I,611)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

27 DLT	tarıncak	254
D-K	tärinčäk	"thin cloak (187)"
BA	terinçek	iki parçadan yapılan kadın carı (I,510)
TTD	tərinqək	perence (I,663)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

28 DLT	tarklA-	176
D-K	tärklä-<tärk	"quickly" (186)
BA	terkle-	*ol ışıg terkledi* o , işini ivdi , acele etti (III,445)
TTD	tərklə-	aldiratmaķ (III,604)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

29 DLT	tarmaz	230
D-K	tarmuz	"gherkin" (179)
BA	tarmaz	şenhıyarı (I,457)
TTD	tarmaz	terhemek (I,597)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

30 DLT	tarnkak	411
D-K	tärŋük	"water oozing from the ground" (187)
BA	terŋğek	su sızıntısı (II,291)
TTD	tərŋək	sizindi su (II,424)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

31 DLT	tartar	244
D-K	tartar	"a bird like the turtledove" (180)
BA	tartar	kumruya benzer bir kuş (I,485)
TTD	tartar	paḫtekke oḫşaydiġan bir ḳuş (I,632)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

32 DLT	tarkın	222
D-K	tärkin<tärk	"quickly" (186)
BA	terkin	tez , çabuk (I,441)
TTD	tərkin	tiz , çapsan (I,575)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

33 DLT	tas	165
D-K	tes	t.tägirmä "very round" (184)
BA	tes	abartma edatıdır. (I,328)
TTD	təs	Aşürüş koşumçisi(I,428)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

34 DLT	yasGaş-	570
D-K	tasγaš-<tasγa-	"slap" (180)
BA	yasgaş-	*olar ikki yasgaşdı* onlar ikisi tokatlaştı (II,220)
TTD	tasoɣax-	kaçatlaşmak (II,318)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

35 DLT	taşık	195
D-K	täšik<täş-	"glutton" (187)
BA	teşik	obur , karnı dolduğu halde gözü doymayan kişi (I,387)
TTD	təxik	açköz , karni toysimü , közi toymaydi gan adem (I,503)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

36 DLT	taşrum	243
D-K	tüšrüm	"ball of spun thread" (206)
BA	teşrüm	eğrilmiş ip yumağı (I,485)
TTD	tüxrüm	égirilgen bir kallek yip (I,631)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

37 DLT	tat	406-7
D-K	tat	"Persian" (181)
BA	tat	bütün Türklere göre Farsça konuşan kimse (II,280)
TTD	tat	bütünTürklerniŋ neziride Parsça sözlişidi ġan kişi (II,409)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

38 DLT	tatA~tadA	542
D-K	tada	"a piece of land extending as far asthe eye reaches" (173)
BA	tata,tada	on adımdan görülebilecek kadar olan yer parçası (III,220)
TTD	tada	on kadem yerdin göz yétim yergiçe bol ġan arilķ (III,304)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

39 DLT	tatıK-	406-7
D-K	tatiq-<tat	"Persian" (181)
BA	tatık-	*Türk tatıktı* Türk tatlaştı (Farslaştı) (II,116)
TTD	tatïk	tatlaşmaķ (II,161)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

40 DLT	tatın-	225
D-K	tatin-	"remain of milk in the udder" (181)
BA	tatın-	*tatındı süt* bol süt (I,449)
TTD	tatïn-	tatındı süt timlik süt (I,586)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

41 DLT	tatlA-	406-7
D-K	tatla-<tat	"Persian" (181)
BA	tatla-	*ol anı tatladı* o , onu Farslardan saydı (III,293)
TTD	tatla-	tat dep hisaplidi (III,400)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

42 DLT	tatlaş-	406-7
D-K	tatlaš-<tatla-<tat	"Persian" (181)
BA	tatlaş-	olar ikki birle tatlaşdı onlar ikisi birbiriyle Farsça konuştular (II,206)
TTD	tatlax-	olar ikkisi (birbiri bilen) Parsça sözleşti (II,296)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

43 DLT	taw-	271
D-K	*täw-/taw-	"dispose of" (187)
BA	tew-	*ol etig şışka tewdi* o , eti şişe dizdi (II,15)
TTD	təv-	tartmaḳ , ötküzmek (II,19)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

44 DLT	tawılKU	245
D-K	tawilqu~tawilγuč	"jujube" (181)
BA	tawılku	tabarhun , *tavılguç* manasında bir kelime (I,489)
TTD	tavilḳu	tévilġa "tivilġuç" mu diyilidu (I,637)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

45 DLT	tawış-	271
D-K	täwiš-<täw-	"arrange (meat on spit)" (187)
BA	tewiş-	*ol mening birle et tüwişdi* o , benimle şişe et dizmekte yarıştı (II,102)
TTD	tüvix-	o , mining bilen zıkka guş ötküzüşti (II,137)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

46 DLT	tawluk	240
D-K	täwlüg<täw	"deceit , trickery" (187)
BA	tewlüg	alcı , hileci , aldatıcı (I,477)
TTD	tavlüg	aldamçi , hiliger (I,623)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

47 DLT	tawluklan-	167
D-K	täwlüglän-<täwlüg<täw	"deceit , trickery" (187)
BA	tewlüglen-	*er tewlüklendi* adam kendini hilekarlardan saydı ve onların yolunu tuttu (II,277)
TTD	təvlüglən-	hiliger bolmak (II,404)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

48 DLT	tawrat-	431
D-K	tawrat-<*tawra-	"hasten" (182)
BA	tawrat-	*er tawrattı* adam acele etti (II,330)
TTD	tavrat-	tolimak , igirmek , igirtmek (II,484)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

49 DLT	tawrAn	386
D-K	tawran-<*tawra-	"hasten" (182)
BA	tawran	şalvar uçkuru ve sapan kolu yapmak için örülmüş ip (I,436)
TTD	tavran	tarlanġan yip , iştanbaġ ve salġa toḳuş öçün tehlep ḳoyulġan yip (I,568)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

50 DLT	tawşal-	384
D-K	täwšäl-<täwšä-<tawiš	"be crumbled" (188)
BA	tewşel-	*etmek üşeldi* , tewşeldi ekmek ufalandı (II,235)
TTD	təvxəl-	ovalmaḳ , puçulmaḳ (II,341)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

51 DLT	tawşA-	569
D-K	täwšä-<tawiš<*täw-/täw-	"tangle (yarn)" (187)
BA	tewşe-	*yıp kamug tewşedi* ip büsbütün karıştı (III,286)
TTD	təvxə-	çigişleşmek (III,390)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

52 DLT	tawşul-	569
D-K	täwšä-<tawiš	"tangle (yarn)" (187)
BA	tewşül-	*yıp tewşüldi* üp karıştı (II,236)
TTD	təvxəl-	çigişleşmek (II,341)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

53 DLT	tayAGU	521
D-K	tayayu	"clod" (182)
BA	tayagu	taş ve tezek parçası (III,174)
TTD	tayaoɣu	taş ve çalma (III,239)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

54 DLT	taylanık	612
D-K	taylaŋ<tay	"graceful , refined (youth)" (182)
BA	taylanğ	*taylaŋ er* ince kibar , güzel , boylu boslu , rengi parlak , elbisesi temiz adam (III,386)
TTD	taylaŋ	kilişken , zirek , pakiz (III,526)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

55 DLT	taytıl-	329
D-K	tetil-<*tet-	" be clever" (187)
BA	?	*oglan ?* çocuk akıllandı (II, 121)
TTD	tətil-	titiklendi , zirek boldı , akılga kirdi (II-167)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

56 DLT	tazkınc	613
D-K	täzginč<täzgin-	" mountains ; road" (188)
BA	tezginç	dağ dönemeci , dağ büklümü (III,387)
TTD	təzginq	taġ egimi (III,527)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

57 DLT	tıG-	271
D-K	tiγ-	"blunt" (189)
BA	tığ-	*ok başakın taş tıgdı* taş ok temrenini körleştirdi (II,14)
TTD	tïoɣ-	kayrimek , egmek (II,18)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

58 DLT	tıGraKlan-	556
D-K	tiγraqlan-<tiγraq<tiγra-	"be hardy" (189)
BA	tıgraklan-	*er tıgraklandı* adam yiğitlik gösterdi , yiğitlendi (II,274)
TTD	tïoɣraḳlan-	kayserleşmek , gayretlenmek (II,400)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

59 DLT	tıGrAK	556
D-K	tiğrak<tiğra-	"be hardy , harden" (189)
BA	tıgrak	yılmaz ; yiğit , bahadır (I,468)
TTD	tïoɣraḳ	"tiğraḳ er" taymas , geyretlik , batur adem (I,611)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

60 DLT	tılAK	207
D-K	tılak<tıl	"female organ" (190)
BA	tılak	kadının kadınlık aygıtı , avret yeri (I,411)
TTD	tïlaḳ	ayallarni cinsiy azasi (I,536)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

61 DLT	tılI	548
D-K	tili<tıl-	"thong (arrow)" (190)
BA	tili	ok temreni üzerine sarılan sırım (III,233)
TTD	tili	oḳniŋ başiġini çiŋitip turidiġan tasma halḳa (III,320)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

62 DLT	tıldAG	232-3
D-K	tildaɣ	"falsely accusing" (190)
BA	tıldağ	bahane (I,462)
TTD	tïldaoɣ	bana , sevep (I,603)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

63 DLT	tImIn	206
D-K	temin<*te	"a short while ago" (183)
BA	témin	demin , bundan evvel anlamında (I,409)
TTD	tẹmin	héli , baya (I,532)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

64 DLT	tırırKu ?	181
D-K	tatir	"steppe" (181)
BA	?	"...yer" otları birbirine karışmış olan yer , otu az yer (I 489)
TTD	tïrïrḳu	"tirirḳu yer" téḳir yer , oti az yer (I,637)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

65 DLT	tırkI ; tırkU	216
D-K	tergi<ter-	"spread table" (186)
BA	tėrgi	sofra (I,429) ; sofra , sofra üzerindeki çeşitli yemek ; sıra , dizi (I,428)
TTD	tęrgi ; tərgi	dastiẖan ; meze , dastiẖandiki her ẖil nazu-nimetler (I,558)
EN		bulunamdı
UTİL		bulunamdı
GJ		bulunamdı

66 DLT	tırskAk	628
D-K	tirsgäk	"sty (on eye)" ; "forearm" (191)
BA	tirsgek	gõz kapaklarında çıkan sivilce ; dirsek (III,424)
TTD	tęrsgək	yiŋnasḳu , köz ḳapaḳliriniŋ çétige çiḳidigan ḳapartḳu ; tersek , biğiş , kolnıŋ biğişi (III,577)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

67 DLT	tıtık	411
D-K	titik<tit- ; titig	"throb with pain" (192) ; 194 "clay" (192)
BA	titik	*baş titik titti* yara çok acıdı (I,386) ; çamur (I,386)
TTD	titik	aġrik , yara pek aġridi (I,501) ; lay , patkak (I,502)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

68 DLT	tıtır	182
D-K	titir	"she-camel" (192)
BA	titir	dişi deve (I,361)
TTD	titir	hingan toginiŋ yene birẖil atilişi (I,468)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadi

69 DLT	tızılduruk	264
D-K	tizildürük<tizil-<tiz-	"copper coins placed on tip of shoe" (192)
BA	tizildürük	çedik ve mest gibi şeylerin ucuna takılan pullar (I,529)
TTD	tizildürük	ötüknıŋ tümşiğiğa zinnet öçün taḳilidiğan teŋgiler (I,686)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

70 DLT	tİt	495
D-K	tit	"pine tree" (192)
BA	tıt	dağda biten çam fıstığıağacı , pinus larix (III,120)
TTD	tït	tuz , osidġan arça deriḫi , taġlarda osidu (III,166)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

71 DLT	torbun	219
D-K	torpun?<*torp	"inquiry , conjecture" (196)
BA	turbun	araştırma , ölçme , kıyas etme (I,435)
TTD	turbun	oḫturuş , suruşturuş (I,566)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

72 DLT	tublun-	328
D-K	toplun-<topul-	"bore a hole" (195)
BA	tuplun-	tam tuplundı duvar delindi (II,242)
TTD	toplun-	tişilmek (II,351)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

73 DLT	tublU	217
D-K	toplu	"gave" (195)
BA	tuplu	mezar (I,430)
TTD	tuplu	gur , bir kimni ḳarġimaḳçi bolsa tuplu ġa tol diyilidü (I,561)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

74 DLT	tubul-	328
D-K	topul-	"bore a hole" ; "take off (garment)" (195)
BA	tubul-	*öt tubuldı* delik delindi ; "er tonın tubuldı" adam elbisesini çıkardı (II,119)
TTD	topul-	tişilmek ; yeşmek , salmaḳ (II, 165)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

75 DLT	tubulGAK	251
D-K	topulγaq<topul-	"sedge ; colic" (195)
BA	topulgak	yaraya konulan bir ot , topalak otu ; kulunç (I,502)
TTD	tobuloḳaḳ	bir ḫil dora at ; yel tol ġak , kulunci (I,653)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

76 DLT	tudrıc	228
D-K	tudrič	"manure" (199)
BA	tudrıç	fişkı , zibil , gübre (I,453)
TTD	tudrïq	kiġ , mayaḳ , tizek (I,591)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

77 DLT	tuḏun	201
D-K	tuḏun	"village chief , distributor of water" (199)
BA	tudhun	köyün büyüğü , tanınmışı ; köylülere kaynaktan içme suyu dağıtan adam , su beyi (I,400; III,171)
TTD	tużun	yéza aḳsaḳili , yïza başli ġi kökvéşi (I,320) ; kökvişi , mirap , yurt ehlige su tarkıtıp bergüçi kişi (,235)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

78 DLT	tuGrıl	242
D-K	toγril	"a bird of prey:N (194) ; "gut-wurst" (194)
BA	togrıl	yırtıcı kuşlardan bir kuş , bin kaz öldürür ; bir tanesini yer. Erkek adı olur ; et ve baharatla doldurulan bağırsak , bumbar dolması (I,482)
TTD	tooɪril	toġrul , bu bir ḫil yirtḳuç ḳuş ; ḳéza , içige , dora-dermeklik goş tiḳilġan uçay , kençekçe (I,629)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

79 DLT	tuGru	212
D-K	toγ>toγru	"tang (blade)" (193)
BA	tugru	parazvana ; kılıç , bıçak , hançer gibi şeylerin saplarının içlerine geçirilen ince demir (I, 421)
TTD	tuoɪru	kiliç , piçak ve hençerge oḫşaş nersilerniŋ sipini çiŋitiş öçün , onigŋa tikip koyulidigan inçike tomur ziḫçe (I, 548)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

80 DLT	tuGsAK	236
D-K	tuγsaq	"widow" (199)
BA	tugsak	dul kadın (I,468)
TTD	tuoɪsaḳ	tul , tul ḫotun (I,612)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

81 DLT	tukİ	547
D-K	tügi	"millet seeds" (204)
BA	tögi	darının kabuğu çıkarıldıktan sonra kalan özü (III,229)
TTD	təgi	aḳlanġan térik , sok (III,317)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

82 DLT	tıkluk	240
D-K	tüklüg<täglük <täg-	"blind" (183)
BA	tüklüg	kör (I,477)
TTD	tüklüg	ḳarġu , kör (I,623)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

83 DLT	tıknA-	209
D-K	tögnä-<tögün<tög-	"brand , cauterization" (197)
BA	tükne-	*ol başın tüknedi* o , yarasını dağladı (III,301)
TTD	tügnə-	dağlimaḳ (III,412)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

84 DLT	tıkÜn	209
D-K	tögün<tög-	"brand , cauterization" (197)
BA	tögün	dağ , dağlama , döğün (I,414)
TTD	təkün	daġ , tamġa (I,540)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

85 DLT	tuK	167
D-K	toq	"satiated , bald (man) ; hornles (animal)" (193)
BA	tok	tok kişi , Türklerin saçı gibi , başında saç olmayan kimseye "tok er" denir. (I,332)
TTD	tokluk	ademnin aypaŋligi , hayvanniŋ muŋguzsizligi (I , 613)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

86 DLT	tuKum	200
D-K	toqum<toqi-	"animal to be slaughtered" (195)
BA	tokum	boğazlanacak , kesilecek hayvan en çok , boğazlanacak at için kullanılır (I,396)
TTD	tokum	soyulidiğan mal (I,515)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

87 DLT	tuKun-	200
D-K	toqum	"animal to be slaughtered" (195)
BA	tokun-	*tokum tokundı* o , kendisi için hayvan kesti (II,147)
TTD	tokun-	soyuvalmak (II,208)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

88 DLT	tulak	195
D-K	töläk	"tranquil , quiet" (197)
BA	tölek	dölek , gönlü sakin kişi (I,387)
TTD	tələk	iğir bisik , ḫatircem , bigem (I,503)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

89 DLT	tularsuK	251
D-K	tılarsuq	"heel (animal)" (194)
BA	tolarsuk	ayak ökçesi (I,502)
TTD	tolarsuḳ	soŋ , soncaḳ , adette hayvanlarnı ŋ sonciği şundaḳ diyilidü (I,653)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

90 DLT	tulas	184
D-K	tulas	"sad or mournful (face)" (199)
BA	tolas	*tolas yüz* somurtkan yüz. (I,366)
TTD	tulas	"tulas yüz" tatargan yüz , sorun çiray (I,475)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

91 DLT	tuldrA-	636
D-K	toldra-	"disperse (people)" (194)
BA	tuldra-	*tuy tuldradı* halk her yandan dağıldı (III,447)
TTD	tuldra-	tarkalmaḳ (III,606)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

92 DLT	tuldur-	621
D-K	tuluŋla-<tulun	"temple (of head) ; temple-gear of bridle" (199)
BA	tuldur-	*atlıg anı tuldurdı* atlı ona çarptı (II,175)
TTD	tuldur-	soḳturmaḳ , ördürmek (II,248)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

93 DLT	tulfir	229
D-K	tolwir	"bridal pavilion" (194)
BA	tülfir	kuwaştan ve ipek ten yapılan örtü ve perde (I,457)
TTD	tülfir	köşüge , ayallarni ayrip töridi ġan perde (I,596)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

94 DLT	tul-	621
D-K	tulunla-<tulun	"temple (of head) ; temple-gear of bridle" (199)
BA	tul-	*er topıkını adhını bile tuldı* adam topu çatal değnekle vurdu (II,22)
TTD	tul-	urmaḳ (II,30)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

95 DLT	tulum	200
D-K	tulum	"weapon" (199)
BA	tolum	silah (I,397)
TTD	tolum	örüş ḳoralliri (I,516)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

96 DLT	tulumlan-	200
D-K	tulumlan-<tulum	"weapon" (199)
BA	tolumlan-	*er tolumlandı* adam silahlandı , harp silahlarını giydi (II,266)
TTD	tolumlan-	ḳorallanmaḳ (II,386)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

97 DLT	tulumluG	200
D-K	tulumluγ<tulum	"weapon" (199)
BA	tolumlug	silahlı (I,498)
TTD	tolumluoŋ	"tolumlug er" korallik adem , korali bar adem (I,649)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

98 DLT	tulun	202
D-K	tulun	"temple (of head) ; temple-gear of bridle " (199)
BA	tulun	kulakla ağız arasındaki yer , dulun ; atın sağ ve sol dulundaki kemik (I,401)
TTD	tulun	çége , ademniŋ çégisi ikki tilniŋ biride ; yügenniŋ öŋ ve sol çékilekliridiki nersiler (I,522)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

99 DLT	tulunklA-	202
D-K	tuluŋla-<tulun	"temple (of head) ; temple-gear of bridle" (199)
BA	tulunğla-	*ol kulın tulungladı* adam kölesinin dulununa , kulağının altına vurdu (II,409)
TTD	tuluŋla-	o , kuliniŋ kulak tuwige muştilidi (III,559)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

100 DLT	tumIlA-	587
D-K	tümilä-	"trot (donkey)" (204)
BA	tümile-	*eşyek tümiledi* eşek timbildedi. Bu , eşeğin sekerek koşmasıdır (III,326)
TTD	tümilə-	takraŋlimek (III,445)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

101 DLT	tumruk	240
D-K	tümrüg	"tambourine" (204)
BA	tümrük	dümrük , def (I,478)
TTD	tümrük	dap (I,624)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

102 DLT	tun-	278
D-K	tun-<tu-	"be overcast (sky)" (198)
BA	tun-	*kök tundı* gök kapandı , bulutlandı (II,27)
TTD	tun-	tutulmaḳ , itilmek , tosalmaḳ (II,36)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

103 DLT	tuncU	210
D-K	tanču	"morsel" (176)
BA	tunçu	tıkım , lokma (I,417)
TTD	tunqu	loḳma (I,544)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

104 DLT	tunkA	605
D-K	toŋa	"tiger" (194)
BA	tonğa	Bebür. Kaplan cinsinden bir hayvandır. (III,368)
TTD	toŋa	ḳaplan cinsidin bir havan (III,502)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

105 DLT	tunkıt-	614
D-K	töŋrä<*töŋ- ?	*t.tüş-* "fall on face" (197)
BA	tüŋğüt-	*er başın tüŋğütti* adam başını eğdi (III,396)
TTD	tüŋit-	egmek , iniştürmek (II,477)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

106 DLT	tunkrA	609
D-K	töŋrä<töŋ	"fall on face" (197)
BA	tungra	*er tungra tüşti* adam yüzüstü düştü (III,378)
TTD	toŋra	doŋda , dum *adem dum çüşti* (III,516)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

107 DLT	tunkur	603
D-K	tüŋür	"in-laws (of woman)" (205)
BA	tüngür	dünür , karının hısımları bunlar; kardeş , ana ,baba gibi kimselerdir. (III,362)
TTD	tüŋür	ḫotun tereptin bolġan tḳḳanlar (III,496)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

108 DLT	tunkşU	609
D-K	tuŋšu	"lantern" (200)
BA	tüngşü	şamdan (III,378)
TTD	tuŋxu	şamdan (III,516)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

109 DLT	tunkurlan-	603
D-K	tüŋürlän-<tüŋürlä-<tüŋür	"in-laws (of woman)" (205)
BA	tüŋğürlen-	*ol manga tüngürlendi* o kendisini bana dünür saydı (III,407)
TTD	tüŋürlən-	o özini maŋa ḳuda hisaplidi (III,556)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

110 DLT	tunkurlA-	603
D-K	tüŋürlä-<tüŋür	"in-laws (of woman)" (205)
BA	tüŋğürlə-	*ol manga tüngürledi* o adam beni dünür saydı , dünürlüğe nisbet etti (III,408)
TTD	tüŋürlə-	o mini özinin ḳudisi hisaplidi (III,558)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

111 DLT	tunkU	605
D-K	tuŋu<tun-<tu-	"deaf" (198)
BA	tunğu	sağır (III,368)
TTD	tuŋu	gas , paŋ (III,502)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

112 DLT	turbI	209
D-K	torpi<*torp	"following after" (1969
BA	turbı	yardımcı , yaver , uyuntu (I,415)
TTD	turbï	ageşküçi , yardemçi (I,542)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

113 DLT	turbI-	565
D-K	törpi-	"plane , file" (198)
BA	törpi-	*er yıgaç törpidi* adam ağaç yonttu , törpüledi (III,275)
TTD	türpi-	türpiklimek , çöpsilimek (III,375)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

114 DLT	turbul-	565
D-K	törpül-<törpi-	"plane , file" (198)
BA	törpül-	*yıgaç törpüldi* ağaç yontuldu , törpülendi (II,229)
TTD	türpül-	törpiklenmek~çopsilanmak (II,331)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

115 DLT	turbunlan-	219
D-K	torpunlan-?<torpun ? <*torp	"inquiry , conjecture (196)"
BA	turbunlan-	*er turbunlandı* adam bir şey hakkında araştırmada bulundu (II,278)
TTD	turbunlan-	izdenmek , sürüştürmek (II,405)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

116 DLT	turbuş-	565
D-K	türpiš-<törpi-	"plane , file" (198)
BA	törpüş-	*ol mening birle yıgaç törpüşdi* o , benimle ağaç törpülemekte yarıştı (II,204)
TTD	türpix-	türpigleşmek , çopsilaşmak (II,291)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

117 DLT	turcıt-	565
D-K	törčit-<törči-	"begin" (198)
BA	türçit-	*ol angar iş türçitti* o , onu işe başlattı (II,329)
TTD	türqit-	başlatmaḳ (II,481)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

118 DLT	turıG	187
D-K	turiγ<tur-	"mountain stronghold" t. art tez (200)
BA	turığ	*turıg art tiz* Kaşgar yaylasının adı (I,374)
TTD	toriȯ	torġat. ḳaşḳar'da bir yaylaḳnıŋ namı (I,484)
EN		bulunamdı
UTİL		bulunamdı
GJ		bulunamdı

119 DLT	turKıGlan-	232
D-K	turqiγlan-<turqiγ <turuq<tur-	"shame" (200)
BA	turkığlan-	*ol mendin turkglandı* o benden çekindi (o , işte üstelemekten çekindi) (II,272)
TTD	turḳuoɣlan-	tartinmaḳ , uyalmaḳ , eymenmek (II,396)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

120 DLT	turlAK	235
D-K	turlaq<tur-	"amaciated (animal) Who has grown up weakly (person) (201)
BA	turlak	zayıf ; her hayvanın arığı ; insanın ihtiyarlayışında zayıflığı (I,467)
TTD	turlaḳ	oruḳlap ketken mal yaki hayvan. Adem ḳérip oruḳlap acizlişip ketsimu şundaḳ diyilidü. (I,611)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

121 DLT	turplA-	635
D-K	*torp>torpla-?	"inquire about" (196)
BA	turpla-	*er turpladı nengni* adam bir şeyin örneğini yaptı (III,443)
TTD	turpla-	endizilimek (III,601)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

122 DLT	turum	200
D-K	torum	"new-born camel" (196)
BA	torum	torum , deve yavrusu (I,396)
TTD	torum	buta , botilak (I,515)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

123 DLT	turumluG	200
D-K	torumluɣ<torum	"new-born camel" (196)
BA	torumlug	*torumlug er* torumu olan adam , iki yaşındaki deve yavrusuna sahip adam (I,498)
TTD	torumluoɣ	"torumlug er" botilaklik adem , botili ġi bar adem (I,648)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

124 DLT	tusuK-	544
D-K	tusuq-<tusu	"benefit , cure" (201)
BA	tusuk-	*bu ot manga tusuktı* bu ilaç bana iyi geldi (II,116)
TTD	tusuḳ-	şipa bolmaḳ , payda ḳilmaḳ (II,160)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

125 DLT	tusul-	544
D-K	tusul-<tusu	"benefit , cure" (201)
BA	tusul-	*bu ot angar tusuldı* bu ilaç ona yaradı , fayda verdi (II,127)
TTD	tusul-	yakmaḳ , payda kılmaḳ , kamlaşmaḳ (II,178)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

126 DLT	tusU	544
D-K	tusu	"benefit , cure" (201)
BA	tusu	menfaat , şifa (III,224)
TTD	tusu	payda , şipa (III,309)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

127 DLT	tutmA	217
D-K	tutma	"box" (202)
BA	tutma	sandık (I,431)
TTD	tutma	sanduḳ (I,562)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

128 DLT	tuşGutlan-	227
D-K	bošγutlan-<bošγut	"apprentice" (77)
BA	tuşgutlan-	*er tuşgutlandı* adam çömez çırak sahibi oldu (II,270)
TTD	boxoɣutlan-	şakirtliḳ bolmaḳ (II,393)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

129 DLT	tuşurkUn	222
D-K	tüšgün	"goats-thorn" (206)
BA	tüşürkün	kitre ağaççığı (I,522)
TTD	tüxürkün	kéyiktapini (bir ẖil dereẖ) (I,677)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

130 DLT	tutak	194
D-K	tütäk<tüt-	"spout" (206)
BA	tütek	ibrik ve ibriğe benzer şeylerin emziği (I,386)
TTD	tütək	ivrik ve şunıŋga oẖşaş nerselerniŋ çoġisi (III,502)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

131 DLT	tutGUc	228
D-K	tutyuč<tut-	"breakfast" (202)
BA	tutguç	kahve altı , bir parça yemek (I,453)
TTD	tutoɣuq	resmi tamaķ aldida yiyilidiġan iştey içiş ġizasi (I,591)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

132 DLT	tutmAc	227-8
D-K	tutmaç<tutma aç	"a food" (202)
BA	tutmaç	Türklerin tanınmış bir yemeği (I,452)
TTD	tutmaq	çop , türkleriniŋ ataklik tamaķliridin biri (I,590)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

133 DLT	tutsuG	312
D-K	tutsuɣ<tutuz-<tut-	"give suggestion or instruction" (202)
BA	tutsuğ	vasiyet (I,462)
TTD	tutsuoı	vesiyet (603)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

134 DLT	tutuKlan-	191
D-K	tutuqlan-<tutuqla-<tutuq	"gelding , eunuch" (202)
BA	tutuklan-	*uragut tutuklandı* kadın hadım ağası edindi (II,265)
TTD	tutuklan-	tutukluk bolmak (II,385)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

135 DLT	tuturGu	312
D-K	tutsuɣ<tutuz-<tut-	"give suggestion or instruction" (202)
BA	tuturgu	*tuturgu neng* buyrulması ve tutulması haklı olan şey (I,489)
TTD	tuturoıu	"tuturġu neng" tuturumi bolġan nerse (II,636)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

136 DLT	tuturKAn	259
D-K	tutrqan	"rice" (202)
BA	tuturkan	pirinç , döğü (I,521)
TTD	tuturkan	gürüç (I,675)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

137 DLT	tuwaklık	195
D-K	tüwäklik<tüwäk	"blow-gun" (206)
BA	tüweklik	patlangıç için oyulan ağaç dalı , serçe kuşu vurmak üzere oyulan ağaç dalı (I,508)
TTD	tüvəklik	tüveklik paḫtürmek , paḫtiven miltiḳ (I,661)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

138 DLT	tuwrA-	566
D-K	tuwra-<*tuwur	"big (pearls)" (203)
BA	tuwra-	*uşak neng tawradı* küçük şey büyüdü (kuzunun büyüdüğü gibi) (III,279)
TTD	tuvra-	çoŋaymaḳ (III,380)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

139 DLT	tuwşA-	569
D-K	tävšä-<tawiš <*täw-/täw-	"form beads (sweat)" (187)
BA	tüwşe-	*anıng teri tüwşedi* çalışmaktan onun teri tane tane oldu (III,286)
TTD	tüvxə-	munçaklimaḳ (III,390)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

140 DLT	tUy	505
D-K	tuy ; toy ; tod	"ceramic clay" ; "a palnt used as a medicine" ; "military camp" (196) ; 495 "bustard (bird)" (193)
BA	toy	çanak yapılan çamur ; ilaç yapılan bir ot ; ordu kurağı ; toy kuşu , todh dahi denir (III,141)
TTD	toy	lay , sapal , liyi , sapal yasaydi ġan lay ; doraḳilinġan bir ḫil ot ; doġdaḳ (III,193) ; ḳarargah , ḳoşun ḳarargahi (III,192)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

141 DLT	tUz-	525
D-K	töz-	"suffer cold and hunger" (198)
BA	töz-	*er tumlugka tözdi* adam soğuktan acıktı (III,182)
TTD	təz-	içirkimek (III,252)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

142 DLT	tızaK	191
D-K	tuzaq<tız	"charming one" (203)
BA	tuzak	sevgili ; sevgi için söylenen (I,380)
TTD	tuzaḳ	özge yikin körüp iytilidi ġan söz turuk (I,493)
EN		bulunamadı
UTİL		bulunamadı
GJ		bulunamadı

13. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışma Divânü Lûgati't-Türk'te /t-/ sesiyle başlayan sözcüklerin Yeni Uygur Türkçesindeki ortak söz dağarcığını çıkarmayı amaçlamıştır. Yaptığımız bu çalışma öncelikle bir karşılaştırma çalışmasıdır. Bu karşılaştırma çalışmasında kullanılan eserleri ortak söz varlığı açısından değerlendirmeye çalıştık.

Çalışmamızın ilk bölümünde Divânü Lûgati't-Türk ile Yeni Uygur Türkçesi arasında /t-/ sesiyle başlayan sözcüklerin ortak söz varlığının bir listesini verdik. Divânü Lûgati't-Türk ile Yeni Uygur Türkçesi arasında 702 adet ortak sözcük tespit edilmiştir. Ortak sözcüklerin Divânü Lûgati't-Türk'te /t-/ sesiyle başlayan sözcükler içindeki oranı %80'dir. Yeni Uygur Türkçesinde karşılığı bulunamayan sözcüklerin oranı ise %20'dir.

Ortak sözcüklerden ses olayı yaşayanların oranı %38'dir. Herhangi bir ses olayı yaşamayanların oranı oranı ise %62 olduğu görülmektedir. Ayrıca yine ortak sözcüklerin içinde en az bir anlam değişikliği yaşayanların oranı %15 iken hiçbir anlam değişikliğine uğramayanların oranı %41'dir. Kök ortaklığı bulunanların oranı %39'dur. TTD'da karşılığı bulunan sözcüklerin oranı %5'tir.

Yukarıdaki sayısal ifadelerden sözcüklerin zaman içindeki yolculuklarında Divânü Lûgati't-Türk'ün söz varlığının Yeni Uygur Türkçesinde %41 oranında anlam değişikliğine uğramadan yaşadığını göstermektedir. Ayrıca oratk sözcüklerin DLT'nin sözcükleriyle %39 oranında kök ortaklığı göstermesi aynı kökten sözcüklerin varlığını anlatmaktadır.

Bir sözcüğün anlam değişikliğini kültürel değişimle birlikte görmek olasıdır. Bu açıdan bakınca Yeni Uygur Türklerinin Divânü Lûgati't-Türk döneminin söz ve kültür varlığını büyük oranda koruduğunu söyleyebiliriz.

Çalışmamızın ikinci bölümünde sözcükleri yaşadıkları ses olayları açısından incelemeye çalıştık. Başta da söylediğimiz gibi ortak sözcükler içinde herhangi bir ses olayı yaşayanların oranı %38, ses olayı yaşamayanların oranı ise %62'dir. Ses değişmelerini ünlü ve ünsüz değişmeleri olarak iki grupta inceledik. 32 farklı ünlü değişmesi, 28 çeşit ünsüz değişmesi, ünlü düşmesi, ünlü türemesi, ünsüz türemesi, ünsüz ikizleşmesi ve göçüşme görülmüştür. Ses değişmeleri içinde en çok ses değişikliği ünlü değişmelerinde görülmektedir. Ortak sözcüklerin %72'sinde görülen ses değişiklikleri sözcüklerin zaman içindeki yolculukları hakkında bilgi vermektedir.

Çalışmamızın diğer bir bölümünde ise ortak sözcükleri anlam açısından değerlendirdik. Madde başı sözcükler anlam incelemesine alınırken taranan kaynaklarda ses ve şekil bakımlarından benzerlerinin, anlamca ilişkili olanlarının tespiti yapılmıştır. Aralarında böyle bir ilişki görülmeyen (Kök ortaklığı bulunan, TTD'de sadece açıklanan, Taranan sözlüklerde karşılığı bulunmayanlar) sözcükler anşam incelemsine dahil edilmemiştir. Tarama sonucunda aralarında anlam ilişkisi bulunan ortak sözcüklerin çoğunun herhangi bir anlam değişikliğine uğramadığını görmekteyiz.

Aralarında anlamca ilişki bulunan 377 sözcükten 287'sinin Yeni Uygur Türkçesisinde hiçbir anlam değişikliğine uğramaması DLT'de kullanılan bu sözcüklerin Yeni Uygur Türkçesinde de yaşadığını ve kullanıldığını belgelemektedir. Hiçbir anlam değişikliği yaşamayan sözcüklerin oranı, aralarında anlam ilişkisi bulunan ortak sözcüklerin %77'sidir. Ortak sözcükler içindeki oranı ise %41'dir. Ortak sözcükler içinde en az bir anlam olayı yaşayanların oranı %15'tir.

Anlam değişmesi yaşayan sözcükleri ; Anlam Daralması Yaşayan, Anlam Genişlemesi Yaşayan, Başka Anlama Kayan, Mecaz Anlam Kazanan sözcükler olmak üzere dört grupta inceledik. Ortak sözcükler içinde mecaz anlamlı sözcüklerin oranı %1, başka anlama kayan sözcüklerin oranı %5, anlam genişlemesi sözcüklerin oranı %4, anlam daralması yaşayan sözcüklerin oranları %5'tir.

Çalışmamızda ortak sözcükleri yapısal ilişkileri bakımından da değerlendirdik. Ortak sözcükleri öncelikle basit, türemiş, birleşik ve ikileme başlıkları altında gruplandırdık. Daha sonra bu grupları kendi içinde alt başlıklara ayırdık. Basit sözcükleri basit isim ve basit fiil, türemiş sözcükleri türemiş isim ve türemiş fiil alt başlıklarına ayırdık.

Türemiş isimleri isimden isim ve fiilden isim türeten ekler, türemiş fiilleri de isimden fiil ve fiilden fiil türeten ekler alan sözcükler başlıkları altında sınıflandırdıktan sonra türemiş sim ve türemiş fiil başlıkları altına ilgili sözcüklerin dökümünü çıkardık. Türemiş sözcüklerin aldıkları eklerin rahat seçilebilmesi için türlerine göre türemiş isim ve türemiş fiil başlıkları altına sözcüklerin aldıkları son ekler örnekleriyle yazılmışlardır.

Ortak sözcükler içinde basit isimlerin oranı %18, basit fiillerin oranı %7'dir. Türemiş isimlerin oranı %25, türemiş fiillerin oranı %48'dir. Birleşik sözcüklerin oranı %1, ikilemelerin oranı %1'dir. İsimden isim türeten eklerin sayısı 22, fiilden isim türeten eklerin sayısı 36 iken, isimden fiil türeten eklerin sayısı 19, fiilden fiil türeten eklerin sayısı 25'tir. Toplamda fiil türeten eklerin sayısı 44, isim türeten eklerin sayısı 58'dir.

Yukarıdaki sayısal ifadelere bakınca basit sözcükler içinde isimlerin, türemiş sözcükler içinde türemiş fiillerin, yapım ekleri içinde de isim türeten yapım eklerinin daha baskın olduğu görülmektedir. Sözcük çeşitliliği açısından türemiş fiillerin sayıca çokluğunun yanında fiil yapım eklerinin sınırlı kalması bir kısım türetme eklerinin sıklıkla başvurulan eklerden olduklarını düşündürmektedir. Bir dilin temel söz varlığının fiillere dayandığını hatırlayacak olursak Divânü Lûgati't-Türk'ten Yeni Uygur Türkçesine geçen fiil türünde sözcüklerin çokluğu günümüz Yeni Uygur Türkleri'nin kullandığı dilin Karahanlı Türkçesi de diyebileceğimiz DLT dönemi Türkçesine ne kadar yakın olduğu konusunda bize bilgi vermektedir..

Çalışmamızda ortak sözcükleri somutluk, soyutluk açılarından da değerlendirdik. Ortak söz varlığı içinde %43'lük bir yere sahip isim türündeki sözcükler arasından yaptığımız inceleme sonucunda somut sözcüklerin ortak söz varlığı içinde %31'lik, soyut sözcüklerin ise %12'lik bir yere sahip olduğunu gördük. Somut sözcüklerin soyut sözcüklerden iki katından fazla olması 11.yüzyıldaki Türkçenin ve Yeni Uygur Türkçesinin söz varlığı, düş dünyası ve görünen dünya hakkındaki düşüncelerini aktarmaktadır. Ortak söz varlığı içinden isim türündeki sözcüklerin %69'u somut, %31'i soyuttur.

Çalışmamızda ortak söz varlığı dışında kalıp, taranan kaynaklarda karşılığı bulunamayan sözcüklere de yer verdik. Taranan kaynaklarda karşılığı bulunamayan sözcükleri yalnızca DLT'deki madde başları ve karşılıkları ile ele aldık. YUT'un sözlüklerinin karşılıklarına ise "bulunamadı" yazdık. Taranan kaynaklarda karşılığı bulunamayan sözcüklerin sayısı 170'tir. Bu sözcüklerin %70'i isim, %30'u fiil türündendir. İsim olan sözcüklerin %43'ü basit, %27'si türemiştir. Fiillerin ise % 4'ü basit, %26'sı türemiştir.

TTD adlı DLT çevirisi, bu çalışmamızda aynı zamanda YUT'un bir sözlüğü gibi değerlendirilmiş, sözlüklerde karşılığı bulunamayan madde başları TTD'de aranarak, madde başları ve anlam karşılıkları taranmıştır. Tespit edilen madde başları "TTD'da bire bir karşılığı bulunanlar" ve "TTD'da bire bir karşılığı bulunmayanlar" olmak üzere iki başlığa ayrılarak listelenmiştir. TTD'da bire bir karşılığı bulunanların sayısı 27 ; TTD'da bire bir karşılığı bulunamayanların sayısı ise 143'tür.

İsimler /t-/ sesiyle başlayan tüm sözcükler içinde %44'lük, fiiller ise %56'lık bir yere sahiptir. Bu sonuca göre DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ve YUT'da karşılığı bulunan sözcükler arasında fiil türünde sözcüklerin daha sık kullanıldığı söylenebilir.

Yapısı bakımından sözcükleri DLT'de /t-/ sesiyle başlayan tüm sözcükler içinde değerlendirecek olursak, türemiş sözcüklerin %73'lük, basit sözcüklerinse %25'lik bir dilimi oluşturduğunu görürüz. İkilemeler ve birleşik sözcüklerin oranı %2'dir. Bu sonuç Türkçede türetme eklerinin kullanım sıklığı hakkında ipucu vermektedir. Toplamda türemiş fiiller %48, türemiş isimler ise %25'lik bir oranı teşkil etmektedir. Yine toplamda basit isimler %18, basit fiiller ise %7'lik bir dilimi karşılamaktadır. Türemiş sözcükler içinde fiillerin, basit sözcükler içinde ise isimlerin etkin kullanımı 11. yüzyıl Türklerinin günlük hayatlarında kullandıkları dil hakkında bilgi vermektedir. Bu veriler yorumlanarak o dönem Türklerin kültür hayatı hakkında varsayımda bulunulabilir. Biz bu konuda yorum getirecek asıl kişilerin kültür bilimciler olduğunu düşünüyoruz. O nedenle sözün buradan sonraki kısmını onlara bırakıyoruz.

Karşılığı bulunamayan sözcükleri somutluk ve soyutluk ilişkilerine göre de değerlendirmeye çalıştık. Karşılığı bulunamayan sözcüklerin %70'inin isimlerden oluştuğuna yukarıda değinmiştik. Bu sözcüklerin %52'sini somut, %18'ini de soyut sözcüklerin oluşturduğu görülmüştür. Ortak söz varlığı içinde görüldüğü gibi burada da somut sözcüklerin yüzdelik diliminin soyut sözcüklere göre daha fazla olduğunu görüyoruz. DLT'de /t-/ sesiyle başlayan tüm sözcükler içinde isimlerin oranı %49'dur. Bu dilimin %33'ünü somut, %16'sını soyut sözcükler oluşturmaktadır.

O halde /t-/ sesiyle başlayan sözcükler üzerine yaptığımız incelemenin elde ettiğimiz verilerine göre 11. yüzyıl Türkçesinin söz varlığında somut sözcüklerin yeri konusunda kesin yargıda bulunabiliriz.

Ayrıca yukarıdaki sayısal veriler o dönem Türklerinin gerçek dünyaya ve imge dünyasına bakışı hakkında ipucu vermektedir. Bu konuda bir fikir verilecekse sosyoloji ve psikoloji uzmanlarının görüşlerine başvurulması gerektiğine inanıyoruz.

DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ve YUT'ta karşılığı bulunan sözcüklerin içinden özel adlar tespit edilmiştir. Buna göre DLT'de /t-/ sesiyle başlayan ortak sözcüklerin 22'si, ortak sözcükler içinde yer almayan sözcüklerin ise 14'ü özel addır. Genel olarak söyleyecek olursak Divânü Lûgat'it-Türk'te /t-/ sesiyle başlayan ve YUT'ta bulunan ortak sözcüklerin 36'sı özel addır. Bu rakam DLT'de /t-/ sesiyle başlayan isim türündeki ortak sözcüklerin %12'sidir.

Ayrıca YUT'un /t-/ sesiyle başlayan ortak sözcüklerini Derleme Sözlüğü, Azerbaycan Türkçesi ve Türkmencenin sözlüklerindeki madde başları ile karşılaştırdık. Bu amaçla daha önce Divânü Lûgati't-Türk'ün /t-/ sesiyle başlayan sözcüklerinin Derleme sözlüğü, Azerbaycan Türkçesi ve Türkmence sözlükleriyle karşılaştırılması sonucunda elde edilen söz varlığından yararlandık. Çalışmamıza E. Topak'ın tezini yardımcı kaynak olarak kabul ettik.[1] Yukarıdaki incelemeden de anlaşılacağı üzere Divânü Lûgati't-Türk'ün /t-/ sesiyle başlayan söz varlığını Yeni Uygur Türkçesinin sözlüklerinde taramıştık. Bu çalışmamızda tespit edilen her iki veriyi karşılaştırarak taranan kaynaklara göre Türkçenin doğu ve batı kollarının temel söz varlığını tespit etmeye çalıştık.

Türkçenin karşılaştırmasının yapıldığı dört lehçesinin ortak söz varlığı tespit edilmiştir. Buna göre fiil türünde 23, isim türünde 33 olmak üzere toplam 56 sözcüğe ulaşılmıştır. Tespit edilen ortak söz varlığının %60'ını isimler %40'ını da fiiller oluşturmaktadır. Türkçenin doğu ve batı grubunun temel söz varlığını temsil eden fiiller YUT'un ortak fiillerinin %6'sını, isim türündeki sözcükler ise YUT'daki isimlerin %12'sini karşılamaktadır.

Yukarıdaki sayısal verilere bakarak Türkçenin doğu ve batı kolları için -ortak söz varlığında olduğu gibi- temel söz varlıklarında da isim türündeki sözcüklerin sıklığından bahsedebiliriz.

Taranan kaynaklara göre Türkçenin doğu ve batı kollarının temel söz varlığını oluşturan sözcüklerin %69'unu nesne adları, %31'ini kavram adları oluşturmaktadır. Bu değerlendirmeyi ortak sözcükler arasından somut ve soyut sözcüklerle ilişkilendirecek olursak, Türkçenin hem doğu hem batı kolunda temel ve ortak söz

---

[1] Topak, Evrim (2002), Divânü Lügati't-Türk'te /t-/ sesi ile başlayan Kelimelerin Derleme Sözlüğüne Yansımaları, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

varlığını oluşturan sözcüklerin büyük oranda görünen dış dünyaya ait sözcüklerden oluştuğunu, düş dünyasına ait sözcüklerin ise kısır kaldığını söyleyebiliriz.

Divânü Lûgati't-Türk'te /t-/ sesiyle başlayan kimi sözcüklerin karşılığının Yeni Uygur Türkçesinde görülmemesi değişen yaşam koşullarının dilin söz varlığı üzerindeki etkisini akla getirmektedir.

Geçmişten beri dış çevre, zaman ve kültür dünyasındaki değişiklikler dilde kullanılan sözcüklerin yerini yenilerine bırakmasına ya da kaybolup gitmesine neden olmuştur. Yeni Uygur Türkçesinin yazı dili üzerine yaptığımız çalışma konuşma dili üzerine yapılacak çalışmalarla desteklenirse şu an kayıp görünen birçok sözcüğün gün ışığına çıkabileceğini düşünmekteyiz. Ağız çalışmalarının önemi de burada görülmektedir.

14. DİVÂNÜ LÛGATİ'T-TÜRK'TE /t-/ SESİ İLE BAŞLAYAN VE YENİ UYGUR TÜRKÇESİNDE BULUNANLARIN DİZİNİ

tab- 43-301-504-653-930
tabA 44-302-580-616-880
tabAlA- 44-302-504-727
taban 44-441-505-616-820-919
tabanlA- 44-302-441-505-727-928
tabcur- 45-727-505-441
tabl 45-227-441-654
tabık 45-442-673-820-922
tabıl- 45-302-505-727
tabın- 46-303-442-506-727-728
tabış- 46-442-728
tabuzGU 49-229-305-674-880
tabuzGuK 50-229-306-674-881
tabzA- 50-229-306-604-731
tabzaş- 50-230-306-731
tadGUn 50-444-508-617-820-904
tAdun 51-230-306-617-821
taf 51-444-600-617-881
tafcıt- 51-445-508-731
tAG 51-307-508-617-821
taGAr 52-307-508-618-821
taGıK- 52-230-307-732
taGlA- 52-445-509-732
taGlat- 52-307-509-732
tablaş- 46-227-442-728
tablat- 47-228-303-728
tabrA- 47-303-443-506-729
tabran- 47-303-443-506-729
tabraş- 47-48-228-304-507-729-730
tabrat- 48-304-443-507-730
tabrl- 48-443-507-729
tabsat- 48-228-304-730
tabuk 49-228-305-673-820
tabul- 49-85-305-444-507-730
tabuz- 49-229-305-731
tAh tAh 53-445-604-816-822
tajık 53-308-509-618-881-904
tajıklA- 53-230-308-732-905
tak 53-308-509-619-881-921
tak- 54-446-510-654
taK- 272-309-510
takA 54-309-446-510-618-822-921
taKaGu 54-446-580-814-822
taKI 55-446-510-674-882
takıl- 55-231-309-733
taKıl- 55-231-309-733
takın- 55-231-310-733
takınk 56-446-604-619-822

taKır taKır 56-310-511-816-823
takırmak 56-310-511-674-823
takış 56-57-310-605-675-882
takış- 57-311-511-581-734
takk 58-311-675-824
takşut 57-311-447-511-675-823-882
taKtur- 58-311-512-734
taKuK 58-447-512-824
taKuKluG 58-231-448-581-824-937
takul 58-448-512-619-882
takur- 59-232-312-734
takurkAn 59-232-313-675-824
tAl 59-312-591-619-824
tal- 59-232-313-654
talAK 60-232-313-619-825
talbın- 60-448-512-734
talbır- 60-233-448-734
talbış- 60-233-448-735
talGAG 61-233-313-676
talGUc 61-234-313-676-825
talGUK 61-234-314-676-825
talGur- 62-234-314-735
talın- 62-234-314-735
talış- 62-235-314-735
talKa 62-235-315-620-825
talkA- 63-235-315-736
talKan 63-315-513-620-826
talkan 64-315-448-514-677-736
talKıl- 63-235-315-736
talKılan- 64-236-449-737
talKU 64-236-316-677-826
talmır- 64-449-591-737
taltur- 64-65-236-316-736-737
talU 65-237-449-513-620-678-826-883
talUlA- 65-237-316-737
talwA 66-317-449-513-620-883
tam 66-317-605-621-826
tAm 66-317-514-621-827
tam- 66-317-514-655-928
taman 67-318-621-827-905
tamcur- 67-318-738
tamGA 67-318-581-677-827
tamGAK 68-319-592-678-828-919
tamGaKlA- 68-237-319-738
tamGAlA- 68-450-515-738
tamGalıK 69-237-450-678-828
tamGur- 69-238-450-738
tamındı 69-238-451-678-828
tamırlıG 70-451-514-679-829
tamış- 70-319-451-515-739
tamıt- 70-319-515-739
tamrakU 70-451-622-829
tamtur- 71-320-452-515-605-739
tamU 71-320-623-829-905
tamulA- 71-238-320-740
tamur 72-452-515-516-623-679-829-830
tamur- 72-238-321-740
tamurGAn 72-239-321-679-830

tamurkAn 73-239-321-679-830
tamurluk 73-453-605-680-830
tamuz- 73-240-321-741
tAn 73-322-606-622-831
tAn- 74-322-516-655
tanA 74-453-516-623-831-920
tangsuK 74-322-516-680-883
tanış- 74-322-453-517-740
tank 75-323-517-582-623-883-922
tank- 75-323-517-655-928
tankar- 76-239-324-741
tankaş- 76-240-453-741
tankıl- 76-453-517-741
tankın- 76-240-454-741
tankıt- 77-240-454-742
tankız 77-454-518-624-831
tankız- 77-240-454-742
tankla- 77-78-241-324-455-518-742
tanklan- 78-324-743
tanklaş- 78-241-324-455-518-743
tanklat- 79-241-325-743
tankrI 79-325-518-624-884-906
tankrıkAn 79-241-325-681-814-832
tanktur- 79-242-325-744
tankuc 80-242-519-680-831
tankuK 80-242-326-680-832
tankur- 80-242-326-744
tankut 81-326-455-519-624-884-906
tanrI- 81-243-326-655
tantur- 81-327-519-744
tanU- 81-327-519-656-744
tanuK 82-327-520-681-884
tanuKluK 82-455-520-681-884
tanul- 82-456-520-745
tanuş- 82-456-606-745
tanut- 83-327-520-745
tAp 83-328-521-624-832
tap- 83-328-521
tapanlıG 83-456-521-681-885
tapış 84-243-456-682-885
taplAG 84-243-328-682-885
tapuG 84-243-328-682-832
tapuGluG 84-244-329-682-885
tapzuG 85-244-683-886
tar 85-457-521-625-833
tAr 85-329-582-625-886
tAr- 86-329-606-656
tarA- 86-329-522-745-929
taral- 86-330-746-
taran- 86-330-522-746
taraslA- 87-457-606-746
tarcI 87-244-330-683-833
targak 87-330-592-683-833-920
tarGıl 87-331-522-683-833
tarHAn 88-331-522-625-886
tarI 88-457-523-625-834
tarI- 88-457-523-656
tarıG 88-458-582-684-834-920

tarıGcI 89-244-458-684-821
tarıGlAG 89-245-331-684-834
tarıGlıG 89-458-607-685-835
tarıGlıK 89-245-685-835
tarıK- 90-245-459-746-987
tarıl- 90-331-459-523-747
tarılkAn 91-245-332-685-886
tarım 91-459-626-835
tarımlA- 91-256-460-747
tarımsın- 92-246-460-748
tarın- 92-246-460-748
tarınkuklan- 92-246-332-748
tarıt- 92-247-332-748
tarıtGAn 93-247-460-685-836
tarkın 93-247-332-685-887-950
tarlA- 93-461-523-749
tarlan- 93-333-749
tarlat- 94-461-524-749
tarlık 94-461-592-686-836
tarmAK 94-333-592-686-836
tarmaKlan- 94-333-524-749
tarmat- 95-247-333-750
tarmut 95-248-334-686-836
tarmutlan- 95-248-334-750
tars 95-334-524-626-887
tarsın 96-248-334-750
tart- 96-335-524-657-929
tartıG 96-335-461-525-687-837
tartıl- 97-335-525-750-930
tartIn 97-248462-687-887
tartış- 97-336-583-751
tarU- 97-249-336-751
tarın- 98-249-336-751
tarus 98-462-525-626-837
taruslA- 98-249-336-751
tarıt- 98-249-337-752
tas 99-337-526-627-887-951
tasGA- 99-250-337-752
tasGat- 99-250-337-752
tAş 99-338-526-627-839-921
taş- 100-337-526-657-930
taşGur 100-250-338-752
taşıK 100-250-462-753
taşıl 100-338-526-753
taşırKAn 101-251-339-687-837
taşıt- 101-339-462-527-753
taşıtGAn 101-251-463-688-838
taşlA- 102-339-527-753
taşlat- 102-339-527-754
taştIn 102-251-340-688-838
taşU- 102-463-527-657
taşUG 103-463-528-688-838
taşuk 103-340-528-689-839
taşuklA- 103-252-340-754
taşur- 103-340-528-754
taşurGAn 104-252-341-689-839
tat 104-341-528-627-840-912-952
tatAr 104-341-529-627-888-906

tatGan 104-252-341-689
tatI- 105-342-529-754
tAtıG 105-464-529-689-840
tatıGlan- 105-464-755
tatıGlıG 105-252-464-690-840
tatıGsA- 106-253-464-755
tatıl- 106-253-465-755
tatır 106-342-465-529-628-840
tatırGA 106-253-465-690-841
tatırlıG 107-253-465-690-841
tatıt- 107-342-466-530-755
tatru 107-466-530-628-841
tatrul- 107-342-756
tatruş- 108-254-343-756
tatur- 108-254-343-756
tAtur- 108-254-343-756
taturGAn 108-254-343-690-841
tawar 19-344-593-628-842
tawarlıG 109-255-344-691-842
tawarluK 109-255-344-691-842
taway 109-466-530-628
tawcI- 110-345-757
tawGAc 110-255-467-531-630-845-907
tawGAclA- 110-256-345-757-907
tawGAclan- 111-256-345-757-907
tawılGUc 111-256-466-629-843
tawın- 112-257-345-757
tawışGAn 112-467-583-691-843-908
tawrAK 112-257-345-692-889
tawrAn- 112-257-345-758
tawsI 112-257-346-630-844
tawşın- 113-258-346
tawur- 113-258-346-816
tawuş 113-347-607-692-889
tawuşlA- 113-468-607-758
tAy 114-347-531-630-844
tay- 114-347-531-657
tayA- 114-347-758
tayaK 114-348-532-692-845-921
tayaKlan- 115-348-759
tayan- 115-348-759-930
tayAnkU 115-348-444-532-692-759
tayGAn 115-349-532-692-845
tayıG 116-349-468-532-693-845
tayış- 116-258-468-759
tayıt- 116-258-468-760
taytur- 116-349-533-760
tayuK 117-259-349-693
tayuKlan- 117-259-350-760
tAz 117-350-533-630-845
taz- 117-350-533-658
tazak 118-468-533-630-846
tazaklA- 118-469-534-760
tazar- 118-259-350-761
tazGar- 118-260-469-761
tazık 119-260-351-693-888
tazın- 119-260-351-693-761
tazış- 119-351-534-761

tazıt- 120-260-352-762
tazkAk 120-352-534-693-888
tazkI 120-260-352-694-888
tazkın- 120-261-352-762
tazlA- 121-261-353-762
tI- 121-469-658
tıḍ- 121-469-593-658
tIḍIG 121-353-534-694-846-889
tıḍıGlıG 122-353-694-890-261
tıḍıl- 122-353-535-762
tIḍIn 122-261-354-694-890
tıdın 122-354-535-763
tIdış 1128-470-695-889
tIḍış- 128-470-763
tıḍlın- 123-262-470-763
tıGrA- 123-354-470-535-763
tıGraş- 124-354-471-536-764
tıGrat- 1124-355-471-536-764
tık- 124-355-536-658-931
tıK- 124-355-536-659-931
tıkan 125-355-536-695-846
tıkI 125-262-471-631-846
tıkıklık 125-356-471-537-695-764-847-890
tıkıl- 125-356-537-764-931
tıKıl- 126-356-537-765-931
tıKIlA- 126-262-356-765
tıkım 126-472-537-695-847-890
tıkIn 126-538-891-357-631-908
tıKın- 127-472-765
tıkır tıkır 127-357-538-816-847
tıkış- 127-357-538-766
tıKış- 127-472-766
tıkıt 128-262-357-583-696-891-908
tıKıt- 128-263-473-766
tıklın- 128-358-538-766
tıklış- 128-263-358-767
tıkmA 129-263-473-696-847
tıkrA- 129-263-473-767
tıkraş- 129-264-473-767
tıkrat- 129-264-474-767
tıktır- 130-358-539-768
tıKtır- 130-474-768
tıkU 130-264-474-696-848-922
tıkuc 130-359-696
tıkUlA- 131-474-768
tıl 131-359-584-631-891
tIl 131-359-539-632-892
tıl- 132-359-539-659
tılA- 132-360-539-659
tılAk 132-360-540-697-892-922
tılaş- 132-360-540-768
tılat- 133-360-769
tıldır- 133-361-540-769
tılıK- 133-264-475-769
tılım 133-361-540-697-848
tılın- 134-361-541-769
tılış- 134-361-475-541-770

tılkA 134-475-541-697-848
tılkU 134-476-593-632-849-923
tılkUlan- 135-362-541-770
tıltur- 135-476-542-770
tlm 135-265-362-632-849
tın 135-342-362-542-633-892
tın- 136-362-600-659
tıncI- 136-363-476-542-770
tındur- 136-363-543-771
tınıl- 136-265-476-771
tınk 137-476-593-633-849-923
tınk- 137-363-660
tınklIA- 137-265-477-771
tınklA- 137-477-543-771
tınklaş- 138-363-543-772
tınklat- 138-364-543
tlr- 138-364-544-660
tırA- 138-364-544-660-773-932
tırAk 139-364-477-544-697-849-923
tıraklık 139-477-544-697-850
tırAkU 139-265-365-698-850
tıran- 139-478-584-772-932
tıraş- 140-478-607
tırık 140-365-545-698-850-923
tırıl- 140-365-545-772
tırılkAn 91-140-245-266-332-365-685-698-886-893
tırın- 141-266-366-773
tırınk 141-366-545-633-850
tırış 141-366-584
tırkAş 141-478-893
tırkaş- 142-479-773
tırkur- 142-266-366-773
tırmal- 142-479-545-929
tırmaş- 142-479-585-773
tırnAk 143-479-546-699-893
tırnkaK 143-480-546-634-851
tırt 143-367-608-634-851
tlş 144-480-585-634-851
tışA- 144-266-367-774-932
tışak 144-267-367-699-852
tışal- 145-267-367-774
tışat- 145-267-368-774
tlşI 145-480-546-635-852
tışlA- 145-480-774-368-594-775
tışlan- 146-481-546-775
tışlat- 146-481-546-775
tıt- 146-368-594-660
tıtıl- 146-267-368-775
tıtın- 147-369-608-775
tıtış- 147-369-481-547-775
tıtız 147-268-369-635-852
tıtızlık 147-269-369-699-852
tıtraş- 148-481-547-776
tltur- 148-370-547-776
tıy- 148-370-547-661
tlz 148-149-269-370-548-635-853-908
tız- 149-370-548-661

tızık 149-481-548-700-853
tızıl- 149-371-548-776
tızım 149-370-549-700-853
tızın- 150-371-777
tızış- 150-372-777
tızlA- 150-482-549-777
tızlat- 151-482-549-777
tızlın- 151-268-372-778
tızmA 151-482-608-700-854
tı 151-269-373-636-854
tU 152-372-636-854
tU- 152-372-608-661
tUb 152-373-549-636-855
tıbI 152-269-373-636-855
tıbıK 153-482-550-586-700-855
tıbkar- 153-269-373-778
tıblA- 153-269-374-778
tıblan- 153-374-550-778
tıblaş- 154-270-374-779
tıblat- 154-270-374-779
tıbrA- 154-375-661
tıbraş- 154-270-375-779
tıbrat- 155-270-375-779
tıbU 155-483-594-637-855
tıbUlA- 155-271-375-780
tıbulGAn 155-271-376-701-856
tıbun 156-271-376-701-856
tıbur- 156-271-376-780
tıburGAn 156-272-376-702-856
tıbutlA- 156-272-483-780-909
tıbutlan- 157-272-377-780-909
tUc 157-377-609-637-856
tUd- 157-483-550-662
tUdaş 157-272-377-701-856
tıdGUr- 158-377-550-781
tıdun- 158-483-551-781
tıdur- 158-378-551-781
tıdurGAn 158-273-378-702-893
tUG 159-378-379-551-586-637-638-857
tıG- 159-379-552-662
tıGA 160-484-552-638-894
tıGAKlık 160-273-484-702-858
tıGlA- 160-273-379-781
tıGra- 160-484-552-662
tıGraK 161-380-552-639-858
tıGral- 161-380-533-782
tıGran- 161-273-380-782
tıGraş- 161-380-553-782
tıGrat- 162-381-553-783
tıGru- 162-274-381-783
tıGruş- 162-274-381-783
tıGsıG 162-274-381-703-894
tıGtur- 163-484-553-783
tıGur- 163-382-784
tık- 163-382-554-594-662-663-932
tUk- 164-382-554-663
tıkA 164-383--554-609-639
tıkA- 164-485-554-663-934

tukak 164-274-383-703-859
tukAl 165-384-554-703-894
tukat- 165-485-555-784
tuKI- 165-485-784
tuKImaK 165-275-383-703-859
tuKın- 166-485-555-784
tuKış 166-275-486-704-894-909
tuKıt- 166-383-486-555-785
tuklaş- 166-275-384-785
tuKlI 167-275-486-555-639-859
tuKluK 167-384-556-704-859
tuklun- 167-276-384-486-609-785-786
tukluş- 168-276-385-785
tukmA 168-487-556-704-860
tukmalan- 168-385-786
tuksIn 168-385-705-860
tuKsun 169-487-556-814-895-924
tuktur- 169-385-786
tuKU 169-386-557-639-860
tuKuc 169-386-487-557-705-861
tukukluk 170-276-386-705-861
tukul- 170-386-387-557-595-786-787-934
tuKul- 170-388-557-787
tuKUlA- 171-277-387-787
tukulkAn 171-387-558-706-861-895
tukun 171-487-558-706-862
tukun- 171-388-558-787
tukuş- 172-388-558-788
tuKuş- 172-389-788-941
tuKuşGAn 172-277-389-706-895
tukuz 173-389-586-640-862
tUl 173-389-390-559-587-640-862-896-925-926
tulA- 173-174-277-390-488-559-788-789
tulak 174-390-488-559-587-707-862-896- 964
tulat- 174-488-559-789
tulGA- 174-390-560-789
tulGAG 175-489-609-707
tulGan- 175-391-560-789
tulGaş- 175-391-595-790
tulGuG 175-277-391-707
tull 176-489-640-863-924
tulKuKlan- 176-278-391-790
tultur- 176-392-560-790
tulU 176-278-392-489-707-896
tulun 177-392-560-708-863-967
tulunk 177-489-595-641-863
tum 177-279392-641-863
tumA 177-278-393-641-864
tumAGU 178-279-393-708-864
tuman 178-393-561-708-896
tumAn 178-393-561-864
tumlI- 178-279-490-790
tumlıG 179-279-490-708-864
tumlıt- 179-279-490-791
tumluGlan- 179-280-394-791

tumrum 180-280-394-709-865
tumruş- 180-280-394-791
tumsA 180-280-395-641-865
tumşuK 180-395-595-642-865
tumur- 181-281-395-791
tun 181-395-596-642-897-968
tUn 181-396-561-587-642-663-865-897-924
tUn- 182-396-663
tunA- 182-490-562-792
tUnak 182-491-561-709-866
tunar- 182-281-396-792
tunArık 183-281-397-709-866
tunat- 183-281-397-491-562-792
tuncuK- 183-397-596-793
tunk 184-398-562-643-866
tunk- 184-398-562-664
tunkala- 184-282-398-793
tunkar- 185-282-399-793
tunkıt- 185-282-399-793-969
tunkluk 185-399-563-643-709-867
tunkrA 185-399-563-643-867-969
tunkul- 186-400-499-563-794
tunkuş- 186-282-283-400-794
tunkut- 187-283-491-794
tuntur- 187-492-600-795
tuŋuz 187-492-563-644-867-909-924
tup 187-401-610-644-867
tUp 187-400-564-644-868
tuprAK 188-401-564-710-868
tupunluG 188-283-401-710-868
tuput 188-492-596-645-897
tupuz 188-283-402-645-869
tUr 189-402-564-645-869-925
tUr- 189-402-565-664-933
tur- 189-402-403-565-664-933
tura 190-403-646-869
turA 190-403-565-646
turcI- 190-284-404-795
turGur- 190-284-405-795
turI 191-403-596-646-870
turıG 191-404-565-646-870-914-972
turlGA 191-404-566-647-870
turk 192-406-566-647-898-910
turK 192-405-597-647-870
turkAk 192-406-566-710-871
turkaklan- 192-406-566-796
turKın- 192-491-796
turklA- 193-284-406-796
turKlA- 193-284-407-796
turkmAn 193-407-567-710-898-910
turKU 193-407-647-871
turKuG 194-285-407-711-898
turkun 194-408-610-648-711-871
turKun 194-492-567-711-898
turkunlan- 195-408-567-797
turluk 195-493-567-648-711-899
turlun- 195-285-408-797

turmA 195-408-568-648-871
turmAk 196-493-587-712-872
turmaklan- 196-409-797
turnA 196-409-568-648-872-926
turt 196-409-568-649-899
turt- 197-409-568-664
turtıkul 197-285-410-712-872
turtul- 198-411-798
turtun- 197-285-410-798
turtuş- 198-286-410-569-798
turU 198-411-649-899
turU- 198-411-665
turuG 191-198-404-411-565-646-712-870-872
turuGlAG 199-286-412-712-899
turuGsA- 199-286-412-798
turuK 199-286-412-713-799-900
turuK- 199-287-412-799
turuKlA- 200-287-412-799
turuKlan- 200-287-413-799
turuKluK 200-493-569-713-900
turul- 200-201-287-413-799-800
turumlA- 201-288-413-800
turumtAy 201-414-569-649-873
turun- 202-288-414-493-800-801
turur 202-289-414-713
turuş- 203-415-570-801
turuşGAn 203-289-415-713-900
turut- 203-290-415-801
tus tus 204-416-570-815-817-873
tusan 204-416-610-649-873-925
tUş 204-205-416-417-494-570-571-588-650-873-900-925
tuş 205-417-571-650-900
tuş- 205-494-571-665-933
tuşA- 205-206-417-571-572-802
tuşAG 206-494-572-714-874
tuşAGU 206-289-418-714-874
tuşak 207-418-572-714-874-926
tuşaklık 207-418-572-714-874
tuşal- 207-290-418-802
tuşan- 207-290-419-803
tuşat- 208-291-420-803
tuşGur- 208-291-419-495-573-803-804
tuşlA- 208-420-573-804
tuşlan- 209-291-420-804
tuşlat- 209-292-420-421-805
tuşluk 210-495-573-715-901
tuşU tuşU 201-210-421-817-875
tuşuk 210-421-716-901
tuşur- 210-211-495-496-597-805
tut- 211-422-588-665
tutAşI 211-292-422-715-901
tutat- 211-422-573-806
tutGaK 212-496-574-715-875
tutGUn 212-496-574-716-876
tutsuk 212-292-422-716-901
tutsuK- 212-292-422-806

tuttur- 213-423-574-806
tutuG 213-497-575-716-902
tutuGluG 213-293-423-716-901
tutuK 213-424-601-716-902
tutuK- 214-423-716-875
tutuKlA- 214-293-424-806
tutul- 214-424-575-807
tutun 214-424-597-717-876-927
tutun- 215-293-424-807
tutuncu 215-293-425-717-902
tutur- 215-294-425-807
tutuş 215-425-588-718-876
tutuş- 216-425-497-575-589-610-807-808
tutuz- 216-294-426-808
tuvıl 217-294-497-611-651-876
tuy- 217-426-575-666
tuyaG 217-497-576-651-876
tuyaGllG 218-498-576-718
tuyın 218-294-498-718-903-914-942
tuysuK- 218-295-426-808
tuytur- 218-498-597-809
tuyuK 219-427-611-718-903
tUz 219-220-427-428-576-589-651-652-877-926-
tız 219-427-589-651-652-877
tuz- 220-428-577-666-
tuzA- 220-295-428-809
tuzaK 220-429-577-878-927-978
tızar- 221-295-429-809
tUzar- 221-295-428-810
tuzGır 221-296-499-809
tuzGU 221-296-429-719-878
tuzGulan- 222-296-429-810
tuzıtGAn 222-499-719-878
tızkar- 222-296-430-810
tuzlA- 222-498-577-810
tızlan- 223-430-811
tuzlat- 223-430-577-811
tuzluK 223-430-598-719-878
tızlun- 223-297-499-811
tuzul- 224-297-431-811
tuzUn 224-297-431-719-903
tuzuş- 224-297-431-598-812
tuzut- 224-431-578-812

KAYNAKÇA

Akarsu, Bedia (1998), *Dil-Kültür Bağlantısı*, 3. baskı, İnkılap Yayınevi, İstanbul.

Aksan, Doğan (1987), *Anlam Bilimi ve Türk Anlam Bilimi*, 3.basım, Ankara.

(1993), *Türkçenin Gücü*, 3.baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara.

___ (1998), *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, TDK Yayınevi 439, Ankara.

(1999) *Anlam Bilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Engin Yayınevi, Ankara.

Alte, Şahr Turki (1935), *İlm Nahv va Sarf*, Kaşgar.

Bagi, A. (1983), *Hazirgi Zaman Uygur Tili*, Pekin.

Baskakov, N. A. (1955), *Tyurkskih yazıkov I*, Moskova

Baskakov, N. A.-Nasilav,V. M. (1939), *Uygursko-Russkiy Slovar*, Moskova.

Benzig, J. (1988), "Türk dillerinin sınıflandırılması I" (Çeviren : R. Küçükboyacı), *Tarihi Türk Şiveleri*, 2.baskı, 1-7.

Borovkov, A. K. (1935), *Uçebnik Uygurskogo Yazıka*, Leningrad.

Bozkurt, M. Fuat (1989), "Yeni Uygurca" *Türk Dili Dergisi*, S.13, 24-27.

___ (1989), "Yeni Uygurca II" *Türk Dili Dergisi*, S.14, 16-22.

Brockelmann Carl (1928), *Mitteltürkischer Wortschtz*, Budapeşte/Leipzig.

Burhan, Şehidi (1953), *Uygurçe-Henzuçe-Rusçe Lugat*, Pekin.

Cevizci, Ahmet (1996), Felsefe Sözlüğü, Ekin Yayınları, 1. Basım, Ankara.

Coşkun, Volkan (Güz 1988), "Yeni Uygur Türkçesinde Ses Uyumu ve Ses Olayları" ,*Türk Dünyası Dil ve Edb. Dergisi*, S:6 .

___ (Güz 1998), "Yeni Uygur Türkçesinde ünlülerin sınıflandırılması ve ünlü değişmeleri", *Türk Dünyası Dil ve Edb.Dergisi*, S:6, 1998

___ (1998), "Yeni Uygur Türkçesinde ünsüzlerin sınıflandırılması ve ünsüz değişmeleri" *Türk Dili Dergisi*, S:9-10,161-173.

Çağatay, S. (1944), "Uygur dilinin grameri" (Tanıtma) *Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi-2*, Ankara.

___ (1972), *Türk Lehçeleri Örnekleri II*, s. 52-69, Ankara.

Clauson, S. Gerard (1972), *An Etymological dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish* , At The Clarendon Press, Oxford.

Dankoff , Robert ve Kelly , J. (1982-84-85) , Mahmud el-kaşgari *Compendium of Turkic Dialects (Diwan Luyat at-Turk)* , Part I-II-III , Harvard Üniversitesi Basımevi.

Daniel , St. John , *Uighur-English-Turkish Dictionary* , Doğu Türkistan.

DerlemeSözlüğü IV (1993) , TDK Yayınları 211/4 , 2. baskı , Ankara.

DerlemeSözlüğü X (1993) , TDK Yayınları 211/10 , 2. baskı , Ankara.

Devellioğlu , Ferit (1993) , *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* , 13. baskı , Aydın Kitabevi Yayınları , Ankara.

Dil Dergisi (1995) , *Kâşgarlı Mahmut Özel Sayısı* , Ankara.

Dilçin , Dehri (1957) , *Arap Alfabesine Göre Divânü Lûgat'it -Türk Tercümesi Dizini* , TDK Yayınları , Ankara.

Divânü Lûgati't-Türk Bilgi Şöleni Bildirileri (1999) , Ankara.

Divânü Lûgati't-Türk Dizini (1972) , Türk Dil Kurumu Yayınları Divan Özel Sayısı , Ankara.

Erdal , Marcel (1991) , Old Turkic Word Formation A Functional Approach to the lexicon Vol. I-II , Otto Harrassowitz-Weisbaden.

Emet , Erkin (2000) , "Doğu Türkistan Uygur ağızları", *Doktora Tezi* , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Ankara.

Emir , Necipoviç Necip (1995) , *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü* , (Çeviren : Yrd. Doç. Dr. İklil Kurban) , TDK Yayınları : 615 , Ankara.

Ercilasun , B. Ahmet (1996) , *Örneklerle Bugünkü Türk Alfabeleri* , Kültür Bakanlığı Yayınları , Ankara.

Ercilasun , B. Ahmet ve diğerleri (1991) , *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü* (Kılavuz Kitap I) , Kültür Bakanlığı Yayınları : 1371 , Kaynak Eserler Dizisi : 154 , Ankara.

Erdağı , Binnur (Ocak ,1998) , "Uygurlar ve Yeni Uygurca" *Çağdaş Türk Dili dergisi* , C. X , s.119 , 25-34 , Ankara

Eren , Hasan (1972), "Sovetskaya Tyurkologiya Dergisinin Divanü Lûgat-it-Türk Özel Sayısı" *Türk Dili* , S.253, s.121-125. Maskva.

___ (1999) *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü* , 2.baskı , Bizim Büro Basımevi , Ankara.

___ (1998) *Türklük Bilimi Sözlüğü I. Yabancı Türkologlar* , TDK Yayınları :705 , Ankara.

Özer , Filiz (1998) , "Orta Türkçe Döneminin Eserleri ve Sözlükleri" , *Kebikeç* dergisi , S: 6.

Gabain , A. Von (2000) , *Eski Türkçenin Grameri* , TDK Yayınları :532 (Çev:Mehmet Akalın) , Ankara Üniversitesi Basımevi , Ankara.

Gopuri , G. (1986) , *Uygur Şiviliri Sözlügi* , Pekin.

Guiradud , Pierre (1999) , *La sémantique* (Çeviren: Berke Vardar) , Matbaa 70 , İstanbul.

Gündüz , Ayşe (1995) , Uygur şiveleri sözlüğü , *Yüksek Lisans Tezi* , , Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Konya.

Hahn , R. F. (1986) , "Modern Uighur Language Research in China: Four Recent Contributions Examined" *Central Asiatic Journal 30* , 35-53

Hahn , Reinhard F. (1991) , *Spoken Uyghur* , Seatlle & London : University of Washington Pres.

Hengirmen , Mehmet (1998) , Türkçe Dilbilgisi , Engin Yayınları , 3. basım , Ankara.

Henzuça-Uygurça Luğat (1974) , Urumçi.

Henzuça-Uygurça Qişqiça Lugat (1976) , Urumçi.

Hezirqi Zaman Uygur Tili (1966) , Almuta.

Hezirqi Zaman Uygur Tili (1966) , 2. Qisim: Morfologiya va Sintaksis , Alma-Ata.

Henzuçe-Uygurçe Luget (1974) , Urumçi

Henzuçe-Uygurçe Qisqiçe Luget (1963) , Urumçi.

Henzuçe-Uygurçe Qisqiçe Luget (1976) , Urumçi.

İltebir , Abdulhekim Baki (1995), "Kaşgarlı Mahmut, Divan-ü Lûgat-it Türk ve Doğu Türkistan" *Dil Dergisi* , S.33, ss.30-44.

İngilizçe-Uygurçe Luget (1988) , Urumçi.

İngliş Lingvafonning Darslariga İngliş-Turki Lugat (1934) , Kaşgar.

İnglizça-Uygurça Lugat (1986) , Urumçi.

Jarring , G. (1964) , *An Eastem Turki-English Dialect Dictionary* , Lund.

Yüce , Nuri (1988) , *İslam Ansiklopedisi* , C:12 , II.Kitap , Türk Dili Maddesi , MEB Basımevi : 484 , Ankara.

Kaşgarlı Mahmut (1990) , *Divân-ü Lûgati't-Türk* , Kültür Bakanlığı (tıpkı basım), Ankara.

___ (1999), *Divanü Lügat-it Türk Tercümesi* (Çeviren : Besim Atalay), C: I, TDK Yayınları: 521, 4. baskı, Ankara.

___ (1991), *Divanü Lügat-it Türk Tercümesi* (Çeviren : Besim Atalay), C: II, TDK Yayınları: 522, 4. baskı, Ankara.

___ (1991), *Divanü Lügat-it Türk Tercümesi* (Çeviren : Besim Atalay), C: III, TDK Yayınları: 523, 4. baskı, Ankara.

___ (1991), *Divanü Lügat-it Türk Dizini "Endeks"* (Çeviren : Besim Atalay), C: IV, TDK Yayınları: 524, 4. baskı, Ankara.

___ (1981), *Türki Tillar Divani*, (Çeviren : Abdusalam Abbas ve diğerleri) Şincan Halk Neşriyati C:I, Urumçi.

___ (1983), *Türki Tillar Divani*, (Çeviren : Abdusalam Abbas ve diğerleri) Şincan Halk Neşriyati C:II, Urumçi.

___ (1984), *Türki Tillar Divani*, (Çeviren : Abdusalam Abbas ve diğerleri) Şincan Halk Neşriyati C:III, Urumçi.

Kaşgarlı, S. Mahmut (Temmuz, 1996), "Türk Dilinde ünlü seslerin uyumu hakkında" *Türk Dili* dergisi, Anakra.

___ (1961), *Uygur Dili Grameri*, Xinjiang Üniversitesi Yayın Merkezi ,Urumçi.

___ (1985), "*Eski Uygur Türkçesiyle Yeni Uygur Türkçesi arasındaki başlıca fonetik farklar*", 5.Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul, 23-28.9.1985.

___ (1986), "Uygur Türkçesinde kelime türetme usulleri hakkında" T*ürk Dünyası Araştırmaları 45*, 25-36, Ankara.

___ (1986), "*Bugünkü Uygur Türkçesinde kelime türetme hadisesi*" VII. Milli Türkoloji Kongresi, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ,İstanbul

___ (1992), *Modern Uygur Türkçesi Grameri*, Orkun Yayınevi, İstanbul.

___ (1992), Uygur Türkçesinin Tarihi Gelişmesi, *Türk Kültürü*, S:355, Aralık.

Kaydarov, A. T. (1966), "Uygurski (Noyo Uygurski) Yazik", Yaziki Naradov SSSR: *Tyurkskie Yaziki*, C : 2, 363-386, , Alma-Ata.

___ (1969), *Razvitiye Savremennego Uygurskogo Literaturnogo Yazıka1*, Nauka, Alma-Ata.

Kaydarov, A.T.-Sadyaqasov, G. (1963), *Hazirqi Zaman Uygur Tili*, 1. Qisim: Laksika va Fonetika, Alma-Ata.

___ (1963), *Kazahskogo i Uygurskogo Yazıkoznaniya*, Alma-Ata.

Kibirov , Ş.-Tsunvazov , Y. (1961) , *Uygursko-Russkiy Slovar*, Alma-Ata.

Rıfat , Kilisli Muallim (1933-33-35) , *Kitab-ı Divanü Lügat-it Türk* , C: I-II-III İstanbul.

Korkmaz , Zeynep (1995) , "Kaşgarlı Mahmut ve Divanü Lügat-it Türk" , *Türk Dili Üzerine Araştırmalar* , C.I , s. 254-260 , Ankara.

___ (1995) , "Dil-Kültür İlişkisi" , *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C.I , s. 667-677 , Ankara.

___ (1992) , *Gramer Terimleri Sözlüğü* , Türk Dil Kurumu Yayınları : 575 , Ankara.

Köyyar , Mehmet (2003) , Uygurlar ve Uygur Türkçesinin Kısa Grameri , Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü *Seminer Çalışması* , Adana.

Kurban , İklil (1989) , "Yeni Uygur Türkçesi Grameri " , *Türk Kültürü Araştırmaları* XXVI-2 , s.243-266 , Ankara.

Kurban , İklil (1986) , "Çagdaş Uygur Türkçesi" *Türk Dünyası Araştırmaları 45* , 45-55.

Leinone , L. R. (1956) , *A Handbook of the East Turki Language* , Washington.

Malov , S. E. (1954) , *Uygurskii Yazık , Hamiyskoe Nareçie* , Moskova-Leningrad.

Nadjip , E.H. (1968) , *Uygursko-Ruskiy Slovar*, Sovyetskaya Entsiklopediya , Maskva.

Nacip , E. Necipoviç (1995) , Uygursko Russkiy Slovar (Çev: İklil Kurban) ,TDK Yayınları : 615 , Ankara.

Nasilov , V. M. (1940) , "Grammatiko Uygurskogo yazıka" Moskova, (Tanıtım : S. Çağatay , 1928) *DTCF Dergisi :* 2 No:4 , s.152 Ankara.

Osmanov , Mirsultan (1990) , *Hazirqi Zaman Uygur Tili Dialektliri* , Urumçi.

Ögel , Bahaeddin (1988) , İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi , TTK Basımevi , 3. baskı , Ankara.

Özkırımlı , Atilla (2001) , Türk Dili Dil ve Anlatım , Bilgi Üniversitesi Yayınları : 14 , İstanbul.

Öztopçu , Kurtuluş (1993) , "Uygurcanın yazı dili olarak gelişmesi ve Uygurca Sözlükler , *Türk Dilleri Araştırmaları* , 3.Talat Tekin Armağanı , 155-170.

___ (1992) , "Modern Uygurca ile ilgili açıklamalı bir kaynakça" *Türk Dilleri Araştırmaları* , s.155-170.

Öztürk , Ridvan (1994) , *Yeni Uygur Türkçesi Grameri* , TDK Yayınları , Ankara.

___ (1997) , *Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil* , TDK Yayınları : 680 , Ankara.

Qedimki Uygur Tili Lugiti (1989) , Urumçi.

Qisqiçe Tilşunaliq Lugiti (1991), Urumçi.

Paylı, Sabit (1958), "Altay Filolojisi ve Türkoloji Etütleri", *Belleten*, TDK Yayınları : 174, 2. baskı, Ankara.

Rahimov, T. R. (1970), *Kitayskie Elementı v Sovremennom Uygurskom Yazıke*, Moskova.

Rahimov, T.R.ve digerleri (1956), *Russka-Uygurskiy Slovar*, Moskova.

Raquette, G.(1909), "The Eastern-Turkestan Dialect of Yarkand and Kashgar" *Journal de la SocieteFinno-ougrienne 16*, 1-53.

___ (1912-14), *Eastern Turki Grammar, practical and theoretical with vocabulary* IMSOSW 15-17.

___ (1912-14), "Doğu Türkçesi Grameri" Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen (I,2,3).

Redhouse Sözlüğü İngilizce-Türkçe (1986), Redhouse Yayınları, İstanbul.

Samiyeva, A.- Ahmatov, İ.(1955), Uygur Tili Grammatikisi, I Qisim: Fonetika ham Morfologiya, Alma-Ata.

Sevortyan, E.V. (1974-78-88), *Etimologiçeskiy Slovar Tyurkskih Yazıkov*, C:I-II-III Moskova-Moskova-Pekin.

Shaw, R. B. (1878), *Uygurca-İngilizce Sözlük*: A Vocabulary of the Easterli Turkestali, Journal of the Asiatic Society of Bengal

Şahidi, B. (1953), *Uygurça-Hanzuça-Rusça Lugat*, Pekin.

Şemiyeva, A.-İ. Ehmetov (1955), *Uygur Tili Grammatikisi I- Fonetika Hem Morfologiya*, Almatı.

Şincaŋ Uygur Aptonom Rayonluk Milletler Til-Yizik Hizmiti Komititi Luget Bölümi (1990-93), *Hazirgi Zaman Uygur Adebiy Tilinin İmla Lugiti*: Sinjan Xalq Nasriyati. Sinjan Uygur Pekin.

___ (1990), *Uygur Tilinin İzahlik Lugiti*, Milletler Neşriyati C: I, Urumçi.

___ (1991), *Uygur Tilinin İzahlik Lugiti*, Milletler Neşriyati C: II, Urumçi.

___ (1992), *Uygur Tilinin İzahlik Lugiti*, Milletler Neşriyati C: III, Urumçi.

___ (1993), "Uygur Tilining İzahliq Lugiti" (Tanıtım: Kurtuluş Öztopçu), *Türk Dilleri Araştırmaları*, C: 3, s.303, *Simurg*, Ankara.

Taklımanlı , Abduraop Polat (2002) , "Uygur Türkçesindeki /a, é/ ünlülerinin /e, i/ ye değişmesi ve sebepleri" , *Türk Dünyası Dil ve Edb. Dergisi , S:13 , Bahar-2002* , Ankara.

Tekin Talat (Ocak1989) , "Türk dil ve dialektlerinin yeni bir tasnifi" , *ERDEM AKM Dergisi* , C:5 , S:13 , 141-168

Tekin , Talat-M. Ölmez (1999) , *Türk Dilleri Giriş* , Simurg , İstanbul.

Topak , Evrim (2002) , Divânü Lügati't-Türk'te "T" sesi ile başlayan Kelimelerin Derleme Sözlüğüne Yansımaları , *Yüksek Lisans Tezi* , Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Ankara.

Tömür , Xamit (1987) , *Hazirqi Zaman Uygur Tili Grammatikisi (Morfologiya)* Beyjin : Milletler Neşriyati.

Turan , Şekür (1998) , "Uygur Türkleri Edebiyatı" , *Türk Dünyası El Kitabı C: IV* , 3. baskı , Ankara.

Türkçe Sözlük (I) (1998) , Dil Derneği Yayınları : 9 , Kurtuluş Basımevi , Ankara.

Türkçe Sözlük (II) (1998) Dil Derneği Yayınları : 9 , Kurtuluş Basımevi , Ankara.

Vardar , Berke (1998) , *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü* , 2. Basım , ABC Yayınları , İstanbul.

Whitaker , H. (1909) , *Eastern Turki (As Spoken in Turkistan) Grammar Turki-English Vocabulary , English-Turki Vocabulary* , Chaubattia.

Yalçın , Soner-E. Emet (1996) , *Uygur Folkloru* , Kültür Bakanlığı Yayınları : 1855 , Ankara.

Yavan , Kenan (1989) , Küçük Yeni Uygur Türkçesi Grameri , *Yüksek Lisans Tezi* Marmara Ünviversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , İstanbul.

Yazım Kılavuzu (2002) , Dil Derneği Yayınları : I , Kurtuluş Basımevi , Ankara.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI SOYADI : Mehmet KÖYYAR
DOĞUM YERİ VE YILI : Adana, 1972
MEDENİ HALİ : Evli
ADRES : Nardüzü Kız Meslek Lisesi Nardüzü/İSKENDERUN
TELEFON : (0 326) 615 52 60 - 0536 324 63 57
E-mail : mehmetkoyyar@superonline.com

ÖĞRENİM DURUMU

2001-2004 Yüksek Lisans : Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
1993-1994 Lisans : Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği
1986-1990 İskenderun, İskenderun Lisesi
1983-1986 Kahramanmaraş, Gazi Orta Okulu
1978-1983 Adana, 100.Yıl İlkokulu

İŞ YAŞAMI

2004- İskenderun/ Nardüzü Kız Meslek Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
2001-2003 İskenderun /Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu Türkçe Öğretmeni
1999-2001 Altınözü/ Mayadalı İlköğretim Okulu Türkçe Öğretmeni

YABANCI DİL : İngilizce